

ଦାନକେଲିକେ ଶୁଦ୍ଧି

ନାଟିକା ।

ଆଜ ଶ୍ରୀପ୍ରଜ୍ଞାନାନ୍ଦ କ୍ରପଗୋର୍ବାଦି ଅଳୀତା

ଆଜ ଶ୍ରୀପ୍ରଜ୍ଞାନାନ୍ଦ ଜୀବପୋର୍ବାଦି

—

ନାଟିକା ସମେତା ।
ଦା—

ଶ୍ରୀରାମନାରାୟଣ, ସମ୍ବାଦାରଙ୍ଗନ ସଙ୍ଗ ଭାଷାକାଶ
ଶ୍ରୀରାମନାରାୟଣ, ସମ୍ବାଦାରଙ୍ଗନ ସଙ୍ଗ ଭାଷାକାଶିତା ।

—

ଶୁଣି ଦାବାଦ ।

ଦହନପୂର୍ବ, —ରାଧାରମଣ ସଙ୍ଗେ

ତେଇନବ ଶୁଣିତା ।

—

୧୯୨୮୭, ୨୨୩୪ କାଲିନ ।

বিজ্ঞাপন।

সম্প্রতি কাল সহকারে ক্রমশই বৈষ্ণবধর্ম বিলুপ্ত হইতেছে আচার্যগণ স্বয়ং ধর্ম যাজন করিতেছেন না, শিষ্যগণকেও শিক্ষা প্রদান করিতেছেন না, সকলেই বিষয় পরতন্ত্র হইয়াছেন, শিষ্যগণ ধনাট্য, আচার্য নির্ব্বন, যদি শিষ্যগণকে উপদেশ দিতে চাহেন তাহা হইলে শিষ্য আচার্যাপদিষ্ঠ ধর্ম গ্রহণ করে না। অধিকস্তু গুরুকেও পরিত্যাগ করে, আচার্যাকে সংসার নির্বাহার্থ ধনের প্রত্যাশা রাখিতে হয়, শিষ্য কৃষ্ট হইলে আর আমাকে জীবনোপায় প্রদান করিবে না। ধর্ম স্থলে এইরূপ শক্ট হইয়াছে, কেহই বিশুদ্ধ ধর্মের উপদেশ দেন না, এক্ষণে আচার্যের ধর্ম শিষ্যামুগত। লোক সকল অধিকাংশই বিদ্যাশূন্য, যদি কেহ কেহ বিদ্বান् আছেন তাহারা অর্থ প্রত্যাশায় বিশুদ্ধ ধর্ম কীর্তন করেন না, যে কোন রূপে অর্থ সংগ্রহ করাই লোকেরু উদ্দেশ্য, যাহারা পশ্চিত পদবীতে আরোহণ করিয়াছেন ত্রিভাদিগকেও ধনাট্যলোকের অধীন হইয়া চলিতে দেখিতেছি, সম্প্রতি মদ্যপান বেশ্যা গমন এবং পরবর্ণনা প্রভৃতি দ্বারা অর্থ সংগ্রহ করিতে পারিলেই লোক সমাজে সান্ত গণ্য হইতেছেন, ধর্মের দিকে কাহারও দৃষ্টি পাত নাই। কোন কোন মহাজ্ঞা হরিতক্তিওদায়ীনী সভা স্থাপন করিয়া সাধারণ লোককে ধর্মাপদেশ করিতেছেন কিন্তু তাহাও যথেষ্ট রূপে ফলসাধক হইতেছে না, যে সময় সভায় অধ্যাসীন থাকেন তৎকালীন ধর্মে মতি, গৃহে গমন করিলে আর সে রূপ থাকে না, তথায় ত্রীপুরাদির সমতায় আচম্ভ হয়েন, কি রাজা কি ধনাট্য কেহই ধর্মস্থাপনের

প্রতি গনেঁযোগ করেন না, আপনাদের সুখ স্বচ্ছন্দ কিসে
হুক্তি হইবে ইহারই চেষ্টা পান। লোকে ধর্মনাশের মূল
একে ত বিহ্বানের অভাব দ্বিতীয়তঃ সংস্কৃত শাস্ত্র সকল অতি
কঠিন, সহসা বোধগম্য হয় না, এ কারণ ধর্মের চর্চা একে-
বারে লোপ হইয়াছে, আমি সাধারণের হিতাভিলাষে গোস্বামি
পাদগম্য যে যে ধর্ম পুস্তক প্রণয়ন করিয়াছেন তাহারই ভাষা-
স্তুর করিতে প্রযুক্ত হইলাম, ধার্মিকগণ গৃহে অবস্থান পূর্বক
পাঠ করিলে অবশ্যই কিছু কিছু ধর্ম জানিতে পারিবেন, এক্ষণে
“বৈষ্ণবধর্মপ্রকাশিকা” নামে এই পত্রিকা প্রকাশ করিতে
প্রযুক্ত হইলাম, ইহাতে প্রথমতঃ দানকেলিকৌমুদী তদন্তৰ
বিদ্যুমাধব তৎপরে ললিতমাধব গোবিন্দলীলামৃত এবং
ষট্মন্দর্ত প্রভৃতি অনুবাদসহ প্রকাশ হইবেক, ধার্মিকগণ পাঠ
করিয়া স্বাক্ষৰ করিলেই আসার শ্রম সফল হইবেক।
আমি কাহারও অনুরোধে বা অর্থ লালসায় এই কার্য্যে প্রযুক্ত
হইলাম এমত নহে সকলের উপকারমাত্র প্রত্যাশা, অতএব
ধার্মিকগণ ইহার আস্থাদনে বিরত হইবেন না, হরিলীলা
আস্থাদন করিলে তব দাবানলের সন্তাপ সকল নিরুত্তি হইবে
এবং অন্তে ভগবচ্ছরণারবিন্দ প্রাপ্ত হইবেন। ইতি।

শ্রীরামনারায়ণ বিদ্যারত্ন

ଶ୍ରୀଆହରିଣୀ

ଖରଣ : ।

ଦାନକେଲିକୌମୁଦୀ ।

ଶ୍ରୀଆଧାକୃଷ୍ଣୀ ଜୟତଃ ॥

ଅଞ୍ଚଳସ୍ମେରତୟୋଜ୍ଜ୍ଵଳା ଜଳକଣ ବ୍ୟାକୀର୍ଣ୍ଣ ପଞ୍ଚାଙ୍ଗା
କିଞ୍ଚିତ୍ ପାଟଲିତାଥଳା ରମିକତୋଂସିନ୍ଧ୍ବା ପୁରଃ କୁଞ୍ଛତୀ ।

ଶ୍ରୀହରିର୍ଜୟତି । ଦାନକେଲିକଲୋ ଲୁଷ୍ଠର୍ମର୍ଯ୍ୟାଦ୍ୟାର୍ତ୍ତଜେ । ରାଧାମାଧ୍ୟୋଃ
କାମ ଲୋତ ଦସ୍ତ ମଦାମୃତଃ । ଅଥ ମୋହରଂ ରମିକ ମୁକୁଟମଣି ରତ୍ନଗୀତ ବିଦର୍ଘ
ମାଧବାଦି ନାଟକାର୍ଥ ରତ୍ନୋ ସତ୍ତ୍ଵୋରୀକୃତ ରାଧାମାଧ୍ୟବ ଶୀଳା ବିଳାମାବିରାମ ରାମ
ଶୀଘ୍ର ପୀତ୍ୟ ପରିବେଶ ବ୍ରତଃ ଗରମ ଡାଗବତାନନ୍ଦମାଗିଣଃ ପ୍ରିୟ ସୁହଦୋହିନୁ-
ରଙ୍ଗଯଜ୍ଞଥିଲ କବିମଣ୍ଡଳାଥଶୁଣଃ ଶ୍ରୀକୃଗନାୟା ଅମୃତ ତରଙ୍ଗଶୀମିବ ଦାନକେଲି-
କୌମୁଦୀଃ ନାନ ଭାନିକାଃ ନିର୍ମିମାଣଃ ପ୍ରାରକନାନ୍ଦମୁପଶ୍ଲୋକଯନ୍ତ୍ରମାଚରତି
ଅଞ୍ଚଳସ୍ମେରତୟେତି । ମାଧବେନ ପଥି ପୁରୋହିତ ଏବ କନ୍ଦାଗା ରାଧାଯା ଦୃଷ୍ଟିବୋୟାକଂ
ଶ୍ରୀଯଂ ପ୍ରେମସଂପ୍ରତିଂ କ୍ରିୟାଂ କରୋତୁ । କଥନ୍ତା କିଲକିଞ୍ଚିତଂ ଭାବ ବିଶେଷଃ
ତ୍ସବକମ୍ଭିତୁଃ ତ୍ସବକୀ କର୍ତ୍ତୁଃ ବହିରୀର୍ବ ପ୍ରକଟିର୍ବିତୁଃ ଶୀଳଃ ସତାଃ ସା । ଆମ୍ବାଚୁକ୍ରକଞ୍ଜ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କର୍ତ୍ତକ ପଥ ଶଦ୍ୟ ଅବରଙ୍ଗା ଶ୍ରୀଆଧାର ହର୍ଷ
ନିବନ୍ଧନ କିଲକିଞ୍ଚିତ ତ୍ସବକିନୀ ଅର୍ଥାଂ ଗର୍ବ, ଅଭିଲାଷ,
ମୋଦନ, ଈସଙ୍କାନ୍ତ, ଅସୁଯା, ଭୟ, କ୍ରୋଧ ଏହି ସକଳେର ଏକତ୍ରୀ
କରଣ ରୂପ ଦୃଷ୍ଟି, ଯାହା ଅନ୍ତରେ ଈସଂ ହାନ୍ତ ନିବନ୍ଧନ ଉତ୍କୁଳ୍ପ,

রূদ্ধায়াঃ পথি মাধবেন মধুর ব্যাভুগ্রতারোত্তরা
রাধায়াঃ কিলকিঞ্চিত স্তবকিনী দৃষ্টিঃ শ্রিযং বঃ ক্রিযাৎ ॥ ১

স্তবক ইত্যস্রঃ ॥ গর্বাভিলাষ কুদিত প্রিতাস্ত্রা ভয় ক্রুদ্ধাঃ । সঙ্গীকরণঃ হৰ্ষাচুচ্যাতে কিলকিঞ্চিতঃ ॥ অত্ব অস্তঃশ্মের তয়েতি হর্ষোথং প্রিতঃ । স্তবক পক্ষে অস্তঃ শ্মেরতা অস্তরীষৎ ফুলতা জলকণেতি কুদিতঃ অবর্হস্তোথং । পক্ষে মকরদোদামঃ । ইতি শিতিয়া প্রিতঃ আকণোন ক্রোধঃ । পক্ষে শ্বেতাকুণ বর্ণস্থয়োদামঃ । কুঞ্ছেতি সঙ্কুচিত কৃপেতি ভয়ঃ । পক্ষে কুঞ্ছ কোরকতা । মধুরা ব্যাভুগ্রা কুটিলাচ যা তারা কনীনিকা তরা উত্তরা শ্রেষ্ঠা মধুর ব্যাভুগ্রতি গর্বাস্ত্রে । পক্ষে মাধুর্যাঃ কুটিলা কৃতিস্তু তদা মধুর ব্যাভুগ্রতাঃ রাতি গৃহ্ণাতীতি ছেদঃ উত্তরা শ্রেষ্ঠা ॥ ১ ॥

যাহার পক্ষম সকল জলকণা ব্যাপ্ত, অন্তভাগ কিঞ্চিং পাটল বর্ণ, রসিকৃতা দ্বারা উৎসিত (উদ্বিত্ত), অগ্রভাগ সঙ্কুচিত, এবং মধুরতা দ্বারা তারা (কনীনিকা) কিঞ্চিং বক্ত, সেই দৃষ্টি তোমাদের কল্যাণ বিধান করুন ॥

তাৎপর্য । শ্রীরাধা সখীগণ সমভিব্যাহারে গোবর্দন তটস্থ মার্গ দিয়া যজ্ঞার্থ স্থত লইয়া যাইতেছিলেন, শ্রীকৃষ্ণ কৌতুক নিমিত্ত দানঘট্টে অবস্থিত হইয়া পথ রোধ করায় তৎকালীন শ্রীরাধার কিলকিঞ্চিতভাব শ্রেকাশ হয় যথা— গর্ব, অভিলাষ, রোদন, ঈষৎ হাস্ত, অসূয়া, ভয় ও ক্রোধ হৰ্ষ হেতু এই সাতটি ভাব এক কালীন উদয় হইলে তাহাকে কিলকিঞ্চিত বলে । এ স্থলে শ্রীকৃষ্ণ সন্দর্শনে শ্রীরাধার হর্ষোদয় হেতু অন্তরে ঈষৎ হাস্ত, আর্মি কুলবধু

বিভূরপি কলযন্ত সদাতি বৃক্ষিঃ
গুরুরপি গৌরবচর্যয়া বিহীনঃ ।
মুহূরপচিত বিক্রিমাপি শুক্রো

বিভূর্বাকোগি চিছকি বৃত্তি কৃপস্থান । গদৈষাভিতো বৃক্ষিঃ কলযন্ত ধৰ্ম
গোকবঞ্জীলা কৈবল্যান্ত । অমুরাগে নাম সদামুভ্যমানেপি বস্তুপূর্বতয়া অনমু
ভৃতস্ত ভান সমর্পকঃ । প্রেয়ঃ পাকক্রপ ভাববিশেষঃ মচ গ্রিক্ষণঃ বৰ্দ্ধিত
এবেতি । গৌরব চর্যায় দাক্ষিণ্য চর্যায়া হীনো মদীয়বাময় মধুবন্ধেহোথস্থান ।
উপচিতো বিক্রিমা কৌটিল্য পর্যায় বাম্য লক্ষণে যশ্চিন্ন মোহণি শুক্র শুক্রসন্ত

কি জানি পাছে কেহ দেখে এই বিবেচনায় চক্ষুর পক্ষম
অঙ্ক জলে আকীর্ণ এতদ্বারা ভাব গোপনার্থ রোদন,
ইনি মার্গরোধ করিতেছেন এই ঘনে করিয়া চক্ষুর অন্ত-
ভাগ অরুণ বর্ণ, এতদ্বারা ক্রোধ, স্রসিকতা দ্বারা নেতৃ
বৰ্দ্ধিত এতদ্বারা অভিলাষ, কি জানি কি হবে এই ভাব-
নায় চক্ষুঃ সঙ্কুচিত এতদ্বারা ভয়, মধুরতা দ্বারা চক্ষুর তাঁরা
ব্যাডুঁঁ অর্থান্ত ঈষৎ বক্ত, এতদ্বারা গৰ্ব এবং অসূয়া এই
সম্ভাব এককালীন প্রকটিত হইল ॥ ১ ॥

শ্রীকৃষ্ণের প্রতি শ্রীরাধাৰ এতাদৃশ অমুরাগ যে
যাহা বিভু অর্থান্ত সর্বব্যাক হইয়াও ক্ষণে ক্ষণে বৃক্ষিল
হইতেছে, যাহা গুরু অর্থান্ত শ্রেষ্ঠ হইয়াও গৌরবচর্যা
অর্থান্ত সম্মানাদি বিহীন হইয়াছে, এবং যাহা মুহূর্মুহঃ
বিক্রিমা ভাবকে ধারণ করিয়াও বিশুক্র হইয়াছে, শ্রীকৃষ্ণের

ଜୟତି ଶୁରସ୍ଵି ରାଧିକାନୁରାଗः ॥ ୨ ॥

ନାନ୍ଦ୍ୟଙ୍କେ ସୂତ୍ରଧାରଃ ॥

ଅଳମତି ବିଷ୍ଟରେଣ ॥ ୩ ॥

ସମସ୍ତାଦବଲୋକ । ହଞ୍ଚ କଥଃ ଯଦୀଯ ନାନ୍ଦୀଚନ୍ଦ୍ରକ । ସନ୍ଦୀ-
ପିତ ଭାବବନ୍ଧୁରା ନନ୍ଦୀଶ୍ଵରଗିରେହପତ୍ୟକାଯାଃ ସୁର୍ଗତେ ସତାଃ
ମଣ୍ଡଳୀ ॥ ୪ ॥

ପୁନରବେକ୍ଷ୍ୟ ।

ଭକ୍ତଃ କୋପି ତନୋତ୍ତନୋତି ପୁଲକୈକୃତ୍ୟମିହୋଙ୍କୁଳତାଃ

ବିଶେଷାତ୍ମକହ୍ୟେ ନିରପାଧିତ୍ୱାତ୍ ଅଯତି ସର୍ବୋତ୍ତରେଣ ବର୍ତ୍ତତାଃ ॥ ୨ ॥

ନାନ୍ଦ୍ୟଙ୍କେ ସୂତ୍ରଧାର ଆହ ଈତ୍ୟବ୍ୟଃ । ସହକ୍ରଣ୍ଣ । ଅଞ୍ଚାବନାମାଙ୍କ ମୁଖେ ନାନ୍ଦୀକାର୍ଯ୍ୟା
ଶୁଭାବହା । ଆଶୀର୍ନ୍ମଗ୍ନ୍ତ୍ରିଯ । ବଞ୍ଚ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଙ୍ଗତମାର୍ଥିତେତି ॥ ୩ ॥

ଚଞ୍ଚିକାନ୍ଦୀପିତଦେନ ଭାବତ୍ ସମ୍ଭଦ୍ରଃ ସାଙ୍ଗିତଃ । ଉପତ୍ୟକାଦେରାସନ୍ନା ଭୂମି-
ରିତ୍ୟଗରଃ । ସଜ୍ଜରା ମନୋର୍ଜା ॥ ୪ ॥

ପୁଲକୈତନୋକ୍ତକୁଳତାଃ ତନୋତ୍ତିତି ତନୀଲା ଶ୍ରୀବନୋତ୍ତେନ ସହୈସବ ହର୍ଷେଣ

ପ୍ରତି ଦେଇ ରାଧିକାନୁରାଗ ଜୟମୁକ୍ତ ହଉକ ॥ ୨ ॥

ମଙ୍ଗଲାଚରଣ ପର ସୂତ୍ରଧାର ॥

ମଙ୍ଗଲାଚରଣ ଏହି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତିଇ ଥାକୁକ, ବିଷ୍ଟାରେର ଥ୍ରୋଜନ
ନାହିଁ ॥ ୩ ॥

ସୂତ୍ରଧାର (ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରତ) ଆହା ! ଆଶାର
ଏହି ମଙ୍ଗଲାଚରଣଚନ୍ଦ୍ରକ । ସନ୍ଦୀପିତ ମନୋଜ ଭାବଶାଲୀ ସାଧୁ
ମଣ୍ଡଳୀ ନନ୍ଦୀଶ୍ଵର ପର୍ବତେର ଉପତ୍ୟକା ଅର୍ଦ୍ଧାଂ ନିମ୍ନଲ୍ଲଭ ଭୂମିତେ
କେନ ଭ୍ରମଣ କରିତେଛେ ॥ ୫ ॥

(ପୁନର୍ବାର ଅବଲୋକନ ପୂର୍ବକ) କୋନ ଭକ୍ତ ବୃତ୍ୟ

ଶ୍ରୀନ୍ କୋପି ଚିରାହିବର୍ଷବଦନୋ ଧରେ ବିଜୀର୍ଣ୍ଣ ମନଃ ।

ଗର୍ଜନ୍ ଧାର୍ତ୍ତି କୋପି ବିଳତି ପତନ୍ କୋପ୍ୟସ ନିଷ୍ପତ୍ତା
ମୁଦ୍ୟାତ୍ୟଚ୍ୟତ ବିଭଗେ ଗତିରଭୂତ କା ହେୟମାମପ୍ୟାସୋ ॥ ୫ ॥

ଶ୍ରୀନ୍ କୋପିତି ତତ୍ ସବିଶେଷାହୁମଙ୍କାନେନୋତ୍କାତିଶୟରେନ ଦୈତ୍ୟ ନିର୍ବେଦ
ପ୍ରାନିଭିଃ । ଗର୍ଜନ୍ ଧାର୍ତ୍ତି ତମା କାର୍ଯ୍ୟାଶ୍ଵରଃ କରଣ୍ୟରୁତୋ ତ୍ର ମାଙ୍କାଂ
କାରେଣ ଅତ ତ୍ର ପରିଜନତ୍ତ ଭାବନ୍ୟା ଗର୍ବ ମଦ ଛର୍ଟେଃ । କୋପି ପତନ୍ ନିଷ୍ପତ୍ତା
ବିଳତିତି ଉତ୍ସର୍ଣନାନା ଜାତ୍ୟ ମୋହାତ୍ୟାଂ ତତ୍ ସଥୋତ୍ତରମେବ ପ୍ରୋମବତା
ଶୈର୍ଷଟାଂ । ସବା ବୈଷ୍ଣବତୋଷଗୁରୁ ଯୁକ୍ତା ପ୍ରେସ୍ତୋବିଶ୍ରଷ୍ଟ ପ୍ରଧାନତୋତ୍କର୍ତ୍ତ ପ୍ରଧାନ-
ତ୍ରାତ୍ୟାଂ ଚେଦାତ୍ୟାଂ ତମଧିଷ୍ଠାନାନାଂ ଭକ୍ତାନାମପି ହୈବିଧୋନ ସମାନେନାପ୍ରାଦୀପମେନ
ବିଭାବେନ ଯୁଗପଦାହୁତ୍ୟ ଗୋଚରୀକୃତେନ ପରମ୍ପର ବିଜୀତୀୟ ଭାବୋକ୍ଷମୋ ନାହୁପ-
ପରଃ । ତତ୍ ବିଶ୍ରଷ୍ଟ ପ୍ରଧାନାନାଂ ସଂଯୋଗକ୍ଷୁଟି ତାରତମ୍ୟାଂ ପୁଲକ ରୂପ ଗର୍ଜନ
ଧାବନାନି । ଉତ୍କର୍ତ୍ତ ପ୍ରଧାନାନାଂ ବିଶେଷ କ୍ଷୁଟି ତାରତମ୍ୟାନ ଦୈତ୍ୟାହୁତ୍ୟାଂ
ନିର୍ବେଦାନି ତାରତମ୍ୟାଂ ମୁଖଶୋଷ ବୈବର୍ଣ୍ଣ ତୃପାତ ଯଜ୍ଞୀ ଜେମ୍ବା । ଅଚ୍ୟତତ୍
ବିଭମେ ବିଲାମେ ଉଦ୍ୟାତି ସତି ହେୟମାମତି ହିରଣ୍ୟମପ୍ୟୋବାଂ କାପ୍ୟନିର୍ବଚନୀଯା
ଗତିରବହୁ ଅଭୂତ ॥ ୫ ॥

କରିତେ କରିତେ ପୁଲକ ଦ୍ଵାରା ଶରୀରେର ଅଫୁଲତା ବିନ୍ଦୁର
କରିତେଛେନ, କୋନ ଭକ୍ତ ବଜ୍ରକାଳ ସାବନ୍ କୁକୁରିଚେଦ
ଅମୁମଙ୍କାନ କରତ ଶୁକ୍ର ବଦନ ଓ ବିବର୍ଣ୍ଣ ହଇଯା ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ମନକେ
ଧାରଣ କରିତେଛେନ, କୋନ ଭକ୍ତ ଗର୍ଜନ କରିତେ କରିତେ
ଇତ୍ତତଃ ଧାବମାନ ହଇତେଛେନ ଏବଂ କୋନ ଭକ୍ତ ଭୁତଲେ
ନିପତିତ ହଇଯା ନିଷ୍ପତ୍ତାବେ ଅବଶ୍ଵିତି କରିତେଛେନ ଅତ-
ଏବ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବିଜମ ଅର୍ଥାଂ ବିଲାସ ଉଦୟଶୀଳ ହଇଲେ । ଥିବା
ତମୀୟ ଭକ୍ତ ସକଳେର ଏହି ଅକାର ଗତି ହଇଯା ଥା ॥ ୫

କ୍ଷଣଃ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଆଗଭିଜ୍ଞାତଃ ନିଦାନଃ ।

ସାଧିର୍ତ୍ତ ପ୍ରେସକମ୍ବକାଦସ୍ଵରାଗାଭ୍ରମାଭ୍ରମାହୋହୟ ॥ ୬ ॥

ସତଃ ॥

ଗନ୍ଧୀରୋପ୍ୟଶ୍ରାନ୍ତଃ ଦୂରଧିଗମ ପାରୋପି ନିତରା

ମହାର୍ଯ୍ୟାଃ ମର୍ଯ୍ୟାଦାଃ ଦଧଦପି ହରେରାଙ୍ଗଦମପି ।

ସତାଃ ସ୍ତୋତ୍ରଃ ପ୍ରେସଗ୍ୟଦୟତି ସ୍ଵର୍ଗେ ହୃଦୟିତୁଃ

ଆୟିତି ମାନ୍ତ୍ରମବ୍ୟାରଃ ଆରଣେ । ସାଧିତୋହିତିଶ୍ରେଷ୍ଠୋ ସଃ ପ୍ରେସ ସମ୍ବୁଦ୍ଧଃ ସଏବ
କାଦସ୍ଵରା ମଦଭେଦୀ ସ୍ତୋତ୍ରାଭ୍ରମାଭ୍ରମାହୋହୟ । କାଦସ୍ଵରାତ୍ମ ଦଧାଗ୍ରେ ମଦଭେଦେ ନଥ୍-
ନକ୍ତଃ । ଆଭ୍ରମରଞ୍ଜର୍ଯ୍ୟ ପକ୍ଷ ସଂରକ୍ଷଗଜଗର୍ଜିତ ଇତି ମେଦିନୀ ॥ ୬ ॥

ଅହାର୍ଯ୍ୟାଃ କେନାପି ହର୍ତ୍ତମଶକାଃ ଅତ୍ୟାଜ୍ୟାଃ ସମତେ ମଞ୍ଜୁର୍ଣ୍ଣ ହୃଦୟିତୁଃ
ମହାର୍ଯ୍ୟାଃ ॥ ୭ ॥

(କଣକାଳ ମନୋମାଧ୍ୟେ ଏଇଙ୍ଗପ ପରାମର୍ଶ କରିଯା ।) ଆଃ
ଇହାର କାରଣ ଜ୍ଞାନିର୍ବିତ ପାରିଲାମ । ଇହା ଉପର୍ଚିତ ପ୍ରେସ
ସମୁହେର ଯେ ଉତ୍ସବ ତାହାର ଆଭ୍ରମର ବଟେ ॥ ୬ ॥

ଯେହେତୁ ପ୍ରେସ ସମୁହେର ଉଦୟ ହଇଲେ ସାଧୁ ମକଳ ଆପ-
ନାଦିଗେର ବୁଦ୍ଧି ଓ ବିକାରକେ ହୃଗିତ କରିତେ ପାରେନ ନା,
ସେମନ ଚଞ୍ଚ ଉଦିତ ହଇଲେ ସମୁଦ୍ର ଆପନାର ବୁଦ୍ଧି ଓ ବିକାର
ସମ୍ବରଣ କରିତେ ପାରେ ନା ତଜ୍ଜପ । ସମୁଦ୍ରେ ସାଧର୍ମ୍ୟ ଯଥା
ସମୁଦ୍ର ଅଞ୍ଚାନ୍ତ ଓ ଗନ୍ଧୀର ଅର୍ଧାଂ ଅବିଗାହ୍ୟ, ଦୂରଧିଗମ ପାର
ଅର୍ଧାଂ ପାରେର ଅଧିଗମ କରା ଅମାଧ୍ୟ ଏବଂ ନିରସ୍ତର ଯାହାର
ଜୀବ ଅବଧାରଣ କରାଯାଇ ନା, ଏହି ସମୁଦ୍ର ଚଞ୍ଚୋଦୟେ ଆପନାର
ନାରାତ୍ମକ ମନ୍ତ୍ରର ମନ୍ତ୍ରର କରିତେ ପାରେ ନା, ତଜ୍ଜପ ସାଧୁମଣି

বিকারং ন স্ফারং জলনিধিরিষেন্দো শতবতি ॥

পুন নির্ভাল্য ॥

তত্ত্বাপি বিশ্ববিলক্ষণা সা নির্ভরমতিবিমোহিনী
কেলিচর্য্যা । ইতি শুর্কানমাধুস্থন্ম সধৈর্যং ॥ ৭ ॥
শ্রেণোজ্জিতা নর্ম্ম বিবাদ গোষ্ঠী
গোপেন্দ্রসুনোঃ সহ রাধয়াসো ।
হংসানপি শ্রোত্রতটীমবাণ্পা
শুকাম্যতাদপাভিতোরণকি ॥ ৮ ॥
প্রবিশ্য নটঃ সানন্দঃ ॥

থেয়া উজ্জিতা প্রবলিতা হংসানপি আজ্ঞারামানপি শুকাম্যতাং ব্রহ্ম
নন্দানপি । পক্ষে স্পষ্টং ॥ ৮ ॥

ইয়ং নাট্যকলা নৃত্যবৈদিকী শ্রেষ্ঠা রাজা শ্রীরিব শুরুতি । অবগণিতঃ

কুঞ্চন্দ্রের আশ্পদ ধারণ করিয়া আপনাদের বৃক্ষ ও
বিকার সম্বরণ করিতে সমর্থ হইতেছেন না ॥

(পুনর্বার দৃষ্টিপাত করিয়া) হঁ হইতে পারে, কুঞ্চ-
কেলিচর্য্যা অতি বিমোহিনী ও বিশ্ববিলক্ষণা, এই চিন্তা
করিয়া অস্তক ঘূর্ণন পূর্বক ধৈর্য্যাবলম্বন করিলেন ॥ ৭ ॥

শ্রীরাধাৰ সহিত গোপেন্দ্রনন্দনের নর্ম্ম বিবাদ গোষ্ঠী
অর্থাং পরিহাস অন্ত বিবাদক্রীড়া কর্ণকুহৱ প্রাণ হইলে
অক্ষানন্দ হইতে হংসদিগকেও অর্থাং আজ্ঞারামগণকেও
রোধ করিয়া থাকে ॥ ৮ ॥

(নট প্রবেশ করিয়া আনন্দের সহিত)

ଦାନକେଲିକୋମୁଣ୍ଡ ।

ଅସଗଣିତ ସର୍କିତ୍ତୁମା ନାଟ୍ୟକଲେଯେଃ ବଲିଷ୍ଠ ସମ୍ପାଦା ।
ପରମ ଶ୍ଵରୁତ୍ତିଶୁଗାତ୍ୟା ବରରାଜ୍ୟ ଶ୍ରୀରିବନ୍ଧୁ ରୁତି ॥ ୯ ॥
ସୁତ୍ର । ଭୋଷ୍ଟାଶୁଚାର୍ଯ୍ୟ ପାଣ୍ଡିତାପାରଂଗତ ସମ୍ୟଗଭିଜ୍ଞାତଃ ।

ତିରସ୍ତତ ସର୍କିତ୍ତୁମା ସକିବାହଳାଃ ସତ୍ୟାଂ ସା । ମୁଖ ପ୍ରତିମୁଖ ଗର୍ବ ବିଗର୍ବ ନିର୍ବହ
ଶାନ୍ତାଂ ନାଟକୋତ୍ତ ପଞ୍ଚ ସନ୍ଧିନାଂ ମଧ୍ୟେ ଭାନିକାଯା । ଅଥମ ପଞ୍ଚମ ସନ୍ଧିତ୍ୟାଂ
ସୁତ୍ରବ୍ୟାହ । ପକ୍ଷେ ପଞ୍ଚତିଃ ସହ ଶ୍ରୀତ୍ୟା ସକାର୍ଯ୍ୟ ମାଧ୍ୟମାର୍ଥଃ ମନ୍ଦାନଂ ସନ୍ଧିଃ ସଚ
ବଳସତ୍ତା ରାଜ୍ୟ ନାତ୍ରିଯତ ଏବ ବଲିଷ୍ଠାନି ସମ୍ପାଦାନି ସତ୍ୟାଂ ସା । ଉପଶାସୋଧ
ବିଶ୍ଵାସୋ ବିରୋଧ୍ସ ମାଧ୍ୟମଂ ତଥା । ସମର୍ପଣ ନିରୁତ୍ତିଶ ମଂହାରଙ୍ଗାପି ସମ୍ପତ୍ତି
ଇତି ନାଟ୍ୟ ସମ୍ପାଦାନି । ପକ୍ଷେ ପ୍ରାମାଣ୍ୟ ମୁହଁତ କୋଷ ରାଷ୍ଟ୍ର ଦୁର୍ଗ ବଗାନି ଚେତି
ରାଜ୍ୟ ସମ୍ପାଦାନି । ପରମ ଶ୍ଵରୁତ୍ତୋ ଭାରତୀ କୈଶିକ୍ୟୋଯୁଗେନ ଆଟାଃ ପକ୍ଷେ ପରମ
ଶ୍ଵରୁତ୍ତି ଯୁକ୍ତ ଆଟାଶ ॥ ୯ ॥

ଉପଶକ୍ତିଦାଂ ନାଟିକା ବିଶେଷାଃ ॥ ୧୦ ॥

ଏହି ନାଟ୍ୟକଲା ଅର୍ଥାଂ ମୃତ୍ତା ବୈଦନ୍ତୀ ସନ୍ଧି ବାହଳ୍ୟ
ଅର୍ଥାଂ ମୁଖ, ପ୍ରତିମୁଖ, ଗର୍ବ, ବିଗର୍ବ, ଓ ନିର୍ବହଣ ଏହି
ପଞ୍ଚସନ୍ଧିକେ ତିରକ୍ଷାର କରିଯା ସମ୍ପାଦେ ଅର୍ଥାଂ ଉପଶାସ,
ବିଶ୍ଵାସ, ବିରୋଧ, ମାଧ୍ୟମ, ସମର୍ପଣ, ନିରୁତ୍ତି ଓ ମଂହାର ଇତ୍ୟାଦି
ସକଳେ ବଲିଷ୍ଠା ଇହିଯା ଶାମୀ, ଅମାତ୍ୟ, ମୁହଁତ, କୋଷ, ରାଷ୍ଟ୍ର,
ଦୁର୍ଗ ଓ ସର ଏହି ସମ୍ପାଦ ରାଜ୍ୟ ଶ୍ରୀର ଶାସ, ତଥା ପରମ ଶ୍ଵରୁତ୍ତି
ଶୁଗଲେ ଅର୍ଥାଂ ସଂକ୍ଷତ ଓ ପ୍ରାକୃତ ବାଣୀ ଦୟେ ଭୂଷିତା ହିହ୍ୟା
ଶୋଭା ପାଇତେଛେ ॥ ୧୦ ॥

ସୁତ୍ରଧର । ହେ ପାଣ୍ଡିତାପାରଦର୍ଶିନ୍ ନଟାଚାର୍ଯ୍ୟ ! ଅଶ୍ଵମି ଶଶଦାୟ
ଜ୍ଞାତ ଆହେନ, ଇହନଗଣେର ଅମୁଜ୍ଜା ହେତୁ ଆଖି ଦାନକେଲି-

ଯଦେଷ ନିଯୋଗେନ ହହଦାଶୁପରୁପକତିଦାଃ ଦାନକେଲି
କୌଶୁଦ୍ଧିଃ ନାମ ଭାନିକାଶଭିନେହୁଶୁଦ୍ୟତୋହଞ୍ଜି । ଉଦ୍ଭବ
ନିଜାଭୀଷ୍ଟ ଦୈବତାଶୁଶ୍ରାଵଣ ମଙ୍ଗଳମାଚରେଯଃ ।
ଇତ୍ୟଶ୍ଳଲିଂ କୃତ୍ତା ॥ ୧୦ ॥
ନାମାକୃଷ୍ଟ ରମଜତଃ ଶ୍ରୀଲେନୋଦ୍ଦୀପଯନ୍ ସଦାନନ୍ଦଃ ।

ନାମେବ ଆକୃଷ୍ଟା ରମଜତଃ ରମଜା ଜିହ୍ଵାଚରେନ ସତ୍ସଃ ଶ୍ରୀଲେନ
ବ ଚରିତେନ ନନ୍ଦ ଶ୍ରୀବର୍ଜେଶ୍ୱରଃ ସମା ସତ୍ସାନନ୍ଦଃ ଚ ଉଦ୍ଦୀପଯନ୍ ପ୍ରକାଶରନ୍
ନିଜକ୍ରମେ ସ୍ଵମୋଳର୍ଯ୍ୟଣ ଉତ୍ସବଃ ଦାତୁଃ ଶୀଳଃ ସତ୍ସଃ ପକ୍ଷେ ନିଜଃ ସ୍ଵିଯୋକ୍ତପଃ
ମଙ୍ଗଳଶୋଭନଃ ତତ୍ତ ଉତ୍ସବଦାୟୀ ସମାତନୋ ନିତ୍ୟ ଆସ୍ତା ଶ୍ରୀବିଗ୍ରହେ ସତ୍ସ ପକ୍ଷେ
କୌଶୁଦ୍ଧି ନାମୀ ନାଟିକାର ପାରିପାଟ୍ୟ ଅଭିନଯ କରିତେ
ଉଦ୍ୟତ ହଇଯାଛି, ମେହି କାରଣ ଏହିଲେ ନିଜାଭୀଷ୍ଟ ଦୈବତାର
ସ୍ଵାରଣ ପୂର୍ବକ ମଙ୍ଗଳାଚରଣ କରି । (ଏହି ବଲିଯା ଅଞ୍ଜଲି
ପୁଟେ) ॥ ୧୦ ॥

ଶୀହାର ନାମ ଦ୍ଵାରା ରମଜଦିଗେର ରମନାଚୟ ଆକୃଷ୍ଟ ହେତୁତେହେ, ଯିନି ସ୍ଵୀଯ ଚରିତ୍ରେର ଦ୍ଵାରା ବ୍ରଜେଶ୍ୱର ନନ୍ଦ ଏବଂ ସାଧୁ
ମଞ୍ଗଳୀକେ ସର୍ବଦା ଆନନ୍ଦ ପ୍ରଦାନ କରିତେହେନ, ଶୀହାର ନିଜ
ରୂପ, ସକଳକେ ଉତ୍ସବ ପ୍ରଦାନ କରିତେହେ, ମେହି ସନାତନାଜ୍ଞା
ଅର୍ଥାତ୍ ନିଷ୍ଠ ବିଗ୍ରହ ଅତୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜୟବୁଦ୍ଧ ହଉନ ॥

ଅଥବା । ଶୀହାର ଜିହ୍ଵା ହରିନାମ ଦ୍ଵାରା ଆକୃଷ୍ଟ ହେଇଯାଛେ,
ଯିନି ସ୍ଵୀଯ ଶୀଳତା ଆଚରଣ ଦ୍ଵାରା ସାହୁଦିଗେଷ୍ଠ ଆନନ୍ଦ
ଉଦ୍ଦୀପନ କରିବେହେନ, ନିଜ ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ଵୀଯ ଜ୍ଞାନବାମା ବ୍ୟକ୍ତି ଯେ
ଆସି, ଆମାକେ ଯିମି ଉତ୍ସବ ପ୍ରଦାନ କରିତେହେନ ମେହି

ନିଜକୁପୋତସବଦାରୀ ସମାତନାଜ୍ଞା ଅଭୁର୍ଜନତି ॥ ୧୧ ॥
ନଟ । ଭାବ ପଣ୍ଡ ପଣ୍ଡ ॥

ଗାନ୍ଧାରାମଗୁରୋ ତୁବ ଗାନ୍ଧର୍ବବିଦ୍ୟା ପ୍ରବନ୍ଧେନ କୁରଙ୍ଗ
ଧର୍ମୟପଲଞ୍ଜିତା ରମଞ୍ଜରତ୍ତମଣ୍ଡଳୀ ନାଜ୍ଞାନମପ୍ୟମୁସନ୍ଧାତ୍
ମମୌ କ୍ଷମତେ ॥ ୧୨ ॥

ସୂତ୍ର । ଏକଟିତ ଲଲିତାଲଙ୍କତ ଗାନ୍ଧର୍ବେଯଃ ମହାବିଦ୍ୟା ।
ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ ଏହି କଥଃ ରମିକେନ୍ଦ୍ରାନନ୍ଦିନୀ ଭବିତା ॥

ସନାତନୋ ନାମ ଆଜ୍ଞା ଦେହେ ସତ୍ତ୍ଵ ମଃ ॥ ୧୧ ॥

ଗାନ୍ଧାରଃ ସଂଗୀତନିଷ୍ଠ ତୃତୀୟୋଗାଃ ତତ୍ ଗୁରୋରଧ୍ୟାପକତ ଗାନ୍ଧର୍ବଃ ଗାନ୍ଧ
ରମଞ୍ଜରତ୍ତମଣ୍ଡଳୀ ଶ୍ରେଷ୍ଠରମିକଣ୍ଠେଣୀ ॥ ୧୨ ॥

ଇ଱ିଂ ଭାବିକା ମଠାବିଦ୍ୟା ମହାମର୍ମରପା । ଏକଟିତ ଲଲିତାଲଙ୍କତଃ ସଙ୍ଗିତ
ନିଷ୍ଠ ଲଲିତାଲଙ୍କାରଯୁକ୍ତଃ ଗାନ୍ଧର୍ବଃ ଗାନ୍ଧର୍ବଃ ସା ନାନ୍ଦୀମୁଖେ ସତ୍ତ୍ଵା ସା । ପକ୍ଷେ

ସନାତନ ନାମା ଗୋଷ୍ଠାମୀ ଅଭୁ ଜୟଯୁକ୍ତ ହଉନ ॥ ୧୧ ॥

ନଟ । ଭାବ ଅର୍ଥାତ୍ ସୂତ୍ରଧାର ଦେଖୁନ ଦେଖୁନ ॥

ଗାନ୍ଧାର ଅର୍ଥାତ୍ ସଙ୍ଗିତ ନିଷ୍ଠ ତୃତୀୟ ଗ୍ରାମେର ଗୁରୁ (ଅଧ୍ୟା-
ପକ) ସେ ଆପନି ଆପନାର ଗାନ୍ଧର୍ବ ବିଦ୍ୟା ପ୍ରବନ୍ଧ ଦ୍ଵାରା ରମିକ
ଚୂଡ଼ାଗଣି ସକଳ ଧ୍ୟାନ ଅର୍ଥାତ୍ ଚିତ୍ତର ଏକାଗ୍ରତା ଅବଲମ୍ବନ
କରିଯା । ରହିଯାଛେନ, ଆଜ୍ଞା ବିଷୟକ କୋନ ଅମୁସନ୍ଧାନ
କରିତେ ସଙ୍କଷ ହଇତେଛେନ ନା ॥ ୧୨ ॥

ସୂତ୍ରଧାର । ଏକଟିତ ମନୋଜ୍ଞାଲଙ୍କାର ଶାଲିନୀ ଏହି ଗାନ୍ଧର୍ବ
ମହାବିଦ୍ୟା ରମିକେନ୍ଦ୍ରଦିଗେର ମଙ୍ଗଳାଭିମୁଖୀ ନାହିଁବେ କେନ ?
ଅବଶ୍ୟଇ ହଇବେ ।

ନେପଥ୍ୟୋ ।

ସାଧୁ ଭୋଃ କୁଶୀଲବାଚାର୍ଯ୍ୟ ତଥାଂ କଥୟମି । ସଦମ୍ୟ ନାନ୍ଦୀ-
ମୁଖୀ ଗାନ୍ଧିକର୍ବିକାଗାବେଦ୍ୟ ରସିକବୁନ୍ଦମୌଳେ ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ରନନ୍ଦ
ଚିରଯାନନ୍ଦାୟ ଭବିତ୍ବୀ ॥

ସୂତ୍ର । କଥଂ ବନଦେବୀଯଂ ବୁନ୍ଦା ଶୁବଲେନ ସାର୍ଦ୍ଧମିତ ଏବାଭି
ବର୍ତ୍ତତେ । ତଦତ୍ତ ନାଟ୍ୟ ନଟାରିୟୁକ୍ତଗିତଃ ଅଧ୍ୟାବ ଇତି
ନିକ୍ଷାପନ୍ତେ ॥ ୧୦ ॥
ଅଞ୍ଚାନନ୍ଦା ॥

ନାନ୍ଦୀମୁଖୀତି ବିଶେଷ ପଦଃ । ଅକଟିତା ଲଲିତଯାଗଙ୍କତା ଗାନ୍ଧର୍ବ ଶ୍ରୀରାଧା ଯମୀ
ମା । ମହାତୀ ବିଦ୍ୟା ଯନ୍ତ୍ରା ମା । ପାତ୍ର ପ୍ରବେଶାର୍ଥଂ କଥୋଦ୍ୱାତ ଗଂଝରଂ ନାମ
ମୁଖ୍ୟାଙ୍ଗମିଦଃ । ସହକ୍ରମ । ଶୁତ୍ରବାକାଂ ତଦର୍ଥଂ ବା ସ୍ଵେତି ବୃକ୍ଷମିମଃ ଯଦା ।
ଶ୍ଵେତକୁତ୍ୟ ପ୍ରବିଶଃ ପାତ୍ରଂ କଥୋଦ୍ୱାତଃ ସ କୀର୍ତ୍ତି ଇତି ॥ ୧୩ ॥

ନେପଥ୍ୟ (ରଙ୍ଗସ୍ଥଳେ) ।

ଅହେ ନଟାଚାର୍ଯ୍ୟ ! ସଥାର୍ଥ ବଲିଯାଛ ।

ଯେ ହେତୁ ଆଜି, ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ ଏହି ଗାନ୍ଧର୍ବ ବିଦ୍ୟା ରସିକବୁନ୍ଦ
ଚୁଡ଼ାମଣି ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ରନନ୍ଦନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ଅର୍ପଣ କରିଲେ ତ୍ବାହାର
ଆନନ୍ଦ ଅଦ୍ୟାଯିନୀ ହଇବେକ ।

ସୂତ୍ରଧାର । କିଥିକାରେ ଏହି ବନଦେବୀ ବୁନ୍ଦା ଶୁବଲେନ ସହିତ ଏହି
ଶାନ୍ତମେହି ଆଗମନ କରିତେଛେ । ଅତଏବ ନାଟ୍ୟ ବିଷୟେ
ନଟ ସକଳକେ ମିଶ୍ରତ କରିବାର ନିମିତ୍ତ ଏହାନ ହିତେ
ଆମରା ଗମନ କରି । ଏହି ବଲିଯା ସୂତ୍ରଧାର ଓ ନଟାଚାର୍ଯ୍ୟ
ଉଭୟେ ଅଞ୍ଚାନ କରିଲେନ ॥ ୧୩ ॥
ଉପର୍ଦ୍ଧିତ ବିଷୟେର ଅଞ୍ଚାନ ॥

ততঃ প্রবিশতি স্ববলেন সমঃ সঙ্কথযুক্তী বৃন্দা ।

বৃন্দা । সাধু ভোঃ কুশীলবাচার্যেতি পাঠিষ্ঠা স্ববল কথমে
তয়াপি মঙ্গলবার্তায়া অমৃফুল্ল মুখে মাতিলক্ষ্যসে ॥ ১৪ ॥
স্ববল । বুন্দে ইমস্ম পসঙ্গস্ম বিশেষ বিশ্বাণ শশদাত্র
মুক্তো বিশ জাতোক্ষি তা ফুডং কহিঙ্গট ॥ ১৫ ॥
বৃন্দা । অদ্য রাধা সধীভিমগ্নিতসনীড়া গোবিন্দকুণ্ডোধসি
মথমণপে গুরুণামভ্যন্তুজয়া হৈয়ঙ্গবীনং বিক্রেতুং অভি-

অস্ত প্রতিপাদাত্ত তৌরঃ প্রাতাবনোচাতে ইতি অঙ্গাব লক্ষণঃ ॥ ১৪ ॥

বৃন্দে অস্ত গ্রামক্ষ বিশেষ বিজ্ঞান শৃঙ্খলয়া মুঢ় ইব জাতোক্ষি তস্মাং
স্ফুটং কথ্যতাং ॥ ১৫ ॥

মগ্নিতঃ সনীডং নিকটং যত্থাঃ সা । সমীপে নিকটাসম্ব সন্নিকৃষ্টঃ সনীড়

অনন্তর স্ববলের সহিত কথোপকথন করিতে করিতে
বৃন্দার প্রবেশ ॥

বৃন্দা । অহে কুশীলবাচার্য ! সাধু, সাধু এই বলিয়া স্বব-
লকে জিজ্ঞাসা করিলেন, স্ববল ! এই মঙ্গল বার্তায়
কেন তোমাকে প্রফুল্ল মুখ দেখিতেছি না ? ॥ ১৪ ॥

স্ববল । বৃন্দে ! এই প্রসঙ্গের বিশেষ জ্ঞানশৃঙ্খল প্রযুক্ত আগি
মুখের স্তায় হইয়াছি, অতএব স্পষ্ট করিয়া বল ॥ ১৫ ॥

বৃন্দা । অদ্য শ্রীরাধা সধীগণ কর্তৃক পার্শ্বদেশ পরিমগ্নিত
হইয়া গুরুণগনের অনুজ্ঞা কৃমে গোবিন্দ কুণ্ডের তটবর্তি
যজমণপে হৈয়ঙ্গাধীন অর্থাৎ সদ্যঃস্ফুত বিজ্ঞানার্থ গমন

ক্রগিষ্যতি । তদাৰেদয়িতুং নান্দীমুখী সান্দীপনের্ত্তুৱপ
দেশেন মুকুন্দমুপলক্ষা ॥ ১৬ ॥

স্ববল । সানন্দং । বুল্দে এষা নিখিল মাধুৱী বৱীয়সী রাহিতা
কহং এথ লহু অন্মি অথে গুরুঅগ্রেহিং অণুষ্ঠানা ॥ ১৭ ॥

হন্দা । যদহনি হবনীয়ং হারি হৈয়ঙ্গবীনং ।
স্বয়মিদমুপহার্য্যং গোতুহাসঙ্গনাভিঃ ।
উপহৱণকরীণামপ্যভিষ্ঠার্থ সিদ্ধি

বদিত্যগ্রঃ সথীভিৱলঃকৃতগার্থী ইত্যার্থঃ ॥ ১৬ ॥

বুল্দে এষা নিখিল মাধুৱী বৱীয়সী রাধিকা কথং অত লঘো অথে গুরুজনে
রমুজ্ঞাতা ॥ ১৭ ॥

হবনীয়ং হবনযোগাঃ । তত্ত্ব হৈয়ঙ্গবীনং যৎ হোমোদোহোষ্টৰং স্বত
করিবেন । ইহাই জানাইবার জন্য সান্দীপণি মাতার
উপদেশে নন্দীমুখী গোবিন্দের নিকট গমন করিয়া-
ছেন ॥ ১৬ ॥

স্ববল । (আনন্দের সহিত) ।

স্বল্দে ! নিখিল মাধুৱী শ্রেষ্ঠা রাধিকা এই লম্ব
প্রয়োজনের নিমিত্ত গুরুজন কর্তৃক কেন অনুজ্ঞাতা
হইয়াছেন ? ॥ ১৭ ॥

হন্দা । মুণিগণ বলিয়াছেন, যে দিবস যাহাদের কর্তৃক যজ্ঞার্থ
হবনযোগ্য ঘনোহারি হৈয়ঙ্গবীন অর্থাৎ সদাঃ স্বত স্বয়ং
উপহারী কৃত হয়, সেই দিবসেই তাহাদের অভিষ্ঠার্থের

ମୁ'ବିଭିରଭିହିତାଶ୍ଚ ପ୍ରକ୍ରିୟେଯଃ ମଥସ୍ତ ॥ ୧୮ ॥

ସୁବଳ । ଏରିମୋ ମୋ କମ୍ପ ମହନ୍ତସ୍ମ ମହୋ ।

ବୁଲ୍ଦା । ଶୁଗୃହୀତ ନାମଧେଯଶାନକହୁଭେଃ ॥ ୧୯ ॥

ସୁବଳ । ମଧୁପୁରଂ ମୁକିଅ କହଂ ବନମଜ୍ବୋ ତିନା ଆରଣ୍ଡିଦେ ।
ଜଞ୍ଜୋ ॥

ବୁଲ୍ଦା । ଜୀବତି କଂସହତକେ କଥଃ ମଧୁରାଯାଃ ତତ୍ତ୍ଵ ଯଜ୍ଞସିଙ୍କିଃ
ଅତ ସେନାତ୍ର ଭାଗୁରିନାମ ଗର୍ଜନ୍ତ ଜୀମାତା ସ୍ଵପ୍ରତିନିଧି
ନ୍ୟଧାଯି ॥ ୨୦ ॥

ସୁବଳ । କୁଡ଼ଂ ଆହିଆରିଓ ଏମୋ ଜଞ୍ଜୋ ॥ ୨୧ ॥

ମିତ୍ୟାମରଃ ॥ ୧୮ ॥

ଜୀନ୍ଦ୍ରଶୋଷିମୌ କଷ ମହତୋ ମଥଃ ॥ ୧୯ ॥

ମଧୁପୁରଂ ତ୍ୟକ୍ତୁ କଥଃ ବନମଧ୍ୟେ ତେନାରକୋ ସଜ୍ଜଃ ॥ ୨୦ ॥

ଫୁଟଂ ଆଭିଚାରିକ ଏଥ ସଜ୍ଜଃ ॥ ୨୧ ॥

ସିଙ୍କି ହଇଯା ଥାକେ, ଯଜ୍ଞେର ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା ॥ ୧୮ ॥

ସୁବଳ । କୋନ୍ତ ମହନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଏହି ଯଜ ।

ବୁଲ୍ଦା । ଶୁବିଖ୍ୟାତ ବସ୍ତୁଦେବେର ॥ ୧୯ ॥

ସୁବଳ । ମଧୁପୁରୀ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା କେନ ତିନି ବନମଧ୍ୟେ
ସଜ୍ଜାରତ୍ତ କରିଲେନ ? ।

ବୁଲ୍ଦା । ଯୁତକଣ୍ପ କଂସ ଜୀବିତ ଥାକିତେ କିଥକାରେ ମଧୁରାଯ
ସଜ୍ଜ ସିଙ୍କି ହଇବେ । ଏ କାରଣ ଗର୍ଗେର ଜୀମାତା ଭାଗୁରି
ବସ୍ତୁଦେବେର ପ୍ରତିନିଧି କ୍ଳପେ ଯଜ୍ଞେ ନିଯୁକ୍ତ ହଇଯାଛେ ॥ ୨୦ ॥

ସୁବଳ । ଶ୍ଵପ୍ନୀକ୍ଳପେ ଜାନା ଯାଇତେଛେ, ଅଭିଚାରେର ନିମିତ୍ତ
ଏହି ସଜ୍ଜ ଉପର୍ଦ୍ଵିତ ହଇଯା ଥାକିବେ ॥ ୨୧ ॥

ବୁନ୍ଦା । ନହିଁ ନହିଁ କିନ୍ତୁ ଶାନ୍ତିକୋହୟଂ । ଯତ୍ର ସ୍ଵତାନ୍ତପ୍ରୟୁଷି
କନ୍ତୁ ମିତ୍ରସୂନୋଃ କୃଷ୍ଣ ସ୍ଵପୁତ୍ରଶ୍ଚ ରାମନ୍ତ ନିଖିଲାନିଷ୍ଟ
ଶାନ୍ତିଃ ଫଳଂ ।

ସୁବଲ । କ୍ଷଣଂ ବିଭାବ୍ୟ ସକୋତୁକଂ ॥ ୨୨ ॥

ପିତ୍ର ବଅସ୍ମ୍ସମ୍ ସୁଇରଂ ହିଞ୍ଚ ଅଟ୍ଟିଲା ସା ଗରିଟ୍ଟା କେଲିଷ୍ଟା
ଟାହିଆ ରିଦାନୁରୁବସ୍ସ ରାହିଆ ପଛଦୀହିଷ୍ଟେ । ଦାନଗ୍ରହ
ବିଲାସ୍ସମ୍ ଲାଲସା ଅଜ୍ଜନ୍ତେ ମିଳା ॥ ୨୩ ॥

ବୁନ୍ଦା । ସୁବଲ ମହିଧାନାମପି ନିଧାନାୟତେ ସା ଦାନଲୀଲା ।

ଶାନ୍ତିକଃ ଶାନ୍ତି ପ୍ରୟୋଜନକଃ ତନ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଜନ ମିତ୍ୟରେ ଅଧ୍ୟାତ୍ମାବିଭ୍ୟ
୨୨ ॥

ପ୍ରିୟବୟନ୍ତ ସୁଚିରଂ ହୃଦୟହିତା ସା ଗରିଷ୍ଟା କେଲିଷ୍ଟାଧିକାରିତାଶ୍ଵକପନ୍ତ
ରାଧିକା ଅଭୃତିଭ୍ୟା ଦାନଗ୍ରହ ବିଲାସମ୍ ଲାଲସା ଅନ୍ୟେବ ମିଳା ॥ ୨୪ ॥

ନିଧାନଃ ନିଧିଃ ଉଦ୍‌ଦାଚରଣି ନିଧାନାୟତେ ॥ ୨୪ ॥

ବୁନ୍ଦା । ନା ନା, ଏ ଯତ୍ତ ଶାନ୍ତିକର । ଇହାତେ ସ୍ତ୍ରୀର ପୁଞ୍ଜ ଅପେକ୍ଷା
ଯିତ୍ର ପୁଞ୍ଜ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏବଂ ନିଜ ପୁଞ୍ଜ ବଲରାଗେର ଶାନ୍ତିଫଳ ॥
ସୁବଲ । କ୍ଷଣକାଳ ଚିନ୍ତା କରିଯା କୌତୁକେର ମହିତ ॥ ୨୨ ॥

ଚିରକାଳ ହୃଦୟହିତ ମେଇ ଗରିଷ୍ଟ କେଲି ଘଟାଧିକାରିତ୍ଵେର
ଅନୁରୂପ ପ୍ରିୟବୟନ୍ତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଅନ୍ୟ ଶ୍ରୀରାଧିକା ଅଭୃତି
ହିତେ ଦାନ ଗ୍ରହଣ ବିଲାସ ଲୀଲା ମିଳି ହିଲ ॥ ୨୩ ॥

ବୁନ୍ଦା । ସୁବଲ ! ଆମାଦିଗେର ମସକେ ଏହି ଦାନଲୀଲା ନିଧିର
ଶାନ୍ତ ଆଚରଣ କରିତେଛେ, ଅତେବ ଆଇମ୍ ଆମରା ମାନସ-
ଗଙ୍ଗାତୀରେ ଅବତରଣ କରି, ଏହି ବଲିଯା ଦୁଇଜନେ ତାହାଇ

তদেহি মানসগঙ্গাতীরমবতরাবেত্যভো তথা কুরুতঃ ॥ ২৪
 স্ববল । বুন্দে বগন্তরালে অকরালাণং মরালাণং ধৰণিধোরণী-
 ধুগীড়াহিণে স্মৃণিজ্ঞউ ॥ ২৫ ॥
 হৃদ্দা । নায়ং মরালাণং ধৰনিঃ কিন্তু পশুপালবালা
 তুলাকোটিনাং । পুনর্নিরূপ্য সানন্দঃ ॥ ২৬ ॥
 শোণে মণিতমূর্ক্ষী কুণ্ডলতয়া কঙ্পে দকুলোভমে
 শক্তাঃ স্বর্ণঘটাঃ বহন্ত্যচুলাঃ হৈয়ঙ্গবীমোজ্জলাঃ ।
 দুরে পশ্য তথা বিধাভিরভিতঃ স্মেরা সখীভির্বৃত্তা

বনান্তরালে অকরালাণং মরালাণং ধৰনিধোরণী ধৰনিশ্চেণী ধূনী নদী
 তত্ত্বা দক্ষিণে মানস গঙ্গায়া দক্ষিণ পার্শ্বে আবত্তে ॥ ২৫ ॥
 তুলাকোটি নৃপুরঃ ॥ ২৬ ॥

শোণে দকুলোভমে কথঃ ভূতে কুণ্ডলতয়া কুণ্ডলী কৃতভেন কঙ্পে মণিতঃ
 মূর্ক্ষা ষেন তশ্চিন্ন । তদপি একং ভূষণমিব তৎ নতু দূষণমিতিভাবঃ অচুলাঃ
 স্বহিতঃ স্বহিতিমির মণ্ডলোপরি স্তোকমার্ত্তগুণলঃ তহুগরি স্থিতিবিচ্যামাণগুলমিব

করিলেন ॥ ২৪ ॥

স্ববল । বুন্দে ! মানসগঙ্গার দক্ষিণ পার্শ্বে বনান্তর্গত নির্ভয়
 হংসদিগের ধৰনি সমূহ শ্রবণ কর ॥ ২৫ ॥

হৃদ্দা । এ হংস সমূহের ধৰনি নয়, কিন্তু পশুপাল-বালা-
 দিগের নৃপুর ধৰনি ।

(পুনরায় আনন্দের সহিত নিরূপণ করিয়া) ॥ ২৬ ॥

স্ববল । রক্তবর্ণ বস্ত্রাছাদিত শক্তকোপরি কুণ্ডলাকার
 বেড়া, তহুগরি অচঞ্চল হৈয়ঙ্গবীন পূর্ণ স্বর্ণঘট ধারণ পূর্বক

ରାଧା ମାନସଜାହିତଟଭୁବଂ ଦୈରଂ ପରିକ୍ରାମତି ॥ ୨୭ ॥
 ସୁବଳ । ଅନ୍ଧାହେ ଚଞ୍ଚଳାହିଁ ସହଜରୀହିଁ ପୁଣୋପୁଣୋ
 ଉଦ୍ଦୀବିଦୀଏ ଆହୁଲକୋଅଶୁଲଦୀଏ ବିଅ ଜଳଦା-
 ମଶୁଲୀ ମଣିଜ୍ଜଇ ନିଆ ମାଛରିଏଣ ବୁନ୍ଦାଡ଼ଇ ।
 ବୁନ୍ଦା । ସୁବଳ ରାଧାମାଧୁର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ଗିରାମପା ପ୍ରଗାମିତାଦୁ ଦେଶେପି
 ସାହମିକଜ୍ଯମେବାବଧାର୍ୟାମୀତି ଯୁଦ୍ଧମାନମୟ ସାପତ୍ରପଂ ॥ ୨୮ ॥

ଶିରସି ଶୋଭିତେତି ଭାବଃ ॥ ୨୭ ॥

ଅହୋ ଚଞ୍ଚଳାଭିଃ ସହଚରୀଭିଃ ପୁନଃ ପୁନକୁଦୀପିତମା ରାଧିକଯା ଆଗଶୁଲ
 କୋଦଶୁଲତମା ଇବ ଜଳମଶୁଲୀ ମଣ୍ଡାତେ ନିଜ ମାଧୁର୍ୟେ ବୁନ୍ଦାଟବୀ । ଗଙ୍କେ
 ଚଞ୍ଚଳାଭିବିଦ୍ୟାନ୍ତିଃ ସହଚରୀଭିଃ ସହ ଗାମିନୀଭିଃ । ଆଗଶୁଲ କୋଦଶୁଲ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ:
 ତଚ୍ଚ ସ୍ଵର୍ଗପତଃ ପୌତନର୍ମପି ନୀଳବର୍ଣାରଳ ଶେତାଦି କିର୍ତ୍ତିରିଥିଂ ଦାର୍ଢିକ୍ଷିକେ
 ବିବିଧ ଗନ୍ଧିଭୂମଗାଦିବତ୍ତେନ ତଥାତ୍ ॥ ୨୮ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା ସଥୀଗଣେ ପରିବୃତ ହଇଯା ମାନସଗନ୍ଧାତଟେ ଉପର୍ଦ୍ଵିତ
 ହଇତେଛେନ ଅବଲୋକନ କର ॥ ୨୭ ॥

ସୁବଳ । ଆହା ! ଚଞ୍ଚଳମ୍ଭାବା ସହଚରୀଗଣ କର୍ତ୍ତକ ପୁନଃ ପୁନଃ
 ଉଦ୍ଦୀପିତା ଶ୍ରୀରାଧା ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ଲତା ଦ୍ଵାରା ଯେମନ ଜୁଲଦମଶୁଲୀ
 ମଣିତା ହୟ, ତାହାର ନ୍ତାୟ ସ୍ତ୍ରୀଯ ମାଧୁର୍ୟ ଦ୍ଵାରା ବୁନ୍ଦାଟବୀକେ
 ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ କରିତେଛେ ॥

ବୁନ୍ଦା । ସୁବଳ ! ଶ୍ରୀରାଧାର ରୂପ ମାଧୁର୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବାକ୍ୟାବଲୀର
 ଉଦେଶେ ଆକଶ୍ଚିକ ଭାବ ଅବଧାରଣ କରିତେଛି । ଏହି
 ବଲିଯା ବଦନ ଅବନନ୍ତ କରତ ସଲଜେ କହିତେ ଲାଗି-
 ଲେନ ॥ ୨୮ ॥

ଅନାଲୋଚ୍ୟ ଶ୍ରୀଡାଂ ସମିହ ବହୁ ଯେତେ ବହୁଗଂ
ତ୍ୟଜନ୍ମୀର୍ଧାପନ୍ନାଂ ମଧୁରିପୁରଭୀଷ୍ଟାମପି ରମାଂ ।
ଜନଃ ସୋହୟଂ ଯନ୍ତ୍ରାଃ ଶ୍ରୀତି ନହି ଦାସ୍ୟେପ୍ୟବସରଂ
ସମର୍ଥଙ୍କ୍ଷାଂ ରାଧାଂ ଭବତି ଶ୍ରୁଦି କଃ ଶ୍ଳାଘିତୁମପି ॥ ୨୯ ॥
ଭବତୁ ତଥାପି ଅଗିରଂ ବାସଯିତୁଂ ତୁ ସୌରଭଂ କିଞ୍ଚିଦୁନ୍ଧର-
ମାଯୀତି ସ୍ଵବଲମ୍ବାଲୋକ୍ୟ ॥ ୩୦ ॥
ରାଧାରୀ ମୁଖଗଣୁଲେନ ବଲିନା ଚଞ୍ଚଲ ପଦ୍ମନ୍ତ ବା

ସମ୍ମରଫଙ୍କ ଜନଂ ନିକ୍ଷଟେମପି ବହୁ ସଗାନ୍ତଥା ଯେନେ । ଅଭୀଷ୍ଟାଃ ପ୍ରେଷ୍ଟାମପି
ରମାଂ ଲକ୍ଷ୍ମୀଂ ତୃଣମିବ ତ୍ୟଜନ୍ମ ଅତେବ ଈର୍ଷାପନ୍ନାଂ ଈର୍ଷାବତୀଃ ସୋହୟଂ ମଲକଣୋ
ଜନଃ ବ୍ରନ୍ଦାକୃପଃ ଯନ୍ତ୍ରା ଦାସ୍ୟମପି ପ୍ରାପ୍ତଃ ନାହ୍ ତୀତ୍ୟର୍ଥଃ ॥ ୨୯ ॥
ବାସଯିତୁ ସୁଗଞ୍ଜିକର୍ତ୍ତୁଃ ଇତି ତମ୍ରଗିତ୍ୟା ମ୍ଯତ ସରସତ୍ୟା ଏବ ମାହାତ୍ୟାଂ ଭବି-
ଷ୍ଟାତି ନତୁ ବର୍ଣମୀରାଧାରୀ ତୁନ୍ତା ଇତି ଭାବଃ ॥ ୩୦ ॥

ସୁରମା ଶୋଭା ଭୂମି ବହିତରେ ଦୂରେପି କିଂ ପୁନ ନିର୍କଟେ ଇତି ଭାବଃ । ସ୍ଵଧା

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଲଜ୍ଜା ବୋଧ ନା କରିଯା ଅତୀବ ଈର୍ଷାବତୀ
ଲକ୍ଷ୍ମୀକେ ତୃଣ ଜ୍ଞାନ ପୂର୍ବକ ପରିତ୍ୟାଗ କରନ୍ତ ଯେ ମଲକଣ
ବ୍ରନ୍ଦା ନାମକ ଜନକେ ବହୁମାନ ଅଦାନ କରିଯାଛେନ, ସେଇ ଏହି
ଜନ ସ୍ଥାନର ଦାସତ୍ୱେ ଅବସର ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଯ ନା, ସେଇ ଶ୍ରୀରାଧାକେ
ନୃକ୍ଷାର କରିତେ ଏହି ପୃଥିବୀର ମଧ୍ୟେ କେ ସମର୍ଥ ହିବେ ? ॥ ୨୯ ॥

ହେଉଥିବା, ସେଇ ଥିବାର ବାକ୍ୟକେ ସୌରଭଶାଲି କରି-
ବାର ନିରିତ କିଞ୍ଚିତ ଶ୍ରୀରାଧାର ମାହାତ୍ୟ ବର୍ଣନ କରି, (ଏହି
ବଲିଯା ସ୍ଵବଲେର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ ପୂର୍ବକ) ॥ ୩୦ ॥

ଶ୍ରୀରାଧାର ମୁଖ ଗଣୁଲ ଏ ରୂପ ବଲବାନ୍ ଯେ ଯନ୍ତ୍ରାରୀ ଚଞ୍ଜ

ବ୍ୟାକିଷ୍ଣା ସ୍ଵର୍ଗେତି କେଯଗବୁଦ୍ଧିଃ ଶ୍ଳାଘା ବିନିଶ୍ଚାୟତେ ।
 ସନ୍ଦୂରେହପାନୁଭୂଯ ଭୂଯମି ଶ୍ରଦ୍ଧା ଶୁଦ୍ଧାପି ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀ
 ପଦ୍ମାଲୀଚ ବିଶ୍ଵଜ ଶୀଘ୍ରତ ନିଜାଂ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟଦର୍ପଶ୍ରେଷ୍ଠଃ ॥ ୩୧
 ସ୍ଵବଳ । ଏସୋବି କିନ୍ତିତିଏ ଉକ୍ତବିଦୋ ॥
 ବୁନ୍ଦା । ସ୍ଵବଳ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନମୂର୍କ୍ଷନି ଶ୍ରାମଲମଣ୍ଡପିକାଯଃ ପୃଷ୍ଠତः
 ଶିଖଗୁର୍ମୌଲି ସ୍ତ୍ରୋପନୀୟତାଂ । ମନ୍ତ୍ରାତୁ ମନୋହରମାସାଂ
 ବିହାରକୌଶଳମବଲୋକଯନ୍ତ୍ୟା ଶନୈରବଗନ୍ତ୍ବାଗିତି ସ୍ଵବଳେନ
 ସହ ନିଜ୍ଞାନ୍ତା ॥

ଅନୁତଃ ମଧୁଚ ଚନ୍ଦ୍ରାଶ୍ରାମାବଲିଃ ପଦ୍ମାନାଃ ଶ୍ରେଣୀ ପକ୍ଷେ ଚନ୍ଦ୍ରାବଲି ଯୁଧେଶ୍ଵରୀ ପଜ୍ଜାଳୀ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ତ୍ରୟକେ ସ୍ମାଧାତୋପି ଶୁଦ୍ଧା ॥ ୩୧ ॥
 ଏଥାପି କିଯାନ ତଙ୍ଗା ଉକ୍ତର୍ଷଃ ॥ ୩୨ ॥

ଅଥବା ପଦ୍ମ ଏତତୁଭୟେର ଶୋଭା ତିରୁକ୍ଷତ ହଇତେଛେ, କୋମ୍
 ଅବୁଧଗଣ କର୍ତ୍ତକ ଏ କ୍ରପ ଶ୍ଳାଘା ନିର୍ମିତ ହଇଯାଛେ, କାରଣ
 ଯେ ମୁଖ ମଣ୍ଡଲକେ ଦୂର ହଇତେ ଅନୁଭବ କରତ ବିଶୁଦ୍ଧ ସ୍ଵଦ୍ଧା-
 ଶାଲି ଚନ୍ଦ୍ରଶ୍ରେଣୀ ଅଥବା ପଦ୍ମଶ୍ରେଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦର୍ପଶ୍ରୀ
 ପରିତ୍ୟାଗ ପୂର୍ବକ ବିଶୀର୍ଣ୍ଣ ହଇଯା ଯାଇତେଛେ ॥ ୩୧ ॥

ସ୍ଵବଳ । ଏ ଆବାର କି ତ୍ାହାର ଉକ୍ତର୍ଷ ॥

ବୁନ୍ଦା । ସ୍ଵବଳ ! ତୁମ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ପର୍ବତୋପରି ଶ୍ରାମଲ ମଣିପେର
 ପୃଷ୍ଠଭାଗେ ଶିଖଗୁର୍ମୌଲି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ଲାଇୟା ଯାଓ, ଆମି
 ଏହି ସକଳ ଗୋପାଙ୍ଗନାଦିଗେର ବିଲାସ କୌଶଳ ଅବଲୋ-
 କନାର୍ଥ ଧୀରେ ଧୀରେ ଗମନ କରିବ, ଏହି ବଲିଯା ସ୍ଵଦଲେର
 ସହିତ ଗମନ କରିଲେନ ॥

বিক্ষন্তকঃ ॥

ততঃ প্রবিশতি সর্থীচতুষ্টয়েনাসাদ্যমানা রাধা ॥ ৩২ ॥
রাধা । অম্বহে বগলেহাএ লোঅণলোহণজ্জদা ।

ইতি সংস্কৃতমাণ্ডিত্য ললিতে পশ্য পশ্য ॥ ৩৩ ॥

পদততিভিরলং কৃতোজ্জলেয়ং

ধৰজকুণিশাঙ্কুশ পঙ্কজাঙ্কিতাভিঃ ।

নথরলুঠিত কৃটুলাবনালৌ

অহো বমলেধাযা লোচন লোভনীয়তা ॥ ৩৩ ॥

ইয়ং বনালি বনশ্রেণী বনকপা সখীচ । ধৰজাদৈয়াবঙ্গিতাভিঃ পদততিভিঃ
অলঙ্কৃত উজ্জ্বলা স্বাধীন ভর্তৃকেবেতি ভাৰঃ । নথবেষু কৃষ্ণ নথেষু লুঠিত
কুটুলং তচ্ছন কালে বষ্টাঃ স।। পক্ষে নথবাঙ্কিত স্তনা টিত্যৰ্থঃ । ধিনোতি
শ্রীণয়তি কৃষ্ণসংস্কৃত স্ব সৰ্থীমিব দৃষ্ট্বা সুগমেব আপ্নোয়ীতাৰ্থঃ । ধুনোতি

বিক্ষন্ত অর্থাৎ অক্ষেব আদিতে নৃত্য গীত বাদ্য রূপ
কথাংশের সংক্ষেপ নির্দশক ।

অনন্তর সখী চতুষ্টয়ের সহিত শ্রীরাধা আসিয়া
উপস্থিত হইলেন ॥ ৩২ ॥

শ্রীরাধা । অহো ! বনশ্রেণীর কি লোচন লোভনীয়তা ।
(এই বলিয়া সংস্কৃত অবলম্বন পূর্বক) ললিতে ! দেখ
দেখ ॥ ৩৩ ॥

এই বনশ্রেণী ধৰজ ব্রজাঙ্কুশ পঙ্কজাঙ্কিত পদ পঙ্গভিঃ
ছারা অলঙ্কৃতা ও উজ্জ্বলা দেখাইতেছে এবং নথর ছারা
ইহার বিকাশোন্মুখ কলিকা সকল ছিম হইয়া ভৃতলে

କିମପି ଧିନୋତି ଧୂନୋତି ଚାନ୍ତରଂ ଯେ ॥ ୩୪ ॥
 ଲଲିତା । ଶ୍ରୀହା ବିସାହେ ପେକ୍ଖ ପେକ୍ଖ ଇତି ସଂକ୍ଷତେନ ।
 ସଦ । ଶ୍ରୀବଜ୍ରାବ ବେଣୁମାଧୁରୀ
 ବିଶ୍ୱାରିତାଶେ ଶାରୀର କର୍ମଗାଂ ।
 ଚିରଃ ତିରଶ୍ଚାମପି ଯତ୍ର କାନନେ
 ମନଃ ସମାଧି ନ୍ରକଦାପ୍ୟଦାନ୍ତତେ ॥ ୩୫ ॥

କଞ୍ଚାତି ଇତି ତନ୍ଦର୍ଶନେମ ସମାପ୍ନ୍ୟେନ୍ତର୍କ୍ୟାଦମାନିତ ଭାବଃ । କଞ୍ଚାଃ ସାହ୍ମିକ
 ବିକାରଃ ॥ ୩୪ ॥

ଶ୍ରୀହେତି ବନାକ ଦର୍ଶନେନୈବ ତବାଦ୍ୟ ଗାନ୍ଧୀର୍ଯ୍ୟାଂ ବିଗଲିତମଭ୍ରୁଃ ଆଙ୍ଗାଃ
 ତଥେନ୍ତର୍ମାଧୁରୀ ବାର୍ତ୍ତାପି ଇତ୍ୟାହ ମନେତି । ତିରଶ୍ଚାମିତ୍ୟାତିଚପଳାନାଃ ଜ୍ଞାନ
 ଶୂଳାନାମପି ସମାଧି ଶିତ୍କୈକାଗ୍ର୍ୟଃ ଅତି ଦୃଢଃ ଅତିଶ୍ଵରାଗାଃ ଜ୍ଞାନବତୀନା
 ମପି ଭବତୀନାଃ ଚାପଳ୍ୟଃ ବିଚାରଶୁଭ୍ୟତ୍ସଃ ଚ ଭାବୀତାହେ ବିପରୀତ ବୈଚିତ୍ରି
 କାରୀସ୍ତଃ ବେଣୋରଧୁନାମି ଭବତ୍ୟା ନାହୁଭୂତମେବେତି ଭାବଃ ॥ ୩୫ ॥

ପଡ଼ିଯା ରହିଯାଛେ, ଏତଦବଲୋକନେ ଆମାର ଚିତ୍ତ ଶ୍ରୀତ ଓ
 କଞ୍ଚିତ ହିଁତେ ଲାଗିଲ ॥ ୩୪ ॥

ଲଲିତା । (ହାତ୍ତ କରିଯା) ବିଶାଖେ ! ଦେଖ ଦେଖ, (ଏହି
 ବଲିଯା ସଂକ୍ଷତ ଭାଷାଯ) ବେଣୁମାଧୁରୀ ସର୍ବଦା ଅସ୍ତ୍ର ସିତ୍ତ,
 କାରଣ ସେ ଧନି ଦ୍ଵାରା କାନନେ ପଣ୍ଡ ପଞ୍ଜିଦିଗେର ଅଶେଷ
 ଶାରୀରିକ କର୍ମ ସକଳେର ସ୍ମରଣ ଥାକେ ନା ଏବଂ ତୁହାଦେଇ
 ଘନତ କଥନ ସମାଧି ହିଁତେ ବିରତ ହିଁତେ ଦେଖା ଯାଇ ନା,
 ସର୍ବଦା ଏକାଗ୍ର ଭାବେଇ ଅବହିତ ରହିଯାଛେ ॥ ୩୫ ॥

রাধা । স্বগতং, অবি গাম অতকিদং, আপচুঅ, হেয়ঙ্গবীণো-
বহারিণীগং অস্ত্রাণং মগ্গং অজ্জ রঞ্জিসুসদি বইন্দ-
স্বগো ॥ ৩৬ ॥

একাশং, হলা ললিদে এঙ্গিং পথাণওসরে, ঈসি বিহসিঅ,
কিং ভণিদং, ভঅবদীএ ॥ ৩৭ ॥

ললিতা । একবং ভণিদং অজ্জ তুস্ত্রাণং, কোবি অউরুকো
উবখিদো দীসই লাহো ॥ ৩৮ ॥

রাধিকা । ললিদে কথাপ্পসঙ্গে পুচ্ছীঅছ, সা মহাতাপসী

অপি নাম অতর্কিতং আগত্য হৈয়ঙ্গবীনোপহরিণীনামস্বাকং মার্গ মদ্য
রোংশতি ব্রজেন্দ্রনন্দনঃ ॥ ৩৬ ॥

সখি ললিতে ইদানীং প্রস্থানাবসরে ঈষদ্বিষ্ট কিং ভণিতং ভগবত্যা ॥ ৩৭ ॥

এবং ভণিতং অদ্য যুস্বাকং কোপ্যপূর্ব উপস্থিতো মৃগতে লাভঃ ॥ ৩৮ ॥

রাধাহ ললিতে কথাপ্পসঙ্গে পৃচ্ছতাং মহাতাপসী সর্বজ্ঞা তত্ত্ব তবতী

শ্রীরাধা (ঘনে ঘনে) স্পষ্ট বোধ হইতেছে অদ্য ব্রজেন্দ্র
নন্দন অলক্ষিত ভাবে আগমন পূর্বক হৈয়ঙ্গবীৰ উপ-
হরণ কারিণী আমাদিগের পথ রোধ করিবেন ॥ ৩৬ ॥

(একাশ করিয়া) হে সখি ললিতে ! সম্প্রতি
আমাদের প্রস্থানাবসরে তুমি ঈষৎ হাস্ত করিয়া কি
কহিলে ? ॥ ৩৭ ॥

ললিতা । আমি এই বলিলাম, অদ্য তোমাদের কোন
অপূর্ব লাভ উপস্থিত দেখিতেছি ॥ ৩৮ ॥

শ্রীরাধা । ললিতে ! তুমি কথার কথায় সেই থানে মহা-

সবঘা তত হোদী পোষ্ঠাসী ॥ ৩৯ ॥

ললিতা । কিং তৎ পুচ্ছদৰঃ ।

রাধা । পুরভবে নান্দীমুহী পছদিহিং কীদিসঃ মহাবদঃ
কিদঃ তি ॥ ৪০ ॥

ললিতা । এদাণঃ মহাবদ কারিদা কথঃ তুএ তর্কিদা ॥ ৪১ ॥

রাধা । হকী হকী, অই মুকে তুমংবি এবং পুচ্ছসি ।

জঃ তস্ম মন্দন্দোলিন্দ মঅর কুঙল কিরণ

পৌর্ণাসী ॥ ৩৯ ॥

ললিতা কিং তৎ প্রষ্টবঃ রাধা পূর্বভবে নান্দীমুখী পত্রতিতিঃ কীদৃশঃ
মহাভ্রতঃ কৃতমিতি ॥ ৪০ ॥

এতাসাঃ মহাভ্রতকারিতা কথঃ তয়া তর্কিতা ॥ ৪১ ॥

হকী খেদে মুঢে স্বপি এবং পুচ্ছসি । বস্তন্ত মন্দালোলিত মকর কুঙল
কিরণ পরাগ কন্দলী স্বন্দরত মুখারবিন্দন্ত আকৃষ্যঃ স্বপ্নেপি স্বন্দরতো ব্যাপ-

তাপসী সর্বজ্ঞ পৌর্ণাসীকে জিজ্ঞাস। কর ॥ ৩৯ ॥

ললিতা । সেই জিজ্ঞাসু কি ? ।

শ্রীরাধা । নান্দীমুখী পত্রতি পূর্ব জন্মে কীদৃশ মহাভ্রত
করিয়াছেন ॥ ৪০ ॥

ললিতা । তুমি কি প্রকারে ইঁাদিপের মহাভ্রত কারিতা
অবগত হইলা ॥ ৪১ ॥

শ্রীরাধা । কি দুঃখের বিষয়, হে মুঢে ! তুমিও এই প্রকার
জিজ্ঞাসা করিতেছ ? যাহার দুর্ভুত গঙ্কলেশ তোমাদের মত
ব্যক্তিগণের স্বপ্নেতেঙ্গ শব্দুর বন্তী, নান্দীমুখী পত্রতি সেই

ପରାମ କନ୍ଦଳୀ ସୁନ୍ଦରସ୍ମ ମୁହାରବିନ୍ଦସ୍ମ ଅଚରିଅଂ ସିନି-
ଗେବି ସୁଦୂରାଦୋ ତୁଞ୍ଜାଦୀଣଂ ହୁଲହ ଗଞ୍ଜଲଅଂ । ମହା ମାହରୀ
ଅରଙ୍ଗଃ ମେତେନ୍ଦ୍ରିଯରେହିଁ ସବଦା ତାଓ ଅଣିଗାରିଦଂ
ପିଷ୍ଟି ॥ ୪୨ ॥

ତା ଭଣ୍ଗମି ପରମାହିଟ୍ଟାଖୁବଲନ୍ତ ମୁଖରଜାଲିଦାଣଂ ତୁଞ୍ଜାଣଂ ବି
ତଥ ମହାବଦେ ଦିକ୍ଖା ସବଦା ଚେବଅ ଜୁତ୍ତା । ଜଧା ତାଣଂ
ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ ପଛଦୀଣଂ ପହବୀ ଭାବିନି ଭବେବି ଏ ଦୁଲ୍ଲହା-
ଭବେ ॥ ୪୩ ॥

କୃଶାନାଂ ହୁଲ୍ଲ' ଗଞ୍ଜଲବଂ ମହାମାଧୁରୀ ମକରନ୍ଦଃ ନେତ୍ରଦୀନ୍ତିରେନେତ୍ରକରପ ଭଗରୈତା
ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ ପ୍ରଭୃତୀଃ ସର୍ବଦା ଅନିବାରିତଃ ପିଷ୍ଟି ॥ ୪୨ ॥

କୁଞ୍ଜଗାମି ପରମାଭୀଟ୍ଟାଖୁପଲନ୍ତ ମୁଖୁର ଜାଲିତାନାଂ ଯୁଆକମପି ତତ୍ତ ମହାବ୍ରତେ
ଦୀକ୍ଷା ସର୍ବଦୈବ ଯୁକ୍ତା । ସଥା ତାସାଂ ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ ପ୍ରଭୃତୀନାଂ ପଦବୀ ଭାବିନି
ଭବେପି ନ ହୁଲ୍ଲ' ଭବେ । ମୁଖୁର କୁଞ୍ଜାଖି ଯୁଆକମିତି ସଥୋନେକ୍କାଂ ଉତ୍ସ-
ମୁକ୍ତାଙ୍କ ସ୍ଵତ୍ତେନାତିଶ୍ୱରିତଃ ତାନ୍ତ୍ରାରୋପିତଃ ॥ ୪୩ ॥

ଯନ୍ଦ ଯନ୍ଦ ଶାନ୍ଦୋଲିତ ମକର କୁଣ୍ଠଳ କିରଣ ପାରାଗ କନ୍ଦଳୀ
ସୁନ୍ଦର ମୁଖାରବିନ୍ଦେର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ମହାମାଧୁରୀ ମକରନ୍ଦ ସତତ
ନେତ୍ରକରପ ଭଗର ସମୁହ ଦ୍ଵାରା ଅନିବାରିତ ରୂପେ ପାନ କରି-
ତେଛେନ ॥ ୪୨ ॥

ତାହାଇ ବଲିତେଛି, ପରମାଭୀଟ୍ଟେର ଅଳାଭ ଜନ୍ମ ଦୁଃଖ-
ରୂପ ତୁଷାନଲେ ଜୁଲିତ ଆମାଦିଗେର ମେଇ ମହାବ୍ରତେ ଦୀକ୍ଷା
ସର୍ବଦାଇ ଉପୟୁକ୍ତ । କାରଣ ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ ପ୍ରଭୃତିର ପଦବୀ ଯେମେ
ଭବିଷ୍ୟତ ଜୟେ ହୁଲ୍ଲ' ନା ହସ ॥ ୪୩ ॥

ବିଶାଖା । ରାହେ ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ ପଞ୍ଜଦିଦୋ ଗୋବକଞ୍ଚାଗଣାଦୋ କିଷ୍ମା
ଅବିଶେଷେଣ ସବବ ଗୋଡ଼ିଲବାସି ଜଣାଦୋ ବି କାବି ଏକା
ମହାଭାଇଣୀ କିଦମହାବଦ ଲକ୍ଥା ଲକ୍ଥି ଅଦି ॥ ୪୪ ॥
ରାଧା । ମୋୟକ୍ଷେତ୍ର ବିମାହେ କା କୃଖୁ ଏବା ପୁଷ୍ପବନୀଙ୍କ ସିହାବନୀ ॥
ଲଲିତା । ସ୍ଵଗତଃ ତୁ ଅତୋ କା ଉଦିସୀ ଅଶ୍ଵା ଦୁନୀଆ ॥
ରାଧା । ସହି ବିଶାଦଂ ବିଶାଦଂ ସଚ୍ଚଂ କଥେସି ଇତି
ସଂକ୍ଷତେନ ॥ ୪୫ ॥

ଝାଘ୍ୟତେ କଲିଲକେଲିକାକଲୀ

ରାଧେ ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ ପ୍ରଭୃତିତୋ ଗୋପକଞ୍ଚାଗଣତଃଚ କିଷ୍ମା ଅବିଶେଷେ ସର୍ବ
ଗୋକୁଳବାସି ଅନତଃଚ କାପି ଏକା ମହାଭାଗିନୀ କୃତ ମହାବ୍ରତ ଲଙ୍ଘ୍ୟ । ଲଙ୍ଘ୍ୟତେ ॥ ୪୪
କା ଖୁଲ ଏବା ପୁରୀବତୀନାଂ ଶିଖାମଣିଃ । ଲଲିତା ସ୍ଵତ କା ଉଦ୍ଧୂଣୀ ଅଶ୍ଵା
ଦ୍ଵିତୀୟା । ରାଧା ସଥି ବିଜ୍ଞାତଃ ବିଜ୍ଞାତଃ ମତାଃ କଥରମି ॥ ୪୫ ॥

କଲିଲା ଗହନା ସା କେଲିମୟଃ କାକଲାନ୍ତାନ୍ତିଃ । ଶୈବେଣ କଲିଃ କଲହଃ
ବିଶାଖା । ରାଧେ ! ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ ପ୍ରଭୃତି ହିତେ ତଥା ଗୋପକଞ୍ଚା
ଗନ ହିତେ ତଥବା ଅବିଶେଷେ ସମୁଦ୍ରାୟ ଗୋକୁଳବାସି ଜନ
ହିତେ କୋନ ଏକ ମହାବ୍ରତ କାରିଣୀ ମହାଭାଗିନୀ ଲଙ୍ଘିତ
ହିତେଛେ ॥ ୪୪ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଉୟକ୍ଷେତ୍ରର ସହିତ) ହେ ବିଶାଖେ ! ନିର୍ମଯ କରିଯା
ବଲ, କେ ଏହି ଶୁଣବତୀର ଶିଖାମଣି ।

ଲଲିତା । (ମନେ ମନେ) ତୋମା ହିତେ ଅନ୍ତ କେ ଏହି ପ୍ରକାର
ସ୍ଵର୍ତ୍ତିଯ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଶ୍ରୀରାଧା । ସଥି ! ଆନିଲାମ, ଆନିଲାମ, ସତ୍ୟ ଲଲିତେଛ ॥ ୪୫
(ଏହି ବଲିଯା ସଂକ୍ଷତ ଭାଷାଯ) ସଥି ! ଅନ୍ତ କେହ

ବ୍ୟାକୁଳୀକୃତ ସମସ୍ତ ଗୋକୁଳା ।

ଶ୍ରୀହୃରେଧର ସିଥୁମାଧୁରୀ

ମାନିତା ମୂରଲିଯେର ନେତରା ॥ ୪୬ ॥

ଲଲିତା । ସମ୍ମିତଂ ସଞ୍ଚଂ ।

ମୂରଲୀ କୃଇଦ ତରଲୀକିନ ଧୀରମଣସା ଗୋରୀ

ଲାଞ୍ଛି ମର୍ବତୋ ଦମାତିତି ତା: ସୀଧୁର୍ମୁଖ ଉତ୍କଳ ମନ୍ତା ମୁଖରା ଅଗନ୍ତୁରେଜି କାପି
ଭଗୋବଲେନ ତଥା ତୃତୀ ଭବଦିତି ଭାବ: । ସମ୍ଭା ତରା ଅତି ସୌଭାଗ୍ୟାନୈବ ଅଧର
ମଧୁପାନଂ ଲଙ୍ଘଂ ତେବଚ ସା ଉତ୍ସାମ୍ୟଭୂତିକୃତା ନତୁ ତତ୍ତ୍ଵା: ଶ୍ରୋତାରା ଉତ୍ସପଞ୍ଜିକ:
ମନ୍ତ୍ରଭାବ ଇତି ଭାବ: ॥ ୪୬ ॥

“ ମନ୍ତ୍ରଃ । ମୂରଲୀକୃଜିତତରଲୀକୃତଧୀରମାନମା ଗୋରୀ । ଉତ୍ତମ ବଂଶୋଽପନ୍ନା
ମାରାହୀମା ମହାମରମ ସମ୍ମୁଦ୍ରା । ମୂରଲୀ କୌଣ୍ଠି କୁଜିତେନ ତରଲୀକୃତଃ ଧୀରମାନପି
ମାନମଂ ସମ୍ଭା ସା । ରାଧାପକେ ମୂରଲାଃ କୁଜିତେନ ତରଲୀକୃତଃ ଧୀରମାନପି ମାନମଂ
ମନ୍ତ୍ରାଃ ସା ଗୋରୀ ଅକୁଳା ପକ୍ଷେ ଶ୍ରୀତା ଗୋରୋହରୁଣେ ସିତେପୀତେ ଇତ୍ୟାମରଃ । ଉତ୍ତମ
ବଂଶୋଽକ୍ଷବିଶେଷାଦସ୍ଵର ବିଶେଷାଚ ଉତ୍ସପନ୍ନା ମାରେଣ ଅହିନା ସୁକ୍ରେତ୍ୟର୍ଥ: କ୍ରଚି

ଅଯ, ଏକା ମୂରଲୀକେଇ ଅଶଂସା କରିତେ ହୟ, ଯେ ହେତୁ ସେ
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଅଧରାମୃତ ମାଧୁରୀ ପାନ ଦ୍ଵାରା ଘତ ହଇଯା ନିବିଡ଼
କେଲିତେ ଗଧୁର ଧବନି କରତ ସମସ୍ତ ଗୋକୁଳ ବ୍ୟାକୁଳ କରି-
ଯାଇଁ ॥ ୪୬ ॥

ଲଲିତା ହାନ୍ତ କରିଯା କହିଲେନ ମନ୍ତ୍ର, ମୂରଲୀ ଗୌର
ବର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସେ ଶ୍ରୀ ଧବନି ଦ୍ଵାରା ଧୀରଗଣେର ମନକେ ତରଲିତ
କରେ, ତଥା ଉତ୍ତମ ବଂଶୋଽପନ୍ନା ଅଧିଚ ଦ୍ଵାରା ଅସୁନ୍ଦର
ମାର୍ବିଶିଷ୍ଟା ଏବଂ ମହା ରମଣୀଲିନୀ ଓ ମାଧୁର୍ୟ ବର୍ଷିଣୀ ॥

ଉତ୍ତମ ବଂଶପ୍ରମା ସାରାହିଣା ମହାସରମଛରୀ ॥ ୪୭ ॥
 ରାଧା । ହଲା କୀସ ହସି । ମନ୍ଦ ଭାଇଣାବି ଇମଣି ଜଣେ
 ଅପ୍ପଣେ । ପଣ୍ଠ ଜଣାଗଂ ପସାଦାଦୋ ତଃ ମୁହମଣ୍ଡଳଂ
 ଦୋ ତିଷ୍ଠ ବାରଂ ପି ଦିଟ୍ଟମଥି । ତଥାବି ପଇଦମାଦଏଣ ତିଳୀ
 ଅଟୁରୁବେଣ ତୁମ୍ଭ ମାଛରୀ ମହଣା ହିଅଅଂ ଉଚ୍ଚହିଅ ତଥା
 ସବରଂ ବିନ୍ଦୁମାରୀ ଅଦି । ଜଥା ପଣିହାଣେ ପେକ୍ଖଣଂ ବି

ମାରସ୍ତାଂ ମହାସରମୀଚ ରମିକାଚ ମଂଗୀତ ରମିକଟାଂ । ପକ୍ଷେ ମା ରାହି ନାମ ନା
 ରାଧା ନାମେତି ଭାଷାଖେଷଃ ହାସରମେ ପରିହାସରମେ ତେ କର୍ତ୍ତରା
 ମଧୁରା ମାଧୁର୍ୟବର୍ଧିଣୀ ତାର୍ଥଃ ॥ ୪୭ ॥

ଶ୍ରୀଷ୍ଟମର୍ମବଗମ୍ୟାହ ହଲେତି କଞ୍ଚକମ୍ଭି ଇତି ଘ୍ୟେଦଃ ଘ୍ୟେଦେଣ ହାତ୍ସାତ୍ୟଂ
 କ୍ରିଯତେ ଯତ୍ତି ତଥାଧ୍ୟମାଲକ୍ଷ୍ୟତି ଭାବଃ । ମନ୍ଦଭାଗିନାପ୍ୟନେମ ଆୟ୍ମାନଂ
 ଅଗ୍ରଯିଜନାନାଂ ଅସାରାଂ ତୁମ୍ଭମଣ୍ଡଳଂ ବିଜି ବାରମପି କୃଷ୍ଟମଣ୍ଡି ତଥାପି ଅଙ୍ଗତି
 ମାଦକେନ ତେନାପୂର୍ବେଣ ତତ୍ତ ମାଧୁରୀମଧୁନା ହୃଦୟଂ ଡୁଇନା ତଥା ଗର୍ବଃ ବିଜ୍ଞାର୍ଥ୍ୟତେ ।

ଶ୍ରୀରାଧା ପକ୍ଷ ॥

ଶୁରଲୀ କୁଞ୍ଜର ଦ୍ଵାରା ଯାହାର ଧୀରନଃ ଚଞ୍ଚଳ ହିତେହେ
 ସେଇ ଗୋରୀ ସନ୍ଦଂଶୋଃପମା, ରମିକା ଏବଂ ମାଧୁର୍ୟବର୍ଧିଣୀ ॥ ୪୭

ଶ୍ରୀରାଧା । ଅହେ କି କାରଣେ ହାସିତେହ ? ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟ ଏହି ଜନ
 କର୍ତ୍ତକ ଆୟ ଅଗ୍ରଯି ଜନ ବୁଦ୍ଧେର ଅସମତା ବଖତଃ ତଦୀୟ ମୁଖ
 ମଣ୍ଡଳ ଦୁଇ ତିନବାର ମାତ୍ର ଦେଖିଯାଛି, କିନ୍ତୁ ତାହାର ସ୍ଵଭାବ
 ସିକ୍ଷ ମାଦକତା ଅସୁର୍କ ମଧୁର ମାଧୁରୀ ଦ୍ଵାରା ଆୟାର ହୃଦୟ
 ଉପ୍ରାପ୍ତି କରିଯା ସମୁଦ୍ରାଯ ବିନ୍ଦରଣ କରାଇଯାଛେ । ଧ୍ୟାନ-

ହୁଲ୍ଲହଃ ॥ ୪୮ ॥

ଇତୋଽଶ୍ଵକ୍ୟଭିନୀଯ ସଂକ୍ଷତେନ ॥

ତପଶ୍ଚାମଃ କ୍ଷାମୋଦରି ବରଯିତୁଃ ବେଣୁଷୁ ଜମୁ

ର୍ବରେଗ୍ୟଃ ମନ୍ତ୍ରେଥାଃ ସଥି ତଦଖିଳାନାଃ ଶ୍ରଜନୁଷାଃ ।

ତପଶ୍ଚୋମେନୋତୈ ର୍ଦିଯମୁରାଙ୍ଗୀକୃତ୍ୟ ମୁରଲୀ

ମୁରାରାତେ ବିଷାଧର ମୁରିମାଣଃ ରମୟତି ॥

ଅବିଶ୍ୱ ବୁନ୍ଦା । ଲଲିତେ କଥଃ କଥାଭିନିବେଶେନ ସଂରକ୍ଷ ହୁଦୟାଃ

ସଥା ଶାଶ୍ଵିଧାନେନ ଶ୍ରେଷ୍ଠମପି ହୁଲ୍ଲଭଃ ॥ ୪୮ ॥

ଆୟାତେ କଲିକେଲୀ କାକଲୀତି ପଦୋନ ବାଜିତମେବାର୍ଥ ସଂପ୍ରତାତି
ତାରତମ୍ୟମାନିଧିଦୈବାହ ତପଶ୍ଚାମ ଇତି ବିଷାଧରଃ ଉତ୍ତରାଙ୍ଗୀକୃତ୍ୟ ଅତ୍ର ପ୍ରକରଣେ
ସର୍ବତ କାଞ୍ଚବିଶ୍ଵେଷେ ଜନିତର୍ମୋଽଶ୍ଵକ୍ୟମେବ ସଙ୍ଘାରୀ ତଦପ୍ରାପ୍ତି କାରଣ
ଶାଶ୍ଵୋଗାକ୍ଷତ କଲନଯା ଦୈତ୍ୟଃ ଚ ଶାଶ୍ଵିଭାବୋଽଶ୍ଵରାଗଏଥ ଅଗ୍ରାଣିତ୍ୟି ଜମାଲାଲସା

ଯୋଗେତେଓ ତାହାର ଦର୍ଶନ ହୁଲ୍ଲଭ । ୪୮ ॥

(ଏହି ବ୍ରଲିଯା ଔଽଶ୍ଵକ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପୂର୍ବକ ସଂକ୍ଷତ
ଭାଷ୍ୟ) ହେ କୁଶୋଦରି ! ହେ ସଥି ! ଆମରା ବେଣୁକୁଲେ
ଜୟାଗ୍ରହଣ କରିବାର ନିମିତ୍ତ ତପଶ୍ଚା କରି, ବେଣୁଜମକେ
ସାମାନ୍ୟ ମନେ କରିଓ ନା, ଜଗତେ ଯତ ଜମ୍ବ ଆଛେ, ସର୍ବା-
ପେକ୍ଷା ବେଣୁ ଜମ୍ବଇ ଉତ୍କଳ୍ପି, କାରଣ ଏହି ମୁରଲୀ ବହୁ ତପଶ୍ଚାର
ବଲେ ଯୁକୁଳ ବିଷାଧର ମୁରିମାକେ ଅଞ୍ଚିକାର କରିଯା ରସା-
ସ୍ଵାଦନ କରିତେଛ ।

ବୁନ୍ଦା । (ପ୍ରବେଶ କରିଯା) ସଥି ଲଲିତେ । କେନ କଥାଅସଜେ
ମନ ଅଭିନିବେଶ କରିତେଛ, ତୋମାର ଇନ୍ଦ୍ରଖର୍ଜ ବେଦୀର

শক্তবজ্বেদি পদবীমধিরোহস্তমপ্যাঞ্চানং ন জানীথ
যুঘং ॥ ৪৯ ॥

সর্বাঃ । পরামৃত্য, সহি সচৎ কথেনি । গোবিন্দে পৃষ্ঠ-
ঠদো সংবুত্তো । তা ভাহিণে গোইন্দ কুণ্ডলনী অমু-
বট্টস্তি । ইতি তথা কুর্মস্তি ।

বৃন্দা । অপবার্যা, চম্পকলতে পশ্চ পশ্চ ॥ ৫০ ॥

ঞ্চবং নিখিল মাধবপ্রগ়্যাণী কদম্বাদলং
বিকৃষ্ণ বিবিধং বিধিমধুরিমার্গস্ত্রত্যন্তুতং ।

তত্ত্বামৃতাঃ অতিশয়েন সংবক্ষ জ্ঞানাঃ গ্রস্তমনসঃ ॥ ৪৯ ॥

যদেগাবর্দিনঃ পৃষ্ঠতঃ সংবৃত্তঃ । তদক্ষিণে গোবিন্দকুণ্ডলনীঃ অমুবর্ত্তামহে
বর্তনীঃ পছানং ॥ ৫০ ॥

পরিহ্রিতান্যনারীশৃঙ্গ ইতি সর্ব মাধুর্যাত্মকত্ব লাভাদিতি তাৰঃ ॥ ৫১ ॥

অর্থাতঃ যজ্ঞস্থলের পদবীতে অরোহণ করিয়াছ, আপনাকে
জানিতেছেনা ? ॥ ৪৯ ॥

সকলে শুখ ফিরাইয়া কহিলেন, সখি ! সত্য
বলিয়াছ । যে হেতু আমরা গোবর্দিন পর্বতের পৃষ্ঠ
দেশে আসিয়াছি, অতএব খোবর্কনের জঙ্গলিকে
গোবিন্দকুণ্ডের তটবর্তি মার্গের অনুসরণ করি, এই বলিয়া
সকলেই তাহাই করিলেন ॥

বৃন্দা । (নিবারণ করিয়া) চম্পকলতে ! শেখ দেখ ॥ ৫০ ॥

জগৎ নির্জ্ঞাতা বিধাতা সামন্ত চিস্তে শীঘ্ৰ প্রস্তু
শ্রীকৃষ্ণের সন্তোষ সাধনাৰ্থ নিশ্চয় তদীয় নিখিল প্রেয়সী

ଶ୍ରୀରାଧା : ପରମତୁଷ୍ଟରେ ନିରବିମ୍ବିତ ରାଧାଃ ମୂଳା

ସମ୍ବନ୍ଧ ରମତେ ହରିଃ ପରିହତାତ୍ମନାରୀସ୍ପୃହଃ ॥ ୫୧ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା : ଅକ୍ଷିଗନ୍ତଃ ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଅନ୍ତରେ ମାନମଗଙ୍ଗାଏ

ଉତ୍ତରକୁଣ୍ଡି କମଳ କମଳାଯେ ରୋମର୍ବାଣଃ କାକଳୀ

କମଳମୂଳ କୋମଳଦୀ ॥ ୫୨ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା : ମାନୁତଂ ।

ମରୋଜାନାଂ ପୁଞ୍ଜେ ମଦକଲମୟୁଂ ପଶ୍ୟତ ପୁରଃ

ପରାଗୈରାପିତ୍ରେଃ ଶ୍ରୁତମଧରକାରୀ ମଧୁକରଃ ।

ଅହୋ ମାନମଗଙ୍ଗାରା ଉତ୍ତରକୁଣ୍ଡି କମଳକଳାପେ ରୋମର୍ବାଣଃ ଭ୍ରମର୍ବାଣଃ କାକଳୀ
ଉତ୍ତରକଳାତ୍ମକୋମଳତା ॥ ୫୨ ॥

ମଦକଳଃ ମତଃ ଅପିତ୍ରେଃ ମଯକ ପୀତେଃ ଶ୍ରୁତନ୍ ଅଧରକାରଃ କାଯତୋତ୍ତର
ଭାଗେ ସତ ଅତ ପରାଗ ମଧୁକର ଭ୍ରମର ରମଣୀ ନିରୋଧ ଖାନୋକତ୍ୟାହପଦେଶେନ

ବର୍ଗ ହଇତେ ଅତ୍ୟାର୍ତ୍ତ ବିବିଧ ମାଧ୍ୟମ ଆକର୍ଷଣ ପୂର୍ବକ
ଶ୍ରୀରାଧାକେ ନିର୍ମାଣ କରିଯାଛେ, ଯେ ହେତୁ ଶ୍ରୀରାଧା ଅନ୍ତ ନାରୀ
ସ୍ପୃହା ପରିହାର ପୂର୍ବକ ଏହି ଶ୍ରୀରାଧାତେହି ରମଣ କରିଯା
ଥାକେନ ॥ ୫୧ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା : (ଅକ୍ଷିଗ ଦିକ ହଇତେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା) ଅହୋ !

ମାନମଗଙ୍ଗାର ପ୍ରକୁଳ୍ମ କମଳ ମୟୁହେ ନିପତିତ ଅଲିକୁଲେର
କମ ଧନିର କି କୋମଳତା ! ॥ ୫୨ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା : (ଅଭିଲାଷେର ସହିତ) ଅହେ ଶୁନ୍ଦରୀ ଶୁନ୍ଦରୀ ଶୁନ୍ଦରୀ । ମନ୍ତ୍ରଥେ

କମଳ ପୁଞ୍ଜେର ମଧ୍ୟେ ଏହି ମତ ମଧୁକରେର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ
କର, ଆହା ! କି ଆକର୍ଷ୍ୟ ଶୋଭା, ପୁଷ୍ପପରାଗ ଦାରା

ଅତ୍ୱାମଃ ଭାଗଃ ଅମରରମ୍ଭୀ ର୍ଥଃ ସରତ୍ସଂ
ନିରକ୍ଷାନୋ ଧାନୋକ୍ତିବିଧୁତୟକ୍ତା ବିହରତି ॥ ୫୩ ॥
ରାଧା । ସ୍ଵଗତଃ, ଶୁଣଂ ବୁଦ୍ଧାଏ କିମ୍ପି ହିୟଏ କହୁଅ ଏବଂ ବାହୁରୀ
ଅଦି । ଅକାଶଃ । ହଲା ବୁଲ୍ଦେ ଧଶାଓ କୁମ୍ଭକୀଡ଼ିଓ । ଜାଓ
ବମନ କୃଷ୍ଣ ଗୋପରମଣି ନିରୋଧ ମିଥୋ ବାକଲୁଯୋ ଭାବିନୋହର୍ଥୀ ଭାଗ୍ୟାତ୍ମେ ଇତ୍ତା
ପରମ୍ୟାମୋହରଃ ସମ୍ପଦେଶ୍ୟ ଅର୍ଥମମନ୍ତଃ । ଯହକଂ । ଉପଶ୍ରାମଃ ଅମଦେନ ଭବେ
କାର୍ଯ୍ୟାତ୍ମ କୀର୍ତ୍ତନଃ ॥ ୫୩ ॥

ନୁଂ ବୁଦ୍ଧୀ କିମଣି ଛନ୍ଦେ କୃଷ୍ଣା ଇମ୍ ବ୍ୟାହିସତେ । ହଲା ବୁଲ୍ଦେ ଧଶାଃ କୁମ୍ଭ
କିଟାଃ ଭ୍ରମ୍ୟ ଇତ୍ୟାଥୁ । ବାଃ କାନ୍ତେନ ମମଃ କ୍ରୀଡ଼ଣ୍ଡି ମନ୍ଦଭାଗିନୀନାଃ ପୁନରାମଃ

ଇହାର ଶରୀରେର ଉତ୍ତର ଭାଗ ପୀତବର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ବାରଦ୍ଵାର ଭରଣ
କରିତେ କରିତେ ସକୋତୁକେ ମଧୁକର ରଗଶୀଚଯକେ ରୋଧ
ପୂର୍ବକ ଧ୍ୱନିର ଧୃଷ୍ଟତା ଦ୍ୱାରା ମନ୍ତ୍ରକ କମ୍ପନ କରିଯା ବିହାର
କରିତେହେ ॥

“ଏହି ଶ୍ଳୋକେ ନାଟୋର ପ୍ରଥମ ଅଙ୍ଗ ଉପଶ୍ରାମ ଅନ୍ଦର୍ଭିତ
ହଇଲ । ଅସଞ୍ଚାଦୀନ କାର୍ଯ୍ୟର କୀର୍ତ୍ତନକେ ଉପଶ୍ରାମ ବଲେ,
ଏହଲେ ପରାଗ, ମଧୁକର, ଭ୍ରମର ରମଣୀ ନିରୋଧ ଏବଂ ଧ୍ୱନିର
ଧୃଷ୍ଟତା ଇତ୍ୟାଦି ଶବ୍ଦଚଳେ ପୀତବମନ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଗୋପରମଣୀ
ନିରୋଧ ଓ ପରମ୍ପର ବାକ୍ କଲହ ପ୍ରଭୃତି ଭବିଷ୍ୟତ କାର୍ଯ୍ୟର
ସୂଚନା ହଇଲ” ॥ ୫୩ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ସ୍ଵଗତ ଅର୍ଧାଂ ମନେ ଘବେ) ବୁଦ୍ଧା ଅବଶ୍ୟ କିଛୁ ଘବେ
କରିଯା ଏହି କଥା ବଲିଲ, (ଅକାଶ କରିଯା) ହେ ବୁଲ୍ଦେ !
ଏହି କୁମ୍ଭ କିଟା ଭ୍ରମ୍ୟ ସକଳ ଧଶ, ଦେଖି କେଉଁନ ଇହାର ।

କାନ୍ତେଗ ସମଃ କିଳଞ୍ଜ ବନ୍ଦଭାଇଣିଙ୍ ଉଣ ଇମାଣଂ ହୁରୋବା-
ଦୀଗିଣଂ ଦୂରାଦୋ କୃଥଣଂ ବି ତମ୍ଭ ପେକୁଥଣଂ ହୁଲାହୁଣ୍ଟି ॥୫୪
ସଂକ୍ଷତେନ ।

ଭୁବତୁ ମାଧ୍ୟବଜଣ୍ପେମଶୃଗୁଡ଼ୋଃ
ଆବନ୍ତୋରଲମପ୍ରବଣି ମର୍ମ ।
ତମବିଲୋକଯତୋ ରବିଲୋକଣଃ
ସଥି ବିଲୋଚନଯୋଶ କିଲାନଯୋଃ ॥ ୫୫ ॥

ସୂର୍ଯୋପାସିନୀନାଂ ଦୂରାଏ କ୍ଷଣମପି ପ୍ରେକ୍ଷଣଂ ଛର୍ବଭଂ ତେନ ଧର୍ମ କର୍ମ ମୃଚ୍ଛାଯାଃ କୌଟ
ଜାତେରପି ମହୁୟ ଜାତିରିଥିଂ ଦେବପୂଜାଗରାପି ହର୍ତ୍ତଗେତି ଦୋତିକଂ ॥୫୫ ॥

ଅଶ୍ରବଣି ବାଧିର୍ଯ୍ୟଂ ଅବିଲୋକନିରାକ୍ଷାଃ ଆଙ୍ଗୋଶେ ନାଶାନି ରିତ୍ୟନିଃ ।
ବିଶ୍ଵାସ ନାମ ଦ୍ଵିତୀୟ ମଙ୍ଗମିଦଃ । ସ୍ଵର୍ଗତଃ ନିର୍ବେଦବାକ୍ୟ ବୁଦ୍ଧଗ୍ରତି ବିଶ୍ଵାସ ଇତି
କୌର୍ତ୍ତ୍ୟତେ ଇତି ॥ ୫୫ ॥

କାନ୍ତେର ସହିତ କ୍ରୀଡ଼ା କରିତେଛେ, ଆମରା ସୂର୍ଯ୍ୟାଗାସନା
କରି ତଥାଚ ଏକପ ବନ୍ଦ ଭାଗିନୀ ଯେ, ଆମାଦେର ସମସ୍ତେ ଦୂର
ହିତେ କ୍ଷଣକାଳ କାନ୍ତ ସନ୍ଦର୍ଶନ ହୁଲାଭିତ ॥ ୫୬ ॥

(ସଂକ୍ଷତ ଭାରା) ହେ ସଥି ! ଆମାର ଶ୍ରବଣ ଦ୍ୱୟ
ମାଧ୍ୟବେର ଶୁନ୍ମରୁବାଦ ଶ୍ରବଣ କରେ ନାହିଁ ଏକାରଣ ଇହାଦେର
ବାଧିର୍ଯ୍ୟାଇ ଭାଲ, ଆମାର ଚକ୍ରବର୍ଯ୍ୟ ତାହାକେ ଅବଲୋକନ କରେ
ନାହିଁ ଏକାରଣ ଇହାଦେର ଅନ୍ତରୁହି ଭାଲ । -

“ଏ ହଲେ ନାଟୋର ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଙ୍ଗ ବିଶ୍ଵାସେର ଉଦ୍‌ବହରଣ
ହଇଲ । ଇହାର ଲକ୍ଷ ଏହି, ଯେ ବାକ୍ୟ ଆପନାର ପ୍ରତି
ଅବଜ୍ଞା ଏକାଶ ପାଯ ତାହାକେ ବିଶ୍ଵାସ ବଲେ” ॥ ୫୫ ॥

ବୁଦ୍ଧା । ସଥି ରାଧେ ରାତ୍ରିନ୍ଦିବଂ ଦିନ୍ୟ ଲୀଲାରୀ ଦୀକ୍ଷାପି ତଥାପି

କଥଂ ନିର୍ବିନ୍ଦ୍ୟ ଖଦ୍ୟମେ ॥ ୫୬ ॥

ଲଲିତା । ହଲା ରାହେ କଥଂ ମହରୀ ବିଅ ଲକ୍ଷ୍ମୀଯାମି ।

ବୁଦ୍ଧା । ହୈୟନ୍ତ୍ରୀନ ଯତୁଳା ହୃଗତଃ କଥମ୍ବା ହୈୟନ୍ତ୍ରୀନ କଳୀଃ
ଚଲିତା ବହୁତୀ । ହା ମଲିକାର୍ପଣ ପଦଃ ବ୍ୟଥତେ ଶିରକ୍ଷେ

• ରାତ୍ରିନ୍ଦିବିମିତ୍ୟାଦିକଂ ବୁଦ୍ଧାବଚନଂ ଯିଥ୍ୟା କରିତ୍ୱ ବୁଦ୍ଧା ପ୍ରତ୍ୟାନ୍ତରାଦାନେ-
ନାବଗଣିତ ॥ ୫୬ ॥

ରାଧେ କଥଂ ମହରୀ ଇବ ଲଙ୍ଘମେ । ଭାରତ୍ରମ ଜନିତମେ ମାହ୍ୟ ମହୁମିଗାନୀ
ବୁଦ୍ଧାହ ହୈୟନ୍ତ୍ରୀନେତି ମଲିକାର୍ପଣତ୍ତାପି ପଦଃ ସ୍ଥାନଃ ସ୍ଵ ତବ ଶିରୋଦୟତେ କୃପାଃ

ବୁଦ୍ଧା । ହେ ସଥି ରାଧେ ! ତୁଁ ଦିବା ରାତ୍ର ଦିବା ଲୀଲା ଭାରୀ
ବିହାର କରିଯା ଥାକ, ତଥାପି କେନ ନିର୍ବେଦ ପ୍ରକାଶ କରିଯା
ଥେଦ କରିତେଛ ॥ ୫୬ ॥

ଲଲିତା । ରାଧେ ! ତୋମାକେ ମନ୍ଦ ଗାଁନୀର ଆୟ ଦେଖି-
ତେଛି କେନ ?

ଭାର ବହନ ଶ୍ରମଜନିତ ତୀରାଧାର ମନ୍ଦ ଗାଁନୀ ଅନୁ-
ମାନ କରିଯା ବୁଦ୍ଧା କହିଲେନ, ହେ ରାଧେ ! ତୁଁ ହୈୟନ୍ତ୍ରୀନ
ଅର୍ଥାତ୍ ସଦାଃ ନବନୀତଜୀତ ସୃତ ସଦୃଶ କୋମଲାଙ୍ଗୀ, କି
ପ୍ରକାରେ ହୈୟନ୍ତ୍ରୀନ କଳସ ବହନ କରିଯା ଯାଇତେଛ, କି
ଦୁଃଖେର ବିସ୍ୟ, ତୋମାର ମନ୍ତ୍ରକେ ମଲିକା ପୁଞ୍ଚ ଅର୍ପଣ
କରିଲେ ବେଦନା ବୋଧ ହୟ, ସେଇ ମନ୍ତ୍ରକେ ଏହି କଳସ ?
ଯାହା ହଟୁକ କୃପା ପ୍ରକାଶ କରିଯା ଏହି କଳସ ଜିଗୀକେ

মূর্কশয়ুং মগ নিধেহি হৃপাং বিধেহি ॥ ৫৭ ॥
 রাধা । সহি কলসীএ ভারো গ ঘাং মছরাযেদি । পেক্ষ
 ভূরি ভূষণাং চেঅ জাইং নিআরিদাএ পসহং অপ্পি
 দাইং ॥ ৫৮ ॥

বিশাখা । হলা রাহি কথণং চিট্ঠ স্থট্ঠ উত্তারেমি মণণ
 ভারং । ইতি যথার্হমুক্তারয়তি ॥ ৫৯ ॥

বিধেহীতি স্বদ্ধুং দৰ্শনমেব মম মহদ্ধুং থং তদপাকুর্বিতি ভাবঃ ॥ ৫৭ ॥
 কলসত্ত ভারো ন মাং মছরায়তি বিপ্রযজ্ঞেপযোগিত্বেন তৎ শ্রদ্ধয়া
 উৎসাহাধিক্যাদিতি ভাবঃ । গব্যভার শুক গ্রহণেপাধিকত্ব কৃত্ব কর্তৃক
 মণিরোধভাত্যভিলবণীয়াদিতি রহস্যোভবঃ পশু ভূরিঃ ভূষণানামেব যানি
 নিবারিতয়াপি ললিতয়া প্রসঙ্গং চঠাং অর্পিতানি অসৌন্দর্য সৌকুমার্য্যাভ্যাঃ
 তেব্যোচকতেতি ধ্বনিঃ ॥ ৫৮ ॥
 সধি রাধে ক্ষণঃ তিষ্ঠ স্থৃতু উত্তারযামি মণম ভারমুক্তারযামীত্যৰ্থঃ ॥ ৫৯ ॥

প্রদান কর ॥ ৫৭ ॥

আরাধা । সধি ! কলসের ভার আমাকে মছরা করিতেছে
 ন, আমি নিবারণ করিলেও ললিতা বল পূর্বক আমাকে
 এই সকল ভূষণ পরিধান করাইয়াছে, অতএব তালক্ষা-
 রের ভারেই আমি মছরা হইয়াছি ॥ ৫৮ ॥

বিশাখা । রাধে ! ক্ষণকাল অবস্থিতি কর, আমি ভাল
 করিয়া ক্ষোমার ভূষণের ভার অবস্থারণ করি । এই
 শলিয়া বধাযোগ্য ভূষণ শুলিতে লাগিলেন ॥ ৫৯ ॥

ବୁନ୍ଦା । ଅପତେ ବିଲୋକ୍ୟ ପଦ୍ମା ଲଲିତେ ରାଧାଃ ବିନାପ୍ୟଳ-
କାରଂ । ତମଲଃ ମଣିମୟମଣୁନ ମଣ୍ଡଳ ରଚନା ପ୍ରୟାମେନ ॥ ୬୦ ॥
ରାଧା । ହଲା ବୁନ୍ଦେ ଏଥେ ଜଣେ ହୈୟଙ୍ଗବୌଣୋବହାରିଣୀଃ ହରିଣୀ
ଶେତ୍ରାଣଃ ସବସ୍ତ୍ରାରହ୍ସମ ମଣୁନ ଉଲସ୍ସ ମୁଣିଜଣାଦୋ ଉବଲଙ୍କୀ
ସ୍ତ୍ରୀଅଦି ॥ ୬୧ ॥

ବୁନ୍ଦା । ନ କେବଳଃ ମଣୁନ କୁଳଶୈବୋପଲକ୍ଷିଃ କିଞ୍ଚତ୍ କ୍ରିୟାରକ୍ତ

ରାଧାଯା ଭୂଷଣ ରିଧାପନଃ ଲଲିତଯା ବିଗକ୍ଷ ରମଣୀ ମୁଖ୍ୟୋଟନ ମାତ୍ର ତା-
ପର୍ଯ୍ୟାକଃ ତତ୍ତ ତବିନାପି ସ୍ଵତଃ ସିଦ୍ଧିତ୍ୟାହ ଅପତ ଟତି ପଦ୍ମା ଚଞ୍ଚାମଦ୍ବୀ ଅପତେ
ସ ମଧ୍ୟା ଶାନ୍ତିଶ ସୌମ୍ୟାଦର୍ଶନାଦିତି ତାବଃ ॥ ୬୦ ॥

ଅତ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ହୈୟଙ୍ଗବୌଣୋପହାରିଣୀନାଃ ହରିଣୀନନ୍ଦାଣାଃ ସର୍ବାଙ୍ଗର୍ହତ ମଣୁନ
କୁଳଶ ମୁଣିଜନାହପଲକ୍ଷିଃ ଆପତେ ତେବେ ଅକ୍ଷତି ମଣୁନ କୁଳମ୍ୟୋଦାନୀବୁନ୍ଦାର
ମେଧୋଚିତଃ କୃପଦ୍ମା ବ୍ରାହ୍ମଣେର୍ଦ୍ଦ୍ସାମାନାଃ ଅତି ସୌଭାଗ୍ୟ ସାଧକଦ୍ଵାରା ତଥାନୀ
ମେବ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଧାରଣେ ତାରକତ୍ୱମିତି ତାବଃ ॥ ୬୧ ॥

କ୍ରିୟାଯା ସଜ୍ଜିର ହୈୟଙ୍ଗବୌଣୋପତରଣ କୃପାଯା ଆରକ୍ତ ଏବ ଗନନ କାଳ ଏବେ-

ବୁନ୍ଦା । ଲଲିତେ ! ସର୍ବ ଅନନ୍ତତା ! ଶ୍ରୀରାଧାକେ ସନ୍ଦର୍ଶନ
କରିଯା ଚନ୍ଦ୍ରାବଲୀର ସଖୀ ପଦ୍ମା ଲଜ୍ଜିତା ହୟ, ତଥନ ମଣିମୟ
ଭୂଷଣ ରଚନା ପ୍ରୟାମେର ପ୍ରୋଜନ କି ? ॥ ୬୦ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ହେ ବୁନ୍ଦେ ! ଏହି ସଙ୍ଗେ ହୈୟଙ୍ଗବୌଣୀ ଉପହରଣ
କାରିଣୀ ହରିଣନୟଣୀ ଆମାଦିଗେର ମୁଣିଜନ ହଇତେ ସର୍ବାଙ୍ଗ
ଯୋଗ୍ୟ ଭୂଷଣ ସମୁହେର ଲାଭ ଶ୍ରୀତ ଆଛେ ॥ ୬୧ ॥

ବୁନ୍ଦା । ମୁଣିଜନ ହଇତେ କେବଳ ଭୂଷଣ ସମୁହେର ଉପଲକ୍ଷ ଏଗତ
ନୟ କିଞ୍ଚତ୍ ସଙ୍ଗେ ସୃତବହୁ କରିଯା ଗମନେର ସମୟ ଅନ୍ତିକ୍ଷେତ୍ର ଓ

ଏବ ନିଜାଭୀଷ୍ଟାନାମପି । ତଦେଭାଃ ଆଞ୍ଜଳମଙ୍ଗଳିଃ କ୍ରିୟତାଃ
କାମଦେଭାଃ ଶୈଲେନ୍ଦ୍ର ତୀର୍ଥେଭାଃ । ଇତି ସର୍ବା ସ୍ତ୍ରୀ
କୁର୍ବଣ୍ଡି ॥ ୬୨ ॥

ଚମ୍ପକଳତା । ସହି ଚିତ୍ତେ ଅଦି ଚିତ୍ତ । ଏମା ନିହିଲ ଜୀଅମଗୁଲୀ
କୁଣ୍ଡିଆକୁଳାଲସ୍ମ ପୁଣ୍ୟାଜ୍ଞାନିଶେ । କୁଣ୍ଡନ ମଣିଦା ଗିରିନ୍ଦ
ସିହରୁଥଲୀ ଡାହିଶେ ରେହଦି ॥ ୬୩ ॥

ଚିତ୍ରା । ସହି ଇଥ ଜ୍ଞେଯ ଭକ୍ତାନଂ ବଚ୍ଛଲୋ ହରିରାଯ୍ ନାମା
ତ୍ୟର୍ଥଃ । ତତ୍ତ୍ଵାଦେହ୍ୟେ । ବ୍ରକ୍ଷ କୁଣ୍ଡାଦିଭାଃ ଆଞ୍ଜଳଃ ପ୍ରକଟଃ ଅଭୀଷ୍ଟ ଆଞ୍ଜଳ୍ୟନ୍ତରାସ
ବିଦ୍ୟାତାର୍ଥଗପି ଅଞ୍ଜଲିଃ କ୍ରିୟତାଃ । ଧୃତ କନକ ସଟହେନ ଶିରମୀ ନମସ୍କର୍ତ୍ତୁମଶ-
କ୍ୟାମ୍ଭାଃ ଅଞ୍ଜଳ୍ୟବ ନମକ୍ରିୟତା ମିତି ଭାବଃ । କାମଦେଭ୍ୟ ଇତି ତ୍ରିଦେଵ
ଦ୍ୱାନେମୁ ଭବତୀମାଯଭିଲବ୍ଧିଯ କାମ ବିଲାମୋଢାବି ନାତି ହର୍ମତ ଇତି ଶୁଚିତଃ ॥ ୬୨
ସଥି ଚିତ୍ରେ ଅତି ଚିତ୍ରା ଏବା ନିଖିଲ ଜୀବ ମନ୍ଦୀ କୁଣ୍ଡିକା କୁଳାଲନ୍ତ ପୁଣ୍ୟାଜ୍ଞ
ଶୋନେ ବ୍ରକ୍ଷଃ କୁଣ୍ଡନ ମଣିତା ଗିରିନ୍ଦ୍ର ଶିଥରହଲୀ ଦକ୍ଷିଣେ ରାଜତେ ॥ ୬୪ ॥
ଇତି ଏବ ଭକ୍ତାନଂୟ ବ୍ୟସଲୋ ହରିରାଯ୍ ନାମା ନାରାୟଣୋ ବସତି ॥ ୬୫ ॥

ପୂର୍ବତା ହଇୟା ଥାକେ, ଅତ୍ୟବ ନିର୍ବିଘ୍ନ ଅଭୀଷ୍ଟ ଲାଭାର୍ଥ ଏହି
ଗୋବର୍ଜନମୟ ବ୍ରକ୍ଷକୁଣ୍ଡ ଅଭୃତ ତୀର୍ଥଗଣକେ ସ୍ପଷ୍ଟକୁଳପେ
ଅଞ୍ଜଲି ବନ୍ଧନ କର, ଯେ ହେତୁ ଇହାରା ନିର୍ବିଲ୍ଲେ କାମନା
ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିତେ ପାଇରେ । ଏହି କଥା ବଲିଲେ ତ୍ରୀରାଧା ଅଭୃତ
ସକଳେ ତାହାଇ କରିଲେନ ॥ ୬୨ ॥

ଚମ୍ପକଳତା । ସଥି ଚିତ୍ରେ ! ବ୍ରକ୍ଷାଣ୍ଡ ସଟେର ଶ୍ରଷ୍ଟା ପଦ୍ମଯୋନି
ବ୍ରକ୍ଷାର କୁଣ୍ଡ ବାରା ଗୋବର୍ଜନ ଶିଥରବନ୍ତ ଭୂମି ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗେ
ଶୋଭା ପାଇତେହେ ॥ ୬୬ ॥

ଚିତ୍ରା । ସଥି ! ଏହି ଦ୍ୱାନେଇ ଭକ୍ତବ୍ୟସଲ୍ ହରିରାଯ୍ ନାମକ

ନାରାୟଣେ ବସେଦି ॥ ୬୪ ॥

ବ୍ଲଙ୍ଗ । ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ ।

ସଥି ବହୁଳ ଶିରକ୍ତେ କୃତ୍ତତୋ ଚେହ ସାମ୍ୟଂ

ଦଧଦପି ଗିରିରକ୍ତୋଷ ଶେଷାବିଶେଷ ।

ଅସରିପୁରୟମଙ୍କେ ମୁର୍କ୍କ ସମ୍ମୋଦରେଚ

ଅଗ୍ରଯତି ରତିଲୀଲାମୃତାଂ ପ୍ରେସୀଭିଃ ॥ ୬୫ ॥

ଲଲିତା । ରାଧାମବେକ୍ଷ୍ୟ ସଂକ୍ଷତେନ ।

ନିବିଡ଼ ଝାଚିନି ଗଣେ ଗ୍ରାଵିଥଣେ ଗରିଷ୍ଠେ

ବହୁଳ ଶିରକ୍ତେ ପ୍ରାଚୁର କଗନେ ବହ ଶୂନ୍ୟକ୍ତେଚ । ଅସରିପୁଃ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଃ ପୂର୍ଣ୍ଣଃ
ତତ୍ତ ତୁଳା ନାରାୟଣେହିଂଶ ଏବ ଅନ୍ତତ୍ତ ଅକାଦୌ ଅନ୍ତତ୍ତ ଭୋଗେରେବ ଉଦରେ କର୍ମ-
ବାଦୌ ତତ୍ତତୁ ଉଦରାଦ୍ଵିହିନେ ରତିଲୀଲାଃ ତତ୍ତତୁ ଶୟନମାତ୍ରାଂ ଅଗ୍ରଯତି ଶ୍ରୀଗ୍ରାହି
ନ ପଣ୍ୟଃ କରୋତି ମାତ୍ରାଂ ପ୍ରେସୀଭିତ୍ତତ୍ତ କଥକିନ୍ଦେକୟା ପାଦ ସମ୍ବାହିକୟା ପର୍ମ
ବୈବେତି ଶେଷାଂ ବିଶେଷଃ ଅନ୍ତତି ଆପ୍ରୋତି ତେମୈତ୍ତ କମରାଦାବେବାଦ୍ୟ ରତି
ଲୀଲା ଭାବିନୀତି ଶୂନ୍ୟତାଂ ॥ ୬୫ ॥

ତାଦାନନ୍ଦାବନା ନିରାମେନ ରାଧାମାଖାମସିତୁଃ ପୂର୍ବମୃତାଃ ରତିଲୀଲାଃ ନାରାୟଣୀ

ନାରାୟଣ ମୁର୍କ୍କ ବାସ କରିତେଛେନ ॥ ୬୪ ॥

ବ୍ଲଙ୍ଗ । ଦେଖ ଦେଖ, ଏହ ଗୋବର୍କନ ବହଶିର ପ୍ରସୁତ ଅନ୍ତ
ହିତେଓ ବିଶେଷ ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଯାଛେ, କାରଣ ଅନାଶନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ
ଇହାର କୋଡ଼ିଦେଶେ, ମନ୍ତକେ ଓ ଉଦର ମଧ୍ୟେ ପ୍ରେସୀଭିପେର
ସହିତ ଅନୁତ୍ତ ଲୀଲା ବିନ୍ଦୁର କରିଯା ଥାକେନ ॥ ୬୫ ॥

ଲଲିତା । (ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ସଂକ୍ଷତ ଭାବାଯ)

ଗୌରି ! ଗୋବର୍କନେର ମୌରଭୁତ ନିବିଡ଼ ଶୋଭାଶାଲି

সুরভিণি কির দৃষ্টিং পৌরি গোবর্জনস্ত ।
 সথি মৃগমদপক্ষঃ স্রষ্টু যত্রোপবিষ্ট
 অহুরসি রমিকেজ্জুঃ পত্রবলীমলেধীৎ ॥
 চম্পকলতা । অনাস্তিকং । সংকৃতেন সথি সমাকর্ণ্যতাঃ ॥ ৬৬
 অযমুপরি পরিষ্কৃ রম্ভলাকাততি
 রম্ভলঞ্চলচঞ্চলা । বিলাসঃ ।
 অচল শিরসি নীলমণ্ডপন্থ

ললিতাহ নিবিষ্টেতি কির নিকিপ পত্রবলীমলেধীবিতি তটৈবাম্বাপি লিখি-
 দ্যাতীতি বিশ্বাস ভবেতি ভাবঃ । অঙ্গোভ মন্ত্রণং বৎসাত্তজ্ঞানস্তি অনাস্তিকং ॥ ৬৬
 বলাকা বকপজ্জন্তিঃ চঞ্চলা বিহৃৎ অভূদো যেষ টতি ক্রমেণ হার শীতা-

বৃহৎ পাষাণ খণ্ডের প্রতি দৃষ্টি পাত কর, । হে সথি !
 এই ছলে রসিকেজ্জু উপবেশন করিয়া তোমার বক্ষঃছলে
 মৃগমদ পঙ্ক ধারা সুন্দরঞ্চপে তিলক রঞ্জন। করিয়াছিমেৰ ॥
 চম্পকলতা । (অনাস্তিক অর্থাত্ পরম্পর মন্ত্রণা করিয়া
 সংকৃত ভাবায়) সথি ! শ্রবণ কর ॥ ৬৬ ॥

বলাকা এবং বিহৃৎ বিলাসশালী জলধর শীর কাস্তি
 ধারা পর্বত শৃঙ্গস্থ নীলমণ্ডপের দ্বিগুণতর শোভা বিস্তার
 করিতেছে ॥

ইহার অর্থাত্তর এই যে, শ্রীকৃক শুঙ্গাহার এবং
 শীতাত্তর পরিধান করিয়া আপনার কাস্তি ধারা গোব-
 র্জনের উপরিষ্ঠ নীলমণ্ডপের দ্বিগুণতর শোভা বিস্তার

বিশুণ্যতি হাতিমনুসঃ অধান্না ॥ ৬৭ ॥
 ললিতা । সানন্দঃ । চম্পকলদে ন কখু অমুদো পেকথ, এসো
 কষ্টলব্রি বিপ্রারহারে পীদন্তরে । গিরিশিষ্ঠসং আলম্বনি ।
 তা পুপুকিদো অস্তাণং মনোরহ সাহী ।
 রাধা । বৃন্দামবেক্ষ সকম্পৎ সংকৃতেন ॥ ৬৮ ॥
 উরীকুর্বন্ত গৌরীং গিরিশিষ্ঠভাগম্বনুরঞ্জিঃ
 জগত্বংশে মুঞ্জন্ত মদনমন ঘূর্ণ ঘটাঃ ।

হৃষি শ্রীকৃষ্ণবোপিতাঃ ॥ ৬৭ ॥

চম্পকলতে ন খন্দয়মনুসঃ গন্ত এব কষ্টলব্রিবিষ্ফারিত হারঃ পীতাদৰো
 গিরিনিতব্যমালস্ততে । তৎ পুল্পিতোহস্মাকং সনোরথ শারী বিরোধে নাম
 তৃতীয় মঙ্গ মিদঃ । বহুতঃ ভাস্তি নাশো বিরোধঃ শাদিতি ॥ ৬৮ ॥

গিরিশিষ্ঠর ভূক্ত সন্ত অস্তর কঠিং আকাশত কাঞ্জিঃ গৌরীং শুঙ্গা উরী-
 করিতেছেন ॥ ৬৭ ॥

ললিতা । (আনন্দের সহিত)

চম্পকলতে ! মিশ্চয় বলিতেছি এ জ্যেষ নয়, দেখ
 ইহার কষ্ট লম্বিত বিস্তীর্ণ হার, পরিধান শীত বসন, পর্ব-
 তের কুঁজ প্রদেশ অনলম্বন করিয়া রহিয়াছে, অতএব
 আমাদের সনোরথ বৃক্ষ পুল্পিত হইল ॥

এই স্থলে নাট্যোক্ত তৃতীয় অঙ্গ যে বিরোধ তাহা
 প্রদর্শিত হইল, অর্থাৎ ভাস্তিনাশের নাম বিরোধ ।

শ্রীরাধা । (বৃন্দার প্রতি দৃষ্টিপাত করিয়া কম্পিত কলেবরে
 সংকৃত ভাষাম) ॥ ৬৮ ॥

সখি ! সম্মুখে পর্বতের শিখরদেশ অনলম্বন
 করিয়া গৌরবর্ণ অস্তর (বৃক্ষ) কঠি অঙ্গীকার পুরুক-

ଧୂତି ଧାନ୍ତଃ ଭିନ୍ଦୁଷ୍ମୁତ ନିଧିରିନ୍ଦୀବରଦୃଶାଃ
ଦୃଶାଃ ସମୁଃ କୋହୟଃ ବିଧୁରିବ ପୁରସ୍ତାତୁଦୟତେ ॥
ବ୍ରଦ୍ଵା । ସଥି ରାଧେ ସଗାକର୍ଣ୍ଣତାଃ ॥ ୬୯ ॥

ସମତ ଜଗତୌଭୁବାଃ ମୃଗଦୃଶାଗଭିଷ୍ଟାଶିଷଃ
ସମର୍ଥଭିପୂରଣେ କିମପି ଦୋଲଯମ୍ ଦୋୟୁଗଃ ।
ଆସେ କୁଳଜୀବଙ୍ଗବୀ ମଦନବେଦନୋମ୍ଯାଦନ
ଅତପ୍ରଗମ୍ନୀରସାରସିକମୌଲିକଙ୍ଗାମତେ ॥ ୭୦ ॥

କୁର୍ବନ୍ । ପକ୍ଷେ ବଞ୍ଚିକାନ୍ତିଃ ଗୌରୀଃ ପୀତାଃ ଜଗଦେଶ ନାଶ ପ୍ରତି ମଦନ ଘୁଷ୍ଟିର ସୁନ୍ଦର
ତଥ ସମୁଦ୍ରଃ ପକ୍ଷେ ଚଞ୍ଚିକା ଶର୍ଷ ଏବ ବଂଶଜାତେ ସୁନ ଉତ୍ତପନ୍ୟତେ ଟିତି ଲୋକ
ଅସିକ୍ଷେଃ ତତ୍ତ୍ଵ ମଦନ ସୁର୍ଗେତୁମ୍ୟାଦଃ ଧୂତି ଧାନ୍ତମିତି ଚାଗଲା । ଦୃଶାଃ ସମୁରିତୋଽ
ଶୁକ୍ଳମିତି ସଂଚାରି ତାବତ୍ରଯଃ ॥ ୬୯ ॥

ମଦନବେଦନୀରା ଉତ୍ୟାଦନମେବ ବ୍ରତ ତରେବ ପ୍ରଗମ୍ଭିତଃ ଶୀଳମତ ତଥା ତେବ
ଉତ୍ୟା ବକ୍ଷମା ଟିତି ବକ୍ଷଃହଳଃ ଦର୍ଶଯତି ॥ ୭୦ ॥

ଜଗଂକୁପ ବେଶୁବ୍ରକେ କନ୍ଦର୍ପେର ନିବିଡ଼ ଭର୍ଗମନ୍ଦପ ସୁନ ସମୁହ ଅର୍ପଗ
କରତ ତଥା ଧୈର୍ୟ କୁପ ଅନ୍ଧକାର ଭେଦ କରିଯା ଲୀଲୋଂପଲ
ନୟନୀଦିଗେର ଅୟତନିଧି, ନେତ୍ରବନ୍ଧ ଅର୍ଥାଃ ଚକ୍ଷୁଃ ଶୀତଳକାରୀ
ଏ କୋନ ଚନ୍ଦ୍ରେର ଉଦୟ ହଇଲ ॥

ବ୍ରଦ୍ଵା । ସଥି ରାଧେ ! ଶ୍ରୀବନ୍ଦ କର ॥ ୬୯ ॥

ତ୍ରିଭୁବନଶ୍ଵ ସମତ ମୃଗନୟନୀଦିଗେର କୋନ ବାହୁତ
ଅଙ୍ଗ ପ୍ରାର୍ଥନାର ପୂରଣ ବିଷୟେ ସମର୍ଥ ଭୁଜୁଦୟ ଆନ୍ଦୋଲିତ
କରିଯା କୁଳଜ ଗୋପରାମାଦିଗେର ମଦନବେଦନାର ଉତ୍ୟାଦନ
କୁପ ବ୍ରତ ପ୍ରଗମ୍ନକାରି ବକ୍ଷଃହଳ ଦ୍ଵାରା ଏହି ରମିକଶୌଲି
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଉଦିତ ହଇଲେନ ॥ ୭୦ ॥

ରାଧା । ସବିଜ୍ଞାଯଂ ସଂକ୍ଷତେନ ।

ଅପନ୍ନଃ ପଞ୍ଚାନଂ ହରିରସକୃଦୟମନ୍ୟନୟେ
ରପୁରୋହିଯଂ ପୂର୍ବଂ କଚିଦପି ନ ଦୃଷ୍ଟୋଗଧୁରିମା ।
ଅତୀକେପୋକନ୍ତ କ୍ଷୁରତି ମୁହଁରଙ୍ଗନ୍ତ ସଥି ଯା
ତ୍ରିଯନ୍ତସ୍ତାଃ ପାତୁଂ ଲବମଣି ସମର୍ଥୀ ନ ଦୃଗ୍ଯୟଂ ॥ ୭୧ ॥
ବୁନ୍ଦା । ସଦା ଯଦା ପଞ୍ଚ୍ୟନି ମାଧ୍ୟବଂ ପୁର
ତ୍ରଦା ତଦୈବାନ୍ତ ବଦନ୍ତପୂର୍ବତାଂ ।

ଅମନ୍ଦମନ୍ଦବାରମେ ନନ୍ଦନ୍ଦୋଃ ପଞ୍ଚାନଂ ଅପନ୍ନ ଏବ ଏକକାପ୍ୟାନ୍ତ ଶାହିକେ
ଏକଶିଳ୍ପବ୍ୟବେଗ ଯା ଶ୍ରୀ: କ୍ଷୁରତି ତତ୍ତ୍ଵାଃ ଶ୍ରିଯଃ ଶୋଭାଯାଃ ଲ୍ବଃ ଲେଖମଣି ପାତୁ
ଗିଯଂ ଦୃଷ୍ଟମନ୍ଦୀଯା ନ ସମର୍ଥୀ ତେନ ତ୍ୟା ଶୋଭାଲବ ଉତ୍ତରଙ୍ଗୟ ଉପଚିତ୍ୟା ମୁହଁରିପୁ
ତେବେଂ ପାତୁ ସମର୍ଥୀ ବ୍ୟାକୁଳାୟତେ ଇତି ଭାବଃ । ଅଯମନ୍ତରାଗ ଏବ ମନ୍ଦାହୃତ
ବଞ୍ଚନୋପାନନ୍ଦତ୍ତ ମନନମୟଃ ॥ ୭୧ ॥

ନବଃ ସଦା ଶାନ୍ତି ରାଗୋନ୍ଦ ଇତ୍ୟାଭାଃ ତତ୍ତ୍ଵା ନିତା ନ ବ୍ୟବଃ ଅତା ଅପାର୍ତ୍ତ

ଶ୍ରୀରାଧା । (ବିଜ୍ଞାୟେର ସହିତ ସଂକ୍ଷତ ଭାଷାଯ) ସଥି ! ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ
ଅନେକବାର ଆମାଦେର ନେତ୍ର ପଥେ ପତିତ ହଇଯାଛେ କିନ୍ତୁ
ପୂର୍ବେ କଥନ ଏ ରୂପ ଅପୂର୍ବ ମଧୁରିମା ଦୃଷ୍ଟ ହୟ ନାହିଁ ।
ଝାହାର ଏକ ଅଙ୍ଗେର କିଞ୍ଚିମ୍ବାତ୍ର ଶୋଭା ଆମାର ଯେ ନେତ୍ର ପାନ
କରିତେ ସମର୍ଥ ହୟ ନାହିଁ. ମେ ଏକ କାଳୀନ ସର୍ବାଙ୍ଗେର ଶୋଭା
କିନ୍ତୁ ପାନ କରିବେ ! ॥ ୭୧ ॥

ବୁନ୍ଦା । ରାଧେ ! ତୁ ମି ସଖନ୍ୟଥର ସମୁଖେ ମାଧ୍ୟବକେ ଦେଖିବେ ପାଓ,
ତଥନ ତଥନଇ ଇହାର ଅପୂର୍ବତା ବଲିଯା ଥାକ୍, ଇନି କି

ନୟଃ ସମା ଶ୍ରାଦ୍ଧ କିମୟଃ ତ୍ଵାଥ ବା

ରାଗୋଚ୍ଛଦେ ବିଶ୍ୱାସତଃ କିମକ୍ଷଣୀ ॥

ତତଃ ଏବିଶତି ମଧୁମଞ୍ଜଳ ଶ୍ରମାଲ୍ଲାଜୁନାଦିଭିଜୁପାତ୍ରାନୋ
ଆନ୍ଦୀମୁଖୀମଭିପୃଜଳ କୃଷ୍ଣଃ ॥ ୭୨ ॥

କୃଷ୍ଣ । ସୌଂକୁକ୍ଷ୍ୟ ॥

ଗୋବର୍ଦ୍ଧନଃ ଗିରିମୁପେତା କଟାକ୍ଷବାଣିନ्

କର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରୁରମ୍ଭଗିଶିଲୋପରିମଂକୁ ବାନା ।

ରାଗିକ୍ଷ୍ମ ପୂର୍ଣ୍ଣବେବୋତ୍ତଃ । ଅଥବେତ୍ତାନେନୈକତ୍ତାପି ମଞ୍ଚବେ ଖ୍ୟତ ତଥା ଭାମଃ
ଭବେତ୍ତିକିମୁତ ହମୋରିତି ଦ୍ୟୋତିତଃ ॥ ୭୨ ॥

କରେ କୁରୁତୀ ବା ମଣିଶିଲା କୁଣ୍ଡଳଗତା ତତ୍ତା ଉପରି ସଂକୁବାନା ତେଜୟତ୍ତୀ
କୁଣ୍ଡଳମେବ ଲକ୍ଷ୍ମୀକୃତ୍ୟ ସକୁ ଗିତ ଭାବଃ । ତେ ପ୍ରମୋଜନଃ ସ୍ଵଯମେବୋତ୍ତାହ
କ୍ରମଃ କର୍ମନମାତ୍ରେଣ ଶୁଚିତଃ ଲୁହନ୍ ମେ ମର୍ବଦ୍ଵାପହବଣ ସରୀ ମା ଅତେ ମଈକେ
ରୀଧନଃ ପ୍ରାଚୀକରେବ ବନମଧ୍ୟେ ବ୍ୟାକରିବାକ୍ଷୀଯଃ ବା ଜନିମ୍ବ କୃତ୍କାର ଶକ୍ତ୍ୟା ପ୍ରାଗଗଂ
ବାଣଃ ପ୍ରେରନତି କିମ୍ ତତ୍ତେଜନଃ ସର୍ବମୋବେରେ ମାମପି ମର୍ବଦଗନ୍ଧେରୀ ମର୍ବଦ

ତୋମାର ସମ୍ବଳେ ନିତ୍ୟ ମୃତନ, ଅଥବା ଅନୁରାଗ ଓ ଉତ୍ସାଦ
ଅଧୁକ୍ତ ତୋମାର ନୟମଦୟ କି ବିଶ୍ୱାସାପନ୍ନ ହଇଲ ! ॥

ଅମନ୍ତର, ମଧୁମଞ୍ଜଳ, ଶୁଵଳ ଓ ଅର୍ଜୁନ ପ୍ରଭୃତି ସଥାବ୍ଲଦ
କର୍ତ୍ତ୍ଵ ଉପାୟମାମ ଶ୍ରୀକୃତ ଆନ୍ଦୀମୁଖୀକେ ଜିଜ୍ଞାସା କରିତେ
କରିତେ ଆସିଯା ଉପର୍ଦ୍ଵିତ ହଇଲେନ ॥ ୭୨ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ଔତ୍ତକ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଉତ୍ତକଠାର ସହିତ) ଅହୋ ! ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ
ପର୍ବତେର ମରୀପେ ଆପନମ କରିଯା କର୍ଣ୍ଣ କୁଣ୍ଡଳଶ ମଣିଶିଲାଯ
କୁଣ୍ଡଳକଟାକ ବନ୍ଦ ଶାମିତ କରନ୍ତ ତୁ ଧରୁର କର୍ମରେ ମର୍ବଦ ହରଣ

କା ଜ୍ଞଧମୁଖୁବନ ସୂଚିତ ଲୁକ୍ଷଲେଯঃ
ବ୍ୟାଗ୍ରୀକରୋତ୍ୟହହ ମାମପି ସଂଭବେଣ ॥ ୭୩ ॥

ପୁନନିର୍କଳପା ହନ୍ତ କଥିଂ ଯଦୀଯ ହରିଟକଲିଙ୍କାରୀ ପାରିବତୀଯଃ
ଶ୍ରୀଯ । ଇତି ନାନ୍ଦୀଯୁଧୀରଭିନନ୍ଦନ ସନନ୍ଦଃ ।

ତାରଅନ୍ତିମା ମୁଛିତ ବନ୍ଦରାଗା ।
ବିନ୍ଦୁରାଯନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରତିପାଲିନ୍ଦୁଷାଃ ।

ହାରିଗମପି ବ୍ୟାଗ୍ରୀକରୋତି ତୈରିକାନ୍ତୀ ମତୀ କିଃ କରିବାତି ତର ଆନେ ଇତି
ଭାବଃ ॥ ୭୩ ॥

ବିଟକ୍ଷଃ କପୋତ ପାଲିକା ପରିବାହିନୀ ସମ୍ପତ୍ତି ବୀଣେ ସରାଧିକେସୁପ-
ଲକ୍ଷ । ପକ୍ଷେ ସ୍ଵରୈଃ ସତ୍ତବାଦୈଃ ରାଧିକା ତାରୋ ମୁକ୍ତାହାରଃ ଉଚ୍ଚ ଶକ୍ତ ତୁଚ୍ଛ
ଶ୍ରୀଯା ଶୋଭ୍ୟା ସମ୍ପତ୍ତାଚ ମୁଛିତଃ ବର୍ଦ୍ଧିତଃ ଏକ ବିଂଶତି ମୁଛିନୀ ଆପିତତ
ବନ୍ଦୁଃ ଶୋଭନୋ ରାଗୋହିତିଲାବୋ ବମ୍ବାଦି ରାଗଶ୍ଚ ସତ୍ତାଃ ସା ଶ୍ରତିଃ ପାଲ୍ୟାଃ କର୍ମ
ପ୍ରଦେଶୟ ପାଲିଃ କର୍ମତାଗ୍ରେଚେତି ମେଦିନୀ । ୧) ସାବିଂଶତି ଶ୍ରତି ସମ୍ବନ୍ଧଚ
ତୃଥାଃ ବିନ୍ଦୁରାଯନ୍ତ୍ରୀ କଳାତିଃ ଚତୁର୍ବିଟିଭିଃ କଲେମ ମୁହୂରାକ୍ଷୁଟ ଧରିନିନୀଟ ଅକି

ସୂଚିମା କରିତିଛେନ ଏହି ଶ୍ରୀଟି କେ ? ଇନି ସେ ଦ୍ୱୀପ ବିଭିନ୍ନ
ଭାରୀ ଆମାକେ ବ୍ୟତିବାନ୍ତ କରିଲେନ ॥ ୭୪ ॥

(ପୁନରାୟ ନିର୍କଳପଣ କରିଯା) ହାର ! କି କଥେ ଏହି
ପ୍ରୟତମା ଆମାର ଛନ୍ଦଯନ୍ତରପ କପୋତପାଲିକାର ଭୂଷଣ ଅକ୍ରମପ
ପାରାବତୀ ହଇଲେମ । (ଏହି ବଲିଯା ନାନ୍ଦୀଯୁଧୀକେ ଅଭି-
ନନ୍ଦନା କରଣ ଆନନ୍ଦଦେର ସହିତ) କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ଯିବି ଉଚ୍ଚ
ଶବ୍ଦେର ସମ୍ପତ୍ତି ହାରୀ ବିମ୍ବାଦି ରାଗ ଶ୍ରଦ୍ଧିତ କରଣ କର୍ମ
ପ୍ରଦେଶେର ଅଲକ୍ଷ୍ୟ ବିନ୍ଦୁର କରିତେହେନ ଏବଂ ଦିଲି ମୁହୂର-

କଳାଙ୍କିତା ହଞ୍ଚ ସମ୍ମୋହିକୀ

ସ୍ଵରାଧିକେଯଃ ପରିବାଦିନୀବ ॥ ୭୪ ॥

ନାନ୍ଦୀ । ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ଭୂଷଣ ପାସେ ଚିଟ୍ଟକୁଣ୍ଡିଃ ମାଃ ସାବ ଇମାଓଣ
ପେକ୍ଖଣ୍ଡି କ୍ରମଃ ତାବ ପଞ୍ଚଶ୍ଵା ହୋଯିଇତି ତଥା ଶିତା ॥ ୭୫
କୁଷଃ । ହଞ୍ଚ ସଥାଯଞ୍ଜୁର୍ଗନାଥାୟତାଃ ଭବନ୍ତିର୍ମହା ଘଟାଧିକାରୀ-

ଅପୂର୍ଜିତା ତାରପ୍ରିୟା ନରନ କନୀନିଃୟ ଶୋଭଯା ଶୃଚିତାହୁରାଗା ଇତି ବା ॥ ୭୪ ॥

ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ଯୁଦ୍ଧ ପାର୍ବତିକୁଣ୍ଡିଃ ମାଃ ସାବଦିନା ନ ପ୍ରେକ୍ଷାଷ୍ଟେ କ୍ରମଃ ତାବଃ
ଅଞ୍ଚଶ୍ଵା ଭ୍ରାମି ଶ୍ଵୀର ଶୁଚକତୀ ଦୋଷାଚ୍ଛାଦନାର୍ଥମିତି ଭାବଃ ॥ ୭୫ ॥

ଦୋହମଃ ଉଦ୍‌ଧ ବିଶେଷଃ । ଦଙ୍ଗୋଲିବର୍ଜିଃ ତର୍କାନୀନାଃ ସଥାକ୍ରମଃ ତର୍ବ
ଶ୍ରୁଟ ଧରନି ଦ୍ଵାରା ଅଙ୍କିତା ହଇଯାଛେ ମେହି ସଡ଼ଜାନ୍ଦ ସ୍ଵରେ
ଅଧିକା ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ବୀଳାର ନ୍ୟାୟ ଇହାକେ ଆପ୍ତ ହଇଲାମ ।

ଅର୍ଥାନ୍ତର । 'କି ଆଶ୍ରମ୍ୟ ! ଯିନି ମୁକ୍ତାହାରେର ଶୋଭା
ସ୍ଵାରା ଶ୍ଵୀର ଅନୁରାଗ' ବର୍ଣ୍ଣିତ କରିଯା କର୍ଣ୍ଣ ଥିଦେଶେର ଭୂଷା
ବିକ୍ଷାର କରିତେଛେନ, ଏବଂ ଯିନି ଚତୁଃଷଷ୍ଠି କଳାଯ ଅଙ୍କିତା,
.ଅନ୍ୟ ଆଗି ମେହି ଶ୍ଵୀର ଶ୍ରୀରାଧାକେ ପରିବାଦ କ୍ଷାରିଣୀର ନ୍ୟାୟ
ଆପ୍ତ ହଇଲାମ ॥ ୭୪ ॥

ନାନ୍ଦୀଶୁଦ୍ଧୀ । ହେ ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ! ତୋମାଦିଗେର ପାର୍ବତି
ଆମାକେ ଏହି ଗୋପିକା ସକଳ ସାବେ ଦେଖିତେ ନା ପାଯ
ତାବଃ ଅଞ୍ଚଶ୍ଵାବେ ଅବହିତି କରି, ଏହି ବଲିଯା ଗୋପନ
ତାବେ ରହିଲେନ ॥ ୭୫ ॥

ଶୁଦ୍ଧ । (ମଙ୍ଗମେର : ମହିତ) ଓହେ ସଥାଗମ ! ଶ୍ଵୀତ୍ର କରିଯା
ତୋମରା ମହା ସତ୍ତ୍ଵର ଅଧିକାର ସୁଚକ ଶୃଙ୍ଗ ଥାନ୍ୟ କର,

ভিয়ঙ্গকং শুজাদি বাদিঙং অম্বাপি বিষ্঵াধরে বংশী
নিধেয়া। ইতি সর্বে তথা কুর্বন্তি ॥

হন্দা। অগতঃ। কথমেতাঃ কেলিমুরলীরবাকর্ণনেন বিশু
র্গিত মূর্কান ত্রুট্যস্থুচ ধারয়ন্তি ইতি সমস্তাদবলোকয়ত্বী।
বেণোরেষ কলস্বন ত্রুটলতা ব্যোজ্ঞত্বে দ্বোহদঃ
সন্ধ্যাগৰ্জভরঃ পিকুজ কুচ স্বাধ্যায় পরায়গে ।
আভীরেন্দুমুখীশ্বারানলশিথোৎসেকে সলীলানিলো
রাধাধৈর্যধরাধরেন্দ্র দমনে দক্ষেনিলক্ষ্মীলতি ॥ ৭৬ ॥

মৌনোৎসুক্য চাপল্যানি কুর্বন্তি আকাশাদীনঃ ইব পূর্ব শুরু ধৰ্মাণ
মুত্তরোত্তরেন্দু সন্ধারাজাধায়া হর্ষাদীনি চতুর্থোব মুগপদেব বিষ্ঠারম্ভতীতি
তাৎঃ ॥ ৭৬ ॥

আমিও বিষ্঵াধরে বংশী আর্পণ করি, এই বলিয়া সকলে
তাহাই করিলেন ॥
হন্দা। (মনে মনে) কেন এই সকল গোপিকা কেলী মুর-
লীর ধৰনি শ্রবণে ঘূর্ণিতমন্তক হইয়া বৃক্ষসকলকে ধারণ
করিতেছে, এই বলিয়া চতুর্দিকে দৃষ্টিপাত পূর্বক বহি-
লেন। বেণু এই গন্ধুর ধৰনি তরুমতায় হর্ষ বিধানার্থ
ষষ্ঠ বিশেষ, কোকিল প্রতৃতি পক্ষিপত্রের কুহুকপ
বেদ পারায়ণে সুস্থ্যা গর্জন স্বরূপ, স্বধাংশু বদনী গোপ-
রামাদিশ্বের কম্পর্ণায়ি শিখার উৎসেক অর্ধাংশু উকীপুর
বিষয়ে লীলাস্থিত অনিল তুল্য এবং শ্রীরাধাৰ ধৈর্যকুপ
পর্বত রাজের দমন নিবিত বজ্র সমূশ হইয়া অকাশ
পাইতেছে ॥ ৭৬ ॥

କୃଷ୍ଣः । ରାଧୀମପାଞ୍ଜଂ ନିକ୍ଷିପ୍ତ ସାନନ୍ଦଂ ।

ବଜ୍ରାଷ୍ଟୋଜଶୁଦ୍ଧ ନର୍ମବଚସା ସଥ୍ୟଂ ବିନିର୍ମିଳିତେ
ମୈତ୍ରୀଂ ଭଙ୍ଗୁର ବୌକ୍ଷିତେନ ନୟନର୍ବନ୍ଦଂ କ୍ରମାଦୀପ୍ତି ।
ଲୀଲାମନ୍ଦ ଗତେନ ପାଦଶୁଗମପର୍ଯ୍ୟାରିପ୍ଲତେ ସଙ୍ଗମଂ
ରାଧୀମାଃ ଶ୍ଵରନାନ୍ଦବେନ ବୟସା ଦେହେଦ୍ୟ ସଂଧିଳିତେ ॥ ୭୭

ରାଧୀମା ଦେହେ ଶ୍ଵରବାନ୍ଧବେନ ଘୋଷନେନ ବୟସା ସହ ସଙ୍କାତୁଂ ସଙ୍କିଂ କର୍ତ୍ତୁ ମିଛତି
ଶତି ବାଲ୍ୟ ବୟସାକ୍ରମତ ଉପେକ୍ଷ୍ୟମାନଙ୍କେନ ନିଃମହାରତୀ ହାତୁମଶକ୍ୟତ୍ୟା
ବିଚାର୍ୟ ଅବଲେନ ଅବଲମହାଯେନ ଘୋଷନେନୈବାଜ୍ଞା ରଙ୍ଗାର୍ଥଂ ସପ୍ରିଲିଧିକାରଂ ତତ୍ତ୍ଵେ-
ଦିଂସତି ମତୀର୍ଥଃ ବଜ୍ରାଷ୍ଟୋଜଃ କର୍ତ୍ତୁ ଉଦ୍ବାତେନ କୁପୌଦାର୍ୟ ମାଧୁର୍ୟାଦି ଶୁଣ
ଅରେନ ନର୍ମ ବସା ସଥା ସ ସର୍ବର୍ବାର୍ପଣେନ ବିନିର୍ମାତୁଂ ଇଚ୍ଛତି ବାଲ୍ୟ ସହତର
ଅହସିତ ବହୁ ବ୍ୟର୍ଣ୍ଣାଲାପେନୋପେକ୍ଷ୍ୟମାନଭାଦ୍ରିତି ଭାବଃ । ଉଦ୍ବାତଃ ଶ୍ଵରଭେଦ
ବାଚାନ୍ତରେ ମୟାତ୍ମାଗାଦି ଯୁକ୍ତେଚେତି ମେଦିନୀ ତତ୍ତ୍ଵେବ ଭଙ୍ଗୁର ବୌକ୍ଷିତେନ ଆଜ୍ଞବ-
ଲୋକନଶ୍ଚ ପ୍ରୋତ୍ସିତଭାଦ୍ରିତି ଭାବଃ । ମୈତ୍ରୀମିଳିତି ପ୍ରାଣୁ ମିଛତି ଲୀଲାମନ୍ଦ
ଗତେମେତି କ୍ରତ ଚଗନଶ୍ଚ ମହାତିରୋଧନାଦ୍ରିତି ଭାବଃ ॥ ୭୭ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରତି କଟାକ୍ଷ ନିକ୍ଷେପ କାର୍ଯ୍ୟା ଆନନ୍ଦେର
ସହିତ) କମର୍ପବାନ୍ଧବ ଅର୍ଥାଂ ଘୋଷନ ବୟସ ହାରା ଅନ୍ୟ
ଶ୍ରୀରାଧାର ଦେହ ଉତ୍ତାମ ଶୁଣ ହଇଲେ ବଦନକମଳ କୃପା, ଔଦ୍ଧାର୍ୟ
ଓ ମାଧୁର୍ୟାଦି ଶୁଣଯି ନର୍ମ ବାକ୍ୟେର ସହିତ ସଥ୍ୟ ବିଧାନ
କରିତେ ଇଚ୍ଛା କରିତେଛେ, ନୟନର୍ବନ୍ଦ କ୍ରମଶଃ କୁଟିଳ ନିରୀକ୍ଷଣ
ସହ ମୈତ୍ରୀଲାଭାର୍ଥ ବାହ୍ନ କରିତେଛେ ଏବଂ ପର ଯୁଗଳ
ଲୀଲା ନିବକ୍ଷନ ମନ୍ଦଗତିର ସହିତ ସଙ୍ଗ ବିଧାନ କରିତେ
ଅଭିଲାଷ କରିତେଛେ, ॥ ୭୭ ॥

ରୀଧା । ଶ୍ରୀରାଧାକାର ଗୁପ୍ତଭିନ୍ନାନ୍ତୀ ସାଚି କହିରମଗବାର୍ଯ୍ୟ
ସଂକ୍ଷତେନ ॥ ୭୮ ॥

କୁବଲୟ ସୁବତୀନାଃ ଲେହୟମକ୍ରିତୈସଃ
କୁବଲୟ ଦଲଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲଙ୍ଗିମାଃ ସ୍ଵାଙ୍ଗଭାସଃ ।
ଅଦକଳ କଲଭେତ୍ରୋଞ୍ଜୀ ଲୀଲାତରଙ୍ଗଃ

ଅପବାର୍ଯ୍ୟେତି ଅନ୍ୟତ୍ର ରହଞ୍ଚ କଥନଃ ତମନାକର୍ତ୍ତମଗବାରଣଃ । ସହଜେ ରହଞ୍ଚ
କଥାତେହଞ୍ଚ ପରାବ୍ରତ୍ୟାପବାରିତମିତି ॥ ୭୮ ॥

କୁବଲୟଃ ଭୂମଶ୍ଵଳଃ ତତ୍ତ୍ୟାନାଃ ଯୁବତୀନାମକିଞ୍ଚିଗେବ ଭୂମାଈତ୍ତିଃ ପ୍ରାକ୍ତାଦେଶୀ
ନିଜାଙ୍ଗଶୋତା ଲେହୟନ୍ ଆଦୟନ୍ କୌମୁଦୀଃ କୁବଲୟଶ୍ରୀ ନୀଲୋପଲଶ୍ରୀନାନାଃ
ଲକ୍ଷ୍ମୀତୋପି ଲଙ୍ଗିମା ଗନୋହରଙ୍ଗଃ ସାମାଃ ତାଃ । ଅନୋ ବହୁବ୍ରାହିବିତି ଡାପ୍ତ୍ରୀ
ତତ୍ର ପତି ବୁଦ୍ଧିତ୍ୟାଦିନା ନ କର୍ମତ୍ତଃ ଲିହେରାସାଦନାର୍ଥହେପି ଅଭ୍ୟବସାନାର୍ଥତା
ଭାବାର୍ ଅଭ୍ୟବସାନଶ୍ରୀ ଗଲାଧଃ କରଣାର୍ଥତାର୍ । ଲେହନଶ୍ଵତ୍ ତମବିନା ଭାବତ୍ତା
ଭାବାର୍ ସଥା ଗୋଭିର୍ବେଦ୍ମା ଲେଲେହମାନା ଅଭ୍ୟବନ୍ । ଅତେ ସର୍ଥାନ୍ତର ସଂକ୍ଷମିତ
ବାଚ୍ୟବନିନୈବ ତଥାତ୍ବଃ ବନ୍ତ ତନ୍ତ ଅକିପକ୍ଷେ ଗଲାଧଃ କରଣଶ୍ରୀ ଅସମ୍ଭବ ନାଶି ଭୂମି
ଗଙ୍ଗେପି ନୀଲୋପଲଦଳ ଶୋତାନାଃ ନ ତଥା କରଣଃ କିନ୍ତୁ ମୌରଭ୍ୟ ବହନ ମାତ୍ର

ଶୈରାଧା । (ଶ୍ରୀରାଧା ହେତୁ ଭାବ ଗୋପନ ଅଭିନ୍ନ ପୂର୍ବକ ବାମକ୍ଷମ
ଅନ୍ତଦିକେ କରିଯା ସଂକ୍ଷତ ଭାଷାଯ) ॥ ୭୮ ॥

ପରବତସ୍ଥ ଏହି ଅରଣ୍ୟ ଧୂର୍ତ୍ତ, ଭୂମଶ୍ଵଳବର୍ତ୍ତି ସୁବତୀଦିଗେର ନୟନ
ଭୂମ ଧାରା ନୀଲୋପଲ ଦଲୋର ଶୋତା ହଇତେଓ ଅଧିକ
ଶୋତା ଶାଲି ନିଜାଙ୍ଗେର ଶୋତା ଆସ୍ଵାଦନ କରାଇଯା ମନ୍ତ୍ର-
କରି ଶାବକେର ଲୀଲା ତରଙ୍ଗ ଉଲଜ୍ଜନ ପୂର୍ବକ ଆମାର ଧୈର୍ଯ୍ୟ
ଆସ କରିଲ ।

କବଳ୍ୟତି ସ୍ମରିଂ ଯେ କ୍ଷାଧିରାରଣ୍ୟଧୂର୍ତ୍ତଃ ॥

କୁଞ୍ଚଃ । ଶୃଙ୍ଗାଦବରୋହଣଃ ନାଟୟନ୍ ରାଧାମାଲୋକ୍ୟ ସାନନ୍ଦଃ ॥ ୭୯

ସ୍ତୁଲେ ରାଧିକ୍ୟା ପଯୋଧରସୁଗେ ହାରଃ ପ୍ରସାଦୀ କୃତଃ

ଥ୍ୟାତେ ବାଲତ୍ୟା କଚେ କୁଟିଲେ ଶୌଲିର୍ବିତୀର୍ଣ୍ଣହୃଦୟା ।

ବିନ୍ଦୁକୁଞ୍ଚ ଶ୍ରତିମେବିବୋରପି ଅମୀଶାଲିଶ୍ଵରେବାନ୍ୟୋ

ରିତ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରର୍ବୟ ମୌର୍ଯ୍ୟା ମୁଗନ୍ଧଃ ଶକ୍ତେ ମୁଖୋଚାର୍ଜବଃ ॥ ୮୦ ॥

ଲଲିତା । ଅପବାର୍ଯ୍ୟ । ହଳା ରାହେ ଓଅରଦି ଏସୋ ହଠିଲ୍

ମପି ଗେ ଧୂତିଃ କବଳ୍ୟତି ନ ପୁର୍ବମୟୋବ ଦୋଷ ଇତି ତାବଃ ॥ ୭୯ ॥

ସ୍ତୁଲେ ହୋଲାବତି ପ୍ରେବେଣ ଅଡ଼େ ତ୍ରିସ୍ତୁଲେ ଜଡ଼େପି ଚେତାମରଃ । ଶୌଲି-
ଚୁଡାମଣିଃ । ଶ୍ରତିମେବିବୋଃ କର୍ଣ୍ଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗାମିନୋଃ ପ୍ରେବେଣ ଦେଦ୍ୟାଭ୍ୟାସ
ବନ୍ଦୋଃ ॥ ୮୦ ॥

ଶ୍ରୀବତ୍ରତ୍ୟେ ହଠିଲତାରଭଟ୍ଟା ବାଣିଜ୍ୟ ମହାଶର୍ଣ୍ଣ ବାହମାର୍ଥଃ ତତ୍ତ୍ଵାତ୍ ଅପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟ-

କୁଞ୍ଚ । (ନୃତ୍ୟ କରିବେ କରିବେ ପରବତ ଶୃଙ୍ଗ ହଇବେ ଅବତରଣ

ପୂର୍ବକ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ଆନନ୍ଦେର

ସହିତ) ॥ ୭୯ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା ଶୃଙ୍ଗ ପଯୋଧର ସୁଗଲେ ହାରକେ ସ୍ଥାନ ଦୀନ କରିତ

ତାହାର ପ୍ରତି ଅମୁଗ୍ରହ ବିଷ୍ଣ୍ଵାର କରିଯାଇବେ, କୁଟିଲ କେଶ

ଧାଳକ୍ରମପେ ବିଦ୍ୟାତ ଥାକା ଅସୁକ୍ତ ତାହାତେ ଚୁଡାମଣି ଅର୍ପଣ

କରିଯାଇବେ ଏବଂ ସୁଗାନ୍ଧୀର କର୍ଣ୍ଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କର୍ଜ୍ଜମାଲିଶ୍ୱ

ଦିକ୍ଷତ ଥାକା ଅନ୍ତଃ ଉତ୍ସୁକ୍ରୟ ସେମ ଉର୍ବ୍ଵା ଅକାଶ କରିଯା

ଦୀନକେ ପରିତ୍ୟାଗ ପୂର୍ବକ କୌଟିଲ୍ୟ ଭାବ ଅବଲମ୍ବନ କରି

ଯାହେ ॥ ୮୧ ॥

ଲଲିତା । (ଅପବାର୍ଯ୍ୟ ଅର୍ଧାତ୍ ଆଡାଳ କରିଯା) ଗ୍ରାଧେ !

ଦାରହଡୀ କଣିଙ୍ଗା ମହାସଥବାହଗାହୋ । ତା ଅପେକ୍ଷ
ସ୍ତ୍ରୀଓ ବିଆ ସବିଶ୍ଵତ୍ତଃ ଚଲତ୍ତଃ ॥ ୮୧ ॥
ର୍ବାଧା । ସହି ଲଜ୍ଜ ଲଜ୍ଜ ଜାହି ଜଂ ଏସା ଫୁଡ଼ିଦୋଷଲମ୍ବଳୀବକ୍ଷୁରା
ବମୁକ୍ଷରାଧରତଡୀ । ଇତି ସମୃଦ୍ଧି କ୍ଷେପଃ ପରିକ୍ରାମତି ॥ ୮୨ ॥
କୁଞ୍ଜ । ସଥେ ଶୁବଲ କଥମୟାନବମତ୍ୟ ଚଲିତୁଃ ଅବସ୍ତା ଏବ

ମାଣା ଇବ ସବିଶ୍ଵତ୍ତଃ ବୟେ ଚଳାମଃ । ଅଞ୍ଚାହତ୍ତାବଜ୍ଞାଯାଃ ସ୍ଵାଜିତାଯାଃ ତାଃ
ସ୍ଵବିଷୟାଃ ଜାତ୍ୟାହତ୍ତାନମଧିକମୁଦେଜରିବ୍ୟତି ଇତି ତାବଃ । ଇବେତି ଶ୍ରେଷ୍ଠ
ତଥବଜ୍ଞାତମାତ୍ରଭ୍ରତ ବିବକ୍ଷୟା ॥ ୮୧ ॥

ସଥି ଲୟ ଲୟ ଯାହି ଯଦେବା ଫୁଟିତୋଗଲମଞ୍ଜଳୀ ବକ୍ଷୁରା ରମୁକ୍ଷରାଧରତୀ ॥ ୮୨
ଅମୂଳ ମଞ୍ଜୀରା ଇତି ମହାଦାନି ମହାରାଜତ ମମାତ୍ରେ ବାଦିତ ବାଦନ ପୂର୍ବକ

ଏହି ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ପର୍ବତ ଶୂଙ୍ଗ ହିତେ ଅବତରଣ କରିତେଛେ
ଦେଖିତେଛ, ଇନି ହଠ ପୂର୍ବକ କୁହକ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଯା
କୋନ ବାନିଙ୍ଗ୍ୟ ମହାମାର୍ଥ ପ୍ରାପ୍ତିର ନିମିତ୍ତ ଆସିତେଛେ,
ଅତେବ ଇହାକେ ଆମରା ନା ଦେଖାର ମତ କରିଯା ବିଶ୍ଵତ୍ତ
ଚିତ୍ତେ ଚଲିଯା ଯାଇ, ନତୁବା ଏ ବ୍ୟକ୍ତି ହୀମ ଅବଜ୍ଞା ବୌଧେ
ଆମାଦିଗଙ୍କେ ଅଧିକ ଉତ୍ସେଗାମ୍ବିତ କରିବେ ॥ ୮୧ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ସଥି । ସୀରେ ସୀରେ ଗମନ କର, ଶ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖା ଥାଇତେହେ
ଏହି ପର୍ବତ ତଟ ଫୁଟିତ ପ୍ରତର ସମୁହେ ଥଚିତ ॥

(ଏହି ବଲିଯା ଦୃଷ୍ଟିପାତ ପୂର୍ବକ ଗମନ କରିତେ ଆଗି-
ଲେନ ॥ ୮୨ ॥

କୁଞ୍ଜ ! ସଥେ ଶୁବଲ ! କି ପ୍ରକାରେ ଏହି ସକଳ ରମଣୀ ଆଶାଦି-
ଗଙ୍କେ ଅବଜ୍ଞା କରିଯା ବିଲାମେର ସହିତ ବୁନ୍ଦରବାଦ୍ୟ ମହ-

সলীলময়ুরমূকমঞ্জীরা সঙ্গভাষিণ্যঃ । ততস্তুর্গমজ্জনেন
সার্কিময়মাং ঘটস্ব ব্যাঘোটনায় ॥ ৮৩ ॥

স্তুবলঃ । সহস্রং সার্ক্কুমঃ পরিক্রম্য । হস্ত সগৰ্ভাও গববিক্ষ
অণীও কহং ঘট্টচতুর মাহং অনাদরস্তীও স্বচ্ছলং গচ্ছস্তি
হোদীও । তা বাহুড়িত্ব স্তুট্ট অঙ্গাণং পবোহস্তি ॥

সর্বাঃ । শ্রেকাগমশ্রেতিগভিনীয় সাবহেলং চলস্তি ।

স্তুবলঃ । ধা঵ম্বুটৈঃ । হংহো অপ্লণো মাহাপ্লং মা হরেধ তুষ্ণং
মাসাং গমনং স্ব মহাগর্ভং মদনামুরং চ সুচরতীতি ভাবঃ । ব্যাঘোটনায়
পুরাবর্তনায় ॥ ৮৩ ॥

হস্ত সগৰ্ভা গব্য বিক্রিণ্যঃ কথং ঘট্টচতুর নাথং অনাদ্বিয়মানাঃ । স্বচ্ছলং
পচ্ছস্তি ভবত্যাঃ । তত্ত্বাখ্যাত্বা স্তুট্টনোহস্তান্ প্রবোধযস্তি অহো আস্মো

কারে মনোজ্ঞ আলাপ করিতে করিতে গমনে এবত্ত
হইল, অতএব অর্জুনের সহিত শীত্র ইহাদিগের প্রত্যা-
বর্তন নিমিত্ত চেষ্টা কর ॥ ৮৩ ॥

স্তুবলঃ । (সুষ্ঠৱে অর্জুনের সহিত প্রদক্ষিণ করিয়া) কি
অশ্রদ্ধ্য । তোমরা কি প্রকারে গর্বসহকারে ঘট্টচতুর-
মাথকে অনাদর করত স্তুত বিক্রয়ার্থ চলিয়া যাইতেছ,
অতএব নিহত হইয়া স্তুলনাপে আমাদের প্রবোধ
জয়াও ॥

স্তুবলঃ । (অবহেলা পূর্বীক মা শুন্তর স্তুত করিয়া স্বেচ্ছা
ক্রয়ে চলিতে আগিলেন্ত) ॥

স্তুবলঃ । (বেগে ধাবমান হইয়া) অহো আর আস্ত মাহাত্ম্য

পরাবট্টেধঃ ॥ ৮৪ ॥

সর্বাঃ । সম্বির্বেদমিব পরার্থতা ভোঃ পৃষ্ঠমংসাদ কথং তু এ
পরাবট্টিদন্ত ॥ ৮৫ ॥

স্মৰণঃ । পঞ্চমং দাব ক্ষেত্রগী বিলগৃহ মথআ বন্দস্ত্র গহাঘট
দাণিন্দং হোদীও ॥ ৮৬ ॥

বিশাখা । সম্মিতং কিং বন্দণারিহো ন হোদি বল্লভেন্দু কুমারো

মাহায়ঃ মাহরত তুর্ণং গরাবর্ত্তযত ॥ ৮৪ ॥

ভোঃ পৃষ্ঠমাংসাদ কথং তথা পরাবট্টিভাঃ ক্ষেত্রাভিধাগী পুরুষঃ পৃষ্ঠ
মাংসাদ ডুচ্যাতে ॥ ৮৫ ॥

প্রথমং তাৰৎ ক্ষেত্রগীবিলগু গন্তকাঃ সত্তাঃ বন্দস্ত্রং মহাঘটদানীন্দ্রং
ভবত্যঃ ॥ ৮৬ ॥

কিং বন্দনাহো ন ভবতি বল্লভেন্দুনন্দনঃ কিন্তু লোকোন্তরস্ত যজস্ত
হৈয়ন্তবীনোপহৃণ আৱক্ত ত্রানামস্তাকং ত্রাক্ষণেতৰ বন্দনং ভগ্ববত্যা । পৌর-

বিস্তার করিও না, শীত্র ফিরিয়া আইস ॥ ৮৪ ॥

সকলে । (অবমাননার সহিত যেন প্রত্যাবর্তন করিয়া)
অহে ত্রুভাবিন् ! কেন তুমি আমাদিগকে নিহত করি
তেছ ? ॥ ৮৫ ॥

স্মৰণ । অহে ! তোমরা অপ্রে তুমিতে গন্তক সংলগ্ন করিয়া
মহাঘটদানীন্দ্রকে অণাম কর ॥ ৮৬ ॥

বিশাখা । (ঈষৎ হাস্তের সহিত) অহে ! বল্লভেন্দুনন্দন কি
আমাদের বন্দন ধোগ্য নহেন ? অবশ্যই হইতে পারেন,
কিন্তু ভগ্ববতী পৌরষাসী বিদ্যুৎ করিয়াছেন যে, অলোকিক

কিঞ্চ লোউত্তরস্ম জগৎস্ম হেঅন্ধবীণোবহুরণে আৱক্ষ-
ক্ষদাণং অঙ্গাণং বন্ধনেদৰণন্দণং ভঅবদীএ গিসিঙ্কঃ ॥ ৮৭
অজ্ঞুনঃ । বিসাহে এসো বুদ্ধাঙ্গভুবিন্দ্বাৰও অঙ্গ মহাদানি
স্নে বিদাণিং আৱক্ষবদো বট্টদি । তা কৰদিগীহিং
বন্ধনৈণো ইস্ম বন্ধনে দূৰণং গথি ॥

ললিতা । কীদিসং তং বন্ধনং ॥ ৮৮ ॥

কুষঃ । সম্মিতং । নিত্যমবলাৰ্কুন বিজবসন দানং মহা-
মাঞ্চা নিষিঙ্কঃ । সাধসং নাম চতুৰ্থমন্ত্ৰবিদঃ । যদৃক্তং মিথ্যাখ্যানন্ত সাধস
মিতি ॥ ৮৭ ॥

এষ বুদ্ধানন ভুবনারকোহস্ত্রহানীজ্ঞোপি ইদানী মারক্কুৱতো বৰ্ততে
ত্বুত্তিন্তীতিৰ্বুতিনো বন্ধনে দূৰণং নাপি ॥ ৮৮ ॥

নিত্যমবলেতি অবলেভো । বদ্ধাছ্যগার্জনাহসমর্থেকোৰ্কুন সংখ্য বিশ্বেভোঃ

যজ্ঞের হৈয়ন্ধবীন উপহৃণ বিষয়ে অতধাৰণী আমা-
দিগকে ভ্রান্ত ভিন্ন অন্তকে প্ৰণাম কৱিতে নাই ॥
এই স্থলে নাট্যের চতুৰ্থ অঙ্গ সাধস প্ৰদৰ্শিত হইল,
অৰ্থাং মিথ্যা কথনেৰ নাম সাধস ॥ ৮৭ ॥

অজ্ঞুন । বিশাখে । এই আমাদেৱ মহাদানীজ্ঞ বুদ্ধাবনেৱ
কৃদেব, সম্প্রতি ইনিও অত্তারক্ষ কৱিক্ষাচেৱ অতএব অত
ধাৰণীসকল অতধাৰণিকে প্ৰণাম কৱিলে দোষ হয় না ।
ললিতা । কিপ্রাব সেই অত ৎ ॥ ৮৮ ॥

কুষ । (উৎ হাস্তেৱ সহিত) । বন্ধাদি উপাঞ্জুন বিষয়ে
অক্ষম এমত অৰ্কুন ভ্রান্তকে বসন দানকুপ গ্ৰহণ কৰত ।

ଅତ୍ୟ ॥ ୮୯ ॥

ଲଲିତା । ତମେ ଜୁତ୍ତା ଏସା ସ୍ଟ୍ରାହିଆରିଦା । ଜଂ ଇଦିସୀଏ
ମହାପଦ୍ମବୀଏ ସମାରୋହଗଂ ବିଗା ନିଜ ମହାବଦ୍ଦସ୍ମ ରକ୍ତ
ଥଙ୍କ ଦୁକ୍ରରଂ ॥

କୃଷ୍ଣ । ବିହୃତ ପୁରଃ ପଶ୍ୟନ୍ ସଥେ ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଶ୍ରୀଯତ୍ତାଂ ॥ ୯୦ ॥
ଅଭ୍ୟାକ୍ଷ ନିକ୍ଷଳ ପତମାଲୁମା ଯୁଦ୍ଧଃ

ବମନ ପ୍ରଦାନଂ । ପକ୍ଷେ ଅବଳାର୍କୁମାନାଃ ଦଶକୋଟି ସଂଖ୍ୟା ଯୁଦ୍ଧଚୀନାଃ ହିତବସ-
ନାନାଃ ଉତ୍ତାଧରାଣାଃ ଦାନଃ ଥତୁନଃ ଉତ୍ତାଧରୌତୁ ରମନଛମୌ ଦଶନବାସଗୀ ଇତି
ଦର୍ଶ ବିପ୍ରାଶ୍ରମୀ ଦ୍ଵିଜା ଇତ୍ୟମରଃ ଦୋ ଅବଥିତୁନେ ॥ ୮୯ ॥

ତତୋଯୁଦ୍ଧା ଏବା ସ୍ଟ୍ରାଦିକାରିତା ସ୍ତ୍ରୀଦୃଶ୍ୟା ମହାପଦ୍ମବୀଃ ସମାରୋହଗଂ ବିମା
ନିଜ ମହାବ୍ରତତ ରକ୍ତଗଂ ଦୁକ୍ରରଂ । ପୁରାଗାମାଦୌ ତବ୍ୟଜନ ସମାଜେ ପରାମାର୍କୁ
ଧର୍ମପତ୍ର ଦୃଶ୍ୟାଦ୍ଵାରା ଇତି ଭାବଃ ॥ ୯୦ ॥

ଅଧିର ଥତୁନ ଶ୍ରୀବନ୍ଦେନୋରୁଦ୍ଧର ବିକାରାଃ ରାଧାଃ ଜାନନ୍ ତ୍ରିମଦ୍ଦୀ ତଥାତ୍ତ୍ଵ
ତଥାତ୍ତ୍ଵରେ ଅର୍ଥ ଏହି ଦଶକୋଟି ସଂଖ୍ୟକ ଯୁଦ୍ଧଚୀନିଗେର
ଉତ୍ତାଧର ଥତୁନ ରୂପ ମହାବ୍ରତ ॥ ୮୯ ॥

ଲଲିତା । ଏହି ରୂପ ସ୍ଟ୍ରାଦିକାରିତ ଉପଯୁକ୍ତଈ ବଟେ, ଯେ
ହେତୁ ଏହି ପ୍ରକାର ମହାପଦ୍ମବୀ ସମାରୋହଣ ସ୍ଵତ୍ତିତ ନିଜ
ଭାତେର ରକ୍ଷା ଦୁକ୍ରର ।

କୃଷ୍ଣ । (ଇସକାନ୍ତ ପୂର୍ବକ ମଞ୍ଚଥେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା)

ସଥେ । ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଶ୍ରୀବନ୍ଦେନୋରୁ କର ॥ ୯୦ ॥

ଅଧିର ଥତୁନ ଶ୍ରୀବନ୍ଦେନୋର ପ୍ରାରବିକାର ବିକଶିତ
ହଇଯାଇଁ ଜାନିଯା ତନୀଯ ସର୍ବିଗନକେ ତଥା କୃତ ନିଜ ଜାନ

স্বেদেন নিষ্কল্প তর্মা ব্যবহিত।
 পঞ্চালিকা কুঁফিত্তোচন। কথং
 পঞ্চালিকাধর্মবাপ রাধিকা। ৯১ ॥
 অধুমঙ্গলঃ। কৃষ্ণ কর্ণে নিষ্ঠতোক্তিমুদ্রামভিনয়মুচ্ছঃ ভোঃ

বজ্জনঃ জ্ঞাপয়নপি তদাদ্বোচিতামবহিথামালস্মানঃ পৃচ্ছতি। অভ্যাসেতি
 নিষ্কং পদকং অভ্যাস্য পত্তয়ালুনা পত্তনশীলেন স্বেদেন তথা নিষ্কল্পতর্মা
 স্বত্তেনচ বিশেখেণ অবহিতা বিশিষ্টেত্যর্থঃ। তত্ত্বঃ ওৎসুক্যোথঃ জাত্যং
 আনন্দপ্যগুরুত্য সাধবসত্ত্বং ব্রোধয়ন্নাহ পঞ্চ আলাঃ সথ্যঃ যজ্ঞাঃ সা ইতি
 হৃদ্বাগ্যেকা সথীতয়া সহৈকীকৃত্যোক্তিঃ। সমহায়াপি অথবং কুঁফিত
 লোচন ভীতা তত্ত্বঃ পঞ্চালিকা ধর্মং পুত্রলিকা স্বত্ত্বাবং কথং অবাপ বীড়োথ
 মপি লোচন কুঁফমঃ ভয়োথত্তেন প্রকাশিতঃ। পঞ্চালিকা পুত্রিকা স্বাদিত্য
 মুঝঃ ॥ ৯১ ॥

নিষ্ঠতাৰা উক্তে মুদ্রামেব নতুক্তিমিত্যর্থঃ। তয়াতু এবা স্বাঃ মহাদাননীজ্ঞং
 বক্তৃয়া বহু অব্যাপি নৌহা গচ্ছতীতি সাধবসাদহৃষীয়তে ইতি চৌরত লক্ষণ

জ্ঞাপন পূর্বকই ঘেন তৎকালোচিত অবহিথা অবলম্বন
 করিয়া জিজ্ঞাসা করিলেন, সথে ! মুহুর্মুছঃ পতিত স্বেদ-
 বিন্দু থারা নিষ্ক অর্থাৎ স্বর্গ পদক অভিষিক্ত করিয়া
 স্তুত্বাব অবলম্বন করত পঞ্চসুধী সমজিব্যারে ধাকিলেও
 কি প্রকারে শ্রীরাধা পঞ্চালিকা অর্থাৎ চিত্রপুত্রলিকার
 ধর্ম প্রাপ্তি হইলেন ॥ ৯১ ॥

অধুমঙ্গল-। (শ্রীকৃষ্ণের কর্ণে নিষ্ঠতোক্তি মুদ্রা অর্থাৎ ছল
 অভিনয় করিয়া উচ্চস্থরে) ভোঃ প্রিয়বয়স্ত । ভাগ্য

पिअवअस्स दिट्ठआ बड्चसे, पेक्ख गरिबद सही शहिदा
सज्जसेन थस्तिदा राही ॥ ९२ ॥

बृन्दा । सन्धितः ।

मृगाधिपतिमध्यमः कठिनपीवरक्रोड़भाक्
भूजग्नम भूजस्य स्त्रमिस पुण्ड्रीकेक्षणः ।
अतः कथय साध्वसं न भवतः कथं विम्बता
मर्मो पुरुषकुञ्जर एक्तिर्भारत्रेणेक्षण ॥ ९३ ॥

मेरैवेतदिति तद सभी जर्जराति प्रियवर्यात्त दिष्टा यर्जसे इति द्वया अद्येष्यीयः
लक्षणं इयः साध्वसेनैव एकटीकरोत्तिति भावः । यतः सभी शहितापि
साध्वसेन शस्ति ॥ ९२ ॥

बृन्दा सन्धितमिति तदवहिथा ज्ञान सूचकः प्रियं मृगाधिपतिः सिंहः
क्रोड़ पक्षे वराहः पुण्ड्रीकेक्षणः पक्षे वाङ्मेगणः । वाङ्मेपि
पुण्ड्रीको ना इत्यवरः । एणेक्षणेति अस्ति मृग् हविणी गिंहादीम् मृष्टु ।
विभेति तेन तव मधाभादि शाधुर्यामेव एतद्दृशा शान्तिमेव तद वाक्-
नोथ एवासो विकार इति दोयातितः ॥ ९३ ॥

क्रगे वर्कित हइतेछे, देख भीति वशतः गर्वित सथी
गणेर शहित श्रीराधा शस्तिता हइलेन ॥ ९२ ॥

बृन्दा । (सहाय्ये) अहे पुरुषकुञ्जर ! तोमार मधाभाग
सिंहहेर आय, क्रोडदेश वराहेर अत कृष्ण, भूजस्य
भूजग्नम सदृश एवं नेत्र व्याक्रवृ, अतएव वल देखि ऐই
भीकू श्वतावा हरिगाढ़ी श्रीराधा तोमा हइते केन ना
भय आन्ह इहैबेन ? ॥ ९३ ॥

ললিতা । ললিদা পালিদানং গোআলিআণং কহিংবি ভৱ
সদ্বো বি কষ্টকৃতরং ন গদো । তহৰি ইমস্স গোউল
রক্ষবদন্স অক্ষ রাঙ্কুমুরস্স পুরদো কীদিসং ভৱং
নাম ॥ ১৪ ॥

কৃষঃ । ললামাঞ্জি ললিতে ললিতঃ ত্রবীষি । তদিমাং
সখীমগুলেন সার্দ্ধং পাণুরশিলা মধ্যাস্ত্র সমুদ্বাচারমব-
ধারয় ॥ ১৫ ॥

ললিহঁ পালিডানং গোপালিকানাং কস্তিষ্পি ভৱ শঙ্কোগি কর্ণ কৃতরং
নগতঃ তত্ত্বাপ্যস্ত গোকুল রক্ষণে ত্রচান্তান্তাজকুমারস্ত পুরতঃ কীচৃশং ভৱং
নাম ॥ ১৪ ॥

হে ললামাঞ্জি ভূবিতাঞ্জি ইতি বছবিধ ভূষণ পরিধানতৈবাযং গর্বঃ তদার্থ
খগুনায় ময়া বহুস্তেনৈব ভূষণামূল্যারিতান্যদ্য ভবিষ্যাত্তীতি ভাবঃ । যদা
হে ললামাঞ্জি আসাং রাধাদীনাং তবাঙ্গমেব ধৰজভূতঃ তদদ্য তবোৎকর্ষাহস-
হিতুনা সহাদানিনা ময়া শুকার্থমেব ধৰ্ষিতঃ ভবিষ্যাত্তীতি ভাবঃ । ললামং
পুজ পুষ্টুৰ্খ তৃষ্ণা প্রাপ্তাস্তকেতুবিতাগরঃ ॥ ১৫ ॥

ললিতা । ললিতা পালিত গোপালিকা সকলের কস্তিষ্ম-
কালেও ভয় এই শব্দটী কর্ণ কৃতরে প্রবেশ করে নাই,
তাহা হইলেও গোকুলরক্ষণত্বত্বারি এই রাজকুমারের
সমক্ষে আমাদের ভয়ের নাম কি থেকার ! ॥ ১৫ ॥

কৃষঃ । হে ভূবিতাঞ্জি ললিতে । উত্তম বলিতেছ, অতএব
সখীমগুলের সহিত এই শ্রীরাধাকে পাণুর অর্থাৎ শ্রেত
শীত বিশ্রিত বর্ণ শিলার উপরি উপবেশন করাইয়া
অভিলাষ অবধারণ করাও ॥ ১৫ ॥

ଲଲିତା । ଗୋଟିଲ ଜୁଆରୀଙ୍କ ପେକଥ ଆରୋହନି ଭଅବତୋ
ଚନ୍ଦୁଗଉଛୋ ଗଅଣ ମନୁଳଂ ତା ଆପୁଚକ୍ଷୁ ଡୂରଂ ଡୂରିଅଂ ଜଖ
ଶନୁବୋବଲଞ୍ଜଗମ୍ବ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । କ୍ରବୋଷ୍ଟୁର୍ଣେନ ମଧୁମଙ୍ଗଳଂ ବ୍ୟାପାର୍ୟାତି ॥ ୯୬ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳଃ । ଲଲିତେ ଅଜଜ ତୁଳାହିତୋ ସ୍ଵଲୁକଂ ଗେହିଦୁଃ ନ
କଥୁ ଜୁତ୍ତଂ । ଜଂ ସଙ୍ଗବେ ହେଅନ୍ତବତ୍ତାର ଭଙ୍ଗର ମଜ୍ବାମାଓ
ଅପ୍ରମନିଙ୍କାଓ ହୋଦୌଓ ସଟ୍ଟେ ଆଜନ୍ତୁ ଅବଟ୍ରଣ୍ଟି । ତାରି-

ଗୋକୁଳ ସୁବର୍ଜ ପଞ୍ଚ ଆରୋହତି ଚନ୍ଦୁମୟଥୋ ଗଗନ ମନୁଳଂ ତ୍ୱାଦାପୃଷ୍ଠେ
ମହି ସାଂ ଭରିତ: ସଜ୍ଜମଞ୍ଜପୋଗଲଞ୍ଜନ୍ତ ॥ ୯୬ ॥

ଲଲିତେ ଅଦ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧତଃ ଶକ୍ତଃ ଗୃହୀତୁ: ନ ଥିଲୁ ଯୁକ୍ତଃ ଯଏସମବ କାଳଏବ ହୈୟଙ୍ଗ୍ରୀମ
ଭାରତର ଭଙ୍ଗର ମଧ୍ୟମା ଆସ୍ତି ମିଶା ଭୟତୋ । ସଟ୍ଟେ ଆଗତ୍ୟ ବର୍ତ୍ତନେ ତ୍ୱାତ୍ରିକ୍ଷତ
ମୂର୍ଖ ନିବାରଣାର୍ଥେ କିମପି ଅଜଃ ଅନୁମତ ଯଥା ସ୍ଵଦ୍ଵାନ୍ତ ଯାତ୍ରେ ଥୋଜଂ ଶକ:

ଲଲିତା । ଗୋକୁଳସୁବର୍ଜ ! ଦୃଷ୍ଟିପାତ କର, ଏତୁରଶିଖ
ଭଗବାନ୍ ତପନ ଗଗନ ମନୁଲେ ଆରୋହଣ କରିତେହେନ, ଅତ-
ଏବ ଶୀଘ୍ର ସଜ୍ଜମଞ୍ଜ ପ୍ରାଣିର ନିମିତ୍ତ ତୋଷାକେ ଜିଜ୍ଞାସା
କରି ॥

କୃଷ୍ଣ । ନେତ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟିତ କରିଯା ମଧୁମଙ୍ଗଳକେ ସକେତ କରିଲେମ ॥ ୯୬
ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ଲଲିତେ ! ତୋଷା ଯଥନ ସଙ୍ଗବ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରାତଃକାଳେ
ଆଗମନ କରିଯାଇ ତଥନ ତୋଷାଦିଗେର ନିକଟ ହିତେ ଶୁଣି
ଏହଣ କରା ଉପ୍ୟୁକ୍ତ ନହେ, କିନ୍ତୁ ହୈୟଙ୍ଗ୍ରୀମ ଭାରତ ବହନ
କରିତେ କରିତେ ତୋଷାଦେର ମଧ୍ୟଦେଶ ସଜ୍ଜ ହିଯାଛେ; ଏକା-
ବନ୍ଧ ସଟ୍ଟେ ଆଗମନ ପୂର୍ବକ ଆପନାଦିଗେର ମିଶନ୍ତା ମଞ୍ଚାଦମ

ত তুণ দূসণ নিবারণার্থঃ কিঞ্চি খোঅং অনুমতিশ জহসো
কথং জাস্ত ॥ ৯৭ ॥

বিশাধা । অস্মহে অদিট্ঠপুরবঃ হি কথু গোঅড়চণে ষট্টদাণঃ ॥
কৃষঃ । বিশাধে সত্যং বাহৱসি । প্রবিধি থলু কথং
দ্রক্ষ্যন্তি যদদ্যাপি পশ্যন্তোপি ন পশ্যন্তি ॥
লালতা । জনাস্তিকং । হস্ত সখীও পাত্রঃ সাম ষট্টনা জ্ঞেব
জুতা ॥ ৯৮ ॥

সর্বাঃ । ষট্ট ভণাসি ।

অহুমতি পূর্বকং দৰ্শতার্থঃ ॥ ৯৭ ॥

অহো আৰ্ষ্ট পূর্বঃ থলু গোবৰ্জনে ষট্টদানং হস্ত সধাঃ প্রথমং সাম ষট্টনা
এব যুক্তা ॥ ৯৮ ॥

গোকুলানন্দ একগ্রাম বাসিষ্য বিশুদ্ধ প্রকৃতিষ্য মাদৃশ জনেষু ন যুক্তং কিল
কর এবং অবজ্ঞা-জনিত দোষ নিবারণার্থ সম্মতি পূর্বক
কিঞ্চিৎ প্রদান করিযা যথা স্বত্বে প্রস্থান কর ॥ ৯৭ ॥
বিশাধা । অহো ! গোবৰ্জনে দান ঘাট ইহাত কথন পূর্বে
দেখি নাই ॥

কৃষ । বিশাধে ! সত্য বলিতেছ, তোমার মত ব্যক্তিগণ
কি প্রকারে দেখিবে, যে হেতু অদ্যাপি দেখিযাও দেখি-
তেছ না ।

অলিঙ্গ । (প্রাম্পর মন্ত্রণা করিযা) অহে সৰ্বীগণ ! অথবে
মধুরসস্তাযা করা উচিত ॥ ৯৮ ॥

সর্বীগণ ! তাম বলিতেছ ।

ଲିଲିତା । ସପ୍ରାଣୀଯମହୃଦୟପେତ୍ୟ । ଗୋଟିଳାନନ୍ଦନ ଏକଗ୍ରାମ
ବାସିଙ୍କ ବିଶୁଦ୍ଧ ପଇଦୀଙ୍କ ମାଦିସଜନେ ଏ ଜୁତ୍ତଂ କିର ଶୁଣିଲେ ।
ଅକ୍ଷୁମ ସଙ୍ଗେଅଗ୍ରଭାଲିଗେ । ତୁଙ୍ଗାଦିସମ୍ବ ପାତିଉଲ୍ଲାଭରଣଂ
ତା ଅଣୁଜାଣୀହି ତୁରିଅ ॥ ୧୯ ॥

କୁଷଃ । ସ କାରଣ୍ୟମଧ୍ୟବ ହଞ୍ଚ ଶ୍ଵରୁମାରି ହର୍ଷତୁ ନିର୍ବିଧତା ଦୁରତ୍ତ
ଶାସନେନ ତେବାଟିବୀଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିନାହତ୍ର ଘୋରେ ସଟ୍ଟ କର୍ମଣି
ନିଯୁକ୍ତୋହସି କିମୟୈବୀ କରିଷ୍ୟେ ॥

ବିଶାଖା । କିଃ କଥୁ କଂସେନ ।

ଶୁଣ୍ଠୋକତ ସଙ୍ଗୋକ ଯୌଲେଯୁଆୟଶ ଆତିକୁଳାଚରଣଂ କ୍ଷେ ଅନୁଜାଣୀହି
ଦୁରିତଂ ॥ ୧୯ ॥

ହତେତି ଅନୁକଳ୍ପାଯାଃ ହେ ଶ୍ଵରୁମାରୀତି ସଥା ତବ ଅକ୍ଷୁମ ଶୌରୁମାର୍ଯ୍ୟାଃ ତଥା
ବଚନଭାପି କିନ୍ତୁ ମାତ୍ରାତଃ ମମାକୀ କୃତଭାବ ସଟ୍ଟ କର୍ମଣ ପଦେପରୀତ୍ୟମେବେତ୍ୟାହ
ଲିଲିତା । (ଅଗ୍ରୟେର ସହିତ ସମୀପେ ଗମନ କରିଯା)

ହେ ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ! ଏକଗ୍ରାମ ନିବାସି ବିଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରକୃତି ମାଦୃଶ
ଜନେ ଶୁଣଶ୍ଵି ସାଧୁ ଶିରୋମଣି ଯୁଜ୍ଞାଦୃଶ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆତିକୁ-
ଲ୍ୟାଚରଣ ଉପସୁତ୍ତ ନହେ, ଅତେବ ଶୀତ୍ର ଅମୁମତି ଅଦାନ
କର ॥ ୧୯ ॥

କୁଷଃ । (କରଣୀର ସହିତିଇ ଥେବ) ଶ୍ଵରୁମାରି । ଅତିଶୟ ଆଶ୍ରାହ
ଶାଲି ଦୁରତ୍ତ ଶାସନ ଅଟ୍ଟବୀ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତି କର୍ତ୍ତକ ଆମି ଏହି ଘୋର
ସଟ୍ଟକର୍ମେ ନିଯୁକ୍ତ ହଇଯାଛି, କିଛୁ କରିବାର ଶକ୍ତି ନାହିଁ, ଆମି
ଅସତସ୍ତ ।

ବିଶାଖା । ତାହା କି କଂସ କର୍ତ୍ତକ ।

কৃষ্ণঃ । নহি নহি ।

বিশাখা । তদো কেণ ।

কৃষ্ণঃ । জ্বীড়া কটাক্ষছটা নিধূত কংসাদিমা মহামশাখাভি-
ধেন ॥ ১০০ ॥

ললিতা । অম্যো কহিম্পি গ স্থপিদো এস মহা মন্ত্রহ গাম্যা
চক্রবর্ণী ॥ ১০১ ॥

অধূমঙ্গলঃ । সাটুহাসং । হীহী অচরিঅং অচরিঅং মহা-
হৃষ্টিতি সুষ্ঠু নির্বিহীন ইতি বক্তু নির্বিদ্ধঃ সকেণাপাঞ্চথা কর্তৃমশক্য ইতি
ভাবঃ । অবেরী অবতৃপ্তঃ । কিং ধলু কৎসেম । তদাকেন ॥ ১০০ ॥

অম্যো ইতি সচকিতাশর্যে অহো কাপি ন শ্রীত এব মহামশাগনামা
চক্রবর্ণী ॥ ১০১ ॥

আচর্যঃ আচর্যং মহামশাখোপ্যাভিন্নশ্রীতঃ মহাকটকে প্রমদমঞ্জরী নাম
মত রাজধানী । সধু যুধ মহাবল বিজয় প্রযুক্তা বস্তামাত্যবরা উভয়া রাম-

কৃষ্ণ । না না ।

বিশাখা । তবে কে ? ।

কৃষ্ণ । যাহার জ্বীড়া কটাক্ষ ছটার কংসাদি নিধূত হইয়াছে
সেই মহামশাখ কর্তৃক ॥ ১০০ ॥ R

ললিতা । (চক্রিতা হইয়া আচর্যের সহিত)

অহো কোন স্থানেই মশাখ নামা চক্রবর্ণির নাম শুনিতে
পাই নাই ॥ ১০১ ॥

অধূমঙ্গল । (বিকট হাস্তের সহিত)

হী হী, কি আচর্য, কি আচর্য, হৈহারা মহামশাখকে

অশ্বহো বি ইমাহিঃ ৬ শুণিদো মহাকড়ে পদমঞ্জরী গাৰ
জস্ম রাজধানী মহমুহ মহাবল বিজয় প্রমুহা জস্ম অমচ
বৱা উগ্রারাঘাবলী জস্ম বিহারপথঃ ।

কৃষ্ণঃ । কিং বহনা সম্মতমূৰ্তি কুৱজ ভৃঙ্গ কোকিলাদয়ো-
হণি যস্ত নিদেশচারিগচ্ছারতামঙ্গী কুৱতে ॥ ১০২ ॥
চম্পকলতা । সাচ্ছুরিতঃ । ললিদে অদো দাণং অপরিহৱন্তে । বি
বইন্দন্দণো তুএ গান্ধুইদৰেো জং পরিদো চোৱচকবঞ্জীনো

বলী যস্ত বিহার পদঃ । রাজপক্ষে কটকঃ সেনাগণিবেশঃ কল্প পক্ষে
গোৰ্বকন নিতৰঃ বক্ষ্যমাণ প্রকারেণ সচ মহামন্থ কৃষ্ণএব । অতএব রাজ
পক্ষে মধুমুখাদয়ঃ প্রষ্টার্থাঃ পক্ষে মধু শদো শুধে আদো যস্ত স মধুমজল
ইত্যৰ্থঃ মহাবল ইতি মহৎ স্বশৰবৰোরৈক্যান্ব স্বল ইত্যৰ্থঃ । বিজয় প্রষ্টার্থ
এব উত্তমা রাজ্যবলী উপবনশ্রেণী পক্ষে রাজ্যাশ্রেণী ॥ ১০২ ॥

সাচ্ছুরিতং মোৎপ্রাসন্নিতঃ । ললিতে অতো দাণং অপরিহৱন্তি প্রজেন্ত
নন্দনস্তয়া নাচ্ছয়িতব্যঃ । যথ পরিতচোৱচকুবঞ্জিন শৰাচচৰণ্তি । নীতি

শুনে নাই, মহাকটকে প্রমদমঞ্জরী নামে যাহার রাজ-
ধানী, মধুমজল, স্বল ও বিজয়াদি যাহার অমাত্য
শ্রেষ্ঠ, উত্তম রমণীগণ যাহার বিহার স্থান ॥

কৃষ্ণঃ । (অধিক কি বলিব) এই সকল কুৱজ ভৃঙ্গ কোকিল
প্রভৃতি নিরস্তুর যাহার আদেশবন্তো হইয়া দুতত অঙ্গী-
কার করিয়াছে ॥ ১০২ ॥

চম্পকলতা । (সশব্দ হাস্তের সহিত) ললিতে! এই
অজেন্তনস্বর দাব অপহৱণ করিলেও ইহার সহিত

ଚର୍ଚା ଚରଣ୍ଟି ।

କୃଷ୍ଣ । ଲଲିତେ ବୀତିଜ୍ଞାସି ତଦତ୍ତ କୁଞ୍ଜାନବରୋପ୍ୟ ନିର୍ମଗ୍ୟକ୍ରୂ
ଭବତ୍ୟଃ ଶୁଦ୍ଧ କୃତାଃ ।

ବିଶାଖା । ମୋହନ ସ୍ଟାପାଙ୍ଗନେ କୁଳଙ୍ଗଣଃ ତିଲଃ ବି ବିଲନ୍ଧନଃ
ବିଡ଼ନ୍ଧନଃ ଚେଅ ॥ ୧୦୩ ॥

ଚିତ୍ରା । ସନ୍ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟଃ ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ତତ୍ତଃ ଭ୍ରଗାହି ଦିଜନ୍ତନ୍ତି
କଅଜିଆମେତେବି ସ୍ଟାନ୍ଦାନେ ଜଣିଅଃ ଘିଅଃ ଅନୁନ୍ଦଃ ହୋଦି

ଆସିତି । ଚମ୍ପକଲତାଦୟ । ଅପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚିତ ଭାବିଣାଃ ନିତ୍ୟଗଭିଜା ନ ଯନ୍ତ୍ର-
ପ୍ରତି ବଚନାର୍ଥ ଇତି ଭାବଃ । ଶୁଦ୍ଧ ସ୍ଟାନ୍ଦିଦେଵଃ ବନ୍ତ । ମୋହନ ସ୍ଟାପାଙ୍ଗନେ
କୁଳଙ୍ଗନାମଃ ତିଲମପି ବିଲନ୍ଧନଃ କିଳ ବିଡ଼ନ୍ଧନମେବ ॥ ୧୦୩ ॥

ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ତତ୍ତଃ ଶୁଦ୍ଧ । ଦୀର୍ଘମାନେ କପର୍ଦିକା ମାତ୍ରେପି ସ୍ଟାନ୍ଦନେ ଯାତ୍ରିକ
ସ୍ଥତମଶୁଦ୍ଧ ଭବତୀତି ଶ୍ରୀଯତେ ନ ପୁନରସ୍ମାକଃ ପଞ୍ଚ ତାତ୍ତ୍ଵିକା ଦାନେ କାତରତା
ତାତ୍ତ୍ଵିକା ତାତ୍ତ୍ଵ ଚତୁର୍ବୀଂଶାଃ ବିଂଶତି କପର୍ଦିକାଃ । ତଞ୍ଚି ଅନ୍ତାନ ଇତି ପାଠେ

ବିରୋଧ କରା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନହେ, ଯେହେତୁ ଚୋରଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିର ଚୋରଗଣ
ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ବିଚରଣ କରିତେଛେ ।

କୃଷ୍ଣ । ଲଲିତେ ! ଭୂମି ନୀତି ଜାନ ଏକାରଣ ତୋମରା
ହୈୟନ୍ତ୍ବୀନ କଲନ ଅବତରଣ ପୂର୍ବକ ଶୁଦ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍କାରଣ କର ॥

ବିଶାଖା । ହେ ମୋହନ ! ସ୍ଟାପାଙ୍ଗନେ କୁଳଙ୍ଗନାଦିଗେର ତିଲ
ଅମାଣ କାଳ ବିଲନ୍ଧନ ବିଡ଼ନ୍ଧନ ॥ ୧୦୩ ॥

ଚିତ୍ରା । (ସରଲତାର ସହିତ) ହେ ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ! ସଥାର୍ଥ ଶ୍ରୀବନ୍ଦ
କର, ସ୍ଟାନ୍ଦାନ ବିଷଯେ ଏକ କପର୍ଦିକ ଥିଦାନ କରିଲେବେ ଯଜ୍ଞୀୟ
ଶୁଦ୍ଧ ଅଶୁଦ୍ଧ ହୟ ଏକଥି ଅଛି ଆହେ, ନକ୍ତବା ପଞ୍ଚ ତାତ୍ତ୍ଵିକା

তি শুণিজ্জই গ উণ অঙ্গাণং পঞ্চ তান্ত্রিআদাণে কা
দরদা ॥ ১০৪ ॥

ললিতা । হলা রাহে ইমণা মহাভারেণ কিলিট্টাসি তা
এথং ষষ্ঠিঅং ওদারোহি ষড়িঅং । ইতি সর্বা ষট্টিকাব
তারণং নাটয়ন্তি ॥

কৃষঃ । সথে শ্রবল ষট্টস্তাদ্য প্রথমাতিথিরসো সম্মজ্জনা
ললিতা তদস্তাঃ কামমপূর্বমাধুর্যেণ ফণিবলী বীটিকা
পঞ্চকেন মামনর্মোপস্থিকং ।

শ্রবলঃ । রঞ্জ সংপুটকমুদ্বাট্য ললিতে গেহ পঞ্চ বিড়িআও

কার্দিকে পণ ইত্তাতিথানাদশীতিঃ কপর্দিকাঃ ॥ ১০৪ ॥

সথি রাধে মহাভারেণ ক্লিষ্টাসি ত্ত্বাদত্ত ষট্টিকাঃ ব্যাগ্য বিশ্রামার্থং অবতা-
রয় ষট্টিকাঃ । ষট্ট শুকার্থং এতের্বলাদেব তারণাঃ শ্রমাপনোদন যিবেণ

দানে আমরা কাতর নহি ॥ ১০৪ ॥

ললিতা । সথি রাধে । ভূমি ঘৃতের মহাভারে ক্লিষ্টা হইয়াছ,
অতএব এই স্থলে একদণ্ড বিশ্রামার্থ ষট্টিকা অবতারিত
কর । এই বলিলে সকলেই ষট্ট নামাইলেন ॥

কৃষঃ । সথে শ্রবল । তোমার এই শুল্কজ্ঞন ললিতা অদ্য
দামঘষ্টের প্রথম আতিথি হইয়াছেন, অতএব যথেষ্ট
কৃপে অপূর্ব মাধুর্যাশালি পঞ্চ পর্ণবীটিকার দ্বারা ইঁহার
সম্মান করা উপযুক্ত ।

শ্রবল । (রত্নের তাঙ্গুলাধাৰি উদ্বাটন পূর্বক)
ললিতে ! পঁচটা তাঙ্গুল বীটিকা অহণ কৰ, এই বলিয়া

ଇତ୍ୟଗ୍ରତୋ ବିଶ୍ୱାସି ।

ବିଶ୍ୱାସା । ଶୁଅଳ ଅଳଂ ତାହ୍ରୋଲେନ ଜଂ କଥିଦଂ ଚେଅ
ବଦିଷ୍ଟୋ ଅକ୍ଷେତ୍ରି ॥ ୧୦୫ ॥

ଲଲିତା । ଶୁଅଳ କିଂ ସେ ଶୁହଂ ପେକ୍ଖସି । ଅବିଶ୍ୱାସିନୀ
ବିଶ୍ୱାସା ମହା କୃପାଷ୍ଟୀ ଏଦଂ ଭଣାଦି । ଘଟାଲେହିଂ
ଠଗ୍ଗ୍ୟବଡ଼ିଆ ପଟ୍ଟଜୀଅଦିତି ପସିଦୀ ଶୁଣିଅଦି ତା ଅଳଂ
ଇମାନଂ ଭୁଅଙ୍ଗଲଦା ପଞ୍ଜବେନ ॥ ୧୦୬ ॥

ଅନ୍ତାଭିରେ ସ୍ଵରମବତୀରଣଂ ସମଜ୍ଞସମିତି ଭାବଃ । ଶୁବଳ ଅଳଂ ତାଶୁଲେନ ସଂ
କଣିତମେବ ବ୍ରତିଷ୍ଠା ବରମିତି ॥ ୧୦୫ ॥

କିଂ ମେ ମୁଖ୍ୟ ପଞ୍ଚମ ସମ୍ରତି ନିର୍ଜ୍ଵାରାର୍ଥମିତି ଭାବଃ । ଅବିଶ୍ୱାସିନୀ ମହା
କୁପାଷ୍ଟୀ ଇମଂ ଭଣତି ବାଞ୍ଛନାବୁଦ୍ଧ୍ୟା କଥରତି । ମହଃ କୁପାଷ୍ଟୀତି ଯଦାଧାସେନେ ବ
ସର୍ବାସାମର୍ଗାଗମନାଦିତି ଭାବଃ । ଘଟପାଲୈଃ ଠକବଟିକାଃ ଅୟଜ୍ୟାସ୍ତେ ଇତି
ଅସିଦ୍ଧିଃ ଶ୍ରୀଯତେ । ଠକବଟିକାଃ ସର୍ବ ସାପହାରାର୍ଥାଃ ମନୋଦେହେନ୍ତିଯ ମୋହିଗେ ।
ଗୋଲିକାଃ ଉସଧ ବିଶେଷ କରୁଥାଃ ତଦଲମେଷାଃ ଭଜଙ୍ଗଲତା ପଞ୍ଜବେନ ॥ ୧୦୬ ॥

ସମ୍ମୁଖେ ରାଖିଲେନ ।

ବିଶ୍ୱାସା । ଶୁବଳ ! ଇହାରା ବଲିଯାଛେନ ଆମରା ବ୍ରତଧାରିଗୀ ଅତ
ଏବ ତାଶୁଲେର ଅଯୋଜନ ନାହିଁ ॥ ୧୦୫ ॥

ଲଲିତା । ଶୁବଳ ! ଆମାର ମୁଖେର ଅତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିତେଛ
କେନ ? ଅବିଶ୍ୱାସିନୀ ବିଶ୍ୱାସା ଆମାର ଅତି କୋପ କରିଯା
ଏକପ ବଲିତେଛେ ସେ, ଘଟପାଲ ସକଳ ଠକବଟିକା ଅର୍ଥାଂ ମନୋ
ଦେହେନ୍ତିଯ ମୋହିନ କାରି ଉସଧ ବିଶେଷ ଅଯୋଗ କରିଯା
ଥାକେ, ଏକାରଣ ଇହାଦେର ନାଗବଜ୍ରୀପଞ୍ଜବେର ଅଯୋଜନ
ନାହିଁ ॥ ୧୦୬ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳः । ଲଲିଦେ ବିଷ୍ଵୋଟ୍ଟିଗଂ ଅଳଂ ବୋ ତସଲେଣ ତା
କଞ୍ଚାଣୀ ହୋଇ ଜଂ ଷ୍ଟକରିଦଂ ବୀଡ଼ିଆ ପଞ୍ଚଅଂ ॥ ୧୦୭ ॥
କୃଷ୍ଣଃ । ତାମ୍ବୁଲମୁପଭ୍ରଜା ଚର୍ବିତଃ ଦିଃସମ୍ ସଜ୍ଜବିଭ୍ରମଃ ।
ରାଧେ ହିଜ୍ଜମ୍ବକ୍ଷତରିଦଃ ତାମ୍ବୁଲାମୁତ୍ସାହ୍ୟ ନିରାତକା
ନିକାମ ଗନାସାଦିତଚରୀ ଗୁର୍ହାଣ ସମ୍ପୁଟତାମ୍ବୁଲ ବୀଟିକା
॥ ୧୦୮ ॥

ଲଲିତା । ଇମ୍ସମ୍ କାମୁହି ଲକ୍ଷ୍ମୋବଭୋଏଣ ଶୁଟ୍ଟ ପାବନ୍ସମ

ବିଷ୍ଵୋଜୀନାଂ ଅଳଃ ବତ୍ତାମୁଲେନ ସତାବାଦେବୋଷ୍ଠ ରାଗଃ ତାମ୍ବୁଲଃ କମା ବା ଭ୍ର-
ତୀଭି ରାସାଦିତଃ ନାତି ତାତ୍ୟାଗ ଇତି ଭାସଃ । ତମ୍ଭାଂ କମ୍ଯାଣୀ ଭବ ସଂ
ଉର୍ବରିତଃ ବୀଟିକା ପଞ୍ଚକଂ ॥ ୧୦୭ ॥

(ଉପଭୂତେ ତାମ୍ବୁଲାମୁତ୍ସାହ୍ୟ ବିଜେନ୍ଦ୍ରିୟ ବିଶୈଳେଷ ସଂକ୍ଷତ ॥ ୧୦୮ ॥

ଅନ୍ତ କାମୁକୀଳଙ୍କୋପଭୋଗେନ ଶୁଷ୍ଟୁ ପାବନତ ମୁଖବିହତ ସଦି ଉଦ୍‌ବାରଂ ଅ

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ଲଲିତେ ! ବିଷ୍ଵେଷୀ ରମଣୀଦିଗେର ତାମ୍ବୁଲେର ଅରୋ-
ଜନ ନାହିଁ ତଥାପି କମ୍ଯାନାର୍ଥ ଏହି ଅବଶିଷ୍ଟ ପଞ୍ଚବୀଟିକା ଗ୍ରହଣ
କର ॥ ୧୦୭ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ଉପଭୋଗ ପୂର୍ବକ ଚର୍ବିତ ତାମ୍ବୁଲ ଦିତେ ଇଚ୍ଛା କରିଯା
ଅଭିନ୍ନିର ସହିତ)

ରାଧେ ! ଏହି ତାମ୍ବୁଲାମୁତ ହିଜ୍ଜମ୍ବକ୍ଷତ ଇହାର ଆସାନରେ ଶକ୍ତା
କରିଓ ନା, ତୁମି ପୂର୍ବେ କଥନ ଇହା ଆସାନ କର
ନାହିଁ ଅତଏବ ସଥେଷ ରଥେ ମଞ୍ଚୁଟ ହିତେ ତାମ୍ବୁଲ ବୀଟିକା
ଗ୍ରହଣ କର ॥ ୧୦୮ ॥

ଲଲିତା । ଲକ୍ଷ କା କୌ ଉପଭୋଗ ଦ୍ୱାରା ଶୁପବିତ୍ର ମୁଖ ବିଷ୍ଵେର

ମୁହବିଷ୍ମ୍ବ୍ସମ ଜେଇ ଉଗ୍ଗାରିଂ ଏ ମେହ୍ନିସ୍ସଦି ମେ ସହି ତଦୋ
କଥଂ ଅପ୍ପାଣଂ ପୁଲିସ୍ସଦି ॥ ୧୦୯ ॥

ଶ୍ଵରଳଃ । ଲଲିତେ ବିପରୀତ ଆରିଗେ ଅକ୍ଷେ ଦିଟ୍ଟିଆ ତୁଙ୍ଗେହିଂ
ଚେଅ ଉଦିଟ୍ଟାଓ ତା ଦାଣିଂ ଦାଣିଂ ଅଶ୍ରୁମଣିଙ୍ଗଉ ॥ ୧୧୦ ॥
ଚମ୍ପକଲତା । କିଂ ତୁଙ୍କେ ବଞ୍ଚାଓ ଜଂ ବୋ ଅକ୍ଷେହିଂ ଦାଣିଂ
କିର ଅଶୁମନ୍ତବରଂ ॥ ୧୧୧ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳଃ । ଭୋଦି ଚମ୍ପଅଲଦେ ଏମୋ କୁଳିଗୋ ଅଶୁଆଗୋ

ଅହିଯାତି ମେ ସଥି ଶଦା କଥମାଜ୍ଞାନଂ ପରିତ୍ରିଷ୍ୟାତି ॥ ୧୦୯ ॥

ଲଲିତେ ବିପରୀତ କାରିଗେ ବରଂ ଦିଷ୍ଟ୍ୟୀ ଯୁଦ୍ଧାଭିରୋପଦିଷ୍ଟାଃ ତଦିଦାନୀଃ
ଦାନମେବାଷ୍ଟ ମନ୍ତ୍ରତାଃ । ବିପରୀତକାରିଣ ଇତି ଅନାଦର ଯୋଗ୍ୟାଚ୍ଛ ଆଦର
ଦାନାଃ ॥ ୧୧୦ ॥

କିଃ ଯୁଧଂ ବ୍ରାକ୍ଷଣୀ ସରୋ ଯୁଦ୍ଧତାଃ ଅଶ୍ରୁଭିର୍ଦ୍ଵାନଃ କିଳାହୁମନ୍ତବ୍ୟଃ ॥ ୧୧୧ ॥

ଭ୍ରତି ଚମ୍ପକଲତେ ଏବ କୁଳିନ୍ଧନ୍ତାନଃ ବ୍ରାକ୍ଷଣୋହଶ୍ଚ ଅନ୍ତାନଃ ପ୍ରବଚନେ

ଯଦି ଉଦ୍‌ଗାର ଶ୍ରଦ୍ଧା ନା କରେ, ତାହା ହଇଲେ ଆମାର ସଥି
ଆପନାର ଆଜ୍ଞାକେ କି ରୂପେ ପବିତ୍ର କରିବେ ॥ ୧୦୯ ॥

ଶ୍ଵରଳ । ଲଲିତେ ! ଆମରା ବିପରୀତକାରୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଅନାଦର
ଯୋଗ୍ୟ ପାତ୍ରେ ଆଦର କରିଯାଛି, ଯାହା ହଟକ, ସୌଭାଗ୍ୟ
ବଶତଃ ଆମରା ତୋମାଦେର କର୍ତ୍ତ୍ରକ ଉପଦିଷ୍ଟ ହଇଲାମ, ଏକଣେ
ମେଇ ଦାନ ଅମୁଖୋଦନ କର ॥ ୧୧୦ ॥

ଚମ୍ପକଲତା । ତୋମରା କି ବ୍ରାକ୍ଷଣ ? ଏକାରଣ ଆମରା ତୋମା
ଦିଗକେ ଦାନ ଦିତେ ଅମୁଖୋଦନ କରିବ ॥ ୧୧୧ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ଭ୍ରତି ଚମ୍ପକଲତେ ! ଆମି କୁଳିନ ଯାତ୍ରିକ ବ୍ରାକ୍ଷଣ,

বক্ষণোঙ্গি তা উজরপুরং দিজ্জউ সমচ্ছণিঅং হেঅঙ্গ-
বীণং ॥ ১১২ ॥

বিশাখা । সহি চম্পকলদে ঘট্টচ্ছলেণ এদে উঅন্তরিণো
ভিকথস্তি তা দিজ্জউ একা কাঙিণী ॥ ১১৩ ॥

কৃষ্ণঃ । সখে পরমাদ্যুন্ম মহাদানিনামস্ত্রাকং মহাপাত্রমসি ।

স্বামেৰধীতি শুরোন্ত ষষ্ঠি ইত্যমরঃ । তৎ উদ্বৰপুরং দীৰ্ঘতাং সমচ্ছণিকং
হৈয়ঙ্গবীণং মচ্ছণিঃ কাঙিণং খণ্ডবিকার ইত্যমরঃ ॥ ১১২ ॥

সখি চম্পকলতে ঘট্টচ্ছলেন এতে উদ্বৰষ্টরা ভিকস্তি তন্মোষতাং একা
কাকিণী ষথা তথা চনকালু ক্রীড়া গাঢ়ৰিষষ্ঠঃ চর্বিতি ভাবঃ । কাকিণী
বিংশতি কপর্দিকাঃ ॥ ১১৩ ॥

হে পরমাদ্যুন্ম উদ্বৰ ভৱণমাত্রেক পৱারণ । আদ্যুনঃ তামৌদরিক ইত্য-
মরঃ । মহাদানীনাং মহাদাতৃণাং পক্ষে ঘট্টদান গ্রাহিণাং মহাপাত্রং সংপ্রদান

একারণ উদ্বৰ পূর্ণ করিয়া খণ্ডবিকারের সহিত হৈয়ঙ্গবীণ
প্রদান কর ॥ ১১২ ॥

বিশাখা । সুখি চম্পক লংকে ! ইহারা সকল উদ্বৰস্তুরি
অর্থাং পেটুক, ঘট্টচ্ছলে ভিক্ষা করিতেছে, অতএব ইহাদি
গকে এক কাকিণী অর্থাং বিংশতি কপর্দক প্রদান কর,
যেখানে সেখানে চনক ক্রয় করিয়া চর্বণ করিতে করিতে
গোচারণ করক ॥ ১১৩ ॥

কৃষ্ণঃ । সখে পরমাদ্যুন্ম ! অর্থাং উদ্বৰভৱণপৱায়ণ, ঘট্টদান
গ্রাহি আমাদিগের বন্ধে তুমিই মহাপাত্র অর্থাং অমাত্ম,
অতএব অস্য হৈয়ঙ্গবীণ দ্বারা উদ্বৰ পূর্ণি বিষয়ে তোমার

তদদ্য হৈয়স্বীনেন কুক্ষিপূর্ত্বাবপি তব দরিদ্রতা ॥ ১১৪ ॥
 রাধা । হলা ললিদে এদে মহাদাগিণোত্তি অভাগং সলাহস্তি
 তা কুডং পরমুত্তমবজ্ঞাগং বো সক্ষুত্তমং পত্রথং দাই
 স্মস্তি ॥ ১১৫ ॥
 কৃষ্ণঃ । শ্মিষ্ঠা । বরবর্ণিনি সত্ত্বং খ্রীষি তদেতমিজ মহা
 বৈভবং দাস্ত্রামীতি আলিঙ্গন মুদ্রামভিনীয় শুবলমালি-
 জতে ॥ ১১৬ ॥

ঝঃপোহমাত্যশ্চ ॥ ১১৪ ॥

ললিতে এতে মহাদানিন ইতি আজ্ঞানং প্রাপ্তে তৎ কুটং পরমোত্তম
 বর্ণানাঃ বো যুগ্মাকঃ সর্বোত্তমং পরার্থং দাস্ত্রস্তি পরম উত্তমো বর্ণো কপং
 ত্রাস্ত্রণ আতিক্ষ দ্বাসাং তাত্ত্ব ইতি চতুর্থার্থে বঙ্গী প্রকৃতেঃ । বর্ণাঃ স্বা ব্র্যাক্ষণ-
 দয় ইত্যামরঃ ॥ ১১৫ ॥

শ্রিষ্টেতি বাচিকঃ স্বয়ং দৃত্যং তত্ত্বা অভোৎস্তুক্য বিজ্ঞতিঃ জ্ঞাতব্যানিতি
 ত্বাবঃ হে বরবর্ণিলি পক্ষে পরম ব্রহ্মচারিণি । বর্ণিনো ব্রহ্মচারিণ ইত্যামরঃ ॥ ১১৬

দরিদ্রতা একাশ হইবে ॥ ১১৪ ॥

শ্রীরাধা । হে ললিতে ! এই সকল মহাদানি আপনাকে
 শ্লাঘা করিতেছে, অতএব স্পষ্টই বুঝা গেল, পরমোত্তম
 বর্ণ শালিনী তোমাদিগের সম্মুখে ইহারা সর্বোৎকৃষ্ট
 পদার্থ দান করিবে ॥ ১১৫ ॥

কৃষ্ণ । (ঈষৎ হাস্ত করিয়া) হে বরবর্ণি ! সত্ত্ব বলিতেছ,
 একারণ এই নিজ মহাবৈভব প্রদান করিব, এই বলিয়া
আলিঙ্গন মুদ্রা অভিমুক পূর্বক বলকে আলিঙ্গন করি-
 শেন ॥ ১১৬ ॥

। সরোবাৰ্কমাঞ্চগতং সংস্কৃতেন ।

অপি গুরুপুৱস্ত্রামুৎসঙ্গে নিধায় বিশঙ্খটে

বিপুলপুলকো঳্লাসঃ দ্বৈরী পরিষজ্জতে হরিঃ ।

প্রণয়তি তব স্ফক্ষে চাসো ভূজং ভূজগোপঃ

ক স্ববল পুৱা সিঙ্কঙ্কেত্রে চকৰ্ষ কিয়ন্তপঃ ॥ ১১৭ ॥

ইত্যমৰ্ঘমভিনয়স্তী ক্রবো বিভূজ্য প্রকাশঃ ।

ললিতে দিট্ট্যা পইবদাম্ব মাদিসীম্ব বিদূসঅদা তুহ গিঞ্জ

বিসঙ্খটে পৃথুনি ক কিয়ন্তপ ইতি । তৎ সিঙ্কঙ্কেত্রং তপঃ পরিমাণঃ চ
চৰ্বৰ্দ্ধজ্ঞেরযথেব ষষ্ঠ স্তৰিধো ভাগ্যবানশ্চ কোপি মাতৃৎ । যবিধান্ত বহুব্য
। ব কৃতাম্ব সুকৃতা অত্ত বৰ্তন্তে ইতি ভাবঃ ॥ ১১৭ ॥

ললিতে দৃষ্ট্যা পতিত্রতাম্ব মামৃশীম্ব বিদূষকতা তব নিকুঞ্জ রাজ্ঞেতি

। (রোমাঞ্চের সহিত ঘনোগত ভাব সংস্কৃত ভাষায়)

স্ববল ! পূৰ্বে ভূমি কোন্ত সিঙ্কঙ্কেত্রে কি তপস্তা করিয়াছিলে, যে হেতু শ্রীকৃষ্ণ হাস্ত করিতে করিতে বিপুল
পুলকো঳্লাস প্রকাশ করত গুরুবর্গের সমক্ষে বিস্তীর্ণ
উৎসঙ্গে অর্থাৎ ক্রোড়দেশে তোমাকে ধারণ করিয়া
আলিঙ্গন করিলেন এবং প্রণয় বশতঃ তোমার স্ফুরণেশে
ভূজগ সদৃশ ভূজবয় অর্পণ করিলেন ॥ ১১৭ ॥

(এই বলিয়া ক্রোধ অভিনয় পূর্বক জৰুয় কুটিলী
করত প্রকাশ করিয়া) ললিতে ! মাদৃশ পতিত্রতা সকলে
তোমার নিকুঞ্জরাজের বিদূষকতা অর্থাৎ লাঙ্গল্য দৃষ্ট
হইল, যাহা হউক, তুমিই অনর্থকারিণী, এখানে

ରାଅନ୍ତ ॥ ୧୧୮ ॥

ଲଲିତା । ସାପଦେଶଂ ସଂକ୍ଷତେନ ।

ନବ ଶୁକୁଲିତାଃ ଦୃଷ୍ଟିଭ୍ୟରେ ରମାଲଲତାମିତଃ

କଥମିବ ମୁଖା ଧୂଷ୍ଟଃ କୃଟଃ ଭଜମଭିଧାବନି ।

ପରିମଳବତୀ ନ୍ନିଞ୍ଜା ଚାସୋ ବ୍ରିରେଫପତିଃ ଶ୍ରିତା ।

ପରିହର କୁଛ କଟେଣ୍ଠକର୍ତ୍ତାମିଯଂ ଶୁଲଭା ନ ତେ ॥ ୧୧୯ ॥

ସ୍ଵମେବାନର୍ଥକାରିଣୀ ଅତ୍ମାଶ୍ଵାନ୍ ବଳାଦିନୈସୀରିତି ତାଃ ଅତ୍ମାପାଳନ୍ତଃ ॥ ୧୧୮ ॥

ରମାଲ ଲତାଃ ଆତ୍ମଲତାଃ କୃଟଃ କପଟଃ ବ୍ରିରେଫପତିଃ ଶ୍ରିତା ତେନ କ୍ଷେବେଯେଃ
ଭୋଗା । ବ୍ରିରେଫଃ କୋ ବରାକ ଇତି ବସ୍ତର୍ଥଃ । ପଙ୍କେ ବ୍ରିରେଫୋ ବର୍କରେପି ଚେତ୍ୟ-
ମରଃ । ଅନ୍ତଃଃ ମର୍ମିଣ୍ଣମ ମଣିତାମାଃ ପତିର୍ମର୍ମର ଏବ ଇଯଃ ଚ ବିକନ୍ଧୁ ଲକ୍ଷ୍ମୟେବ
ପତିତ୍ରତ୍ତେତି ତାଃ ଅତ୍ମାପାଳନ୍ତଃ । ନ ତେ ଶୁଲଭେତି ଶିରଶାଲମାର୍ଦେନ ନାଶୀ
ବସ୍ତର୍ଥଃ । କୁଛକର୍ତ୍ତି ଦୂରତୋପି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଶ୍ରବଣ ମାତ୍ରେନେ ଇଯଃ ବଖୀତବତି କିଂ
ଶୁଗରିଦାନୀଃ ଦର୍ଶନାଦିତି ତାବଃ ॥ ୧୧୯ ॥

ଆମାଦିଗଙ୍କେ ବଳ ପୂର୍ବକ ଆନିଯାଛ, ଏହି ବଲିଯା ଲଲିତାର
ପ୍ରତି ତିରକ୍ଷାର କରିତେ ଲାଗିଲେନ ॥ ୧୧୮ ॥

ଲଲିତା । (ଛଳ ପୂର୍ବକ ସଂକ୍ଷତ ଭାଷାଯ) କୋକିଲକେ କହି-
ଲେନ ଅହେ କୁଛକର୍ତ୍ତ ! ତୁମି ନିକଟେ ନବ ଶୁକୁଲିତା ଆତ୍ମ
ଲତାକେ ଅବଲୋକନ କରିଯା କାପଟ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନ ପୂର୍ବକ
ଏଥାନ ହିତେ କେନ ବ୍ରଥା ଧାରମାନ ହିତେଛ, ତୁମି ଅତି-
ଧୂଷ୍ଟ, ଏହି ନ୍ନିଞ୍ଜା ସୌରଭ୍ୟତୀ ଆତ୍ମଲତା ବ୍ରିରେଫକେ ପତି-
ଙ୍ଗପେ ଅୟଶ୍ରୟ କରିଯାଛେ, ଅତଏବ ଉତ୍କର୍ତ୍ତା ପରିତ୍ୟାଗ କର,
ଏ ତୋମାର ସମସ୍ତେ ଶୁଲଭା ନହେ ॥ ୧୧୯ ॥

ବିଶାଖା । ସଂକ୍ଷତେନ ।

ଅଜୁବନ୍ତିଃ କିଳ କୁଟିଲେ ବୈଣଗ୍ୟମେବ କଳିତେ ଭୁରିତଃ ।

ଇତି ଦର୍ଶଯନ୍ ଧନୁଃଚୋ ଗୁଣଚୂତିଃ କ୍ଷୁଟମିରୂଧାତି ॥ ୧୨୦ ॥

ଚିତ୍ରା । ହଞ୍ଚ ସ୍ଟାର୍ଟ୍‌ଜ୍ଵା କଥ ସ୍ଟାର୍ଟ୍‌ଆରୋ ଜଇ ତୁଙ୍ଗାଣଃ ଅହିଟୋ
ତଦୋ ବହୁଜଣସଂଘଟେ ଜୁଣା ସ୍ଟେ ଚେତ ଚତୁରଃ ଜୁତଃ ॥ ୧୨୧
ଚମ୍ପକଳତା । ଅହି ବିଶ୍ଵକ ଚିତେ ସହି ଚିତେ ଏଦେ ସ୍ଵଲକ
ଲକ୍ଖେଣ ଲୁଠିଦୁଃ ଜେବ ଏଥ ଦୁଗ୍ଗବଣେ ଚିଟ୍ଟନ୍ତି ତା ବିର-

ଅଜୁବନ୍ତିରିତି ଶୁକ୍ରଚରିତ ଜନଶ କୁଟିଲ ଅମ ଗନ୍ଦେନ ବୈଣଗ୍ୟମେବ ଭୁବତି ।
ତଦିତୋ ବୟାହ ଶୀତ୍ରଃ ନିର୍ଗଞ୍ଜାମ ଇତି ଭାବଃ ଗୁଣଚୂତି ପକେ ଗୁଣଚୂତିଃ ॥ ୧୨୦ ॥

ହଞ୍ଚ ସ୍ଟାର୍ଟ୍‌ଧ୍ୟକ୍ଷ ସ୍ଟାର୍ଟ୍‌ଆରୋ ସଦି ଯୁଆକଃ ଅଭୌଟିଃ ତଦା ବହଜନ ସଂଘଟେ
ସମ୍ମାଧଟ ଏବ ଚତୁରଃ ଯୁକ୍ତଃ ॥ ୧୨୧ ॥

ଅଯି ବିଶୁଦ୍ଧିଚିତ୍ରେ ସଥି ଚିତ୍ରେ ଏତେ ଶୁଦ୍ଧ ଲଙ୍କେଣ ଲୁଠିତମେବ ତତ୍ତ ଦୁର୍ଗଦିନେ

ବିଶାଖା । (ସଂକ୍ଷତ ଭାବାୟ) କୁଟିଲ ଜନ ସଂଗରେ ବିଶୁଦ୍ଧ
ଚରିତ ବ୍ୟକ୍ତିରେ ଶୀତ୍ର ବୈଣଗ୍ୟ ସାଟିଯା ଥାକେ, ଇହାର ସ୍ପାନ୍
ପ୍ରମାଣ ଏହି ଯେ, ଧନୁଶ୍ଚିତ ବାଣ ଗୁଣ ହଇତେ ବିଚୁତ ହଇଯା
ଶୀତ୍ର ଦୂରେ ଅଛ୍ଵାନ କରେ ॥ ୧୨୦ ॥

ଚିତ୍ରା । କି ଥେଦେର ବିଷୟ, ହେ ସ୍ଟାର୍ଟ୍‌ଧ୍ୟକ୍ଷ ! ସଦି ତୋମାଦିପେର
ଅଭୌଟ ସାଧନ କରିତେ ଇଚ୍ଛା ଥାକେ, ତବେ ବହଜନ ସଂଘଟେ
ସମୁନା ସଟ୍ଟେଇ ଚନ୍ଦ୍ର କରା ଉପଯୁକ୍ତ ॥ ୧୨୧ ॥

ଚମ୍ପକଳତା । ହେ ବିଶୁଦ୍ଧିଚିତ୍ରେ ସଥି ଚିତ୍ରେ ! ଇହାରା ଶୁଦ୍ଧ
ଉପଲଙ୍କେ ସର୍ବସ୍ଵ ଲୁଟିନ କରିବାର ନିମିତ୍ତ ଏହି ଦୁର୍ଗମ ବନେ

ମେହି ॥ ୧୨୨ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ସଥେ ସ୍ଵବଳ ମିତ୍ରାୟିତଃ ଚିତ୍ରୟା । ତଦଦ୍ୟ ଗୋଟେ
ଗୋପୁରେ ଘଟ୍ଟଚତ୍ରରମ୍ଭପଞ୍ଜିଯତଃ । ସଦତ ବନୟଧ୍ୟେ ପଲା-
ଯକ୍ଷେ ପରିତଶ୍ଚପଲାୟତଲୋଚନାଃ ॥ ୧୨୩ ॥

ଶ୍ଵବଳଃ । ପିତ୍ର ବଅଦ୍ୱା ସଚଂ ଭଗାସି ପେକ୍ଷ ସହୀନଃ ସହସ୍ରଃ
ରାହିଅଃ ଅଗୁମପ୍ରଦି ଏହିଃ କଥୁ ଚଟ୍ଟତାଃ ଜ୍ଞେବ ॥ ୧୨୪ ॥
ରାଧା । ସମତଃ ପହାଦେ ଚେତ୍ର କୁନ୍ଦଲଦାତ୍ର ସକ୍ତଃ ଜଞ୍ଜେ ପେସିଦଃ
ତିଷ୍ଠଷ୍ଠ ତରିରମ ॥ ୧୨୨ ॥

ମିତ୍ରାରିତଃ ମିତ୍ରନାଚରିତଃ ହିତୋପଦେଶାଃ ॥ ୧୨୩ ॥

ପ୍ରିୟବଯନ୍ତ ସତ୍ୟଃ ଭଗମି ପଞ୍ଚ ସଥୀନାଃ ମହାନ୍ । ବାଦିକାମହୁମର୍ପତି ଇନ୍ଦ୍ରାନୀଃ
ଥଲୁ ଚତୁର୍ଥୟମେବ ॥ ୧୨୪ ॥

ଲଭାତ ଏବ କୁନ୍ଦଲତର୍ଯ୍ୟା ସାର୍କଃ ଯଜ୍ଞେ ପ୍ରେସିତଃ ମରା ସଥୀକୁଳଃ ତେନ ଯଜ୍ଞ

ଅବଶ୍ରିତି କରିତେଛେ ଅତ୍ରଏବ ତୋଗରା କ୍ଷାନ୍ତ ହଣ ॥ ୧୨୨ ॥

କୃଷ୍ଣ । ସଥେ ସ୍ଵବଳ ! ହିତୋପଦେଶ କରିଯା ଚିତ୍ରା ମିତ୍ରେର ଆୟ
ଆଚରଣ କରିଲ, ଅତ୍ରେ ଅନ୍ୟ ଗୋଟେର ଗୋପୁରେ (ପ୍ରଧାନ
ଦ୍ୱାରେ) ଘଟ୍ଟ ଚତ୍ରର ପରିକାର କର, ଯେ ହେତୁ ଏହି ବନ୍ ଯଧ୍ୟେ
ଚଞ୍ଚଳାକ୍ଷି ରମଣୀ ସକଳ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକେ ପଲାୟନ କରିତେଛେ ॥ ୧୨୩
ଶ୍ଵବଳ । ପ୍ରିୟବଯନ୍ତ ! ସତ୍ୟ ବଲିଯାଛ, ସେଥ ସତ୍ୟ ମହା ସଥୀ
ଆରାଧାର ଉପାସନା କରିତେଛିଲ, କିନ୍ତୁ ଏକବେଳେ ଚାରିଟି
ମାତ୍ର ସଥୀ ଉପଶିତ ଦେଖିତେଛି ॥ ୧୨୪ ॥

ଆରାଧା । (ମନେ ମନେ) ଆମି ଆତଃକାଲେଇ କୁନ୍ଦଲତାର
ମହିତ ସଥୀକୁଳକେ ଯଜ୍ଞେ ପ୍ରେରଣ କରିଯାଛି, ବୋଧ କରି

মত্ত সহীউলং । ১২৫ ।

মধুমঙ্গলঃ । সুঅল গিচিদং আওদাও বিকি সহিও । গহি
বসন্তলজ্জৈ ওদারে সমুত্তে কলকর্ত্তাং অগুবলস্ত্রো
সন্তাবিজ্জই ॥ ১২৬ ॥

বিশাখা । সন্ধিতং । তদোত্তাণং সহীণং চরণ লজ্জৈহিং

সমাধানঃ অবৃত্তয়ে অতো নিশ্চিন্ত তদৈবাত্র বিলভনীয়মিতি চেতত্তাখাদো
বাঞ্ছিতঃ ॥ ১২৫ ॥

সুবল নিশ্চিতং আগতা বিকি সখীঃ নহি বসন্ত লক্ষ্যা । অবতারে সমুত্তে
কলকর্ত্তীনাং অমুপলজ্জ সন্তাবাতে ॥ ১২৬ ॥

ততঃ তাসাঃ সখীনাঃ চরণ লক্ষীভূয়াকং ঘট্টাহশোকস্থ লক্ষা উৎকুলী
ভবতীতি প্রসিদ্ধিঃ । তেম চ তা অত্তাগত্য ঘট্টে পাদাঘাতয়ে কৃত্যাগমি-

এ ষাষ্ঠং যজ্ঞ সমাধা হইয়া থাকিবে, অতএব নিরংবৰেগে
আমাদের এ স্থানে বিলম্ব করায় কোন ক্ষতি নাই ॥ ১২৫
মধুমঙ্গল । সুবল ! নিশ্চিন্তকৃপে সখীগণকে সমাগত জান,
বসন্ত লক্ষ্মীর অবতার হইলে কোকিলরঘণীদিগের কি
অনন্তুভব সন্তাবনা হয় ? অর্থাৎ বসন্ত শোভা উপস্থিত
হইলে কোকিল রঘণীদিগের কি বিয়োগ হইতে
পারে ? ॥ ১২৬ ॥

বিশাখা । (ঈষৎ হাস্য করিয়া) এই কারণে সেই সকল
সখীর চরণ শোভা ধারা তোমাদের ঘট্ট অশোকস্থ লাভ
করিয়া উৎকুল হইবে, অর্থাৎ পুরাণ শাস্ত্রে এ ক্লপ প্রসিদ্ধ
আছে যে, স্তুলক্ষণ সুবতীদিগের চরণাঘাতে অশোক তরু

তুঙ্গাণং ঘট্টো অসোঅত্তণং লঙ্ঘুণ উপ্ফুল্লিস্মদি । ১২৭
কৃষ্ণঃ । সব্যতো বিলোক্য সানন্দং । কথং কাঞ্চন শরীচি
রোচিষাং সহচরীণাং সঞ্চয়েন ব্রহ্মকুণ্ডল পুরো ভূমিরলং
ক্রিয়তে ॥ ১২৮ ॥

ললিতা । শ্বিত্তা । জগন্ময়ং লুক্তাঃ কামুকা কামিনীময়ং ।
ত্তি পোরাণবঅণসম অথে পচক্তৰ্থী কিঙ্গো ।

ব্যাপ্তি ততশ্চ ভবস্তোপি পরমাশ্রয়ণীয়ং নিজোপজীব্যভূতং ঘট্টমিমঃ প্রাপ্ত
তৎ পদাঘাতফেন আততাগ্যাত্তিরেকং সফলং মংস্তুতে ইতি দ্বপঙ্ক্তাণাং গর্ব
স্থচিতঃ ॥ ১২৭ ॥

ততশ্চ তৎ প্রবণ মাত্রেইব তাঃ সধীরপি নিমিক্তা বিজিহীর্ষোঃ ত্রীকৃষ্ণ
সদ্যএব তদ্বাকার চিত্তবৃত্তিরভূত্তিত্যাহ সব্যতো বিলোক্যেতি ॥ ১২৮ ॥

অগদিত্যাত্ম নারায়ণময়ং ধীরাঃ পশ্চাত্তি পরমার্থিনঃ । ইতি পূর্বার্জং টতি

প্রফুল্ল হইয়া ধাকে । অতএব সধীগণ এ স্থলে আগমন
করিয়া ঘট্টে পদাঘাত পূর্বক গমন করিবে, তাহা হইলে
তোয়রা পরমাশ্রয় স্বরূপ নিজোপজীব্য এই ঘট্ট পদা-
ঘাতে আততাগ্য হইলে সফল করিয়া গানিবা ॥ ১২৭ ॥

কৃষ্ণ । (বামদিকে দৃষ্টিপাত করিয়া আনন্দের সহিত)
কি প্রকারে স্ববর্ণবর্ণ সহচরীদিগের সঞ্চয় দ্বারা ব্রহ্মকুণ্ডের
অগ্রবর্তি ভূমি অলঙ্কৃত হইল ? ॥ ১২৮ ॥

ললিতা । (জৈষৎ হাস্য করিয়া) লুক্ত ব্যক্তি প্রশ্ন জগৎকে ধন-
য় এবং কামুক ব্যক্তিগণ জগৎকে কামিনীময় করিয়া
দেখে, এই যে পোরাণিক বচন তাহার অর্থ আয় প্রত্য-
ক্ষীকৃত হইল ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳः । ତୋ ବଅସ୍ମ ଅସଚଂ ଏ ହସିଜ୍ଜଇ ଲଲିଦାଏ । ଜଂ
କମଳକିଞ୍ଜଳକ ରେଣୁପୁଷ୍ପପିଞ୍ଜରିଦାଓ ହଂସୀଓ ତୁଏ ସହୀଓ
କିଜ୍ଜଣ୍ଠି ॥ ୧୨୯ ॥

କୃଷଃ । ସନ୍ତ୍ରିତଂ । କିମୟାକମନାଗତ ଚିନ୍ତ୍ୟା ସମ୍ପ୍ରତି ଘଟି
ଶୁଦ୍ଧତ ପୁଣ୍ୟାହଃ ଅବର୍ତ୍ତତାଂ ॥ ୧୩୦ ॥

ରାଧା । ଅବଃ ବିକ୍ଷିପ୍ୟ ତିଲୋକେ କୋ କ୍ରୁ ସୋ ମହାସାହସି
ଆଶଂ ସିହାମନୀ ଚିଟ୍ଠାଦି ଜୋ କ୍ରୁ ଗୋଉଲବାଲିଆଶଂ

ପୌରାଣ ବଚନାର୍ଥଃ ଶ୍ରୀତାକୀର୍ତ୍ତଃ । ତୋଃ ବସନ୍ତ ଅନତାଂ ନ ହସନ୍ତେ ଲମିତାମୀ
ୟଏ କମଳ କିଞ୍ଜଳ ରେଣୁ ପୁଷ୍ପ ପିଞ୍ଜରିତାଃ ହଂସତାମା ସଧ୍ୟଃ କ୍ରିସ୍ତେ ॥ ୧୨୯ ॥

ସନ୍ତ୍ରିତମିତି ଓେନ୍ଦ୍ରକ୍ୟାଭିରେକୋଥା ଥୁ ଚିତ୍ତ ବୃତ୍ତି ତଥାକାରତା ସଈୟବ
ମଦ୍ୟେ । ଭୂରିତି ଭାବଃ କିମୟାକମିତ୍ୟନେନ ଶୁଦ୍ଧାର୍ଥିମେ ମମ ଶୁଦ୍ଧ ହେତୁକୈବ
ତନ୍ଦିର୍ଦ୍ଦକ୍ଷ ନଷ୍ଟାର୍ଥେତ୍ୟବହିଥା ରୁଚିତା ॥ ୧୩୦ ॥

ତୈଲୋକ୍ୟ କଃ ସାହଲିକାନାଂ ଶିଖାମନି ପିଠିତି ସଃ ଧନୁ ଗୋକୁଳବାଲିକାନାଃ

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ତୋଃ ପ୍ରିୟବସ୍ୟ ! ଲଲିତା ଯିଥ୍ୟା ହାସ୍ୟ କରେ ନାହିଁ,
ସେ ହେତୁ ଭୂମି କମଳକିଞ୍ଜଳ ରେଣୁପୁଷ୍ପ ପିଞ୍ଜରିତ ହଂସୀ
ସକଳେର ସହିତ ସଧ୍ୟ ବିଧାନ କରିଲୁଛ ॥ ୧୨୯ ॥

କୃଷଃ । (ହାତ୍ତେର ସହିତ) ଆମାଦିଗେର ଭବିଷ୍ୟତ ଚିନ୍ତାର ଅଯୋ-
ଜନ କି, ସମ୍ପ୍ରତି ଘଟିଶୁଲ୍କର ପୁଣ୍ୟାହେ ଅବସ୍ତ ହଣ ॥ ୧୩୦ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଅ ବିକ୍ଷେପ ପୂର୍ବକ) ତ୍ରିଲୋକୀର ଘରେ ଏମତ
ସାହସିକଦିଗେର ଶିଖାମନି କେ ଆହେ ସେ, ଗୋକୁଳ ବାଲିକା
ଦିଗେର ନିକଟ ଦାନ ଅହାନ କ୍ରିସ୍ତାର ନିରିଷ୍ଟ ବାକ୍ୟ ଆରା ଓ

ଦାଣଂ ଗେହିଦୁଃ ବା ଆସେତେଗ ବି ଅଣଅଂ ବାହରିସ୍‌ମଦି
ତ୍ଥବି ସୂରୋବାସିଆଣଂ ଇତାଣଂ ॥ ୧୩୧ ॥

କୁଷଃ । ଶ୍ଵିତ୍ତଂ କୁଷା । ଲକ୍ଷ୍ମୀମୁଖ ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟତः ଶିକ୍ଷ୍ୟାମି ॥ ୧୩୨
ନିରବଦ୍ୟମୁଦ୍ୟୋତମାନେ ତପ୍ତିମୁଦ୍ୟାନ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିନି ସାମ୍ପ୍ରତ
ଅସାମ୍ପ୍ରତମୀଦୃଶଂ ଶୁଗୀଦୂଶାଂ ଗିରାରୌର୍ଜିତ୍ୟ ॥ ୧୩୩ ॥
ରାଧା । ସହି ଲଲିଦେ ଧିଟ୍ ସ୍ଟଟିଆଲ ସ୍ଟଟ୍ରଣେ ପଡ଼ିଦାସି ତାଣ
ଦାନଂ ଅହିତୁଃ ବାଞ୍ଚାତେଗାପି ମନାଗ୍ୟାହରିଷ୍ୟାତି ତାପି ଶୁର୍ଯ୍ୟାପାସିକାନା
ମାସାଂ ॥ ୧୩୧ ॥

ଶିତ୍ତଂ କୁଷେତି ତସଚନ ପ୍ରାର୍ଥ୍ୟ ମାଧୁରୀ ସାଦନ ହର୍ଷୀର୍ଥମତ୍ତ ହିତଃ ଲକ୍ଷ୍ମୀମୁଖେ
ସତ୍ତ୍ଵାହିତାହେ । ଶୁଖେ କୋମଳାକ୍ଷରମମୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନି'ମରତି ବିଶକ୍ଳଳଗଣୟା ହେ କଟୁ-
ଭାବିତୀତାର୍ଥଃ । ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟତ ଇତି ଏତ୍ କଟୁତ୍ୟମୁଦ୍ୟପ ଫଳ ଦାନ ମର୍ଦ୍ଦେନାପି ମଯା
ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟାଦେବ ସୋଚିତି ଭାବଃ ॥ ୧୩୨ ॥

ଉଦ୍ଦୋତମାନେ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତନୀତି ମନ୍ୟଃ ଶାନ୍ତି ମାର୍ଦ୍ଦ୍ୟମୁକ୍ତଃ ତାପି ମୃଗଦୃଶାଂ
ଦ୍ଵୀଣାଂ । ତାପି ଈତୃଶଂ ଉର୍ଜିତାଂ ପ୍ରାବଲ୍ୟାଂ ଅସାମ୍ପ୍ରତଂ ଅସୋଗ୍ୟଃ ॥ ୧୩୩ ॥
ଲଲିତେ ଧୂତ ସ୍ଟଟିଆଲ ସ୍ଟଟ୍ରଣେ ପତିତାସି ତମୟମତ୍ତ କୁର୍ତ୍ତବ୍ଦଂ ସ୍ଟଟନ୍଱ ଚାଲନଂ ॥ ୧୩୪

ବଲିତେ ଇଚ୍ଛା କରେ, ତାହାତେ ଆଶାର ଏହି ମକଳ ଶୁର୍ଯ୍ୟାପା-
ସିକାଦିଗେର ନିକଟ ॥ ୧୩୧ ॥

କୁଷ । (ଔଷଧ ହାତ୍ତ କରିଯା) ହେ ଲକ୍ଷ୍ମୀମୁଖ ! ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ ବଶତଃ
ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିତେଛି ॥ ୧୩୨ ॥

ଅନିନ୍ଦିତ ଭାବେ ଉଦ୍ୟାନ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିର ଉଦୟ ହଇଲେ
ସମ୍ପ୍ରତି ତାହାତେ ଶୁଗାକ୍ଷି ରଙ୍ଗମିଳିଗେର ଈତୃଶ ବାକ୍ୟେର
ପ୍ରାବଲ୍ୟ ଅତି ଅସୋଗ୍ୟ ॥ ୧୩୩ ॥

ରାଧା । ଲଲିତେ ! ଧୂତ ସ୍ଟଟିଆଲେର ସ୍ଟଟ୍ରେ (ଚାଲନେ) ପତିତ

জুতং এথ কৃষ্টগং ॥ ১৩৪ ॥

কৃষঃ । সত্ত্বে শ্রবল শ্রুতগন্ধাঃ কঠোরারভট্টি গরিষ্ঠং গিরাঃ
স্ফুর্জিতং । ইত্যন্নিঃস্মতাঃ রসনাঃ সংদশ্য কষ্টং ভোঃ
কষ্টং । দীব্যদর্কাচীন ঘোবন গর্ব সর্বস্যা বাঢ়মেতয়া
অহাঘটসাআজ্ঞাপট্টলক্ষণভিষেকোহহং চতুরিকাণ্ডং চজ্ঞ-
বর্তী ঘট্টপালঃ কৃতোহশ্মি ॥ ১৩৫ ॥

ললিতা । সংস্কৃতেন ।

সচিদ্রালয় বংশজাত মুরলী যষ্টিঃ কঠোরা কৃশঃ

ঘোবন গর্বেতি তর্হিম এব গর্বঃ প্রথমঃ অয়া ধূমিতুং যোগ্য ইতি
ভাবঃ ॥ ১৩৫ ॥

হঃ চেচ্ছৰ্বর্তি মহারাজ্ঞাপি তদ্বৈব তবাহুকপা মহারাজ্ঞাপি মৃগ্নে ইতি

হইয়াছ, অতএব এ স্থলে কৃষ্টিত হওয়া উপযুক্ত
নহে ॥ ১৩৪ ॥

কৃষঃ । শ্রবল ! শ্রনিলা ত ইহার কঠোর ঘোবন গর্বে গরিষ্ঠ
বাকেয়ের স্ফুর্তি । (এই বলিয়া অর্ক নিঃস্মত জিহ্বা দংশন
পূর্বক)

অহে ! কি কষ্ট কি কষ্ট, এই শ্রীয়াধাৰ অর্বাচীন
ঘোবন গর্ব সর্বস্ব ক্লপে অতিশয় ঝীড়া করিতেছে ।
যাহা হউক, আমি অহাঘটসাআজ্ঞাপট্টে অভিষেক লাভ
পূর্বক চতুরিক দিশের মধ্যে ঘট্টপাল চজ্ঞবর্তী কৃত হই-
যাছি ॥ ১৩৫ ॥

ললিতা । (সংস্কৃত ভাষার) শুভ বংশজাত সচিদ্রালয়

ଶ୍ରୀକାଞ୍ଚାଚ ବିଷାଣିକାତିମଲିଳା ସନ୍ଦେଶପାପିଚ ।

ଆଭି: ବସ୍ତୁଭ୍ୟକ୍ତାଭିର୍ଭିତ୍ତେ । ସମ୍ଭାବନାଲିଙ୍ଗରେ

स्त्रीलालतया भजानकरने बुद्धि वै तमादुता ॥ ३७६ ॥

स्वदः । इति तुम्हारा ए कश्चु भुजेदिः हेलिदुः अतोऽ

असो गर्हानम् म अहीनो ।

ବାଧୀ । ହୋଇ ଅହିମୋ କରୁବି କିଂ ଇତି ନଂ କୃତେନ ॥ ୧୩୭

তা গণবৰ্ত্তাহ সচিজ্ঞেতি বিদানিকা শূলিক। আভিবালিজ্যতে ইতি যুগপদেব
সন্দেব সর্বশোক মৃগঘোচন ইব ইতি অথবং তামামেব যৌবন গৰ্ভমবতা
যৱেতি ভাবঃ। তাৎ সন্দেব নাবধানা বক্ষিষ্ঠা পয়াজনাশ্চাভিলাব জ্বব নিষ্ফল
ইতি ভাবঃ। অযং ধৰ্মণেনতি রাখাশ্চাভিযোগ পূর্ববরজে। লিতয়া তপ্রিষ্ঠ
এব নির্বিক্তঃ। তত চক্ৰবর্ণিনো ষষ্ঠীপালতত্ত্বা ইতি উয়ানকৰন ইতি মুকৰী
অম পুজ্জনাৰ্থণ লোভাং রাজবৰ্ত্তীদেশেতু জনশক্যাদ্বাদিতি ভাবঃ। ১০।

ହୁକୁ ହୃଦୟ ସୁଧରାଃ ନ ଧଳୁ ଶୁଦ୍ଧାତି ରେଣିତୁଃ ଦୁଃଖ ଏବ ମହାଦାନତାଧୀଶः ।
ତୁଵକୁ ଅଧୀଶ ଅତୋପି କିଂ ପ୍ରେବେଣ ତୁଵକୁ ଅହିଶେ ଭୁଜାପ୍ରେଷ୍ଠ ଇତି ॥ ୧୩୭ ॥

ଅନ୍ତର କଠୋର ସ୍ଵରଗୀୟ ସ୍ଥିତି ଏବଂ ମଲିନ ଓ ବଜ୍ର ସ୍ଵରଗୀୟ
ବିଦ୍ୟାଶିକୀ, ଇହାରା ସର୍ବତୋ ଭାବେ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ଯାହାର ଅଙ୍ଗ
ଆଲିଙ୍ଗନ କରିତେଛେ ତାହାର ସମୟଧ୍ୟେ ସ୍ତର୍ଗପାଳକଙ୍କ ରୂପ
ସ୍ଥିତି ଅବଲମ୍ବନ କରା ବିଚିତ୍ର କି ॥ ୩୭୬ ॥

ଶ୍ରୀମଦ୍ । କି ଛାତ୍ରେର ବିଷୟ, ଅହେତୁମୁଖ ଯୁଧବିତା ମକଳ ! ତୋମା-
କେବ କରୁଥିଲୁ ଏହି ବହାଦୁରେର ଅଧୀଶ ଅବଜ୍ଞାର ସୌଗତ୍ୟ ନହେନ ॥
କେବାକୁ ଏହି ବହାଦୁରେର ଅଧୀଶ, ତାହା ହିତେ ଆମାଦେଇ
କି ? । ପକାଙ୍ଗରେର ଅର୍ଥ ନର, ତାହା ହିତେ ଆମାଦେଇ
କି ହେବେ (ଏହି ବଳିଆ ନହିଁ କାହାର) । ୧୭୭ ।

ଧର୍ଷଣେ କୁଳଜ୍ଞୀଗାଂ ଭୁଜନେଶଃ କମଃ କଥଃ ।

ସଦେତା ମଶ୍ନୈରେବ ଦଶମାପ୍ରୋତି ମନ୍ତଳଃ ॥ ୧୩୮ ॥

କୃଷଃ । ଭକ୍ତରାଖ୍ୟାତି ହୃଦୟମର୍ମମାତ୍ । ଭତଃ ସମାକର୍ଣ୍ଣଯେତି

ନକୁଳ ଜ୍ଞାନୋ ମକୁଳ୍ୟ ଏବ ତାମାଃ ଧର୍ଷଣେ ଭୁଜନେଶଃ ମହାମର୍ତ୍ତିଃ ପକ୍ଷେ ମହା-
କାମୁକଃ କୁଳଜ୍ଞୀଗାଂ ଧର୍ଷଣେ ପ୍ରୋତନେନ କମଃ ଆମାଃ ଧର୍ଷଗାର୍ଥଃ କଥଃ ସମର୍ଥ
ଇତ୍ତାର୍ଥଃ । ପକ୍ଷେ ଧର୍ଷଣେ କଥଃ ନ କମୋହିପିତୁ କମ ଏବ ସତ ମନ୍ତଳଃ ଏତୀ ମକୁଳୀଃ
କୁଳଜ୍ଞୀଚ ମଶ୍ନୈନର୍ଥନ୍ ମନ୍ତଳଃ ଭତଃ ନ ଆପ୍ରୋତି ତାତ୍ତ୍ଵିତି ଏତି ହଂଶନ
ସତ୍ୟାଂ ଲୋକନିକ୍ଷା ରାଜମଣ୍ଡାଦିଭ୍ୟଶେତି ପକ୍ଷବୟଃ । ତୃତୀୟ ପକ୍ଷେ ଏତା କୁଳ
ଜ୍ଞାନେବ ମନ୍ତଳ ମନ୍ତଳଃ କୁଳଜ୍ଞୀଗାଂ ଆପ୍ରୋତି ନମ୍ବତ୍ତାଃ ତାମ୍ଭ ରାଗାରକା
ଦିତି ତାବଃ ॥ ୧୩୯ ॥

ହୃଦୟମର୍ମମିତି ଅର୍ଥ ଅଭ୍ୟାସ୍ୟାଦନ ଆପନଃ । ଅପୋତ ବିଜରାଜେନ ଅର୍ଦ୍ଦ

ମର୍ତ୍ତି ପକ୍ଷେର ଅର୍ଥ ଅବଲମ୍ବନ କରିଯା, ମହାମର୍ତ୍ତ ନକୁଲେର
ଜ୍ଞାନିଗକେ କି କଟପେ ଧର୍ଷଣ କରିତେ ସମର୍ଥ ହଇବେ, ସେ ହେତୁ
ତାହାଦିଗକେ ଦଂଶନ କରିଲେ ତାହାରାଓ ପ୍ରତି ଦଂଶନ କରିତେ
ପାରେ, ଏକାରଣ ଭୁଜନେଶ ଦଂଶନ କରିଲେ ମନ୍ତଳ ପ୍ରାପ୍ତ
ହଇତେ ପାରେ ନା ॥

ପକ୍ଷାନ୍ତରେର ଅର୍ଥ କୁଳଜ୍ଞୀନିଗେର ଧର୍ଷଣ ବିଷୟେ କାମୁକ
ପୁରୁଷ କି କଟପେ ସମର୍ଥ ହଇଲେ, କେବଳ ତାହାଦିଗକେ ମନ୍ତଳ
ଦାରୀ ଦଂଶନ କରିଲେ ଲୋକନିକ୍ଷା ଅର୍ଥରୀ ରାଜମଣ୍ଡାରି ହଇତେ
କଥନ ମନ୍ତଳ ଲାଭ କରିତେ ପାରେ ନା ॥ ୧୩୯ ॥

**କୃଷ । ହେ କୁଟିଲାପାତ୍ରି ! ହରଜଳକ ବାକ୍ୟ ସମିତ୍ତରେ । ଅତେବ
ଆବଶ କର, ଏହି ସମୀକ୍ଷା (ମନ୍ତରେ) ହେ ରାଧେ ! କୁଦି ମନ୍ତଳ**

ହସ୍ତ ।

ଅପ୍ରୋଚ୍ଛ ହିଙ୍ଗରାଜରାଜମଲିକା ଲକ୍ଷ ବିଭୂତିଃ କୁଚାଃ
ନବ୍ୟାମାଞ୍ଚନି କୁଷବଞ୍ଚବିଲମକ୍ଷ୍ମି ବିଶାଖାକ୍ଷିତା ।
କନ୍ଦର୍ପଣ୍ଠ ବିଦଙ୍ଗତାଃ ବିଦଧତ୍ତୀ ନେତ୍ରାକ୍ଷଳନ୍ତ ତ୍ରିଷା

ଚନ୍ଦ୍ରେଣ ରାତଃ ଅଲିକଂ ଲଳାଟଃ ଯତ୍ତାଃ ସା ପକ୍ଷେ ଅପ୍ରୋଚ୍ଛ ରିଅରାଜ ବିକଳ ଚନ୍ଦ୍ରଇବ
ରାଜମଲିକଂ ଯତ୍ତାଃ ସା । ଆଞ୍ଚନି ଦେହେ ବିଭୂତିଃ ଲକ୍ଷ ପ୍ରାପ୍ତା ବିଭୂତିଃ କୀର୍ତ୍ତ୍ୟଃ
କୁଚାଃ କାଞ୍ଚିନାଃ ନବ୍ୟାଃ ଭୂତିରପି ଦେହଗତା ଅତି ହୃଦୟିତ୍ୟର୍ଥଃ । ପକ୍ଷେ କୁଚାଃ
କାଞ୍ଚିନାଃ ନବ୍ୟାଃ ନବୀନାଃ ବିଭୂତିଃ ସମ୍ପତ୍ତିଃ ଆପ୍ତା କୃତିର୍ଭଞ୍ଚନି ସମ୍ପଦିତ୍ୟମରଃ ।
କଷ୍ଟବଞ୍ଚ ବହୁ କୁଷକ୍ଷପ କଷ୍ଟକ୍ଷପ ବଞ୍ଚନିଚ ବିଲମକ୍ଷ୍ମି ମୃତ୍ୟୁତାଃ ସା । କୁଷେନ ବଞ୍ଚନା
ପଞ୍ଚଲା ଇତି ବା ବଞ୍ଚନେତ୍ର ଛଦେଖନି ଇତାମରଃ । ବିଶାଖେନ କାଞ୍ଚିକେରେନ ।
ବିଶାଖାଚ ସମ୍ବାଚ ଅକ୍ଷିତା ପୂର୍ଜିତା ଯୁକ୍ତାଚ । ବିଦଙ୍ଗତାଃ ବିଶେଷେଣ ଦଗ୍ଧତାଃ ।

ଯମ ମୁଣ୍ଡି ଧାରଣ କରିଯାଇଁ, ତୋମାର ଲଳାଟ ଦେଶ ଅର୍କଚଳ୍ମ
ବିଶିଷ୍ଟ ହଇଯା ଶୋଭା ଧାରଣ କରିଯାଇଁ, ଅପୂର୍ବ କାନ୍ତି ଦ୍ଵାରା
ଶରୀର ବିଭୂଷିତ ହଇଯାଇଁ, ରହିଯାଇଁ, ଆୟି ଯେ କୁଷବ ଆମାର
ପଥେର ପ୍ରତି ତୋମାର ଦୂଷି ବିଲାସ କରିତେଇଁ, ତୁମି ବିଶାଖା
ନାନ୍ଦୀ ଦ୍ୱୀପ ସଥିର ସହିତ ଯୁକ୍ତ ଆଇଁ, ଏବଂ ନେତ୍ରାକ୍ଷଳେର
କାନ୍ତି ଦ୍ଵାରା କନ୍ଦର୍ପେର ବିଦଙ୍ଗତା ବିଧାନ କରିତେଇଁ, ଅତେବ
ହେ ପ୍ରିୟେ । ଭୋଗିଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆମାକେ ଦ୍ୱୀପ ବକ୍ଷଃଛଳେ ଥାନ
ଥାନ କର ।

ପଞ୍ଚାକ୍ଷରେନ ଅର୍ଥ । ହେ ରାଧେ ! ତୁମି ଶିବ ମୁଣ୍ଡି ଧାରଣ
କରିଯାଇଁ, କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଅର୍କଚଳ୍ମ ଦ୍ଵାରା ତୋମାର ଲଳାଟ ଦେଶ
ବିରାଜ କରିତେଇଁ, ଦ୍ୱୀପ ଶରୀରେ ନବୀନ କାନ୍ତି ସକଳେର

ସ୍ତୁ ରାତ୍ରେ ଶିବମୂର୍ତ୍ତିରଭୂରସି ମାଂ ଭୋଗୀଜ୍ଞମନ୍ଦୀକୁଙ୍କ ॥ ୧୩୯
ଲଲିତା । କହୁ ଈମାଏ କୁଡ଼ିଆଉରା ହୁଗ୍ଗହା ଲଲିତା ଧୂତ
ହରିଣୀ ତ୍ରିତୁଳ ସହଚରାବି ଶୁଟ୍ଟୁ ଜ୍ଞାନେଷି ତା ମୁଖ ବିହଳଃ
ଧିଟ୍ଟ ଗର୍ଭିଲଭ୍ୟଃ ॥ ୧୪୦ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଶୁବଲମ୍ବଲୋକତେ ।

ପଙ୍କେ ବୈଦଗ୍ଧ୍ୟଃ । ଶିବତ୍ତ ଶତ୍ରୋମୂର୍ତ୍ତିଃ ପଙ୍କେ ମହାମୂର୍ତ୍ତିଃ ତୋଗୀଜ୍ଞଃ ତୁଜମ୍ବ୍ୟଃ
ପଙ୍କେ ତୋତ୍ତିଗାମିତ୍ରଃ ॥ ୧୩୯ ॥

କୃଷ୍ଣ ଅନ୍ତା କୁଟ୍ଟାଶୁରା ହୁଅଁହା ଲଲିତା ଧୂର୍ତ୍ତ ହରିଣୀତି ଯୁଦ୍ଧଃ ସହଚରା ଅପି
ଶୁଟ୍ଟୁ ଜାନନ୍ତି ତୁମୁଖ ବିଫଳଃ ଶୁଟ୍ଟୁଗହିନ୍ଦଃ ତେନାମ୍ୟାହଃ ଲଲିତେନ ରାଦାପ୍ରାଣି
ଅତିବକ୍ଷିନୀ ତତ୍ତ୍ଵାଃ ଯରା ପାଲ୍ୟମାନସାହିତ୍ତି ଭାବଃ । ତଥ ସହଚରା ଅପୀତ୍ୟନେନ
ପୂର୍ବ ପୂର୍ବରୁତ ସ ପ୍ରାର୍ଥ୍ୟ ଆରଗେନ ତାଙ୍ଗି ଭୀରସତି ॥ ୧୪୦ ॥

ଶୁବଲମ୍ବଲୋକତ ଇତି ଅମୀକ ବାଧିଲାସେନାପି ସଂପତ୍ତୀୟ ପରାଜୀଯତା

ବିଭୂତି ଧାବଣ କରିଯାଛ, ତୋମାର ନେତ୍ର ଅଗ୍ନି ମୂରପ, ବିଶାଖ
ଅର୍ଥାଂ କାର୍ତ୍ତିକେୟେର ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ ଆଛ ଏବଂ ନେତ୍ର ହାରା
କନ୍ଦର୍ପକେ ଦଞ୍ଚ କରିଯାଛ, ଅତଏବ ଭୋଗୀଜ୍ଞ ଅର୍ଥାଂ ସର୍ବ
ସଦୃଶ ସେ ଆୟି ଆମାକେ ସହ୍ସଃହଲେ ଅନ୍ତିକାର କର ॥ ୧୩୯ ॥
ଲଲିତା । କୃଷ୍ଣ ! ତୋମାର ସହଚର ସକଳ ଭାଲଙ୍କପେ ପରିଜ୍ଞାତ
ଆଛେ, ଏହି କୁଟ୍ଟ ବାଶୁରା (ଯୁଗବନ୍ଧନୀ) ହାରା ଲଲିତା ନାହିଁ
ଧୂର୍ତ୍ତ ହରିଣୀ ହୁଅଁହା ଅର୍ଥାଂ ଇହାକେ ପ୍ରହଣ କରିତେ ପାରିବା
ନା, ଅତଏବ ବିଫଳ ସ୍ଵର୍ଗତା ପରିଜ୍ଞାଗ କର ଅର୍ଥାଂ ରାଧା
ଆଶି ବିଷୟେ ଲଲିତାଇ ଅତିବକ୍ଷିନୀ ॥ ୧୪୦ ॥

। ଶୁବଲେର ଅତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଲେନ ଅର୍ଥାଂ ଦୃଷ୍ଟିପାତ

ଶୁଦ୍ଧଃ । ଲଲିଦେ ଏବେ କହଂ କିରଣ ଜାଗିସ୍ମସ୍ତି ଜୋହିଂ
ଗନ୍ଧଳୀ ହରଣେ ଶିଖୁଡ଼ ମାତ୍ରିଣୀ ଲୁଟ୍ଠିଦ ମନିମଣ୍ଡଳାଙ୍ଗ ହରୋ
ବାସିଅଣଂ କାଣଂ ବି ଅହାପହ୍ୟବାଣଂ ଦନ୍ତମିହରେଷୁ ତିଣ-
ଶୁଦ୍ଧ ମରଗଏହିଂ ଆରକ୍ତ କାବି ଅଞ୍ଚରିଆ ଲଜ୍ଜି ପଞ୍ଚକ୍ରୀ
କିମ୍ବା ॥ ୧୪୧ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ସଥେ ବିଶ୍ଵତଃ ତେ କୁତୁହଳଃ ପୁନରଦ୍ଵ କାଣେ ଶ୍ରୀ

ମିତ୍ରଜୀତବିଜ୍ଞାପନଃ ଲଲିତେ ଏତେ କଥଂ କିମ ନଜ୍ଞାତି ଦୈତ୍ୟଦୀ ଗନ୍ଧଳୀହରଣେ
ନିଛୁଟ ବାରିବା ଲୁଟ୍ଠିତଥଣି ମନ୍ଦିରାବାଂ ଦୂରୋପାଲିକାନାଂ କାମାମପି ଅହା
ଅତାବାନାଂ ଦନ୍ତମିହରେଷୁ ତୁଣ ଶୁଦ୍ଧମରକଟେଃ ଆରକ୍ତ କାପି ଆଶର୍ଯ୍ୟ ଲଜ୍ଜାଃ
ଅତ୍ୟକ୍ରିୟତା ଗନ୍ଧଳୀ ଚମ୍ପକଃ । ମହାପ୍ରତାବାନାମିତି ବିରକ୍ତ ଲକ୍ଷଣରୀ ଦତ୍ତା
ଏବ ଶିଥରାଗି ପକ ଦାଢ଼ିମିହିଜାତ ମାଣିକ୍ୟାନି ॥ ୧୪୨ ॥

‘ କାଣେ ଅବସରେ ରୈନ ଦୌକାମିତି ମନ୍ତ୍ରୀକରଣଃ ଲକ୍ଷାତେ ଅହୁଜଗୃହିରେ ॥ ୧୪୨ ॥

ଛଲେ ଏହି ଇତ୍ତିତ କରା ହଇଲ, ସଥେ ! ଅଲୌକ ବାଧିଲାସ
ଆରା ଲଲିତାକେ ପରାଜିତ କର ।

ଶୁଦ୍ଧ । ଲଲିତେ । ଇହାରା କେନ ନା ଜାନିତେ ପାରିବେ, ଚମ୍ପକ
ପୁଣ୍ୟ ହରଣେ ନିଛୁଟ ଅର୍ଦ୍ଧାଂ ଗୃହ ସମ୍ବିପନ୍ତ ଉଦ୍ୟାନ ଆସି କର୍ତ୍ତକ
ମନି କୃଷ୍ଣମ ଲୁଟ୍ଠିତ ହଇଲେକୋନ୍ ମହାପ୍ରତାବଶାଲିନୀ ସୂର୍ଯ୍ୟ-
ପାଦିକା ରମଣୀର ନା ଦକ୍ଷାତ୍ରେ ତୁଣ ଶୁଦ୍ଧ କ୍ରମ ମରକତ ମଣି
ଧାରଣ କରାଯି ସେ କୋନ ଆଶର୍ଯ୍ୟ ଶୋଭ ଏକାଶ ହଇଯାଇଲ
ଆମରା ତାହା ପ୍ରତାକ୍ଷ କରିଯାଇ ॥ ୧୪୧ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ସଥେ । କୁମିଦେଇ କୁତୁହଳ ବିଶ୍ଵତ ହଇଲେ, ଏହି ଅବ
ଶରେ ପୁନରାମରଶମ୍ଭର ଜ୍ଞାନ ପାରଣ କୁରିଯା ଦିଲାମ ଏହି ସଲିଯା

ଶ୍ରୀତ୍ତବା ପ୍ରାଣିତମିତି ସ୍ଥିତଂ କୃଷ୍ଣା ।

ଅଶ୍ଵିନ୍ଦ୍ରଜୀ କତି ନହିଁ ଯମା ହଞ୍ଚ ହାରାଦିବିତଃ
ହାରଂ ହାରଂ ହରିନନ୍ଦନା ଗ୍ରାହିତା ଜୈନଦୀକ୍ଷାଂ ।

ସାଃ କାକୁଣ୍ଡିଶ୍ଵପିତବନରାଃ ପତ୍ରଦାନେନ ଦୀନା

ଶ୍ରୀର୍ଗଂ ଦୂରାଦମୁଖଗୃହରେ ପ୍ରୋତ୍ସମୀ ସଥିତିଃ ॥ ୧୪୨ ॥

ବିଶାଖା । ଅଳଂ ଇମିଥା ଅଲୀକ ଦପ୍ତ ଡିଗ୍ନିମାଡ଼ବରେଣ ।
ଲମିତା । ସହି ବିମାହେ ହଞ୍ଚ ହଞ୍ଚ କଲ୍ପି ପଞ୍ଚୁତାଙ୍ଗର ମଣି-
କାଞ୍ଚନ ମଂଚଅ କିରଣୋଦକ୍ଷିଦାଏ ରାହିଏ କଞ୍ଚୁଲିଆଏ

ଅଳଂ ଅନେନ ଅଲୀକ ଦର୍ଶ ଡିଗ୍ନିମାଡ଼ବରେଣ । ସଥି ବିଶାଖେ ହଞ୍ଚ ହଞ୍ଚ କଲ୍ପେ
ଆଚାନର୍ଥ ମଣିକାଳନ ମଞ୍ଚର କିରଣୋଦକ୍ଷିତାରା ରାଧାରାଃ କଞ୍ଚୁଲିକାରାଃ ଉତ୍ସୁକନ
ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଗର୍ଭିଜନେ ଆର୍ଥାତୀରେ ବିଜ୍ଞାପନିତ୍ତ ପାରୁତେ ସତି ମୁଖସବ୍ୟ ନିର୍ମିତ

ଦେଇବ ହାଞ୍ଚ ପୂର୍ବକ) ହାଯ ! ଏଇ ପରିବେତ ଆଖି ହାରାଦିବିତ
ହରଣ କରିଯା ହରଣ କରିଯା କତ କତ ନା ହରିନନ୍ଦନା ରଥନୀ
ଦିଗକେ ଜୈନଦୀକ୍ଷା ଅର୍ଥାତ୍ ବିବସନ୍ତ୍ଵ ବ୍ରତ ଏହଣ କରାଇଯା-
ଛିଲାମ, ତାହାରା ବିନୟ ବାକ୍ୟ ସହକାରେ ନତ ବନ୍ଦେ ଦୀନତା
ଆଶ୍ରମ ହଇଲେ, ଦୂରବନ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ମୀରୂପୀ ସଥି ସକଳ ପତ୍ରଦାନ
ଦୀରା ତାହାଦିଗକେ ଅମୁଖର କରିଯାଛିଲ ॥ ୧୪୨ ॥

ବିଶାଖା । ଆଖି ଏଣକୀର ଦର୍ଶକାର୍ପ ଡିଗ୍ନିମ ରବେର ଏହୋଜନ
ନାହିଁ ।

ଲମିତା । ସଥିବିଶାଖେ । କି ହୃଦୟର ବିଷୟ, କଳ୍ପ ଅନର୍ଥ ହଲି-
ମଣି କାଞ୍ଚନ ଝାର୍ପି କିମା । କିମିକାର ଉତ୍ସୁକ
କନ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ସଥିଗର୍ଭ ଥାଣ୍ଟା । କି ବଲିତେ ପାରୁତ ହଇଲେ

উল্লুঁকণ বুত্তস্তং সহীজনে অজ্ঞাএ বিশ্ববিদুং পর্ডত্তে মুহ
মজ্জাণি কৃথিদ তচ্ছজ্ঞী সিহরস্ম স্তুরিন্দ গন্ধৰণামঃ অধীরং
পুণো পুণো বাহৰস্তস্ম কস্ম বি দপ্পমোগ্নস্ম মহাপঅ

তর্জনী শিথৰস্ত স্তুরেন্ত গন্ধৰ্ম মায় অধীরং পুনঃ পুন র্যাহৱতঃ কস্মাপি দৰ্প
শৌগুত মহাপ্রচণ্ড সা কাপি চাটু প্রথিত। কষ্ঠকাকলী কং বা জনঃ ন থলু
কারণ্যোনাদ্রিতবতী। স্তুরেন্ত গন্ধৰ্ম নামা হাহা ইতি। দৰ্পশৌগুতেত্যাদি
বিৰক্ত লক্ষণয়া শৌগে মস্তঃ। কঞ্চু লিকৰ্যা উল্লুঁকনেতি তত্ত্বাত্ত্ব সাহসং
কষ্ঠেন কৃতঃ জৈনদীক্ষ। কিন্তু অলৌক গৰ্ব গাঞ্জীর্যমেবেতি খবনিতঃ। অত
মণিকাঙ্ক্ষন সঞ্চয় কিৱণেত্যাদিকঃ শুল্ক মাত্ প্ৰহৃথার্থকত্ব জ্ঞাপনয়া আৰ্য্য।
সমাধানমিতি কং বা জনঃ ন কারণ্যোনাদ্রিতবতীতি তেন কৃপযাদ্রিভি রয়া-
ভিত্তৰে তত্ত্বা অগ্রে তৎ সমাধানমপি কৃতঃ। অন্তথা ন জানে কিং ফলঃ তদা

মুখ যথে তর্জনীৰ অগ্রভাগ নিক্ষেপ পূৰ্বক হা হা রব
উচ্চারণ কাৰি কোন মহাপ্রচণ্ড দৰ্প শৌগেৱ চাটু পুৱিত
কষ্ঠ কাকলী কোন জনকে না কাৰণ্য দ্বাৰা আদ্রীভূত
কৱিয়াছিল ? ।

তাৎপৰ্য্য। দৰ্পশৌগ এই স্তুলে বিৱৰক লক্ষণায়
শৌগ শব্দেৱ অৰ্থ মত। কঞ্চু লিকাৱ উল্লুঁকণ এছানে
আৰুক কৰ্ত্তক সাহস অৰ্থাৎ বলাংকাৱ। জৈনদীক্ষা
ইহাতে অলৌক গৰ্ব এবং গাঞ্জীর্য্যা মণি কাঁকন সঞ্চয়
কিৱণ। ইত্যাদি বাক্যে শুল্ক মাত্ প্ৰহৃথার্থ নিবেদন দ্বাৰা
আৰ্য্যাৰ সমাধান। কাৰণ্য দ্বাৰা কোন জনকে না আজ্জ
কৱিয়াছিল ইহাতে আমৱা কুপাৱ আদ্রীভূত হইয়া থক্কৱ

শুস্ম সা কা বি চাড়গি ষ্ঠিদা কষ্টকাঅলী কং বা জণং
ণ কখু কারুষেণ ওল্লিদবদি ॥ ১৪৩ ॥

চুবলঃ । দুলহা এখ সা অজ্ঞা কষ্টআড়ই । তা লুকণে বি
কিম্পি ওট্টমণং ন পেক্খামি ॥ ১৪৪ ॥

চম্পকলতা । বিজঅছু সো ললিতাশুহাব ভাকরো । জো
কখু তক্র বিক্রমঃ কুষ্টেদি ॥ ১৪৫ ॥

অদ্যন্ততেতি ভাবঃ । সমর্পণ নাম পঞ্চমস্তুথিদঃ । বহুতঃ । উপালভুচঃ
কোণ পীড়য়েহ সমর্পণমিতি ॥ ১৪৩ ॥

চুর্ভু অজ সা আর্যা কষ্টকাটবী জটিলেত্যর্থঃ । ভুতুর্বাণ লুকনেপি
কিম্প্যবষ্টমনং ন পঞ্চামি ॥ ১৪৪ ॥

বিজয়তাং সলিতাশুভাব ভাস্তরঃ যঃ খলু তস্ত্রবিক্রমঃ কুষ্টযতি ।
ললিতার্যা অশুভাবঃ প্রার্থী অনিত অভাব এব ভাস্তরঃ প্রেষেণচ ললিতোহ-
মুভাবো বস্ত তথা বিধঃ ॥ ১৪৫ ॥

অগ্রে তদ্বিষয় সমাধান করিয়াছি, নভুবা জানিতে পারি না
কি ফল ঘটিত । এছলে নাটোর সমর্পণ নামক পঞ্চমাঙ্গ
অদর্শিত হইল । কোণ এবং পীড়া বশতঃ ষে, বাক্য
দ্বারা তিরঙ্কার তাহার মাঝ সমর্পণ ॥ ১৪৩ ॥

স্মৰন । এ ছলে সেই কষ্টকরমনুপা জটিলা দুর্ভু অতএব
তোষাদের লুকায়িত ইইবার কোন কারণ দেখি-
তেছি না ॥ ১৪৪ ॥

চম্পকলতা । ললিতার অশুভাব রূপ সেই ভাস্তর জয় যুক্ত
হউন, যিনি তস্ত্রবিক্রমকে কুষ্টিত করিতেছেন ॥ ১৪৫ ॥

ବୁନ୍ଦା । କୃକୁମିତ୍ରଲୋକ ॥ ୧୪୫ ॥
 କର୍ମଦର୍ଶି କାଶଂ ତବୀତ୍ରତ ଦୂରାପଂ ।
 ସହାଯତାକର୍ତ୍ତା କୁମାର ଲଲିତାମୌ । ୧୪୬ ।
 କୃଷ୍ଣ । ମେର୍ଯ୍ୟମିବ । ବୁନ୍ଦେ ବିପକ୍ତତାମାନ୍ୟଜୀ ହାନେ
 ଗୋପିକାପକାକୁମାରାରିଣୀ ସଥରୁତାମି । ତବତୁ ପଞ୍ଚାଦୟ-
 ସେ ଚକଳସନ୍ଧୀରମାଳବନ୍ଧୀତଃ । ଶୁଦ୍ଧ କୁଟୁମ୍ବ ଅହରେ ପୁଂକୋ-
 କିଳତାକେଳି ବୈଦନ୍ଧି ॥ ୧୪୭ ॥
 ରାଧା । ସହି ବୁନ୍ଦେ ଶିବାରୀଅତୁ ପରମ ଗ୍ରହାହିନିବେଶୀ ଅପ-
 ରାଧା ।

କାଶଂ ପଞ୍ଚାଦୟ ତବେତି କର୍ମଦର୍ଶିକରା ସହକର୍ତ୍ତା ହେ କୁମାର ଶୁବରାଜ ।
 ଶୁବରାଜକୁ କୁମାର ଇତ୍ତାମରଃ । କୁମାରଲଲିତାଧ୍ୟେ ହନ୍ତକ । ୧୪୬ ।
 ଶାମଃ ଶୁକ୍ଳଃ ଶୁକ୍ଳେ ବେ ମାନ୍ୟତଃ ହାନେ ଉତ୍ସ୍ୟମରଃ । ପଞ୍ଚାଦୟ ସେ ଇତି ତେ
 ନାହାଧ୍ୟେ ଦିନାନ୍ତୁତାପି ଇତି ଭାବଃ ॥ ୧୪୭ ॥
 ସଥି ବୁନ୍ଦେ ନିରାଧାର୍ଯ୍ୟ ପରମ ଗ୍ରହାତିନିବେଶୀ ଆଦିଲୋ ବନ୍ଧୁମିରଃ । କୋକିଳଃ

ବୁନ୍ଦା । (ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ଅବଲୋକନ କରିଯା) ଅହେ ଶୁବରାଜ !
 ଅଲିତା ଅତିଶୟ ଉତ୍ତରକର୍ତ୍ତା ଅକାଶ ଅହଲେ ଏକଟା ସଛିଜ
 କର୍ମଦର୍ଶ ଆଶ୍ରମ ହଇବା ମା । ୧୪୬ ॥
 କୃଷ୍ଣ । (ଶିର୍ଯ୍ୟାର ସହିତଇ ଦେବ) ବୁନ୍ଦେ । ତୁମ ବିପକ୍ତତା ଲାଭ
 କରିଯା ଗୋପିକା ପକ୍ଷେର ଚକଳସନ୍ଧୀରାରି ହଇଯାଇ, ଉପଶୁଦ୍ଧ
 ବଟେ, ହେ, ଚକଳ କୁମାରାରୀ କୁମ୍ବ ଆଜ୍ଞାମତ୍ତା ହଇତେ ଶୁଦ୍ଧ
 ଶୁଦ୍ଧପ ବିକାଶୋଦ୍ୟ କଲିକା ଅହରେ ଆଜି ଆମାର ପୁଂକୋ-
 କିଳକେଳିର ଦିନକତା ହୁନ୍ତି ॥ ୧୪୭ ॥
 ଶ୍ରୀରାଧା । ସଥି ବୁନ୍ଦେ ! ତୁମି ଆମାର ପରମ ଗ୍ରହାତିନିବେଶୀ

ପଣେ ବନ୍ଦପିଣ୍ଡ । ଦାଲିଃ ହୃଦ ଶିଳୀମୁଖ ପାଲିଦାହିଂ
ରମାଲବଜୀହିଂ ପରାହଥେଣ ପରାହେ ଭରିଅ ଗନ୍ଧମାଲିଦୀ

କ୍ରମ । ଈତାନୀଃ ହୃଦ ଶିଳୀମୁଖ ପାଲିତାତିଃ ରମାଲବଜୀତିଃ ପରବହତେନ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ ଭୂଷା ନବମାଲିକା ଯଜ୍ଞିମୁଖେ ସର୍ବିର୍ଦ୍ଦୋଦୟବରତୁ ଏବଃ । ହୃଦ ଶିଳୀ
ମୁଖୀଃ ବିରେକପତିଃ ଶ୍ରିତେତି ପୁରୋତ୍ତବ୍ୟ କଟୁତାଦିଃ ସ୍ଵ ପର୍ବତ ଏବ ଘେବେନ
ଶିଳୀମୁଖୀଃ ଶରୀ ଈତି ରମାଲବଜୀ ଦୈତ୍ୟିଃ ଶରୀ ଈତ ଅନ୍ତରେତିଥିଥ ଏବ ତେ ତତକ
ବିରକ୍ତ ଲକ୍ଷଣଟିର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ପାଲିତା କରିବ ଈତି ହାତିରୋପେ କରିତିଃ ।
ଆଜି ବାଣୀ ଶିଳୀମୁଖାବିତ୍ୟତରଃ । ପରାହ ହତ୍ତେନେତି ନହି ପରାହ ଚଲନ ଆଜେଣ
କୋକିଳଃ ଶବ୍ଦରେ ହୃଦ ପକ୍ଷେ ଶୁଦ୍ଧିକୀୟ ବାରାକ୍ଷଣ ହତ ବାରଣଃ ନ କିଞ୍ଚିତ କରିବେ

କୋକିଳକେ ନିବାରଣ କର, ମନ୍ତ୍ରପତି ଆତ୍ମଲତା ସକଳ ଦୁଷ୍ଟ ଶିଳୀମୁଖ (ଭୟର) କର୍ତ୍ତ୍ଵ ପାଲିତ ହିତେହେ, ତାହାରେ
ହତ୍ତରପ ପରାହ ଦ୍ୱାରା ପରାତିବ ପ୍ରାଣ ହଇଯା ଏହି କୋକିଳ
ତୋମାଦେର ସାଥୀ ଶା ନବମାଲିକା ଓ ମହୀପୁଣ୍ୟ ସକଳକେ
ସେନ ନୀ ହାତାର ।

ତାଥପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୋଟିଏକେ ଦୁଷ୍ଟ ଶିଳୀମୁଖ ଶବ୍ଦେ ଭୟର
ରୂପ ପତି, ପୁରୋତ୍ତବ୍ୟକୁ କର୍ତ୍ତ୍ଵ କରାଯାଇର ପତିଗ୍ରହ କଟୁ
ଭାବୀ । ମେଘରେ ଶିଳୀମୁଖ ଶବ୍ଦେର ଅର୍ଥ ଅଥ୍ୟ, କାହିଁ ରମାଲ
ବଜୀର ଶକ୍ତି, ଅତ୍ୟଏକ ଭୋଗାଦେଶ ପତିକାଣେର ଭାବ ଆହାଦେର
ବୋହକାରୀ, ପତିଶବ୍ଦେ ପାଲନକର୍ତ୍ତାକେ ବଳେ, କିନ୍ତୁ ବିରକ୍ତ
ଲକ୍ଷଣର ଭାବରୀ ଆହାଦେର ପତି ନା ହଇଯା କେବଳ ପୀଡ଼ା
ପଦ ହଇରାହେ । ଏତକୁହାନ୍ତିର ପତିକାର ଶିଳୀମୁଖ କରା
ହେଲ । କ୍ରମପକ୍ଷେ ଦୁଷ୍ଟଭୀଦିଗେର ବାକୀ ଅକ୍ରମକ ହତ ଦ୍ୱାରା

মন্ত্রীও তুঞ্চ সহীও শা হাসেছ এসো ॥ ১৪৮ ॥
কৃষ্ণঃ । সখেল শ্বিষ্ঠঃ ।

ঘট্টশূলপ্রবানায় শুভাত্তিথাগ্রাম বা ।

স্পৃহাতে হেমগোরাঙ্গি গিরস্তাং গোচরীকুর ॥

অভূত প্রেৰণঃ হৃধাটৈৰ ভদ্ৰিতি নবমালিকামালঃ অধিষ্ঠঃ অগল্ভাঃ সখ্যঃ
উল্লিপ্ত। এব ভবিবাঙ্গি নতু বাৰযিদ্বাঙ্গি ইতি আভিবোগঃ ॥ ১৪৮ ॥

বিলিতাকৃতআহ অট্টেতি অকটার্থে অথমে শুহেতি বিচীরার্থে অভূতি
তাঃ স্পৃহাং গিরো গোচরী কুর্বিতি অক্ষিধৈৱ স্পষ্টঃ কথৰ অলঃ বাঙ্গনয়েতি
তত। অক্ষোৎক্ষুক্ষ নিদোভশালীনষ্টঃ প্রকটী কৃতা তাঃ হেপয়ামাস সেৰ্বমৰ-

নিবাৰণ অকিঞ্চিৎ কৱ অৰ্থাং তদ্বারা কিছুই হয় না,
অভূত প্ৰিয়তমেৰ স্মৃথোৎপত্তি হয়। এতদ্বারা ত্ৰীকৃফে-
রণ অভিথাম বিজ্ঞাপন কৱা হইল ॥ ১৪৮ ॥

কৃষ্ণ । (কৌতুকেৰ সহিত হস্ত কৱিয়া) হে হেমগোরাঙ্গি !

ঘট্ট শুল্প প্ৰদানেৰ নিমিত্ত, অথবা পৰ্বত কল্পৱেৰ আতিথ্য
অহণাৰ্থ তোমাৰ বাক্যেৰ স্মৃহা অভিকৃতি হৱ খোচৱ কৱাও
অৰ্থাং অবিধা বৃত্তি বাস্তু স্পষ্টকল্পে রল, বাঙ্গনা বৃত্তি
আশ্রয় কৱিও না ॥

হয় তাঁহার নাম

অবিধা । প্ৰেষ কৱিয়া বাহা কৃহায়াৰ ।

নাম ব্যঞ্জনা ।

এইজন্মে আৰম্ভাৰ

নিবৰ্জন নিল-

অক্ষুশ

লজ্জিত ।

কৱিলেন ॥

R

ରାଧା । ସେର୍ବାଦବଜ୍ଞାଂ ନାଟ୍ୟକୁଣ୍ଡଳୀ ତୁଳୀଂ ତିର୍ତ୍ତତି ॥ ୧୪୯ ॥

ଅରବିନ୍ଦଦୂଶାମପଞ୍ଚମୀ ସୁମଧୁରବୀ ବହୁ କୃପଲୀଲାରୀ ।

କପଟୋଦ୍ବାଟନାମଦଙ୍କିଗୀ ନ କଥଂ ଭବିତାନ୍ତୁତରା । ୧୫୦ ॥

ଆସିତି ସ ଧାର୍ଟୀ ଏକଟୀକରଣୀ ତୁଳୀମିତି ଲଜ୍ଜାଜନିଷମେବ ॥ ୧୪୯ ॥

ତତଃ ପ୍ରେମେବ ନିର୍ବଚନୀକୃତ୍ୱରେ ତତୀ ଯତ୍ତା ଲକ୍ଷବିଜ୍ଞୟୋ ଅସ୍ତ୍ରାହ ଅର
ବିନ୍ଦେତି ଅଗଞ୍ଜିମାଃ ଆନୁନା ପ୍ରେଷେତ୍ୱର୍ଥଃ । ଅପୂର୍ବା ଅଛୁତ ଚମ୍ଭକାରାତିଧାରିମୀ
ଇତି ପୂର୍ବାର୍ଜନ ପରମୋର୍ଧମୁକ୍ତା ପରାଜୟର ପ୍ରାପ୍ତି କାରଣମନକର୍ମୁତ୍ସର୍ବାର୍ଜନ ଆହ
କପଟାମା । ଉତ୍ସର୍ବେଷ ସାଟନାକେତୋରଙ୍କିଗୀ ଅଗରଳାଚ । ଅତଃ କଥଂ ବା ଅନୁ-
ତରା ଅନୁତରା ନ ଭବିତାମି ଅନ୍ତରଳୋ ମୋତ୍ସମ୍ଭାପଗମାଦିତି ଭାବଃ । ଝେଦେ
ଅଗଞ୍ଜିମା ଅପୂର୍ବା ଅନ୍ତରଳେ ତିତରାତାବାହେବ ଅନୁତରା ଚକ୍ରଦିଗ୍ନପି
ଭନିତୁଃ ନେହୁକ୍ଷାମି ଅନୁତରା ଅତ୍ୟନ୍ତରାଧାମାମର୍ଥେତି ଯୁଜ୍ଞଥେବେତି ଘେରୋଥ
ଅନିଃ ॥ ୧୫୦ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଈର୍ଯ୍ୟାର ସହିତ ଅନନ୍ତା ଅଭିନନ୍ଦ କରିଲା ତୁଳୀଭୂତ
ଚଟ୍ୟା ବହିଲେନ ॥ ୧୪୯ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ଶ୍ରୀରାଧା ଆପନା ହଇଠେଇ ତୁଳୀଭୂତା ହଇଲେନ ଅତ୍ୟବ
ଆମାର ଜୟ ହଇଲେ ଏହି ବିବେଚନାଯ ହର୍ଷ ପୂର୍ବକ କହିଲେନ)
ରାଧେ ! ତୁମ ପ୍ରାଚୁର ରଙ୍ଗ ଲୀଳାଧାରୀ ସମ୍ମନ ପଦ୍ମାଶ୍ରୀ
ବ୍ରମନୀଦିଗେର ଅଧ୍ୟତ୍ମାପ୍ରାପ୍ତାଃ । କପଟ ଉତ୍ସାଟନ ନିବନ୍ଧନ
ତୋମାର ଅନ୍ତରଳାତାପାତାପଃ ଶାରୀର, ଅତ୍ୟବ କେବେ ନା
ଅନୁତରା ହଇଥି ଏ ଅର୍ଥାତ୍ ଦାହାରା ବାବା ଶ୍ରୀ କୌଟିଲ୍ୟ ସନ୍ତଃ
ତାହାରା କ୍ଷତର ଅନ୍ତରାକ୍ରମେ ନା ତୁଳୀଭୂତ ହଇଲୁହି ଅବହିତି
କରେ ॥ ୧୫୦ ॥

ମାନ୍ଦୀଯୁଧୀ । ମନ୍ତ୍ରେ ମନ୍ତ୍ରମୁଖସ୍ଥଳ୍ୟ । ଗୋକୁଳିଙ୍କ ଭବବଦୀ ସନ୍ଦି
ସନ୍ଦି ।

କୃଷ୍ଣ । ମାନ୍ଦୀଯୁଧୀ ସହରମାବେଦନ କିଷକ୍ଷାପର୍ଯ୍ୟାନ୍ତ ଭକ୍ତ ଭବତୀ ।
ମାନ୍ଦୀଯୁଧୀ । ଏହା ଶବ୍ଦାଦି । ୧୫୧ ॥

ରାଧିପ୍ରମୟହାତ୍ର ଅଜ୍ଞ ନୀଳିରା ଓ ଅଜ୍ଞ ହେଉବୀନ୍ତି ସେତୁ ନିଃ
ଜଣେ ଗର୍ବିସ୍ମୟି ତା ହେବାନ୍ତି ବ୍ରଦ୍ଵାନ୍ତେ ଅଗୁଡ଼ିଲେପ ହୋଦବନ୍ତ
ଶୁହଂସୁଣୀ ।

କୃଷ୍ଣ । ଆରୋଦ୍ୟବାତିନୀଯ ଯୁଦ୍ଧରେ ଶୁହିକୋହେନ୍ତି ମହାପ୍ରମାଦଃ

ମାନ୍ଦୀଭି ଦୟା ଶକ ଅଦାନାରେତି ଶ୍ରୀ ଭବତାମୁଗପାଦପରିତୁ ଅଭାଗଯନେ
ଆଶାବଦରେତି ତାବଃ ॥ ୧୫୨ ॥

ରାଧାଯୁଧୀ ଅରଥାଲିକା ଅଦ୍ୟ ହୈରଜ୍ବୀନ୍ତି ଶୁହିବା ସଜେ ଗର୍ବିବ୍ରତ ତକେ-
ମାନ୍ଦୀଯୁଧୀ । (ଧୀରେ ଧୀରେ ନିକଟେ ଥିଲା) ନାଗରେଣ୍ଟ ! ଆମ
ଆଦେଶ କରିତେଛି ।

କୃଷ୍ଣ । ମାନ୍ଦୀଯୁଧୀ ! ଶୀଘ୍ର ବଲୁନ, ଆପରି କି ଆଜ୍ଞା କରିତେ-
ଚେତ ।

ମାନ୍ଦୀଯୁଧୀ । ଏହି କଥା ବଲିଲେହି ॥ ୧୫୩ ॥

ଶୀଘ୍ରଥା ଏହାତି ମାଧ୍ୟାବିହେତ ରାଜିକା, ତାହାରା ଆଭି
ହୈରଜନୀନ ଶାହଙ୍କ କରିଲୁଛି ଯତକାମନର କରିବ ଅନ୍ତରେ ତାହା-
ରେ ବ୍ରଦ୍ଵାନ୍ତେ ଯୁଦ୍ଧରେ କଲାପିଥାଲି, ବ୍ରଦ୍ଵାନ୍ତେ ଅମୁକୁଳ ତାର
ଏକାଶ କରିବା ॥

କୃଷ୍ଣ । ମାନ୍ଦୀଯୁଧୀଙ୍କାମାନ୍ଦୀଯୁଧୀ । ମାନ୍ଦୀଯୁଧୀ ମହାପ୍ରମାଦ-
ବସ୍ତକେ ଶାଖାନ କରିଲେନ, ଅନ୍ତରେ ପାର୍ଶ୍ଵଦିକେ ଅବଲୋକି-

ପାର୍ବତୋ କିଶୋକ୍ଯ ସଥେ ମଧୁମଳ ଶୁଷ୍ଟୁ ମଧୁରଂ ଖଲୁ ମିହି
ରୋପାସିକାନାଃ କିଶୋରୀଶାଂ ହୈନ୍ଦ୍ରସବୀମରିତି ଗରୀଯନୀ
ଅସିଜିଃ ॥ ୧୫୨ ॥

ତତ୍: ମୟୁଚିତେହପି ଅତିଟକଃ ହେମଟକଞ୍ଜରେ ଶୁଷ୍ଟ କନିଷ୍ଠ
ଟଙ୍କନେନ ଗଣର ଶୁଷ୍ଟ ବିଭାବି ଘନଶୁଷ୍ଟ ତଥାତ୍ୟାଃ ପକ୍ଷ
ପାତିତା ॥ ୧୫୩ ॥

ମଧୁମଳଃ । ପିରଦାସମ୍ମ ॥ ୧୫୪ ॥

କର୍ମ: ଆତ୍ମାତ୍ମି ପଲ୍ଲୀ ।

ତାମାଃ ଷଟ୍କାନେ ଅହୁଲେନ ଅବିଭ୍ୟାଃ ଶୁଷ୍ଟମୁନା । ତତ୍: ମୁହଁ ତତମଦିତ
ଇତ୍ୟମରଃ ॥ ୧୫୫ ॥

ଉତେରିତି ଏକ କୁଳୀ ପରିଵିତା ଇତିକା ତଥାତି ଗଢ଼ିତ୍ତାତି ମଧୁରଃ ।
ଶାନ୍ତିର ବ୍ୟାବହାରିକେହ ମୌରଷ ମନ୍ଦରତ୍ତିକଃ ମୁହଁତଃ । ତାମନୀଃ ଶାନ୍ତିରିତେଥ
ବ୍ୟାବହାରିକର୍ତ୍ତାଃ । ତତ ଶୁଷ୍ଟିର୍ବୈଷଟକଃ ଶତ ଶୁଷ୍ଟିର୍ବୈଷଟକଃ ପରିଵିତି ମୁହଁର
କରିଯା, ସଥେ ମଧୁମଳ ! ଶୌକୁଳ ମଧ୍ୟେ ଅତିଶୟ ଝାପେ
ଅପିକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟାପାସିକା କିଶୋରୀଦିଶେର ହୈନ୍ଦ୍ରସବୀନ ଅତ୍ୟନ୍ତ
ମଧୁର, ଏକାରଣ ଅତି ଉତ୍ତର ମୟୁଚିତ ଶୁଷ୍ଟ ତିନ ସଥ ଟକ
ହୟ, ତାହା ଅତିଥ ମା କରିଯା ଏକ ଉତ୍ତର କନିଷ୍ଠ ଟକ ଗଣନାର
ଅର୍ଥାତ୍ ଚାରି ଶତମାନରିମାନେର ଉତ୍ତର ଅନ୍ତମାର ଶୁଷ୍ଟ ବିନ୍ଦ ଗଣନା
କର, ସେ ହେତୁ ଇହାମେ ଅତି କମବତ୍ତି ମାନ୍ଦ୍ରିଯୁଧୀର ପକ୍ଷ
ପାତିତା ଆହେ ॥ ୧୫୬ ॥

ମଧୁମଳ । ଅରି ବରତ । ୧ଚାରି ଆଧୀନ ଅକଟକ । ଚାରି ଉତ୍ତର
କର୍ମ, ଚାରିକର୍ମ ପଲ, ଶୁଷ୍ଟମଳେ ତୁମା, ଅଥ ବିଶେଷତି ତୁମା
ମଧୁମଳ ।

ଭବେତୁଳା ପଲଶତଃ ଭାରଃ ଶାନ୍ତିଶତିଷ୍ଠଲା ।

ତି ଗନ୍ଧାବେହିଣେ ଭଗତି ଏଷୋ ଉଣେ ରାହିଆଦିଗେ
ପଚେଅଃ ମହାଭାରୋ ଅଃ ଲଲିତାଏ ଅପ୍ରଗେ ମୁହେଣ
ଭବିଦଃ । ହଳା ଇମିଗା ମହାଭାରଣ କିଲିଟ୍ଠାସି ତି ॥୧୩
କୁର୍ମଃ । ସ୍ଥିତଃ କୃଷ୍ଣ । ତତଃ ତତଃ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳଃ । ଭାରାଣଃ ପଞ୍ଚାମେର ମହାଭାରୋ ଭବିଜଇ ଆଦୋ
ଜେବ ପଞ୍ଚାଣଃ ଗୋହିଆଣଃ ହେଉଛବିଶେହିଃ ଟକ୍କାଣଃ ଅସୀ-

ସୁତ୍ରା ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଃ କର୍ମଃ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମୁକ୍ତାହିପରପର୍ଯ୍ୟାୟଃ । ତୈଶ୍ଚକୁର୍ତ୍ତିଃ ଗଲଂ ଭଚ ବୋଡ଼ଶ
ଟକାଃ ପଲାନାଂ ଶତଃ ତୁଳା ମାଚ ଶୋଭିଶ ଶତାନି ଟକାଃ । ବିଂଶତିଷ୍ଠଲା ଭାବଃ
ମଚ ଧାନ୍ତିଶବ୍ଦ ସହାନି ଟକା ଇତି ଗନ୍ଧାବେହିଣେ ଭଗତି । ଏଥ ପୁନଃ ବାଧି
କାଦେଃ ପ୍ରତ୍ୟେକଃ ମହାଭାରଃ ସହ ଲଲିତାଏ ଆଶ୍ଵାମୋ ମୁଖେନ ଭବିତ । ପୂର୍ବଃ
ଭାରାବତରଣ ସମର ଇତ୍ୟର୍ଥଃ । ଅନେକ ମହାଭାରଣ କ୍ଲିଷ୍ଟାସୀତି ॥୧୫୦ ॥

ସିତମର ଭଜାରୂପ ଝାଁଥା ଦୁଚକ । ଭାରାଣାଂ ପଞ୍ଚାଶତା ମହାଭାରୋ ଭଗତେ
ମଚ ବୋଡ଼ଶ ଲକ୍ଷାନି ଟକାଃ । ଅତଏବ ପଞ୍ଚାନାଂ ଗୋପିକାନାଂ ହୈଯଜବୀନୈଃ

ଏକ ଭାର ହୟ, ଗନ୍ଧାଦିତ୍ତ ପଣ୍ଡିତେରା ଏଇକୁପ ନିର୍ମଳ କରି-
ମାଛେନ ।

ରାଧିକା ପ୍ରଭୃତି ଗୋପୀଗଣେର ଏଇକୁପ ପରିମାଣେ
ମହାଭାର ଆଛେ, କେନ ନା ପୂର୍ବେ ଭାରାବତରଣ ସମୟେ ଲଲିତା
ନିଜ ମୁଖେ ବଲିଯାଛେ, ସଥି । ତୁମି ଭାରେ କ୍ଲିଷ୍ଟା ହଇ-
ମାଛ ॥ ୧୫୧ ॥

କୁର୍ମ । (ହାତ କରିଯା) ତାହାର ପର, ତାହାର ପର ।

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ପଞ୍ଚାଶତ ଭାରେ ଏକ ମହାଭାର ହୟ । ପାଂଚ ଗୋପି-

ଦି ଲକ୍ଖାଇଁ ହୋଣ୍ଡି ପରଂ ବି ଷଟ୍ଟାଳ ନିର୍ବାହଣସ୍ମ ଟଙ୍କ
ଲକ୍ଖ ଚଉକ୍କଂ ମତେ ବଡ଼ଟିମ୍ ॥ ୧୫୪ ॥

କୃଷ୍ଣ । ସଥେ ରମଲୁକ ବର୍କିତଶିତି ହୁଷୋଜ୍ଞ । ନୂମୁଂକୋଚ
ରୋଚନାର ଗଣନେ ସଂକିପ୍ତିରେବାଚରିତା । ସମତ ଭବନଗନନ୍ଦା
ହେମଟଙ୍କାନାଂ ଚତୁରଶୀତି ଲକ୍ଷମାତ୍ରଂ ସିନ୍ଧଂ ॥ ୧୫୫ ॥
ମଧୁମଙ୍ଗଳ । କୃଷ୍ଣଙ୍କ କର୍ଣ୍ଣ ମୁଖେ ବିଶ୍ଵାସ କଥନମୁଦ୍ରାଂ ଚାଭିନୀମ୍

ଟଙ୍କାନାଂ ଅଶୀତି ଲକ୍ଷାଣି ଭବନ୍ତି ଗରମପି ଷଟ୍ଟପାଳ ବର୍ତ୍ତନ ନିର୍ବାହଣାର ଟଙ୍କ ଲକ୍ଷ
ଚତୁକ୍କଂ ମରା ବର୍କିତଂ ଏବଂ ତ ମିଲିଷା ଚତୁରଶୀତି ଲକ୍ଷାଣି ଟଙ୍କ । ଗଣିତାଃ ॥ ୧୫୬ ॥

ଉଂକୋଚରୋଚନରେତି ଷଟ୍ଟପାଳବର୍ତ୍ତନରେ ରାଜଚତୁର୍ଦ୍ଧାଃଶ୍ଵେତ ନାୟାତ୍ମା । ବିଂଶତୀ
ଲକ୍ଷେଷ୍ଟ ବର୍କିତବୋୟ ଲକ୍ଷ ଚତୁଟିରମାତ୍ରଃ ପ୍ରଭାବ ବର୍କିତଂ ଅପରାଣି ଷୋଡ଼ଶ ଲକ୍ଷାଣି
ଏତାଭାଃ କିଞ୍ଚିତ୍ତବ୍ରତ ନବମୀତ ଆଶ୍ୱାଶହୀ ଅପଲପିତାଙ୍ଗେବେତି ଭାବଃ ॥ ୧୫୭ ॥
କୃଷ୍ଣଙ୍କ କର୍ଣ୍ଣ ମୁଖେ ବିଶ୍ଵାସେ ତ୍ୟନେନ ଲଲିତାଦୟାଃ ସଖୀରେବ ସମତ୍ତାହରତି ରାଜସ

କାର ହୈୟଙ୍ଗବୀନେ ଅଶୀତି ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କ ହୟ, ଇହାର ଉପର ଷଟ୍ଟ
ପାଲେର ଜୀବିକା ନିର୍ବାହାର୍ଥ ଆମି ଚାରିଲକ୍ଷ ଟଙ୍କ ବର୍କିତ
କରିଯାଛି, ଏହି ଥକାର ଗିଲିତ ହଇଥା ଚତୁରଶୀତି ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କ ଗଣିତ
ହଇଲ ॥ ୧୫୮ ॥

କୃଷ୍ଣ । ସଥେ ! ତୁ ଯି ରମଲୁକ, ଓଙ୍କ ବର୍କିତ କରିଲାଏ ଏହି କଥା
ମିଥ୍ୟା ବଲିଯାଇ, ସଥନ ଡୋରାର ଗଣନାର ହୈମଟଙ୍କେର ଚତୁର-
ଶୀତି ଲକ୍ଷ ମାତ୍ର ହଇଲ, ତଥନ ନିଶ୍ଚର ବୌଧ ହଇତେହେ ତୁ ଯି
ଉଂକୋଚର ଅଲୋଭନେ, ଏଇକାମ୍ପ ଗଣନା ସଂକ୍ଷେପ କରି-
ଯାଇ ॥ ୧୫୯ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ କର୍ଣ୍ଣ ବନ୍ଦମ ବିଶ୍ଵାସ ପୂର୍ବକ କଥନ ମୁଦ୍ରା

କିମଗ୍ୟ କଥରେ ବିଶ୍ଵିଷ୍ଟି ॥ ୧୫୬ ॥

କୃଷ୍ଣ । ସମ୍ମିତଃ । ଆଂ ବିଜ୍ଞାତଃ ବିଜ୍ଞାତଃ ସମ୍ଯଗାଚରିତଃ
ତଦ୍ବ୍ରତଗିତ ବିଜ୍ଞାନି ସଥା ଝଟିତାମୁ ସ୍ଟଟ୍ ଚତ୍ରରେ କୃଟ୍ୟାନ୍ତି ତଥୋ-

କୁଗାଟିକା ରାଜ୍ଞି । କୃତେ ହସା ଗ୍ରାହା ଏବ ଆଶ୍ଵବର୍ତ୍ତନାର୍ଥଃ ହସା ନିର୍ଜନବନେ ନାଗରେଣ
ଟଙ୍କାଃ କଥଃ ଆଶାଃ କିଃ ଆସତ୍ୟାଃ ତଥର୍ଥମାନାମେକତବୈବ ଶାଚନ୍ଦ୍ରାନୋପା
ଦେଯା ଅତ୍ୟଥ ମୟା ଲକ୍ଷ ଚତୁର୍ଦୟମ୍ ସର୍ବର୍କିତଃ । ତଃ ଶୁଦ୍ଧାଦ୍ୟର୍ଥମେ ନ ସ୍ମରଥଃ ଭବ-
ତୀତି ॥ ୧୫୬ ॥

ଅତ୍ୟଥ ସମ୍ମିତମିତି ତଃ ଏତି ପ୍ରସନ୍ନତା ଲକ୍ଷଣ ଶ୍ରିତଃ ଲଲିତାଦିଭିରଭୂ-

ଅଭିନୟ କମିଯା କିଛୁ ନା ବଲିଯାଇ ସେନ ବଦନ ବିଶ୍ଳେଷ କରି-
ଲେନ ॥

ତାତ୍ପର୍ୟ । ଏତଦ୍ଵାରା ଲଲିତାଦି ସଥୀଗଣେ ମନୋ
ମଧ୍ୟେ ଏକଣ ବିତର୍କ ହଇଲ, ମହୁମଙ୍ଗଳ ସେନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର କର୍ଣ୍ଣେ
ଏହି କଥା ବଲିଲ, ମଧ୍ୟେ । ତୁମ ରାଜାର ନିମିତ୍ତ ରାଜସ୍ଵର୍କପ
ଟଙ୍କ ଗ୍ରହଣ କର, କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ରମୀବିକାର୍ଥ କି ଥାକାରେ
ଟଙ୍କ ଗ୍ରହଣ କରିବା, ତୁମ ନାମର ଏହି ନିର୍ଜନ ବନେ ଉତ୍ତର
କାଳେର ନିମିତ୍ତ ଏହି ମକଳ ଶୋପୀର ମଧ୍ୟେ ଏକ ଜନକେଇ
ସ୍ଵର୍ଗନ୍ଦେ ଗ୍ରହଣ କର, ଆଜି ସେଚାରି ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କ ସର୍ବର୍କିତ କରି-
ଯାଇ ତାହା ତୋମାର ନିମିତ୍ତ ନା ହଇଯା ଶୁଦ୍ଧାଦିର ନିମିତ୍ତି
ହଇବେ ॥ ୧୫୬ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ଈସଂ ହାଙ୍ଗେ ମହିତ) ତୋମାର ଆଚରଣ ସମ୍ଯକ୍
ରୂପେ ଜ୍ଞାତ ହଇଲାମ । ଅତ୍ୟଥ ତୋମାର ଗଣିତ ଟଙ୍କ,
ସାହାତେ ଇହାରା ଶୀଘ୍ର ସଟ୍ଟଚତ୍ରରେ ଉପହିତ କରେ ତାହାର

দ্যৱঃ ক্রিযতাং ॥ ১৫৭ ॥

চিত্রা । দানিন্দ জই পঞ্চ গগ্নিরিআণং শুলুকং চেত্ত চউর
সীদিলকৃথ প্রপন্থাণং সংবৃতং তদো ন জানে মোল্লং বা
কেতিঅং ॥ ১৫৮ ॥

কৃষঃ । চিত্রে মৈবং ব্রন্দীঃ কথমন্ত্রথা দীর্ঘদর্শিনো যাজকা
স্তে নির্ভরমনর্ধাণি বিশ্রাময়স্তি মণিষগুলানি ॥ ১৫৯ ॥

নান্দীমুখী । পুকুরিকুখণ ন দুক্ররং কৃশু ইমাণং এথ চউর

হিতং ॥ ১৫৭ ॥

দানীন্দ পঞ্চ গগ্নিরিকাণাং শুলুক্ষেব চতুরশীতি লক্ষপ্রমাণঃ সংবৃতং ততো
ন জানে মূল্যাং বা কিম্ ॥ ১৫৮ ॥

বিশ্রামাযস্তি দদতি বিশ্রামণং বিত্রণমিত্যামুঃ ॥ ১৫৯ ॥

পুকুরেক্ষণ ন দুক্ররং খলু এতাসাং অত্ত চতুরশীতি লক্ষণাং দানং তৎ
অমুকলয় কিমপি সমাধানং চিন্তন । দুক্রমিত্যানেন তাসাং পরমাচার ব্যশঃ
অথ্যাপনয়া তাসু ব্রহ্মপাতো জ্ঞাপিতঃ । সচ তাসাং দান ব্যবহারো

উদ্যাম কর ॥ ১৫৭ ॥

চিত্রা । অহে দানীন্দ ! যদি পঞ্চ গগ্নীর চতুরশীতি লক্ষ টক্ষ
হইল, তবে জানিতে পারিলাগ না যে, বস্ত্র মূল্য কত
হইবে ॥ ১৫৮ ॥

কৃষঃ । চিত্রে । একুপ বলিও না, ইহা যদি অমুল্যাই না হইবে,
তবে কেন দীর্ঘদর্শ যাজিতকেরা ইহার মূল্য স্বরূপ অমুল্য
অণি ভূষণ সকল প্রদান করিবেন ? ॥ ১৫৯ ॥

নান্দীমুখী । হে পঞ্চনেত্র ! এই সকল পোপৰমণীদিগের

ସୀଦିଲକ୍ଥାଣଂ ଦାନଂ ତା ଅଶୁକମ୍ପିଅ ସମାହାଣଂ ଚିନ୍ତେହି

॥ ୧୬୦ ॥

ଯଧୁମଙ୍ଗଳः । ପିଅବଅମ୍ବ ନାନ୍ଦୀମୁହୀଏ ଶୁଭିଦଃ ଏକେକମୋ
ଚତୁରସୀଦିଲକ୍ଥ ଜୀଅଜାଦକୁବେହିନ୍ତେ ଭୁଇଟ୍ଟଃ ବରିଟ୍ଟ
ରୂପାଓ ହୋଣ୍ଟି ଇମାଓ ॥ ୧୬୧ ॥
ଇତ୍ୟର୍କୋତେ ଶ୍ଵିଷ୍ଠା ମୁଖଃ ବ୍ୟାବର୍ତ୍ତନି ।

ବାହୁଃ ଅତିଲମ୍ବିତ ବଞ୍ଚିତୁରେତୁ ବାଞ୍ଚିବ ଏବ ॥ ୧୬୦ ॥

ପ୍ରିୟବଯଙ୍ଗ ନାନ୍ଦୀମୁଖ୍ୟା ଶୁଭିତମିତି ଶୁଙ୍କଃ କୃତମିତ୍ୟର୍ଥଃ । ମଯାତ୍ର ତଥ୍ୱି କ୍ରିୟତେ
ଇତି ଅବ୍ୟଧିଯତାମିତ୍ୟାହ ଏକେତି ଏକେକଶ ଚତୁରଶୀତି ଲକ୍ଷ ଜୀବଜାତ କ୍ରମେଭ୍ୟା ।
ଭୁରିଷ୍ଟଃ କ୍ରମଃ ଭସ୍ତ୍ରି ଇମାଃ । ଚତୁରଶୀତି ଲକ୍ଷାଣି ଜୀବାନି ପରମହାତିମଯାନି ଜାତ
କ୍ରମାଣି ସର୍ବାନି ତେଭ୍ୟା । ବରିଷ୍ଟ କ୍ରମଃ ଇତ୍ୟର୍ଥଃ । ସର୍ବ ଜୀବିକା କ୍ରମାଣି ଜାତ
କ୍ରମାଣି ସର୍ବାନି ତେଭ୍ୟା । ବରିଷ୍ଟ କ୍ରମଃ । ପକ୍ଷେ ଚତୁରଶୀତି ଲକ୍ଷାଣି ଜୀବାନାଃ
ଜାତାନି ଜାତଯନ୍ତେଷ୍ୟାଃ କ୍ରମେଭ୍ୟାଃ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟାଭ୍ୟାଃ ବରିଷ୍ଟସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟାଃ ॥ ୧୬୧ ॥

ମୁଖଃ ବ୍ୟାବର୍ତ୍ତନି ଇତି ଯଥା ବୃତ୍ତମାତ୍ରଃ କୃତଃ ବାକ୍ୟାର୍ଥ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ କ୍ରମମୂଳାହ-

ଚତୁରଶୀତି ଲକ୍ଷ ଦାନ ଦୁକ୍କର ମହେ, କିନ୍ତୁ ତାହା କିରିପେ
ସମାଧାନ ହଇବେ ଚିନ୍ତା କର ॥ ୧୬୦ ॥

ଯଧୁମଙ୍ଗଳ । ପ୍ରିୟ ବୟନ୍ତ ! ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ ସଂକ୍ଷେପେ କହିଲେନ,
ଇହାରା ଏକ ଏକଟୀ ଚତୁରଶୀତି ଲକ୍ଷ ଜୀବ ଜାତକ୍ରମ ହଇତେ
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅର୍ଥାଂ ଚତୁରଶୀତି ଲକ୍ଷ ଜୀବ ଜାତିର ଏବଂ ଶୁବର୍ଣ୍ଣର
ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ଇହାରା ଅତିଶ୍ୟ ବରିଷ୍ଟା ॥ ୧୬୧ ॥

ଏହି କଥା ଅର୍ଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ ପୂର୍ବକ ଇସନ୍ ହାତେ କରିଯା
ମୁଖ ଫିରାଇଲେନ ॥

কৃষ্ণঃ । সথে সম্যগাংকলিতং তেনাত্ত কাপ্যেকতরা গৃহতা
মিতি নান্দীযুগ্ম্যাঃ শিক্ষাচাতুরী ॥ ১৬২ ॥

ললিতা । সোঁ প্রাসশ্চিতং এদং কৃশু মণোরহ মেত্তেণ দক্খন
ভক্তব্যং অদক্খস্ম লোলুহ কীরযুআণস্ম ॥ ১৬৩ ॥

কৃষ্ণঃ । শ্রিয়া নাতীব তারতম্যবতীষ্পোতাহ ললিতা
জীবোত্তরেব রাজীবলোচনেযং মহুভিরোচতে ।

বৃন্দা । নিকুঞ্জ যুবরাজ নিহুতমণি মণ্ডলেযং রাধা তদেশা
রণক্ষ দ্বয়েব কথাতাঃ আভো লজ্জা সংকোচাভাঃ কথযিতুগুশকাষ্টাদিতি
তাম্বঃ ॥ ১৬২ ॥

এতৎ খলু মনোরগমাত্ত্বেণ দ্বাক্ষা ভক্তব্যং অদক্ষলোলুপ কীরযুনঃ ॥ ১৬৩
নিহুতমণিমণ্ডলা ইত্যনেন রাজস্বার্থং দ্রব্যামাত্রমেব দ্বয়া গৃহীতুঃ দ্বা-

তাঃপর্য । সথে ! আমি সুত্রের বৃক্ষি মাত্র করিলাম,
তুমি বাক্যার্থের তাঃপর্য রূপ উদাহরণ বর্ণন কর ॥

কৃষ্ণ । সথে ! শুনিলাম, নান্দীযুধীর শিক্ষাচাতুরী এই যে,
ইহাদের মধ্যে কোন একটিকে গ্রহণ করা ॥ ১৬২ ॥

ললিতা । (উচ্চ হাস্ত করিয়া) ইহা কেবল অদক্ষলোলুপ যুবক
শুক পক্ষির দ্বাক্ষ। ভক্তব্যের স্থায় মনোরথ মাত্র ॥ ১৬৩ ॥

কৃষ্ণ । শোভা দ্বারা এই সৈকল রমণী অতিশয় তারতম্যবতী
না হইলেও ইহাদের মধ্যে জীবঞ্জেষ্ঠা পদ্মাক্ষী এই
ললিতার প্রতি আমার অভিজ্ঞাচি হইতেছে ।

বৃন্দা । নিকুঞ্জ যুবরাজ ! শ্রীরাধা মণিভূষণ সৈকল গোপন
করিয়াছেন অতএব এই সুরিভূষণ ভূষিতা ললিতা দ্বারাই

ত্রিরিত্বণভূষিতা ললিতৈব শুক্রকার্য্যায় পর্যাপ্তোতি ॥ ১৬৪
 কৃষ্ণঃ । সেয়ং শুক্রে শিখরদশনা পদ্মরাগাধরোষ্ঠী
 মাজন্মুক্তী শ্বিত গধুরিমা চন্দ্রকান্তাস্ত্রবিহৃ ।
 উদ্বীপ্তেন্দ্রে পলকচরুচিঃ পশ্য হী রাধিকেতি
 ত্যক্তুঃ যুক্তী ন কিল তরুণী রত্নমালা মহিষ্ঠা ।
 ইতি রাধামনুসর্পতি ।

রাধা । লীলাসাধ্বসাতিরেকমভিনয়ন্তী । সহি বিসাহে পরি-
 সীয়তে নবস্তুপেতি তঙ্গিন্ম পক্ষপাতো বাঞ্ছিতঃ ॥ ১৬৪ ॥

তরুণী রত্নানাঃ যুক্তী শ্রেষ্ঠানাং মালানু পঙ্কজিষ্য মহিষ্ঠা মতনমা রত্নঃ
 স্বজ্ঞাতি শ্রেষ্ঠে চেত্যমুরঃ । পক্ষে ইয়ং রত্নমালা মণিশ্রেণী কীদৃশী তরুণী
 অতি নির্দোষ কাঞ্চিমতীত্যৰ্থঃ । যথা ইয়ং তরুণী রত্নমালাভি মৰ্ত্তিষ্ঠা ।
 রত্নাত্মে বিবৃগ্নেতি শিখরেত্যাদিনা পক্ষ সাড়িষ্ব বীজাতং মাণিক্যং শিখরং
 বিহুরিতাভিধানাত্মুশ মাণিক্যাত্মে দস্তুয়া তত্ত্বাঃ তিষ্ঠিতীত্যৰ্থঃ । এবং

শুক্র কার্য্যের পর্যাপ্তি হইবে ॥ ১৬৪ ॥

কৃষ্ণ । হে যুক্তে । অবলোকন কর, যিনি পক্ষদাড়িষ্ব বীজ
 সদৃশ মাণিক্য দশনা, র্যাহার অধরোষ্ঠ পদ্মরাগমণি তুলা,
 বদনে যুক্তী ফলের স্থায় গধুর হাস্ত বিরাজমান, মুখ বিষ
 চন্দ্রকান্তমণির স্থায় শোভাস্তুত কেশকলাপ ইন্দুমণি তুল্য
 দীপ্তিশালি এবং যিনি সমস্ত তরুণীরছের প্রধানা, সেই
 এই শ্রীরাধাকে পরিত্যাগ করা উপযুক্ত নহে । এই
 যালিয়া শ্রীরাধার দিকে গমন করিতে লাগিলেন ॥
 রাধা । (লীলা বশতঃ অতিশয় সাধ্বস অভিনয় করিয়া)

ତାହି ପରିତାହି ଇତି ସଞ୍ଜଭଙ୍ଗମପର୍ବତି ॥ ୧୬୫ ॥
ବିଶାଖା । ତୋ ଦୁର୍ବାର ବାରଣ ଇମାଏ ଦୁଲଲିଦାଏ ମହାବାରୀଏ
ଅଦିକମେ ସଂବୁଦ୍ଧେ ଚେଅ ଚମ୍ପଅଳଦାଦି ବେଡ଼ିଚିନ୍ଦାଏ ଅମିଅ
ସରଦୀଏ ବିଗ୍ରହଣଃ ଦେ ଶୁଳହୁ ॥ ୧୬୬ ॥
ଲଲିତା । ହଂହୋ କୁଷ୍ମନ୍ତଥ ପ୍ରପିଅଗିରିନ୍ଦମିଶ୍ରର ଏମା ।

ମୁର୍ଖର ବ୍ୟାଖ୍ୟାରଃ । ହୀତି ଦିଶ୍ଵରେ ରାଧିକା ଇତି ତକ୍କଣୀପକ୍ଷେ ହୀରୈର ହୀରକେ
ରାଧିକା ॥ ୧୬୫ ॥

ତୋ ଦୁର୍ବାର ବାରଣ ଅନ୍ତା ହର୍ଲିତାରୀ ଲଲିତାରୀ ମହାବାର୍ଯ୍ୟା ଅତିକ୍ରମେ
ସଂବୁଦ୍ଧେ ଏବ ଚମ୍ପକଳତାଦି ବେଷ୍ଟିତାରୀ ଅମୃତମରଙ୍ଗା ବିଗାହନଃ ତେ ଶୁଳଭୁ
ହେ ବାରଣ ହଣ୍ଡିନ୍ ହର୍ଲିତାରୀ ଦୁର୍ବତି କ୍ରମଣୀୟାରାଃ । ଗଜବନ୍ଧନୀତ୍ୟମରଃ ॥ ୧୬୬ ॥
ହଂହୋ କୁଷ୍ମନ୍ତଥ ପ୍ରିୟ ଗିରୀଶ୍ଵର ମିଶ୍ରର ଏମା ମ ଧନୁ ଯୁକ୍ତା ଅତିତୃଷ୍ଣିଃ ।
କୁଷ୍ମନ୍ତବୋହଗନ୍ତାଃ କଷ୍ଟ ପ୍ରିୟୋ ଗିରିଜ୍ଞେ ବିକ୍ଷ୍ଯା କଷ୍ଟ ମିଶ୍ରର ହେ ତତ୍ତ୍ଵ ମତ

ସଥି ବିଶାଖେ ! ପରିଜ୍ଞାଣ କର ପରିଜ୍ଞାଣ କର, ଏହି ବଲିତେ
ବଲିତେ ଜ୍ଞାନଙ୍କେର ସହିତ ପଲାଯନ କରିତେ ଲାଗିଲେନ ॥ ୧୬୫
ବିଶାଖା । ତୋ ଦୁର୍ବାର ବାରଣ ! ଅର୍ଧାଂ ହେ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ହଣ୍ଡିନ୍ ।
ଦୁର୍ବତିକ୍ରମଣୀୟା ଲଲିତାର ବିପୁଲ ଗଜବନ୍ଧନୀର ଅତିକ୍ରମ
ସମ୍ପନ୍ନ ହଇଲେ ଚମ୍ପକଳତାଦି ବେଷ୍ଟିତା ଅମୃତ ସରଦୀର ଅବ-
ଗାହନ ତୋମାର ପକ୍ଷେ ଶୁଳଭ ହଇବେ ॥ ୧୬୬ ॥
ଲଲିତା । ହେ ବିଦ୍ୟାଚଲଚାରି ମନ୍ତ୍ରକରୀଳ ! ଏ ଛୁମି ଅତିକ୍ରମ
କରିବାର ସମ୍ଭବ ନାହିଁ ॥

ତାଂପର୍ଯ୍ୟ । ଇକ୍ଷିତ ଦ୍ୱାରା ଲଲିତାର ଏହି କଥା ବଲା
ହଇଲ, ବିଦ୍ୟାଗିରି ସେବନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଅତିକ୍ରମ କରିଯା ସୂର୍ଯ୍ୟକେଓ

କଥୁ ଯୁତ୍ତା ଅଦିଭୂମୀ ॥ ୧୬୭ ॥

ହଳ୍ଡା । ଅପରାଧ୍ୟ । ସଖି ଲଲିତେ ଚାଟୁଭିରଭ୍ୟର୍ଥମାନାସି
ଶନାଗମଦ୍ୟ ତୁମ୍ଭୀଃ ଭବ । ଶଶ୍ଵାଗି ଭାବୋଷ୍ଟାମିତାମନ୍ୟୋର୍ବ୍ୟ-
. ବହାସୀଃ ॥ ୧୬୮ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ସମ୍ମନର୍ଦ୍ଦିନି କିଏ ପଲାୟମେ ଶୁଙ୍କମପ୍ରଦାୟ ଦୁଲ୍ଲଭା ତେ
ପଦାନ୍ତପି ପଦାନ୍ତର ଗତିଃ ॥ ୧୬୯ ॥

ହଞ୍ଜିନ୍ଦିତ୍ୟର୍ଥଃ । ବିକ୍ଷୋ ଯଥା ମର୍ଯ୍ୟାଦାତିକ୍ରମ୍ୟ ଶ୍ରୀମପି ନିକରୋଧ ଭାଈର
କ୍ଷମପି ମାଧ୍ୟା ନିକରଣ୍ୟୀତ୍ୟର୍ଥଃ । ଅଭିଭୂତିରଭିକ୍ରମଃ ପକ୍ଷେ ସଂକୋଚଃ ॥ ୧୬୧ ॥

ଭାବୈବରୀର୍ଧା ଗର୍ବ ହର୍ଷାଦିଭି ରାଜ୍ଞୀବିତାଃ ବାବହାସୀଃ ପରମ୍ପର ନର୍ମ୍ଭୋକ୍ତି ଚେଷ୍ଟା
ବିତ୍ୟର୍ଥଃ ॥ ୧୬୮ ॥

ହେ ସମ୍ମନର୍ଦ୍ଦିନି ହେ ଗୋହନର୍ଦ୍ଦିନି ଲଲିତାଦ୍ୟାଶ୍ରବଣମାତ୍ରମବନଶ୍ଵେବ ଅତେ
ଛର୍ମଲାପି ମୁଖାଟୋପମାତ୍ରେଣେ ମର୍ଦ୍ଦୀକାର୍ଥଃ ॥ ୧୬୯ ॥

ନିରୋଧ କ୍ରିୟାଛିଲ ତାହାର ଆୟ ତୁମିଓ ଶ୍ରୀରାଧାକେ
ନିରୋଧ କର ॥ ୧୬୭ ॥

ହଳ୍ଡା । (ବ୍ୟବଧାନ କରିଯା) ସଖି ଲଲିତେ ! ଚାଟୁବାକ୍ୟ ଦ୍ଵାରା
ଆର୍ଥନା କରିତେଛି, ତୁମି ଏକମେ ଈବଃ ତୁମ୍ଭୀନ୍ତାବ ଅବଲମ୍ବନ
କର, ଆମି ଶ୍ରୀରାଧାକୁଷେର ଈର୍ବ୍ଦା ଗର୍ବ ଓ ହର୍ଷାଦି ନିବନ୍ଧନ
ଉତ୍ତ୍ରାସିତ ପରମ୍ପର ନର୍ମ୍ଭୋକ୍ତି ଚେଷ୍ଟା ସକଳ ସମର୍ପନ
କରି ॥ ୧୬୮ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଗୃହନର୍ଦ୍ଦିନି ! ଅର୍ଥୀ ତୁମି ନିଜେ ଦୁର୍ବଲା, ଲଲିତାଦିର
ଆଶ୍ରୟ ବଳ ମାତ୍ର ଅବଲମ୍ବନ ପୂର୍ବକ ଦର୍ଶ କରିଯା ବୁଝା ନର୍ଦିନ
କରିତେଛ, ଯାହା ହତ୍ତକ, ଶୁଙ୍କନା ଦିଯା କି ପଲାୟନ କରି
ଦେଇ । ତୋମାର ପଦ ହଇତେ ପଦାନ୍ତର ଗତି ଦୁଲ୍ଲଭା ॥ ୧୬୯

ରାଧା । କିଂ ଅକ୍ଷେ ବଣିଜ୍ଜ ଜୀବିଗାନ୍ତ ଜ୍ଞାନଟାଳାନ୍ଦୋ ଉତ୍ତରୋ
ଭରଣ ପଲାଇସ୍ମଙ୍ଗ ॥ ୧୭୦ ॥

କୁମ୍ଭ । ସାଧୁ ସାଧୁ, କୃଗଂ ହିରୀଭବ ଯାବଦେଶ ତେ ପଯୋଧରୋ

କିଂ ବୟଃ ବାଣିଜ୍ୟଜୀବିକା: ଯଦ୍ୱଟପାଳାଂ ହତୋ ଭରେନ ପଲାଯିଯାମହେ ।
ବାଣିଜ୍ୟରେ ଆଜୀବିକା ବାର୍ତ୍ତା ଯାମାଂ ତା: ॥ ୧୭୦ ॥

ପଯୋଧରୋପରି ଘେରୋପରି କ୍ଷମୋପଚରିଚ । ନକ୍ଷତ୍ର ମାଳା: ଉତ୍ୱଶ୍ରେଣୀ: ମୁକ୍ତା
ମାଳାଂଚ । ମୈବ ନକ୍ଷତ୍ରମାଳା ତାଂ ସମ୍ପ ବିଂଶତି ମୌଜିକୈକରିତାମରଃ । ଅପ-
ହର୍ତ୍ତୁ: ନିର୍ବାପମିତ୍ତୁ: ଆକ୍ରମୁକୁ କଳ୍ୟାତାଂ ସମର୍ଥତା: ପ୍ରାତଃକାଳଷଂଚ । ଅତ୍ୟ-
ଷୋହହୁର୍ଥେ କଳ୍ୟ ଉଥୁ: ଅତ୍ୟାଧସୀ ଅପୀତି । କଳୋ ମଜ୍ଜ ନିରାମରୋ ଇତି

ଶ୍ରୀରାଧା । ଆମରା କି ବାଣିଜ୍ୟ ହାରା ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରି,
ଏକାରଣ ତୁମି ଯେ ସ୍ଟଟପାଲ ତୋମାର ଭରେ ପଲାଯନ
କରିବ ॥ ୧୭୦ ॥

କୁମ୍ଭ । ଭାଲ ଭାଲ, କ୍ଷମକାଳ ହିର ହେ, ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆୟି
ତୋମାର ପଯୋଧରୋପରି ନକ୍ଷତ୍ର ମାଳା (ମୁକ୍ତାହାର) ଅପହର-
ଣାର୍ଥ କଳ୍ୟ ଅର୍ଥାଂ ସାମର୍ଥ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ନା କରି ॥

ତାଂପର୍ଯ୍ୟ । ଶ୍ରୀକୁମ୍ଭ ଯେ ଶ୍ରୀରାଧାକେ କହିଲେନ ତାହାର
ଅର୍ଥ ଦୁଇ ପ୍ରକାର, ପରୋଧର ଶବ୍ଦେ କ୍ଷମ ଏବଂ ଘେର । ନକ୍ଷତ୍ର
ମାଳା ଶବ୍ଦେ ନକ୍ଷତ୍ରଶ୍ରେଣୀ ଓ ସମ୍ପବିଂଶତି ମୁକ୍ତାହାରା ନିର୍ମିତ
ମାଳା । ଅପହରଣ ଶବ୍ଦେ ନିର୍ବାପଣ ଓ ବଳ ପୂର୍ବିକ ଏହଣ
ଏବଂ କଳ୍ୟ ଶବ୍ଦେ ସମର୍ଥ ଓ ପ୍ରାତଃକାଳ ॥

ଘେର ପକ୍ଷେର ଅର୍ଥ ଏହି, ରାଧେ ! ତୁମି କ୍ଷମକାଳ ହୀର
ହେ ଯାବନ୍ତ ଘେରୋପରି ନକ୍ଷତ୍ର ଶ୍ରେଣୀକେ ନିର୍ବାପଣ କରିବାର

ପରି ବିଲକ୍ଷିତାଂ ନକ୍ଷତ୍ରାମପହର୍ତ୍ତୁଃ କଳ୍ୟାତ୍ମାମାଦୟାମି

॥ ୧୭୧ ॥

ରାଧା । ଏମା ସୁଦୀର୍ଘତମା ତାମ୍ଭୀ ଶାମା ତା କୁଦୋ କଲ୍ୟାନ୍ତ ଅବ୍ଭ୍ୟା
ଗ୍ରମା ସଙ୍କାବି ॥ ୧୭୨ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଶିତଃ କୃଷ୍ଣ । ପ୍ରୋଲମଚ୍ଛବିକରେ ଅକୁଳ ପୁଣ୍ୟରୀକେ

ଚାମରଃ ॥ ୧୭୧ ॥

ଏହା ସୁଦୀର୍ଘତମା ତାମ୍ଭୀ ଶାମା ତଥ କୁତ୍ତଃ କଳ୍ୟାତ୍ମାଭ୍ୟାମାଶକାପି । ସୁଦୀର୍ଘ-
ତମା ତାମ୍ଭୀ କୃଷ୍ଣପଙ୍କୀଯା ରାତ୍ରି ଶାମା ତାଂ ଶାରିବା ନିଶ୍ଚେତି ବିଶ୍ଵଃ । ପଞ୍ଜେ
ଅତି ଦୀର୍ଘତମା ଆଶ୍ରୁଃ ଅମାତ୍ରୁଃ ଚାଶକ୍ୟୋତ୍ୟର୍ଥଃ । ତାମ୍ଭୀ କୋପବତୀ ଶାମା
ମଲକଣା ନାୟିକା । ଅତଃ କଳ୍ୟାନ୍ତ ସମର୍ପଣାପି ॥ ୧୭୨ ॥

ପ୍ରୋଲମଚ୍ଛବିକରେ ପ୍ରୋଦ୍ୟାତ୍ସୂର୍ଯ୍ୟେ ପଞ୍ଜେ ପ୍ରୋଲମଷ୍ଟୌ ଚଣ୍ଡୀ କରୋ ପାଣୀ ଯନ୍ତ୍ର
ତଞ୍ଚିନ୍ ଅକୁଳାନି ପୁଣ୍ୟରୀକାନାଂ କମଳାନାଂ ଝିକ୍ଷଣାନି ନେତ୍ରାଣି ସମ୍ମାନ ତଞ୍ଚିନ୍ ।

ନିମିତ୍ତ ପ୍ରାତଃକାଳ ନିଷ୍ପତ୍ତ ନା କରି ॥ ୧୭୧ ॥

ରାଧା । ଏହି ଅତି ଦୀର୍ଘତମା କୃଷ୍ଣ ପଙ୍କୀଯା ରଜନୀ ଅତ୍ୟବ କି
ଅକାରେ କଲ୍ୟେର ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରାତଃକାଲେର ଜ୍ଞାଗମନ ଆଶକ୍ତା
ହଇବେ ॥

ପଙ୍କାନ୍ତରେର ଅର୍ଥ । ମେଘ ପଞ୍ଜେ ଅତି ଦୀର୍ଘ ପ୍ରୟୁକ୍ତ
ଗ୍ରହଣ କରିତେ ସମର୍ଥ ହିଁବା ନା । ଅର୍ଥବା ପରମ କୋପବତୀ
ମଲକଣ ଶାମା ନାୟିକାକେ ସମର୍ଥ ବାଜ୍ଜିଓ ପ୍ରାଣ ହିଁତେ
ପାରେ ନା ॥ ୧୭୨ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ଈମ୍ବ ହାତ୍ତ କରିଯା) କମଳ କଳାପେର ଲୋଚନଚଯ
ଉଚ୍ଚାଲିନ କରିଯା ତୌକୁରଶି ସୁର୍ଯ୍ୟେର ଉଦୟ ହିଲେ ତାମ୍ଭୀ

ক্ষণে বিশ্বুরতি হারিততারোকৃহারা স্বলিত তমিত্র
বসনা তামসী শ্যামা স্বয়মেব সদা পলায়তে ॥ ১৭৩ ॥
রাধা । হস্ত সূর রাঙ্গ খঙ্গেন কথু চগুঅরস্ম চণ্ডিমা ॥ ১৭৪ ॥

শীতকালে উদ্বেষ্টু গ্রীষ্মকালেচ শীতলা । পঞ্জ গঙ্গীর্থং হস্ত মা শ্যামা
পরিকীর্তিত । পক্ষে ফুল কমলালোচনে মরি বিশ্বুরতি সতি তারা মক্তাণি
মুক্তা মালাচ তমিত্র কপং বসনং পক্ষে নীলনন্দনং ॥ ১৭৩ ॥

হে সূর রাঙ্গানে ন ধলু চগুকরত চণ্ডিমা তেজঃ সম্যএব উপরাগেন তত
তেজোহাসাং । পক্ষে হে সূর বীর রাধোখানে ন চগুত করত ॥ ১৭৪ ॥

রঞ্জনীর তারাকুপ বিশাল হার অপহৃত হয় এবং অঙ্ককার
য় বসন স্বলিত হইয়া পড়ে একারণ সে সতত স্যঃই
পলায়ন করিয়া থাকে ॥

পক্ষান্তরের অর্থ । বিরাজিত আজামুলবিত বাহশালী
পুণরীক লোচন আমি অগ্রে স্ফুর্তিশীল হইলে শ্যামা
স্তীর মুক্তাহার অপহৃত এবং নীল বসন স্বলিত হওয়ায়
সে সর্বদা স্বয়ঃই পলায়ন করে ॥ ১৭৩ ॥

ত্রীরাধা । হা কষ্ট ! হে সূর । রাঙ্গু উদয় হইলে কথনই চগু
করের চণ্ডিমা অর্থাং তেজঃ থাকে না, কারণ উপরাগ
নিবন্ধন তাহার তেজ হৃস হইয়া যায় ॥

পক্ষান্তরের অর্থ । হে সূর অর্থাং হে বীর ! রাধার
উখান হইলে তোমার প্রচণ্ড হস্তের আর পরাক্রম থাকি
বে না ॥ ১৭৪ ॥

କୁଷଃ । ପଶ୍ଚ ଦୁର୍ବିଷହତା ସୁତୋହୟଂ ଚକ୍ରଲଙ୍ଘା କଥଃ ତଦୁ-
ରାଧା । ବିହଞ୍ଚ ହଞ୍ଚ ଫୁକାର ଦୁର୍ବିସେଣ ହଦାଜୁଦ ଚକଳକ-

ଥଣ ଗାଅରଣାଅ ମୋହଦାଇଣଂ ବିଷାଣଂ ମହାମାରଂ କିତ୍ତି
ଉଲ୍ଲାସେନି ତୁଥଃ ଗତ୍ତରଂ ଗହୁଅ ମୁରଲୀଆ ଗାଇଣିଃ ॥

ଦୁର୍ବିଷହତା ଦୁଃମହତ୍ଵଂ ତେନ ସୁତୋହୟଂ ଚକ୍ରଲଙ୍ଘା ରେଖାମର ଚିତ୍ତଧାରୀ ଇତି
ଦକ୍ଷିଣ କରତଳଂ ଦର୍ଶଯତି ତତ୍ତ୍ଵାନଂ ତତ୍ତ୍ଵାହୋରତ୍ତ୍ଵାନଂ ଚକ୍ରଦର୍ଶନାଂ ଗ ବିଭେଣୀ-
ତ୍ୟର୍ଥଃ ॥ ୧୭୫ ॥

ବିହଞ୍ଚେତି ତତ୍ତ୍ଵାକ୍ୟାଶାର୍ଥାଷ୍ଟର କରଣାଯ ମରହତୀ ସାହାୟ୍ୟମେବ ଶୁଚେତି । ହଞ୍ଚ
ଫୁକାର ଦୁର୍ବିମେଣ ହତ୍ୟତ ଚକ୍ରଲଙ୍ଘ ନାଗର ନାଗ ମୋହଦାୟିନଂ ବିଷାଣଂ
ମହାମାରଂ କିମିତି ଉଲ୍ଲାସେନି ହୁଃ ଗହୁରଂ ଗହୁ ମୁରଲୀକା ନାଗିନୀଃ ଚର୍ବ ଚକ୍ରଲଙ୍ଘ

କୁଷଃ । ଦକ୍ଷିଣ ହଞ୍ଚ ଉତ୍ତାନ କରିଯା କହିଲେନ ଦେଖ ଅନ୍ଧ୍ୟ ଚକ୍ର
ଚିତ୍ତ ଧାରୀ ଏହି ହଞ୍ଚ, ଇହାର ଅଗ୍ରେକି ପ୍ରକାରେ ରାହୁର
ତୁଥାନ ହଇଲେ ? ଚକ୍ରଦର୍ଶନେ ମେ ଭୀତ ହଇଲା ଥାକେ ॥ ୧୭୬ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଉଚ୍ଚ ହାତ୍ତ କରିଯା) ଅର୍ଥାଏ ଶ୍ରୀକୁଷଃ ଯେ ହଞ୍ଚେ
ଚକ୍ର ଚିତ୍ତ ଦେଖାଇଲେନ, ତାହାତେ ଚକ୍ର ଧାରଣ ଏହି ତଦୌର
ବାକୋର ଅର୍ଥାଷ୍ଟର କଣ୍ଠରା କରିଯା କହିଲେନ, ହେ ଅୟୁତ ଚକ୍ର
ଚିତ୍ତ ନାଗର ନାଗ । ଅର୍ଥାଏ ହେ ନଗରମୁଦ୍ରକୀୟ ଅୟୁତ ଚକ୍ର
ଚିତ୍ତ ଧାରୀ ସର୍ପ ! ହାୟ । ତୋମାର ଫୁକାର ଝପ ଦୁର୍ବିଷ ଦ୍ଵାରା
ଆଗି ଯେ ହତ ହଇଲାମ, ମୋହଦାୟି ବିଷାଣ ଝପ ମହାବୁଟ୍ଟି
କରିଯା କି ଉଲ୍ଲାସ ଏନାନ କରିତେହ ? ଗିରିଗର୍ଜରେ ଗିଯା

ଚୁଷେହି ॥ ୧୭୬ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଶୁଙ୍କ ନାଗରି ତଥୟମେବ ନାଗରନାଗଃ ସୁପ୍ରତ୍ନୀକୋହୟଃ
ସଂ ପଦ୍ମନୀନାଂ କରହାଟିକମାକ୍ରୋଷ୍ଟୁ କାମୋ ଅହାସାରଂ
ବିଷାଣମୁଲ୍ଲାସଯତି ॥ ୧୭୭ ॥

ଫଳଚିହ୍ନଧାରି ନଗର ସହଜ୍ଞ ମହାମର୍ପା ମହାନ୍ତଃ ଆସାରଂ ଧାରାମଞ୍ଜାତଃ ॥ ୧୭୬ ॥

ନାଗରନାଗଃ ନାଗରପ୍ରେଷ୍ଠଃ ସୁପ୍ରତ୍ନୀକଃ ଶୋଭନାନ୍ତଃ ଅଙ୍ଗଃ ପ୍ରତିକୋହୟବ
ଇତ୍ୟମରଃ । ପକ୍ଷେ ସୁପ୍ରତ୍ନୀକେ ଦିଗ୍ଗଞ୍ଜଃ ଗଜେପି ନାଗ ମାତଞ୍ଜା ବିତ୍ୟମରଃ ପଦ୍ମ-
ନୀନାଂ କମଲିନୀନାଂ କରହାଟଃ ଶିଖା କଙ୍କ ଇତ୍ୟମରଃ । ପକ୍ଷେ କରଯୋହାଟିକ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ
କଳନଃ ବିଷାଣଂ ଦନ୍ତଃ ପକ୍ଷେ ଶୃଙ୍ଗଃ । ବିଷାଣଃ ପଞ୍ଚଶୃଙ୍ଗେତ ଦନ୍ତୟୋରିତ୍ୟମରଃ ॥ ୧୭୭

ମୁରୁଲୀକା ନାଗିନୀକେ ଚୁଷ୍ଟନ କର ॥ ୧୭୬ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଶ୍ରୀରାଧା ଯେ ନାଗ ଶବ୍ଦେ ସର୍ପ ବର୍ଣନ କରିଯାଛିଲେନ
ତାହାତେ ସର୍ପାର୍ଥ ପରିତ୍ୟାଗ ପୂର୍ବକ ନାଗଶବ୍ଦେର ଶ୍ରେଷ୍ଠାର୍ଥ
ଗ୍ରହଣ କରିଯା ଉତ୍ତର କରିଲେନ ହେ ଶୁଙ୍କନାଗରି ! ଏହି ମଞ୍ଜ-
କ୍ଷଣ ଜନ ଶୋଭନାନ୍ତ ନାଗର ନାଗ ଏକଥା ସ୍ଥାପିତ ବଲିଯାଇ,
କାରଣ ଇନି ପଦ୍ମନୀଦିଗେର କରହାଟିକ ଅର୍ଥାଏ ସ୍ଵର୍ଗକଙ୍ଗ
ଆକର୍ଷଣାର୍ଥ ଗହାସାର ବିଷାଣ ବାନ୍ଦ୍ୟ କରିତେଛେ ॥

ନାଗ ଶବ୍ଦେ ହଣ୍ଡି ଅର୍ଥ ଗ୍ରହଣ କରିଯା ପଞ୍ଚାନ୍ତରେର ଅର୍ଥ
ଏହି ଯେ, ହେ ଶୁଙ୍କନାଗରି ! ଏହି ନାଗର ନାଗ ସୁପ୍ରତ୍ନୀକ
ଅର୍ଥାଏ ଦିଗ୍ଗଞ୍ଜ ଅକ୍ରମ, ଏ କମଲିନୀ ମକଳେର କରହାଟ
(ମୂଳ) ଆକର୍ଷଣ କରିବାର ଅଭିଲାଷେ ମହାସାର ଦନ୍ତ ଉଲ୍ଲା-
ସିତ କରିତେଛେ ॥ ୧୭୭ ॥

ରାଧା । ପଟ୍ଟମଣିଏ ବରାଟସ୍ମ ବି ଅପ୍ ପଦାଂଃ ଜାଣିହି ॥ ୧୭୮
କୃଷ୍ଣ । ଶିଥା କାମିନି ବରାଟକର୍ଯ୍ୟ ଅପି କିମାଞ୍ଚଦାନଂ କର୍ତ୍ତୁ-
ମୁଦ୍ୟତାସି ସମସ୍ତର୍ଥ ଗ୍ରହୀଲ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ନାମମାତିସ୍ତସ୍ୟତି ॥ ୧୭୯
ରାଧା । ମୋଂପ୍ରାସଂ ବିହନ୍ତ ହନ୍ତ କୁଡ଼ଟୁମଣ୍ଡାହଣ୍ଡଳ ପମିଦ

ପଦିଶା ବରାଟକାପି ଅପଦାନଂ ଜାଣିହି ବରାଟକୋ ବୀଜକୋଷ । ପଞ୍ଜ
କର୍ଦ୍ଦକ ॥ ୧୭୮ ॥

ତସାକୋ ଆକୃତତ୍ୱାର୍ଥରେ ପ୍ରତ୍ୟାବାଚ କାମିନିତି ସ୍ମୁଖେନେବ ତବ ପ୍ରାର୍ଥନା-
ଦିତ ତାବ । ବରାଟଅସ୍ମେତାତ୍ତ ବରାଟାରେତାର୍ଥ । ପପ୍ପଦାନ ମିତାତ୍ତାଅ-
ଦାନଂ ॥ ୧୭୯ ॥

ଶୁଦ୍ଧକୁତେ ସ୍ଵର୍ଗେବ କାକଣ୍ୟେନ ଗୃହାନ ଇମଂ ଜନମିତି ନିରକ୍ଷ ଲକ୍ଷଣ୍ୟା କାଙ୍କ୍ଷା
ଶ୍ରୀରାଧା । ପଞ୍ଚପଞ୍ଜ ଅବଲମ୍ବନ କରିଯା କହିଲେନ । ଅହେ
ହନ୍ତିନ ! ପଦିଶା ମକଳ ବରାଟକ ଅର୍ଥାଂ ବୀଜକୋଷଓ ଥଦାନ
କରିବେ ନା ଜାନିଓ ॥

ପଞ୍ଚାନ୍ତରେ ପଦିଶାନାୟିକା । ଏକ ବରାଟକ ଅର୍ଥାଂ ଏକ-
ପର୍ଦ୍ଦକୁ ଥଦାନ କରିବେ ନା ଜାନିଓ ॥ ୧୭୮ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ଈସଂ ହାନ୍ତ ପୂର୍ବକ) ଶ୍ରୀରାଧାର ବାକୋ ପ୍ରାକୃତ ଶଦେର
ଅର୍ଥାନ୍ତର କର୍ମନା କରିଯା କହିଲେନ ହେ କାମିନି ! ତୁ ମି
ବରାଟକେର ନିମିତ୍ତ ଆଉ ଦାନ କରିତେ ଉଦ୍ୟତ ହଇଯାଛ,
ଇନି ଅର୍ଥଗ୍ରାହୀ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ, ଅତେବବର୍ତ୍ତ ରହ ଅଞ୍ଚନା ହାରା ପରି-
ତୁଫ୍ଟ ହେଯେନ ନା ॥ ୧୭୯ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ପ୍ରିୟବାକୋର ସହିତ ହାନ୍ତ କରିଯା) କି ଛଃଥେର
ବିଷର, ହେ କୁଟୁମ୍ବ ମଣ୍ଡଳେନ୍ଦ୍ର ! ଥେମ ହତ, ଥେମ ହତ, ଶୁକ୍ଳ

ପରିମା ଶୁଳୁକିକିଦେ ସଅଂ ଚେଉ କାରଣେ ଗେହ ଇମଂ
ଜଣ ॥ ୧୮୦ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଶ୍ରୁଟଃ ବିହଞ୍ଚ ଚଣି ସ୍ଵାର୍ଥ ପଣ୍ଡିତାମି ସଦୁପହାସ ମୁଖୀୟେ
କୃତ କାକୁଭଙ୍ଗିଭରେଣ ଭବତ୍ୟା ବାନ୍ଧବେ ପର୍ଯ୍ୟବସାୟିତେ ।
ତତ୍ତ୍ଵସ୍ଥାରୀକର୍ଣ୍ଣ ॥ ୧୮୧ ॥

ଗବ୍ୟଭାର ଭରଭୁଗ କନ୍ଧରାଂ
ତୁର୍ଦ୍ଵିଧାଂ ବିଧୁରଗାତ୍ରି ଅର୍ଦ୍ଧଃ ।

ଉତ୍ତିଃ ॥ ୧୮୦ ॥

ଶ୍ରୁଟ ବିହଞ୍ଚିତି ଗବ୍ୟଭାରେତି ବିବିକ୍ଷିତ ଶୋକାର୍ଥ ଅରଣ୍ୟ । ବାନ୍ଧବେତୁ ନ
ପୂରନତାନ୍ତ ତିରସ୍ତ ବାଚ୍ୟୋ ଧରିବିରାମିତି ॥ ୧୮୧ ॥

ପଦା ଚରଣେନ କିଃ ପୁନଃ ପାଶିନା ହାସଦର୍ଶତଃ ଉପହାସଛଳୀ ॥ ୧୮୨ ॥

ନିମିତ୍ତ ସୟଂଇ କାରଣ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଯା ଏହି ଜନକେ ଅହଣ
କର ॥ ୧୮୦ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ଗବ୍ୟ ଭାର ଭର ବକ୍ଷ୍ୟଗାଣ ଶ୍ଲୋକ ଶ୍ଲୋକ ହତ୍ୟାତେ ସ୍ପଷ୍ଟ
କ୍ଳାପେ ହାତ୍ସ୍ତ କରିଯା) ହେ କୋପନେ । ତୁମି ସ୍ଵାର୍ଥ ବିଷୟେ
ପଣ୍ଡିତା ହଇଯାଛ, ସେ ହେତୁ ଉପହାସ ମୁଦ୍ରା ଦ୍ୱାରା କାକୁବାକ୍ୟ
ପ୍ରୟୋଗ କରିଲା, ତୋଗାର ଭଙ୍ଗୀଭର ଦ୍ୱାରା ବାନ୍ଧବାର୍ଥେ ପର୍ଯ୍ୟବ-
ସାନ ହଇଲ, ଅର୍ଥାତ୍ ଉପହାସ କ୍ଳାପେ ପରିଗଣିତ ହଇଲ ଅତ୍ରେବ
ତଥ୍ ଶ୍ରବଣ କର ॥ ୧୮୦ ॥

- ହେ ବିଧୁରଗାତ୍ରି ! ହା କଷ୍ଟ ! ତୋମାର ଅତ ଗବ୍ୟ
ଭାର ଭରେ ଯାହାର କନ୍ଧରମେଶ ବକ୍ର ହଇଯାଛେ ଏମତ ରମଣୀକେ
ମାଦୃଶ ଜନ ହଣ୍ଡେର କଥାତ ଦୂରେ ଥାକୁକ, ପଦେର ଦ୍ୱାରା ଓ

ପ୍ରକ୍ଷେପ୍ୟହହ ଲଜ୍ଜତେ ପଦା

ଦୈନ୍ୟମାଚର ନ ହାସ ଦ୍ଵାରତଃ ॥ ୧୮୨ ॥

ରାଧା । ଶ୍ରୀମଦ୍ ଇଶ୍ଵର ଚେତ୍ ମହାବିଡୁଷ୍ଟଗେ ବିକିଞ୍ଜନ୍ମନ୍ତିଶ୍ଚ ଶୃଷ୍ଟୁ
ମଙ୍କାର ବୁଦ୍ଧିଏ ଦପ୍ତପୁକୁ ରଦା ଗାମ ଉଣୀଅଦି ॥ ୧୮୩ ॥

ଶୃଙ୍ଗାରୋଇଦ ଦାମା ବିଅକ୍ରମୋ ହୋଲି ସବଦୋ ଭଦ୍ର ।

ଟେରମେବ ମହାବିଡୁଷ୍ଟନେପି କ୍ରିସମାଣେ ସତି ଶୃଷ୍ଟୁ ମଙ୍କାର ବୁଦ୍ଧା ଦର୍ପୋକୁରତା
ନାମ କଣ୍ଯତେ ॥ ୧୮୪ ॥

ଶୃଙ୍ଗାରୋପିତଦାମା ନିଳକଣେ କ୍ରମି ସର୍ବତୋ ଭଦ୍ର । କଲିତେ ଜନ୍ମୁଳଙ୍ଗଡ଼େ
ଆସାଦମନନେନ ଯଥ ଫୁଲଃ । ହେ ଭଦ୍ର ବଲୀବର୍ଦ୍ଦ ଉକ୍ତା ଭଦ୍ର, ବଲୀବର୍ଦ୍ଦ ଇତ୍ୟମରଃ ।
ଅଶୁଲେ କ୍ଲେନ ବିରସେ ଶୁଦ୍ଧେ କଲିତେ ଦତ୍ତେ ସତି ଯମ ମହାନାନରୋହ୍ୟଃ କୃତ ଇତି
କୁଳ ପକ୍ଷେ ମନ୍ତ୍ରକାର୍ପିତମାଲ୍ୟ: ଅଥବା ସର୍ବତୋମଙ୍ଗଳ ଶୃଙ୍ଗାରୋଚିତ ଦାମା ଭବସି
ତଥାପି ଅଶୁଦ୍ଧକିନି ଲକ୍ଷ୍ମେ ଗବାଂ ପାଲନାର୍ଥ: କଲିତେ ସତ୍ୟୋବ ଦ୍ଵାଃ ଫୁଲଃ । ତଚ୍ଛ

ଶୃଷ୍ଟ କରିତେ ଲଜ୍ଜା ବୋଧ କରେ, ଅତ୍ୟେବ ଉପହାସ ଛଲେ
ଦୈନ୍ୟ କରିଓ ନା ॥ ୧୮୨ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଜୀଷ୍ଵ ହାତ୍ତ କରିଯା) ଏ ବ୍ୟକ୍ତିର ମହା ବିଡୁଷ୍ଟନା
କରିଲେଓ ଏ ଶୁଦ୍ଧର ମଙ୍କାର ବୁଦ୍ଧି ଦ୍ଵାରା ଦର୍ପ ବିନାଶଇ ବ୍ୟକ୍ତ
କରିତେଛେ ॥ ୧୮୩ ॥

ହେ ସର୍ବତୋଭଦ୍ର ! ତୁମି ଶୃଙ୍ଗାରୋପିତଦାମା ଅର୍ଥାତ୍
ବେଶ ନିର୍ମିତ ମାଳା ଆରୋପଣ କରିଯା ବିଲକ୍ଷଣ ହଇଯାଇ,
ଯେ ହେତୁ ଜନ୍ମୁଳଙ୍ଗଡ଼େ ପ୍ରସରତା ବୋଧେ ତୋମାକେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ
ଦେଖିତେଛୁ ॥ ଉଚ୍ଛ୍ଵ ବାକ୍ୟେର ତାତ୍ପର୍ୟ । ଭଦ୍ର ଶବ୍ଦେର ଅର୍ଥ
ବଲୀବର୍ଦ୍ଦ ଅର୍ଥାତ୍ ଦୁର୍ପାତ୍ୟା ବଳଦ, ଭୂଷାର ନିର୍ମିତ ରଙ୍ଗୁ ବନ୍ଧନ,

କଲିଦେ ଜୟୁଳ୍ଟରେ ପସାଦ ମନେଣ ଜଂ ଫୁଲୋ ॥
ସର୍ବାଃ । ସଶଦଃ ହସନ୍ତି ॥
କୃଷ୍ଣଃ । ସମ୍ପ୍ରତି ବାଣୀ ବିଶ୍ଵାୟତ୍ତ ପାଣୀ ହୀରକହାରଃ ହରତାଃ
ରାଧା । ପାଣିପଲ୍ଲାଅସମ କୁଦୋ ବଞ୍ଜାଗଃ ପ୍ରକ୍ରିସଣେ ସାହସଃ ତା
ଅଲଃ ଯୁହାଡୋବେଣ ଏଷା ତୁଙ୍କାଗଃ ପେକ୍ଖତ୍ତାଗଃ ଚଲିଦଙ୍କି
॥ ୧୮୫ ॥

ରିତଃ ବିଡ଼ିବନମେ ଆଦର କ୍ରପତରୀ ମନ୍ତ୍ରମେ ଈତ୍ୟର୍ଥଃ ॥ ୧୮୪ ॥

ପାଣିପଲ୍ଲାବଶ୍ର କୁତୋ ବଞ୍ଜାଗଃ ସ୍ପର୍ଶନେ ସାହସଃ ତମଃ ଯୁଧାଟୋପେନ ଏଷା
ଯୁଧାକଃ ପ୍ରେକ୍ଷମାନାଃ ଚଲିତାଙ୍ଗି ॥ ୧୮୫ ॥

ଜୟୁଳ୍ଟଗୁଡ଼ ଶବ୍ଦେ ଅକ୍ଷର ବିଶ୍ଵେଷ କରିଯା ଜୟୁଳ ଶବ୍ଦେ ରେନ୍
ବିରସ ଏବଂ ଗୁଡ଼ ଅର୍ଥାଃ ପଚାଗୁଡ଼ ଦିଯା ଆମାର ମହା ଆଦର
କରିଲ ଏହି ବିବେଚନାର ଅତିଶ୍ୟ ଅଫୁଲ ହଇତେଛ ।

ପକ୍ଷାନ୍ତରେ ଅର୍ଥ । ହେ ସର୍ବପ୍ରକାର ମନ୍ତ୍ରମ ସ୍ଵରୂପ !
ତୁମି ମନ୍ତ୍ରକେ ଶୃଙ୍ଗାର ଉଚିତ ଅର୍ଥାଃ ବେଶୋଚିତ ମାଲା ଧାରଣ
ପୂର୍ବିକ ଅତିଶ୍ୟ ହୃଦୋଭିତ ହଇଯାଛ; ଗୋ ପାଲନାର୍ଥ ଜୟୁଳ
କାର୍ତ୍ତେର ଲଗୁଡ଼ ଧାରଣ କରିଯା ଆଦର ଜ୍ଞାନେ ଅଫୁଲ ହଇ-
ତେଛ ॥

ମକଲେ । ଉଚ୍ଚ ହାତ କରିଲେନ ॥

କୃଷ୍ଣ । ସମ୍ପ୍ରତି ବାକ୍ ବିତଣାର ଅଯୋଜନ ନାହିଁ, ହତ୍ତବୟ ହୀରକ
ହାର ହରଣ କରକ ॥ ୧୮୪ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । କୋଥା ହିତେ କର ପଲ୍ଲବେର ହୀରକ ଅହଣେ ସାହସ
ହିବେ, ଯୁଧଗର୍ଭେର ଅଯୋଜନ ନାହିଁ, ତୋମରା ଦେଖିତେ

କୃଷ୍ଣঃ । ଶୁଦ୍ଧୀର୍ଧ କୁଞ୍ଜଳ ପକ୍ଷାସି ତତଃ କୁଟୁମ୍ବିତୀଯ ଗମିଷ୍ୟଦି
॥ ୧୮୬ ॥

ରାଧା । ସବଦାହିସାରିକା ସହସ୍ର ମେଆରଦ ନାହିଁ ଶାରୀ ଜଂ
ଉଡ଼ିଅସ୍ସଂ ॥ ୧୮୭ ॥

କୃଷ୍ଣঃ । ଲୋଲାଙ୍କ ଦାୟିଭଜନାଦଟାପଦମଭିଧୁତାସି ପୁରଃ ।

ଶୁଦ୍ଧୀର୍ଧା: କୁଞ୍ଜଳା ଏବ ପକ୍ଷା ବନ୍ଧା: ମୀ ପକ୍ଷେ କୁଞ୍ଜଳପକ୍ଷ: କେଶମୁହଃ ।
ପାଶଃ ପକ୍ଷଶଚ ହତଶଚ କଳପାର୍ଥୀ କଚାଏ ପର ଇତ୍ୟମରଃ ॥ ୧୮୬ ॥

ଶର୍ମଦାତିସାରିକା ସହଶ୍ର ମେଆରତ ନାହିଁ ଶାରୀ ସହ ଉଡ଼ିଗିରେୟ ଭାଷାଗ୍ରେଣ
ଅଭିସାରିକା ସହଶ୍ର ମେଆରତ ହେ ବନଲଙ୍ଘଟ ଇତ୍ୟର୍ଥ: ॥ ୧୮୭ ॥

ଲୋଲୋ ଅକ୍ଷେ ପାଶକୌ ତରୋର୍ଦାର ଭଜନାଂ ଆଷାପଦଃ ଶାରିପଟଗଭି ଲକ୍ଷ୍ମୀ-
କୃତା ଧୂତାସି । ଆଷାପଦଃ ଶାରିକଳମିତ୍ୟମରଃ । ପକ୍ଷେ ଲୋଲାଙ୍କମ୍ୟ ଚପଳ-

ଥାକ, ଏହି ଆମି ଚଲିଲାମ ॥ ୮୫ ॥

କୃଷ୍ଣ । ତୋମାର ଶୁଦ୍ଧୀର୍ଧ କେଶ ଗୁଲିଇ ପକ୍ଷ ହଇଯାଛେ, ଅତ୍ୟବ
ସ୍ପଷ୍ଟିଇ ବୋଧ ହଇଲ ତୁମି ଉଡ଼ିଯା ଯାଇବା ॥ ୧୮୬ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ହେ ଅଭିସାରିକା ସହଶ୍ର ମେଆରତ । ଆମି ଶାରୀ
ନହିଁ ସେ ଉଡ଼ିଯା ଯାଇବ ॥ ୧୮୭ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଚଞ୍ଚଳ ପାଶକ ହୟେର ଦାୟ ଭଜନ ହେତୁ, ଶାରିପଟ ଉପ-
ଲକ୍ଷେ ତୁମି ଆମାର- ଅଗ୍ରେ ଧୂତା ହଇଯାଛ । ଅତ୍ୟବ ଶୃଷ୍ଟଳ
ଧାରା ବନ୍ଧନ କରିବ ॥

ଅଧିବା ଚପଳମେତ୍ର ସେ ଆମି, ଆମାର ଶୃଷ୍ଟ ରଂଗ ଦାୟ
ଭଜନ ହେତୁ ଚତୁରଶୀତି ମନ୍ଦ ସର୍ପଟଙ୍କ ଉପଲକ୍ଷେ ଆମାର ଅଗ୍ରେ
ଧୂତା ହଇଯାଛ । ଅତ୍ୟବ ସହିରଂପ ପାଶ ଧାରା ତୋମାକେ

ইতি সারী ভবনি ইং শৃঙ্খলযিয়াম্বতো ভবতীং ।

ইতি পাণিমাধাতুমিছতি ॥ ১৮৮ ॥

রাধা । হকী হকী নুমং এরো মহামন্দহস্ম সেআও পহাবো
জং পইবদা প্রকংসে পাপাদো দে ভযং গথি ॥ ১৮৯ ॥

কৃষ্ণঃ । শ্রিষ্ঠা ভাবিনি সত্যমুৎকোপপতো বক্তৃতানি

নেত্রগ মম শুক্রনগ দ্বায় ভজনাং হেতো রষ্টাপদং কনকং চতুরশীতি লক্ষ
টকানভি লক্ষ্মীকৃত্য শৃঙ্খলযিয়ামি শারিবক্ষেপি শৃঙ্খল ইত্যমুঃ । গক্ষে
বাহ পাশাভ্যামিত্যর্থি ॥ ১৮৮ ।

নুনমেষ মহামন্দহস্ম সেৰাহাঃ অভাবঃ যৎ পতিত্রতাম্পর্শে পাপাত্তে ভযং
নাস্তি ॥ ১৮৯ ॥

স্তুতেতি স্বশ্রূত শক্ষেপেন সাধুসেন ষ্ঠোভাং তসাঃ প্রিষ্ঠ কথনাশক্তি
মৰধার্ঘ্যেতি তাৰঃ । উৎকোপে উৎকৃষ্ট কোপবতি পতো । গক্ষে
উৎকে উৎসুকে উপপতো মৰি । যথা উৎকা ইং উপপতো উৰ্বৰী শ্রেষ্ঠ সেৱা

বক্ষন কৱিব, এই বলিয়া হস্ত ধারণ কৱিতে ইচ্ছা কৱি-
লেন ॥ ১৮৮ ॥

শ্রীরাধা । হা ধিক্, হা ধিক্, নিষ্ঠয় ইহা মহামন্দহসেৱাৰ
অভাব, যে হেতু পতিত্রতাম্পর্শে তোমাৰ পাপ হইতে
ভয় নাই ॥ ১৮৯ ॥

কৃষ্ণ । (ঈষৎ হাস্ত কৱিয়া) হে ভাবিনি ! সত্য বটে, তুমি
উৎকৃষ্ট কোপশালি পতিৰ প্রতি বক্তৃতা হইয়াছ, অত-
এব আমি তোমাৰ গৱিষ্ঠ সেৱাৰ অভিলাষুক হইয়াছি ॥

অধৰা তুমি উপগতি রূপ আৰাৰ সেৱায় উৎক-

ଅତ୍ସବୋକ୍ର ସେବାମାନଭିଲାଙ୍କୋଷ୍ଟି ॥ ୧୯୦ ॥
 ରାଧା । ସଥଗୟରୋଷଂ ବକ୍ତବ୍ଯଦଶାପଣ୍ଡିତ ବିରମେହି । କୁଳଙ୍ଗନା
 ପ୍ରକ୍ଷେପଣଂ କୃଷ୍ଣ ଅଜ୍ଞାହିଦପ୍ରଦଂ ହୋଦି ।
 କୃଷ୍ଣଃ । କୁଳୀନମୟତେ କିମହମକୁଳୀନୋ ସଦ୍ସ୍ୟ ଭସତା ତ୍ରମୁ
 ସ୍ପର୍ଶେପି ଗେହନୌଚିତ୍ତି ॥
 ରାଧା । କୁଳିଣ ଜଣାଣଂ କିନ୍ତ ଏବଂ ଚରିଦଂ ଜଂ ନିଜଗବଣେ ପର
 ବନିଜାଣଂ ନିରଜଗଣେ ଏଦଂ ବିଡୁଷଣଂ ।
 କୃଷ୍ଣଃ । କାମିନି ପରା ତ୍ରଂ ବନିତାସି । ଇତି ବନେହତ୍ର ଅନ୍ୟଜେ
 ଉର୍କୋ: ସେବା ଚେତି ରହସ୍ୟ ଆର୍ଥନା ଭଙ୍ଗି ॥ ୧୯୦ ॥

ହେ ବକ୍ତବ୍ଯଶୁଣା ପଣ୍ଡିତ ବିରମ । କୁଳାଙ୍ଗନା ସ୍ପର୍ଶନଂ ଧଳୁ ଅତ୍ୟାହିତପ୍ରଦଂ
 ତସତି କୁଳୀନ ଅନାନା: କିଳ ଏବଂ ଚରିତଂ ସଂ ନିର୍ଜନବନେ ପର ବନିତାନାଂ
 ନିରୋଧେନ ଇଦଃ ବିଡୁଷନଂ । ଅତଏବ ମୋହନେତି ବାୟୋଜା ହର୍ଷଗର୍ଭାବହିଥା

ଠିତା ଆଛ ଏକାରଣ ଜାମିଣ ତୋମାର ଗରିଷ୍ଠ ସେବାଯ
 ଅଭିଲାଷୁକ ଆଛି ॥ ୧୯୦ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଥଗୟ କୋଟେର ସହିତ) ହେ ବକ୍ତ ବିତଣାପଣ୍ଡିତ !
 କ୍ଷାନ୍ତ ହେ, ନିଶ୍ଚଯ ଜାମିଣ କୁଳାଙ୍ଗନା ସ୍ପର୍ଶନ ଅତିଶ୍ୟ ଅହିତ
 ପ୍ରଦ ।

କୃଷ୍ଣ । ହେ କୁଳୀନମୟତେ ! ଆମି କି ଅକୁଳୀନ, ସେ ଆମାର
 ପକ୍ଷେ ତମୁ ସ୍ପର୍ଶ କରା ଅନୁଚିତା ।

ଶ୍ରୀରାଧା । କୁଳୀନଅନଦିପେର କି ଏକପ ଆଚରଣ ଉପସୁକ୍ତ
 ହୟ ସେ ନିର୍ଜନ ବନେ ପରବନିତାଦିଗେର ନିରୋଧ ଦାରା ଏହି
 ଝଳପ ବିଡୁଷନଂ ।

କୃଷ୍ଣ । (ପର ଶଦେର ଶ୍ରେଷ୍ଠାର୍ଥ ଜ୍ଞାନ କରିଯା କହିଲେନ)

ତେବ ନିତରାଂ ବିତରାଦୟ ସ୍ଟଟ୍ରାନଃ ।

ଗ୍ରାଧା । ମୋହନ ଅଧା ତୁଙ୍ଗାଦିଶେଣ ତକ୍ଷୀଅଦି ତଥା ଏସୋ ଜଣୋ
ଗ ହୋପି । ତା ଏଥ ଭୟାହ ଦୁର୍ଭୁଅଙ୍ଗ ଜୁଆଳ ଗଚ୍ଛଣେ
ଆହିତୁଣିଆଦା ଲିଲାଡୁଷ୍ଟରେହିଂ ଅଳଂ ହୁଲ୍ଲାହା ଦେ ଏଥ ଶୁଲ୍କ
ଭିକ୍ଷା ॥ ୧୯୧ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ଅରି ଶୁକଳେ ବରମଧୁନା ଶୁନ୍କଃ ହାଂ ଦାତୁମୁଦ୍ୟତାଂ

ମୋହନ ଯଥା ଦ୍ଵାରଶେନ ତକ୍ଷୀତେ ତଥା ଏବ ଜନୋ ନ ଭୟତି । ତମତ ଭରମାଜ୍ଞ
ଭୁଜଙ୍ଗ ଯୁଗଳ ନର୍ତ୍ତନେନାହିତୁଣିକତା ଲୀଲାଡୁଷ୍ଟରେଇଲଃ ହୁଲ୍ଲାଭା ତେବେ ଶୁନ୍କତିକ୍ଷା
ବ୍ୟାଲଗ୍ରାହାହିତୁଣିକ ଇତ୍ୟମରଃ ॥ ୧୯୧ ॥

ଅରି ଶୁକଳେ ଦାନଶୀଳେ ଶୁକଳୋ ଦାତରି ତୋକୁରୀତାଭିଧାମାତ୍ । ପକ୍ଷେ
ଶୋଭନ ଫଣାବତି ସ୍ଵରଂ ଶୁନ୍କଃ ପକ୍ଷେ ଶୋଭନ କଳେବରଃ ॥ ୧୯୨ ॥

ହେ କାରିନି ! ତୁମି ଆପନାକେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବନିତା ବଲିଆ
ମାନିତେଛ ଭାଲ, ଅତଏବ ଶୁତରାଂ ଏହି ବନେ ଅଦ୍ୟ ସ୍ଟଟ୍ର ଦାନ
ବିତରଣ କର ।

ଶ୍ରୀରାଧା । (ବାମୀ ଉତ୍ତିଷ୍ଠି ଦାରା ହର୍ଷପର୍ବତ ଏବଂ ଅବହିନ୍ମା ଅର୍ଥାତ୍
ଭାବ ଗୋପନ କରିଲା) ହେ ମୋହନ । ତୋମାର ମତ ବ୍ୟକ୍ତି
ସେ ରୂପ ତର୍କ କରିତେଛେ, ଏ ବ୍ୟକ୍ତି ସେ ରୂପ ନହେ । ଅତଏବ
ଏହଲେ ଘୂର୍ଣ୍ଣିତ ଜୁଭୁଜଙ୍ଗ ଯୁଗଳ ନର୍ତ୍ତନ ଦାରା ବ୍ୟାଲଗ୍ରାହି
କ୍ରୀଡ଼ାଡୁଷ୍ଟରେଇ ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ, ତୋମାର ସସ୍ତଙ୍କେ ଏହଲେ
ଶୁନ୍କ ଭିକ୍ଷା ଦୁଲ୍ଲାଭା ॥ ୧୯୧ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଅରି ଦାନ ଶୀଳେ ! ସମ୍ପ୍ରତି ତୁମି ଉତ୍ସକ୍ଷ ଶୁନ୍କଦିତେ
ଉଦୟତ ହଇଯାଇ ଦେଖିଯା ତୋମାର ପରମୋଦୟ ଚଟୁଲା

ପ୍ରେସ୍ ପରମୋହସବ ଚଟୁଲେଖଃ କୁରୁତେ ଜ୍ଞାନର୍ତ୍ତକୀ ମୃତ୍ୟୁ
॥ ୧୯୨ ॥

ରାଧା । ସଂକ୍ଷତେମ ।

ଲୋହମୟଲୟ କୃଷ୍ଣବଞ୍ଚନଃ
ଶ୍ଵର୍ଣ୍ଣନୀ ଅତିକୃତିଃ ଶ୍ଫୁରତ୍ୟର୍ମୋ ।

ଅମୋ ମନ୍ତ୍ରକଣ । କାନ୍ତା ଲୋହମୟୀ ଅତିକୃତିଃ କନକଅତିମା ସର୍ବକୁ ତୈଜଗଂ
ଶୋଇମିତ୍ୟମରଃ । ଶେଷ ତଙ୍ଗା ହର୍ଷଜାତୋଥେ ଆଜିନ୍ତନ୍ତ ଭାବଃ ଦର୍ଶନତି । କୃଷ୍ଣ-
ବଞ୍ଚନ ବହୁଃ କୃଷ୍ଣାଶ୍ରମୀରୋଧାରମ୍ଭ ସହ ଅତିମାଯାଃ କୁହକତ୍ତ ସର୍ପବିଶେଷତଃ

ଜ୍ଞାନର୍ତ୍ତକୀ ମୃତ୍ୟ କରିତେଛେ । ୧୯୨ ।

ଶ୍ରୀରାଧା । (ସଂକ୍ଷତ ଭାବାଯ) ଏହି ମଂସଦୃଶ କାନ୍ତା ଲୋହମୟୀ
ଅତିକୃତି । ଅର୍ଥାତ କନକ ଅତିମା ଘରପେ ଶ୍ଫୁର୍ତ୍ତି ପାଇତେ-
ଛେନ, ଇନି ଦୀର୍ଘ କର୍ତ୍ତିନତା ଅଯୁକ୍ତ ଅଲୟ କୃଷ୍ଣବଞ୍ଚନର ଅର୍ଥାତ
ପ୍ରକଳିତାଗ୍ରହ ଶ୍ଵର୍ଣ୍ଣନୀ କରିଯା ଥାକେନ, ଏକାରଣ ଇହାତେ
ଭୂରି ଫଣଶାଲି କୁହକ ନାମା ନାଗେର ଦନ୍ତ ସକଳ ବନ୍ଧ୍ୟାଦ
ଆଶ୍ରୟ ହୟ ଅର୍ଥାତ ତାହାର ଦନ୍ତବାତେ ଅତିମାର କିଛୁଇ ହୟ
ନା । ଅଥବା ଏହି ମନ୍ତ୍ରକଣ କାନ୍ତା କନକଅତିମା ରୂପେ ଶ୍ଫୁର୍ତ୍ତି
ପାଇତେଛେନ, ତୁମ୍ଭେ ସେ କୃଷ୍ଣ, ଇନି ତୋମାର ପ୍ରାଣ୍ୟୁପାଯେର
ଅତିଶୟ ବିରୋଧିନୀ, କାରଣ ଆଶାତେ ଆମାବି ବ୍ୟକ୍ତିର
ଭୋଗାଭିଲାଷ କୋନ କ୍ରମେଇ ଶୁଣିବ ହୟ ନା ।

ତାଥପର୍ଯ୍ୟ ଲୋହମୟୀ ଶବ୍ଦେ ଅକ୍ଷର ବିଶ୍ଵେଷ କରାଯାଇଲା ଓ
ଉତ୍ତମମୀ, ଲା ଶବ୍ଦେର ଅର୍ଥ ଦାନ, ଉତ୍ତମମୀ ଶବ୍ଦେର ଅର୍ଥ ବିତର୍କ
ମନୀ, ଅତିକୃତି ଶବ୍ଦେ ଅତିମା । ଅଲୟ ଶବ୍ଦେ ଅତିଶୟ

ସତ୍ର ସାନ୍ତ୍ବି କୁହକଣ୍ଠ ବନ୍ଧୁତାଃ

ତୁରିଭୋଗ ଭରିତନ୍ତ୍ୟ ଚାଶିଷଃ ॥ ୧୯୩ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ପ୍ରତିମାନ୍ତ୍ରତା ରାଧେ ବନ୍ଦ ଲୋହମୟୀ ଖ୍ରୁବଃ ।

ତତଃ ସ୍ଵର୍ଗଂଗ୍ରହାଶ୍ରେଷ୍ଠ ଚୁଷ୍ଟକେ ମୟୁରୀକୁରଙ୍ଗ ॥

ଇତି ମନ୍ଦଃ ମନ୍ଦମୁପସର୍ପତି ।

ଆଶୀର୍ବା ଦଃଷ୍ଟାଃ ବନ୍ଧୁତାଃ ସାନ୍ତ୍ବି । ପକ୍ଷେ କୁହକଣ୍ଠ କପଟିନଃ ଆଶୀର୍ବା ବାହା
ଡ୍ରୋଗଃ ଫଳଃ ଭୋଗନ୍ତ ॥ ୧୯୩ ॥

ପ୍ରତିମାନ୍ତ୍ରି ଶ୍ଵର୍ଗଃ ପକ୍ଷେ ମାସି ମାସି ଅତାଙ୍କତା ନିତ୍ୟନବୀନା ବନ୍ଦ ଉହୋ
ବିତର୍କତ୍ୟାମୀ ଚୁଷ୍ଟକେ ମଣେ ପକ୍ଷେ ଚୁଷ୍ଟମକର୍ତ୍ତରି । ଅପେହି ଅପେହି ଆର୍ତ୍ତବ୍ରଂ

କୃଷ୍ଣବଞ୍ଚି ଶବ୍ଦେ କୃଷ୍ଣର ଆଶ୍ରମଗୀଯ ଉପାୟ, କୁହକ ଶବ୍ଦେ
କପଟି ଏବଂ ଭୋଗ ଶବ୍ଦେ ବାହା, ପକ୍ଷାନ୍ତରେର ଅର୍ଥ ଏହି ଯେ,
ଦାନ ବିଷୟେ ବିତର୍କମୟୀ ଏହି ପ୍ରତିମାତୁମିଯେ କୃଷ୍ଣ ତେମୋର
ଆଶ୍ରମପାରେର ଅତିଶ୍ୟ ପ୍ରତିବର୍ଜ ଅନ୍ତର୍କପା ଅର୍ଥାଏ ତୁମି
ଇହଁକେ ଆଶ୍ରମ ହିତେ ପାରିବା ନା, କାରଣ ଏହି କଟିନ ପ୍ରତି-
ମାତେ ମାଯାବିର ଅତିଶ୍ୟ ଭୋଗାଭିଲାଷ ବିକଳତା ଆଶ୍ରମ
ହୟ ॥ ୧୯୩ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ଲୋହ ମିର୍ତ୍ତିତା ପ୍ରତିମାର ଅର୍ଥ ଅବଲମ୍ବନ କରିଯା କହି-
ଲେନ) ରାଧେ ! ତୁମି ଯଦି ଅନୁତ ବନ୍ଦ ଲୋହମୟୀ ପ୍ରତିମାଇ
ସତ୍ୟ ହଇଲା, ତବେ ତୁମି ସ୍ଵର୍ଗଂଗ୍ରହା ଅର୍ଥାଏ ଆପନା ହିତେହି
ଗ୍ରହଣ କରିବା, ଅତିରି ଚୁଷ୍ଟକ ମଣିକୁପ ଆମାତେ ଆଲିଙ୍ଗନ
ଅଙ୍ଗୀକାର କର, ଏହି ବଲିଯା ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ସାଇତେ ଲାଗିଲେନ ॥

ତାଏପର୍ଯ୍ୟ । ପ୍ରତିମାନ୍ତ୍ରତା ପଦେର ସନ୍ଧି ବିଛେଦ କରିଲେ
ପ୍ରତିମାମେ ଅନୁତା । ବନ୍ଦଲୋହମୟୀ ପଦେର ସନ୍ଧି ବିଛେଦେ

ରାଧା । ମନାକ୍ ପରାହତ୍ୟ ଅବେହି ଅବେହି ।

କୃଷ୍ଣ । ଲକ୍ଷ୍ମେଶ୍ଵରଶୀତ୍ୟାହି ଶୁଭୈ ବିନିମୟଂ ଗତାଂ ।

ନ ଯୌବନ ଶିଥାରଙ୍ଗଂ କୃତସ୍ତାଂ ଧାରଯାମ୍ୟଃ ।

ଇତି ଦିଦ୍ମିର୍ବୁଃ ପ୍ରସର୍ପତି ।

ରାଧା । ସମ୍ଭବମତିନୀଯ ସାଚି ବିଚଳନ୍ତୀ ॥ ୧୯୪ ॥

ଲଲିତେ ତୁମଂ କିଂ କଥୁ କୁଦୁହଳଂ ପେକ୍ଖମ୍ବି ।

ମାଧ୍ୟାରୟ ପକ୍ଷେ ମା ମାଂ ଧାରୟ ॥ ୧୯୪ ॥

ଲଲିତେ ତୁ କିଂ ଧଲୁ କୋତୁହଳଃ ପଞ୍ଚମି । ଅମଂ ଅମେନ କୁଟମିତେନ

ବହୁ ଉତ୍ସମୀ ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରକ ଶବ୍ଦେ ଚୁଷନକର୍ତ୍ତା ।

ପଞ୍ଚାନ୍ତରେର ଅର୍ଥ ଏହି ହଇଲ । ରାଧେ ତୁମି ପ୍ରତିମାଦେ
ଅତିଶୟ ଅଛୁତା ଅର୍ଥାଂ ନିତ୍ୟ ମବୀନା, ତୋମାର ରୂପ ଦେଖିଯା
ବିବିଧ ପ୍ରକାର ତର୍କ ଉପନ୍ହିତ ହୟ, ଅତେବ ଚୁଷନକର୍ତ୍ତା
ଆମାତେ ସ୍ଵର୍ଗଃ ଆଲିଙ୍ଗନ ଅଙ୍ଗୀକାର କର, ଏହି ବଲିଯା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ
ଧୀରେ ଧୀରେ ଗମନ କରିତେ ଲାଗିଲେନ ।

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଈବଂ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିଯା) ଆର୍ତ୍ତସ୍ଵରେ କହିଲେନ
ଦୂର ହୁ, ଦୂର ହୁ, ଆମାକେ ଧରିଓ ନା ॥

କୃଷ୍ଣ । ତୁମି ଯୁବତିଗଣେର ଶିରୋମଣି, ଚତୁରଶୀତି ଲକ୍ଷ ଶୁଦ୍ଧ
ଦ୍ୱାରା ବିନିମୟ କରିଯା ତୋମାକେ ଆଶ୍ରମ ହଇଯାଛି ଅତେବ
ଧରିବ ନା କେନ ? ଏହି ବଲିଯା ଧାରଣେଜ୍ଵାର ପାଦ ନିକ୍ଷେପ
କରିଲେନ ।

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଭୟ ଜନିତ ସ୍ଵରା ଅଭିମୟ ମହକାରେ ବାମଦିଗେ
ଗମନ ପୂର୍ବକ) ॥ ୧୯୪ ॥

ଲଲିତେ ! ତୁମି କି କୋତୁକ ଦେଖିତେହ ? ।

নান্দীযুধী । সহি রাহে অলং ইরিগা স্বট্টু কুট্টিমিদেশ
কিত্তিঅং পলায়িস্মসি ।

ললিতা । পুরঃ পরিজ্ঞয় ॥ ১৯৫ ॥

জইবি দুল্লিদশীলাণং লুষ্ঠাআণং তুঙ্গাণং দাণ গণণা
পলাবং এ কথু অঙ্গো কঞ্চপ্রেরন্তে বি অপ্রকা তহবি
কিম্পি ভণিত্ব কাষঙ্গি ।

কৃষঃ । কঠিনে কামং ভণ্যতাঃ ॥ ১৯৬ ॥

ললিতা । সংস্কৃতেন ॥

অমুত্র জয়গেক্ষণাশ্চতুরশীতি লক্ষাধিকাঃ

কিমিতি পলায়িসি ॥ ১৯৫ ॥

তয়োর্বাক চাতুর্য স্বধামুনিধো চিরঃ নিমজ্য পুনঃ সধী প্রার্থিত সাহায্য
ললিতা সাটোগম্যাহ বদ্যপি দুর্লিত শীলাণং লুষ্ঠকানাং যুয়াকং দামগণনা-
অলাপং ন গলু দৰং কর্ণপ্রাত্তেপার্ষ্যাম স্তোপি কিমপি ভণিত্ব কামান্বি ॥ ১৯৬ ॥
সবৱনা মহুৰজলেন পূৰ্বং চতুরশীতি দীৰ্ঘাত্যানোনা প্রতিবৎ প্রত্যেকং

নান্দীযুধী । সথি রাধে ! কুট্টিমিতি ভাব প্রকাশ করার
অয়োজন নাই, পলায়ন করিতেছ কেন ? ॥ ১৯৫ ॥

ললিতা । (অগ্রে প্রদক্ষিণ করিয়া) শ্রীরাধাৰ সাহায্য
প্রার্থনায় দর্পের সহিত কহিলেন, অহে ! যদিচ দুঃশীল
লুষ্ঠকারি তোমাদের দান গণনা প্রলাপকে কর্ণ আন্তে
স্থান প্রদান করিতেছি না, তথাপি কিছু বলিতে ইচ্ছা
করি ॥

কৃষঃ । কঠিনে ! যাহা ইচ্ছা হয় বল ॥ ১৯৬ ॥

ললিতা । (সংস্কৃত ভাষায়) অহে ! তোমার এই বয়স্ত

ପ୍ରତିଷ୍ଠମିତି କୌର୍ତ୍ତିତଃ ସବୟସା ତବୈବାମୁନା ।

ଇହାପି ଶୁବ ବିଶ୍ରତା ପ୍ରିୟମଥୀ ମହାର୍ଦ୍ଦେତ୍ୟସୋ

କଥଃ ତନ୍ଦପି ସାହସୀ ଶଠ ଜିମ୍ବକୁରେଗାଅସି ॥ ୧୯୭ ॥

କୃଷ୍ଣ । ସ୍ଵଗତଃ ବାଢଂ ନିର୍ବଚନୀ କୃତୋଚ୍ଚାତି ସବ୍ୟାଜମୁୁକର୍ଣ୍ଣେ
ଶ୍ଵରଙ୍ଗ ଶ୍ଵରଙ୍ଗ କେବଳ ଗଭୀରଧର୍ମାପି ଧରନିଧୋରଣୀ ବିଦୂରଙ୍ଗା

ଇହାପି ଆଶ୍ର ମଧ୍ୟ ଇତ୍ୟର୍ଥ ॥ ୧୯୭ ॥

ସବ୍ୟାଜମୁୁକର୍ଣ୍ଣେ ଭବନ୍ନିତି ବାଟିତି ପ୍ରତିବଚନାଶକ୍ତ୍ୟା ଲଲିତା ବାକ୍ୟାନବଧାନ
ମତିନନ୍ଦନି । କର୍ଣ୍ଣ ଲଗତୀତି । ସଦ୍ୟମୌ ମହାମୈନା ସଂମର୍ଦ୍ଦୀ ଭବତି ତମା ତତ୍
ଗଢ଼ୀ ସର୍ବମେବ ରାଜନମାବେନ୍ୟ । ସାରି ଖାସନପତ୍ରିକାମାନୀରଭାଷିତି ତାଃ

ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଏଥିନି ଉଲ୍ଲେଖ କରିଲ ଯେ ଏହି ମକଳ ବ୍ରଜହରିଣ
ଲୋଚନୀ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଚତୁରଶୀତି ଲକ୍ଷ ମୂଲ୍ୟବତୀ କିନ୍ତୁ ଇହୀ-
ଦେର ମଧ୍ୟେ ଆବାର ଏହି ପ୍ରିୟମଥୀ ମହାର୍ଦ୍ଦ୍ଵା ଅର୍ଥାଏ ଇହୀର
ମୂଲ୍ୟର ସଂଖ୍ୟା ନାହିଁ, ପୃଥିବୀତେ ଏକାପ ବିଶ୍ରାନ୍ତି ଆଛେ,
ଅତେବ ହେ ଶଠ ! କି ଥାକୁରେ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଏହଣ କରିତେ
ସାହସୀ ହଇତେଛ ॥ ୧୯୭ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ମନେ ମନେ ଯାହା ହଟ୍ଟକ ଆମକେ ନିର୍ବଚନୀ କୃତ ଅର୍ଥାଏ
ଅବାକୁ କରିଲ ଏହି ବଲିଯା ଛଲେ ଡକର୍ଣ୍ଣ ହଇଯା) ଶ୍ଵରଙ୍ଗ !
କେ ଏହି ଗଭୀର ଧର୍ମୀ ବାଗାଡ଼ବର କାରିଶ୍ମି, ଅତିଶୟ ଦୂରଦେଶେ
ଅଞ୍ଚଳ କ୍ଳାପେ ବିଚରଣ କରିତେଛେ, ଏହି କଥା ବଲିତେ ବଲିତେ
.ଶ୍ଵରଙ୍ଗର କର୍ଣ୍ଣ ସଂଲଗ୍ନ ହଇଲେନ ଅର୍ଥାଏ କର୍ଣ୍ଣ କର୍ଣ୍ଣ ଏହି କଥା
କହିଲେନ ଏ ସଦି ମହାମୈନେର ସମ୍ମର୍ଦ୍ଦ (ମୁକ୍ତ) ହୟ, ତାହା
ହଇଲେ ରାଜସମୀପେ ଗମନ ପୂର୍ବକ ସମୁଦ୍ରାର ନିବେଦନ କରିଯା

ଦଶୁଟେବ ଅସରତୀତି ସୁବଲମ୍ବ କରେ ଲଗଭି । ୧୯୮ ॥
 ସୁବଲଃ । ଏସୋ କୋଳାହଲ୍ସ ପ୍ରହବଃ ବିଜ୍ଞାହୁଂ ଚଲିଦେଙ୍କି
 ଇତି ନିଜାନ୍ତଃ । ୧୯୯ ॥

କୃଷ୍ଣ । କଠୋର ଭାବିନି ଲଲିତେ ଭସ୍ତୁ ଭସ୍ତ୍ୟାଃ ସଥୀ ଚତୁର-
 ଶୀତି ଲକ୍ଷାଧିକା । ତଥାପି କୋଟିଃ ନାତିକ୍ରମିଷ୍ୟତେବ ।
 ତତଃ ପରୈରପି କଳାଲକୈ ତ୍ରୁମବଶ୍ୟଃ ନାଗରଚନ୍ଦ୍ରାହୟଃ

ସମ୍ଭୂହରତି ॥ ୧୯୮ ॥

ଏବ କୋଳାହଲତ ପ୍ରଭାବେ ବିଜ୍ଞାତୁଂ ଚଲିତୋହି ॥ ୧୯୯ ॥

ତତେ ଯନନି ବିଭାବା ପାଞ୍ଚ ତଦୟୁକ୍ତପୋତ୍ତରୋ ଲଲିତାମାହ କଠୋରେତି କଳା
 ଲକୈଃ ସୋଡ଼ଶଳକୈରିତି ଅନୀତିଲକ ପରିମିତତ ଚତୁର୍ଧ୍ୟାଂଶ୍ୱେ । ଘଟପାଳେନ
 ଶାୟତୋ ଲଭ୍ୟ ଏବେତି ଭାବଃ । ସୋଜରିଷ୍ୟାତୀତି ସାମଗି ଉକାଳ ପାତରିଷ୍ୟାତି
 ପକ୍ଷେ ଚଞ୍ଚତ ସାତିଃ ସୋଡ଼ଶତିଃ କଳାତିଃ ସୋଜନଃ ଆୟୁଷାଂକାର ଏବ ॥ ୨୬୦ ॥

ଆମାର ପ୍ରତି ଶାସନ ପତ୍ରିକା ଆନନ୍ଦ କର, ଏହି ଭାବେ
 ସକଳକେ ବିତର୍କିତ କରିଲେନ ॥ ୧୯୮ ॥

ସୁବଲ । ଆମି ଏହି କୋଳାହଲେର ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥାନ ଜାନିବାର
 ନିଗିତ ଚଲିଲାମ । ଏହି ସଲିଯା ନିର୍ଗତ ହଇଲେନ । ୧୯୯ ॥

କୃଷ୍ଣ । କଠୋର ଭାବିନି ଲଲିତେ ! ତୋମାର ସଥୀ ଚତୁରଶୀତି
 ଲକ୍ଷାଧିକା ହର୍ତ୍ତବ ତଥାପି କୋଟି ଅତିକ୍ରମ କରିଲେ
 ପାରିବେବ ନା । ତାହାର ପରେଓ ଶୋଲଲକ୍ଷ ବାରା ଏହି
 ନାଗରଚନ୍ଦ୍ର ଅବଶ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧାନ୍ତପାତି ମଧ୍ୟେ ତୋମାକେଓ ନିକ୍ଷେପ
 କରିବେନ ॥

ପକ୍ଷାନ୍ତରେ ଏହି ନାଗର ଚନ୍ଦ୍ର ତୋମାକେ ଆପନାର ସୋଡ଼ଶ-

ଯୋଜିଯିଷ୍ୟତି ॥ ୨୦୦

ଶ୍ରୀରାଧା । ନନ୍ଦୀମୁହି ଭବଦୀଏ ନିଦେସ୍‌ସ ପଡ଼ିବାଲନଂ
ଶାହ ମୟୁତ୍ତଃ ଜଂ କୋଡ଼ିଗୁଣୀତ୍ତୁତଃ ଚେଅ ସଟ୍ଟଦାନଃ ॥ ୨୦୧ ॥
ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । ସହି ରାହେ ପଡ଼ିବାଲନଂ ନ ସଂବୃତଃ ଜଂ ଶୁଳ୍କମ୍‌ସ
ତିହାଓ ଗେହୁନୀଅଦି ॥ ୨୦୨ ॥
ଅବିଶ୍ୟ ସବୟସ୍ୟଃ ଶୁଳ୍କଃ ।

ପ୍ରୟୋଗମନ୍‌ସ ପିଙ୍ଗ ବାହିନୀ ଗିର୍ବ୍ରୋସବହିରୀ କିମ୍ ଦିଶା ମଞ୍ଚା

ନାନ୍ଦୀମୁଖ ଭଗବତ୍ୟା ନିଦେଶତ ଅତିପାଳନଃ ଶାଥୁ ସଂବୃତଃ । ଯେ କୋଡ଼ି
ଗୁଣୀତ୍ତୁତମେ ସଟ୍ଟଦାନଃ ॥ ୨୦୧ ॥

ମଧ୍ୟ ରାଧେ କଥଃ ଅତିପାଳନଃ ନ ମୟୁତ୍ତଃ । ଯେ ଶୁକ୍ଳ ତ୍ରିଭାଗୋ ଗୃହାତେ
ସୁଚିତ୍ତେପି ଅତିଟକ୍ ହେବଟକ ଅମ୍ଭେ କୁଟ୍ଟମେକ ଟକ ନିଷ୍ଟକନେନ ଗନ୍ଧୋତ୍ୟ
କ୍ରମାନ୍ତଃ ॥ ୨୦୨ ॥

ପ୍ରୟୋଗମନ୍ ନିଜ ବାହିନୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ବଧିବୀକୃତ ଦିଅଙ୍ଗଳା ବିଜୟକ୍ଷେତ୍ର ଉଦ୍ୟାନ

କଳାର ଅନ୍ତଃପାତିନୀ କରିଯା ଆତ୍ମସାନ୍ କରିବେନ ॥ ୨୦୦ ॥
ଶ୍ରୀରାଧା । ନାନ୍ଦୀମୁଖ ! ଆପନାର ନିଦେଶର ଅତିପାଳନ ଉତ୍ତମ
ରୂପେ ସମ୍ପଦ ହିଲ, ସେ ହେତୁ ସଟ୍ଟଦାନ କୋଟି ଗୁଣୀତ୍ତ
ହଇଯାଛେ ॥ ୨୦୧ ॥

ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । ମଧ୍ୟ ରାଧେ ! କେନ ଅତିପାଳନ ସମ୍ପଦ ହିବେ-
ନା, ସେ ହେତୁ ଶୁଳ୍କର ତୃତୀୟ ଭାଗ ଗ୍ରହଣ କରା ହି-
ଯାଛେ ॥ ୨୦୨ ॥

ଶୁଳ୍କ । (ସରସ୍ତେର ସହିତ ଅବେଶ କରିଯା) ପ୍ରୟୋଗମନ୍ତେର
ସ୍ଵୀଯ ସେନା ଉଦ୍ୟାନ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ସିଂହଗଣ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦ୍ଵାରା ଦିଅ

বিজেন্তি উজ্জ্বাণ চক্রবর্তি সীংহাও ॥
 কৃষ্ণঃ । প্রিয়বয়স্যোজ্জ্বল নূনঃ লেখহরোসি চক্রবর্তিনাঃ ॥ ২০৩ ॥
 উজ্জ্বলঃ । অধৈঃ । মহা ভট্টারঅস্ম মহাঘটাহিআৱে এস
 লেহো ইতি কৃষ্ণকৱে কেতকীকোৱকপত্ৰপৰ্য্যতি ॥
 কৃষ্ণঃ । সব্যাজমশব্দমেৰ লেখবাচনমুজ্জামভিময়তি ।
 বৃন্দা । নাগৱেন্দ্ৰ বয়মপ্যাকৰ্ণয়তুমিছামো বৰ্ণদৃতঃ ।
 • তমুখবন্ধমুৎসজ্য কাৰ্য্যমেৰ সমুচ্চার্যাতাঃ ॥
 কৃষ্ণঃ । স্পষ্টঃ বাচয়তি ॥ ২০৪ ॥

চক্রবর্তি সিংহাঃ ॥ ২০২ ॥

অগ কিং মহাভট্টারকন্ত মহাঘটাধিকাৱে এৰ লেখঃ ॥ ২০৪ ॥

মণ্ডল বধিৱ কৱিয়া জয় কৱিতেছে ॥
 কৃষ্ণ । প্রিয়বয়স্য উজ্জ্বল ! নিশচয় তুমি চক্রবর্তি সকলেৱ
 পত্ৰবাহক ॥ ২০৩ ॥
 উজ্জ্বল । তবে কি, মহাৱাজেৱ মহা ঘটাধিকাৱ বিষয়ে এই
 লিপি । এই বলিয়া শ্ৰীকৃষ্ণেৰ হস্তে কেতকীপুঞ্জেৰ
 মুদ্রিত পত্ৰ অৰ্পণ কৱিলেন ॥
 কৃষ্ণ । (ছলেৱ সহিত নিঃশব্দে) লিপিবাচন মুদ্রা অভিনয়
 কৱিলেন ॥
 বৃন্দা । নাগৱেন্দ্ৰ ! আমৱা বৰ্ণদৃত (পত্ৰ) শ্ৰবণ কৱিতে
 ইচ্ছা কৱি, অতএব মুখবন্ধ পৱিত্যাগ কৱিয়া কাৰ্য্যাগুলি
 উচ্চাৰণ কৱ ॥
 কৃষ্ণ । স্পষ্ট কৱিয়া পাঠ কৱিতে লাগিলেন ॥ ২০৪ ॥

ପାଣିତ୍ୟଃ ଚନ୍ଦ୍ରାନ୍ତଃ ପରିଚରଣ ବିଶେ ଆପ୍ୟଗୁଡ଼ୋର ଗର୍ବା

କୁର୍ବାଣା ସ୍ତରାତଃ ସର୍ତ୍ତି ନିକୃତ୍ୟଃ ଶୁଭ୍ରବୋ ବିଭ୍ରମସ୍ତି ।

କର୍ତ୍ତବ୍ୟସ୍ତାନ୍ତ୍ର ସଙ୍କଳିତଃ ପଟିଷ୍ଠପରିଚଯାଦପ୍ରମଟିତେ ଉବସ୍ତି

ଜ୍ଞାନିଷିତ୍ତ ଛନ୍ଦଦୂଷ୍ଟୁ । କିମପି ଶତଗୁଣକ୍ଷତ୍ର ଶୁଭ୍ରକାବିଦେଯଃ ॥ ୨୦୫
ନାନ୍ଦୀଯୁଥୀ । ଦାନିନ୍ଦ ପଇଦି ବିଶୁଦ୍ଧାଗଂ ଇମାଣଂ କୁଦୋ କୁଡ଼ିଲେସ
ସିକ୍ଖାହିଲାମୋବି ॥ ୨୦୬ ॥

କୁକୁଃ । ତଥାପ୍ୟବଶ୍ୟଅମୁଷ୍ଟେଯମିତି କାନ୍ତରାଧିରାଜସ୍ୟ ତସ୍ୟ
ମହାଶାସନମିତି । କିଞ୍ଚିତ୍ତପର୍ମତ୍ୟ ହତ୍ତ ଚିତ୍ରମିଦଂ ସଦେ-

ସର୍ତ୍ତି ନିକୃତରଃ କୃତଶାର୍ଥଃ । କୁମୁଦି ନିକୃତିଃ ସାର୍ତ୍ତାମିତାମରଃ ॥ ୨୦୫ ॥

ଦାନୀଜ୍ଞ ପ୍ରକ୍ରତି ବିଶୁଦ୍ଧାନାଂ ଆସାଂ କୃତଃ କୃଟଲେଖ ଶିକ୍ଷାଭିଦ୍ୟାମୋପି
କୃଟଃ କପଟଃ ॥ ୨୦୬ ॥

ବରାହର ସଂବ୍ରତାଦିତି ସମ୍ବରଣାତ୍ମାମୁଗ୍ରପର୍ମତ୍ୟ । ଭାତ୍ରେବ ବହୁନି ଶୁର୍ବଣି

ଗୁଟ ଉରୁ ଗର୍ବା । ଏହି ସକଳ ରମଣୀ ସୁର୍ଯ୍ୟଦେବେର ପରିଚର୍ଯ୍ୟ ।
ବିଧିତେ ପାଣିତ୍ୟ ଲାଭ ପୂର୍ବକ ଶର୍ତ୍ତା ବୁଦ୍ଧି ମହକାରେ ସଟ୍ଟ
ବ୍ୟାଘାତ କରିଯା ଭର୍ମଣ କରିତେଛ ଅତ୍ୟବ ପଟୁତା ନିବନ୍ଧନ
ଏହି ସକଳେ ତୋମରା ଅତିଶ୍ୟ ସଙ୍ଗ କରିବା, ଇହାଦେର ଦୌର୍ବ
ଛଳ ଦର୍ଶନେ ଏଗନ କି ଶତ ଗୁଣ ଶୁଭ୍ର ବିଧ୍ୟାନ କର ॥ ୨୦୫ ॥
ନାନ୍ଦୀଯୁଥୀ । ଦାନୀଜ୍ଞ ! ଏହି ସକଳ ରମଣୀଦିଗେର କି କାରଣେ
କପଟ ଲେଖ ଶିକ୍ଷାର ଅଭିଲାଷ ॥ ୨୦୬

କୁକୁ । ତଥାଚ ମେହି ଦୁର୍ଗମବଜ୍ରାଧିରାଜେର ମହାଶାସନ ଅବଶ୍ୟ
ଅମୁଷ୍ଟାନ ଷୋଗ୍ୟ । (ଏହି ବଲିଯା କିଞ୍ଚିତ୍ ଶାନାନ୍ତର ଗମନ

তৎ সমাগনিরত শৈশবান্মপ্যমূৰ্তি নিৰ্ভৱ মুছুণ্ডুৱঃ
সমীক্ষাতে । পুন নিৰ্ভাল্য কথম্বা বৰান্দৰ সম্ভূতাদপি
বক্ষসঃ কাঞ্চনময়ো মযুখবীচয়ঃ সঞ্চরণ্তি ॥ ২০৭ ॥

রাধা । সাভ্যসূৱং তিৰো দৃগন্তঃ পাতয়তি ।
কৃষঃ । সকৌতুকমাঞ্চাগতঃ ।

পটোমনলীলয়া পুলকবৃন্দমাৰুদ্ধতী
স্থিতস্তুধৰ চাতুৱী পরিচয়েন গাঙ্কৰিকা ।

নিছুভানি লক্ষ্যাত্তে ইতি ভাবঃ ॥ ২০৭ ॥

পুলক বৃন্দমিতি মন্ত্ৰভালন অমিত হায়িতাব কাম বিকারোৎঃ । স্থিত
মিতি হৰ্ষোৎঃ যুৱা জৰুটীভাৰহিত্যো অৰ্থ মিশ্রাণঃ কুট্টমিতমিদঃ । যদৃকঃ
কৰিয়া) আহা ইহা কি আশৰ্ব্য ! শৈশবাবস্থা সম্যক্
ক্লপে নিৰুত ন। হইলেও ইহাদেৱ বক্ষঃস্থল অতিখয় উচ্চ
দেখাইতেছে । (পুনরায় নিৰীক্ষণ কৰিয়া) উৎকৃষ্ট
বন্দু দ্বাৱা বক্ষঃস্থল সম্বৰণ কৰিলেও কিঞ্চকাৰে তাহা
হইতে কাঞ্চনময় কিৱেচয় নিৰ্গত হইতেছে, অৰ্থাৎ
বৰান্দৰ সম্বৰণ হেতু এৱং অমুভৰ হইতেছে যে বহুতৰ
স্বৰ্গচয় লুকায়িত আছে ॥ ২০৭ ॥

আৰাধা । (অসূৱার সহিত) বক্ষভাবে নেতৃত্বে পাত কৰি-
লেন ॥

কৃষঃ । (সকৌতুকে ঘনে ঘনে) গাঙ্কৰিকা বজ্রাতোলন
লীলা দ্বাৱা পুলক বৃন্দকে ও অধৰ চাতুৱী পরিচয় দ্বাৱা
মন্দ হাস্তকে অবৰোধ তথা আমাৱ বাক্য শ্ৰবণ নিবন্ধন

ଯଷା ଅକୃତୀନଲ୍ଲାରୀ ହୃତମୁଖୀ ଘର୍ଜଣ୍ଡଶ୍ରାବ

ମିରନ୍ତତ ଦୃଗଞ୍ଜଳଭିରତ୍ର କଟେବ ମାଂ ॥ ୨୦୮ ॥

ଅକାଶଃ । ସାଧୁ ମହୋଦ୍ୟାନ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିନ୍ ସାଧୁ ସାଧୁ ।

ମତ୍ୟେଯମୁପୟୁତ୍ପରିବୁନ୍ଧିନାଂ ଚରନ୍ତୀଥରବୁନ୍ଧଯଃ ଇତି ପ୍ରସିଦ୍ଧିଃ ।

ସବ୍ୟତୋ ଦୃଶଃ କ୍ରିପନ୍ ନାନ୍ଦୀମୁଖ ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚଭିରମ୍ଭି
ବିଂଶତେ ରଙ୍ଗାଞ୍ଚାତକୁନ୍ତ କୁନ୍ତାନ୍ ବନ୍ଧସି କୋଶଲେନ ନିନ୍ଦୁ ବା

କୁନ୍ତାନ୍ଦାଦି ଗ୍ରହଣ ଛତ୍ରପିତାବପି ସଂଭମାଂ । ସହିଃ କ୍ରୋଦୋ ବ୍ୟଥିତ ବନ୍ଦ
ପୋତଂ କୁଟ୍ଟମିତଂ ବୁଧେରିତି ॥ ୨୦୮ ॥

ବିଂଶତେରଙ୍ଗାନ୍ ଦଶ ଶାତକୁନ୍ତାନ୍ କନକକଳମାନ୍ ପ୍ରତ୍ୟେକମେବ ଦିତଯ

ଯିଥ୍ୟା କୋପବଶତ ବନ୍ଦନ ବନ୍ଧୁର ଏବଂ ରଙ୍ଗାର ନ୍ୟାୟ ହଇୟା
ଦୃଗଞ୍ଜଳ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଦ୍ୱାରା ଆମାକେ ନିରାମ ଅର୍ଥାଂ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ
କରିତେଛେ ।

ଉତ୍ତର ପଦ୍ମୋ ଶ୍ରୀରାଧାର କୁଟ୍ଟମିତ ଭାବ ଅକାଶ ହଇଲ ।
କୁଟ୍ଟମିତେର ଲଙ୍ଘନ ଏହି ଯେ କାନ୍ତ କର୍ତ୍ତକ କୁନ୍ତ ଓ ଅଧରାଦି
ଗୃହୀତ ହଇଲେ ହଦୟରେ ପ୍ରୀତି ସନ୍ତେ ସନ୍ତ୍ରମ ବଶତଃ ବାଧିତେର
ନ୍ୟାୟ ହଇୟା ବାହୋ ଯେ କୋପ ଅକାଶ କରଣ, ପଣ୍ଡିତଗଣ
ତାହାକେ କୁଟ୍ଟମିତ ବଲେନ ॥ ୨୦୮ ॥

(ଅକାଶ କରିଯା) ସାଧୁ, ମହୋଦ୍ୟାନ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିନ୍ !
ସାଧୁ ସାଧୁ । ସକଲେର ଉପରେ ଈଶ୍ୱରେର ବୁନ୍ଦି ସକଳ ବିଚରଣ
କରେ, ଏହି ଲୋକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସତ୍ୟ (ବାମାଦି ଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପ
କରିଯା) ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ ଦେଖ ଦେଖ, ଏହି ପାଚଟି ଗୋପନୀୟ
ପ୍ରତ୍ୟେକେ ବନ୍ଧକ୍ଷମିତିରେ କନକ କଳମ ଗୋପନ କରତ ଶୁନିପୁଣ

নাভিঃ কৃতিনোপি ঘটাধিকারিণঃ প্রতার্যস্তে ॥ ২০৯ ॥
 সর্বাঃ । সংরক্ষণ জ্ঞকাৰ্ষুকাণি কুটিলীকৃত্য সাক্ষোশঃ ।
 রদহিতু হিতেহি গিঞ্চ মণ্ডবং ॥ ২১০ ॥

কৃষ্ণঃ । অপবার্য বৃন্দে বিলোকয় কৃষ্ণিত জ্ঞবং পঞ্চমুখী
 মিতি সগন্ধগন্ধং ।
 কামঃ কাঞ্চিদবাপ্য পঞ্চমুখতস্তীত্রাং ব্যথামুগ্রতঃ
 সৌম্যাং পঞ্চমুখীং ভজন্ত শ্রবণিয়াং লক্ষোরবিদ্যঃ কৃতী ।
 জ্ঞাপেৰু সমঃ কটাক্ষ বিশিখান্ পঞ্চার্পণন্ পঞ্চন্ত

ধাৰণাদিতি ভাৰঃ ॥ ২০৯ ॥

ৱতহিতু হিত নিজমণ্ডপং । জ্ঞাচৌৰো ৱতহিতুকঃ হিতু গচ্ছ ॥ ২১০ ॥
 পঞ্চমুখীং পঞ্চমুখানি সমাজ্ঞতানি পঞ্চ । সগন্ধগন্ধমিতি নিজানন্দমবধা-
 প্যতামানন্দমিতুঃ তেনচ তুৱা এব ময় সুখেৰাপামে ভূয়ো ভূয়োগি যতনীৰমিতি
 ব্যজতে । পঞ্চমুখতঃ পঞ্চেভোঃ সুখেভ্যঃ উগ্রত উগ্রেভ্যঃ বজ্ঞত উগ্রাং মহা-
 দেবাং কীৰ্ত্ত্যাং পঞ্চমুখতঃ পঞ্চন্ত জ্ঞাপেৰু সমঃ সংহৈব পঞ্চমুখাং সিঃহা

ঘটাধিকারিদিগকেও প্রতারণা কৱিতেছে ॥ ২০৯ ॥

সকলে । (জ্ঞোধভৱে জ্ঞাধনু কুটিল কৱিয়া আক্ষোশেৱ
 সহিত) রমণীতক্ষণ ! স্বস্থানে প্রস্থান কৱ ॥ ২১০ ॥

কৃষ্ণ । (অপবারণ অর্থাং আড়াল কৱিয়া) বৃন্দে । কৃষ্ণিতজ্ঞ
 পঞ্চমুখী অবলোকন কৱ (এই বলিয়া গদগদ বাকো)
 কাম পঞ্চাননেৱ পঞ্চবদ্ধন হইতে কোন তৌত্র ব্যথা আপ্ত
 হইয়া নিশ্চয় এই সৌম্য মূর্তিকে ভজনা কৱত শুকৃতৱ
 বিদ্যালাভ পূৰ্বক কৃতী হইয়াছে, একারণ পাচ জনেৱ
 জ্ঞাধনু সকলে কটাক্ষকৰণ পঞ্চবাণ সঙ্কান পূৰ্বক পঞ্চমুখ

କୁଞ୍ଜା ପଞ୍ଚମୁଖୋତ୍ତମ ବିକ୍ରମମୌର୍ଯ୍ୟାଂ ହନ୍ତମୁଦ୍ୟଜ୍ଞତେ ॥ ୨୧୧ ॥

ଇତ୍ୟଦ୍ୟଗ୍ରାଂ ନାଟ୍ୟତି ॥

ମୁଦୁମଙ୍ଗଳ: । ଅପରାଧ୍ୟ ହନ୍ତ କୀମ ବିକ୍ଳଳସ୍ତଃ ବି ଅନ୍ତାଗଂଧଃ ନ
କ୍ରମସି ଜଂ କଡ଼କ୍ରଥିଜ୍ଜନ୍ମ ଜିଜ୍ଞାଦିଟ୍ଟୀହିଂ କିମୋରିଆହିଂ

॥ ୨୧୨ ॥

କୁଞ୍ଜ: । ସାଧହିଥଃ ସଥେ ମୁଦୁମଙ୍ଗଳ କୁଟିଲଭ୍ରବାଂ କୋଟିଲ୍ୟ
ବୈଚିତ୍ରୀଭି ବିଶ୍ଵିତୋହଶ୍ଚ । ଭବତୁ କିଂ ନନ୍ଦେନ । କୈତବ
ନିହୁ ତାନାଂ ହିରଘୟପଞ୍ଚକ୍ରମୁନାଂ ଶୁକ୍ଳୋ ଦ୍ଵିଷ୍ଣୁଣୀକୃତ୍ୟ
ଦୟାଗ୍ରୋ ବିକ୍ରମୋ ସନ୍ତ ତ ॥ ୨୧୧ ॥

କଞ୍ଚାଦିବ ବିହଳମପ୍ଯାଞ୍ଚାନଃ ନ କୁଣ୍ଠସି । ସ୍ଵ କଟାକ୍ଷାମହେ ଜିଜ୍ଞ ଦୃଷ୍ଟିଭି:
କିଶୋରିକାଭିଃ । କର୍ମଣ ପ୍ରତ୍ୟାଃ ଅଞ୍ଚାନ୍ତ କଟାକ୍ଷଃ କୁର୍ବଣ୍ଟ ଏତେ ପରାଜିତ
ଇତି କଟାକ୍ଷ ବିଷୟା କ୍ରିୟାମହେ ॥ ୨୧୨ ॥

କିଂ ନନ୍ଦେନେତି ମୟାପି ତଦପି କଟାକ୍ଷେଣାନ୍ତରୋ ସତନ୍ତେନାପରାଧେନ ଦ୍ଵିଷ୍ଣୁଣୀ
ଅର୍ଥାଂ ସିଂହ ବିକ୍ରମଶାଲୀ ଆମାକେ ବ୍ୟ କରିତେ ଉଦ୍ୟତ
ହିତେଛେ । ଏହି ବଲିଯା ସ୍ମର୍ଣ୍ଣିତ ହିତେ ଲାଗିଲେନ ॥ ୨୧୧ ॥
ମୁଦୁମଙ୍ଗଳ । (ବ୍ୟବଧାନ କରିଯା) ହାର । କି କାରଣ ବଶତଃ
ଆପନାର ବିହଳ ଆଜ୍ଞାକେ ରୋଧ କରିତେଛ ନା, ସେ ହେତୁ
ଆମରା ଏହି କୁଟିଲଦୃଷ୍ଟି କିଶୋରିକା ସକଳ କର୍ତ୍ତକ କଟାକ୍ଷିତ
ହିଲାମ ଅର୍ଥାଂ ଇହାରା ଆମାଦେର ପ୍ରତି କଟାକ୍ଷ କରିତେ
ଲାଗିଲ ॥ ୨୧୨ ॥

କୁଞ୍ଜ । (ଭାବ ଗୋପନ କରିଯା) ସଥେ ମୁଦୁମଙ୍ଗଳ ! କୁଟିଲଭ୍ର
ଦିଗେର ବିଚିତ୍ର କୋଟିଲ୍ୟ ଦ୍ଵାରା ବିଶ୍ଵିତ ହିଯାଛ ॥
ହୃଦିକ ତାହାତେ ଆମାଦେର କି ? ଇହାରା ଛଲପୁର୍ବକ

পুনঃ পঞ্চাদশানামের শতঙ্গী ক্রিয়তাৎ ॥
অধুমঙ্গলঃ। স্বগাহি রাঅউলস্ত বিন্দচট্টয়ং। অহিআরিণে
সববিজ্ঞা গুরুণ্গো দে কলাকোড়ী। সংখাহিষ্মস্ম যে
ততকোড়ী। স্বজল পছদিণং দশিআণং পশুবালাণং

করণঃ ইত্যৰ্থঃ পঙ্কজকুস্তানাঃ দশ কলসানাঃ শুক্ত দ্বিষ্ণী করণে
বিংশতি লক্ষাধিকং কোটিত্রয়ং ভবতি। তস্ত প্রকট পঞ্চ কলসস্ত শুকেন
অশীতি লক্ষ মিতেন মিলনেন কোটি চতুষ্টয়ং তত শত শুণীকরণে বৃন্দ
চতুষ্টয়ং ভবতীতি গণনেন নিষ্ঠাক্ষ্যাহ শৃণু রাজকুলস্ত বৃন্দচতুষ্টয়ং। তত রাজস্ত
চতুর্থাংশো ষট্টপাল বর্তনমিতি। সচ ষট্টপাল সর্বাধিকারি কায়হ দণ্ডারিব
ইতি ত্রিতয়াত্মকঃ। তত যথা আরঃ বিভজ্য তে অধিকারিণঃ সর্ববিদ্যা শুরো
স্তব কলা কোটাঃ চতুঃষষ্ঠি কোট্যঃ বিদ্যানাঃ চতুঃষষ্ঠি সংখাক্ষাৎ উচিতা
এবেতি ভাবঃ। সংখ্যাভিজ্ঞস্ত কায়হস্ত ময় ততকোট্যঃ। সংখ্যা শান্তবিদ্যাং
তত্ত্বানি পঞ্চবিংশতি সংখ্যাত্ত্বে ভবতীতি স্বধল প্রভূতীনাঃ দশিকানাঃ
পশুপালানাঃ পশুগতি কোট্যঃ একাদশ কোট্যঃ গুণপালা কুড়া একাদশ

স্বর্গয় দশটি কলস গোপন করিয়াছে, একারণ দশ কুণ্ডের
শুক্ত দ্বিষ্ণু করিলে বিংশতিলক্ষ অধিক তিনিকোটি
হইবে, পঞ্চকলসের অশীতিলক্ষ শুক্ত গ্রিলিত করিলে
চারি কোটি হইবে, আবার ইহাকে শতঙ্গ করিলে
চারি বৃন্দ হইবে ॥

অধুমঙ্গল। শ্রবণ কর, রাজকুলের বৃন্দ চতুষ্টয়, সর্ববিদ্যা।
গুরু যে তুমি তোমার চতুঃষষ্ঠি কোটি, সংখ্যাশান্তবেতা
কায়হ আমার পঞ্চবিংশতি কোটি, এবং দণ্ডারি স্বব-

ପଞ୍ଚବଇ କୋଡ଼ିତି ॥

କୃଷ୍ଣ । ସଂଭୂର ବୁନ୍ଦପଞ୍ଚକଂ ସିନ୍ଧଂ ॥ ୨୧୩ ॥

ରାଧା । ଶ୍ଵିତଂ କୃତ୍ତା ତୁଙ୍ଗାଂ ଭାଅଗାଇଂ ଏ ଦୀସନ୍ତି କହିଂ
ଏଇସ୍‌ମୁନ୍ତି ଏତି ଆଇଂ ବିତ୍ତାଇଂ ॥ ୨୧୪ ॥

କୃଷ୍ଣ । ମର୍ମଣା କୃତମେତେବ କର୍ମଣା ସ୍ଵରମର୍ପୟ ।

ହର୍ଷାତୁଦିତ ସ୍ଵର୍ଗତ ବିତ୍ତଂ ହରିଗଲୋଚନେ ॥ ୨୧୫ ॥

ତବଞ୍ଜୀତି । ବର୍ତ୍ତନ ଭୂତ ବୁନ୍ଦମେବ ତିଥା ବିତ୍ତକଂ ॥ ୨୧୩ ॥

ଯୁଦ୍ଧକଂ କୋଜନାନି, ନ ଦୃଶ୍ୟତେ କମାନ୍ତି ଇଯତି ବିତ୍ତାନି ତେବେ ଅର୍ଥମଂ
ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଦ୍ଵାରା ବ୍ରଜାନ୍ତା ଶକଟାଦୟ ସ୍ଵରାହକା ବୃଷ ମହିଷ ଥରୋଷ୍ଟାଶାନୀଯକ୍ଷା ମିତି
ଦୋଷିତଃ ॥ ୨୧୪ ॥

ଉଦିତ ସର୍ବ'ଉତ୍ତ ପ୍ରମାଣଂ ବିତ୍ତଂ ଧନଂ ପକ୍ଷେ ଉଦିତଃ ଉଦୟ ଯୁଦ୍ଧଂ ସର୍ବ'ଦେହ
ବିତ୍ତଂ ଖ୍ୟାତଃ । ସର୍ବ'ଦେହ ପ୍ରମାଣ୍ୟୋରିତାମରଃ ॥ ୨୧୫ ॥

ଲାଦି ପଣ୍ଡପାଲେର ଏକାଦଶ କୋଡ଼ି ॥

କୃଷ୍ଣ । ସକଳେର ମିଳନେ ପଞ୍ଚବୁନ୍ଦ ହଇଲ ॥ ୨୧୩ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଈଷ୍ୟ ହାତ୍ତ କରିଯା) ତୋମାଦେର ପାତ୍ର ଦେଖି-
ତେଛି ନା, ପରିମାଣ ଅର୍ଥାତ୍ ମାପ କରିଯା ଏହି ସକଳ ଅର୍ଥ
କୋଥାଯା ରାଧିବା, ଅତଏବ ଅତେ ମଧୁମଙ୍ଗଳ ଦ୍ଵାରା ତ୍ରଜ ହଇତେ
ଶକଟ ଏବଂ ଶକଟ ବାହକ ଗୋମହିସ ଗର୍ଦିତ ଓ ଉଷ୍ଟ୍ରାଦି
ଆନନ୍ଦ କର ॥ ୨୧୪ ॥

କୃଷ୍ଣ । ହେ ହରିଗଲୋଚନେ ! ପରିହାସେର ଅଯୋଜନ ନାହିଁ, ଅକୁଳ
ଚିତ୍ତେ ଏହି ଥାନେ ସ୍ଵଯଂ କର୍ମ ଦ୍ଵାରା ଉଲ୍ଲିଖିତ ଧନ ଅର୍ପଣ
କର । ପକ୍ଷେ ଉଦୟଶୀଳ ବିଧ୍ୟାତ ଏହି ସ୍ଵାମୀ ଦେହ ସମର୍ପଣ
କର ॥ ୨୧୫ ॥

ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । କୃଷ୍ଣାସ୍ତିକମାସାଦ୍ୟ ସାମୁରଥିବ । ମୋହନ ଅଙ୍ଗ ତଥବ-
ଦୀଏ ସିନେହ ଭାଜଣାଂ ଉଚ୍ଚଆଶାଂ କୌସ ଅଲିଆଂ ଚେଉ
ପଂଞ୍ଜି କୁଞ୍ଜାଣାଂ ଦାନାଂ ତୁଏ ବଡ଼ଚିଆଦି ॥

କୁଷଃ । ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ ନ କଦାପାଳିକମିଦଂ ସତ୍ୟମେବ ପଞ୍ଚମାଃ
ପଞ୍ଚଦଶ କଲୀ ବିଲାସ ଭାଜଃ ॥ ୨୧୬ ॥

ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । ଗାଅରିନ୍ଦ ମହାବଦିଗୀଏ ପରହିଆଏ ପରିଜଣେ
ମାନ୍ଦିମୋ ଜଣେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିଦିଃ ଅଜାଣିଗ ଗକ୍ଖୁ ବିଶ୍ଵବେଦି । ତହ
ବି ଜଇ ମହ ବଶଣେ ସନ୍ଧିହାଣୋମି ତମୋ ମରାଂ ଚେଉ ଆ
ଅହୁ ପଞ୍ଚକଥଂ ପେକଥ । ଇତି କୁଷେଣ ସହ ରାଧାମନ୍ତ୍ର-

ମୋହନ ଅନ୍ତଗବତ୍ୟାଃ ସ୍ରେଷ୍ଠ ଭାଜନାନାଂ ଝଞ୍ଜିନାଃ କନ୍ଦାନାଲୀକମେବ ପଞ୍ଜି
କୁଞ୍ଜାଣାଂ ଦାନାଂ ଦ୍ଵାରା ବର୍କ୍ଷାତେ ॥ ୨୧୬ ॥

ନାଗରେଣ୍ଟ ମହାବ୍ରତିତ୍ୱାଃ ଅବଜିତାୟାଃ ପରିଜମୋ ମାୟଶୋ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତମଜାହା

ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । (କୁଷେର ନିକଟେ ଗନ୍ଧ କରିଯା ଆସୁଯାଇ ସହିତଇ
ଯେନ) ମୋହନ ! ଆମି ଭଗବତୀ, ଆମାର ସ୍ରେଷ୍ଠଭାଜନ
ଝଞ୍ଜ ସଭାବା ଗୋପରାମାଦିଗେର କି କ୍ୟାରଣ ଅଲୀକ ଦଶ
କୁଞ୍ଜେର ଦାନ ବର୍କ୍ଷିତ କରିଲା ॥

କୁଷ । ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ ! ଇହା କଦାପି ଅଲୀକ ମଯ, ସତ୍ୟଇ ବଟେ,
ଏହି ପାଚଜନ ପଞ୍ଚଦଶ କଲୀର ବିଲାସ ଭାଜନ ॥ ୨୧୬ ॥

ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । ନାଗରେଣ୍ଟ ! ମହାବ୍ରତଧାରିଗୀ ସମ୍ମାନିନୀ ପୌର-
ଶାସୀର ମଦ୍ସନ୍ଦଶ ପରିଜନ ସଥାର୍ଥ ନା ଜାନିଯା କଥନ ବଲେ
ନା, ତଥାପି ସଦି ଆମାର ବାକ୍ୟେ ସନ୍ଦିକ୍ଷିତ ହେ, ତବେ
ଆମାର ସହିତ ଆଗମନ କରିଯା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ଦେଖ (ଏହି କଥା

ପେତ୍ୟ । ହଳା ଏସୋ ତୁଳିଲିଦୋ ଗୋଉଲିନ୍ଦନଦେଶୋ ସଦିକରଂ
ବି ମହ ବଜଣଂ ଗ ପତ୍ରିଆଏଦି । ତା ପସୌଦ ଈସି ଅସ୍ତରଂ
ଉକ୍ତଥିବିଅ ଶିଥ ବକ୍ର ପେରନ୍ତଂ ପେକ୍ଖାବେଷ୍ଟୀ ଶୋଆବେହି
ହଠିଲ ମେହସ୍ମ ହଥାଦୋ ମହପରିବାରଂ ଅପାଂଗଂ ॥ ୨୧୭ ॥
ସର୍ବିଃ । ସାଭ୍ୟସୂର୍ଯ୍ୟ । ଅବେହି ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧିଏ ଅବେହି ॥ ୨୧୮ ॥

ନ ଥିଲୁ ବିଜ୍ଞାପନତି । ତଦପି ଯଦି ମମ ବଚନେ ସନ୍ଦିହାନୋହନି ତମା ସ୍ଵଯମେବାଗତ୍ୟ
ଅତ୍ୟନ୍ତ ପଞ୍ଚ । ହଳା ଏବ ତୁଳିଲିତୋ ଗୋକୁଲେଜ୍ଞନଦନଃ ସଦିବ୍ୟମପି ମମ
ବଚନଃ ନ ପ୍ରତୋତି ତ୍ରେପ୍ତେନିଦ ଈଷଦସ୍ଵରଃ ଉତ୍କିପ୍ୟ ନିଜ ବକ୍ଷଃ ପ୍ରାଣ୍ତଃ ପ୍ରେକ୍ଷୟଷ୍ଟୀ
ଶୋଚୟ ହଠିଲ୍ୟ ଶେଖରତ ହତ୍ତାଂ ସପରିବାରମାୟାନଃ ॥ ୨୧୭ ॥

ଅପେହି ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧିକେ ଅପେହି କ୍ଷମେବାନର୍ଥକାରିଣୀତି ଭଦ୍ରେଣେବ ବସଃ ବିଲ୍ଲ ଇତୋ
ହପ୍ୟତ୍ୟ କଚିଦେକାନ୍ତେ ନିଜ ବକ୍ଷଃ ପ୍ରାଣ୍ତଃ ଦର୍ଶୟେତି ଭାବଃ ॥ ୨୧୮ ॥

ବଲିଯା କୁଷ୍ଠେର ସହିତ ଶ୍ରୀରାଧାର ସମୀପେ ଗମନ
ପୂର୍ବକ) ହଳା ରାଧେ ! ଏହି ଦୁଲ୍ଲିଲିତ ଗୋକୁଲେଜ୍ଞ ନନ୍ଦନ
ଶପଥ କରିଯାଁ ବଲିଲେଓ ଇନି ଆମାର ବାକ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ କରି-
ତେଛେନ ନା, ଅତ୍ୟବ ପ୍ରସମ ହଣ୍ଡ, ଏହି ବଲିଯା ଈଷଂ ବନ୍ତ
ଉଦ୍‌ବାଟନ ପୂର୍ବକ ସୌଯ ବକ୍ଷଃପ୍ରାଣ୍ତ ଦେଖାଇଯା କହିଲେନ, ଏହି
ହଠଶେଥରେର ହଣ୍ଡ ହଇତେ ସପରିବାରେ ଆପନାର ଆଜ୍ଞାକେ
ଶୋଚନ କର ॥ ୨୧୭ ॥

ମକଳେ । (ଅସୂଯା ଏକାଶ ପୂର୍ବକ) ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧିକେ ! ଦୂର ହଣ୍ଡ
ଦୂର ହଣ୍ଡ, ତୁମିଇତ ଅନର୍ଥକାରିଣୀ । ଇହାର ଭାବାର୍ଥ ଏହି ଯେ,
ହେ ଦୁର୍ବିଜ୍ଞିକେ ! ଆମରୀ ଭାଲଙ୍କପେ ତୋମାର ପରିଚୟ ପାଇ-
ଲାମ, ଅତ୍ୟବ ଏହାନ ହଇତେ ଦୂରୀଭୂତ ହଇଯା କୋନ ଏକାନ୍ତ
ଦ୍ଵାରେ ସ୍ତ୍ରୀଯ ବକ୍ଷଃପ୍ରାଣ୍ତ ଅବଲୋକନ କରାଓ ॥ ୨୧୮ ॥

ନାନ୍ଦୀଶୁଦ୍ଧି । ଶ୍ଵିତ୍ରା କଥଂ ହିନ୍ଦ କଥନେ କୁପ୍ରଥ ॥

କୃଷ୍ଣ । କିଂ ନଶ୍ଚମଂ ସଦତ୍ର କାଞ୍ଚନରକ୍ତିକମପି ନ ପରିହରିସ୍ୟତି
ହରି ॥

ବିଶାଖା । ସ୍ଵଗତଃ ॥ ୨୧୯ ॥

ପଢୁଥିବା କଷମନ୍ତିମ ଦୁର୍ଦ୍ଵାରା ବୁନ୍ଦଃ ଚେତ ଶୁଲୁକ୍ତକେ ଉବ୍ଜୁଜ୍ଜ୍ଵଳୀ
ଦୀବସୀହାଏ ଅଗ୍ନିଗିରୋ ପୁଅଣଃ ଆରଭିତ୍ତିମ୍ସଃ ॥ ୨୨୦ ॥

କଥଂ ହିତକଥନେପି କୁପାଥ ଦୁର୍ଦ୍ଵାରା ବୁନ୍ଦଃ ମହାହଟିଲଃ ସହସ୍ରନୈବ କଞ୍ଚଲିକା
ମୁଦ୍ରାଟ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରେ ଦ୍ରଙ୍ଗାତ୍ୟେବ ତନମଯଙ୍ଗମମିତି ଯତ୍ରା ମଈବୋକ୍ତଃ କୋହତ୍ରାଗ-
ରାଧ ଇତି ଭାବଃ ॥ ୨୧୯ ॥

ଅଗ୍ରମଃ କୃଷ୍ଣ ଦୃତୀୟ ବୁନ୍ଦାମେବ ଶୁଦ୍ଧ ଉପୟୁଜ୍ଞାନା ଦୀପଶିଥୟା ଅପେ: ପୂଜନ
ମାରପ୍ରେ ଉପୟୁଜ୍ଞାନା କୃଷ୍ଣାହାର୍ପରସ୍ତୀ ଦୀପଶିଥୟେତି । ତନୀଯାମେବ ବୁନ୍ଦଃ ଭିନ୍ନ
ଦନ୍ଦାମୀତି ନାଶାକଂ କୋପ୍ୟପଚମ ଇତି ଭାବଃ ॥ ୨୨୦ ॥

ନାନ୍ଦୀଶୁଦ୍ଧି । (ଦୈଯଃ ହାସ୍ୟ କରିଯା) ଅହେ ଯହା ହଠକାରିଣୀ
ସକଳ ! ହିତ ବଲାତେ କୋପ କରିତେଛ, ଏହି ଦୁର୍ବାର ନନ୍ଦ-
କୁମାର ସହସ୍ରେ କଞ୍ଚଲିକା ଉଦ୍ଧାଟନ ପୂର୍ବକ ତୋମାଦେର ବକ୍ଷଃ
ଦର୍ଶନ କରିବେନ, ଏକାରଣ ଐ କାର୍ଯ୍ୟ ଅଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚନାଯଃ
ବଲିଯାଛି, ଇହାତେ ଅପରାଧ କି ॥

କୃଷ୍ଣ । ଆମାଦେର କି ଶୁଦ୍ଧ ଧଣ୍ଡିତ ହଇବେ, ସେ ହେତୁ ଏଥାବେ
ହରି ଏକ ରତି କାଞ୍ଚନ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବେନ ନା ॥ ୨୧୯ ॥

ବିଶାଖା । (ମନେ ମନେ). ଅଥମତଃ କୃଷ୍ଣର ଦୃତୀ ବୁନ୍ଦାକେ
ଶୁଦ୍ଧାର୍ଥ କୃଷ୍ଣକେ ଅର୍ପଣ କରିଯା ଦୀପଶିଥା ଦ୍ଵାରା ଅଗ୍ନିର
ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆରଣ୍ୟ କରି ଅର୍ଥାତ୍ ତୋହାର ବୁନ୍ଦା ତୋହାକେହି
ଦିଲେ ଆମାଦେର କୋନ କ୍ଷତି ନାହିଁ ॥ ୨୨୦ ॥

ଅକାଶঃ । ଗାଁଅରିନ୍ କହିଂ ପଞ୍ଚ ବିଅସତିଆଓ କହିଂ ଏତିଅଃ
ସତିଦଃ ସଟ୍ଟମଳୁକଃ । ହୋତୁ ତଥବି ଉବାରିଣଃ ରାଜକୁମରଃ
ତୁମଃ ଅବେକ୍ଷିତ ଏଥେ ନିକିକତେ ଅନ୍ତେହିଂ ଶିଖ ପିଅସଦୀ
ବୁନ୍ଦା ତୁହ ଅପ୍ପିଦା ॥ ୨୨୧ ॥

ଶୁବଳଃ । ସଂକ୍ଷତେନ ।

ବୁନ୍ଦପଞ୍ଚତମେ ଯୁକ୍ତମେକ ବୁନ୍ଦାର୍ପଣଃ କଥଃ ।

ସଂଖ୍ୟାବିଦାଂ ନ ନଃ ଶକ୍ୟଃ ଗୋସଂଖ୍ୟାନାଂ ଅତାରଣଃ ॥ ୨୨୨ ॥

ନାଗରେଣ୍ଟ କି ପଞ୍ଚ ସ୍ଵତ ସଟିକା କ ଏତାବଦ୍ୟଟିତଃ ସଟ ଶୁଦ୍ଧ ତବତୁ ତଥାପି
ଉପକାରିଣଃ ରାଜକୁମାରଃ ଦ୍ଵାମପେକ୍ଷା ଅତ୍ର ନିଜରେ ଅନ୍ତାଭିନିର୍ଜ ପ୍ରିୟସଦୀ ବୁନ୍ଦା
ତୁଭ୍ୟମର୍ପିତା ॥ ୨୨୧ ॥

ବୁନ୍ଦ ପଞ୍ଚତମେ ପ୍ରାଙ୍ଗନେ ଦାତବୈ ସତି ଏକତ୍ର ବୁନ୍ଦାର୍ପଣଃ କଥଃ ଯୁଜ୍ୟତେ
ଇତ୍ୟାର୍ଥଃ । ଗୋସଂଖ୍ୟାନାଂ ଗୋପାନାଂ ଶ୍ରେଣେ ଗୋବି ପୃଥିବ୍ୟାଂ ସମ୍ୟକ ଧ୍ୟାତି-
ବତାଂ ସଂଖ୍ୟାବିଦାଂ କାର୍ଯ୍ୟାନାଂ ॥ ୨୨୨ ॥

(ଅକାଶ କରିଯା) ନାଗରେଣ୍ଟ ! କୋଥାର ଏହି ପଞ୍ଚ ସଟ ସ୍ଵତ,
କୋଥାର ଏହି ପରିମାଣେ ସଟ ଶୁନ୍ଦେର ସଟନା । ଯାହା ହଟକ,
ତଥାପି ତୁମି ଉପକାରୀ ରାଜକୁମାର, ତୋମାକେ ଅପେକ୍ଷା
କରିଯା ପ୍ରତ୍ୟପକାର ବିଷୟେ ଆମରା ନିଜ ପ୍ରିୟସଦୀ ବୁନ୍ଦାକେ
ସମର୍ପଣ କରିଲାମ ॥ ୨୨୧ ॥

ଶୁବଳ । (ସଂକ୍ଷତ ଭାଷାମ) ପଞ୍ଚବୁନ୍ଦ ଶୁଦ୍ଧ ଦେଇ ଦୁଲେ ଏକ
ବୁନ୍ଦେର ଅର୍ପଣ କି ଝାପେ ଉପମୁକ୍ତ ହିତେଛେ, ଆମରା ସଂଖ୍ୟା-
ଭିଜ କାର୍ଯ୍ୟ, ଗୋପଦିଗେର ନ୍ୟାଯ ଆମାଦିଗକେ ଅତାରଣା
କରିତେ ପାରିବା ନା ॥ ୨୨୨ ॥

ଲଲିତା । ରୋଷମିବାତିନୀୟ । ବିମାହେ ସୁଟ୍ଟୁ ମୁଦ୍ରାସି । ଅଂ
ଲହେ ଇମ୍ପିଂ ଅଥେ ଶୁରୁଇଏ ଅପଗେଣେ ସହିଏ ବୁନ୍ଦାଏ
ଅପପଣଂ କାଦୁଂ ଇଚ୍ଛିସି ॥ ୨୨୩ ॥

ମଧୁମୟଳଃ । ଲଲିଦେ ଚିଠ୍ଠଦୁ ଏଦଃ ଅଲିଆ ମାହପଂପଃ ॥

ଲଲିତା । ବଡୁଜ୍ଜ ସୁନାହି ତେତିମକୋଡ଼ି ଶୁନ୍ମାଣଂ ସାମାଦୋ
ସୁରିନ୍ଦୋ ବରିଟ୍ଟୋ ଜଂ ଏମୋ ମଅକୋଡ଼ି ହଥୋ ।

ରୋଷମିତି ବୁନ୍ଦାୟା: ଶ୍ଵିରତ୍ତାନର୍ତ୍ତାଭାବଃ ଦାତୁମୟକାହ ବାଙ୍ମନରୀ କୁକୁଳ
ମଶ୍ରମତ୍ୟାଗହେଷ ତା: ଗ୍ରାହିଯିତ୍ତିମିତି ଭାବଃ । ଇବେତି ତଙ୍ଗା: ଶ୍ଵିରତ୍ତାଭାବାବ
ବଞ୍ଚତୋ ରୋଷାଭାବଃ ଶ୍ରୀହାତ ଦାନ ସମାଦାନ ନିଷ୍ପତ୍ତେରକ୍ଷଣ: ସ ମଧୁମୟାଦ ମେବେତି
ଭାବଃ । ବିଶାଖେ ସୁଟ୍ଟୁ ମୁଦ୍ରାସି ସଂ ଲୟାବନ୍ଧିନ୍ଦ୍ରରେ ଶୁର୍କାଭାନ: ମଧ୍ୟା ବୁନ୍ଦାୟା ଅର୍ପଣଂ
କର୍ତ୍ତୁ ମିଛିସି ॥ ୨୨୩ ॥

ଲଲିତେ ତିଷ୍ଠତୁ ଏତଦଲୀକ ମହାଆଃ ବଟୋ ଶୃଗୁ ବଟୋ ଟିତି ପ୍ରକ୍ରାନ୍ତ ର୍ଥ ଯତ୍ତ
ଚତ୍ୟ ଅମୁରୁପ ପ୍ରତ୍ୟାତର ଦାନାସମର୍ଥେତି ଭାବଃ । ସବୀ ପ୍ରକ୍ରମିଷାମାନମର୍ଥମଧ୍ୟ
ଅନ୍ତରେତାର୍ଥଃ । ଅସ୍ତ୍ରିଂଶ୍ୟ କୋଟି ଶୁରେଡା: ଶୁରେନ୍ଦ୍ରା ରବିଷ୍ଟଃ । ସଦେଶ ଶତ
କୋଟି ହଞ୍ଚଃ ଶତକୋଟ୍ଟୋପି ହଞ୍ଚେ ସତ ସ ମହାସମ୍ପନ୍ନ ଇତ୍ୟାର୍ଥଃ । ଗଙ୍ଗେ ବଞ୍ଚ
ଲଲିତା । (କ୍ରୋଧ ପ୍ରକାଶ କରିଯାଇ ଯେନ) ବିଶାଖେ !

ତୁମି ଅତିଶୟ ମୁଦ୍ରା ହଇଯାଇ, ସେ ହେତୁ ଏହି ଲୟ ଅର୍ଥେ
ଆପନାର ଶୁରୁତର ସଥି ଏହି ବୁନ୍ଦାକେ ଅର୍ପଣ କରିତେ ଇଚ୍ଛା
କରିତେଛ ॥ ୨୨୩ ॥ -

ମଧୁମୟଳ । ଲଲିତେ ! ଏ ଅଲୀକ ମାହାତ୍ୟ ଥାକୁକ ॥

ଲଲିତା । ବଟୋ ! ଶ୍ରୀବନ୍ଦ କର । ଅସ୍ତ୍ରିଂଶ୍ୟ କୋଟି ଦେବତା
ହଇତେ ଶତକୋଟି ଅର୍ଦ୍ଦାବ ବଜ୍ରହଞ୍ଜ ଇନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ, ତଦପେକ୍ଷା ।

ତଦୋ ବି ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭୋ ଭଅବନ୍ତୋ ଜଂ ଏସୋ ବିପରାଙ୍କ
ବେହରୋ । ତଦୋ ବି ଦେଖି ଲଜ୍ଜା ଅଂ ଏସୋ ସର ସଂପ-
ତ୍ତିଗଂ ଈସରୀ । ତଦୋ ବି ବୁଲ୍ଲା ଜା କିର ଲଜ୍ଜାଃ ବି ତୁଳ୍ଜୀ
କଦୁଆ କାଏବି ଅର୍ଡରବସିରି ଲୁକ୍ଷେଣ ବିଶ୍ଵାଣୀ କାମିଦ ତି ।
ଭଅବନ୍ତୀଏ ଯୁହାଦୋ ସୁଣୀଅଦି ॥ ୨୨୪ ॥

ବିଶାଖା । ପଦେ ନିପତ୍ୟ କାକୁମାତସ୍ତତୀ ସହି ଲଲିଦେ ମହୁରଂ
ମନ୍ତ୍ରମି ତଥାବି ତାକାଳୀୟଃ ଦୁସ୍ମହ ଦୁକ୍ଖଃ ପରିହରିତୁଃ

ପାଣିଃ । ତତୋ ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭୋ ଭଗବାନ୍ ସଦେବ ବିପରାଙ୍କ ବୈଭବଃ । ତତୋପି
ଦେବୀ ଲଜ୍ଜା ସଦେଶ୍ୱରୀ ସର୍ବ ସମ୍ପତ୍ତିମାଯୀଖରୀ ତତୋପି ବୁଲ୍ଲା ଯା କିଲ ଲଜ୍ଜାମପି
ତୁଳ୍ଜୀ କୃତ୍ୟ କର୍ମପାପୂର୍ବ ଶ୍ରିୟା ଲୁକ୍ଷେଣ ବିଶ୍ଵାଣୀ କାମିତୀ ଇତି ଭଗବତୀ ମୁଖାଂ
ଆୟତେ । ତେମ ପଞ୍ଚ ବୁଲ୍ଲ ମାତ୍ର ଟଙ୍କେସୁ ଦେସେବୁ ଈନ୍ଦ୍ରୀ ବୁଲ୍ଲା ଦାତୁମୟୋଗ୍ୟେତି
ଭାବଃ ॥ ୨୨୪ ॥

ପଦେ ନିପତ୍ୟିତେତି ପକ୍ଷେ ସତ ପକ୍ଷପାତଃ ବିଜ୍ଞାଗରିତୁଃ ତେନଚ ତଃ ପ୍ରେସନ୍ତି
କର୍ତ୍ତୁଃ ଲଲିତେ ମଧୁରଂ ମର୍ଦ୍ଦମି ତଥାପି ତାତ୍କାଳିକଃ ଦୁଃମହ ଦୁଃଖଃ ପରିହର୍ତ୍ତୁଃ

ବିପରାଙ୍କବୈଭବ ଭଗବାନ୍ ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭ ଅଧାନ, ତଦପେକ୍ଷା
ସର୍ବ ସମ୍ପତ୍ତିର ଈଶରୀ ଲଜ୍ଜା ଅଧାନ ଏବଂ ତଦପେକ୍ଷା
ଆବାର ବୁଲ୍ଲା ଅଧାନା, କାରଣ ଯାହାର ଅପୂର୍ବ ଶୋଭାଯ ଭଗ-
ବାନ୍ ବିଶୁଦ୍ଧ ମୁଖ୍ୟହିଁଯାଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀକେ ତୁଳ୍ଜ ଜ୍ଞାନ କରତ କାମନା
କରିଯା ଥାକେନ, ଏଇ ସକଳ କଥା ଭଗବତୀ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀର
ମୁଖେ ଶୁଣିଯାଛି ॥ ୨୨୪ ॥

ବିଶାଖା । (କାକୁ ବିଜ୍ଞାର ପୂର୍ବକ ପଦେ ନିପତ୍ତିତ ହିଁଯା) ସଥି ଲଲିତେ । ଉତ୍ତମ ବଲିଯାଛ, କିନ୍ତୁ ଆମ ତାତ୍କାଳିକ

ଏବଂ ଅଜୁତଃ ବି କାହୁ କାମାଞ୍ଜି ତା ପସୀନ୍ ଅଗୁମଣେହି
ବୁନ୍ଦା ସମପର୍ଗଂ ପୁରୋଡାସ ଓପ୍ରାଣେ ତୁଷଃ ପୁଣକ
ଆତ୍ମାଂଶଃ ॥

ଲଲିତା । ଶ୍ଵେରେର ଶିରୋ ବିନଗୟ ତୁଷ୍ଟିଃ ତିର୍ତ୍ତି ॥ ୨୨୫ ॥
ବିଶାଖା । ଲଲିଦେ ବିଶାଦଃ ଦେ ଆଉଦଃ । ଜଃ ଏକଃ ଦିଅହଃ
ଚେତ ଅଗୁମଣେସି ॥ ୨୨୬ ॥

କୁଷଃ । ହସ୍ତ ନାନ୍ଦୀମୁଖି ଦୃଷ୍ଟମତ୍ୟନ୍ତୁତଃ ଭବତା । ତତଃ ପ୍ରଚ୍ଛ-
ତାମିତି । କଥମେତାଭି ମର୍କରଣ୍-ସୁଗାରକ ତାଣୁବୟୋ ମରକ-
ଏମୟୁକ୍ତମପି କର୍ତ୍ତୁକାମାଞ୍ଜି ତେ ପ୍ରସୀନ ଅମୁକ୍ତସ ବୁନ୍ଦା ସମପର୍ଗଂ ପୁରୋଡାସାବ
ଭ୍ରାଣେନ ତୁର୍ଣ୍ଣଃ ପୁନୀମ ଆଜ୍ଞାନଃ ॥ ୨୨୫ ॥

ଲଲିତେ ବିଜ୍ଞାତଃ ତେ ଆକୃତଃ ସରେକଃ ଦିବସଯେବାମୁମଳମେ ॥ ୨୨୬ ॥

ନ ଶୁଦ୍ଧିତଃ ନ ଶୁଦ୍ଧୀକୃତଃ ମୈବ ବୁନ୍ଦାଃ ସଦି ମହମର୍ପଯଷି ତର୍ହି ଶାଶ୍ଵତେ
ଦୁଃସହ ଦୁଃସ ପରିହାର ନିଶ୍ଚିତ ଏପକାର ଅୟୁକ୍ତଃ କରିତେ
ଇଚ୍ଛା କରିଯାଛି ଅତଏବ ପ୍ରସମ ହେ, ବୁନ୍ଦା ସମପର୍ଗ ବିଷୟେ
ଅନୁମୋଦନ କର, ସଜ୍ଜିଯ ସ୍ଵତ ଆତ୍ମାଂଶ ଦ୍ଵାରା ଶୀଘ୍ର ଆମରା
ଆଜ୍ଞାକେ ପବିତ୍ର କରି ॥

ଲଲିତା । ଝୟ ହାମ୍ୟ ପ୍ରକାଶେର ନାୟ ମଞ୍ଚକ ଅବନତ କରିଯା
ତୃଷ୍ଣାନ୍ତାବେ ଅବସ୍ଥିତ ରହିଲେନ ॥ ୨୨୫ ॥

ବିଶାଖା । ଲଲିତେ ! ତୋମାର ଅଭିଧ୍ୟାୟ ଜାନିଲାମ, ଅତଏବ
ଏକ ଦିବମେରାତ ଜନ୍ୟ ଅନୁମୋଦନ କର ॥ ୨୨୬ ॥

କୁଷ । (ସହର୍ଦ୍ଦେ) ନାନ୍ଦୀମୁଖି ! ଆପନି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଶର୍ଯ୍ୟ
ଦେଖିଲେନ ତ, ଅତଏବ ଜିଜ୍ଞାସା କରନ, ଏହି ସକଳ ଗୋପ
ଶୁନ୍ଦରୀ ଆସାର କର୍ଣ୍ଣୁଗଲେ ତାଗୁର୍ବାରଙ୍ଗକାରି ମକର କୁତୁଳ

দামকেলিকৌমদা ।

কুঙ্গলযোৰ্ম্বৎ ন শুল্কিতং ॥ ২২৭ ॥

মান্দীমুখী । কির্তিদা কির্তিদাইনি রাহিএ অজুতং কথু এদং জং
বণগালিণো চেঅ বুন্দাএ ইমস্ম শুলুকপ্রণং ॥ ২২৮ ॥
রাধা । সহি বুন্দে কিঞ্চি তুষ্টীং চিট্ঠিসি তৃষ্ণং অপ্রণো পক্ষং
উল্লাসেহি ॥

কৃষ্ণঃ । বুন্দাব ক্রুশবনেৰকঘন্ বিলোচন কোণং কৃণযতি ॥
বুন্দা । মাগরেন্দ্র কৃতং নিরৰ্থকং দৃশ্যস্ত্রাঙ্গবেন যদিযং বুন্দা-

মন্দকর কুঙ্গলযোৰ্ম্বদেৰ মহং দৰ্দাছিতি ভাবঃ ॥ ১২৭ ॥

কীর্তিদা কীর্তিদায়নী রাধে অযুতং পলিষদং যৎ বণগালিন এব বুন্দায়া
অস্মে শুল্কার্পণং ॥ ২২৮ ॥
সথি বুন্দে কিমিতি তুষ্টীং তিষ্ঠিসি তৃৰ্যাঙ্গনঃ পক্ষমুলাসৱ ॥ ২১৯ ॥

বয়কে কেন শুল্ক ঘোগা করিল মা ॥ ২২৭ ॥

মান্দীমুখী । কীর্তিদাকীর্তিদায়নি রাধে ! এটা অতিশয়
অযুত, যে হেতু বণগালিৰ বুন্দাকে বণগালিৰ সমক্ষে
শুল্কার্পণ ॥ ১২৮ ॥

আৰাধা । সথি বুন্দে ! কেন তুষ্টীস্ত্রাবে অবস্থিত রহিলে,
শীত্র আপনাৰ পক্ষ প্ৰকাশ কৰ অৰ্থাৎ তুমি কৃষ্ণেৰ পক্ষ-
পাতিনী কি আঝাৰ, ইহা বাস্তু কৰিয়া বল ॥

কৃষ্ণ । বুন্দাৰ মুখেৰ প্ৰতি দৃষ্টিপাত কৰিয়া লোচন কোণ
কৃক্ষিত কৰিলেন অৰ্থাৎ চকু দ্বাৰা সংক্ষেত কৰিয়া স্বাভি-
প্রায় প্ৰকাশ কৰিলেন ॥

বুন্দা । মাগরেন্দ্র ! চকুৰ মৃত্য কৰাণ নিৰৰ্থক হইল, ষে

বনেন্থরীমনুবর্ততে ॥

সর্বাঃ । সোঁৎপ্রামং বিহস্ত । ভজবদি লজ্জে কহিং গদামি
পসিদ পসিদ ॥

বৃন্দা । সথি বৃন্দাবনেন্থরি যমাত্র কিঞ্চিজ্জপ্তি রবাপ্রাবসরা
বভূব ॥ ২২৯ ॥

রাধা । সহি বুন্দে কীদিসী এসা ভণীগত ॥

বৃন্দা । দ্যুতকার সংসদোপি ভূরিষ্ঠং ঘটপালগোষ্ঠী সাধুভি
রভিতঃ খ্রাণ্যাতে তদত্ত ন সমঞ্জসঃ প্রাঙ্গলোহয়ঃ জনঃ

দ্যুতকার সভারাঃ সকাশাদপি ঘটপালগোষ্ঠী খ্রাণ্যাতে ইতি দ্রুচারভেনেতি
ভাবঃ । বিরক্ত মুক্ষণরা বা অয়ঃ মল্লক্ষণো জনঃ প্রাঙ্গলঃ সরলঃ । শুকার্থঃ

হেতু এই বৃন্দা বৃন্দাবনেন্থরীরই অনুবর্ত্তিনী ॥

সকলে । (উচ্চ হাস্য করিয়া) ভগবতি লজ্জে ! কোথায়
গেলে, অসম হও, অসম হও ॥

বৃন্দা । সথি বৃন্দাবনেন্থরি । এই স্থলে আমার কিঞ্চিৎ
বিজ্ঞপ্তি অবসর প্রাপ্ত হইল অর্থাৎ কিছু বিবেদন করিতে
ইচ্ছা করি ॥ ২২৯ ॥

ত্রীরাধা । সথি বুন্দে ! কীদৃশী বিজ্ঞপ্তি একাশ করিয়া বল ॥

বৃন্দা । সাধুগণ সর্বতোভাবে বলিয়া থাকেন, দ্যুতকারক
অর্থাৎ জুয়ারির সভা হইতে ঘটপালের সভা অতীব
প্রশংসনীয় অর্থাৎ বিরক্ত লক্ষণ দ্বারা অতিশয় সূর্ণিত ।
একারণ যদি শুকার্থ এই মল্লক্ষণ সরল জনকে বিক্রি
করিতে অবৃত্ত হওয়া হয়, তাহাহইলে এ অযোগ্য স্থলে

ବିକ୍ରଯୋପକ୍ରମଶେଷେ କଚିନ୍ୟତ ବିକ୍ରୀଯତାଃ ॥ ୨୩୦ ॥

ହୃଦୀଃ । ସଞ୍ଚିତଃ । ଶତ୍ୟଗୁରସଂଭୂତା ଏବାପ୍ରତିମ ପୂର୍ଣ୍ଣଲଙ୍ଘୀ
ଭରାଃ ହଞ୍ଚବୋ ରାଜକୁଳକାର୍ଯ୍ୟମର୍ହିଷ୍ଟି । ବୃଦ୍ଧାତୁ ବିକ୍ଷୁନା
ସୁଚିରଂ ସଂଭୂତ୍ୟ ନିର୍ଭରମପାରେଣ ବୈଭବେନ ରିକ୍ତୀକୃତା ତଦଲ
ମେତ୍ୟା ॥

ରୀଧା । ବିହୃତ ଏଦଂ କଥୁ ଅଳାଭାଦଙ୍ଗନୀତ୍ୟାଗ ସ୍ତୁରଙ୍ଗ ବ୍ରଙ୍ଗଚର୍ଯ୍ୟକଂ
ତି ଧୀରେହିଂ ଭଣିଅଦି ॥

ବିକ୍ରଯୁ ଆରାଷ୍ଟଶେଷେ ୨୩୦ ॥

ଅପ୍ରତିମଃ ଅନୁପମଃ ପୂର୍ଣ୍ଣଲଙ୍ଘୀ ଭରୋ ଯାମାଃ ତାଃ ॥ ୨୩୧ ॥

ନା କରିଯା ସ୍ଥାନାନ୍ତରେ ବିକ୍ରଯ କର ॥ ୨୩୦ ॥

ହୃଦୀ । (ଦ୍ୱୟ ହାସୋର ସହିତ) ନିଶ୍ଚଯ ବୋଧ ହଇତେହେ
ଏହି ସକଳ ଅନୁପମ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୋଭା ସମ୍ପର୍କୀୟ ଏହାବରଂ
ଅନ୍ୟ କାହା କର୍ତ୍ତକ ସମ୍ଭୂତ ହୟ ନାହିଁ, ଅତେବ ଇହାରା ରାଜ-
କୁଳ କାର୍ଯ୍ୟର ଯୋଗ୍ୟ ବଟେ, କିନ୍ତୁ ବୃଦ୍ଧା ଚିରକାଳ ବିଷ୍ଣୁ କର୍ତ୍ତକ
ଅତିଶ୍ୟ ରୂପେ ସମ୍ଭୂତା ହୋଯାଯ ଅପାର ବୈଭବ ହଇତେ ଶୂନ୍ୟ
ହଇଗାହେ ଅର୍ଥାତ୍ ଏକଣେ ଇହାର ଆର ସେରିପ ଶୋଭା ପ୍ରକାଶ
ପାଇତେହେ ନା, ଏକାରଣ ଇହାକେ ଅହିଁ କରିବାର ପ୍ରୟୋଜନ
ନାହିଁ ॥

ଶ୍ରୀରୀଧା । (ଉଚ୍ଚ ହାସ୍ୟ କରିଯା) ପଣ୍ଡିତଗଣ ଏକପ ବଲିଯା
ଥାକେନ ଅଳାଭ ବଶତଃ ଯେ ଅଙ୍ଗନୀ ପରିତ୍ୟାଗ ତାହାର ନାମ
ତୁରଙ୍ଗ ବ୍ରଙ୍ଗଚର୍ଯ୍ୟ, ଅର୍ଥାତ୍ ଯାହାର ଅନୁକ୍ରେ ସ୍ତ୍ରୀଲାଭ ନାହିଁ, ସେ
ଯେମନ ଲୋକେର ନିକଟ ବ୍ୟକ୍ତ କରେ ଆମି ବ୍ରଙ୍ଗଚାରୀ,
ଇହାଓ ତଜ୍ଜପ ॥ ୨୩୧ ॥

मधुग्रन्थः । ज्ञानिकः ॥ ३१ ॥

ਨਿਸਾਹੇ ਨਿਚਿਦਾਂ ਤੁਲਾਗਂ ਘਟਦਾਮੇ ਅਗੁਡਲੋ ਛਬਿਸ਼ਗਂ
ਜਾਂ ਕਾਅਥ ਬਿੜ। ਪਾਰਂ ਗਦੋਕ੍ਖ ਤਾ ਦੇਹਿ ਯੇ ਕਿੱਚਿ
ਪਾਰਿਤੋਸਿਅਂ ॥ ੨੭੨ ॥

বিশাখা । অজ্জ গববং সকরং দাইসমং ॥

ମୁଦ୍ରମଙ୍ଗଳः । ବିମାହେ ଶୁଣଂ ପରିହମିଜ୍ଜସି ॥

विश्वाशा । उभयनुसम् सुरसम् सवागि ॥ २३३ ॥

ମଧୁମଞ୍ଜଳଃ । ସହର୍ଷଂ କୃଷ୍ଣଭୂପେତ୍ୟ ପିଆବରସ୍ମ ମାନ ସମ୍ମ
ପରଦା ସଦକୋଡ଼ି ରୋସ ଭଙ୍ଗଣେ ବିଜ୍ଞକଥିଗୋକ୍ତି । ଦୀବାଅଳି

ବିଶାଖେ ନିର୍ଦ୍ଦିତ: ଯୁଦ୍ଧାକଂ ସଟ୍ଟମାନେ ଅଛୁକୁଳେ । ଡବିଷ୍ୟାମି ଯଏକାଯନ୍ତ ବିଦ୍ୟାପାଇଃ
ଗତୋପ୍ରି ତେ ଦେହି ମେ ପାରିତୋଦିକଃ ॥ ୨୩୨ ॥

ଆର୍ଯ୍ୟ ନବ୍ୟାଂ ଶକ୍ତିରୀଂ ଦ୍ଵାଙ୍ଗାମି ନୁହି ପରିହମସି ଉଗ୍ରତେ ହୃଦ୍ୟାମ ଶପାମି ॥୨୦୩
ପ୍ରିୟବୟନ୍ତ ମାନ ସମରେ ଅମରୀ ଶତ କୋଟି ରୋବ ଭଜନେ ବିଲକ୍ଷଣୋଳି ଦୌପା

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । (ପରମ୍ପରା ମନ୍ତ୍ରଣା କରିଲା) ବିଶାଖ ! ଆସି କାହିଁଛୁ
ବିଦ୍ୟାଯ ଅର୍ଥାଏ ଗଣିତ ଶାସ୍ତ୍ରେ ପାରଦଶୀଁ, ଏକାରଣ ନିଶ୍ଚଯ
ତୋମାଦେର ଘଟନାଲ ବିଷୟେ ଅନୁକୂଳ ହିଁବ, ଅତଏବ ଆମାକେ
ପାରିତୋଷିକ ପ୍ରଦାନ କର ॥ ୨୩୨ ॥

विश्वाथा । आर्ध्य ! नृतन शक्तिरा प्रदान करिब ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ବିଶାଖେ ! ନିଶ୍ଚର ଜାନିଲାମ ପରିହାସ କରିତେଛ ॥

বিশাখা । ভগুন সূর্যের শপথ করিতেছি ॥ ২০৩ ॥

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରିଙ୍କାଳୀନ ଶତକୋଟି ପ୍ରମଦାର ରୋଷ
ପ୍ରିୟବସ୍ତୁ ! ଆମ ମାନକାଲୀନ ଶତକୋଟି ପ୍ରମଦାର ରୋଷ

କୋହୁ ଶୁରାହୀ ସଞ୍ଜକୋଡ଼ି ପୂଆବଣେ ଆଚାର ଓଙ୍କି । ତା ଦିନକୁଟ ଅମ୍ବ ମହାମୟୁସବେ ଘର୍ଭା ଅଗନ୍ତୁଥିଦ ପୁର୍ବବା ସଞ୍ଜକୋଡ଼ି ଦକ୍ଖିଣୀ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଶ୍ଵର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ ତୁମ୍ଭୀଃ ତିର୍ତ୍ତତି ॥ ୨୩୪ ॥

ମଧୁମନ୍ତଳଃ । ଅପବାର୍ଯ୍ୟ ବିଶାଥେ ମୌନଃ ସମ୍ମାତି ଲକ୍ଷଣଃ ତି ଜାନାମି ଚେତ । ତା ଦେହି ପରିସମ୍ମଦଃ ଇତାଙ୍ଗଲିଃ ଅସାରଯତି ॥

ବିଶାଥା । ଶ୍ଵର୍ତ୍ତ୍ଵା ଗେହୁ ଅଛୁ ଏସା ସକରା ଇତି କର୍ପରାଃ ସମପର୍ଯ୍ୟତି ॥

ବଳୀ କୌତୁକେ ଶୁରାହୀ ଶତକୋଟି ପୂଜାରୀଃ ଆଚାର୍ଯ୍ୟାଚି ତନ୍ଦୀର୍ବତାଃ ଅଦ୍ୟ ମହାମହୋତ୍ସବେ ମହଃ ଅନଭାର୍ତ୍ତି ପୂର୍ବା ଶତକୋଟି ଦକ୍ଷିଣା ॥ ୨୩୫ ॥

ତଦେହି ଅତିଶ୍ରଦ୍ଧଃ । ଶ୍ଵର୍ତ୍ତ୍ଵେତି ଶର୍କରା କର୍ପରାଃ ଶେଷି ଇତି ନାନାର୍ଥବର୍ଗାଃ । ସଥା ସଥେବ ମୟା ଅତିଶ୍ରଦ୍ଧଃ ତଥେବ ଦୀର୍ଘତେ ନୀରଜାମିତି ଅଭିପ୍ରାୟାଃ । ଧୂର୍ତ୍ତି

ଭଙ୍ଗନେ ପାରଦଶୀଁ, ଦୀପାନ୍ତିତା ଉତ୍ସବେ ଶତକୋଟି ଶୁରାହୀ
ପୂଜାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଅତ୍ୟବ ଅଦ୍ୟ ଏହି ମହା ମହୋତ୍ସବେ
ଆମାକେ ଅପ୍ରାର୍ଥିତ ପୂର୍ବା ଶତକୋଟି ଦକ୍ଷିଣା ପ୍ରଦାନ କର ॥
କୃଷ୍ଣ । ଶ୍ଵରଣ କରିଯା ତୁମ୍ଭୀକ୍ଷାବ ଅବଲମ୍ବନ କରିଲେନ ॥ ୨୩୫ ॥
ମଧୁମନ୍ତଳ । (ଆଡ଼ାଲ କରିଯା) ବିଶାଥେ ! ପ୍ରିୟବସ୍ୟ ସଥନ
କୋନ ଉତ୍ତର କରିଲେନ ନା ତଥନ ନିଶ୍ଚଯ ଜାନିଓ ମୌନଇ
ସମ୍ମାତି ଲକ୍ଷଣ, ଅତ୍ୟବ ଅତିଶ୍ରଦ୍ଧତ ପ୍ରଦାନ କର, ଏହି ବଲିଯା
ଅଙ୍ଗଲି ବିଦ୍ୱାର କରିଲେନ ।

ବିଶାଥା । (ଈହେ ହାତୀ କରିଯା) ଏହି ଶର୍କରା ଅହଣ କର ଏହି
ବଲିଯା ଧୋଲା ପ୍ରଦାନ କରିଲେନ ।

मधुमज्जलः । उत्तेव विहस्य धृते चिष्ठे चिष्ठे पिकिमः खो
करिस् सं इति त्रृष्णाद्विकारामाद्य पिअवज्जग्न लह
अक्षि कर्म्म अलः विलवेन मेहु श्लूकः ॥ २३५ ॥

कृकः । सर्वे मधुमज्जल मधुमन्त्रोन्मि उदेशा गाविकार्यागता
जयन्ति शुक्कार्यवादेन्ना ।

इन्ना । शूलेभ्य चम्पकलट्टेव लक्ष्मी वधुमन्त्रोचिता ।

शूर्किति सम ग्रन्थ विअत धृते पिलता पवार्थतात्त्वा कर्म्म बोडिया आवृ
नैवासीविति भावः । विष्टिः वः करियामि । पिअवज्जग्न मधुनि कार्यो अलः
विलवेन श्लाप श्लूकः ॥ २३६ ॥

मधुमन्त्रो उदयः विष्टुत व्रेष्टेवादिव्याः गत्वा देव वरा वारीजार्य ।
पक्षे गाविकार्या नामा जयन्ति कामिनी ॥ २३७ ॥

मधुमज्जल । (उक्त हृष्ट कविया) कि आभर्ता ! आवि गंगाम
त्रास्त्रण, एतुलोऽते शर्करा आर्थना करियाहिलाम, तोवरा
छर्किति त्रृष्णे शर्करा शज्जेर अर्थात्तर कर्म्मना करिया
आवाज दीते धोला दिला, अतवृ धृते ! थाक थाक
तोवादेन भालक्कपे त्रिक्किति करित्तेहि, एहे श्लिरा
त्रिक्ककेर गमीपे शमर-पूर्वक, पिअवज्जग्न । त्राविटा
अतिशय लम्बु हृष्टेलो विलव वहिया श्लूक एवं कर्म्म ॥ २३८ ॥

कृक । सर्वे मधुमज्जल ! आवि वधुमन्त्र शर्म्मा लक्ष्मी, विलवेन
अविका गाविका नामा जयन्ति जयन्ति विलवेन अतवृ
शुक्कार्य हृष्टकेर विलव त्रृष्णा उपदृष्टा ॥

इन्ना । एहे शूल चम्पक लक्ष्मी लक्ष्मी विलवेन अतवृत्त ।

କୃଷ୍ଣ : । ହନ୍ତେ ତତ୍ତ୍ଵାନଭିଜ୍ଞାସି ରାଧା ଖଲୁ ଅଭିଜ୍ଞପା ଯା ବିପ-
ରୀତାପି ଧାରା ମାଧ୍ୟମିକମଳୀ ସମ୍ପଦାତେ ॥ ୨୩୬ ॥

ଚିତ୍ରା । ଗୋକୁଳବୀରବରେଣ୍ୟ ଅପଦିମ ପୂର୍ଣ୍ଣଲଙ୍ଘୀ ଭରା ଇଗାଓ
ତି ସଂଅଂ ଚେତ୍ତ ସମ୍ପଦିନଂ ତା ବିନ୍ଦ ପଞ୍ଚଏଣ କଥଂ ଅଜ୍ଞାନଂ
ଏକତମା ଗେହିଛୁଃ ଜୁତୀ ॥ ୨୩୭ ॥

ବୁଲ୍ଦା । ସଥି ଚିତ୍ରେ ଝାସ୍ୟାସି । ସଦେଶ ବିଶୃଜ୍ଜଳଃ କୋମଳ
ବାଥଲୀ ପଞ୍ଜବେଳ ଭସତା କ୍ଷଣିତୋ ଗନ୍ଧୀରବେଦୀ କ୍ଷମେରମଃ
। ॥ ୨୩୮ ॥

ଗୋକୁଳବୀରବରେଣ୍ୟ ଅପତିମ ପୂର୍ଣ୍ଣଲଙ୍ଘୀ ଭରା ଇମା ଇତି ସ୍ଵର୍ଗେବ ସର୍ବାର୍ଥଃ
ତତ୍ତ୍ଵଦ ପଞ୍ଚକେନ ହେତୁନା କଥମୟାକମେକତମା ଗୃହୀତୁଃ ହୁକ୍ତା ॥ ୨୩୭ ॥

ଗନ୍ଧୀରବେଦୀ ଦୁର୍ବ୍ଲାରମଦ କ୍ଷମେରମଃ ହୁତୀ । ସହକ୍ତଃ ବ୍ରଗ୍ରେମାଂ ଶୋଣିତ ଶ୍ରାବାନ୍
ମାଂସତ ବାଧନାବପି । ସଂଜ୍ଞାଂ ନ ଲଭତେ ସଜ୍ଜ ଗଜୋ ଗନ୍ଧୀରବେଦ୍ୟସୌ ॥ ୨୩୯ ॥

କୃଷ୍ଣ । ହନ୍ତେ ! ତୁମି ତତ୍ତ୍ଵବିଷୟେ ଅନଭିଜ୍ଞା, ମଧୁମୂଦନେର ପକ୍ଷେ
ରାଧାଇ ଅନୁଜ୍ଞପା, କାରଣ ସାହାର ଦୁଇ ଅକ୍ଷର ନାମ ବିପରୀତ
କରିଯା ପାଠ କରିଲେ ମଧୁମୟୀ ଧାରା ସମ୍ପଦ ହୟ ॥ ୨୩୬ ॥

ଚିତ୍ରା । ହେ ଗୋକୁଳବୀରାଗଗନ୍ୟ ! ଏହି ସକଳ ଗୋପୀ ଅପ୍ରତିମ
ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୋଭା ଶାଲିନୀ, ତୁମି ସ୍ଵର୍ଗଂହି ସନ୍ତ୍ଵାବମା ଯୋଗ୍ୟ କରି-
ବାହୁ, ଅତଏବ ପାଚ ହନ୍ତେର ଜମ୍ବୁ ଶୀଆଦେର ଏକଟୀ ମାତ୍ର
ଗ୍ରହଣ କରା କି ଅକାରେ ଉପଯୁକ୍ତ ହୈବେ ? ॥ ୨୩୭ ॥

ବୁଲ୍ଦା । ସଥି ଚିତ୍ରେ ! ତୋମାକେ ଅତିଶୟ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରିତେ ହୟ,
କାରଣ ତୁମି ଦୁର୍ବ୍ଲାର ବିଶୃଜ୍ଜଳ ହଣ୍ଡିକେ କୋମଳବାକ୍ୟ ରୂପ ଲଭା
ପଞ୍ଜବ ହାରା କ୍ଷଣିତ କରିଯାହୁ ॥ ୨୩୮ ॥

ଅଧୁମଙ୍ଗଳः । ପିଆବଅସ୍ମ ସତ୍ତ୍ଵରେ ଶ୍ରୀକୋ ତି ଏଥ୍ ଅ
ସଂଖ୍ୟାବାହିଣେ ସତ୍ତ୍ଵ ସନ୍ଦସ୍ମ ପଞ୍ଚି ଦହଞ୍ଜି ପଞ୍ଜବସାନଃ କୁଣ
ଶ୍ରେଷ୍ଠିଂ ଅଜ୍ଞେହିଂ ତସ୍ମ ଉଜ୍ଜାଣଚକବଟ୍ଟିନେ ଶୁଟ୍ଟ ଅବରାକଃ
॥ ୨୩୯ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ସଥେ ସାଧୁ ସାଧୁ ପ୍ରିୟାର୍ଥରମାଧୁରୀମୁପଭୋଜଯନ୍ କାମ
ଶିକ୍ଷକା ରମ୍ଭବତୀ ପୌରଗବୋସି ॥ ୨୪୦ ॥

• ମତ୍ୟମସଂଖ୍ୟାନ୍ୟେବ ବିଭାବି ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିବାରାଣାମତି ଆୟେଣ

ପ୍ରିୟବନ୍ଧ ଶତଗୁଣ ଶୁକ୍ଳ ଇତ୍ୟାମସଂଖ୍ୟାଚିତିଃ ଶତ ଶବ୍ଦ ପାଂକ୍ତି ରଥକେ
ପର୍ଯ୍ୟବସାନଃ କୁର୍ମଣ୍ଡି ରମ୍ଭବତୀ ପଦୈର ଉଦ୍ୟାନ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିନେ ଶୁଟ୍ଟ ଅପରାକଃ
ତତ୍ତ୍ଵେ କୋପଯତ୍ତମିତ୍ୟର ଶ୍ରଦ୍ଧାତି ରା ॥ ୨୪୧ ॥

ପ୍ରିୟୋହିର୍ଥ ପ୍ରାଙ୍ଗନଃ ଯେବୁ ଏବଃ ଭୂତାବେ ବନୀ ଶର୍ଵାଧୂରୀଃ ପଞ୍ଜେ
ପ୍ରିୟା ଶ୍ରୀରଧିକା ମୈନ ଅର୍ଥଃ ପ୍ରୋଜନଃ ଯେବୁ ତତ୍ତ୍ଵ ଗାଧୁରୀ । ପୋବଗବଃ ପାକ
କର୍ମଧ୍ୟକ୍ଷଃ ॥ ୨୪୦ ॥

ଅସ୍ମେତେ ଇତି ଶୁତି ଶାନ୍ତ ବଚନମେବାତ୍ ପ୍ରମାଣମତ୍ତୀତି ଡାନଃ । ଜ୍ଞାବିଟେ

ଅଧୁମଙ୍ଗଳ । ପ୍ରିୟବନ୍ଧୟ । ଶତଗୁଣ ଶୁକ୍ଳ, ଏହି ଶାନ୍ତେ ଶତ ଶଦେର
ଅମ୍ବାବାଚିତ୍ତ ଅର୍ଥ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା ପତ୍ର ଗଣନୀୟ ଦଶକେ
ପର୍ଯ୍ୟବସାନ କରାଯ ଆମରା ଉଦ୍ୟାନଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିର ନିକଟେ ଅତି-
ଶାୟ ଅପରାଧୀ ହଇଯାଛି ॥ ୨୩୯ ॥

କୃଷ୍ଣ । ନଥେ ! ଭାଲ ଭାଲ । ତୁମ ପ୍ରିୟାନିଷ୍ଠ ରମମାଧୁରୀ ପାନ
କରାଇବାର ନିମିତ୍ତ କାନ୍ତିଶିକ୍ଷକା ଅର୍ଥାତ ଦେହଶ୍ଵ ରମ୍ଭବତୀ
ପାକଶାଲାର ରଜନାଧ୍ୟକ୍ଷ ହଇଯାଛ ॥ ୨୪୦ ॥

ଆମରା ଅଧାନ ମରପାଲେର ଅଭିଶ୍ଵାସମ୍ଭାବେ ଅମଃଖ୍ୟ

କୋଡ଼ୀକୁତୁଳି । ତଥାଚ ଶ୍ରୀଯତେ ।

· ଜ୍ଞାନିଷ୍ଠେ ହୃଦୟ ନି ଜ୍ଞାତେ ଅକୁତ୍ୟା ଗର୍ବଶାଲିନୀ ।

· · · ଅନୁଭୂତି ଶିଖୋଶ୍ରାଣାଂ ମୁଖେଷ୍ଟେ ଦଶ ଈଶ୍ୟତେ ॥ ୨୪୧ ॥

ଲଲିତା । ଦଶେଣ ବିନା କ୍ରମଂ ବି ଗୋବାନଂ ଶଖି ଓଲିହୋ
ତ । ଅନୁଭୂତି ଦଶ ଗର୍ବଶାନଂ ॥ ୨୪୨ ॥

କୁକୁ । · ସମ୍ପାଦି ପକ୍ଷିକୁଳିପି ନ ଶୁଦ୍ଧପର୍ଯ୍ୟାଣିତଥାପି ବିତୀଯୈବ

ଅତି ଦୀର୍ଘତମେ ଅଭ୍ୟାସତମା ଶିଖା ଉତ୍ତାଣାଂ ॥ ୨୪୩ ॥

ଦଶେଣ ବିନା କ୍ଷମପି ଗୋପାନାଂ ନାତ୍ୟବଳଦଃ ତମୁକୁମେବ ଦଶ ଗର୍ବଶାନ ॥ ୨୪୨ ॥

ବିତୀଯୈବ ଲଲିତାମପେକ୍ଷ; ଲଲିତା ଏକା ବାଦା ବିତୀଯେତାର୍ଥଃ । ଗଙ୍କେ ବିତୀଯା
ତିପିଃ । ଚଞ୍ଚଲେଖା ଚଞ୍ଚଳମା । ପଙ୍କେ ବଧ୍ୟାକୁଳଃ ॥ ୨୪୩ ॥

ଧନ ଅନ୍ତିକାର କରିଯାଛି ସତ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ଏହଲେ ଶ୍ରୀ ଶାନ୍ତ୍ରେର
ବଚନ ପ୍ରାମାଣ୍ୟ କରା ଉଚିତ, ଶାନ୍ତ୍ରେ ଏକପ ଆଜତା ଆହେ
ଯାହାରା ଅଭାବତଃ ଗର୍ବ ଶୀଳ ଏବଂ ଅଭ୍ୟାସତ ସମ୍ପତ୍ତି ହାରା
ଉତ୍ତର, ତାହାଦେର ସଦି ଶୁଦ୍ଧିର୍ଦ୍ଦ ଛଲ ସଥମାଣ ହେଉ ତାହା ହିଲେ
ତାହାରା ସଥେଷ୍ଟ ଦଶ ପାଇବାର ବୋଗ୍ୟ ॥ ୨୪୧ ॥

ଲଲିତା । ଗୋପଜାତିର ଦଶ ଗର୍ବ ଶାନ୍ତ୍ରେ କରା ଭିନ୍ନ କ୍ଷମକାଳେର
ନିରିତିର ଅନ୍ୟ ଅବଲମ୍ବ ନାହିଁ, ଅତେବ ଦଶ ଗର୍ବ ଶାନ୍ତ୍ରେ କରା
ଉପଯୁକ୍ତହି ବଟେ ॥ ୨୪୨ ॥

କୁକୁ । · ସମ୍ପାଦି ଏହି ପୌଛ ଜନ ହିତେ ଶୁଦ୍ଧକର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ନା ହୟ
ତଥାପି ଆମି ବିତୀଯାକେ ରଙ୍ଗା କରିବ, ସେ ହେତୁ ଇହାର
ଚଞ୍ଚଳମା ଉତ୍ସୀଳନେ କମତା ଆହେ । ଅର୍ଥାଂ ଲଲିତା
ଆପେକ୍ଷା ବିତୀଯା ଶୀର୍ଘାଧା ନଥାକ ପ୍ରଭୃତି ଧାରଣ କରିତେ

ଯରୀ ରଙ୍ଗଣୀୟ । ସା ଖଲୁ ଚନ୍ଦ୍ରଲେଖୋମୀଳନ କହା ॥ ୨୪୩ ॥
 ରାଧା । ମୋହାସଂ ବିହଞ୍ଚ ହଞ୍ଚ ହଞ୍ଚ ଦେବଦୋବାମମ୍ବସ୍‌ମ
 କୁମ୍ଭଃ ଅର୍ଚିଷ୍ଠୁନ୍ତୀଥଃ ଖଙ୍ଗନଜୀପଃ ଥେବଃ କଥୁ ବୁଦ୍ଧାଧିଗଃ
 ଉତ୍ସଦେଶ ଇରିଗା ଏକେଣ ମହାକଳହିନ୍ଦେନ ସରଃ ଆକରିତ
 ଭୟକରଃ କିମଃ । କେବଳଃ ମୈଲିଙ୍ଗମ୍ବସ ଶୁଦ୍ଧସମ୍ବେତ୍ତୁ
 ଓଲମ୍ବଗଃ ଆସି । ଇହି ହକୀ ଏଥି ବି ମାଣିଙ୍କାରତ୍ତଦକ୍ଷେତ୍ର
 ବଟ୍ଟପଡ଼ିବା ଆରହା କମ୍ବସ ବିଶ୍ଵବିସ୍‌ମନ୍ତ୍ର ॥

ହଞ୍ଚ ଦେବତୋପାସମାର କୁମ୍ଭ ବିଚିହ୍ନତୀମାଃ ଖଙ୍ଗନାକୀଗାଃ କ୍ଷେତ୍ରଃ ଖଲୁ ବୁଦ୍ଧାଧିଗଃ
 ଉତ୍ସଦେନ ଏକେଣ ମହାକଳଭେଦେଶ ସର୍ବହାତ୍ମମ୍ବ ଭୟକରଃ କୃତଃ । କେବଳଃ ଶୈଲେ
 ଶ୍ରୀ ଉପଶମ୍ଯ ମାତ୍ରଃ ଅବଲମ୍ବନମାଗୀଏ । ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ତାଣି ଦାନୀତ୍ରୀ
 ରତ୍ନଦକ୍ଷେତ୍ର ବର୍ଷାପାତିତା ଆରହା କହେ ବିଜ୍ଞାପନିର୍ବିଦ୍ୟାମହେ ରାଜପୁତ୍ରତାତ କୋ
 ନିଯନ୍ତ୍ରିତ ଭାବଃ ॥ ୨୪୪ ॥

ସମର୍ଥୀ ହଇୟାଛେନ ॥ ୨୪୩ ॥

ଆରାଧା । (ଉଚ୍ଚ ହାସ୍ୟ କରିଯା) ହାର ! ପୂର୍ବେ ଦେବତାରାଧନ
 ବିଷୟେ କୁମ୍ଭଚଯନକାରିଣୀ ଖଙ୍ଗନାକୀ ରଙ୍ଗନୀଦିଗେତ୍ର ଏହି
 ଶ୍ଵାନ ମନ୍ଦିଳ ଅନକ ଛିଲ, ସମ୍ପ୍ରତି ଏକଟା ମହା ଉତ୍ସତ ମତ-
 ତ୍ରଜ ଆସିଯା ସମୁଦ୍ରାଯ ଆକ୍ରମଣ ପୂର୍ବକ ଭୟକର କରିଯାଛେ
 କେବଳ ଗୋବର୍କନେର ଅନ୍ତରେ ମାତ୍ର ଅବଲମ୍ବନ ଦେଖିଛେହି ।
 ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍, ତାହାତେ ଆବାର ଦାନୀତ୍ରୀ ରତ୍ନାରତ୍ନେ
 ବାଟ୍ଟପଡ଼ିତା ଆରତ୍ତ ହଇଲ, ଅନ୍ତରେ କାହାକେ ମିବେଦନ
 କରିବ, ଅର୍ଥାଏ ଇଲି ତ ରାଜପୁତ୍ର, ଇହାର ନିଯନ୍ତ୍ରା ତାକାହା-
 କେବେ ଦେଖିଛେହି ବା ॥

କୃଷ୍ଣ ! ନାନ୍ଦୀଯୁଧି ତବ କର୍ମଧିଜ୍ଞଚାରୋ ଶୁକ୍ରୀ' ଗିରାମନଗଳତା ।
ସଦତ୍ର ସମ୍ମାରଙ୍ଗା ପ୍ରଥ୍ୟାତ ବିଶୁଦ୍ଧୀ ଅୟପି ବଞ୍ଚ'ପାତିତା
ପରିବାଦ କାଲିମାଧ୍ୟାସ ମାହସିତା ତଦେନାଂ ଦୋଦୁଃ
ସୁଗଲେନ ଗାତଃ ପୀଡ଼ିରାମି ॥ ୨୪୪ ॥

ନାନ୍ଦୀଯୁଧି । ପୁରୋବଞ୍ଚାୟ ଧାରଯନ୍ତୀ ଶୁଦ୍ଧୀର ମହା ତାପସୀ ପରି-
ଧାରସ୍ୟ ମେ ସମକୃଗଂ ଅକ୍ରମଂ କୃଥୁ ଏଦଃ କୁଳବାଲା ପୀଡ଼ଣଂ
॥ ୨୪୫ ॥

କୃଷ୍ଣ ! ଗୋଟିଗହେନ୍ଦ୍ରକୁମାରଶ୍ଚ ଡାମଣିରମ୍ଭ ଯୁଦ୍ଧରହଂୟନାଂ କଥ

ମହା ତାପସୀ ପରିବାରତ ମେ ସମକଂ ଅକ୍ରମଂ ଥିଲୁ ଏତେ କୁଳବାଲା
ପୀଡ଼ନଂ ॥ ୨୪୫ ॥

ଅହୟନା । ଅହକାରବତା । ଅହକାରନହ୍ୟୁ : ଶାଦିତ୍ୟାମର : ପକେ ଯନୀୟ

କୃଷ୍ଣ ! ନାନ୍ଦୀଯୁଧି ! ଇହାର ଏହି ବାକୋର ଗୁରୁତର ଅନଗଳତା
ତୋମରା କର୍ଣ୍ପଦବୀତେ ଆରୋହଣ କରାଇଲା ତ,ଆମି ଏହିଲେ
ସାଧୁମାର୍ଗ ରକ୍ଷା ରୂପ ବିଶୁଦ୍ଧ ଧ୍ୟାତିଶାଲୀ, ସେ ହେତୁ ଏ
ଆମାତେଓ ବାଟପାଡ଼ିତା ଅପବାଦ କାଲିମା ଆରୋପଣେ
ନିର୍ଭୟତା ପ୍ରକାଶ କରିଲ, ଅତେବ ଆମି ଇହାକେ ଦୋଦୁଃ
ସୁଗଲ ହାରା ଗାତରପେ ପୀଡ଼ିତ କରିବ ॥ ୨୪୬ ॥

ନାନ୍ଦୀଯୁଧି । (ଶୁଦ୍ଧୀରେ ମିଳା ନିବାରଣ ପୂର୍ବିକ) ହେ ହରୀର !
ଆମି ମହା ତାପସୀ ପରିବାର, ଆମାର ସଙ୍କେ ଏହି କୁଳବାଲା
ପୀଡ଼ନ ଅତି ଅହୋଗ୍ୟ ॥ ୨୪୬ ॥

କୃଷ୍ଣ ! ଆମି ଗୋଟିରାଜ କୁର୍ମାର, ଅନ୍ତିଶୟ ଅହଂ କାରି ସ୍ଵର୍ତ୍ତିଗଣେର

ମୁଖଦ ଯୁବତୀନାମୁପେକ୍ଷିତାହେ ହଦ୍ୟ ଦର୍ପକୋଶଗଂ ॥ ୨୪୬ ॥
ଲଲିତା ! କହୁ ସଙ୍କଳ କଥେସି ଏଥେ ନାବରଜ୍ ସମି ତୁମ୍
ଘଟ୍ଟଦେଇଁ ଏ ଚେତ ଅମ୍ବ ଅପୁରୋହିତେ କୋବି ପ୍ରସାଦୋ । ଜେଣ
ସନ୍ତୁଲ କୁମରୋ ବି ଧୂତଧୂରୀଣାଂ ହଟ୍ଟ ବିଶ୍ଵାବଣୀଃ କଞ୍ଚିତ
ବିଜଃ ଯାତି ଅଜ୍ଞାବିଦୋଷି ॥ ୨୪୭ ॥
କୃଷ୍ଣ : ସାଠୋପଂ ।

ମଧ୍ୟେ ଅହଂ ଛୁଡ଼ାମଣିଃ । ଦର୍ପକଷ୍ଟ ଗର୍ଭତ ଉତ୍ସବଃ ଉତ୍ସବଃ ତୈକୁ ମିତ୍ୟାର୍ଥଃ ।
ପକ୍ଷେ କାମୋଦ୍ରେକ ॥ ୨୪୬ ॥

ହେ କୃଷ୍ଣ ଶଙ୍କଳ କଥେସି ଅତେ ନାପରାଦ୍ୟାମି ହଃ ଘଟ୍ଟଦେବ୍ୟା ଏବ ଅପୂର୍ବଃ
କୋପି ପ୍ରସାଦଃ । ସେନ ସନ୍ତୁଲ କୁମରୋପି ଧୂତ ଧୂରୀଣାଂ ହଟ୍ଟ ବିଶ୍ଵାପନୀଃ
କାଞ୍ଚିତ ବିଦ୍ୟାଃ ଯାତି ଅଧ୍ୟାପିତ୍ତୋହିତି ॥ ୨୪୭ ॥

ଛୁଡ଼ାମଣି, ଅଦ୍ୟ କି ପ୍ରକାରେ ଗର୍ବିତ ଯୁବତୀଦିଗେର ଦର୍ପ
ଗରିଆ ଉପେକ୍ଷା କରିବ ॥

ପକ୍ଷାନ୍ତରେର ଅର୍ଥ, ଆମି ରାଜପୁତ୍ର, ଯୁବକଗଣେର ଛୁଡ଼ା-
ମଣି, ଆଜ କି ପ୍ରକାରେ ଗର୍ବିତ ଯୁବତୀଦିଗେର କାମୋଦ୍ରେକ
ଉପେକ୍ଷା କରିବ ॥ ୨୪୬ ॥
ଲଲିତା ! କୃଷ୍ଣ ! ଭାଲ ବଲିତେଇ, ତୁମି ଏବିଷୟେ ଅପରାଧୀ
ନହ, ଘଟ୍ଟଦେବୀରଇ ଏହି କୋନ ଅପୂର୍ବ ପ୍ରସାଦ, ସେ ହେତୁ
ତୁମ ସନ୍ତୁଲୋପନ ରାଜପୁତ୍ର ହଇଲେଓ, ତୋମାକେ ଧୂତ
ଛୁଡ଼ାମଣିଦିଗେର ସ୍ତରର ବିଶ୍ୱାପନ କାରିଣୀ କୋନ ବିଦ୍ୟା
ଶୀତ୍ର ଅଧ୍ୟାତ୍ମନ କରାଇଯାହେନ ॥ ୨୪୭ ॥
କୃଷ୍ଣ ! (ଦର୍ପେର ସହିତ) ତୋମରା ଘଟ୍ଟଧିରାଜକେ ଅବଜ୍ଞାପୂର୍ବକ

ସତ୍ତ୍ଵାଧିରାଜମବଗତ ବିବାଦରେ
ସୁରଃ ଯଦ୍ବୀ ଚରଥ ଶୁଦ୍ଧବର୍ଦ୍ଦିସମାନରେ
ଅନ୍ୟ ବିଧିରୁ ସର୍ବ ତନ୍ତ୍ର ଗିରିତୁଟେବୁ
ହୁମେସୁ ହତ ବିଷବେଶୁ ରଣାତ୍ତିଥୋଗଂ ॥ ୨୪୮ ॥

ରାଧା । ମୋହନ କେତ୍ତିଅଂ ସହିଳ୍‌ମଙ୍ଗ ଜଂ ଅତି ନିର୍ମଧନାଦରିଶ
ନନ୍ଦପି ଜାରତେ ତି ବରଗଂ ପରାଗଂ ତା ଅଥ ଅଜ୍ଞ ଦୂରଗଂ
ନ ଦେଅଂ ॥ ୨୪୯ ॥

ବିବହେବିତ ତଟେବିତ୍ୟା ବିଶେଷଗଂ ପକ୍ଷେ ବିବହେବୁଃ କର୍ମଗଃ ତତ ରଣାତ୍ତି
ଯୋଗ୍ୟମିତ୍ୟେକ ପଦଃ ॥ ୨୪୮ ॥

ମୋହନ କିମ୍ବ ସହିଯାଏହେ । ସହିତି ନିର୍ମଧନାଦରିଶନନାଦପି ଜାରତେ
ଇତି ବଚନଃ ପ୍ରମାଣଃ ତଥତ ଅସ୍ତ୍ର ଦୃଶ୍ୟ ନମେହୁଏ ତେବେ ହିନ୍ଦୀରାଗାମପି ଚାକଳା
ଜାରତେ ଇତି ରହନ୍ୟୋ ଧରିବିଃ ॥ ୨୪୯ ॥

ଶୁଦ୍ଧ ପରାଡିମୁଖ ହଇଯା ବ୍ୟଥନ ବିବାଦାଚରଣେଇ ଅରୁତ
ହଇଯାଛ, ହୀ କଷ୍ଟ ତଥନ ନିଶ୍ଚର ବୌଦ୍ଧ ହଇଲ ଏହି ଦୁର୍ଗମ
ବିଷମ ଗିରିତୁଟେ ଆମାର ସତିତ୍ୱ କରିତେଇ ଇଚ୍ଛା
କରିତେଛ ॥ ୨୪୮ ॥

ରାଧା । ବୋହନ । ଆସିବା କତ ମହ କରିବ, ଯେ ହେତୁ ଅତି-
ଶର୍କରାପେ ତ୍ରିର୍ଯ୍ୟନ କରିତେ କରିତେ ଚନ୍ଦନ ହଇତେଓ ଅଗ୍ନି
ଉତ୍ସନ୍ନ ହୁଏ, ଏହି ଶାନ୍ତ ବଚନ ପ୍ରମାଣ ଅକ୍ରମ, ଅତଏବ
ଅବିହୟେ ଆୟାମେର ଅତି ଦୋଷାରୋପ କରିଓ ନା ।

ଉତ୍ତର ଉଦ୍ବାହରଣେର ଅଭିଆୟ ଏହି ଯେ ଶ୍ରୀ ମର୍ମନେ ଦୀର୍ଘ
ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ଚାକଳ୍ୟ ଜମିଯା ଥାକେ ॥ ୨୪୯ ॥

କୁଳଃ । ଅପ୍ଟୁ ଭ୍ରମକାରିଗୀତିରାତିଃ

କୁଟିନାଟୀଭିରଳଂ ପ୍ରସୀଦ ଦେବି ।

ବିତରାଦ୍ୟ ଧନାନି ବା ମନ୍ଦିଷ୍ଠ ।

ନୟମୁତିର୍ତ୍ତାତମୁସଙ୍ଗରଙ୍ଗିଯାଂ ବା ॥ ୨୫୦ ॥

ବୁଦ୍ଧା । ସ୍ଵାଂ ମହା ସାଂସ୍କୁଗିନୋହି ସଂସ୍କୁଗେ ଧ୍ୟାତିଗାଗତଃ ।

କୁଟି କୌଟିଲ୍ୟଃ ଇକ୍ତ କୁରାଦିତ୍ୟଃ । ନାଟୀ ନାଟୀଃ କୌଟିଲ୍ୟ ନାଟ୍ୟମର୍ଜ ପରମ
ପଟ୍ଟୀ ବରି କଳତୀତ୍ୟର୍ଥଃ । ରହୁ ଧନି ପକ୍ଷେ ଅପଟୋରେବ ବାହାର୍ଥୀମୁ ସନ୍ଧାରିନୋ
ଭ୍ରମଃ ଶାଂ ନତୁ ପରମ ପଟ୍ଟୀ ରହୁ ବେଦିନୋ ମୟେତି । ଯାତ୍ରୁ ଯୁଦ୍ଧକାଳୀଂ ଜୀବତ
ଏବ ଅଶଂ ବ୍ୟାଘମରେତି ତାବଃ । ଅତନୋ ବନରତ ପକ୍ଷେ କର୍ମପତ୍ତ ସଂଗ୍ରହତ ଯୁଦ୍ଧ
କ୍ରିଯାଂ ବ୍ୟାପାରଂ ॥ ୨୫୦ ॥

ସାଂସ୍କୁଗିନୋ ରଥେ ସାଧୁରିତ୍ୟମରଃ । ସତଃ ସଂସ୍କୁଗେ ଯୁଦ୍ଧେ ଉତ୍ତରଧାପି ସ୍ପଷ୍ଟ
ଏବାର୍ଥ ॥ ୨୫୧ ॥

କୁଳଃ । ଦେବି ! ଅମ୍ବ ହଣ୍ଡ, ଆର ଏହି ଅଯୋଗ୍ୟ ଭ୍ରମକାରିଗୀ
କୁଟିନାଟୀର ଶ୍ରେଷ୍ଠନ ନାହିଁ, ଆମାର ପ୍ରାର୍ଥିତ ଧନ ସକଳ
ଅଦ୍ଦାନ କର, ଅଥବା ଆମାର ମହିତ ଶୁରୁତର ଯୁଦ୍ଧରେ ବା
ଅବୃତ୍ତ ହୟ ॥

ତାଂପର୍ଯ୍ୟ ଆମି ପରମ ପଟ୍ଟୁ, ଆମାର ଅଭିଭୋକାର
କୁଟିନାଟୀ କଳବତ୍ତୀ ହିଇବେ ନା, ଅପ୍ଟୁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଭିହି ଭ୍ରମ
ବିଧାନ କରିବେ ପାରେ, ଆମି ତୋମାଦେର ଚାପଳ୍ୟ ଅବଗତ
ହିୟାଛି ଆର ଛଳ କରିବୁ ନା, ଆମାର ଅଭୌତ ଧନ ଅଦ୍ଦାନ
କର ଅଥବା କର୍ମଶ ଯୁଦ୍ଧ ବ୍ୟାପାରେ ଅବୃତ୍ତ ହୁଣ୍ଡ । ୨୫୦ ।

ବୁଦ୍ଧା । ଅହୋ ! ତୁମି ମହା ବୋକ୍ତା, ଯୁଦ୍ଧ ବିଷୟେ ଖ୍ୟାତି ଲାଭ

যୋଜୁଃ ତତ ଶ୍ରୟା ନାର୍ଦ୍ଦିଃ କମନ୍ତାମସନ୍ତାଃ କଥି ॥ ୨୫୧ ॥
କୁଞ୍ଚି । କାନନେଚରି ସ୍ଵର୍ଗପାନଭିଜାନି ।

ପଣ୍ଡୋହତ ଝୋଗିରଥା ମତଙ୍ଗଜ ।

କୁରୋଚୁଳାଃ ଶୁଷ୍ଠୁ ପଦାତିଶୋଭନା ।

କାମନ୍ତ ଚଞ୍ଚ କଚଭାର ଚାମରା ।

ଶ୍ଵରମୁଢ଼ାକ ଚମୁରଲୋଚନାଃ ॥ ୨୫୨ ॥

ସ୍ଵରଗାନଭିଜାନିତି ମମାଗ୍ୟତତୁ ସଜରେ ପରାକ୍ରମେ ସମର୍ଥା ଏତା ସଂ ନାତି-
ଆନାମୀତି ତାବଃ । ଅମୁଚ୍ୟୁକ୍ଲୋଚନାଃ କାମନ୍ତ ଚମୁଃ ମେନାଃ ପଞ୍ଚ ଅତୀହିକ୍ଷ୍ୟର୍ଥଃ ।
ମେନାକୁଞ୍ଚିତିନେନ ତର୍ଜୁତ୍ତା ଦର୍ଶନରାହ ଉତ୍ତରତଃ ଝୋଗର ଏବ ରଥା ବାସାଂ ତାଃ
ମତଙ୍ଗଜକ୍ରେବ କ୍ରମେଣ ପାଦବିଜାନେନ ଉଚୁଳାଃ ପକେ କ୍ରମେଣ ଶକ୍ତ୍ୟା କ୍ରମଶକ୍ତ୍ୟେ
ପରିପାଟ୍ୟାଦିତି ବିଖଃ । ଶୁଷ୍ଠୁ ପଦେରିତି ଶୋଭମାଃ ପକେ ପଦାତିଶୋଭନାଃ ॥ ୨୫୨ ॥

କରିଯାଇ, ଅତଏବ ଆମରା ଅବଳା ତୋମାର ଲହିତ ଯୁଦ୍ଧ
କରିତେ କି ଏକାବେ ସମର୍ଥା ହେବ ॥ ୨୫୧ ॥

କୁଞ୍ଚ । ବନଚାରିଣି । ତୁମି ସ୍ଵର୍ଗ ବିଷୟେ ଅନଭିଜା, ଅର୍ଥାତ୍
ଇହାରା ଯେ କର୍ମପ ମୁକ୍ତେ ଆମାକେ ପରାଜୟ କରିତେ ସମର୍ଥା
ହଇଯାଇଁ ତାହା ତୁମି ଜାନିତେଛ ନା, ଏହି ବଲିଯା ତର୍ଜନୀର
ଅଭିନର୍ବ ବାମା ଦେନାଙ୍କ ମକଳ ଦେଖାଇଯା କହିଲେନ, ଇହ-
ଦେର ଉତ୍ସତ ଝୋଗି ଦେଶଇ ରଥ, ମତଙ୍ଗଜ ତୁଳ୍ୟ ପଦ ବିନ୍ୟାସ
ଆମା ଇହାରା ଉଚୁଳ, ଶୁଷ୍ଠୁ ପଦେ ପଦାତି ତୁଳ୍ୟ ଶୋଭମାନା
ଏବଂ ଚକ୍ରକେଶ କମାପ ଚାମର ସଦୃଶ ତ୍ରୀ ଧାରଣ କରିଯାଇଁ
ଅତଏବ ଏହି ମକଳ ହରିଗଲୋଚନାଇ କମର୍ପେର ମୈନ୍ୟ
ଅବଲୋକନ କର ॥ ୨୫୨ ॥

ରାଧା । ପାଞ୍ଚର ଦିଟ୍ଟଙ୍କ କୁଳବାଲିଆ ବିଶୋହନଃ ଈନ୍ ଦେ ଅଜ୍ଞାନ
ଜାଲଃ । ତୀ ପୁଣ ଅଳଃ ବିଷ୍ଣୁରେଣ । ସହିସନାହା ଅକ୍ଷ
ବେଦିଅଂ ଚଲିଦଙ୍କି ॥ ୨୫୩ ॥

କୁଣ୍ଡଃ । ଦୂର୍ଣ୍ଣିତାଙ୍କି ସମସ୍ତେକରେଣ ଶ୍ରୀତ୍ର ମାତ୍ରାତାସି କଥଃ
ଚଲନେ ହଂ ଅଭିବିତାସି ॥ ୨୫୪ ॥

ନାଗର କୁଳବାଲିକାବିଶୋହନଃ ଈନ୍ ତେ କ୍ଷଟ୍ଟକ୍ଷ ଆଳଃ ତ୍ରେ ପୁନରଳଃ ବିଷ୍ଣୁରେଣ
ସଥୀମନାଥା ଯଜ୍ଞବେଦିକାଃ ଚଲିତାସି । ଈତ୍ରକାଳମିତି ଅକ୍ଷଟୀତେ ସଟ୍ଟତୁକ
ଶ୍ରୀଗାନ୍ଧାବର୍ଥେନ ତାତ୍ପର୍ୟମିତି ତବ ବାଚେବାବଗମ୍ୟତେ ବ୍ୟଜ୍ୟମାନେତି ହର୍ଷତେହର୍ଷେତ୍ର
ନାନ୍ଦ୍ୟେବ ଶ୍ଵାସଃ । ଅତୋ ନିର୍ବିରୋଧ ସେବାକ ମିତ ଶଳମମିତି ଭାବଃ
ଏକଟଃ । ରହ୍ୟତ୍ତ କାଳ ବିଲବାସହିକ୍ଷବେ ବହଂ ତବତ୍ତ ଶୁକ ଏହଣ ଯିଥେଣ ଚଲନ୍ତେ ।
ନିରକ୍ଷାମହେ ଇତି ॥ ୨୫୫ ॥

ଆଜ୍ଞାତାସି ପକ୍ଷେ ହବେ ନିବିଡ୍ଧେ ସଟ୍ଟଚଲନଃ ଚାଗମଃ ଯତ୍ତ ତଥା ଭୂତେନ
କରେଣ ମନ୍ତ୍ରାଣିନା ସମାଜ୍ଞାତାସି ପରାମୃଷ୍ଟାସି । ଆଜ୍ଞାପ ଲିଖେନ କରନ୍ତ ଗରଣ୍ଣନ୍ତଃ
ଦୁର୍ବାର ତତ୍ତ୍ଵା ବାଜିତଃ । ସଦି ସାତାସି ସକରେଣେବ ସାମାକର୍ଷୟାମୀତ୍ୟାରଃ ॥ ୨୫୬ ॥

ଆରାଧା । ନାଗର ! ତୋରୀର କୁଳବାଲାବିଶୋହ ଏହି କ୍ଷଟ୍ଟକ୍ଷ
ଜାଲ ଦୃଷ୍ଟି ହଇଲ, ଅତ୍ୟବ ପୁନରାଜ୍ଞ ବିଷ୍ଣୁରେର ପ୍ରାରୋଜନ
ନାହିଁ । ଆମି ସଥୀଥଣ ସମ୍ଭବ୍ୟାହାରେ ଯଜ୍ଞବେଦିକାର
ଚଲିଲାମ ॥ ୨୫୭ ॥

କର । ହେ ଦୂର୍ଣ୍ଣିତାଙ୍କି ! ତୁ ଯି କ୍ଷୁଦ୍ର ନିର୍ମିତ ଈରଂ ଅବରକ୍ଷା
ହଇଲାଛ କି ଏକାରେ ସାଇତେ ସର୍ବଧୀ ହଇବା, ଅର୍ଥାତ୍ ବଜି
ଆଜ୍ଞା ଉତ୍ସବନ କରିବାଗମନ କର ତାହା ହଇଲେ ଏହି ଚମଳ
ହତ୍ତ ଦ୍ଵାରା । ତୋମାକେ ଆକର୍ଷଣ କରିବ ॥ ୨୫୮ ॥

ଚମ୍ପକଳତା । କିଂ କୁଣ୍ଡ ଭୋଜରାମସ୍ ଅହିମାରିହୋସି ଅଂ
କରନାଗେଣ ଆରାହଶୈଜୋ ତୁମଃ ॥ ୨୫୫ ॥

କୁମଃ । ଚମ୍ପକଳତେ ଭୋଗରାମଶାଧିକାରୀ ତଥ୍ୟମଞ୍ଜି ତଥାପି
ନାତୀବ ତୁଣ୍ଡି ର୍ମ କରନାମେନାରାଧନେ । ତତଃ ପ୍ରସ୍ତୁ ନିର୍ଗୁ-
ଚାନ୍ କାଙ୍କନ କୁଞ୍ଜାନେବ ସ୍ପର୍ଶମଞ୍ଜ ଭବତ୍ୟ ॥ ୨୫୬ ॥

ଲଲିତା । ହଞ୍ଚ ମୁଢ଼ା ବିଡୁଷନ ଚାତୁରୀ ଗର୍ବିଦ ପେକକ ଇମାଓ
ବିଅଡ଼ଟ ପ ପରାଗ ପୋଟ୍ଟ ଜୁଅଦିବଲ୍ଲୀଓ ଘଟିଦାନଃ କଟ୍ଟିଅ

କିଂ ଖଲୁ ଭୋଜରାମଶାଧିକାରୀ ତବମି ସଂ କରନାମେନାରାଧମନୀୟ ହୁଃ ॥ ୨୫୫ ॥
ସ୍ପର୍ଶମଞ୍ଜ ଦହତୁ ସ୍ପର୍ଶନଂ ଅତିଗାନମିତ୍ୟମରଃ । ପକେ ଶଷ୍ଟଃ ॥ ୨୫୬ ॥

ହଞ୍ଚ ମୁଢ଼ା ବିଡୁଷନ ଚାତୁରୀ ଗର୍ବିତ ପଞ୍ଚ ଇରା ବିକଳୀ ପ୍ରବରା ଗୋର୍ତ୍ତୟୁବତୀବଳ୍ୟଃ
ରାଜ୍ଞେ ଘଟିଦାନଃ କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵା ସଜୀଳଃ ଚଲନ୍ତି ତତ ଉଦ୍ୟାନଚକ୍ରର୍ତ୍ତିମଃ ଗଢ଼ା

ଚମ୍ପକଳତା । ତୁମି କି ତୋଜରାଜେର ଅଧିକାରୀ ହଇଯାଛ
ଏକାରଣ ତୋମାକେ କର ଦାନ ଦାରା ଆରାଧନା କୁରିବ ॥ ୨୫୫ ॥
କୁକୁ । ଚମ୍ପକଳତେ । ଆମି ସର୍ଥ ଭୋଗରାଗେର ଅଧିକାରୀ
ବାଟି, କିନ୍ତୁ ହଞ୍ଚ ଦାରା ଆମାର ଆରାଧନା କରିଲେ ଆମାମ
ଅତିଶ୍ୟ ସନ୍ତୋଷ ହୁଲୁ ନା, ଅତଏବ ତୋମରା ଯହୁ ସହକାରେ
ସେ ସକଳ କାଙ୍କନ କୁଞ୍ଜ ସନ୍ତୋପନ କରିଯା ରାଧିଯାଛ ତେ
ସମୁଦ୍ର ଆମାକେ ସ୍ପର୍ଶ କରାଓ ॥ ୨୫୬ ॥

ଲଲିତା । (ସନ୍ତ୍ରବେର ସହିତ) ହେ ମୁଢ଼ାବିଡୁଷନଚାତୁରୀ
ଗର୍ବିତ ! ଅର୍ଥାତ୍ ତୁମି ମୁଢ଼ା ରଙ୍ଗଶୀର ବିଡୁଷନ ଚାତୁର୍ୟେ ଗର୍ବିତ
ହଇଯାଛ । ମେଥେ ଏହି ବିନନ୍ଦାର୍ଥୀ ଗୋର୍ତ୍ତୟୁବତୀବଲ୍ଲୀ
ସକଳ ରାଜୀର ଘଟିଦାନ ଛେଦନ ପୂର୍ବକ ଆମଲୀଳା କ୍ରମେ

ସମୀଳିଃ ଚଲନ୍ତି । ତା ଉଚ୍ଛ୍ଵାଣ ଚକ୍ରବିର୍ତ୍ତିଂ ଗଦ୍ଯା ଶୁକ୍ରାରେହି

॥ ୨୫୭ ॥

ହୃଦ୍ରଃ । ଭୂଜବିକ୍ରମିଣୀ ଅଯା କଥଃ ବ୍ୟ

ତବ ହେତୋରପି ଶୁଙ୍କତି ବିଧ୍ୟୋ ।

ଦ୍ଵିପଦପର୍ହରମ୍ୟ କୋ ହରେରୀ ।

ହରିଗୀବ୍ରଞ୍ଜ ବିଷର୍ଦ୍ଦିନେ ଅୟାସଃ ॥ ୨୫୮ ॥

ରାଧା । କିଂ କାନ୍ଦବଃ ହରିଗ୍ମ ଜଃ ସରହସଃ ବଲିଦା ପୁରମ୍ଭେ

ଶୁଦ୍ଧକୁଳ ॥ ୨୫୭ ॥ ୨୫୭ ॥

ହରେ ସିଂହତ ନିରୁତ୍ତିର୍ଣ୍ଣୀୟ ସର୍ପମନ୍ଦିନଃ । ସହୃଦଃ । ବିଦର୍ଶନତୋପତ୍ରାଗୋ
ନିରୁତ୍ତିରିତ କଥାତେ ॥ ୨୫୮ ॥

କିଂ କର୍ତ୍ତ୍ୟଃ ହରିଗ୍ମ ସରହସଃ ବଲିତା ପୁରତୋ ଲଲିତା ପକ୍ଷେ ସରତେନ
ସିଂହ ବିଷର୍ଦ୍ଦିନେ ଜ୍ଞନା ସବଲିତା ॥ ୨୫୯ ॥

ଚଲିଲ, ଅତେବ ଭୂମି ଗିଯା ଉଦ୍ୟାନଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିର ନିକଟ ଶୁଦ୍ଧକୁଳ
କର ॥ ୨୫୭ ॥

ହୃଦ୍ର । ଆମି ଭୂଜବିକ୍ରମଶାଲୀ, କେନ ତୋଗାର ନିଷିଦ୍ଧ ଶୁଦ୍ଧ-
କାର କରିବ । ହଣ୍ଡି ଦର୍ପହାରୀ ସିଂହ କି ହରିଗୀବ୍ରଞ୍ଜ ବିଷ-
ର୍ଦ୍ଦିନେ ଅୟାସ କରେ । ଏହି ହଣ୍ଡେ ନାଟ୍ୟର ସର୍ପାଙ୍ଗ ଯେ ନିରୁତ୍ତି
ତାହା ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହଇଲ । ନିଦର୍ଶନେର ସେ ଉପନ୍ୟାସ ଅର୍ଥାତ୍
ପ୍ରସଙ୍ଗାଧୀନ କାର୍ଯ୍ୟର କୀର୍ତ୍ତନ ତାହାର ନାମ ନିରୁତ୍ତି ॥ ୨୫୮ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ହରି କି କରିତେ ପାରେନ, ସଦି କୌତୁକେର ସହିତ
ବଲବତୀ ଲଲିତା ଅତେ ଦଶ୍ୱରମା ହୟ । ପକ୍ଷାପ୍ତରେ ଅର୍ଥ ।
ହରି ଅର୍ଥାତ୍ ସିଂହ କି କରିତେ ପାରେ ସଦି ସିଂହବିଷର୍ଦ୍ଦକ
ସରତ ନାଥକ ଅନ୍ତର ବିଶେଷେ ଅହିତ ଲଲିତା ଅତେ ଅବ-

ଲମଦା ॥ ୨୫୯ ॥

କୃଷ୍ଣ । ପଞ୍ଜାଙ୍କି ନିଷ୍ଟକିତମବଧାର୍ଯ୍ୟତଃ ।

ବିଦ୍ୟୋତ୍ସେ କଂପଳତେବ କାଅନ୍ଦ ।

ଜ୍ଞକାମୁର୍କଃ ଭୂରି ଧୂନୋସି ଚାଯତଃ ।

ଇତ୍ୟର୍ଥପୁଞ୍ଜଃ ଯମ ଦେହି ପୁକ୍ଳଳ ।

କିଂବା ସଥୀଭିଃ ସହ ହର୍ଷ୍ଟୁ ବିଗ୍ରହଃ ॥ ୨୬୦ ॥

ଲମଦା । କୁଟିଳଃ ବିଲୋକ୍ୟ ଗୋବିଦାହାର ସଂଘୃତ୍ତୋବନ୍ଦନେ
ନେନ ବିକ୍ରମାଦ ବିକ୍ରମୋସି । ତା ଜୁତା ବିଗ୍ରହାହିଲାନ୍ତ
ଅନ୍ଦ ॥ ୨୬୧ ॥

ବିଗ୍ରହଃ ବିଶ୍ଵକଃ ପକ୍ଷେ ଦେହଃ ॥ ୨୬୦ ॥

ଗୋପୀହାର ଶର୍ଷଚୃଦ୍ରୋପମର୍ଦ୍ଦନେନ ବିଦ୍ୟାତ ବିକ୍ରମୋସି ତନ୍ମୁତ୍ତା ବିଗ୍ରହାତି
ନାୟକତା ଗୋପିକାଃ ହରତୀତି ସଚାମୋ ଶର୍ଷଚୃଦ୍ରୁତ୍ତଚେତି ତତ ପକ୍ଷେ ଗୋପିକାନାଃ
ହାରୁଚ ଶର୍ଷମସହଜିଷ୍ଠ ଶୁଭ୍ରତ ତାମା ॥ ୨୬୧ ॥

ଶ୍ରୀତା ହୟ ॥ ୨୫୯ ॥

କୃଷ୍ଣ । ପଞ୍ଜାଙ୍କି ! ସଥାର୍ଥ ବଲିତେଛି ଶ୍ରୀବନ କର ।

ତୁମି କାମଦାୟିନୀ, ଯେମନ କଂପଳତା ଅର୍ଥର ପ୍ରାର୍ଥନା ପୂର୍ଣ୍ଣ
କରିଯା ଥାକେ ତୁମିଓ ତଙ୍କପ, ହେ ହୁଲ୍ଲରି ! ତୁମି ବାରନ୍ଧାର
ବିଶାଳ ଜ୍ଞାନୁ କଞ୍ଚିତ କରିତେଛ କେନ ? ଆମାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ
ଅର୍ଥପୂଞ୍ଜ ପ୍ରଦାନ କର ଅଥବା ସଥୀଗଣେର ସହିତ ଆମ୍ବାର ସଙ୍କେ
ଶୁନ୍ଦର କ୍ଲାପେ ଶୁଣେ ଏହାତ ହୁଏ ॥ ୨୬୦ ॥

ଲମଦା । (ବଜ୍ର ବିଲୀକ୍ଷଣ କରିଯା) ପୋପିକାହରଣକାରି
ଶର୍ଷଚୃଦ୍ରକେ ବିଶ୍ଵକନ କରାର ତୁମି ବିଦ୍ୟାତ ବିକ୍ରମଶାଲୀ ହି-
ମାହ ଅତ୍ୟବ ତୋମାର ସୁନ୍ଦାଭିଲାନ୍ତକତା ଉପଯୁକ୍ତଈ ବଟେ ୨୬୧

রাধা । হস্ত সহীও কিদঃ পবিস্সমাবণেদণং তা ভুরিঅং
উক্থিপথ নিঅং গিঅং গগ্গরিঅং ॥ ২৬২ ॥

কৃষ্ণঃ । সথে স্ববল সংভৃতেনাবষ্টস্ত কুস্তিকা পঞ্চকেন সম্ভৱং
ষট্ট চতুরং পরিজ্ঞয়তাং স্ময়া । যয়া পশ্চাদজ্জ পঞ্চমী
ধায়িষ্যতে যতঃ পুনাগপ্রিয়াসো ॥ ২৬৩ ॥

স্ববলঃ । পরিজ্ঞয়া ললিতে ভার দ্রুক্থ প্রপন্নাও ষষ্ঠ্যবৰং

হস্ত সধ্যঃ কৃতঃ পরিজ্ঞয়াপনেদনঃ । তৎ স্বরিতযুৎক্ষিপথ নিজাঃ নিজাঃ
গর্গরিকাঃ ॥ ২৬২ ॥

সংভৃতেন সম্যক্ শুভেনাবষ্টস্ত কুস্তিকা কনকবটী পরিজ্ঞয়তাং বিভূতাতঃ
পঞ্চমী তিথিঃ । পুনাগত কৃকৃত পক্ষে মহাসর্পস্ত আবণ্যা পঞ্চম্যা নাগ
পঞ্চমীস্বেন অসিদ্ধেঃ ॥ ২৬৩ ॥

ললিতে ভার দ্রুক্থ এবা ষষ্ঠ্যবৰং লভ্যামি স্ময় কুস্তিকা তৎ স্মৃৎঃ চলত
ত্রীরাধা । (সন্ত্রমের সহিত) সখিগণ ! আর বিশ্রামের
প্রয়োজন নাই, শীত্র আপন আপন কলস উত্তোলন
কর ॥ ২৬২ ॥

কৃষ্ণ । সথে স্ববল ! তুমি সম্ভৱে গৃহীত পঞ্চ শৰ্ণ কলস
দ্বারা ষষ্ঠ্যবৰকে স্তুষিত করিতে আরম্ভ কর, পশ্চাং
আমি এই পঞ্চমুখীকে ধারণ করিব, যে হেতু ইনি পুরুষ
রত্নের প্রিয়তমা ॥ ২৬৩ ॥

স্ববল । (অদক্ষিণ পুরুষক) ললিতে ! তোমাদের এই কলস
গুলি অতিশয় ভার প্রযুক্ত দুঃখপ্রদ, অতএব আমি
এই গুলিকে ষষ্ঠ্যবৰে রাখিব। আসি, তোমরা স্বর্ণে গমন

ଲଞ୍ଜେମି ଡୁକ୍ଳି କୁଣ୍ଡିଆଓ ତା ଶୁହଂ ଚଲନ୍ତ ହୋଇଥାଏ ॥ ୨୬୪ ॥
ଲଲିତା । ସାରଜ ଶ୍ଵିତବସମୋକ୍ୟ । ହଙ୍ଗୀ ହଙ୍ଗୀ ଅରେ ଚିଲ୍ଲାଆ
ଚାଉରିଆ । ଚୋରଚକର୍ତ୍ତି ଲୀଲାମଞ୍ଜ ସଇଦାଏ ବି ଲଲିଦାଏ
କୋ କୃଖୁ ନୀମଙ୍ଗସୋ ତିଗଂ ବି ହରିଦୁଃ ଅଜ୍ବା ବସ୍ମଦି
॥ ୨୬୫ ॥

ଶୁଦ୍ଧଃ । ମଶକଃ ପଦାବୃତ୍ୟ ପିଅବସ୍ମ ଏକୋହଂ କଥଃ କୁଣ୍ଡ
ପଞ୍ଚଅଂ ଆହରିମ୍ସଂ ତା ଇମେହିଂ ବଅସ୍ମେହିଂ ସନ୍ଧଃ ସଅଂ
ଭବତ୍ୟ: ॥ ୨୬୪ ॥

ହା ଧିକ୍ ହା ଧିକ୍ ଅରେ ଚିଲ୍ଲାତ ଚାତୁର୍ବୀ ଚୋରଚକର୍ତ୍ତି ଲୀଲାମାତ୍ୟ ଶରିତାଆ
କଃ ଧନୁ ନି: ବାଧମ କୃଷ୍ଣପି ପରିହର୍ତ୍ତ ମଧ୍ୟବନ୍ତତେ । ଅମିକ ଚୋର ଚିଲ୍ଲାତ
ଉତ୍ତେବ ଚାତୁର୍ବୀ: ସତ ତଥା ଭୂତୋ ସଚୋରଚକର୍ତ୍ତି ତତ୍ ଲୀଲାମାତ୍ୟ ॥ ୨୬୫ ॥
ପିଅବସତ୍ ଏକୋହଂ କଥଃ କୁଣ୍ଡ ପଞ୍ଚକଂ ଆହରିଯାମି ଭଦ୍ରେଭିର୍ବସତୈ:

କର ॥ ୨୬୫ ॥

ଲଲିତା । (ଅବଜ୍ଞାର ସହିତ ହାତ୍ସ ଦେଖିଯା) ହା ଧିକ୍ ହା
ଧିକ୍, ଅରେ ଚିଲ୍ଲାତଚୋରଚକର୍ତ୍ତିଲୀଲାମାତ୍ୟ ! ଅର୍ଥାଂ
ତୁଇ ଅମିକ ଚୋର୍ଯ୍ୟ ଚାତୁର୍ଯ୍ୟଶାଲି ଚୋରଚକର୍ତ୍ତିର ଲୀଲା
ବିଷୟେ ଆମାତ୍ୟ ବିଶେଷ, ଆମି ଲଲିତା, ଏବ୍ୟକ୍ତି ଶୟନ
କରିଯା ଥାକିଲେଓ କେ ଏମନ ବିର୍ତ୍ତର ଆଛେ ଯେ ତୁଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତରେ
ହୃଦ କରିତେ ମାହସ କରେ ॥ ୨୬୫ ॥

ଶୁଦ୍ଧ । (ଭରେର ସହିତ ଅତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିଯା) ପିଅବସତ୍ୟ !
ଆମି ଏକା, କି ଏକାରେ, ପଞ୍ଚ କଲମ ଆରହଣ କରିବ, ଅତ-
ଏବ ସଥାଗଣ ମଜ୍ଜେ ଲାଇଯା ସ୍ଵରଂ ଆସିଯା ଉପହିତ

ଚେଯ ସଞ୍ଜିହେହି ॥ ୨୬୬ ॥

ହୃଦୟ । ସଥେ ଶୁବମୋପି ହର୍ଷତୁ ହର୍ମଲୋପି ଯଦେବ ଲଲିତାମାଃ
କୌଣ୍ଡଭିରେବ ମଟକ୍ଷଟିଭିଶୁମଚାଟିତଃ ॥ ୨୬୭ ॥

ଶୁବଳ । ସବର୍ଯ୍ୟଶ୍ଵିତ ଯପବାର୍ଧ୍ୟ ପିଅବଯମ୍ସ ଅଳଂ ବଅଗମେତ୍ତ
ଶୁଲହେଣ ଦପ୍ତପରାସିଗା ହଟ୍ଟୁ ପଚକଖୀ କିନ ବିକମୋପି ।
ଅଂ ତଞ୍ଚିଂ ଦିଅହେ ରାହିଆ ଏ ସାଙ୍କଂ ବଟ୍ଟଙ୍କ କିଲାଙ୍କୁ ଏ
କୁଡେନ ଜଙ୍ଗ ଉପ୍ସୁମିଅ ଲଲିତାଏ ଆଅଭ୍ୟତିନ ମୁରଲୀଓ

ମାର୍ଦ୍ଦଃ ସମ୍ବେବ ମ ପିଧେହି ॥ ୨୬୬ ॥

ମଟକ୍ଷଟିଭିରାଟାଟୈପଃ ॥ ୨୬୭ ॥

ଶ୍ରୀଯବରତ ଅଳଂ ବଚନମାତ୍ର ଶୁଲତେନ ଦର୍ପରାଶିନା ହର୍ଷତୁ ଅତ୍ୟକ୍ରିକୃତ ବିକ୍ରି-
ମୋପି ଯତପିଲୁ ଦିବସେ ରାଧିକମା ମାର୍ଦ୍ଦଃ ବର୍ତ୍ତମାନେ କ୍ରୀଡ଼ାଦ୍ୱାତେ କୁଟେନ ଅର୍ଥ
ଉଦ୍ବୁଦ୍ଧ ଲଲିତମା ଆକୃଷି ମୁରଲୀକର୍ବଂ କୌଣ୍ଡଭ ସଂଗୋପନଃ କୁର୍ବନ୍ ଶୁଲେବ

ହୃଦ ॥ ୨୬୬ ॥

ହୃଦ । ତୁମି ଶୁବଳ ହଇଯା ଯେ ଶୁନ୍ଦର ହର୍ମଲ ହଇଲା,
ଯେ ହେତୁ ଲଲିତାର ମାମାନ ଆଟୋପେ ଉଜ୍ଜାଟିତ ହଇ-
ତେଛ ॥ ୨୬୭ ॥

ଶୁବଳ । (ସପରିହାସ ହାସ୍ୟ ପୂର୍ବକ ବ୍ୟବ୍ଧାନ କରିଯା) ଶ୍ରୀଯବରତ ।

କେବଳ ବଚନ ମାତ୍ରେଇ ଶୁଲଭ ଏମତ ଦର୍ପ ରାଶିର ଅଯୋଜନ
ନାହିଁ, ତୋମାର ବିଜ୍ଞମ ଭାଲକୁପେ ଅତ୍ୟକ୍ଷ ହଇଯାଇଁ, କେନ
ନା ମେ ଦିନ ଶ୍ରୀରାଧାର ସହିତ ପାଶଜ୍ଞୀଡାର ଅସ୍ତ୍ର ହଇଲେ,
ଲଲିତା ଛଳ ପୂର୍ବକ ଶ୍ରୀରାଧାର ଜର ଦେଖିଲା କରିଯା ତୋମାର
ମୁରଲୀ କାଢିଯା ଲାଇଯାଛିଲ, ଗରେ ତୁମି କୌଣ୍ଡଭମପି ଗୋପନ

ତୁମଂ କୋଥୁହ ସଙ୍ଗେବଣଂ କୁଣ୍ଡେ ସୁଶ୍ରେଷ୍ଠ ଯୁହୀହିଂ କ
ଉକ୍ତି ଜ୍ଞାନେ ସକାଉଲୋ । ତୁଷ୍ଟଂ ସଂବୁଦ୍ଧେ ଆସି ॥ ୨୬୮ ॥
କୃଷ୍ଣ । ଶୁଭା ସୁଧାବାଦ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଶୌନଂ ଭଜ ଯହାସମୀରଣ୍ୟ
ଯେ ବିଜ୍ଞମଧାଟୀ ପରିଷ୍ପରନାରକ୍ତେ ରକ୍ତେବ କେବଳ ଲଲିତା
ବରାକୀ ॥ ୨୬୯ ॥

ଲଲିତା । ବିଶାଖ ତଃ ଅଜ୍ଞ ପିଅମହି ଭାଦୁତ୍ତଃ ସିରିଦାମ
ଭୋଇନ୍ଦଃ ବନ୍ଦେ ଜେଣ ପରାଗାଆମେଣ ବଲିଟ୍ଟଂମାରାଦଃ ନିଜ୍ଜଦୀ

ମୁଖୀତିଃ କଟାକ୍ଷ ବିଷୟୀ କ୍ରିସମାଣଃ ଶକ୍ତାକୁଳ କୃତ୍ତଂ ସଂବୃତ ଆସିଃ ॥ ୨୬୮ ॥
ବୈଜ୍ଞାନିକଃ କୁଶଳଂ । ବୈଜ୍ଞାନିକଃ କୃତମୁଖ କୃତୀ କୁଶଳ ଇତ୍ୟପି ଇତ୍ୟମରଃ ।
ଯହାସମୀରଣ୍ୟ ଯହାବେଗନ୍ତ ପକ୍ଷେ ଯହାପବନ୍ତ ବିଜ୍ଞମଧାଟୀ ଛଲାଦାକ୍ରମଣଃ ॥ ୨୬୯ ॥
ବିଶାଖ ତଃ ଅର୍ଥ ପ୍ରିୟମହି ଭାଦୁତ୍ତଃ ଶ୍ରୀଦାଯି ସୋଗୀତ୍ତଃ ବନ୍ଦେ ଧେନ ପ୍ରାଣ୍ୟା-

କରିଲେ ମ୍ୟୋନନା ଗୋପଯୋଦ୍ଧା ସକଳ ତୋମାର ପ୍ରତି
କଟାକ୍ଷ କରିଲେ, ତୁମି ମହୀୟ ଶକ୍ତାକୁଳ ହଇଯାଛିଲେ ॥ ୨୬୮ ॥
କୃଷ୍ଣ । (ଶ୍ଵରଣ କରିଯା) ଅହେ ଯିଥାର ବଚନ ପଟୁ । ଶୌନାଲଦ୍ୱାରା
କର, ଯହାସମୀରଣ କୁପୀ ଆମାର ଅସମ୍ଭବେଗେର ଆନ୍ଦୋଳନ
ଆରଣ୍ୟ ହଇଲେ ରକ୍ତା ତର୍କର ନାଯ ଅତି କୁଦ୍ରା ଲଲିତାର
କଥା କି ଅର୍ଥାତ୍ ସେ ତ ଆମାର ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପେ ସହଦ୍ୱାଇ
ଭୀତା ହଇବେ ॥ ୨୬୯ ॥

ଲଲିତା । ବିଶାଖେ । ଆମାଦେର ପ୍ରିୟମହିର ଭାତ୍ତା ସେଇ
ସୋଗୀତ୍ତ ଶ୍ରୀଦାମଟକେ ବନ୍ଦନା କର, ତିନି ପ୍ରାଣ୍ୟାମ ଦାରା
ମାରୁତକେ ନିର୍ଜିତ କରିଯା ରକ୍ଷିତୀ କମଳୀ ମକଳେର ଗୋଟି
ପ୍ରଫୁଲ୍ଲିତ କରିବେ ।

କନ୍ତୁ ମହାରାଜଙ୍କ ପୋଇଗଂ ଗୋଟିଏ ଉପଶ୍ରୀଲୀ କିମ୍ବା ॥ ୨୭୦ ॥
ବିଶାଖା । ସମ୍ମିତ ଲଲିଦେ ସାହ କିମ୍ପି ହର୍ମାରିଦିଃ ତୁ ଏ
ଇତି ସଂକ୍ଷିତେମ ।

ଶ୍ରୀଦାର୍ଚନ୍ଦ୍ରାକ୍ଷିତ ପୂର୍ବକାର୍ଯ୍ୟ

ଭାଗୀର ପୂର୍ବାଚଲମାଆସନ୍ତଃ ।

କୁଞ୍ଜାବୁଦ୍ଧଂ ତତ୍ତ୍ଵ ବିମୋକ୍ଷ ହମ୍ଦା ।

ମେନ ପକ୍ଷେ ବଲାଧିକ୍ୟେନ ମାତ୍ରତଃ ପକ୍ଷେ ମାତ୍ରକୌ । ନିଷେଧ ବାଟୀ ଲୁଧ ବକର୍ଣ୍ଣନ
ମିତ୍ୟର୍ଥଃ ॥ ୨୭୦ ।

ସମ୍ମିତମିତି ଅନ୍ତର୍ମାନେ ପ୍ରାୟକର୍ବେ ପରମୋତ୍କର୍ଷ କର୍ମୋତ୍ସର୍ଷ ହମ୍ଦା ନାତି
ବ୍ୟାଙ୍ଗିତ ଇତ୍ୟାତିପ୍ରାୟେ । ମାତ୍ରକିମିତି ଆବିତଃ ହମ୍ଦା । ହେବେତି ସମୈଦେଶେଃ
କୁଞ୍ଜ ଏବ ସର୍ଜୋତ୍ତର୍କର୍ଷଃ ନିର୍ଜିତ ବତୀ ତମାନୀକ୍ତ କୁଞ୍ଜପ୍ରୁତ୍ତକର୍ଷଃ ଶ୍ରୀଦାର୍ଚି ଦୃଷ୍ଟି
ଭାବଃ । ଅତ୍ୟବ ଇହଃ ଅନ୍ତାକଂ ଚପଳା ମଧ୍ୟ କାନ୍ଦିଚି କୁଞ୍ଜୋତ୍ତକର୍ଷଃ ପଞ୍ଚପ୍ତି

ପକ୍ଷେ ଆମାଦେର ପ୍ରିୟମଥିର ଭାତୀ ମେଇ ଶ୍ରୀମତେ ବନ୍ଦନା
କର, ଯିନି ଉପାୟାଭିଜ୍ଞ ବଳ ଦ୍ୱାରା ମାମଦାନାଦି ଉପାୟ
ଚତୁର୍ବୟେର ଅଧ୍ୟେ ଚରଯ ଉପାୟ ଦଶ ଦ୍ୱାରା ଶ୍ରୀକୁଞ୍ଜକେ ନିର୍ଜିତ
କରିଯା ମହାରାଜା ଶତ୍ରୁଷ୍ଣୀ ଶୋଗୀଦିଗେର ଶୋଷ୍ଠିକେ ରକ୍ଷା
କରିବେନ ॥ ୨୭୦ ॥

ଲଲିତା । (ସମ୍ମିତ ଅର୍ଥାଏ ଉତ୍ତର୍କର୍ଷର ଅନ୍ତାବିଉପଶିତ ହମ୍ଦେ
ପରମୋତ୍କର୍ଷ କ୍ରମ ଅଂଶ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଲା ଏହି ସମେ
କରିଯା ଦୈଷ୍ୟ ହାସ୍ୟ ପୂର୍ବକ) ବିଶାଖେ । ଭାଜ ମୁରମ କରିଯା
ଦିଲା । ଧାହାର ପୂର୍ବ ଶରୀର ଶ୍ରୀଦାର୍ଚନ୍ଦ୍ରଜ୍ଞେନ ଧାରା ଅକ୍ଷିତ,
ଯିନି ଭାଗୀରଜପ ପୂର୍ବ ପରିବତ ଆତ୍ମର କରିଯା ରହିଯାଛେ,
ମେଇ କୁଞ୍ଜ ଜଳଧରକେ ଅବଲୋକନ କରିଯା ଆମାଦେର

ସ୍ଵେରେଯମୀଶୀଳପଳୀ ସଥୀ ମଃ ॥ ୨୭ ॥

ଅର୍ଜୁନଃ । ସଂକ୍ଷତେନ ।

ଅତ୍ର ନଃ ସବୟମାଂ ଗଣନାତ୍ମରେ

ଜୀଯତେ ଜୟତି ବା ନ କହ ସଥୀ ।

ତତ୍ତ୍ଵ ଗୋର୍ତ୍ତ ସ୍ଵଦୃଶାଂ କିମାଗତଃ

କୁକୁସଦୀ ବୁଦ୍ଧା ଭବତି କାନ୍ତିଦୟତ୍ୱକର୍ତ୍ତଃ ପଞ୍ଚତୀ ଅତ୍ୱ ସଥୀତି ସଥୀଦେ
ଚାପଳ୍ୟ ॥ ୨୭ ॥

ସବୟମାଂ ମିତ୍ରାଂଗାଂ ଗଣନାତ୍ମରେ ଗନ୍ଧଧ୍ୟେ ଜୀଯତ ଇତି ପରାଜୟେ ଜୟେଚ ଅତ୍ୱ
ସବୟତ୍ତମେବ କାରଣଃ ନତ୍ତୁ ସୁମୁତ୍ରାତ୍ସମିତି । ହେ ମଦମୁତ୍ରା ମଦବ୍ୟାଙ୍ଗା ଇତି ବୃତ୍ତୈବାଯଃ
ଭବତୀମା । ମଦ ଇତି ଭାବଃ ॥ ୨୭ ॥

ଏହି ବିଦ୍ୟାଂ ସନ୍ତୁଷ୍ଟୀ ସଥୀ ବୁଦ୍ଧା ହାସ୍ୟାନନ୍ଦା ହିୟାଛିଲେନ
ଅର୍ଥାଂ ବୁଦ୍ଧା ଏହି ନିଶ୍ଚଯ କରିଯାଛିଲେନ ଯେ ସର୍ବଦାହି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେ
ସର୍ବୋଂକର୍ତ୍ତ ବିରାଜମାନ କିନ୍ତୁ ତେବେଳୀନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅପେକ୍ଷା
ଶ୍ରୀନାମେର ଉତ୍ୱକର୍ତ୍ତ ଅବଲୋକନ କରିଯା ହାସ୍ୟ କରିଯାଛିଲେନ
ଅତ୍ରଏବ ଏହି ବୁଦ୍ଧାର ସଥୀତ୍ତ୍ଵର ପ୍ରିସତା ନାହିଁ, ସଥନ ଯାହାର
ଉତ୍ୱକର୍ତ୍ତ ଦେଖେନ ତଥନ ତାହାର ପକ୍ଷପାତିବୀ ହଯେନ, କଥନ
କୃଷ୍ଣାଂକର୍ତ୍ତ ଦର୍ଶନେ କୁକୁସଥୀ, କଥନ ବା ଆମାଦେର ଉତ୍ୱକର୍ତ୍ତ
ଦର୍ଶନେ ଆମାଦେର ସଥୀ ହିୟା ଥାକେନ ॥ ୨୭ ॥

ଅର୍ଜୁନ । (ସଂକ୍ଷତ ଭାବାବ) ଆମାଦେର ମିତ୍ରଗଣ ମଧ୍ୟ କୋନ
ସଥୀ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ଜୟ କରେ ବା ଆମରା କାହାକେ ଜୟ
କରି, ଏକେବଳ ଆମାଦେର ସବ୍ୟମାନ ମାତ୍ରାହି କାରଣ, ଇହାତେ
ତୋମାଦେର ଆତୃତ୍ୱର କାରଣ ନାହିଁ ଅତ୍ରଏବ ହେ ମଦବ୍ୟାଙ୍ଗା !

କାରଣଂ ସମତ ବୌ ମହାପୁତ୍ରା� ॥ ୨୭୨ ॥

କୃଷ୍ଣः । ରାଧାମଥଲୋକ୍ୟ ।

ଦାତୁମିଛୁଳି ନ କାଙ୍କନାନି ଚେ

କ୍ଷାତୁରୀଃ ମନ୍ସି କାଞ୍ଚନ ଶ୍ରିତା ।

ଗିରିଗୈରିକ ବିଚିତ୍ରିତୋଦରୀଃ

ଦୁଃ ତତଃ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଭୂଭୂତୋଦରୀଃ ॥ ୨୭୩ ॥

ଇତି ରାଧାମାହୁଣୋତି ।

ଲଲିତା । ମଧ୍ୟମାସାଦୟକ୍ଷୁଟୀ ରାତଗାରୀଅ ଶୁଣାହି ମାହୁରୀ ମାହପ୍
ପେହିଂ ପାଉପଡ଼ୁଇ ପ୍ରକଂସ ସୋହଗ୍ଗ ଭାଜାଓଣଂ ଅପ୍ରଗେ
ଅମଣିଅ ସନ୍ଧାଉଲେନ ନିଅଘରା ବଟ୍ଟିଦି ଯେତ କିମ୍ବଦ୍ଵିମଝେଣ

କାଞ୍ଚନ କାମପି ॥ ୨୭୪ ॥

ରତନାରୀକ ରତିବଜ୍ର ହେ ଶୂନ୍ୟ ମାଧୁରି ମାହାଦୟାଃ ପାଦପଦ୍ମ ଶ୍ରଦ୍ଧ ସୌଭାଗ୍ୟ
ଭାଙ୍ଗଂ ଆଖରୋ ଅମର୍ବା ପଢ଼ାକୁଟେମ ନିଜ ଗୃହାବିହିତ ମାତ୍ର କର୍ତ୍ତାର୍ଥଂ ସଜେନ

ତୋମାଦେଇ ଏ ବୁଦ୍ଧା ଗର୍ବ ॥ ୨୭୨ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଅବଲୋକନ କରିଯା) ହେ ଗୋରି ! ତୁ ଯି
ଏହି ମନୋମଧ୍ୟେ ଚାତୁରୀ ଅବୁଲମ୍ବନ କରିଯା କାଞ୍ଚନ ସକଳ
ପ୍ରଦାନ କରିତେ ଇଚ୍ଛା ନା କର, ତାହା ହଇଲେ ଗୈରିକ ଦ୍ଵାରା
ସ୍ଵଶୋଭିତ ଗିରି ଗହରେ ପ୍ରବେଶ କର, ॥ ୨୭୩ ॥

ଏହି ବଲିଯା ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଈସଂ ଆବରଣ କରିଲେନ ।
ଲଲିତା । (ମଧ୍ୟହଳେ ଉପଶିତ ହଇଯା) ହେ ରତିବଜ୍ର !

ଆବଣ କର, ଏହି ଶ୍ରୀରାଧାର ଦ୍ଵାରୀ ଇହାର ମାଧୁରୀ ମାହାଦୟା
ଦ୍ଵାରା ପାଦପଦ୍ମ ଶ୍ରଦ୍ଧ ସୌଭାଗ୍ୟ ଭାଜନ ହିତେ ଆପନାକେ

ଭତ୍ତୁଗୀ ରିହରାଦୋ ସାଦରଃ ବନ୍ଦୀଜ୍ଞତ୍ତୀଏ ॥ ୨୭୪ ॥

ଇତ୍ୟକୌତ୍ତ ରାଧି ସାନ୍ତ୍ୟସୂଯଃ ଲଲିତାଂ ପଶ୍ୟତି ।
ଲଲିତା । ଆକୋମାରଃ ପୁରିମଙ୍ଗ ପରିମଳ କଣିଆ ।

ଭର୍ତ୍ତାପି ଦୂରତଃ ସାଦରଃ ବନ୍ଦୀମାନାରାଃ ॥ ୨୭୪ ॥

ଶାତାନୁଷ୍ମିତି ମନ୍ଦମଙ୍ଗଲେବ ମମ ଞ୍ଜାଟୀ ପଞ୍ଚମିନ୍ଦୟାଚ ଲଜ୍ଜାଚ ସ୍ଵାତି ଯୋଗକ୍ଷମ
ବ୍ୟାଧିମାନେ ଭବେକାଃ ତୋ ମାତୃତାମ୍ରିତ । ଲଲି ପିନ୍ଧେତି କ୍ଷୟାତୁ ଲୋଚ୍ୟତ
ଇତି ତେନ ଲଜ୍ଜା । ବାଭିଯୋଗୀ ମର୍ମାତୁ ସଥ୍ୟ । ସ୍ଥାର୍ଥଂ ବକ୍ରବ୍ୟମେବ ଅତି କିଂ ଚିନ୍
ବ୍ୟାଧିମାନଃ ତାଙ୍କେନିଷ୍ଠା ପଞ୍ଜିରେବ ଓଁନ୍ଦ୍ରକ୍ଷ ମହାରାଜତ ପ୍ରାବଲ୍ୟ କୋ ବା ଲଜ୍ଜାନ୍ଦ
ନ୍ତ୍ରୟ ପ୍ରକାଶଃ । ଆକୋମାରଃ ପୁରିମଙ୍ଗ ପରିମଳ କଣିକାନନ୍ଦିତତ ସର୍ବାମ୍ବାଦ୍ୟା ସତ୍ତା ।

ଅଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚନା କରିଯା ଶକ୍ତାକୁଲ ଚିତ୍ତେ ନିଜଗୃହେ କେବଳ
ଅବସ୍ଥିତି ମାତ୍ରେଇ କୃତାର୍ଥ ମାନିତେଛେ ଏବଂ ଦୂର ହଇତେ
ମାଦରେ ବନ୍ଦନା କରିଯା ଥାକେ ॥ ୨୭୪ ॥

ଏହି କଥା ଅର୍କି ବଲା ହିଲେ ଶ୍ରୀରାଧା ଅନୁଯାର ସହିତ
ଲଲିତାର ଅତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଲେନ ଅର୍ଥାଂ ଶ୍ରୀରାଧାର ଏହି
କାରଣେ ଅନୁଯା ଅକାଶ ହିଲ, ଲଲିତା ଆମାର ଅତ୍ରେ
ଆମାର ସ୍ତରି ଏବଂ ଆମାର ପତି ବିଲ । କରିତେଛେ ଅତ୍ରେବ
ଏତହାରୀ ଆମାକେ ଲଜ୍ଜିତ ଏବଂ ଆମାର ଅଭିଲାଷ ଅକାଶ
କରିଲ, ଯାହା ହଡ଼କ ଦୁଇଟି ଯାହାତେ ଘ୍ୟତ ନା ହୁଏ ଏକଥିବା
କରିଯା ବଲା ଉଚିତ ॥

ଲଲିତା । (ଈର୍ବ୍ଦ ହାସ୍ୟ କରିଯା) ଅର୍ଥାଂ ହାସୋର ତାଂପର୍ଯ୍ୟ
ଏହି ଯେବାଧେ । ତୁମ ତ ଆପନାର ମୁଖେ ଆପନାର ପ୍ରଶଂସା
କର ନାହିଁ, ଇହାତେ କେନ ତୋମାର ଲଜ୍ଜା ଓ ଅଭିଯୋଗ

ଗହିଷ ସବଜ୍ଞା ଏ ଜାଗ୍ରତ୍ତାପିଅମୟାଏ ଅନ୍ତାଇଁ ଦେବାପଞ୍ଜ୍ଞ
ଏଣାବି ଯଶ୍ଶନା ଗନ୍ଧଜୋବଖେଣ ସଜ୍ଜାଦୋ ବିଅ ମହିନୀ
ଛବିଅ ଅଜ୍ଞବି ଗିତ୍ତରଙ୍ଗ ପରିଶୀଳିନୀଇଁ ଅଏ ଯହାମନୀ
ଉଲ ଚକବିଟ୍ଟନୀଏ ଇମାଏ ଅନ୍ତସ୍ମ ପେକଥଣେ କିମଜ୍ଜାବ-
ବସାଓ ଜଣେ ଯହାମାହମୀଆମ୍ବି ଧୂରଙ୍ଗରୋ ଭଗୀରଥି କିଂ

ମସ୍ତ୍ରେ ପ୍ରିୟମଥୀ ଅନ୍ତାନି ମେବା ପ୍ରୟୁଷିକେନାପି ଯଶ୍ଶନା ନବଯୌବନେନ ସାଧନୀ
ଦ୍ୱ ମହିନୀଭୂତ ଆମାପି ବିର୍ତ୍ତରଙ୍ଗ ପରିଶୀଳିତାନି । ତତ୍ତ୍ଵ ଯହାମନୀକୁଳ
କୃବତ୍ତିଶ୍ଵା ଅହୀ ଅନ୍ତର ପ୍ରେକ୍ଷଣେ କୃତାଧାବମାତ୍ରେ କଣେ ଯହାମାହମିକାନାଂ
ଧୂରଙ୍ଗରୋ ଭଣ୍ୟତେ କିଂ ପୂନଃ ପର୍ଶନେ ତଦପେହି । ସର୍ବାଃ ଗନ୍ଧିତମିତି କୃତଃ
ପ୍ରବୋଧ୍ୟତିଚ ନିରତ୍ତ୍ୟତି ଚେତ୍ୟତିଆମାଂ ॥ ୨୭୫ ॥

ପ୍ରକାଶ ପାଇବେ, ଆମି ତୋମାର ମଧ୍ୟ ସାଧୀ ସାଧାର୍ଥ ବଲିତେ
ପ୍ରବୃତ୍ତ ହଇଯାଛି, ଇହାତେ ଯଦି କିଛୁ ବ୍ୟକ୍ତ ହୁଯ, ତାହା ହଇଲେ
ତାହାତ ଇକ୍ଟାପତ୍ରିଇ ବଟେ । କାରଣ ଉତ୍ସୁକ କ୍ରମ ଯହା-
ରାଜେର ଅବଲତା ଏକାଶ ପାଇଲେ ଲଜ୍ଜାନି ଦମ୍ୟର ଘୋର
କୋଥାଯ ।

(ହାସ୍ୟ ଦ୍ଵାରା ଏହି ଭାବ ପ୍ରକାଶ କରିଯା) ଯେ ଆମାଦେର
ପ୍ରିୟମଥୀର ଅନ୍ତ ସମ୍ମାନ କୌମାର୍ଯ୍ୟକୀଳ ଅବଧି କରିଯା
ପୁରୁଷ ଜନେର ସୌରଭ କଣ୍ଠିକା ଜୀବିତେ ପାରେ ଯାଇ ଏବଂ
ଯେ ସକଳ ମେବା ବିଷୟେ ଉତ୍ସୁକ ହଇଯା ଅନ୍ତାପି ଅଭିଶୟକତାରେ ମେବା
ଭର ବନ୍ଧତଃ ମନ୍ଦଗାମୀ ହଇଯା ଅନ୍ତାପି ଅଭିଶୟକତାରେ ମେବା
କରିତେ ପାରିଜାହେ ନା । ମେହି ଯହା ସତୀକୁଳ ଚକ୍ରବତ୍ତିକୁ
ଏହି ପ୍ରିୟମଥୀର ଅନ୍ତ ସମ୍ମର୍ଶନେ କୃତ ନିଶ୍ଚର ଜରକେ ଯହା

ଉଣପ୍ରକଳ୍ପରେ ତା ଅବେହି । ମର୍ବାଃ ଶ୍ରିତଃ କୁର୍ବଣ୍ଠ ॥ ୨୭୫ ॥
 ସୁଧୂମଙ୍ଗଳଃ । ବିହ୍ୟା ଲଲିଦେ ଅଳଃ ଇମିଣା ଗର୍ବ ଭରେଣ ପୁଞ୍ଜି-
 କର୍ଜିତ ଅପାଗୋ ପିଯରମହି ଗନ୍ଧବନୀତା ଜାଞ୍ଜେ ଦୁରବସସ୍‌ସ
 ମୁଖିଗୋ ମୁହାଦୋ ଅଜ ପିଅବରମ୍‌ସମ୍‌ସ ଆକୋମାରଂ ଅଚ-
 କରିଲା ମାଧୁରୀ ମରଂ ଚେଅ ଆକର୍ଷିତା ॥ ୨୭୬ ॥
 ଶୁଦ୍ଧବଳଃ । ଲଲିଦେ ସନ୍ଧାବେଦି ଏମୋ ମୁଣିପୁତ୍ରତ ତା ପତ୍ରିତା ଏହି
 ଅଂ ମହାବୀରବଦୋ ବି ପିଅବରମ୍‌ସୋ ନାରୀଣଂ ଗଣାଦୋ

ଅଳଂ ଅନେନ ଗର୍ବତରେଣ ପୃଜତାମାତ୍ରନଃ ଶ୍ରିଯସଥୀ ଗାନ୍ଧର୍ବିକା ଯତୀ ଦୁର୍ବାଳ
 ମନୋର ମୁନ୍ଦ୍ରଧାର ଅନ୍ତଃ ପିଯରମହିତ ଆକୋମାର ମାଧ୍ୟମ୍ ବ୍ରଙ୍ଗଚର୍ଯ୍ୟ ମାଧୁରୀ ସମ୍ମ
 ମେବାକର୍ଣ୍ଣିତ ॥ ୨୭୭ ॥

ଲଲିତେ ସନ୍ଧାପରତି ମତୀଂ କଥରାତି ଏବ ମୁଣିପୁତ୍ରଃ । ତ୍ର୍ଯା ତ୍ର୍ୟା ଏତୀହି
 ମହାବୀର ବ୍ରତୋପି ପିଯରମହିତୋ ନାରୀଣଂ ଗଣାଦିତେତି ॥ ୨୭୮ ॥

ସାହସିକଦିଗେର ମଧ୍ୟେ ଧୂରକର ସରିଯା ଉତ୍ସ୍ରେଖ କରା ଥାଯି,
 ଅପର୍ଶନେର କଥା ଆର କି ବଲିବ, ଅତଏବ ଦୂରେ ଗମନ କର ॥
 କୁଳେ । ଈମନ୍ ହାସ୍ୟ କରିଲେନ ॥ ୨୭୯ ॥

ସୁଧୂମଙ୍ଗଳ । (ଉଚ୍ଚ ହାସ୍ୟ କରିଯା) ଲଲିତେ । ଆର ଏଥକାର
 ଗର୍ବତିରଥେର ଥମୋକର ନାହିଁ, ତୋମାର ଶ୍ରିଯସଥୀ ଗାନ୍ଧ-
 ର୍ବିକାରେ ଜିଜ୍ଞାସା କର, ତିନି ଦୁର୍ବାସା ମୁନିର ଅମୁଖାଂ
 ମାଧୁଦେବ ଶ୍ରିଯସମ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଆଶେଶବ ବ୍ରଙ୍ଗଚର୍ଯ୍ୟ ମାଧୁରୀ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଅନ୍ତଃ କରିଯାଛେ ॥ ୨୭୯ ॥

ଶୁଦ୍ଧବଳ । ଲଲିତେ ! ଶ୍ରିପୁତ୍ର ଦୁର୍ବାସା ମନ୍ତ୍ର ବଲିଯାଛେ । ଅତ-
 ଏବ ତୋହାର ବାକ୍ୟେ ବିଶାମ କରିବ, ଶ୍ରିଯସମ୍ ବ୍ରତଧାରୀ

ଭାଏନି ॥ ୨୭୧ ॥

ଅର୍ଜୁନः । ଆଂ ବିଜ୍ଞାଦଂ ଅଦୋ ଚେଉ ଈମାଣଂ କଡ଼ା ମହା-
ତେବ ସନ୍ତମାଉଲୋ ଭବିଷ କମ୍ପନ୍ତେ । ପୁଲଇଦଙ୍ଗେ ଯେ ବାରଂ
ବାରଂ ଦିଟ୍ଟୋଥି ।

କୁର୍ମଃ । ଶ୍ରିତଃ କୁର୍ମା ଲଲିତେ ନାତ୍ର ବିଶ୍ରଦ୍ଧିପତି ତେ ଶ୍ରେଷ୍ଠୀ
ସତଃ ସମାନ ଧର୍ମଗୋ ସାଧକଯୋଃ ସହବାସ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ ମାଧୁରୀ
ରାଟ୍ତି ମହାବ୍ରତ ନିକଟେ ମାଧୁ କଲ୍ପତେ । ୨୭୮ ।

ରାଧା । ଦୃଗକୁଳଃ ସାତି ବିକ୍ଷପନ୍ତୀ ସାବହେଲଃ କିଞ୍ଚିତ ପରାବ୍ରତ୍ୟ

ଆଂ ବିଜ୍ଞାତଃ ଅତେବ ଆମାଃ କଟକ ଶବ୍ଦ ମାତ୍ରେ ନାମାକୁଲୋ କୁର୍ମା
କମ୍ପମାନଃ ପୁଲକିତାଙ୍ଗେ ଯହା ବାରଂ ବାରଃ ଦୃଷ୍ଟୋତ୍ତି ॥ ୨୭୯ ॥

ନାରୀଗଣ ହିତେ ଭୟ ପାଇୟା ଥାକେନ ॥ ।

ଅର୍ଜୁନ । ହଁ ପ୍ରାରଣ ହଇଲ, ଏହି ଅନ୍ୟାହି ଇହାଦେବ ବଲମାର ଶବ୍ଦ
ମାତ୍ରେ ସନ୍ତମାକୁଳ ହଇୟା କମ୍ପମାନ ଓ ପୁଲକିତାଙ୍ଗ ହିତେ
ଆମି ବାରମାର ଦେଖିଯାଛି ॥

କୁର୍ମ (ଈସଂ ହାମୋର ସହିତ) ଲଲିତେ ! ଏହିଲେ ବିଶ୍ରାଦ୍ଧ କରା
ତୋମାର କଲ୍ୟାଣେର ନିମିତ୍ତ ହିତେଛେ ନୀ, ସେ ହେତୁ ସମାନ
ଧର୍ମୀ ସାଧକଦୟର ଏକତ୍ର ସହବାସ ରୂପ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ ମାଧୁରୀ
ଶୀତ୍ର ମହାବ୍ରତ ଶୁସିଦ୍ଧିର ନିମିତ୍ତ କରିପଣ୍ଡିତ ହର । ଅର୍ଦ୍ଦ-
ବ୍ରାହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ରୂପ ସମାନ ଧର୍ମାବଳମ୍ବି ତୋମାତେ ଆମାତେ ଏକତ୍ର
ସହବାସ କରିଲେ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ ମାଧୁର୍ୟ ବାରା ଶୀତ୍ର ମହାବ୍ରତ
ଶୁସିନ୍ତ ହିବେ । ୨୭୯ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (କୃତିଲ ନଯନାକମ ନିକେପ ପୂର୍ବକ ଅବହେଲାର

ଗାଁର ସାରମେଳା ଶକ୍ତି ତୁଳା ଚାବଲ ଚାହୁରୀ ତା ଅଳଙ୍କ ପିଟ୍ଟ
ଶେଷେ ॥ ୨୭୯ ॥

କଥକ । ଅପରାଧୀ ବୁଦ୍ଧେ ପଞ୍ଚ ପଣ୍ଡ ।

ବର୍ଷୋତ୍ତେ ସମ ନିର୍ମିତୋରୁପରମାନନ୍ଦୋଽ ଶବ୍ଦାର୍ଥାବପି

ଆଜିଶ୍ଵର ଭାଗୀରଥି ଶ୍ରୀମନାଥାର ଶିତୋଳଶୂଦ୍ଧି ।

ଶାଶ୍ଵତ ଜୀବବ୍ୟାପାଦାନିମିରାଃ ଭାବୀଭିରାହ୍ଵତି

ମୈତ୍ରୀ ଗୌରବତୋପାଦୋ ଶତଶ୍ରୁଃ ମଂଗ୍ରୀତିମେବାହେ ।

ଶର୍ମର ସାରଥେବା ନ ସମ୍ମର୍ଜନିତି ଚାହୁରୀ ତଥମଂ ପିଟ୍ଟିପେଷେ ॥ ୪୭୧ ॥

ନିର୍ମିତେଭାବାତ ଭୁଷତ ଆଜିଶ୍ଵର ଗର୍ଭେଷାବହିଥ୍ୟାଃ ସତ୍ୟାମଶ୍ରୀଶ୍ଵର
ଦୀତି ଶୁଦ୍ଧିତମେବାତା ହର୍ଷ ବାହକ ମୌତାଗା ଗର୍ବ ଅନିତୋହରଃ ବିବୋକଃ ।
ତଥାହି । ବିବୋକ ନାମ ଗର୍ଭାତ୍ୟାଃ ଭାବୀଭିଟପୋରାହର ଇତି । ମୈତ୍ରୀ ଗୌରବତ

ନହିତ କିଞ୍ଚିତ ଫିରିଯା) ନାଗର ! ତୋମାର ଚପଳ ଚାହୁରୀର
ନାର ନାହିଁ, ଅତେବ ଆର ପିଟ୍ଟିପେଷଣ କରିବ ନା । ୨୭୯ ॥

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । (ଆବରଣ କରିଯା) ବୁଦ୍ଧେ ! ଦେଖ ଦେଖ । ଆମାର

ପରିହାସ ବାକୋ ଅଭିଶର ପରମାମନ୍ତ୍ର ନିର୍ମିତ ହିଲେଓ

ତାହୁ ଆଜି ଥାଏ ଶ୍ରୀମନ୍ତିଶ୍ଵର ନା କରିଯାଇ ଗର୍ବ

ନିର୍ମିତିର ଅବହିଥ୍ୟାଃ ଶ୍ରୀରାଧା ଉଦୟଶୂଦ୍ଧି ଅର୍ଥାତ୍ ଶୁଚ ହାସେ

ଅକୁଳଶୂଦ୍ଧି ହଇବା ରହିଲେନ, ଯାହା ହତ୍ତକ ଶ୍ରୀରାଧା ଅନାଦର

ଶୁଚକ ବାଗ୍ରତୀ ରାଗା ବେ ଲାବର ବିଜ୍ଞାର କରିଲେନ । ଇହା

ମୈତ୍ରୀମୌର ଅଭେଦା ଅର୍ଥାତ୍ ଚଞ୍ଚାବିଲ୍ୟାଦି ନିର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ତିମତା-

ଅର ଅଗର ହଇତେ ଆମାର ଶତଶ୍ରୁଃ ଶ୍ରୀତି ବିଧାବ କରି

ଦେଇଛ ॥

ଶୀଘ୍ର । କିମିହିମତ ଲଲିତାଯାଃ କର୍ମୟୁଲେ ମପତି ॥ ୨୮୦ ।
ଲଲିତା । କହୁ ଗୋକୁଳେ ବିଧାତ ଗୁଣୋତ୍ତମଃ ଜୁଗରୀତୋ
ତି ଅକ୍ଷୋ ତୁମିଂ ସଟ୍ଟା ଅଇ ସାମ୍ପଦଃ ଶୀମୁଳାଜଣେ ପ୍ରତ୍ଯୋ
ତୋମି ତଦୋ ଅକ୍ଷୋ କୀସ ଅଶ୍ଵ କଞ୍ଚ ଉତ୍ସେଖିମୁଦ୍ରା
॥ ୨୮୧ ॥

ଅର୍ଜୁନः । କିଂ ତ୍ରି କଞ୍ଚ ତୁମାମଃ ଅ ଉତ୍ସେଖଥ ॥ ୨୮୨ ॥

ଇତି ତଦୀରତାମର ଅଗରାଃ ଚଞ୍ଚାବଲ୍ୟାଦିନିର୍ଦ୍ଧାର ॥ ୨୮୦ ।

କୁଞ୍ଚଗୋକୁଳେ ବିଧାତ ଗୁଣୋତ୍ତମ ଯୁବଜୀଜୋତି ଇତି ବ୍ୟାଃ ତୁମୀଂ ବହୁବିହେ
ଯଦି ସାମ୍ପଦଃ ଶୀଯୋରଜମେ ପ୍ରସ୍ତୋତି ତତୋ ବ୍ୟାଃ କର୍ମାର ଆଶକାର୍ତ୍ତମୁଖେ
ବୀମହେ ॥ ୨୮୧ ॥

କିଂ ତ୍ର୍ୟାକ୍ଷର ସହପେକ୍ଷରେ ॥ ୨୮୨ ॥

ଏହି ଶଳେ ବିଦ୍ରୋକ ଘାନକ ରମ ପ୍ରକାଶ ହଇଲ ।
ତଲକଣ ସଥା, ମାନ ଓ ଗର୍ବ ଛାରା ଇଟ୍ ବନ୍ଧୁର ଏତି ଯେ ଅନା-
ଦର ତାହାର ନାମ ବିଦ୍ରୋକ ।

ଶ୍ରୀରାଧା । କିମିହି ହାସ୍ୟ କରିଯା ଲଲିତାର କର୍ମୟୁଜ୍ଜ୍ଵଳ କହି-
ଲେନ ॥ ୨୮୦ ॥

ଲଲିତା । କୁମି ଗୋକୁଳମଧ୍ୟେ ବିଧାତ ଗୁଣଶାନ୍ତି ଦୁଃଖରୀ,
ଏହି ନିମିତ୍ତ ଆମରା ତୁମୀକୁତ ହଇଯାଇ, ମପତି ତୁମି
ଯଦି ଯର୍ଯ୍ୟାଦା ଉତ୍ସେଖନେ ଅବ୍ରତ ହେଉ ତାହା ହଇଲେ ଆମରାଇ
ବା କେନ ସ୍ତ୍ରୀଯ କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନେ ଉତ୍ସେକା କରିଯା ? ॥ ୨୮୩ ॥

ଅର୍ଜୁନ । ତୋମାଦେର ମେହେ କାର୍ଯ୍ୟ କି, ଯେ ଉତ୍ସେକା କରିବା
ନା ॥ ୨୮୪ ॥

ଲଲିତା । ଗୋବେହିତୋ ନିଜ ବୁନ୍ଦାବନ୍ମୁସ୍‌ସ ସଂରକ୍ଷଣଂ ଜେବ
ଇଦୋ ଅସରଂ କିଂ କଞ୍ଚଃ ।

ଅଞ୍ଜନଃ । ସାବହେଲଂ ବିହୟ ହଙ୍ଗତିଃ କୁର୍ବିନ୍ ଯୁକ୍ତାନମାଧୁ-
ନୋତି ॥ ୨୮୩ ॥

ବିଶାଖା । ସମ୍ପିତଯୁପଶ୍ଵତ୍ୟ ଲଲିତେ ଗୋଡ଼ିଲ ଜୁଆଦୀଉଲ ଚକ
ବଜୀଣୀ ଅନ୍ତ ପିଅସହି ଆଣବେଦି ।

ଲଲିତା । କିଂ ତ୍ର ॥ ୨୮୪ ॥

ବିଶାଖା । ସର୍ବେ ଗର୍ବିଦା ଗୋବା ଲତାକୁର ପୁଞ୍ଜ ଭଞ୍ଜନ ଦକ୍ଷାଣଂ
ଗାଇନ୍ ଲକ୍ଷ କୋଡ଼ି ରକ୍ତସ୍ତ୍ର ଫଳେହିଂ କୁକ୍ଷିନ୍ତରିଗେ ପୁପକ

ଲଲିତା ଗୋପେତ୍ୟୋ ନିଜ ବୁନ୍ଦାବନ୍ତ ସଂରକ୍ଷଣମେବ ଇତୋହପରଂ କିଂ କାର୍ଯ୍ୟ ॥
॥ ୨୮୩ ॥

ଲଲିତେ ଗୋକୁଳ ଯୁବତୀ କୁଳଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିନୀ ଅନ୍ତଃ ପ୍ରିୟସଥି ଆଜ୍ଞାପନ୍ତି । ୨୮୪ ।

ସର୍ବେ ଗର୍ବିତା ଗୋପା ଲତାକୁର ପୁଞ୍ଜଭନ ଦକ୍ଷାଣଂ ଗବାଃ ଲଙ୍କକୋଟି ରକ୍ତଃ

ଲଲିତା । ଗୋପଗଣ ହଇତେ ନିଜ ବୁନ୍ଦାରନେର ରଙ୍ଗା ଭିନ୍ନ ଆମା-
ଦେର ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କି ? ।

ଅଞ୍ଜନ । (ଅବହେଲାର ସହିତ ହାନ୍ୟ ପୂର୍ବକ) ହଙ୍ଗାର କରିତେ
କରିତେ ମନ୍ତ୍ରକ ସୂର୍ଯ୍ୟ କରିତେ ଲାଗିଲେନ ॥ ୨୮୩ ॥

ବିଶାଖା । (ଈସଂ ହାସ୍ୟ ପୂର୍ବକ ନିକଟେ ଗମନ କରିଯା) ଲଲିତେ !
ଗୋକୁଳସୁବତୀକୁଳଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିନୀ ଆମାଦେର ପ୍ରିୟସଥି ଆଜ୍ଞା
କରିଛେହେନ ॥

ଲଲିତା । ମେହ ଆଜ୍ଞା କି ? ॥ ୨୮୪ ॥

ବିଶାଖା । ଏହି ସକଳ ଗର୍ବିତ ଗୋପ ଲତା ପୁଞ୍ଜ ଭଞ୍ଜନ ଦକ୍ଷ

ପଲ୍ଲବେହିଃ ମିଥୋ ଗେବଛାରିଣୋ ସ୍ଵଇରଂ ଅଙ୍ଗ ବୁଦ୍ଧାବନ୍ସ୍‌
ବିଦ୍ୱସନଂ କୁଣ୍ଡି ତା ଗିଟ୍ଟକିନ୍ଦଂ କଥେହି । ଏହେ ଇହୋ
ବା ବିରମେଷ୍ଟ କିମ୍ବା କରଂ ଦେଶ୍ତ ॥ ୨୮୫ ॥

ଅଧୁମନ୍ତଳଃ । ସାର୍ବଦିନ ବାଦିଣି ମୁଖୀବଦିଣୀ ହୋହି ।
ଅଧିବା ଥୋଅଂଗି ତୁଳାଗଂ ଦୂଷନଂ ଗଥି । ପିଅବଅସ୍‌
କାର୍ତ୍ତଣିଅଦା ଚେତ ଏଥ ଅଗଥାରିଣୀ ସଂବୃତା । ଜାଏ
ଡାହିଣାଏ ଅଡାହିଣାଗଂ ତୁଆରିଣୀଗଂ ତୁମ୍ଭ ବୁଦ୍ଧାବନେ

କଲୈ: କୁଞ୍ଜିତରା: ପୁଞ୍ଜଗନୈବ ମିଥୋ ନେପଥ୍ୟକାରିଣି: ଚୁଚିରଂ ଅନ୍ତର୍ଦୂଷାବନତ
ବିଧବନଂ କୁର୍ମଜି ତମ୍ଭିଟିକିତଂ କଥମ । ଏତେ ଇତୋ ବା ବିରମେଷ୍ଟ କିଃ ବା କରଂ
ଦେଶ୍ତ ॥ ୨୮୬ ॥

ବିପରୀତବାଦିନୀ ମୁଖୀବଦିଣୀ ତବ । ଅଧିବା ଅନ୍ନମିଷ ବୁଦ୍ଧାକଂ ଦୂଷନଂ ମାତି
ପ୍ରିୟବରତତ୍ତ୍ଵ କାର୍ତ୍ତଣିକଟୈବାତ୍ରାନର୍ଥକାରିଣୀ ସଂବୃତା । ସାରା ଦକ୍ଷିଣା ଅନ୍ତର୍ଦୂଷା-

ଲକ୍ଷ କୋଟି ଗୋ ରକ୍ଷା କରିତେ ୨ ଫଳ ଧାରା ଉଦର ଭରଣ ଏବଂ
ପୁଞ୍ଜ ପଲ୍ଲବ ଧାରା ପରମ୍ପର ବେଶ କରତ ବଳକାଳ ସାବଦ ବୁଦ୍ଧା-
ବନେର ବିଧବନ କରିତେଛେ, ଅତେବ ନିଶ୍ଚଯ କରିଯା
ବଳ, ଇହାରା ଏଥାନ ହଇତେ ଗମନ କରୁକ, ନତୁବୀ କର ପ୍ରଦାନ
କରୁକ ॥ ୨୮୫ ॥

ଅଧୁମନ୍ତଳ । (କ୍ରୋଧର ସହିତ) ହେ ବିପରୀତ ବାଦିରି । ଯୌନ
ବ୍ରତ ଅବଲମ୍ବନ କର ଅଧିବା ଏବିଷୟେ ତୋମାଦେର କିଞ୍ଚିତ୍ତାଜ୍ଞ
ଓ ଦୋଷ ନାହିଁ, ପ୍ରିୟବରତେର କାର୍ତ୍ତଣିକତାଇ ଅନର୍ଥ କାରିଣୀ
ହଇଲ, ସେ ହେତୁ ସରଳ କାର୍ତ୍ତଣ୍ୟତା ଧାରା ଅମରଳ ଝପା
ତୋମାଦିଗକେ ବୁଦ୍ଧାବନେ ଏବେଶ କରିତେ ଦେଉଥା ତୀହାର

ପରେଶୋପସାଦୀ କିମୋ । ତା ଗର୍ଭ ଅଭ୍ୟତୋ ପଳାବୋ

॥ ୨୮୬ ॥

ଚଞ୍ଚକମତ୍ତା । ଅଜ ଅଗାମ୍ଭୋଷି ତୁମ୍ହାଙ୍କ ଆପ୍ନାଜାଲୋହିଏ
ବୋହଂ କରିଲି ॥ ୨୮୭ ॥

ଶ୍ରୀମିତ୍ତା । ସଂକ୍ଷିତମ ।

ଶୃଣୋଡ଼ି କାର୍ଯ୍ୟଃ ପତଶୋପି ଶୁଷ୍ଟଃ ।

ମହୁ ଅସରତ୍ୟାଙ୍ଗ ତୃପ୍ତାପି ଶୁଷ୍ଟଃ ।

ଶ୍ରୀତି ଶୃତିଭ୍ୟାଃ ନିଜଲୋଚନାଭ୍ୟାଃ

ମୋହ କାନ୍ତ୍ରୀମାହ କତ ବୃକ୍ଷାବନେ ଅବେଶଃ ଅସାଦୀ କୃତଃ । ତେବେ ଖଲୁ ଯୁକ୍ତ
ଅଲାପଃ ॥ ୨୮୬

ଆର୍ଯ୍ୟ ଅନାର୍ଦ୍ଦେଶ୍ୱରି କୃତଃ ଅପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚ୍ଚ ମୋହ କରିଲି ॥ ୨୮୭ ॥

ଶୁଷ୍ଟଃ ଅତ୍ୟାଙ୍ଗ ଉତ୍ତରଃ କାର୍ଯ୍ୟମେ ତୃପ୍ତା ମେତ୍ରୋପି ଶୁଷ୍ଟଃ ଯହୋହେନ୍ଦ୍ରଃ ନ
ଦ୍ୱାରତି । ନାକିପାରୁମିତାତି ମୁଢଃ ଆକେପ ବିବରୋପି ନୈର ଭବତୀତି ଭାବଃ

॥ ୨୮୮ ॥

ଅନୁଶ୍ରବ କରା ହଇଯାଛେ, ଅତ୍ୟବ ହେହା ଅଯୁଜ୍ଞ ଶ୍ରାନ୍ତ
ନହେ ॥ ୨୮୯ ॥

ଚଞ୍ଚକମତ୍ତା । ଅହେ ଆର୍ଯ୍ୟ ! ତୁମି ଯେ ଆର୍ଯ୍ୟ ଆର୍ଯ୍ୟ ଅଥାନ
କୁରିଲେ, କାର୍ଯ୍ୟ ବିଚାର ମା କରିଲୁଛୁ ବ୍ୟାଧିଲାପ କରି-
ଦେଇଲୁ ॥ ୨୯୦ ॥

ଶ୍ରୀମିତ୍ତା । (ଶୃଷ୍ଟତ କାର୍ଯ୍ୟର) ସଧି । ଶତବାର ଅଭ୍ୟାସ କର-
ଇଲେ ଏବ୍ୟାକି ଶୁଣିତେହେ ନା ଏହଃ ଯେ ଯହୋହେନ୍ଦ୍ରର ସଚକେ
ଦେଖିଯାଇଛୁ ତାହାଟ କରିଲେହେ ନା, ଅତ୍ୟବ ଶ୍ରୀତି
ଶୃତି କ୍ରମ ଦୀର୍ଘ ଲୋଚନ ବିହିନ ଇହାକେ ଆର ତିରକ୍ଷାର

ହୀମଂ ତତ୍ତ୍ଵଂ ସଥି ନାକିପାରୁ । ୨୮୮ ॥

ବିଶାଖା । ମହି ନାନ୍ଦୀଯୁଦ୍ଧ ଅବି କିଂ ସୋ କିର ପିଅମୁହିଏ
ଅହାହୀମେତେ ଅଚୁଗେବୋ ଜୁଏ ଶୁଭରୀଅବି । ୨୯୦ ॥

ନାନ୍ଦୀଯୁଧୀ । ବିଶାଖେ କୋ କଥୁ ନ ପରାଣୀ କୁଅଗେ ହୋଦି ଜେଣ
ଅଚୁଗେବୋ ବିଚୁମରିତୁଃ ପାରୀଅଦି । ୨୯୧ ॥

ଚିତ୍ତା । ନାନ୍ଦୀଯୁଧି ଅଛିହିଃ ପଞ୍ଚକ୍ଷ୍ଵୀ କିମୋ ବି ସୋ ଅଚୁ-
ସବୋ ଲୋଡ଼ିତରଦାଏ କରଂ ସେ ଉତ୍ତରଲୋଦି ତା ଶ୍ରାବୀଅଚୁ
। ୨୯୨ ॥

ସଥି ନାନ୍ଦୀଯୁଧି ଅପି କିଃ ନ କିଳ ଆଶମଧା ॥ ମହାତିଥେକ ମହୋତସବ ଧ୍ୟା-
ନ୍ୟାତେ ॥ ୨୯୩ ॥

ବିଶାଖେ କଃ ଧରୁ ନ ପାଣୀ ଜୁବରେ ଅବତି ଫେନ ଅହାମହେତୁମହୋପି ବିଶ୍ଵର୍ତ୍ତୁ
ଶକାତେ ॥ ୨୯୪ ॥

ନାନ୍ଦୀଯୁଧି ଅନ୍ତିତା । ଅତାକୀକରଜେପି ମହୋତସବୋ ଲୋକଙ୍କର ତରା କରଂ
ଉତ୍ତରଲରତି ତତ ଆବସ୍ତୁ ॥ ୨୯୫ ॥

କରିଓ ନା ଏ ଅତିଶୟ କୁଚ ॥ ୨୮୯ ॥

ବିଶାଖା । ସଥି ନାନ୍ଦୀଯୁଧି । ଆପନି କି ଆଶମଧାର ମେହି ମହା-
ତିଥେକ ମହୋତସବ ଶ୍ରୀପ କରିଲେହେମ ? ॥ ୨୯୦ ॥

ନାନ୍ଦୀଯୁଧି । ବିଶାଖେ । ଏଜଗତେ ଏବତ କୋନ୍ତ ପାଣୀ ଆହେ
ସେ, ମେହି ମହା ମହୋତସବ ବିଶ୍ଵତ ହିତେ ଗାମରେ । ୨୯୧ ॥

ଚିତ୍ତା । ନାନ୍ଦୀଯୁଧି । ଚକ୍ରର୍ଣ୍ଣାମା ଅତାକୀକୃତ ହିଲେତ ମହୋତସବ
ଲୋକାଭୀକୁ ବିମିଳି ଆଜାର କରିବା ଅତିଶୟ ଉଦ୍‌ଦ୍ଦୁକ ହିଲେ
ଯାହେ, ଅତଏବ ପୁରସ୍କାର ତାହା ଆଖି କରାନ ॥ ୨୯୨ ॥

নান্দীযুধী। সখি চিত্তে শুনাহি ইমাএ বুদ্ধাএ গচুঅ ভগবদী
বিজ্ঞা হত্ত জোএসরি বুদ্ধাবন রজে অহিসংক্ষিত রাহী।
অং আগামে অসরীরিণী বাণী এবং পত্রডং অঙ্গাণং
পুরহো আদিষ্টবদি তি ॥ ২৯২ ॥

বুদ্ধা। স্বগতং যুকুম্বজ্ঞ নিদেশাদাকাশ বাগপদেশেনাহ
মার্যাদুবয়োজয়ং ॥ ২৯৩ ॥

নান্দীযুধী। তদো মহাতাপসীএ ভঅবদীএ আহন্দাও গঞ
দেঙ্গও সমাঅদ্বাও ॥ ২৯৪ ॥

সখি চিত্তে শৃঙ্গ অনৱা বৃষবন গত্তা ভগবতী বিজ্ঞা। হত্ত যোগেশ্বরি
বৃষবন রাজ্যে ইভিছাতাং রাধা। যশ্বাদাকাশে অশ্রীরিণী বাণী এবং
অক্টং অঙ্গাকং পুরতঃ আদিষ্টবতীতি ॥ ২৯২ ॥

যুকুম্বমোতি সর্বতোহধিকঃ সৌভাগ্যঃ কতীঃ স্বচিতঃ ॥ ২৯৩ ॥

ততো মহাতাপসী ভগবত্তা আহতাঃ পঞ্চবেবঃ সমাগতাঃ ॥ ২৯৪ ॥

নান্দীযুধী। সখি চিত্তে ! শ্রেণ কর, এই বুদ্ধা ভগবতী
পৌর্ণমাসীর নিকট গমন করিয়া নিবেদন করিয়াছিল যে,
হে যোগেশ্বরি ! বৃষবন রাজ্যে শ্রীরাধাকে অভিযোক
করুন, যে হেতু আমাদের অগ্রে অশ্রীরিণী আকাশবাণী
স্পষ্টক্রমে একপ আদেশ করিয়াছেন ॥ ২৯২ ॥

বুদ্ধা। (মনে মনে) যুকুন্দের আজ্ঞানুসারে আকাশবাণীর
ছল করিয়া আমিই আর্যাকে একথা জানাইয়াছি ॥ ২৯৩ ॥

নান্দীযুধী। অনন্তর মহাতাপসী ভগবতী পৌর্ণমাসী আহ্বান
করিলে পাচজন দেবী আসিয়া উপস্থিত হইয়াছিলেন
। ২৯৪ ॥

ଅର୍ଜୁନଃ । କାଓ କଥୁ ତାଓ ॥ ୨୯୫ ॥

ବୁନ୍ଦା । ଦେବୀ ପ୍ରମିଳା ଭୂବି ଦେବକୀନ୍ତା

ସା କଂସମାକ୍ଷିପ୍ତ ଜଗାମ କେବଳଃ ।

ଭାବୋଃ କଲତ୍ରେ ତନଯାଚ ପଞ୍ଚମୀ

ଗମ୍ଭାତୁ ସା ମାନମପୂର୍ବିକା ଶୁତା ।

ଚିତ୍ରା । ତଦୋ ତଦୋ ॥ ୨୯୬ ॥

ନାନ୍ଦୀଶୁଦ୍ଧି । କନିଷ୍ଠାଏ ମର୍ତ୍ତଣହିସୀଏ ଭଗିନୀ ଭାବଦି ଅଣିକ

ଅଣିଜ୍ଜଂ ତୁଙ୍କ ଶାସନଂ ନିଚିଦଂ କଥୁ ଅନ୍ତେହିଂ ନିରେ ଗହିଦଂ

କାଃ ଖଲୁ ତାଃ ॥ ୨୯୫ ॥

ଭାବୋଃ କଲତ୍ରେ ମଂଜ୍ଜା ଛାଯେ ତନଯା ବହୁନ ମାନମ ପୂର୍ବିକା ମାନମ ଗମୀ
ଇତ୍ୟର୍ଥଃ ॥ ୨୯୬ ॥

ତତଃ କନିଷ୍ଠା ମାର୍ତ୍ତଣହିସ୍ୟା ଛାଯା ଭଗିନୀ ଭଗବତି ଅନତିଜ୍ଞମଣିରଃ
ଶୁଦ୍ଧଂ ଶାସନଂ ନିଚିତଃ ଖଲୁ ଅଜ୍ଞାତିଃ ଶିରସି ଗୃହୀତଃ କିନ୍ତ କ ମହିଷା

ଅଞ୍ଜୁନ । ତାହାରା କେ ? ॥ ୨୯୫ ॥

ବୁନ୍ଦା । ଏକ ଭୂବନ ବିଦ୍ୟାତା ଦେବକୀଦେବୀର କନ୍ୟା, ଯିନି କେବଳ
କଂସକେ ଭେଦନା କରିଯା ଗମନ କରିଯାଛିଲେନ । ବ୍ରିତୀଯା
ତୃତୀଯା ସୂର୍ଯ୍ୟପଞ୍ଜୀ ମଂଜ୍ଜା ଓ ଛାଯା, ତ୍ର୍ୟା ଚତୁର୍ଥୀ ସୂର୍ଯ୍ୟପୁଞ୍ଜୀ
ସୟୁନା ଏବଂ ପଞ୍ଚମୀ ଗମ୍ଭୀ ସୀହାର ନାମେର ପୂର୍ବେ ମାନମ ଏହି
ଶବ୍ଦ ରହିଯାଛେ ଅର୍ଥାତ୍ ମାନମଗନ୍ଧା ॥

ଚିତ୍ରା । ତାହାର ପର ତାହାର ପର ॥ ୨୯୬ ॥

ନାନ୍ଦୀଶୁଦ୍ଧି । ମାର୍ତ୍ତଣେର କନିଷ୍ଠା ମହିଷୀ ଛାଯା ବଲିଯାଛିଲେନ ।

ଭଗବତି ! ଆମରୀ କୋନ ଝରେଇ ଆପନାର ଆଜ୍ଞା ଲଜ୍ଜନ

କିନ୍ତୁ କହିଂ ସହିଟ୍ଟା ଏମା ବଜ୍ଚା ରାହି କହିଂ ବା ମୋଲଙ୍ଗ
କୋହମେତ ବିଦ୍ଵିଃ ଏଦଃ ବୁଦ୍ଧାବନ ରଜ୍ଜଃ ତିନ ପ୍ରଟ୍ଟ
ଅସୀଦ ହୈଥେ ହିଅଅଃ ॥ ୨୯୭ ॥

ତତୋ ଭାବଦୀଏ ବିଲୋହିଦମୁହଁ ଦେଖି ଏକାନ୍ତୀ ସଂନିଦ୍ଧଃ
ପଞ୍ଚତା ॥ ୨୯୮ ॥

ଇତି ସଂକ୍ଷତେନ । ସଥି ସବରେ ସବାକଷ୍ଯ ।

ଆଜ୍ଞାଯାଧରତୀର୍ଥ ଅନ୍ତର ତପସାଂ ସର୍ଗାଖିଲ ସର୍ଗିଗାଂ

ଏବା ରାଗା କ ବା ଷୋଡ଼ଳ କ୍ରୋଷ୍ମାତ୍ର ବିଶ୍ଵିରମିଦଃ ବୁଦ୍ଧାବନ ରାଜାମିତି । ନ ଶୁଷ୍ଠ
ଅସୀଦିତି ମେ ହନ୍ତରଃ ତେନ ସର୍ବ ବ୍ରଜାଶ୍ରଦ୍ଧିପତ୍ୟ ଏବାତବିଦ୍ୟାତାମିତି ଭାବଃ ॥ ୨୯୭ ॥

ତତୋ ତଗ୍ବତ୍ୟା ବିଲୋକିତ ମୂର୍ଖ ଦେବୀ ଏକାନ୍ତା ମଣିତୁଃ ଅବୃତ୍ତା ॥ ୨୯୮ ॥

ଆୟାମାନାଃ ବେଦାନାଂ ବନ୍ଧ ଜ୍ଞାନକଷ୍ଟ ଲକ୍ଷଣଃ ଯଦୀର୍ଥଃ ଅଧରାଗାଃ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ଟୋ-
ଶାନ୍ତିନାଃ ବିଶିଷ୍ଟ କଲୋଂପାଦକଷ୍ଟ ଲକ୍ଷଣଃ ଭୀର୍ଦ୍ଧନାଃ ପାବନଷ୍ଟ ଲକ୍ଷଣଃ ମଞ୍ଚାଗାଃ

କରିତେ ପାରିବ ନା, ନିଶ୍ଚୟ ମନ୍ତ୍ରକେ ଧାରଣ କରିଲାମ,
କିନ୍ତୁ କୋଥାଯ ସହିଯୁଦୀ ଏହି ଶ୍ରୀରାଧା, କୋଥାଯ ବା ଷୋଡ଼ଳ
କ୍ରୋଷ୍ମ ଆତ୍ମ ବିଶ୍ଵିର ଏହି ବୁଦ୍ଧାବନ ରାଜ୍ୟ, ଇହାତେ ଆମାର
ସବ ଶୁଦ୍ଧରଙ୍ଗପେ ଅମ୍ବ ହଇତେଛେ ନା, ଅତ୍ରେ ବ୍ରଜାଶ୍ରଦ୍ଧି-
ତେବେ ଇହାକେ ଅଭିଷେକ କରନ ॥ ୨୯୭ ॥

ଭାବାର ପର ଏକ ଅମଂଶ୍ଲ ଅର୍ଦ୍ଧା ବିଜ୍ଞ୍ୟବାସିନୀ
ଦେବକୀ କନ୍ୟା ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀର ମୁଖେର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା
ବେଳିତେ ଶାପିଲେନ ॥ ୨୯୮ ॥

ହେ ତୁଳାକୁପିନି ସଥି । ଶ୍ରୀଗ କର, ବେଦେର ବନ୍ଧ ଜ୍ଞାନ-
କ୍ରମ ସେ ବୀର୍ଯ୍ୟ, ଜ୍ୟୋତିଷ୍ଟୋଶାନ୍ତି ଯଜ୍ଞେର ବିଶିଷ୍ଟ

ସିଙ୍କୀନାଂ ମହତାଂ ଦୟୋରପି ତୟୋଷିଚଛକ୍ତି ବୈକୁଞ୍ଚଯୋଃ ।
ବୀର୍ଯ୍ୟଂ ତେ ଅଥତେ ତତୋପି ଗହନଂ ଶ୍ରୀଗାଥୁରେ ମଣଲେ

ଦୁର୍ଘଟ ସଟନ ଲକ୍ଷଣଃ ତପସାଂ ବରଣୀର ବିଶେଷ ଆପକତ୍ତ ଲକ୍ଷଣଃ ତଥା ତତ୍ତ୍ଵ ସାଧ୍ୟାନାଂ ସର୍ଗାନାଂ ଐତିହ୍ୟ ମୁଖ ଆପକତ୍ତ ଲକ୍ଷଣଃ ତତୋତ୍ତ୍ଵାନାଂ ସର୍ଗିଶାନାଂ ଅଭିଭବ ଅଭିଭବ ଲକ୍ଷଣଃ ତତେବ ସିଙ୍କୀନା ଅଗିମାନାନାଂ ଏହର ମୁଖ ଆପକତ୍ତ ଲକ୍ଷଣଃ ମହତାଂ ସିଙ୍କିମତାଃ ଯୋଗେଶ୍ୱରୀଦି ଲକ୍ଷଣଃ ଚିଛକ୍ତି ମର୍ଯ୍ୟାତୀତାକ୍ଳାନ୍ ସତ୍ତା ଜ୍ଞାନ ବ୍ରକ୍ଷମା ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଶକ୍ତି ଅସ୍ୟା ମିକପମ ନିତ୍ୟ କଳ୍ୟାଣ ଶୁଣଃ ତଥା ପଦାର୍ଥ ସମୁଦ୍ରାଯାବିକରଣ ଲକ୍ଷଣଃ ବୈକୁଞ୍ଚତ ତେ କାର୍ଯ୍ୟତ ତତ୍ତ୍ଵମୟ ସର୍ବୋତ୍କର୍ତ୍ତ ଲକ୍ଷଣଃ ବୀର୍ଯ୍ୟଃ ଅଥତେ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଭବତି ତତୋପି ଜ୍ଞାତି ଅମାଗାତ୍ୟାଃ ଗହନଂ ବୀର୍ଯ୍ୟଂ ଗାଥୁରେ ମଣଲେ ଏବ ଦୀର୍ଘତି ତତୋପି ତୁମ୍ଭିଲତରଃ ବୃଦ୍ଧାବମେ ବୋଡ଼ିଲ

ଫଳୋଂପାଦତ୍ତ ରୂପ ଯେ ବୀର୍ଯ୍ୟ, ତୌର୍ଯ୍ୟ ସକଳେର ପାବନତ୍ତ ରୂପ ଯେ ବୀର୍ଯ୍ୟ, ମନ୍ତ୍ରସକଳେର ଦୁର୍ଘଟଷଟନା ରୂପ ଯେ ବୀର୍ଯ୍ୟ, ତପସ୍ୟାର ବାହିତ ଫଳପ୍ରାପନତ୍ତ ରୂପ ଯେ ବୀର୍ଯ୍ୟ, ତଥା ମେଇ ମେଇ କର୍ମ ସାଧ୍ୟ ସର୍ଗ ସକଳେର ଇତ୍ତିଯ ଜନିତ ମୁଖ ଆପକତ୍ତ ରୂପ ଯେ ବୀର୍ଯ୍ୟ, ଏବଂ ତତୋତ୍ତ୍ଵ ସର୍ଗବାସିଦିଗେର ମୁଖ ଅଭିଭବ ରୂପ ଯେ ବୀର୍ଯ୍ୟ, ମେଇ ଅକାର ଅଗିମାନି ସିଙ୍କି ସକଳେର ଐଶ୍ୱରୀ ମୁଖ ଆପକତ୍ତ ରୂପ ଯେ ବୀର୍ଯ୍ୟ, ସିଙ୍କିମତମ ଅହଂ ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗେର ଯୋଗେଶ୍ୱରୀଦି ରୂପ ଯେ ବୀର୍ଯ୍ୟ, ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଚିତ୍ତ ଶକ୍ତିର କଳ୍ୟାଣମୟ ଯେ ଶୁଣ ତଥା ପଦାର୍ଥ ମକଳେର ଆବିକରଣ ରୂପ ଯେ ବୀର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଚିତ୍ତଶକ୍ତିର କର୍ମ୍ୟ ସର୍ବରୂପ ଯେ ବୀର୍ଯ୍ୟ, ବୈକୁଞ୍ଚ ତାହାର ମେଇ ମେଇ ସର୍ବୋତ୍କର୍ତ୍ତ ଲକ୍ଷଣରୂପ ଯେ ବୀର୍ଯ୍ୟ,

ଦୀବାତ୍ତତ ତତୋପି ତୁଳିଲତରଂ ବୁନ୍ଦାବନେ ସୁନ୍ଦରି ॥ ୨୯୯ ॥
ଚିତ୍ତା । ତଦୋ ତଦୋ ।

ମାନ୍ଦୀଶୁଦ୍ଧି । ତଦୋ ହରିଶୁପ୍ରକୁଳେ ସଅଲଜନେ ନିବତନ୍ତ ଦୀବ୍ୟ
କୁଞ୍ଚମ ବରିସଂ ଗଅଗଂ ପେକ୍ଷିଆ ଭାଣୁମନ୍ଦୀଶ୍ଵର ଭଣିଦଂ ତତ୍-
ବଦି ଇଦୋ ଆଜନ୍ତଃ ପଞ୍ଜମୁଆବି ତୁଙ୍ଗ ଅଗାମନ୍ତରେନ ଶକ୍ତିଦ

କୋଶ ମାତ୍ର ଏଥ ତେନ କା ବାର୍ତ୍ତା ବ୍ରକ୍ଷାଙ୍ଗ କୋଟ୍ୟା ଧିପତ୍ୟାନାଂ ତାନି ବୁନ୍ଦାବନୈକ
ଅଦେଶ ପ୍ରତୀକୋପ ବ୍ରକ୍ଷଗା ଦୃଷ୍ଟିନୀତି ତାବଃ ॥ ୨୯୯ ॥

ତତୋ ହର୍ଷେଽକୁଳେ ସକଳ ଜନେ ନିପତିଦିବ୍ୟ କୁଞ୍ଚମବର୍ଷଂ ଗଗନଂ ପ୍ରେକ୍ଷ୍ୟ ଡାଇ
ମନ୍ଦିନାମ୍ବୟନରା ଭଣିତଃ । ଭଗବତି ଇତ ଆଗନ୍ତୁ ପଯୁଃସୁକାପି ମୁଖଦନାମନ୍ତ୍ରଶେନ
ଶକ୍ତିତ ଜୁଦୟା ଦିବ୍ୟ ମଞ୍ଜୁଷିକଥା ଅମୁଗ୍ରତା ପ୍ରିୟନଥୀ ଏଥା ସରବର୍ତ୍ତୀ ଅସ୍ତରେ ବିଲ

ବିଦ୍ୟାତ ଆଛେ, ତାହା ଅପେକ୍ଷା ଜାତି ଓ ପ୍ରମାଣ ଦ୍ଵାରା
ଶୁରୁମଣ୍ଡଳେ ଅଧିକ ରୂପେ ବିରାଜ କରିତେଛେ, ଆବାର
ତାହା ଅପେକ୍ଷାଓ ଅଧିକତର ଷୋଡ଼ଶକ୍ରୋଶମାତ୍ର ବୁନ୍ଦାବନେ
ଅବସ୍ଥିତ ଆଛେ, ଅତଏବ ହେ ସୁନ୍ଦରି ! କୋଟି ବ୍ରକ୍ଷାଙ୍ଗେର
ଆଧିପତ୍ୟେର କଥା କି, ତାହା ତ ବୁନ୍ଦାବନେର ଏକ ଅଦେଶେ
ରହିଯାଛେ ॥ ୨୯୯ ॥

ଚିତ୍ତା । ତାହାର ପର, ତାହାର ପର ॥

ମାନ୍ଦୀଶୁଦ୍ଧି । ତାହାର ପର ଲୋକ ସକଳ ହର୍ଷେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲିତ ହିଲେ
ଦିବ୍ୟ କୁଞ୍ଚମ ବର୍ଷଗକାରି ଗଗନ ଯନ୍ତ୍ରର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ
କରିଯା ମୂର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ରୀ ଯଶୁନା ବଲିଯାଇଛିଲେନ, ଭଗବତି । ବିରିକି
ପୁତ୍ରୀ ସରବର୍ତ୍ତୀ ଏଥାନେ ଆଗମନ କରିବାର ନିରିତ ଅତିଶ୍ୟ
ଉତ୍ସୁକା ହିଯାଓ ଆପନକାର ଆହ୍ଵାନ ବ୍ୟତିରେକେ ଶକ୍ତି

ହିତଥା ଦିବ୍ୟ ମଞ୍ଜୁନିଆଏ ଅଗୁଗଦା ପିଅସହି ଏସା ସରସ୍‌ସ୍‌ଇ
ଅନ୍ଧରେ ବିଲନ୍ଧଇ ତା ଆଜାରିଅନ୍ଧ ତି ବିଶକ୍ତାଏ ଭଅବଦୀଏ
ମାଦରଃ ଆଆରିଦା ବିରିକ୍ଷିପୁଣ୍ଠୀ ତଥ ପରିମିତ ଦିବ୍ୟମଞ୍ଜୁନି
ଅଂ ଉଗ୍ରାଡ଼େଣ୍ଟୀ ଭଣିତୁଃ ପଟ୍ଟତା । ଇତାର୍କୋଣ୍ଟେ ବ୍ରନ୍ଦା
ନିର୍ଭରୋତ୍ସକ୍ୟେନ ନାନ୍ଦୀଯୁଥୀ ବାଚମାଛାଦ୍ୟ ସହର୍ଷଃ ୩୦୦
ପାଦ୍ୟାଃ ପଦ୍ମଭୂବଃ ଅଜଃ ପ୍ରଗର୍ହିଣୀ ମୌର୍ଣ୍ଣପଟ୍ଟଃ ଶଚୀ
ରତ୍ନାଲକ୍ଷରଗଃ କୁବେର ଗୃହିଣୀ ଛତ୍ରଃ ପ୍ରଚେତଃ ପ୍ରିୟା ।

ହତେ ତଦାକାର୍ଯ୍ୟାତାମିତି ବିଜ୍ଞାପିତ୍ୟା ଭଗବତ୍ୟା ମାଦର ମାକାରିତା ବିରିକ୍ଷିପ୍ତିନୀ
ମରସ ତୀ ତତ୍ ଅବିଶ୍ୟ ଦିବ୍ୟ ମଞ୍ଜୁନିକାଂ ଉଦୟାଟରଣ୍ଟୀ ଭଣିତୁଃ ଅବୃତ୍ତା ॥ ୩୦୦ ॥

ପଦ୍ମଭୂବଃ ବ୍ରକ୍ଷଗଃ ପ୍ରଗର୍ହିଣୀ ମାବିଦ୍ଵୀ ମୌର୍ଣ୍ଣପଟ୍ଟଃ ସର୍ବସିଂହା ମନଃ କୁବେର

ଚିତେ ଆସିତେ ପାରିତେଛେନ ନା, ତିନି ଦିବ୍ୟ ମଞ୍ଜୁଷିକା
ଅର୍ଥାଂ ପେଟାରିକା ସହକାରେ ଆସିଯା ଆକାଶେ ବିଲନ୍ଧ
କରିତେଛେନ; ଅତଏବ ତୋହାକେ ଆହ୍ଵାନ କରୁନ, ଭାନୁତନମ୍ୟା
ଏହି କଥା ନିବେଦନ କରିଲେ, ଭଗବତୀ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ ବିରିକ୍ଷି
ପୁଣ୍ଠୀ ସରସ୍ଵତୀକେ ଆହ୍ଵାନ କରିଲେନ, ଅନନ୍ତର ସାଂଗେବୀ
ପ୍ରବେଶ କରିଯା ଦିବ୍ୟ ମଞ୍ଜୁଷିକା ଉଦୟାଟନ ପୂର୍ବକ ବଲିତେ
ଲାଗିଲେନ ॥

କିନ୍ତୁ ସରସ୍ଵତୀର କଥା ଅର୍କ ବଲା ହଇଲେ ବ୍ରନ୍ଦା ଅତ୍ୟନ୍ତ
ହର୍ବିତ ହଇଯା ନାନ୍ଦୀଯୁଥୀର ବାକ୍ୟ ନିବାରଣ କରିଯା କହି-
ଯାଛିଲେନ ॥ ୩୦୦ ॥

ବ୍ରକ୍ଷପତ୍ନୀ ମାବିଦ୍ଵୀ ପଦ୍ମମାଳା, ଇନ୍ଦ୍ରପତ୍ନୀ ଶଚୀ ସର୍ବ
ସିଂହାସନ, କୁବେର ଗୃହିଣୀ ଖଜି ରତ୍ନାଲକ୍ଷାର, ବରଣ ପ୍ରିୟା

ষন্দং চামরয়োঃ প্রভজনবধুঃ স্বাহা দুকুলমুয়ং
ধূমোর্ণা মণিদর্পণং সরভসং মৎপাণিমা আহিণোঃ ॥ ৩০১ ॥

চিত্রান্তঃ তদো তদো ।

বৃন্দা । তত্ত্ব ।

স্বর্বাদ্য ধৰ্মি ডম্বরে শ্রান্তিহরে গন্তৌরয়ত্যাহ্বরং
গায়ত্যমুদ ভাজি তুমুরমুখে গঙ্কর্ব বৃন্দে শুন্দা ।
নৃত্যপ্রসরসাং গণেচ গগণে রাধাভিষেকোৎসবং
কর্তৃং তাঃ স্বরমুক্তবঃ সরভসং ভব্যাস্ত্রয়ারভিরে ॥ ৩০২ ॥

গৃহিণী খণ্ডিঃ অচেতসো বক্ষণত্ত্ব প্রিয়া গৌরী প্রভজনবধুঃ শিবা ধূমোর্ণা
বমণিমা মৎপাণিমা আহিণোঃ প্রাহ্পণয়ামাস ॥ ৩০১ ॥

অবৃদ্ধভাজি মেষাস্তরিতে ইতি তত্ত্ব প্রকটি ভবিতুং পুংসাং তেবামযোগাঃ
স্বাং ॥ ৩০২ ॥

গৌরী ছত্র, পবন পঞ্জী শিবা চামরমুয়, অঘি ভার্যা স্বাহা
বন্তুমুয়, এবং শমন সহধর্ম্মণী ধূমোর্ণা মণিদর্পণ কৌতুক
সহকারে আমার হস্ত দিয়া প্রেরণ করিয়াছেন ॥ ৩০১ ॥

চিত্রান্তঃ তাহার পর, তাহার পর ॥

বৃন্দা । তাহার পর শ্রবণ বৃত্তি রোধ কালি স্বর্গবাদ্য ধৰ্মি
সকল আকাশ মণ্ডলকে গন্তৌর করিলে, তুমুর এভৃতি
গঙ্কর্বগণ যেষাস্তর্বর্তি হইয়া আনন্দসহকারে গান করিতে
আরম্ভ করিলে, এবং অশ্রাগণ গগণে নৃত্য আরম্ভ করিলে,
সৌজন্যবতী সেই সকল স্বরমুদ্দরী আনন্দ সহকারে
রাধাভিষেকোৎসব আরম্ভ করিয়াছিলেন ॥ ৩০২ ॥

ଇତି ନାନୀମୁଖୀମବେଙ୍ଗ୍ୟ ସଲଜ୍ଜଂ । ତତ୍ତ୍ଵତଃ ॥

ବାନୀମୁଖୀ । ତଦୋ ପେକ୍ଷଣ୍ଟଶ୍ଚ ସାମନ୍ଦଂ । ବହିନ୍ଦନଦିନେ
ଭର୍ତ୍ତାବନୀଏ ନିଦେଶେନ ତାହିଁ ଭୁଅଗ ପାଅଗ ତରଙ୍ଗିଣୀହିଁ
ମଞ୍ଜିଣୀହିଁ ଦେଇହିଁ ତୁକ୍ଳେହିଁ ସହିଁ ସକଂ ପୂର୍ବପଟ୍ଟୋ-
ବରି ନିବେଶିଦାଏ ଦିବରମହୋମହିରସାମିଅ ପୁରିଦେଶ ମଣି
କୁଞ୍ଜ ପିଉରଷେଣ ମହାହିମେଅଃ କୁଖ୍ସିହିଁ ବୁନ୍ଦାବନରଙ୍ଗସ୍ମ
ଆହିପଞ୍ଚଃ ଅପ୍ରିଦଂ ॥ ୩୦୩ ॥

ଚମ୍ପକଳତା । ସରୋମାଞ୍ଚଃ ତଦୋ ତଦୋ ॥

ତତଃ ପ୍ରେକ୍ଷାରାଣେ ସାମନ୍ଦଂ ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ରନନ୍ଦମେ ଭଗବତ୍ୟ । ନିଦେଶେନ ତାଙ୍ଗିତ୍ତ୍ଵବନ-
ପାବନ ତରଙ୍ଗିଣୀତି ଦେବୀଭିତି: କର୍ତ୍ତଭିର୍ଯୁଷାଭିତି: ସଥିଭିତି: ସାର୍କଃ ପୂର୍ବପଟ୍ଟି
ନିବେଶିତାବା: ଶ୍ରୀରାଧାରା ଦିବ୍ୟ ମହୋଦ୍ଧି ରମାଯୁତ ପୂରିତେନ ମଣିକୁଞ୍ଜ
ରହାଭିବେକଃ କୁର୍ବତୀଭିତି ବ୍ରଂଗବନ ରାଜ୍ୟପାଦିପତାମର୍ପିତଃ ॥ ୩୦୩ ॥

(ଏଇ ବଲିଯା ନାନୀମୁଖୀର ମୁଖେର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ
ପୂର୍ବକ ଲଙ୍ଘାର ସହିତ) ତାହାର ପର ତାହାର ପର ॥

ବାନୀମୁଖୀ । ତାହାର ପର ସାମନ୍ଦ ଚିତ୍ତେ ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ର ନନ୍ଦନ ଦେଖିତେ
ଥାକିଲେ, ଭଗବତୀର ଆଜ୍ଞାର ଏ ସକଳ ତୁବନପାଦନ ତରଙ୍ଗିଣୀ
ଗଞ୍ଜା ସମ୍ମା ସରହୁତୀ ସଜିନୀ ଦେବୀ ସକଳ କର୍ତ୍ତକ ତୋଗରୋ
ସେ ସଥି ତୋମାଦେର ସହିତ ସ୍ଵର୍ଗସିଂହାସନୋପରି ଶ୍ରୀରାଧାକେ
ଉପବେଶନ କରାଇଯା ଦିବ୍ୟ ମହୋଦ୍ଧି ରମାଯୁତେ ଅଣିକୁଞ୍ଜ
ସକଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଯା ତନ୍ଦାରା ଯହାଭିବେକ କରନ୍ତ ବ୍ରଂଗବନ
ରାଜ୍ୟର ଆଧିପତା ଅର୍ପଣ କରିଲାଛିଲେନ ॥ ୩୦୩ ॥

ଚମ୍ପକଳତା । (ରୋମାଞ୍ଚର ସୁହିତ) ତାହାର ପର, ତାହାର ପର ।

ନାନ୍ଦୀଯୁଥୀ । ତଦୋ ହଥଂ ଉକ୍ତିବିଅ ସରସ୍‌ସଙ୍ଗେ ସରସ୍‌ସଙ୍ଗେ
ପଆସିଦା ଏଦଂ ତଃ ମୋହିନୀଙ୍କିଅଃ ଦାମଃ ଜଂ ମିଶେହେଣ
ଅମ୍ବାଏ ସାବିତ୍ତିଏ ପହିଦଂ ତି ଶୁଣିଅ ଦେଖେ ଏକାଗଂ
ସା ଏତଃ ଗୋଟିଲାନନ୍ଦ୍‌ସ କର୍ତ୍ତେ ନିକ୍ଥିତଃ ॥ ୩୦୪ ॥

ତଦୋ ଶମ୍ଭୁ ଶ୍ଵେରମୁହୀଏ ମିହିରଦୁହିଦିଆଏ ବାହରିଦଃ ।
ଅମ୍ବାହେ ଧର୍ମବିକ୍ଷାରଣେ କର୍ମଠଦା ବଞ୍ଚୁଅବ ମିଶେହାଗଃ ଜେହିଃ
ବିଅକ୍ରମା ଅବିଆରିଅ ପାଟ୍ରେତି ତି ସମାଅନ୍ତିଅ ବିଞ୍ଚି

ତତୋ ହତ୍ୟୁକ୍ତିପ୍ର ନରସତ୍ୟା ନରସତ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତା । ଈଦଃ ମୌଗଙ୍କିକ
ଦାମ ସତ୍ୱ ମେହେନ ଅଦୟା ସାବିତ୍ର୍ୟା ପ୍ରହିତମିତି ଶ୍ରୀତା ଦେବ୍ୟା ଏକାନ୍ତଶୟା
ଭଙ୍ଗୁହୀର୍ବା ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ୍ସ କର୍ତ୍ତେ ନିକିଷ୍ଟଃ ॥ ୩୦୫ ॥

ତତୋ ନର୍ମଭୁ ଶ୍ଵେରମୁଧ୍ୟା ମିହିରଦୁହିତା । ବ୍ୟାହୁତଃ ଅହୋ ଧର୍ମବିଶ୍ୱରଣେ
କର୍ମଠତା ବଞ୍ଚୁଜନ ମେହାନାଃ ଦୈଃ ମେହେ ବିର୍ଚକଣା ଅପି ଅବିଚାର୍ୟ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନେ ।

ନାନ୍ଦୀଯୁଥୀ । ଅନ୍ତର ହତ୍ୟାତୋଲନ କରିଯା ଏହି ମୌଗଙ୍କିକ
ମାଳା, ଇହା ଆମାର ଜନନୀ ସାବିତ୍ରୀ ମେହ ସହକାରେ ଶ୍ଵେରଣ
କରିଯାଛେନ, ଏହି କଥା ଶୁଣିଯା ଦେବକୀପୁଞ୍ଜୀ ବିଜ୍ଞ୍ୟବାସିନୀ
ଦେବୀର ହତ୍ୟା ହଇତେ ମାଳା ଲାଇଯା ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ୍ସର କଟ୍ଟଦେଶେ
ଅର୍ପଣ କରିଲେନ ॥ ୩୦୬ ॥

ତାହାର ପର ପରିହାସ ହାତ୍ୟୁଥୀ ସମୁନା ବଲିଲେନ,
କି ଆଶର୍ୟ ! ବଞ୍ଚୁଜନେର ମେହ, ଧର୍ମବିଶ୍ୱରଣେ ଅତିଶ୍ୟପଟୁ,
କେନ ନା ବେ ମେହ ଦ୍ୱାରା ବିଚକ୍ଷଣ ବ୍ୟକ୍ତିଗ୍ରାହ ଅବିଚାର କାର୍ଯ୍ୟେ
ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେଁନ ।

ଏହି କଥା ଶୁଣିଯା ବିଜ୍ଞ୍ୟବାସିନୀ ବଲିଲେନ, ସମୁନେ !

ବାସିଗୀଏ ଭଣିଦଂ । ଜୟନେ କା କଥୁ ତୁଏ ଅବିଆରା ଦିଉଛୀ
ପଉଞ୍ଜୀ । ତଃ ଶୁଣିଅ ଜୟନ୍ତାଏ ଭଣିଦଂ ॥ ୩୦୫ ॥

ଦେଇ ଅଙ୍ଗ ବହିଗୀଏ ରାହିଆଏ ସୋଗକ୍ଷିକ ମାଳା
କୀମ ତୁଏ ଅଙ୍ଗ ଭାଦୁଗୋ ଦିଶା ତି ଶୁଣିଅ ବିହସନ୍ତୀଏ ଦେଇସେ
ହରିମେଣ ହରିକଟ୍ଟାଦୋ ଚାରଙ୍ଗହାରେଣ ସନ୍ଦଃ ଉତ୍ତାରିଅ ତଃ
ଦିବର ସୋଗକ୍ଷିକମାଳଃ ପିଅସହୀ କଟେ ଶିକ୍ଖିବନ୍ତୀଏ
ସଂସିଦଂ । ଅଇ ଗେହୁ ଅପ୍ପଣୋ ମାଳଃ ତି ॥ ୩୦୬ ॥

ଇତି ସମାକର୍ଣ୍ୟ ବିକ୍ଷ୍ୟବାସିନ୍ୟା ଭଣିତଃ । ଯମୁନେ କୀ ଧଳୁ ହୟା ଅବିଚାରା ଦୃଷ୍ଟା
ଅବୁଞ୍ଜିତଃ ତଃ ଶ୍ରୀହା ଯମୁନ୍ୟା ଭଣିତଃ ॥ ୩୦୫ ॥

ଦେବି ଅଶ୍ଵ ଭଗିନ୍ୟା ରାଧିକାମାଃ ସୋଗକ୍ଷିକ ମାଳା କର୍ମାଦ ହୟା ଆୟ୍ତ ଭାବେ
ଦତ୍ତା ଇତି ପିହସନ୍ତ୍ୟା ଦେବ୍ୟାଃ କଟ୍ଟାଚାଙ୍ଗହାରେଣ ମାର୍କଃ ଉତ୍ତାର୍ଯ୍ୟ ତାଃ ଦିବ୍ୟ ସୋଗକ୍ଷିକ
ମାଳାଃ ପ୍ରୟମ୍ପଥୀ କଟେ ନିକିପନ୍ୟା ଶଃମିତଃ । ଅହି ଗୃହାଣ ଆୟନୋ
ମାଳାମିତି ॥ ୩୦୬ ॥

ତୁମି କି ଅବିଚାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ଦେଖିଯାଇଁ, ଏକଥା ଶୁନିଯା ଯମୁନା
ବଲିଯାଛିଲେନ ॥ ୩୦୫ ॥

ଦେବି ! ଆମାର ପ୍ରିୟ ଭଗିନୀ ଶ୍ରୀରାଧାର ସୋଗକ୍ଷିକ
ମାଳା ତୁମି କେବ ଆପନାର ଭାତାକେ ଅର୍ପଣ କରିଯାଇଁ,
ଏହି କଥା ବଲିଲେ, ଦେବୀ ବିକ୍ଷ୍ୟବାସିନୀ ହାସିତେ ହାସିତେ
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର କଟ୍ଟ ହଇତେ ଯନୋହର ହାରେର ସହିତ ଦିବ୍ୟ ସୋଗକ୍ଷିକ
ମାଳା ଅବତରଣ କରିଯା ପ୍ରିୟମଥୀର କଟେ ନିକ୍ଷେପ
ପୂର୍ବକ କହିଯାଛିଲେନ, ଅହି ! ଆପନାର ମାଳା ଗ୍ରହଣ
କର ॥ ୩୦୬ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଶ୍ରୀତଃ କରୋତି ।

ବିଶାଖା । ତଦୋ ତଦୋ ।

ନାନ୍ଦୀଯୁଧୀ । ଅଲଙ୍କଟିନ ହିଅଅ ସଙ୍ଗିନୀ ଅଙ୍ଗାଣଂ ଇମିଣା
ହାରେଣ ତି ହସଞ୍ଜୀଏ ହଂସପୁତ୍ରୀଏ କୋତୁଏଣ ରାହିଆଏ
ହାରୋ କଥୁ ହାରିଣେ ହରିକଟେ ଅପ୍ରିନଦୋ ॥ ୩୦୭ ॥
ଲଲିତା । ତଦୋ ଏକାନଂସାଏ କଂସାରିବକ୍ରଥଥଳାଦୋ ଗହି-
ଦେଣ କୁରଙ୍ଗନାହିଣା ରାହିଆଏ ତିଲଅଂ ଗିନ୍ଧିଦଂ ॥ ୩୦୮ ॥

ତତୋ ଇଲଙ୍କ କଟିନ ହନ୍ଦର ସଙ୍ଗିନୀ ଅନ୍ଧାକମନେନ ହାରେଣ ଇତି ହସଞ୍ଜୀ ହଂସ
ପୁତ୍ରୀ କୌତୁକେନ ରାଧିକାମା ହାରଃ ଥିଲୁ ହାରିଣି ହରିକଟେ ଅର୍ପିତଃ । ହଂସପୁତ୍ରୀ
ସମୁନ୍ଦରୀ ॥ ୩୦୭ ॥

ଭକ୍ତ ଏକାନଂସା କଂସାରି ବକ୍ଷଃ ସ୍ଵାକ୍ଷରିତେନ କୁରଙ୍ଗନାଭିନା ମୃଗମଦେମ
ରାଧିକାମା ତିଲକଂ ନିର୍ମିତଃ ॥ ୩୦୮ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଈସଂ ହାସ୍ୟ କରିଲେନ ।

ବିଶାଖା । ତାହାର ପର, ତାହାର ପର ।

ନାନ୍ଦୀଯୁଧୀ । ତାହାର ପର, ଏ ହାର କଟିନ ହନ୍ଦରେ ସଙ୍ଗ କରିଲାଛେ
ଏକାରଣ ଇହାତେ ଆମାଦେର ଅଯୋଜନ ନାହିଁ, ଏହି ବଲିଯା
ହାମିତେ ହାମିତେ ସୂର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ରୀ ସମୁନ୍ଦରୀ ସକୌତୁକେ ଶ୍ରୀରାଧାର
ହାର ଉତ୍ତୋଳନ କରିଯା ମନୋହର ହରିକଟେ ସମର୍ପଣ କରି-
ଲେନ ॥ ୩୦୭ ॥

ଲଲିତା । ତାହାର ପର, ବିଦ୍ଵାବାମିନୀ କଂସାରିର ବକ୍ଷଃହଳ
ହଇତେ ଶୁଗବନ ଉତ୍ତୋଳନ କରିଯା ଶ୍ରୀରାଧାର ତିଲକ ମିଶ୍ରାଣ
କରିଯା ଦିଲେନ ॥ ୩୦୮ ॥

ବୁନ୍ଦା । ସାନନ୍ଦଃ ତତଶ୍ଚ ଭଗବତ୍ୟା ସୋଜୀସମତ୍ୟଧାରୀ ।

ସାର୍କିଂ ବଲୀବଧୂଭିବିଲସତ ଶ୍ରୀଖିନଃ ଶାଥିନୋ କୁରି କୁଳା
ରଙ୍ଗଃ ଭୁଷେବିହଙ୍ଗାଃ ଅଥରତ ପଶବଃ ପ୍ରୌତ୍ତିଯାବିକୁରଭ୍ରଃ ।
ଆଲୀଭିବ୍ରାହିନୀନାଂ ପତିଭିରୁପଚିତ୍ତା ଶ୍ରୀମତୀ ରାଧିକେଯଃ
ବୁନ୍ଦାମୁଦ୍ୟାନପାଲୀଃ ଶୁଚିମିହ ସଚିବୀକୃତ୍ୟ ବଃ ଶାସ୍ତି ରାଜ୍ୟଃ
ଇତ୍ୟାନନ୍ଦ ନିଷ୍ପନ୍ନମଭିନୀଯ ॥ ୩୦୯ ॥

ଜ୍ଞାହ କୁନ୍ଦଲତିକୋରକଲିକା ଶତାନି

ସାର୍କିମିତି ନବାଧିକାରେ ପ୍ରଜାନାମାଖାମନଃ ବାହିନୀନାଂ ପତିଭିଃ ସେନାପ-
ତିଭିଃ ଶୁଚିଂ ସଙ୍ଗୁଣ ବଦମାତ୍ୟଃ ଉପଦ୍ମ ଶୁଦ୍ଧେ ଆମାତୋ ଶୁଚିଃ ଉପଦ୍ମ ଧର୍ମାଦ୍ଵେ
ସଂ ପରିକଳ୍ପିତାଗରଃ ॥ ୩୦୯ ॥

ଉଦ୍‌କଲିକା ଉନ୍ନତ କଲିକା ଉଦ୍‌କଟ୍ଟାଚ ବ୍ରମନା ମାଲତୀ ପତ୍ରାଙ୍କୁରେଣ ଚିତ୍ରାସତ୍ତ୍ଵା
ବୁନ୍ଦା । (ସାନନ୍ଦେ) ତାହାର ପର, ଭଗବତୀ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ ଉଦ୍ଧା-
ମେର ସହିତ ବଲିଯାଛିଲେନ, ଅହେ ବୁକ୍ଷଗଣ ! ତୋମରା
ଅକୁଳ ହଇଯା ପରମ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଲତାବଧୂର ସହିତ ବିଲାସ କର,
ଅହେ ବିହୁଗଣ ! ତୋମରା ଭୂଷେର ସହିତ ରଙ୍ଗ ବିସ୍ତାର କର,
ଅହେ ପଶୁଗଣ ! ତୋମରା ଆପନାର ପରାକ୍ରମ ପ୍ରକାଶ କର,
ଯେ ହେତୁ ଶ୍ରୀରାଧା ସଥୀରୂପ ସେନାପତି ସକଳେ ସବୁକ୍ଷି-
ଶାଲିନୀ ହଇଯା ଉଦ୍ୟାନପାଲିନୀ ବୁନ୍ଦାକେ ବିଶ୍ଵାସ ଆମାତ୍ୟ
ପଦେ ନିଯୁକ୍ତ କରତ ତୋମାଦେର ମସବେଳେ ରାଜ୍ୟ ଧରିଲେ
ପ୍ରଭୃତ ହଇଲେନ ॥ ୩୦୯ ॥

(ଏହି ବଲିଲେ ଆନନ୍ଦ ଜ୍ଞାନ ଅଭିନନ୍ଦ କରିଯା ।)
କୁନ୍ଦଲତା ଶତ ଶତ ଉନ୍ନତ କଲିକା ଧାରଣ, କରିଲ, ଶାଲତୀ

ପତ୍ରାଙ୍କୁରେଣ ସୁମନା ବିରାଜ ଚିତ୍ତା ।
ଶ୍ଵେରା ବଞ୍ଚିବ ଲଲିତା ନବମାଲିକାମୌ
ଫୁଲାତ୍ମ ଚମ୍ପକଳତାଚ ବିଶାଖିକାପି ॥ ୩୧୦ ॥

ଲଲିତା । ନାନ୍ଦୀମୁଖି ତଦା ଦିଗିନ୍ଦଗନ୍ଦିଶୀଏ ଜଂ ଭଗିନ୍ଦଂ ଗୁଣଂ
ତୁଏ ବିଶ୍ଵମରିଦଂ ।

ବିରାକ । ପକ୍ଷେ ଚିତ୍ତା ସଥୀ ସୁମନାଃ ସୁଚିତ୍ତା ପତ୍ରାଙ୍କୁରେଣ ପତ୍ରଭଙ୍ଗେନ ବିରାଜ
ନବମାଲିକା ଶ୍ଵେରା ବିକମିତା ବଞ୍ଚିବ ବିଶାଖିକା ବିଗଲିତ ଶାଖାପି ଚମ୍ପକଳତା
ଫୁଲା ବଞ୍ଚିବ । ପକ୍ଷେ ସ୍ପଷ୍ଟଃ ॥ ୩୧୦ ॥

ନାନ୍ଦୀମୁଖି ତଦା ଦିନେଶ୍ଵର ନନ୍ଦିନ୍ୟା ସଞ୍ଜଗିତଃ ତଙ୍ଗୁନଂ ହ୍ୟାଯା ବିଶ୍ଵମଃ । କଥଃ

ପତ୍ରାଙ୍କୁରେ ଚିତ୍ରିତ ହଇୟା ବିରାଜ କରିତେ ଲାଗିଲ, ମନୋ-
ରମା ନବମାଲିକା ବିକଶିତ ହଇୟା ଉଠିଲ ଏବଂ ବିଗତ ଶାଖା
ହଇଲେଓ ଚମ୍ପକଳତା ପରମ୍ପରା ହଇତେ ପ୍ରାପ୍ତ ହଇଲ ।

ପକ୍ଷାଙ୍କୁରେର ଅର୍ଥ । କୁନ୍ଦଲତା ଶତ ଶତ ଉତ୍କର୍ଷୀ ଧାରଣ
କରିଲେନ, ଚିତ୍ତା ସଥୀ ସୁଚିତ୍ତା ପତ୍ରଭଙ୍ଗ ଅର୍ଥାତ୍ କୁନ୍ଦନ ଓ
କପୋଲୋପରି ତିଳକ ରଚନା କରିଯା ବିରାଜ କରିତେ
ଲାଗିଲେନ, ନବମାଲିକାଧାରିଶୀ ଲଲିତା ହାସ୍ୟବଦନୀ ହଇ-
ଲେନ ଏବଂ ଚମ୍ପକଳତା ସଦୃଶୀ ବିଶାଖା ହର୍ଷାତିଶୟ ବିନ୍ଦାର
କରିଲେନ ॥ ୩୧୦ ॥

ଲଲିତା । ନାନ୍ଦୀମୁଖ ! ଦିନେଶ୍ଵରନନ୍ଦନୀ ସମୁନା ଯେ କଥା ବଲି-
ଯାଛେ ବୋଧ କରି ଆପଣି ତାହା ବିଶ୍ଵାସ ହଇୟା ଥାକି-
ଦେଲ ।

ମାନ୍ଦୀଶୁଦ୍ଧୀ । ହଜା କଥଂ ବିଶ୍ୱମରିଦରଃ ଜଂ ଏହାଏ ଅଙ୍ଗାଣଃ
ଅନ୍ତିଏ ମନ୍ତ୍ରିଦଃ । ଅଜ ପଞ୍ଚଦୀ ଅପ୍ପଣେ କୌମାବଣେ
ଲଲିଦା ପଞ୍ଚଦିଶ ଅଜ ପିଅସହିଓ ହହେଣ ସ୍ଵଚ୍ଛଦଃ କୁଶମାଇଃ
ଓଚିଷନ୍ତ ॥ ୩୧୧ ॥

ତଂ ଶୁନିଅ ବିଜ୍ଞାବାସିନୀଏ ଭଣିଦଃ ଜୟଣେ ତହବି ମାହରସ୍‌ସ
ଆଗନ୍ତା କୁଶମାଣଃ ସମିକ୍ଷି ତି ॥ ୩୧୨ ॥

ବୁନ୍ଦା । ରାଧାମବେଙ୍ଗ୍ୟ ସୌଂଶ୍କଳ୍ୟ ॥

ଦେବ୍ୟା ଦତ୍ତ ବିଶେଷକା ନିରଚିତୋତ୍ତଂ ସା ଶନେରମୟା

ବିଶ୍ୱର୍ତ୍ତବାଃ ସଦେତରା ଆସାକମସ୍ତିକ ଏବ ମନ୍ତ୍ରିତଃ । ଅଦ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ଆଜନଃ ତ୍ରୀଡ଼ା
ବନେ ଲଲିତା ପ୍ରଭୃତ୍ୟଃ ଅସ୍ମି ପ୍ରୟସଥ୍ୟଃ ସୁଖେନ ସ୍ଵଚ୍ଛଦଃ କୁଶମାନ୍ୟ ବଚିଶ୍ଵଳ ୩୧୧
ତ୍ର୍ୟକ୍ଷତା ବିଜ୍ଞାବାସିନ୍ତା ଭଣିତଃ । ଯମୁନେ ତନ୍ଦପି ମାଦବତ୍ତାଯତ୍ତା କୁଶମାନାଃ
ମୟ କ୍ରିରିତି । ମାଦବନ୍ତ ବସନ୍ତତ୍ତ୍ଵ କୁଶନ୍ତଚ ॥ ୩୧୨ ॥

ଦେବ୍ୟା ଏକାନ୍ତମୟା ଦତ୍ତଃ ବିଶେଷକଃ ତିଳକଂ ଶନେ ରମ୍ଯା ଛାମ୍ଯା ଦୃଷ୍ଟୁ

ମାନ୍ଦୀଶୁଦ୍ଧୀ । ଲଲିତେ । ତିନି ଯେ ଆମାଦେର ନିକଟେ ଗନ୍ଧା
କରିଯାଛିଲେନ ତାହା କେବ ବିଶ୍ୱତ ହିଁବ । ତାହାର ଗନ୍ଧା
ଏହି ଯେ ଆଜି ହିଁତେ ଆମାର ତ୍ରୀଡ଼ା କାନନେ ଆମାର
ପ୍ରୟସଥୀ ଲଲିତା ପ୍ରଭୃତି ଶୁଖ ସ୍ଵଚ୍ଛଲେ କୁଶମ ଚଯନ
କରୁନ ॥ ୩୧୧ ॥

ଏହି କଥା ଶୁନିଯା ବିଜ୍ଞାବାସିନୀ ବଲିଯା ଛିଲେନ
ସ୍ଵରୁନେ ! କୁଶମ ଶୁଣିଓ ମାଧବେର ଅଧୀନ ॥ ୩୧୨ ॥

ବୁନ୍ଦା । (ରାଧାକେ ଦେଖିଯା ଔଂଶ୍କକୋର ସହିତ) ସଥି । ବିଜ୍ଞା-
ବାସିନୀ ଦେବୀ ତୋଗାକେ ଯେ ତିଳକ ଦିଯାଛିଲେନ, ଶନିର

ହକ୍ଟୁ ନ୍ରମନୟା ନିନକ୍କରନ୍ତା ସ୍ଥିଯାଲିଭି ମର୍ଣ୍ଣତା ।
 ଚଞ୍ଚାବରଯା ସଥି ହ୍ୟସରିତା ସୌର୍ଯ୍ୟାଚ ସଂବୀଜିତା
 ପୁଅ୍ରା ପଦ୍ମଭୂବ ତ୍ରମୁଛୁ ତମଣିଛତୋ ନ ବିଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟସେ ॥
 ରାଧା । ସଲଙ୍ଗଃ ବୁନ୍ଦେ ବିରମେହି ॥ ୩୧୩ ॥
କୃଷ୍ଣ । ଅଗତଂ ଦୃଶ୍ୟାଧିକ ଦିନକୁରପାଯୁଙ୍କଃ
 ବିବୁଧ ବଧୁତ୍ରପାତମାନତାସଃ ।
 ହଦି ବରମଣିବିଦ୍ୱତାଂ ତଦେମାଦି

ନ୍ରମନୟା ସଂଜ୍ଞା ମୋର୍ଯ୍ୟା ସ୍ଥନୟା ଗନ୍ଧଭୂବଃ ପୁଅ୍ରା ସରସତା ॥ ୩୧୩ ॥
 ହଦି ପଞ୍ଚମି ବରମଣିଃ କୌନ୍ତକ୍ଷଃ ॥ ୩୧୪ ॥

ଅନନ୍ତି ହାମା ତୋଗାର ଯେ ଚଢ଼ା ବନ୍ଧନ କରିଯାଛିଲେନ, ହକ୍ଟା
 ନନ୍ଦିନୀ ସଂଜ୍ଞା ଯେ ତୋଗାର କବରୀ ବନ୍ଧନ କରିଯାଛିଲେନ,
 ତୋଗାର ସଥିଗମ ତୋଗାକେ ଯେ ଅଳ୍ପତା କରିଯାଛିଲେନ,
 ଶୂର୍ଯ୍ୟପୁଅ୍ରା ସମ୍ମା ତୋଗାକେ ଯେ ଚାଗର ହାରା ବ୍ୟଜନ କରି-
 ଯାଛିଲେନ ଏବଂ ବ୍ରଙ୍ଗନନ୍ଦିନୀ ସରସତା ଯେ ତୋଗାର ଯନ୍ତ୍ରକେ
 ଅଣିଛତ୍ର ଧାରଣ କରିଯାଛିଲେନ, ତାହା କେବ ନିଷ୍ଠିତ ହଇବ ॥
ଶ୍ରୀରାଧା । (ଲଙ୍ଜାର ସହିତ) ବୁନ୍ଦେ ! କ୍ଷାନ୍ତ ହେ ॥ ୩୧୭ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ଘନେ ଘନେ) ଅତିଶ୍ୟ କ୍ରପେ ଦେର୍ଥିତେ ଇଚ୍ଛା ହଇଲେଓ
 ଦେବବଧୁଜିଗେର ଲଙ୍ଜାର ଆମି ନତ ବନ୍ଦନ ହଟ୍ୟାଛିଲାମ,
 ଶୁତରାଂ ଶ୍ରୀରାଧାର ମେ ଶୋଭା ସମର୍ପଣେ ନୟନ ନିଯୋଗ
 କରିତେ ପାରି ନାହିଁ, ତ୍ରେକାଲୀନ ଶ୍ରୀରାଧା ଆମାର ହନ୍ୟମ୍ଭ
 କୌନ୍ତକ୍ଷ ଯନିତେ ପ୍ରାତିବିଦ୍ଵିତୀ ହୋଯାତେ ସହ୍ମା ଏକବାର
 ମାତ୍ର ଦୃଷ୍ଟିପାତ୍ର କରିଯା ଆମି- ଆମକ ସଂପରେ ପତିତ

ମପଦି ବିଲୋକ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧ ଶୁଳ୍ମିରୀମ୍ ॥ ୩୧୪ ॥
 ସୁବଲଃ । ଅପବାର୍ଯ୍ୟ । ଅର୍ଜୁନ ସା କିରି ମହାହିମେତ୍ତ ଥିଲୀ
 ରାହିଏ ଉଗ୍ରଗତି ପ୍ରମଦତ୍ତଶେଣ ଉତ୍ସନ୍ମ ରାହିତି ଜଣେହିଂ
 ଉଦୟ ମିଜ୍ଜ୍ଜଇ ॥ ୩୧୫ ॥
 ମଧୁମନ୍ତଳଃ । ଅପବାର୍ଯ୍ୟ ପିଅବଅସ୍ମ ମନ୍ତରଃ ମୁମରଷ୍ଟେ ଜ୍ଞା ନାମଚଂ
 ପଗଳ୍ଭନ୍ତି ଗୋବିଆଓ ॥ ୩୧୬ ॥
 ରାଧା । ସାହି ବୁନ୍ଦେ ଗଣୀଅଛୁ ଅଟ୍ଟୁ ବାରିସିଯ କାଣଗକରୋ ॥ ୧୧୭ ॥

ଅର୍ଜୁନ ସା କିଳ ମହାଭିଷେକ ଥିଲୀ ରାଧାରୀ ଉକ୍ତତ ଅମଦେହ ଉତ୍ସନ୍ମ ରାଧେତି
 ଅନୈକନ୍ଦ୍ର୍ୟ ସାତେ ॥ ୩୧୫ ॥

ପ୍ରିୟବଯନ୍ତ ମର୍ମଃ ଆରଣ ଶ୍ରୀ ନାମକାଃ ଅଗଳ୍ଭତେ ଗୋପିକାଃ ॥ ୩୧୬ ॥
 ମଧ୍ୟ ବୁନ୍ଦେ ଗଣତାଃ ଆଟ ବାର୍ଷିକଃ କାନନ କରଃ । ଅତ ରାଧାରାଃ ବ୍ୟକ୍ତ ବୋବଲେ
 ଯଥ୍ୟ କୈଶୋରାଦୀ ଏବାଭିଷେକ ପ୍ରକରଣାଦବଗତଃ । ତଙ୍କ ପୋଗଣ୍ଡ ମଧ୍ୟେ ଏବାରଂ
 ହରିଦିଵ୍ୟାନ୍ ବିରାଜତ ଇତି ଭକ୍ତିରମାୟତ ମିଛୁକେଃ ପୋଗଣ୍ଡ ବରତେଷ୍ଵବିର୍ତ୍ତଃ

ହଇୟାଛିଲାମ ॥ ୩୧୭ ॥

ସୁବଲ । (ଅନ୍ତରାଲ କରିଯା) ଅର୍ଜୁନ ! ମେଇ ମହାଭିଷେକ
 ଥିଲୀ ଯାହାତେ ଶ୍ରୀରାଧାର ଉକ୍ତତ ଅମଦ ନିଷିଦ୍ଧ ଉତ୍ସନ୍ମ
 ରାଧା ବଲିଯା ଲୋକେ ବଲିଯା ଥାକେ ॥ ୩୧୫ ॥
 ମଧୁମନ୍ତଳ । (ଅନ୍ତରାଲ କରିଯା) ପ୍ରିୟବଯନ୍ତୀ ! ମକଳଇ ଆରଣ
 ଆହେ, ଏକଥା ମୃତ୍ୟ ଅହେ, ଇହା ଗୋପିକାଦିଗେର ଦର୍ଶ
 ମାତ୍ର ॥ ୩୧୬ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ସବି ବୁନ୍ଦେ ! ଆମାର ଅଭିଷେକେର ପର କାନନେର
 କର ଆଟ ବ୍ୟଗର ହଇଲ କି ନ୍ଯ ଗଣନା କର ॥ ୩୧୭ ॥

ବୁଲ୍ଦା । ସଞ୍ଚିତଃ ବୁଲ୍ଦାବନେଶ୍ଵରି ବୁଲ୍ଦଶः ପ୍ରତିଶ୍ରିକୀର୍ତ୍ତବଲା
ପାଲୟତାମ୍ବନ୍ଧ୍ୟାନାଂ ଗୋମଂଧ୍ୟାନାମନ୍ତ୍ର ଏବ କାନନ କରଃ
କିଂ ଗଣନା ପ୍ରାସାଦେନ ॥ ୩୧୮

ଏକାଦଶ ସମାନ୍ତର ଗୁଡ଼ାର୍ଚିଃ ସବଲେ । ବମ୍ବଦିତି ଶ୍ରୀଭାଗବତୋଜ୍ଞା ବ୍ୟବସ୍ଥାପିତଙ୍କ ।
ତତୋ ଇତ୍ତାଟ ବାର୍ଷିକଃ ଇତ୍ୟାଭିଷେକାନନ୍ତରମଟୌ ସଂବନ୍ଧରୀ ବ୍ୟତିକ୍ରାନ୍ତା ଇତ୍ୟାକ୍ତି
ନ ସଂଗରୁତେ ତତ୍ ଅନ୍ତପୁର ବନିତାନାଃ ବର୍ଜିଯନ୍ କାମଦେବ ମିତି । ବୁଲ୍ଦାବନଂ
ପରିଭ୍ୟାଜ ଗଛଭୈତି ଶ୍ରୀମତ୍ତାଗବତାହ୍ୟାତେ ଇଥକଟ ଅକାଶ ଗଟେବେଳେ
ଦାନଲୀଲେତି କେଚିଦାହଃ । ଅଛେତ୍ର କଦାଚିଂ ଶନ୍ଦୋଲିକରା କର୍ତ୍ତିଚିନ୍ତପ
ଚେଷ୍ଟେଯେତି ଦଶମ ପ୍ରାଣିତୈବ ହିନ୍ଦୋଲନ ଦାନଲୀଲା ଗତାପୀତ୍ୟାହଃ । ତଥାତେ
ଏକାଦଶ ସମାବ୍ୟାପ୍ୟ ଗୁଡ଼ାର୍ଚିଃ ତନନ୍ତରଙ୍କ ପ୍ରକଟାର୍ଚିଃ ସନ୍ନାବସଦିତି ବ୍ୟାଖ୍ୟାଯା
ଅଛି ବାର୍ଷିକରୁପପାଦ୍ୟାତେ । ସମା ଅଭିଷେକ ପୂର୍ବତୋପି କେନାପ୍ରାଗ୍ରହୀତ କରାଣା
ମେଥାଂ କର ଗ୍ରହମୁଚିତମିତି ତନୀନୀଂ କୁର୍ବାନ୍ତାଟ ବର୍ଷବସ୍ତ୍ର ଦଷ୍ଟ ବାର୍ଷିକଃ ଇତ୍ୟାକ୍ତ
ମିତି ॥ ୩୧୭ ॥

ଧ୍ୱଳା ଗାଃ ପ୍ରାତିଶିଖି ଅତୋକ ବଲ୍ଲବ ସାମିକାଃ ବୁଲ୍ଦଶଃ ଶତକୋଟି ସଂଖ୍ୟା
ଅର୍ଥାଣେ ଚାରୟତାଂ ଗୋମଂଧ୍ୟାନାଂ ଗୋପାନାଂ ଅମଂଧ୍ୟାନାଂ ସଂଧ୍ୟାତୁମଶକାନାଃ ।
ତେମେତେ ସର୍ବଦ୍ସମେବ ସଂଦଶ୍ବର କାନନ କରିରେବ ମୂଳ୍ୟ ଭୂତେ ଭ୍ରତ୍ୟା ଜ୍ଞାତା ଏବ
କୁର୍ବାନ୍ତା ହିତବରିତି ଦୋତିତ ॥ ୩୧୮ ॥

ବୁଲ୍ଦା । (ହାମ୍ରେ ମହିତ) ବୁଲ୍ଦାବନେଶ୍ଵରି ! ଏହି ସକଳ ଗୋପ
ଅତ୍ୟେକେ ଶତକୋଟି ସଂଖ୍ୟା ଅର୍ଥାଣେ ଗୋଚାରଣ କରିଯା
ଆକେ, ଗୋପଗନେର ଅମଂଧ୍ୟାତ୍ ପ୍ରୟୁକ୍ତ ଗଣନା ହିତେ ପାରେ
ନା ଅତ୍ୟେ କାନନ କର ଝରି ମୂଳ୍ୟ ଦ୍ଵାରା ତୋମା କର୍ତ୍ତକ
କୁର୍ବାନ୍ତି ଗୋପ ଜ୍ଞାତ ହିଯା ରହିଯାଛେ ॥ ୩୧୮ ॥

ললিতা । বিশাখে বুদ্ধাবণচক্রবর্ণী আগবেদি গেহ হচ্ছে
পঢ়মং পড়ুম্ভুষস্ম বড়ো মণিমঙ্গণং ।
অধুমঙ্গলঃ । অপবার্য ভো পিজ্ববজ্জস্ম নিচিদং এখ সৰা-
হাণং দুক্ররং তা পলাঅণং চেআ অঙ্গাণং সরণং ॥ ৩১৯ ॥
কৃষঃ । হংহো গোষ্ঠৰ ললিতালগ্নড়তাড়ণ সাশঙ্ক্য বা সং
কুচ পুরস্তাদেশ স্বদর্শনোঞ্জি ।

বিশাখে বুদ্ধাবনচক্রবর্ণী আজ্ঞাপয়তি গৃহাণ হচ্ছেন অর্থমং পটুম্ভুষ
বচ্টোর্মণিমঙ্গনং । ভো প্রিয়বয়স্ত নিচিতং অত্র সমাধানং দুক্ররং তঙ্গাং পলা-
সনমেবাঞ্চাকং শরণং ॥ ৩১৯ ॥

স্বস্থানস্থঃ পরানু ষষ্ঠী যঃ স গোষ্ঠৰ উচ্যাতে । জুগ্নপ্রিত সৌর্য্যতরা
সম্বোধনং স্বদর্শন শক্রঃ স্বদর্শন ॥

ললিতা । বিশাখে ! বুদ্ধাবনেখরী আজ্ঞা করিতেছেন তুমি
বল পূর্বক অগ্রে এই পটুম্ভুষ ব্রাঙ্গণ বালকটার মণিভূষণ
কাড়িয়া লাও ॥

অধুমঙ্গল । (অন্তরাল করিয়া) প্রিয়বয়স্য ! বিশয় করিয়া
বলিতেছি, এ বিষয় সমাধান করা দুক্রর, অতএব আমা-
দের পলায়ন করাই শ্ৰেয়ঃ ॥ ৩১৯ ॥

কৃষঃ । হংহো গোষ্ঠৰ ! অর্থাং তুমি স্বস্থানে অবস্থিতি করিয়া
পরকে ষষ্ঠী করিয়া থাক, যাহা হউক, ললিতার লগ্নড়
দেখিয়া সঙ্কোচ করিও না, এই আমি সম্মুখে স্বদর্শন
রহিয়াছি ॥

ରାଧା । କୃଷ୍ଣପାଞ୍ଜେନ ଦରାଲିଙ୍ଗ ସୁଅଳ ଅଳଂ ବିଲଙ୍ଗିଦେଣ
କାଣଗକରୋ ଉବ୍ଗୀଅନ୍ତୁ ॥ ୩୨୦ ॥

କୃଷ୍ଣ । ସମ୍ମିତରବେକ୍ଷ୍ୟ ।

ଏକଶ୍ରୀ ଏବଂ ଶ୍ରୀରାମି ସ ତୁ ଦ୍ୱାଦଶାନ୍ତାଂ ବନାନା
ମେତଚାପ୍ରାଂ ନିଖିଲଜୀବର୍ତ୍ତିନାମେବ ଦେବ ।
ସମସ୍ତ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣିତି ସ ମହା ମନ୍ଥର୍ଥଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ
ପଥ୍ୟଂ ରାଧ୍ୟ ଶୃଗୁ ହଠଯୁଂ ମାତୃଥା କ୍ଷୁମ୍ୟ ଶୁଳ୍କେ ॥ ୩୨୧ ॥

ବିଶାଖା । ତୋ ସୁଅଳ ଏବଂ ହୋନ୍ତ ତଥାବି ତ୍ୱରି ଉଜ୍ଜ୍ଵାଳ

ସୁବଳ ଅଳଂ ବିଲଙ୍ଗିତେନ କାନନକର ଉପନୀୟତାଃ ॥ ୩୨୦ ॥

ସମସ୍ତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମଣ୍ଡଲେଖନୀତ୍ୟଧଃ ॥ ୩୨୧ ॥

ତୋ ସୁବଳ ଏବଂ ଭବତ୍ । ତଥାପି ତତ୍ତ୍ଵ ଉଦ୍ୟାନଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିନୋ ନିଦେଶବର୍ତ୍ତିନା

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଅପାଙ୍ଗ ଦ୍ଵାରା ଈସ୍ତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରିଯା)
ସୁବଳ ! ଆର ଲଜ୍ଜାର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହି, କାନନ କର ଆନନ୍ଦନ
କର ॥ ୩୨୦ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ଈସ୍ତହାନ୍ତ ପୂର୍ବକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା) ରାଧେ ! ତୁମ
ଏକଟୀ ମାତ୍ର କାନନେର ଅଧିକାରିଣୀ, ଘଟାଧିରାଜ ଦ୍ୱାଦଶବନେର
ଅଧୀଶ୍ଵର, ତୋମାର ଅଞ୍ଚଦେଶେ ଅଧିକାର, ତୁମାର ନିଖିଲ
ଜଗବର୍ତ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତିଦିଗେର ଉପର ଆଧିପତ୍ୟ, ଏବଂ ତୁମି ମଣ୍ଡଲେ
ଖରୀ, ତିନି ମନ୍ଥର୍ଥଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ, ଅତେବ ହିତ ବଲିତେଛି ଶ୍ରୀବଣ
କର, ତୁମାର ଶୁଳ୍କ ବିଷୟେ ଆର ହଠ କରିଓ ନା ॥ ୩୨୧ ॥

ବିଶାଖା । ଅହେ ସୁବଳ ! ଏହି ପ୍ରକାର ହଡିକ, ତଥାପି ଉଦ୍ୟାନ ଚକ୍ର

চকবটিণো নিদেশবটিণ। তুহ ঘট্টজ্ঞকথেণ বুদ্ধাবণ চক্রবটি-
ণীএ অঙ্গ পিতসহীএ কাণণ করো কধং মোআইদবো । ৩২২
স্বলঃ । সাভাসূয়ং বিসাহে নিচিদং খট্টাকুড়াসি জং সমৃত
তুম্বদ ঘূর্ণিদ্বা তুমং ততং গ জানন্তী পলবসি ॥ ৩২৩ ॥
বিশাথা । সোৎপ্রাস স্থিতং কিং এখ ততং কধেহি স্মৃণিস্মং
॥ ৩২৪ ॥

স্বলঃ । কিং বিশ্বারেণ সংকুখিণ সারং শুণাহি জো কৃষ্ণ

তব ঘট্টাধ্যক্ষেণ বুদ্ধাবণ চক্রবর্তিণ। অশ্ব প্রিয় সথাঃ কাননকরঃ কগং
মোচয়িতবাঃ ॥ ৩২২ ॥

বিশাথে নিচিং খট্টাকুড়াসি যৎ সমৃত দৰ্শন ঘূর্ণিতা তৎ তত্ত্বজানতী
পলপসি । খট্টাকুড় শব্দোহয়ং জগুপ্সিত গর্ববদ্ধাচকঃ । পক্ষে খট্টাঃ আকুড়াসি
ঘূর্ণাকুলাসীত্যৰ্থঃ ॥ ৩২৩ ॥

কিমত ততঃঃ কথয় শ্রোষ্যামি ॥ ৩২৪ ॥

কিঃ বিস্তরেণ সংক্ষিপ্ত সারং শৃণু যঃ খলু মহামন্থ চক্রবর্তী স এব

বর্তির আজ্ঞাবাহক ঘট্টাধ্যক্ষ আমাদের বুদ্ধাবণচক্রবর্তিনী
প্রিয়সথীর কানন কর কি প্রকারে মুক্ত হইবে ? ॥ ৩২২ ॥

স্বল । (অসূয়ার সহিত) বিশাথে ! তুমি নিশ্চয় খট্টাকুড়া
হইয়াছ, যে হেতু দুরন্ত মদে ঘূর্ণিতা হওত তত্ত্ব না-
জানিয়া প্রলাপ করিতেছ ॥ ৩২৩ ॥

বিশাথা । (ঈষৎ হাত্তের সহিত বাক্য প্রয়োগ করিয়া)
এ বিষয়ে তত্ত্ব কি, বল শ্রবণ করিব ॥ ৩২৪ ॥

স্বল । বিস্তাৱের প্রয়োজন নাই, সংক্ষেপে সার বলি শ্রবণ
কর । যিনি মহামন্থ চক্রবর্তী তিনিই নিশ্চয় প্রিয়বয়স্ত

ମହାମୟହୋ ଚକ୍ରବତ୍ତି ସୋ ଜ୍ଞେବ ଶିଚିଦଂ ପିଅବଅସ୍‌ସ କୁବେଣ
ବୁଟ୍ଟେଠୋ ଜାଣିଯଦୁ । ଦୋଃ କିର ପରମାର୍ଥଦୋ ଭିଷନ୍ଦାଗର୍ଥ
॥ ୩୨୫ ॥

ଅର୍ଜୁନ: । ବିଶାଖେ ଇନ୍ ବି ଥୋଯଂ ଚେଅ ତା ଶୁଣାହି ସୋ କିର
ଅସ୍‌ସୁଦାର ସାହୟୋ ସମ୍ମୋହନ ମାହରୀ ଭରଣବୋ ସବୋ
ବରିବିରେହତୋ ପିଅବଅସ୍‌ସସ୍ ସଅଳ ଗୋଟିଲବଇତ୍ତଣେ
ଗୋଇନ୍ଦାହିସେଇ ମହୁସବୋ କମ୍ବ ବା ଗର୍ବଃ ନ କଥୁ ଥବେଦି
॥ ୩୨୬ ॥

ନିଶ୍ଚିତଂ ପ୍ରିୟବୟନ୍ତ କୁପେଣ ବର୍ତ୍ତମାନୋ ଜ୍ଞାଯତାଂ ଦ୍ୱୟୋ: କିଳ ପରମାର୍ଥତୋ
ଭିନ୍ନତା ନାହିଁ । କଥା ପକ୍ଷେ ତଥାତି ବିଦ୍ୱାସାଙ୍ଗଦତ୍ତାଂ । ମିକ୍କାନ୍ତ ପକ୍ଷେ
ମହା ମର୍ଗାର୍ଥଶ୍ଵର ତ୍ରୈ ସ୍ଵରୂପ ଶକ୍ତି ବୃତ୍ତିତ୍ଵାଂ ଇତ୍ୟର୍ଥ: ॥ ୩୨୫ ॥

ବିଶାଖେ ଇନ୍ଦମପି ଅଳ୍ପେତ୍ର ତ୍ରୈ ଶୁଣୁ ସ କିଳ ଅଶ୍ରୁତର ସାଧର୍ମ: ସମ୍ମୋହନ
ମାଧୁରୀଭର ନବ୍ୟ: ସର୍ବୋପରି ବିରାଜମାନ ପ୍ରିୟବୟନ୍ତ ମକଳ ଗୋକୁଲପତିତେନ
ଗୋବିନ୍ଦାଭିଷେକ ମହୋଂସବ: କଷ୍ଟ ବା ଗର୍ବ: ନ ଖଲୁ ଥର୍ବରତି ॥ ୩୨୬ ॥

କୁପେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଛେନ ଜାନିଓ, ସ୍ଵରୂପତଃ ଏହି ଦୁଇୟେର
ଭିନ୍ନତା ନାହିଁ ଅର୍ଥାଂ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ଦୁଇ ଏକଇ ପଦାର୍ଥ ॥ ୩୨୫ ॥
ଅର୍ଜୁନ । ବିଶାଖେ । ଇହା ତ ଅତି ଅମ୍ପମାତ୍ର, ତିନି ନିଶ୍ଚମ୍ଭ
ଅଶ୍ରୁତର ସାଧର୍ମ ଅର୍ଥାଂ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେର ସମାନଧର୍ମୀ କାହାକେଓ
ଶୁଣା ଯାଇ ନାହିଁ, ଯିନି ସଂମୋହନ ମାଧୁରୀଭରେ ନିତ୍ୟ ନୃତ୍ୟ
ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ବିରାଜମାନ, ସେଇ ପ୍ରିୟବୟନ୍ତେର ସମୁଦ୍ରାୟ
ଗୋକୁଲପତିତେ ଗୋବିନ୍ଦାଭିଷେକ କାହାର ଗର୍ବ ନା ଥର୍ବ
କରିତେଛେ ॥ ୩୨୬ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳঃ । ମୋହାମ୍ । ହସ୍ତ ଲଲିଦେ ଶୁଟ୍‌ଟୁ ଭଗାଦି ଅର୍ଜୁଣୋ
. ଜଂ ଉଅନି ସଦାହିଂ ବଗଂ କୁଖୁ ଏଦଂ କହବଗଂ ବଣିଜ୍ଜଇ ॥
ବୁନ୍ଦା । ନିରଧାରି ପୂର୍ବପରଯୋ ନ୍ୟାୟବିଦିଷ୍ଟକେ ପରବିଧି ବଲବାନ୍ ।
ରାଜନି ନବେହତିଷିକ୍ତେ ପୁରାତନେ କମ୍ୟ ବା ଗଣନା ॥ ୩୨ ॥
ମଧୁମଙ୍ଗଳঃ । ମୁଖ୍ୟ ବାଚାଲତଗଂ ଅଙ୍ଗ ପିଯବସମ୍‌ସମ୍‌ସ ଚେତ
କାନ୍ତାରାହୀ ସଦା । ଅଦୋ କରହାରୀହିଂ ତୁଙ୍ଗେହିଂ ରାଅଟ୍ଟଳ-
ପୁରିମା ଅନ୍ତେ ଜ୍ଞାତି ଥଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡଲିଆହିଂ ସମ୍ମାରିଜ୍ଜନ୍ମ ॥

ଲଲିତେ ଶୁଟ୍‌ଟୁ ଭଗତି ଅର୍ଜୁନଃ ଉପନିଷଦିର୍ବନଂ ଖବିଦଂ କୁଫବନଂ ବର୍ଣ୍ଣତେ
ଉପନିଷଦିର୍ଗୋଗାଲତାପନୀତିଃ ॥ ୩୨ ॥

ମୁଖ ବାଚାଲଙ୍କ ଅଶ୍ଵ ପିଯବସନ୍ତଶୈବ କାନ୍ତାରାଦୀଶତା ଶ୍ରେଣ କାନ୍ତା ରାମୀ-

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । (ଉଲ୍ଲାସେର ସହିତ) ଲଲିତେ ! ଅର୍ଜୁନ ଭାଲ କଥା
ବଲିତେଛେ, ଯେ ହେତୁ ଗୋପାଲତାପନୀ ପ୍ରଭୃତି ଉପନିଷଦ୍‌
ସକଳ ଇହାକେ କୁଫବନ ବଲିଯା ବର୍ଣ୍ଣ କରିଯାଇଛେ ॥

ବୁନ୍ଦା । ଶ୍ରୀ ଶାନ୍ତି ପଣ୍ଡିତେରା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଯାଇଛେ ଯେ, ପୂର୍ବ
ବିଧି ଏବଂ ପର ବିଧି ଏହି ଦୁଇୟେର ମଧ୍ୟେ ପର ବିଧିଇ ବଲ-
ବାନ୍ । ଅତଏବ ନୂତନ ରାଜୀ ଅଭିଷିକ୍ତ ହିଲେ ପୁରାତନକେ
କେ ଗଣନା କରେ ॥ ୩୨ ॥

ମଧୁମଙ୍ଗଳ । ବାଚାଲତା ପରିତ୍ୟାଗ କର, ଆମାଦେର ପିଯବସନ୍ତଶୈବ
ଏହି କାନ୍ତାରେର ଅଧୀଶ୍ଵର, ଅତଏବ ଆମରା ରାଜକୁଳ ପୁରୁଷ
କରପ୍ରଦାୟିନୀ ତୋମାଦିଗକେ ଥଣ୍ଡକୁଣ୍ଡଲିକା ଅର୍ଥାତ୍ ଗୁଡ଼
ବିକୃତି ଜୀଲାବୀର ଶ୍ରୀ ବୋଧ କରି ॥

କୃଷ୍ଣ : । ସଥେ ସୁବଳ ଶ୍ରାମଲମଣ୍ଡପିକାଂ ମଣ୍ଡଯ । ସଦତ୍ ସାମ୍ପ୍ରତଃ
ଶୁଙ୍କଦାସିକା ପ୍ରବେଶନୀୟା ॥ ୩୨୮ ॥

ରାଧିକା । ହଞ୍ଚ ତଙ୍କରଚକବଟ୍ଟି ସାମନ୍ତ ସୁଅଳ ମହ ପିଅ ମହୀ ଏ
ସାମଲାଏ ବସଦବେଇ ସାମଲମଣ୍ଡବୀଆ ଏସା କୌସ ତୁଙ୍ଗେହିଂ
ଘଟ୍ଟ ସ୍ତରଣେଗ ଦୁମିଜଇ ॥ ୩୨୯ ॥

କୃଷ୍ଣ : । ବକ୍ରାଣୀଂ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିନି କୃତଂ ରାଧାଚକ୍ରମ୍ୟ ଚଂକ୍ରମଣ୍ୟା

ଶତେତି । ଅତ : କରହାରୀତିଃ ରାଜକୁଳ ପ୍ରକ୍ଷୟା ବୟଃ ଗଣ୍ଡକୁଣ୍ଡିକାଭିଃ ସଂମୟା
ମହେ ॥ ୩୨୮ ॥

ହଞ୍ଚ ତଙ୍କରଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିମନ୍ତ୍ର ସୁବଳ ମେତ୍ରିଯମଥାଃ ଶ୍ରାମଲାୟା ବ୍ରତବେଦୀ ଏୟା
ମଣ୍ଡପିକା କଞ୍ଚାଏ ଯୁଦ୍ଧାଭିର୍ଦ୍ଦୟ ଘଟନେନ ଦୂଷାତେ ॥ ୩୨୯ ॥

ଚଂକ୍ରମଣ୍ୟା ଭମଣେନ ମନୋପି ଭିନ୍ଦତେତି ରାଧାଚକ୍ରବେଦେ କ୍ଷତ୍ରାତିନ୍ଦ୍ରକର ଇତି

କୃଷ୍ଣ । ସଥେ ସୁବଳ ! ଶ୍ରାମଲ ମଣ୍ଡପିକାକେ ସୁସଜ୍ଜିତ କର, ଯେ
ହେତୁ ସମ୍ପ୍ରତି ଏହି ସ୍ଥାନେ ଶୁଙ୍କଦାସିକା ସକଳକେ ଆବେଶ
କରାଣ ଯାଉକ ଅର୍ଥାଂ ଏହି ସକଳ ରମଣୀ ଶୁଙ୍କ ଅଦାନ କରିଲ
ନା ଏକାରଣ ଇହାରା ଶୁଙ୍କମୂଳ୍ୟ ଜ୍ଞୀତଦାସିକା ହଇଯାଛେ
ଶ୍ଵତରାଂ ଇହାଦିଗଙ୍କେ ଶ୍ରାମଲମଣ୍ଡପିକାର ମଧ୍ୟେ ଅବରୋଧ କରା
କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ॥ ୩୨୮ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଅହେ ଚୋରଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିର ମନ୍ତ୍ରିବର ସୁବଳ !
ତୋମରା କି କାରଣେ ଆମାର ପ୍ରିୟମଥୀ ଶ୍ରାମଲାର ଏହି ବ୍ରତ
ବେଦୀ ମଣ୍ଡପିକା ଘଟ୍ଟ ସ୍ତରନାୟ ଦୂଷିତ କରିତେଛ ॥ ୩୨୯ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଅହେ ବକ୍ରଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିନି ! ଅର୍ଥାଂ କୁଟିଳ ସକଳେର ଅଧିଶ୍ଵରି ।
ରାଧାଚକ୍ର ଭମଣେର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହି, ଏହି ମହାମୟଥରାଜ

যদেশ তরসা দুল্লক্ষং মনোপি ভিন্নতা ধৰ্মনাং মুর্দনেন
মহামন্মথেনাধিষ্ঠিতো মহাঘট্রঙ্গঃ ॥ ৩৩০ ॥
রাধিকা । সংস্কৃতেন ।

বক্তৃস্ত্রিধাত্রমাদৈ মধ্যোচান্তেচ বংশিকারসিক ।

কলকৃত জগতীশণয়ো বক্রেশ্বর এব দেবোহসি ॥ ৩৩১ ॥
কৃষ্ণঃ । কিঞ্চিদ্বিহস্য ।

বাচি কচে অবি দৃক্ষেই শ্মিতে প্রয়াণেহবগুঠে হৃদিচ ।

ভাবঃ ॥ ৩৩০ ॥

বংশিকারসিকেত্যনেন বংশীবাদনকাল এব ভঙ্গীত্যোগলক্ষেঃ বক্রেশ্বর
স্তন্মাণ শিবলিঙ্গভেদঃ প্রণয়কর্তৃত্বেন সাধ্যাঃ ॥ ৩৩১ ॥

অষ্টাবক্তৃারিতামিতি অষ্টাবক্তৃ ঋষি বক্রেশ্বরোপাসক এবেতি বলে ইতি

ধনুর্দারির অগ্রগণ্য এবং ইনি শীক্ষা দুল্লক্ষ মনকেও ভেদ
করিতে পারেন অতএব এই ঘটস্থান ইঁহারই অধি-
কারস্থ ॥ ৩৩০ ॥

ত্রীরাধা । (সংস্কৃত ভাষায়) অহে বংশিকারসিক ! তোমার
আদি মধ্য ও অন্ত এই তিন স্থান বক্তৃ, কলখনি দ্বারা জগ-
তের প্রণয়পাত্র হইয়াছ অতএব তুমি ইহ বক্রেশ্বর দেব ॥

পঞ্চান্তরের অর্থ । অহে বংশিকারসিক ! তুমি যখন
বংশীবাদ্য কর তখনই তোমাকে ত্রিভঙ্গ দেখা যায়, অত-
এব বক্রেশ্বর শিব যেমন জগতের প্রণয়পাত্র, তুমি ও
তদ্রূপ জগৎপ্রিয় ॥ ৩৩১ ॥

কৃষ্ণ । (কিঞ্চিং হাস্য করিয়া) অহে ! তোমার বাক্য, কেশ,
জ, দৃষ্টি, হাস্ত, গমন, অবগুঠন ও হৃদয় এই আট স্থান

ত্বাগিত্যষ্টেশ বক্রাগস্টাবক্রাগিতাং বন্দে ॥ ৩৩২ ॥
 চম্পকলতা । অলক্থ বক্ষিমাবি তুমং লক্থ বক্ষিমাসি । তা
 অপ্পণো সমাণ ধর্মিণা জগেণ কীলেহি বিশুদ্ধ ধর্মাণং
 ইদো জুত্তা গদী ॥

কৃষ্ণঃ । পুণ্যবতি মহাদানং বিনা গতি দুর্লভা ॥ ৩৩৩ ॥
 চম্পকলতা । সন্ত জগাণং সর্বপথীনা গদী পরিষ্কা ॥ ৩৩৪ ॥

তঙ্গিরৈব ময বক্রেখরত্তেন মহপামকহং তব সিদ্ধিমিতি তাৎ প্রতি সাধু
 বাদঃ ॥ ৩৩২ ॥

অলক্ষ্য বক্ষিমাপি হং লক্ষ্মক্রিমাসি তদাঘানঃ সমান ধর্মিণা জনেন সহ
 ক্রীড় বিশুদ্ধ ধর্মাণামস্মাকং ইতো যুক্ত। গতিঃ লক্ষ্মক্রিমা লক্ষ সংখ্যাক
 বক্রস্ত্বান् ॥ ৩৩৩ ॥

সজ্জনানাং সর্বপথীনাং গতিঃ প্রসিদ্ধা ॥ ৩৬৪ ॥

বক্র, অতএব তুমি অন্টাবক্রমুনি সদৃশ তোমাকে প্রণাম
 করি ॥ ৩৩২ ॥

চম্পকলতা । অহে ! তোমার বক্ষিমা লক্ষ্য না হইলেও
 তুমি লক্ষ বক্ষিমাখালী অতএব সমানধর্মী জনের সহিত
 জীড়া কর, আমরা অতি বিশুদ্ধ ধর্মী, আমাদের এ স্থল
 হইতে গমন করাই উপযুক্ত ॥

কৃষ্ণ । অহে পুণ্যবতি ! মহাদান ব্যতিরেক গমন অতি
 দুর্লভ, অর্থাৎ মহাদান না দিয়া কোন জরুরেই যাইতে
 পারিবা না ॥ ৩৩৩ ॥

চম্পকলতা । সজ্জনদিগের সকল পথেই গতি প্রসিদ্ধ
 আছে ॥ ৩৩৪ ॥

ଚିତ୍ରା । ପୁରିଷ୍ଵଦମ ପୁଷ୍ଟିସିଲୋଭ୍ରୁଣି ତା ଧର୍ମ କମ୍ବ ପଉତ୍ରାଂ
ଆଶ୍ରାଂ କୁଳ ମୋକ୍ତଥଣ୍ଟ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଚିତ୍ରେ ବିଚିତ୍ରେଯମନ୍ୟ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିନଃ ଅକ୍ରିଯା । ସତ୍ର
ଧର୍ମେଣ ହୁଲ୍ଲିଭୋ ମୋକ୍ଷଃ କିନ୍ତୁ କାମ ଅଯୋଗେଣ ଧ୍ରୁବଃ
ଲଭ୍ୟତେ ॥ ୩୫ ॥

ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । ସଥାରାଣଂ ମୁଣୀଣଂ ବି ଅବିସମ୍ବାଦିନୀ ଏସା ରୀଦୀ
ଜଂ ଏଦେ କାମକ୍ଷ ଅଣ୍ଟରାଂ ଚେତ ମୋକ୍ତଥଣ୍ଟ ପାତ୍ରିଣ ଧର୍ମୀ

ପୁରୁଷୋତ୍ମ ପୁଣ୍ୟାଶ୍ରାକୋମି ତନର୍ମ କର୍ମ ପ୍ରେସତାନାମଦ୍ଵାକଂ କୁଳ ମୋକ୍ତଥଣ୍ଟ ॥ ୩୫
ଶାନ୍ତରକାରାଣଃ ମୁଣୀମାଗପି ଅବିସମ୍ବାଦିନୀ ଏସା ରୀତିଃ ସମେତେ କାମକ୍ଷାନ୍ତର
ଯେବ ମୋକ୍ଷଂ ପର୍ତ୍ତି । ଧର୍ମଂ କିଳ ଦୂରତଃ ପ୍ରଥମ କକ୍ଷାରୋହଣେ ଧର୍ମାର୍ଥ କାମମୋକ୍ଷେ
ଚତୁର୍ବିର୍ଗ ଇତି ଅତଏବ ମୋକ୍ଷଂ ଅତି କାମଦୟେବ ସାଂମୁଖ୍ୟ ଧର୍ମକ୍ଷତ୍ତ ବ୍ୟବହିତ

ଚିତ୍ର । ଅହେ ପୁରୁଷୋତ୍ମ ! ତୁମି ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକ ଅତଏବ ଧର୍ମ
କର୍ମ ପରାମରଣ ଆମାଦିଗଙ୍କେ ମୋଚନ କର ॥
କୃଷ୍ଣ । ଚିତ୍ରେ ! ଏହି ମହାରାଜେର ବିଚିତ୍ର ଅକ୍ରିଯା ଅର୍ଥାଂ
ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ରୀତି, ଏ ରାଜେ ଧର୍ମ ଦ୍ୱାରା ମୋକ୍ଷ ଲାଭ ହେଯ ନା
କିନ୍ତୁ କାମ ପ୍ରଯୋଗ ଅର୍ଥାଂ କାମେର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଦ୍ୱାରା ନିଶ୍ଚଯ
ମୋକ୍ଷ ଲାଭ ହିଁଯା ଥାକେ ॥ ୩୫ ॥

ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । ଶାନ୍ତରକାର ମୁନିଦିଗେରାଓ ଏହି ଅବିସମ୍ବାଦିନୀ ରୀତି,
ସେ ହେତୁ କାମେର ପରେଇ ମୋକ୍ଷ ପାଠ କରେନ, ଧର୍ମତ ଦୂରେ
ଆଛେ, ଅର୍ଥାଂ ମୋକ୍ଷ ପଦେ ଆରୋହଣ କରିତେ ହଇଲେ
ଆଗେ ଧର୍ମ, ତ୍ରୈପରେ ଅର୍ଥ, ତାହାର ପର କାର୍ଯ୍ୟ, ତଦନ୍ତର
ମୋକ୍ଷ, ଏ କାରଣ ଗୋକ୍ଷେ ଏବଂ କାମେ ପରମ୍ପର ସାଂମୁଖ୍ୟ

କିର ଦୁରଦୋ ପଡ଼ମକକ୍ଥାରୋହଣେ ॥ ୩୭୬ ॥
 କୃଷ୍ଣଃ । ସ୍ତିତ୍ତା ରାଧାଂ ପଶ୍ଚନ୍ ହଞ୍ଚ ଶୁଳ୍କକ୍ରିତି ପ୍ରୀତିରେ
 ନାଥମ୍ୟ ତବାଦ୍ୟ ଗତିଃ ତଦାନନ୍ଦୟ ଦାନୀନ୍ଦ୍ରମେନ ମଭୀଷ୍ଟ
 ସେବ୍ୟା ॥ ୩୭୭ ॥

ଲଲିତା । ମୋହଣ ଭୂରିଗା ତବୋହରେଣ ଚେଅ ଘଟ୍ଟପାଲସ୍ ସ
 ଦାସୀତ୍ତଙ୍ଗଃ ସିଜ୍ଜନ୍ଦି ଏଦାଏ ଉଣ ମହ ସହୀଏ ତଂ ଦୁଲହଂ
 ଅତବସ୍ ସିନ୍ନୀ ଏସା ॥ ୩୭୮ ॥

ମେବେତି ଭାବଃ ॥ ୩୭୬ ॥

ହେ ଶୁଦ୍ଧେନ କ୍ରିତ କ୍ରୀତାଂ କରଣ ପୂର୍ବାଦିତି ଡୀପ୍ ॥ ୩୭୭ ॥
 ଭୂରିଗା ତପୋ ଭରେଣ ଏବ ଘଟ୍ଟପାଲଶ ଦାସୀତ୍ତଃ ମିଜ୍ଞାତି ଏତତ୍ପାଃ ପୂର୍ବମ ସଥା
 ଶଦ୍ରୁଭଂ ସଂ ଅତପିନ୍ଦିନୀ ଏବା ପକ୍ଷେ ଅସଂ ତଥା ଅଦୀମେତ୍ୟର୍ଥଃ ॥ ୩୭୮ ॥

ଆଛେ, କାମେର ପରେଇ ବୋକ୍ଷ ଲାଭ ହଇୟା ଥାକେ ॥ ୩୭୬ ॥
 କୃଷ୍ଣ । (ଈଷଃ ହାତ୍ୟ ପୂର୍ବକ ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା)
 ହେ ଶୁଳ୍କକ୍ରିତ ! ଅର୍ଥାଂ ତୁମି ଶୁଳ୍କ ପ୍ରଦାନ କରିଲା ନା
 ଏ କାରଣ ଆମାର ନିକଟ ଶୁଳ୍କ ମୂଲ୍ୟ କ୍ରିତା ହଇୟାଛ,
 ତୋଗାର ନାଥେର ପ୍ରୀତି ସମ୍ପାଦନ ଭିନ୍ନ ଅନ୍ୟ ଗତି ନାହି,
 ଅତଏବ ଅଭୀଷ୍ଟ ସେବା ଦ୍ୱାରା ଏହି ଦାନୀନ୍ଦ୍ରକେ ଆନନ୍ଦିତ
 କର ॥ ୩୭୭ ॥

ଲଲିତା । ମୋହନ । ବହୁ ତପଶ୍ଚା ଦ୍ୱାରା ଘଟ୍ଟପାଲେର ଦାସୀତ୍
 ମିଜ୍ଞି ହୟ, କିନ୍ତୁ ଆମାର ଏହି ପ୍ରିୟମଥୀର କୋନ ତପଶ୍ଚା
 ଦେଖିତେଛି ନା, ଏ କାରଣ ଈହାର ପକ୍ଷେ ଘଟ୍ଟପାଲେର ଦାସୀତ୍
 ଅତି ଦୁଲଭ ॥ ୩୭୮ ॥

ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । ନିଉଞ୍ଜଳୀଲାକୁଞ୍ଜରିନ୍ ଲଲିଦା ଭଗାଦି ମୋଲୁକ୍ତି
ଏଣ ତୁଏ ଚେଅ ସେଆଡ଼ିଲେହିଂ ଉବ୍ବାସନିଜଜା ଅଙ୍ଗସହୀ ଜଂ
ଏସା ସଅଳ ଜୋବଙ୍ଗବନ୍ଦୀ ମଣ୍ଡଳ ଚକ୍ରବଟ୍ଟିଗୀ ତା ଇମିଶା ବିବରୀ-
ଦେଣ ଅଳଂ ଜଞ୍ଜିଦେଣ ।

କୃଷ୍ଣ । ସହର୍ଷ ନାନ୍ଦୀମୁଖ ଦୂରତିକ୍ରମେଁ ଲଲିତାକୁତାଜ୍ଞା
ତଦେବ ମେବିତୁ କାମଃ ପ୍ରଥମଃ ହୃଦୟଙ୍ଗମେ ଶାତକୁନ୍ତକୁନ୍ତେ
ପଞ୍ଚଶାଖାପଲ୍ଲବମର୍ପଯାମୀତି ରାଧାମାସାଦିନତି ॥ ୩୩୯ ॥

ଲଲିତା । ମ କ୍ରମମୁପକ୍ରମ୍ୟ ଗାତରମନ୍ତ୍ର ବିଜ୍ଞାନ୍ତ ଏସା ଦେ ଦୁଲ୍ଲାଲଦା

ନିକୁଞ୍ଜଲୀଲାକୁଞ୍ଜରେନ୍ ଲଲିତା ଭଣତି । ଭୂରିଗେତ୍ୟାଦି ବାଚା ବାଞ୍ଛିବତୀ-
ତାର୍ଥ । ଶୌକିକେନ ଭୟେବ ମେବାକୁଲୈରଗାମନୀୟା ଅସଂ ସଥି ଯଦେବା ମକଳ
ଯୋଗନବତୀ ମଣ୍ଡଳ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିନୀ ତଦନେନ ବିପରୀତେନ ଅଳଂ ଜଞ୍ଜିତେନ ॥ ୩୪୦ ॥

ନାଗରମ୍ବନ୍ୟ ବିଜ୍ଞାନ୍ତ ବିଶ୍ଵାମ୍ୟତୁ ଏସା ଦୁଲ୍ଲାଲଦା ॥ ୩୪୦ ॥

ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । ଅହେ ନିକୁଞ୍ଜଲୀଲାକୁଞ୍ଜରେନ୍ ! ଲଲିତା ଏହି କଥା
ଅକାଶ କରିତେଛେ ଯେ, ତୁମି ଶୁଙ୍କାଧ୍ୟକ୍ଷ ହଇଲେଓ ତୋମା
କର୍ତ୍ତ୍ରକ ମେବା ସମ୍ମହ ଦ୍ଵାରା ଆମାଦେର ପ୍ରିୟମନ୍ତ୍ରୀ ଉପାମନାର
ପାତ୍ରୀ, ଯେ ହେତୁ ଇନି ମକଳ ମୁବତିଗଣେର ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିନୀ ଅତ-
ଏବ ବିପରୀତ କଥା ବଲିତେଛୁ କେନ ? ॥

କୃଷ୍ଣ । (ହର୍ଷେର ସହିତ) ନାନ୍ଦୀମୁଖ ! ଲଲିତା ଯାହା ବଲିଲ
ତାହା କୋନ କ୍ରମେଇ ଅତିକ୍ରମ କରିତେ ପାରିବ ନା, ଆମି
ଆରାଧାର ମେବା କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହଇଲାମ, ଅତଏବ ପ୍ରଥମେ
ହୃଦୟଙ୍ଗମ ସାତକୁନ୍ତ କୁନ୍ତେ (ତନେ) ପଞ୍ଚଶାଖାପଲ୍ଲବ ସମର୍ପଣ
କରି, ଏହି ବାଲଯା ଆରାଧାର ନିକଟେ ଚଲିଲେନ ॥ ୩୪୧ ॥

ଲଲିତା । (ଝ ଭଙ୍ଗେର ସହିତ ବଲିତେ ଉପକ୍ରମ କରିଯା)

বন্ধুরী ॥ ৩৪০ ॥

কৃষ্ণঃ । কৃপণে বিপণায়িতাসো স্ববশা ভবত্যা শুক্লেন তদত্ত
বিজ্ঞীতে করিণি কিমঙ্গুশে বিবাদ ইতি মন্দং মন্দং পদং
স্পন্দয়তি ॥ ৩৪১ ॥

ললিতা । কহু অগ্রহঞ্চো গাসি ললিতা দুর্লালিচ্ছাণঃ । তা
কিন্তি অপ্রণো মহাঙ্গং পেকথা বিদ্রং পউভাসি ॥ ৩৪২ ॥

কৃষ্ণঃ । স্বৰ্বীরম্ভন্তে পশ্য বিজ্ঞমিণঃ চক্রবর্তি পুরস্তাদেব
বিপণায়িতা বিজ্ঞীতা স্ববশা স্বাদিনা পক্ষে করিণী । কিমঙ্গুশে ইতি
যদৌয়ঃ মহং বিজ্ঞীতেব ততোহস্ত স্পর্শে কিঃ বিপ্রতিপদ্যসে ইতি ভাবঃ ॥ ৩৪১
অনভিজ্ঞে নাসি ললিতা দুর্লালিত্যানাঃ তৎ কিমিতি আস্তনো মাহাত্ম্যং
খেকয়িতুং প্রবৃত্তোমি ॥ ৩৪২ ॥

বিশ্রাময় দেহি বিশ্রামনঃ বিতরণমিত্যমরঃ ॥ ৩৪৩ ॥

আহে নাগরম্ভন্ত ! অর্থাৎ তুমি আপনাকে নাগর বলিয়া
সানিতেছ যাহা হটক, এই দুর্লালিতা লতা বিশ্রাম
পাটক অর্থাৎ এ রূপ দুষ্ট লীলা প্রকাশ করিও না ॥ ৩৪০
কৃষ্ণ ! কৃপণে ! তুমি যদি শুল্ক না দিয়া তাহার পরিবর্তে এই
স্বাধীনা শ্রীরাধাকে বিজ্ঞয় করিলা, তবে এ স্থলে করিণী
বিজ্ঞয় করিয়া অঙ্কুশ প্রদানে বিবাদ করিতেছ কেন ? এই
বলিয়া ধৌরে ধৌরে গমন করিতে লাগিলেন ॥ ৩৪১ ॥

ললিতা । কৃষ্ণ ! তুমি ত অনভিজ্ঞ নও, আমি দুর্লালিত্ব
ব্যক্তিদিগের ললিতা, অতএব কি আপনার মাহাত্ম্য
দেখাইতে প্রয়োজন হইয়াছ ? ॥ ৩৪২ ॥

কৃষ্ণ । ললিতে ! তুমি আপনাকে স্বৰ্বীর করিয়া সানিতেছ,

ଚଂକ୍ରମୀତି । ତଦଳଃ କ୍ଲୀବ ଭଙ୍ଗକାରିଣା କୃତ୍ରିମ ଭୁଜଙ୍ଗରେ
ନୈବାୟନା ମୁଧାଟୋପ ତରଙ୍ଗେ ତୁର୍ଗଂ ବିଶ୍ରାନ୍ତ ସଟ୍ଟ ଶୁଳ୍କାନି
॥ ୩୪୩ ॥

ଲଲିତା । ହଞ୍ଚ ସଟ୍ଟୀଘର୍ତ୍ତାଘୋଷଣ ଜଇ ଶୁଲୁକ୍କଗ୍ରହେ ଦୀର୍ଘଗ୍ରହୋମି
ତଦା ସଞ୍ଜାଓସରେ ଅନ୍ନ ଦୁଆରଂ ଆଅଛେହି । ଶୁଟ୍ଟ ସଗଂ
ଘୋଲଃ ଦାଇସ୍ ସଙ୍ଗ ॥

ସଟ୍ଟୀ ସନ୍ତାଘୋଷଣ ଯଦି ଶୁଙ୍କଗ୍ରହେ ଦୀର୍ଘଗ୍ରହୋମି ତଦା ମନ୍ଦ୍ୟାବସରେ ଅନ୍ଦକ୍ଷାର
ମାଗଙ୍କ ଶୁଷ୍ଟୁ ସନଃ ତକ୍ରଂ ଦାନ୍ତାମି । ସନଃ ଘୋଲମିତି ସର୍ବଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତି-
ନିଯତଃ ଯାଚକ କର୍ମକାରକାଦି ଜନ ପ୍ରାଦାନାବଶିଷ୍ଟତଯା ଅନ୍ତିମୀ ତଳହୃମିତାର୍ଥଃ ।

ଦେଖ ଆମି ବିକ୍ରମଶାଲୀଦିଗେର ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ସମ୍ମୁଖେ ଇତ୍ତୁତଃ
ଭ୍ରମଣ କରିତେଛି, ଅତ୍ୟବ ଶକ୍ତିହୀନ କୃତ୍ରିମ ମର୍ପେର ନ୍ୟାୟ
ବୃଥା ଗୌରବ ତରଙ୍ଗେର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ, ଶୀଘ୍ର ସଟ୍ଟଶୁଳ୍କ ପ୍ରଦାନ
କର ॥ ୩୪୩ ॥

ଲଲିତା । ଆର ସଟ୍ଟମୟକୀୟ ସଂଗ୍ଠା ରବେର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ, ଯଦି
ତୋମାର ଶୁଲ୍କ ଗ୍ରହଣେ ନିତାନ୍ତ ଆଗ୍ରହ ହଇଯା ଥାକେ, ତବେ
ସନ୍ଧ୍ୟାର ସମୟ ଆମାଦେର ଦ୍ଵାରେ ଉପହିତ ହଇଓ, ଉତ୍ତମ ସନ
ଘୋଲ (ତକ୍ର) ପ୍ରଦାନ କରିବ ଅର୍ଥାଏ ସମସ୍ତ ଦିନ ପ୍ରତି-
ନିଯତ ଯାଚକ ଏବଂ କର୍ମକାରକାଦି ଜନ ସକଳକେ ପ୍ରଦାନ
କରିଯା ମହନୀ ତଳେ ଯାହା ଅବଶିଷ୍ଟ ଥାକିବେ ତାହା ଅନ୍ନ
ଅସୁର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲୋକେର ଅଗ୍ରାହ ହଇଲେଓ ଲବଣ ମିଶ୍ରିତ
କରିଯା ଦିବ, ତାହାତେ ତୋମାଦେର ଅତିଶ୍ୟ ଝର୍ଚି ଜନକ
ହଇବେ ॥

কৃষঃ । শ্মিতং কৃষ্ণা নান্দীমুখীমবলোকতে ॥ ৩৪৪ ॥

নান্দীমুখী । ললিদে কামহেণুবিন্দবইগো বল্লবিন্দস্স ঘরে
কিং ঘণং ঘোলং বি গ থি । জং তস্স কিদে তুঙ্গাণং
ঘরে গন্তব্যং ॥ ৩৪৫ ॥

কৃষঃ । শুদ্ধীর্ধাক্ষি রাধিকে ফল্জনি ললিতা প্রলাপারভট্টী
পটলে ত্বং নিবন্ধ প্রত্যাশা মা খলু শুল্ক নির্যাতনায়
বৈযুথ্যঘপেক্ষিষ্ঠাঃ । তদেষ সমিক্ষঃ রহস্যং বর্ণযামীত্যু-
রসি পাণিগাধিঃসতি ॥ ৩৪৬ ॥

সন্ধ্যান্বয় ইতি তদানীঃ সর্বজনামুপাদেয়ত্বেপি জাত্তান্তক তয়া সলবণং তৎ
ত্বতামতিরোচকং ভবেদেবেতি ভাবঃ ॥ ৩৪৭ ॥

ললিতে কামধেনু বৃন্দগতেঃ সর্ব বন্ধবেস্ত্রস্ত গৃহে কিং ঘনং তক্রং নাস্তি
যন্তৎ কৃতে যুম্বাকং গৃহে গন্তব্যং ॥ ৩৪৮ ॥

শুল্ক নির্যাতনায় শুল্কপর্ণায় ॥ ৩৪৬ ॥

কৃষঃ । ঈষৎ হাস্য করিয়া নান্দীমুখীর মুখের প্রতি দৃষ্টিপাত
করিতে লাগিলেন ॥ ৩৪৪ ॥

নান্দীমুখী । ললিতে ! শতকোটি কামধেনু পতি গোপ-
রাজের গৃহে কি ঘন ঘোল নাই যে তাহার নিয়িত
তোমাদের ঘরে গমন করিবেন ॥ ৩৪৫ ॥

কৃষঃ । হে শুদ্ধীর্ধাক্ষি রাধিকে ! তুমি ললিতার লঘু প্রলাপ
কুহক সমুহে প্রত্যাশা নিবন্ধ করত শুল্ক অদানে বিমুখ
হইয়া অপেক্ষা করিও না । আমি নিকটবর্তী হইয়া রহস্য
বর্ণন করি শ্রবণ কর, এই বলিয়া বক্ষঃস্থলে হস্ত প্রদান
করিতে ইচ্ছা করিলেন ॥ ৩৪৬ ॥

ললিতা । দুঃখ ফলে হঠিল্ল ললিদা পুরদো ভুজণ পরাণো
গন্ধবাহোবি রাহী় খণ্ডৰঞ্চলস্স প্রফংসণং বি গ কাছং
পহবেদি । অথ হথং নিক্ষেবিদুং কিদজ্ববসাঅস্ম দে
মুক্তদা চেঅ পজ্জবস্সদি ॥ ৩৪৭ ॥

কৃষ্ণঃ । কৃষ্ণকুণ্ডলিনশ্চণি কৃত ঘটনয়ানয়া ।

কৃৎকৃতি ক্রিয়াপ্যস্য ভবিতাসি বিমোহিতা ।
ললিতা । সংস্কৃতেন । কৃতং বিভীষিকয়া ॥ ৩৪৮ ॥

যতঃ । বিলসতি স্বসিদ্ধমন্ত্রে মণিতমতি রাহীভুণিকী

দুঃখ ফলে হঠিন্ন ললিতায়াঃ পুরতঃ ভুবনপ্রাণো গন্ধবাহোপি রাধায়া
স্তনাম্বরাঞ্চলস্ত স্পর্শনমপি ন কর্তুং প্রভবতি । অত্র হস্তং নিক্ষিপ্তুং কৃতা-
ধ্যবসায়স্ত তে মুঞ্চতমৈব পর্যাবস্থাতি । শ্লেষণ মুঞ্চতা আনন্দ মুচ্ছ ॥ ৩৪৭ ॥

কৃষ্ণকুণ্ডলিনঃ কালসর্পস্ত । পক্ষে কৃষ্ণকুণ্ডলধারিণঃ ঘটনয়া চালন্দেন
কৃৎকৃতিঃ ফণাগ্র স্পর্শাঘাত পক্ষে চুম্বনঃ লক্ষ্যতে ॥ ৩৪৮ ॥

ললিতা আহিতুণিকী বালগ্রাহিণী বিলসতি স্বসিদ্ধ মন্ত্রে ব্যাপক্তা অত-

ললিতা । অহে ! তুমি দুঃখ ফলে হঠ করিতেছ, ললিতার
অগ্রে জগৎপ্রাণ সমীরণও শ্রীরাধাৰ স্তনাম্বরের অর্থাৎ
কঞ্চলিকার অঞ্চলও স্পর্শ করিতে সমর্থ হয়না, এ স্থলে
তুমি যে হস্ত নিক্ষেপ করিতে ইচ্ছা করিয়াছ, ইহা কেবল
তোমার মুচ্ছতা অকাশ মাত্র ॥ ৩৪৭ ॥

কৃষ্ণ । চণ্ডি ! কৃষ্ণ সর্পের চালনায় অয়োজন নাই, ইহার
কৃৎকৃতি দ্বারা বিমোহিত হইবা ॥

ললিতা । (সংস্কৃত ভাষায়) আৱ ভয় দেখাইও না ॥ ৩৪৮ ॥
যে হেতু ললিতা আহিতুণিকী অর্থাৎ ব্যালগ্রাহিণী, ইহার

ଲଲିତା । ସ୍ଵକରଂ ମୁର୍କୋଜମନଂ ନଜିଙ୍ଗଗସ୍ୟାତ୍ କୃଷନ୍ୟ ॥
କୃଷଣଃ । ନାନ୍ଦୀଯୁଧି ସ୍ଟାଧିକାରିଣାମଭିନ୍ନପାଇମପ୍ୟନୃତ ବ୍ରତେ
ପରାଞ୍ଚୁଥୀ ମେ ଦକ୍ଷିଣ୍ୟ ରସନୀ । ପାଣିଶ ହଠଚେଷ୍ଟାଯାଂ
ପୃଷ୍ଠଦାୟୀ ତଦତ୍ତ କିଂ ଦୂଷଣ ଗାସାଂ ରାମାଣାଂ ବିପ୍ରତି
ପତ୍ରୀ ॥ ୩୪୯ ॥

ଲଲିତା । ସନର୍ମ ଶ୍ଵିତଂ ସଂକ୍ଷତେନ ।

ମିଥ୍ୟାଂ ଜଣ୍ପତୁ ତେ କଥଂ କୁ ରସନା ସାଧ୍ୱୀସହସ୍ରମ୍ୟ ଯା
ବିଷ୍ଵାର୍ତ୍ତାୟତ୍ସେବନାଦସରିପୋ ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରୟତ୍ତାଦଭୂତ ।

ଏବ ଜିଙ୍ଗଗନ୍ତ ସର୍ପତ୍ତ ପକ୍ଷେ କୁଟିଳ ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ତ ତଥ ମୁର୍କୋଜମନଂ ଫଣୋତ୍କରମଣଂ ପକ୍ଷେ
ଚୁଷନାଦ୍ୟୋକତାଂ ଲକ୍ଷ୍ୟାତେ ॥ ୩୪୯ ॥

ରଙ୍ଗ ଅମୁରାଗୀ ନୀବ୍ୟା ବନ୍ଦଂ ମୋଢୁଂ ନ କ୍ଷମ କୁପାଲୁତରୈବ ଯଃ ଶୀଘ୍ରେ ତଂ ବନ୍ଦଂ

ସିନ୍ଦ ମନ୍ତ୍ରେ ଭାଲ ବୁଝପତି ଆଛେ, ଏ ଯଥନ ଅଗ୍ରେ ବିରାଜ
କରିତେଛେ ତଥନ କୁର ସର୍ପେର ମନ୍ତ୍ରକ ଉନ୍ନତ କରା ସହଜ
ନହେ ॥

କୃଷ । ନାନ୍ଦୀଯୁଧି ! ସ୍ଟାଧିକାରିଦିଗେର ଗିଥ୍ୟା କଥା ବଳା
ସ୍ଵଭାବ ସିନ୍ଦ ହଇଲେଓ ଆମି ସରଲ ଥୁକୁତି, ଆମାର ଜିହ୍ଵା
ଗିଥ୍ୟା କଥନେ ପରାଞ୍ଚୁଥୀ ଏବଂ ହଞ୍ଚଓ ବଳ ପୂର୍ବକ କାର୍ଯ୍ୟ
କରଣେ ସମ୍ମତ ନହେ; ଅତଏବ ଏ ସ୍ଵଳେ ଏହି ସକଳ ଶୁଦ୍ଧରୀ
ଦିଗେର ସହିତ ବିପ୍ରତିପତ୍ତିତେ ଅର୍ଧାଂ ବିରୋଧେ ଦୋଷ
କି ? ॥ ୩୪୯ ॥

ଲଲିତା । (ପରିହାସେର ସହିତ ଈଷଂ ହାସ୍ୟ କରିଯା ସଂକ୍ଷତ
ଭାଷାଯ) ହେ ଅଧନାଶନ ! ତୋମାର ରସନା ଯତ୍ତ ମହକାରେ

কস্মাদেষ বলাৎ করোতু চ করঃ সোচুং ক্ষমঃ স্বত্ত্বাঃ
রক্তঃ স্রষ্টু ন নীবিবন্ধমপি ষঃ কা বান্য বক্ষে কথা ॥
কৃষ্ণঃ । কিঞ্চিছিহস্য । ললিতে সত্যঃ ভবত্যঃ কৃত পুণ্য
পুঞ্জানাং শিরোমণয়ঃ । ষাসাং ভাগধেয় সিদ্ধোষধিনা
কুক্তা ভগবত্যাঃ পারিপার্শ্বিকা নান্দীমুখীয়ঃ প্রত্যুপস্থিতা
॥ ৩৫০ ॥

ললিতা । নান্দীমুহি ভঅবদী পাত্রহিং সাবিদাসি তুরিঅং
যোচুং ন ক্ষমতে স কথং বলাৎ করিয়াতীত্যর্থঃ । অগ্রবক্ষে কঞ্চুকারি
বক্ষে ॥ ৩৫০ ॥

নান্দীমুখি ভগবত্তীগাদৈঃ শাপিতাসি ত্বরিতঃ টতো দৃঢ়ীভব প্রেক্ষাগমহে
সহস্র সহস্র সান্ধী রমণীর বিশ্বাধরের অমৃত পান করিয়া
পবিত্র হইয়াছে, সে কেন মিথ্যা কথা কহিবে, এবং
তোমার অশুরাগান্ধিত যে হস্ত ইন্দৱী বৃন্দের নীবিবন্ধনও
সহ করিতে পারে না সে কি করিয়া বল প্রকাশ করিবে,
অতএব অন্য কঞ্চুলিকাদি বন্ধন বিষয়ের কথা আর কি
বলিব ॥

কৃষ্ণ । (কিঞ্চিৎ হাস্য করিয়া) ললিতে ! সত্যই তোমরা
কৃতপুণ্য পুঞ্জ বাঞ্ছিদিগের শিরোমণি, তোমাদের অদৃষ্ট
রূপ সিদ্ধোষধি দ্বারা আকৃষ্ট হইয়া ভগবত্তী পৌর্ণমাসীর
পরিপার্শ্বিকা (পার্শ্ববর্তিনী) এই নান্দীমুখী আসিয়া
উপস্থিত হইয়াছেন ॥ ৩৫০ ॥

ললিতা । নান্দীমুখি ! ভগবত্তী পৌর্ণমাসীর গান পন্মের

ଇଦୋ ଦୁରୀହୋହି ପେକ୍ଖଙ୍କ କିଂ ଏସୋ ଅଞ୍ଜାଣଂ କରେନି
॥ ୩୫୧ ॥

ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । ଲଲିଦେ ମହାସଂକଡ଼ଂ ଏଦଂ ତୁଙ୍ଗାଣଂ ଜଂ ହିଠିଲ
ଚକ୍ରବଟିଗୋ ହଥେ ପଡ଼ିଦାଖ । ତା ଏଥ ସମୟେ ପରିଚାଓ ନ
କଥୁ ସିଣେହେମ୍‌ସ ଅଣୁକୁବୋ ॥ ୩୫୨ ॥

ଅର୍ଜୁନ : । ପିଅବଅସ୍‌ମ ଯାଓ ପଗଳଭାଓ ଶଲୁକେ ବିପ୍ର

କିଃ ଏବ ଅସ୍ମାକଃ କରୋତି ॥ ୩୫୧ ॥

ଲଲିତେ ମହାସଙ୍କଟଂ ଏତମ୍ୟୁମାକଃ ଯଃ ହଠିଲ ଚକ୍ରବଟିଗୋ ହସ୍ତେ ପତିତାଷ୍ଟ ।
ଶଦତ୍ର ସମୟେ ପରିତ୍ୟାଗୋ ନ ଖଲୁ ସେହାମୁକ୍ତପଃ । ତେନ ସଦ୍ୟପି କୁଞ୍ଚିତ ଶପଥେ
ମତ ତ୍ରଥାପି ଯମା ନ ଶକ୍ୟତେ ଗନ୍ତଃ ଧର୍ମାପେକ୍ଷତୋପି ସେହାପେକ୍ଷାରୀ ଲୋକେ ବଳ-
ବଢେନ ମର୍ମମାନିତି ଭାବ : ॥ ୩୫୨ ॥

ପ୍ରିୟବଯନ୍ତ ସା : ପ୍ରଗଳ୍ଭା ଶୁକ୍ଳ ବିଶ୍ଵତିପଦ୍ୟାମ୍ବେ ତାଙ୍ଗଃ ଅର୍ଥଃ ପୁରତ

ଶପଥ, ତୁମି ଆର ଥାକିଓ ନା ଶୀତ୍ର ଏଥାନ ହଇତେ ଦୂରୀଭୂତ
ହୋ, ଦେଖିତ ଏ ଆୟାଦେର କି କରିତେ ପାରେ ॥ ୩୫୧ ॥

ନନ୍ଦୀମୁଖୀ । ଲଲିତେ ! ଯଥନ ହଠିଲଚକ୍ରବଟିର ହସ୍ତେ ପଡ଼ିଯାଛ
ତଥନ ଏ ତୋମାଦେର ମହାସଙ୍କଟ, ଅତେବ ଏ ସମୟେ ତୋମା-
ଦିଗକେ ପରିତ୍ୟାଗ କରା ଏ ସେହେର କାର୍ଯ୍ୟ ନହେ, ସଦ୍ୟପି
ତୁମି ଆୟାକେ ଯାଇବାର ଜଣ୍ଯ ଶପଥ ଅଦାନ କରିଯାଛ
ତ୍ରଥାପି ଆମି ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା ଯାଇତେ ପାରିତେଛି ନା,
ଯେହେତୁ ଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ସେହେର ବଳ ଅଧିକ ॥ ୩୫୨ ॥

ଅର୍ଜୁନ : । ପ୍ରିୟବଯନ୍ତ ! ସେ ସକଳ ପ୍ରଗଳ୍ଭା ଅର୍ଥଃ ଦାନ୍ତିକା

ଡିବଜ୍ଜନ୍ତ ତାଓ ତୁଷ୍ଟଃ ଅଙ୍ଗ ପୂରଦୋ ଆନିଜ୍ଜନ୍ତ ତି
ଉଜ୍ଜ୍ଵାଣ ଚକ୍ରବଟ୍ଟିନୋ ସାମନ୍ତ କହଂ ତୁଏ ବିଶୁମରିଦଂ ॥

କୁଷଃ । ହର୍ଷଭିନ୍ନୀୟ ସାଧୁ ଶ୍ଵାରିତମଜ୍ଜୁନେନ । ହସ୍ତ ଲଲିତେ
ସଥାଯୋ ମେ ସଥ୍ୟଶ ତେ ଘଟ୍ଟମେବାଧିତିଷ୍ଠନ୍ତ । ଦୃଷ୍ଟ ମୟା
ସାର୍କମେକାକିନୀ ସ୍ୟାଂ ପ୍ରସ୍ତାଯ ନିଷ୍କୁଟ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିନଃ ମୁଷ୍ଟୁ ଗୋଟୀ
ଗଞ୍ଜାବଗାହନେନ ଖେଳୟ ନିଜଲୋଚନ ମିନୟୋ ମିଥୁନଂ ॥ ୩୫୩
ଲଲିତା । ଧର୍ମଧୂରୀଣ ତାଏ ଚେଅ କୁଳଙ୍ଗନାଏ ଅପ୍ପଣେ
ଦୋଡିଲଃ ରକ୍ତଖିଦଂ ଜାଏ ପୁଷ୍ପମିଲୋଅଗଉଲିଗା ତୁଏ ସନ୍ଦଂ

ଆନୀୟତାମିତି ଉଦ୍ୟାନ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିନଃ ଶାସନଂ ଦୟା କଗଂ ବିଶ୍ଵତଂ ॥ ୩୫୪ ॥

ଧର୍ମଧୂରୀନ ତମେବ କୁଳଙ୍ଗନ୍ଯା ଆସନୋ ଦ୍ଵିକୁଳଃ ବକ୍ଷିତଃ । ଯଯା ପୁଣ୍ୟାକ

ରମଣୀ ଗଣ ଶୁଳ୍କଦିତେ ବିବାଦ କରିତେଛେ, ତାହାଦିଗକେ
ଆମାର ନିକଟ ଆନାଯନ କର, ଉଦ୍ୟାନଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିର ଏହି ଶାସନ
କେନ ତୁମି ବିଶ୍ଵୃତ ହିତେଛ ॥

କୁଷ । (ହର୍ଷ ଅଭିନୟ କରିଯା) ଅର୍ଜୁନ ଭାଲ କଥା ଶ୍ଵରଣ
କରିଯା ଦିଲ । ଅହେ ଲଲିତେ ! ଆମାର ସଥାଗଣ ଏବଂ
ତୋମାର ସଥୀ ସକଳ ଏହି ଘଟ୍ଟେଇ ଅବଶ୍ଵିତ କରୁକ, ତୁମି
ଏକାକିନୀ ଆମାର ସାହତ ଉଦ୍ୟାନ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତିର ନିକଟ ଗମନ
କରିଯା ଶୋଭନ ସଭାରୂପ ଗଞ୍ଜାଯ ଅବଗାହନ ଦ୍ଵାରା ଶୀଘ୍ର ଚକ୍ର
ରୂପ ମଂସ୍ୟ ଦୟକେ କ୍ରୀଡ଼ା କରାଓ ॥ ୩୫୫ ॥

ଲଲିତା । ହେ ଧର୍ମଭାରବାହିନ ! ତୁମି ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକେର ଶିରୋମଣି,
ତୋମାର ସଙ୍ଗେ ନିର୍ଜନେ ସେ କୁଳଙ୍ଗନା ଗମନ କରିବେ, ତାହାର

একাগণীঐ শিঙ্গণে চলিদং ॥ ৩৫৪ ॥

কৃষ্ণঃ । কিং বানয়া ক্ষেপিষ্ঠে ষট্টকর্মণি দীর্ঘ সূত্রতা প্রস্তা-
বনয়া অসহ তরসা শুল্কগেবাঞ্চী করবাণীতি রাধিকা
মনুসাধয়তি ॥ ৩৫৫ ॥

ললিতা । সোন্মুঠং বিহ্ন্ত । হস্ত সোম্য স্বুত্ত্বার অত্থে
গেন্তচত্রে রাধিজ্ঞা তণুপ্রকংস সাহসিঅদা তুঅঙ্গি
বট্টদি তি সববধা ন পত্রিআ এদি এসা ললিদা তি পসিঙ্কা
মৌলিনা স্বয়া সার্বং একাকিন্তা নির্জনে চলিতঃ ॥ ৩৫৬ ॥

কৃষ্ণঃ ক্ষেপিষ্ঠে ক্ষিপ্রতা মে ॥ ৩৫৫ ॥

হস্ত সৌম্য স্বুত্ত্বার আয়নো নেত্র চতুরে রাধিকা তনু স্পর্শ সাহসিকতা
স্বর্গি বর্তত ইতি সর্বথা ন প্রতোতি এবা ললিতেতি প্রমিঙ্কামুশামনা বল্লবী
তৎ প্রেক্ষিতৃং কৃত কৌতুহলা তিষ্ঠতি স্বৃষ্ট পিণ্ডারয় আয়নো বিক্রম সর্বস্ব
মিতি সর্বমেতস্তচন দাসৰ্ধাঃ ললিতায়াঃ । এতেনবোগাধিনা শ্রীকৃষ্ণ বলঃ-

আপনার দুই কুল রক্ষা হইবে ॥ ৩৫৪ ॥

কৃষ্ণঃ । ইহা দ্বারাই বা কি কার্য্য হইবে, যেহেতু ষট্ট কর্ণ শীঘ্ৰ
সম্পাদন করা উচিত, তাহাতে দীর্ঘ সূত্রতাৰ প্রয়োজন
নাই, সহৱ বল পূৰ্বক শুল্ক গ্রহণ কৰি, এই বলিয়া
শ্রীরাধাৰ অনুসাধনে প্রবৃত্ত হইলেন ॥ ৩৫৫ ॥

ললিতা । (উচ্চ হাস্য কৰিয়া) অহে স্বন্দৰ স্বুত্ত্বার ! স্বীয়
নেত্র প্রাঙ্গনে শ্রীরাধাৰ তনু স্পর্শে সাহসিকতা
তোমাতে আছে, ইহা সর্বতোভাবে প্রতায় হইতেছে
না, এই ললিতা প্রসিঙ্ক বিক্রমশালিনী গোপী, অতএব

সিদ্ধাংশুমাসণা বল্লবী তা পেক্খিদুং কিদ কোছহল।
 চিট্ঠাদি ছট্টু বিআরেহি অঞ্জণো বিক্রম সববষং ॥ ৩৫৬ ॥
 কৃষঃ । কিঞ্চিদ্বিহস্য । নগস্ত্রভ্যং মহাচণ্ডি চামুণ্ডে নগস্ত্রভ্যং
 নূনং মুণ্ডমালাখ্য গাজনো মণনং বিশুচা দুর্বিারম্ভার সংহা-
 রায় গোপিকারূপেণোপস্থিতাংসি ॥ ৩৫৭ ॥
 বিশাখা । সহি ললিদে বিজয়িণী হোহি ।

কারমাশামানাংঃ স্বগথাঃ বাম্য কৃপ প্রৌঢ়ি রক্ষার্থমেব অগথা চিরাদাসন
 কাঞ্চারাঃ অতিক্রম মহুভৃত কৃপণুণ নম্মোদ্বেকারাঃ সহস্রেবাত্তোৎসুক্য
 চুলুকিত দৈর্ঘ্যপুঞ্জে দাঙ্গিণ্যমযঃ প্রকটএব উন্মাদোপি সংভাব্যেত সচ দান
 ষট্ট বিদান বচন সমর প্রতিকূল এবেতি ॥ ৩৫৬ ॥

কিঞ্চিদ্বিহস্তেতি প্রায়োহজ্ঞান স্তুক এব হামঃ সচ যুদ্ধং সপী চাগল্য
 প্রকটোথাপন পূর্বক তৎ প্রৌঢ়ি ধ্বংসক প্র বিজয়েচ্ছা র্গ প্রসভো নাভি
 প্রেত ইতি তদাঞ্জাপয়তি চেতি ॥ ৩৫৭ ॥

সখি ললিতে বিকরিনী ভব । কৃতং স্তুতু সংলাপ বিলসিতঃ । কন্দুমো-
 যদি ইহার বিক্রম দেখিতে তোমার অভিলাম হইয়া
 থাকে তবে তোমার যত দূর সাধা বিক্রম অকাশ
 কর ॥ ৩৫৬ ॥

কৃষঃ । (কিঞ্চিৎ হাস্য করিয়া) হে মহাচণ্ডি ! হে চামুণ্ডে !
 তোমাকে নয়কার, কুণি মুণ্ডমালা কৃপ প্রসিদ্ধ স্বীয়
 অলঙ্কার পরিত্যাগ করিয়া নিশ্চয় দুর্বিার কন্দর্পের সংহার
 জন্ম গোপিকা রূপে অবতীর্ণ হইয়াছ ॥ ৩৫৭ ॥

বিশাখা । সখি ললিতে ! জয় যুক্তা হও ।

ଲଲିତା । ଶ୍ଵିତଂ କୃତ୍ତା ସଗତଂ । କିଦଂ ସୁର୍ତ୍ତୁ ସଂଲାବ ବିଳ-
ସିଦଂ । ତାଦୋଣଂ ଅହିଟ୍ଠାମିଅ ପୁରସ୍ମ ଉଗ୍ଗାହଣେ
ତିଥଂ ଆରମ୍ଭିମ୍ବଂ ॥ ୩୫୮ ॥

ଅକାଶଂ । ବିମାହେ ତଥ ଗଢୁଅ ନିବେଦେହି ଭୟବଦୀଂ ଅନ୍ଧାଣଂ
ବାଢ଼ି ଏଦଂ ବିଡ଼ନ୍ତମଂ ।

ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । ସ୍ଵଗତଂ । ଏସା ଭଅବଦୀ ମାହବୀମଣ୍ଡବନ୍ତରିଦା
ପେକ୍ଷଥନ୍ତୀ ସକରଂ ସୁଗାନ୍ଦି ॥ ୩୯୯ ॥

ଅକାଶଂ । ଲଲିଦେ ଭଅବଦୀ କଥୁ ଗୋଟିଲେସରୀଏ ପାସେ ବଟ୍ଟଦି ।

ରତ୍ନିଷ୍ଟାମୃତ ପୂରତାବଗାହନେ ଭୌର୍ଧମାରଙ୍ଗ୍ୟ ॥ ୩୫୮ ॥

ବିଶାଖେ ତତ୍ତ ଗହା ନିବେଦୟ ଭଗବତୀଂ ଅସ୍ତାକଂ ବାଢ଼ିମିଦଂ ବିଡ଼ନ୍ତମଂ ଏସା
ଭଗବତୀ ମାଧବୀ ମଣ୍ଡପାନ୍ତରିତା ମର୍ବଂ ଶୃଣୋତି ॥ ୩୯୯ ॥

ଲଲିତେ ଭଗବତୀ ଥଲୁ ଗୋକୁଳେଶ୍ଵର୍ୟୀ ପାଞ୍ଚେ ବର୍ତ୍ତତେ । ହଲା ଲଲିତେ ଆଞ୍ଜ-
ଲଲିତା । (ଈସଂ ହାସ୍ୟ କରିଯା ମନେ ଘନେ) ଆର ଝନ୍ଦର
ଆଲାପ ବିଲାମେ ପ୍ରୟୋଜନ ନାହି, ଅତେଣ ଏହି ଦୁଇ ଜନେର
ଅଭିନାଶ ସାଗରେ ଅବଗାହନ କରିବାର ଜନ୍ୟ ସତ୍ତପାୟ ସଂସ୍ଥା-
ପନ କରି ॥ ୩୫୮ ॥

(ଅକାଶ କରିଯା) ବିଶାଖେ ! ତୁମି ଭଗବତୀ ପୌର୍ଣ୍ମମୁଦୀର
ନିକଟ ଗମନ କରିଯା ଆମାଦେର ଏହି କଥା ନିବେଦନ କର ॥

ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । (ଘନେ ଘନେ) ଏହି ଭଗବତୀ ମାଧବୀମଣ୍ଡବେର
ଅନ୍ତରାଲେ ଥାକିଯା ସକଳ କଥାଇ ଶୁନିତେଛେ ॥ ୩୯୯ ॥

(ଅକାଶ କରିଯା) ଲଲିତେ ! ନିଶ୍ଚଯ ବୋଧ ହିତେଛେ ଭଗବତୀ
ପୌର୍ଣ୍ମମୁଦୀ ଗୋକୁଳେଶ୍ଵରୀର ପାଞ୍ଚେ ଅବନ୍ଧିତ ଆଛେନ ॥

রাধিকা । স পরিহাসং বিহস্য জনান্তিকং । হলা ললিদে
অপ্পণো বিভূষিট্টো অঙ্গেস্তু তুম্ব সিণেহো অজ্জ চেঅ
শ্বট্টু পচক্রথীকিদো । জং ঘট্টআলদো জাদং অঙ্গাণং
জাদণং তথ অপ্প সমপ্পণেণ মোাবিদুং উবক্রমন্তী
তুমং ইঙ্গিদেণ লক্ষিতাসি তা ধঘাসি ॥ ৩৬০ ॥

ললিতা । অই ছরববদেক্কবিস্মৃদে অসমবাণী সমরে চেঅ
নোগি ভূযিষ্ঠো অস্মান্তু যুশ্বৎ স্বেহো অদৈব স্মৃষ্টু প্রত্যগীকৃতঃ । যঃ ঘট্ট-
গালাণ জাতাং অস্মাকং যাতনা তত আয়ু সমর্পণেন মোচযিতুং উপক্রামন্তী যঃ
ইঙ্গিতেন লঙ্গাসে তৎ ধঘাসি । ইঙ্গিতেনেতি সহসৈব চণ্ডিম গাহৰ্ষাং তব
কারণং অন্যচ দুর্বার মারসংহারাম গোপিকা কৃপণেপস্থিতেতি স্বাং প্রতি
যদৈব কৃক্ষেনোভং তদৈব সহি ললিতে বিজয়নী হোহীতি বিশ্বাখ্যা তত
মারসংহারে বিজয়যুক্তা ভবেতি ভগ্ন্যা ত্বয়ি পরিহাস এব ব্যাঞ্জিত স্তৎশ্রুতা ত্বয়া
শ্বিতমেব কৃতং নতু তাঃ প্রতি কিঞ্চিৎ প্রত্যুক্তং ইতি তত্ত্ব তবাভিলামোহ্ব-
গত ইতি ॥ ৩৬০ ॥

অযি সূর্য ব্রতৈক বিশ্বতে পক্ষে বীরবৰতাখ্যাতে অসমবাণীসমরে এব

শ্রীরাধা । (সপরিহাস হাসা পূর্বক হস্তাবরণ করিয়া)
ললিতে ! তোমার আজ্ঞ অপেক্ষাও আমাদের প্রতি অতি-
শয় স্বেহ, ইহা অদ্য প্রত্যক্ষ হইল, যে হেতু ইঙ্গিতের
দ্বারা বোধ হইতেছে তুমি ঘট্টপাল হইতে আমাদের এই
উপস্থিত যাতনা মোচন নিমিত্ত আজ্ঞ সমর্পণ করিতেও
ইচ্ছা করিতেছ, অতএব তুমিই ধন্যা ॥ ৩৬০ ॥

ললিতা । অযি বীর ব্রতাখ্যাতে ! তোমার বাক্য যুক্ত

ସଂକଷିତ ଶୁଣିବାକୁ ପୁଣି ଅମ୍ବନୀଖାନା ମହାରାଜଙ୍କ ପରିବାରଙ୍କ ପୁଣୋ ପୁଣୋ ଦିଟ୍ଟ ପୁରିସାରାର ମୋଟ୍ଟବ ମାର୍ଗି ତା ପଦୀଦ
କଢ଼ିକଥ ଜିଜ୍ଞାଣ ବାଣେଣ ଗଂ ଶହାବୀରଗଙ୍ଗଃ ଜିଜ୍ଞାଙ୍କୁତୀକଥଗଂ
ଏଥେ ଚିଟ୍ଟ । ଅକ୍ଷେ ଧୋଅଂ ଅଗ୍ରଦୋ ଗହୁଆ ପଡ଼ିବାଲଙ୍ଘ
ତୁମଂ ॥ ୩୬୧ ॥

ରାଧିକା । ସଥଗଯାଭ୍ୟସୂରଃ । ଅବେହି ଅପପଣୋ ଆଆରମଂ
ଗୋବନେକକ ଦକ୍ଖେ ଅବେହି । ଦାଣୀଂ ଚେଉ ପେକ୍ଷିସ୍ମଂ ।

ମତ୍ୟଃ କୁଶଲାନ୍ତି ତ୍ଵଃ ପୁନରମୟବାଣ ମନରେ ସହ ପୁନଃ ପୁନରସକାର ମୌଷିଠି
ମାରାନି ତଥ ଅଗୀଦ କଟାଙ୍ଗ ଜୃଣଗବାଣେନ ଏନଃ ମହାବୀରମୟଃ ଜୃଣୟଶ୍ଶୀ କଣମତ୍ର
ତିଷ୍ଠ ବସମଳଗଣେତୋ ଗର୍ବା ପ୍ରତୀକ୍ଷାମହେ ତ୍ଵାଃ । ଶ୍ରୀ ବ୍ରତେତି ତବ ଶ୍ରୀ ତ୍ରତାରଣ୍ଟଶ୍ର
କାରଣଃ ପ୍ରଯୋଜନଂ ଚ ସର୍ବେ ଜାନନ୍ତୋବେତି ଭାବଃ । ଅମୟବାଣୀ ବଜ୍ରବାଧିଲାଗଃ
ଅମୟବାଣଃ କଲପର୍ଶଚ ପୁରୁଷକାରଃ ପୁରୁଷାର୍ଥ ସାଧକତ୍ଵଂ ପୁରୁଷାସିତହକୁ ॥ ୩୬୧ ॥

ଅପେହି ଆଜ୍ଞାନ ଆକାରମଂ ଗୋପନୈକ ଦକ୍ଷେ ଅପେହି ଇନ୍ଦାନୀମେବ ପ୍ରେକ୍ଷିଷେ ॥ ୩୬୨

ବିଲକ୍ଷଣ କ୍ଷମତା ଆଛେ ମତ୍ୟ, କିନ୍ତୁ କର୍ଦ୍ଧର୍ମ ସୁକ୍ରୋ ତୋମାର
କ୍ଷମତା ସାମାନ୍ୟ ନହେ ପୁରୁଷକାର ମୌଷିଠିବେର ମାର ବିଶିଷ୍ଟା
ହଇଯାଛିଲା, ଅତେବ ତୁମି ଅନୁଗ୍ରହ ପୂର୍ବିକ କଟାଙ୍ଗ କ୍ଲପ
ଜୃଣଗବାଣ ଦ୍ଵାରା ଏହି ବୀରାଭିମାନି ବ୍ୟକ୍ତିକେ ଜୃଣିତ କରିଯା
କ୍ଷଣକାଳ ଏହି ହାନେ ଅବହିତ କର, ଆମରା କିଞ୍ଚିତ ଅଗ୍ରେ
ଗିଯା ତୋମାର ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିବ ॥ ୩୬୧ ॥

ଆରାଧା । (ଅଗ୍ନୟେର ସହିତ ଅନୁଯା ପ୍ରକାଶ କରିଯା) ଅହେ !
ତୁମି ଆପନ ଆକାର ସଂଗୋପନ ବିଷୟେ ଦକ୍ଷତା ପ୍ରକାଶ
କରିତେଛ, ଯାହା ହଟକ ଏଥାନ ହଇତେ ଦୂର ହତେ ଦୂର ହତେ,
ଏଥିନି ଦେଖିତେ ପାଇବା ।

କୁର୍ମଃ । ସ୍ଵଗତଃ ସଂପ୍ରତି ମହାରିତଚାନ୍ଦିମେବ ମଂଲକ୍ଷାତେ ଲଲିତା ।

ପ୍ରକାଶଃ । ମାଧୁ ମାଧୁ ଲଲିତେ ସମୟାଭିଜ୍ଞାନି । ସମ୍ବନ୍ଧ ମୁଦ୍ରା
ବିବାଦଘଟାଃ ବିଘଟ୍ୟା ଘଟ୍ରଗବିତିଷ୍ଠସି ॥ ୩୬୨ ॥

ଲାଲିତା । ଛଳକେଳିଛିଲ୍ ଏସୋ ହର୍ଷିଲଦା ଲୁଡ଼ିମେତ ଓଟ୍-
କ୍ଷଣେ ନଳବାଣିଂ ଗଣେ ବିଅ ନ କଥୁ ସାରଗ୍ଗାହିଣିନିଂ ଗଣେ ॥ ୩୬୩ ॥

বিশাখা । সংভ্রগমভিনীয় । ললিদে মহাপমাদো মহাপমাদো
ললিতা । কিদিমো এসো ।

विशाखा । अहे कलहलोभुहदा विज्ञारिद धर्म विरघेहि ।

ଛଳ କେଲିବିଦନ୍ତ ଏବ ହଠିନ୍ତା ଲଞ୍ଛଡ଼ିମାତ୍ରାବଷ୍ଟେନୋ ବଜ୍ରବାନାଃ ଗଣ ଇନ ନ ଥିଲୁ
ନାରାତ୍ରାତ୍ତିନାଃ ବଜ୍ରବୀନାଃ ଗଣଃ ॥ ୩୬୩ ॥

ଲିଖେ ମହା ପ୍ରମାଦୋ । ମହାପ୍ରମାଦୋ ଜଳିତା କୀର୍ତ୍ତନ ଏଥ । ବିଶ୍ଵାଧୀ ଅଧିକଳହ ଲୋକପତା ବିଜ୍ଞାବିତ ଧର୍ମେ ବିରମ । ତୈର୍ଯ୍ୟାଜ୍ଞିକେଃ ସଂଦିଶ୍ୱ ପ୍ରେସିତଃ

କୁଷଣ । (ମନେ ମନେ) ସମ୍ପ୍ରତି ଲଲିତାର କୋଧ ଯେନ ମନ୍ଦ
ହଇୟାଛେ ଦେଖିତେଛି । (ପ୍ରକାଶ କରିଯା) ଲଲିତେ !
ନାଥୁ ମାସୁ, ତୁମ ସମୟ ଜୀବିତେ ପାରିଯାଇଁ, ଯେହେତୁ ମିଥ୍ୟା
ବିବାଦ ଘଟା ବିଘଟନ କରିଯା ସଟ୍ଟେ ଅବଶ୍ଵିତ କରିତେଛ ॥ ୩୬୨
ଲଲିତା । ହେ ଛଳକ୍ରୀଡ଼ା ବିଦନ୍ଧ ! ଗୋପଗଣ ଯେମନ ହଠ ମାଆ-
ବଲନ୍ଧୀ, ମାରଗ୍ରାହୀ ଗୋପିକାଗଣ ତଙ୍କୁ ନହେ ॥ ୩୬୩ ॥

ବିଶ୍ଵାର୍ଥୀ । (ସଂଭବ ଅଭିନଯ୍ୟ କରିଯା) ଲଲିତେ ମହାପ୍ରମାଦ, ମହା-
ପ୍ରମାଦ ॥

ଲଲିତା । କୌଦୁଶ ପ୍ରୟାନ୍ ।

বিশ্ব। অয়ি কলহ লোলুপতা বিশ্বারিত ধর্মে ! অর্থাৎ

তেহিং জশ্বিত্তিঃ সংবিসিষ্য পেসিদং অজ্ঞাণং জং হ-
বণিজং হেঅঙ্গবীণং হরষ্টীহিং তুষ্টেহিং কুলকষ্টআগং
বা দূষণআরিণি কামিজনে দ্রষ্টিক্ষেবোবি সবধা ন
কাদবো। ইতি নাসিকাত্ত্বে তজ্জনীমানাদ্য। হচ্ছি
হচ্ছি তুএ উগ উম্ভাত্তাএ ঘোহেণ ঘেহিং জেবু জপ্পন্তীএ
বছআলং বজণং বি সংমীসিদং ॥ ৩৬৪ ॥

ললিতা। বিশাদমভিনীয়। বিসাহে স্বৃষ্টু কধেসি সবৰং
অস্মাকং যৎ হবনীয়ং হৈয়ন্তবীনং হরষ্টীভির্ভুমাভিঃ কুলাঙ্গনানাঃ কুলকষ্টানাঃ
বা দূষণ কারিণি কামিজনে দ্রষ্টিক্ষেপোহপি সর্বথা ন কর্ত্ত্ব্যবঃ। হা ধিক্
হা ধিক্ ত্বয়া পুনরুত্ত্বয়া মোহন মোষমেৰ জলস্ত্বা বছকালং বচন সংমি-
শ্রিতঃ ॥ ৩৬৪ ॥

বিশাথে স্বৃষ্টু কথয়সি সর্বং মুঝয়া ময়া বিশ্বতং তচিষ্ঠযাত কিমপি

তুমি কলহ লালসায় ধৰ্ম্ম বিশ্বৃত হইয়াছ, অতএব ক্ষান্ত
হও, সেই যাজ্ঞিকগণ আমাদিগকে এই আদেশ করি-
যাচ্ছেন যে, তোমারা যখন আমাদের হবনীয় স্তুত
আনয়ন করিবা তৎকালীন কুল কামিনীগণের সতীত্ব
হারি' কোন দুষ্ট কামি জনের প্রতি দৃষ্টি নিক্ষেপ করিও
না। এই বলিয়া নাসাত্ত্বে তজ্জনী অর্পণ পূর্বক,
হা ধিক্ হা ধিক্ তুমি উম্ভাত্ত হইয়া মোহ বশতঃ বছকাল
যাবৎ বৃথা কথা বলিতেছ, এ কারণ তোমার বাঁক্য সংমি-
শ্রিত হইয়াছে ॥ ৩৬৪ ॥

ললিতা। (বিশাদ অভিনয় করিয়া) বিশাথে! ভাল কথা

ମୁଦ୍ରାଏ ବିଶୁଗରିଦଂ । ତା ଚିନ୍ତେହି ଏଥ କିମ୍ପ ନିକିନ୍ଦଂ ।
ବୁନ୍ଦା । ବିହସ୍ତ ଯଜ୍ଞପୁରୁଷଙ୍କ ବିଷ୍ଣୋରମୁଖରଣମେବ ମୁନୟଃ ସର୍ବା-
ଘବିଦ୍ୱିମନଂ ବ୍ୟାହରଣ୍ତି ତତଃ ଶ୍ରୀତାମସେ ॥

ଲଲିତା । ବିଶୁ ବିଶୁ ଇତି କୀର୍ତ୍ତ୍ୟନ୍ତୀ ନାମିକାମଭିଷ୍ପୃଷ୍ଠ କରଂ
ଷ୍ପୃଷ୍ଠି ॥ ୩୬୫ ॥

କୃଷ୍ଣଃ । ସମ୍ପ୍ରିତଃ । ଲଲିତେ ସତ୍ୟ ବିଦୂଷିତାମି ତଦତ୍ ତରମା
ସମ୍ମିଦ୍ଧେହି । ସଦ୍ୟ ଏବ ଦୋଷାଷ୍ପୃଷ୍ଠାଂ କରବାଣି ଭବତୀ
ମିତ୍ୟନୁସ୍ତତ୍ୟ ଭୁଜାଶ୍ଳେଷଂ ନାଟ୍ୟତି ॥ ୩୬୬ ॥

ନିକ୍ଷେତ୍ରଃ ॥ ୩୬୫ ॥

ଦୋଷୈରଷ୍ପୃଷ୍ଠାଂ ପକ୍ଷେ ଦୋଷା ଭୁଜେନ ଷ୍ପୃଷ୍ଠାଂ ॥ ୩୬୬ ॥

ବଲିତେଛ, ଆମି ମୁଦ୍ରା ହଇଯା ମକଳ ବିଶ୍ୱତ ହଇଯାଛି,
ଅତଏବ ଏବିଷୟେ କିଛୁ ନିକ୍ଷେତ୍ର ଆଛେ କି ନା ଚିନ୍ତା କର ॥
ବୁନ୍ଦା । (ଉସଂ ହାତ୍ୟ କରିଯା) ମୁନିଗଣ ବଲିଯା ଥାକେନ ଯଜ୍ଞ
ପୁରୁଷ ବିଶୁର ଶ୍ଵରଣେହି ମକଳ ପାପ ବିଦ୍ୱିମନ ହୟ, ଅତଏବ
ଏ ବିଶୁକେହି ଶ୍ଵରଣ କର ॥

ଲଲିତା । ବିଶୁ ବିଶୁ ଏହି ନାମ କୀର୍ତ୍ତନ କରିତେ କରିତେ
ନାମିକା ଓ କର୍ଣ୍ଣ ପର୍ଶ କରିଲେନ ॥ ୩୬୫ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ଉସଂ ହାତ୍ୟ କରିଯା) ଲଲିତେ ! ତୁମି ସତ୍ୟଇ ଦୂଷିତା
ହଇଯାଛ, ଅତଏବ ଶ୍ରୀତ୍ର ଆମ୍ବାର ନିକଟେ ଆଇସ, ତୋଥାକେ
ଏଥିନି ଦୋଷ ଶୂନ୍ୟ କରିବ, ଏହି ବଲିଯା ହଞ୍ଚ ପ୍ରସାରଣ ଅଭି-
ନୟ କରିଲେନ ॥ ୩୬୬ ॥

ললিতা । সসাধ্বসমপস্থত্য সানির্বেদগিব হন্ত হন্ত পর
কলঙ্গিলাবণ বিলাস সাহসিএণ কুলবালিআহং প্রফংসনে
দূষিদক্ষি ।

রাধিকা । শ্বিতং কৃত্বা । ললিদে অঙ্গ সঙ্গাদো তুঁশং অবেহি
জং রদহিণুঅ প্রফংস কলঙ্গিদাসি ॥ ৩৬৭ ॥

ললিতা । অই বিশেদং কুণ্ঠন্তীএ অলিঙ্গং চেচ এদং ভগিনং
মএ । কুদো মার্দিসীএ পাইবদা সির্টাণ্ডীএ প্রফংস

হন্ত পরকলত্ত ম্বাপন বিলাস সাতসিকেন কুলবালিকাহং স্পর্শে দূষিতাশ্বি ।
শ্বিতমিতি মদঙ্গ স্পর্শপিতু কাময়ৈবানয়া স্পর্শ পরাভোপি প্রথমং স্বীকৃত
গিতাভিপ্রায়াৎ । ললিতে অস্মৃৎ সঙ্গাং তুণমপেহি ষৎ রতহিণুক স্পর্শ
কলঙ্গিতাসি রতহিণুকঃ স্ত্রীচৌরঃ ॥ ৩৬৭ ॥

অঘি বিশেদং কুর্বত্যা অলিকমেব টদং ভগিনং ময়া কুতো মাদৃশ্বাঃ

ললিতা । (সভয়ে দুরগমন পূর্বক নির্বেদের সাহতই যেন)
অহো ! পরন্তীকে দুষিত করিতে সাহস করিও না,
আমি কুলবালা আমাকে স্পর্শ করিলে আমি দূষিতা
হইব ॥

ত্রীরাধা । (ঈষৎ হাস্য করিয়া) ললিতে ! তুমি আমাদের
নিকট হইতে শীত্র প্রস্থান কর, যে হেতু তুমি স্ত্রীচৌর
কর্তৃক স্পৃষ্ট হইয়া কলঙ্গিতা হইয়াছ ॥ ৩৬৭ ॥

ললিতা । অঘি ! আমোদ করিতে করিতে একটা অলীক
কথা বলিয়াছি, নতুনা আমার মত পতিপরায়ণা অয়ুরীর

ମହାମାହସେ ଏମୋ ଭୁଭ ଭୁଜଙ୍ଗମୋ ଉଥାତୁଃ ପହ ବେଦୁ ॥ ୩୬୮
ରାଧା । ଅଇ ଅମଚ ଭାଷିଗ ବିଶାଦଂ ବିଶାଦଂ ଚିଟ୍ଟ ଚିଟ୍ଟ କିନ୍ତୁ
ଭୁଥାଣାଟିଃ ତୁହ ତନୁରହାଇଃ ଚେଅ ସକ୍ରିତ୍ତଗଂ ତଣ୍ଡନ୍ତି
॥ ୩୬୯ ॥

ଲାଲିତା । ରତନାରୀକ ଶ୍ଵଟ୍ଟୁ କଥୁ ହି ଦଙ୍କି ଜଂ ତୁଏ ଦୂଷିଦଂ ଗଂ
ମଥୀଓ ଗଂ ପ୍ରକଂଶନ୍ତି । ଅଦୋ ନ ଦୁଃଖଂ ପଞ୍ଚଭିଃ ସହ ଭି
ଭଗିନୀ । ଜଧା ପାତ୍ରୀ ହୋଦି ତଥା କରେହି ॥

ପତିରତା ଶିଥିଶ୍ଚିନ୍ତାଃ ସ୍ପର୍ଶ ମହାମାହସେ ଏମ ଭୁଜ ଭୁଜଙ୍ଗମ ଉଥାତୁଃ ପ୍ରତବୃତ୍ତ ॥ ୩୬୮
ଅୟ ଅମତ୍ୟ ଭାଷିଗ ବିଜ୍ଞାତଃ ବିଜ୍ଞାତଃ ତିଷ୍ଠ ତିଷ୍ଠ । କୁତାଭ୍ୟାନାମି
ତବ ତମୁକହାଣ୍ୟେବ ମାକ୍ଷିଦ୍ଵଂ ତମ୍ଭନ୍ତି ॥ ୩୬୯ ॥

ରତନାରୀକ ମୁଠୁ କୁତିତାନ୍ତି ସଂ ହୃଦୀ ବିଦୃଷିତାଃ ମାଂ ମଥୋ ନ ସ୍ପୃଶନ୍ତି ।
ଅତୋ ନ ଦୁଃଖଂ ପଞ୍ଚଭିଃ ମହେତି ଭଗିତିର୍ଯ୍ୟା ପ୍ରକଟୀ ଭବତି ତଥା କୁରୁ ॥ ୩୭୦ ॥

ମିକଟ ଭୁଜ ଭୁଜଗ କି ଉଥାନ କରିତେ ମୟର୍ଥ ହୟ ? ॥ ୩୬୮ ॥
ଆରାଧା । ଅୟ ଅମତ୍ୟଭାଷିଗ ! ଜାନିଲାମ ଜାନିଲାମ,
ଥାକ ଥାକ, ତୋମାର ହର୍ଷୋଙ୍କଳ୍ପ ଲୋମ ମକଳଇ ନାକ୍ୟ
ଅଦାନ କରିତେଛେ ॥ ୩୬୯ ॥

ଲାଲିତା । ହେ ରତନାରୀକ ! (ହେ ଉପପତେ) ଆମି ଅତିଶୟ
ଦୁର୍ଥିତ ହଟିଲାମ, ଯେ ହେତୁ ତୋମା କର୍ତ୍ତକ ଦୂଷିତା ହେଯାତେ
ମୁଖୀମକଳ ଆମାକେ ସ୍ପର୍ଶ କରିତେଛେ ନା । ଅତ୍ରେବ
“ନ ଦୁଃଖଂ ପଞ୍ଚଭିଃ ସହ” ଅର୍ଥାତ୍ ପାଚ ଜନେର ସହିତ ଦୁଃଖ
ହୟ ନା, ଏହି ବାକ୍ୟ ଯାହାତେ ମଧ୍ୟମାଣ ହଇତେ ପାରେ ମେହି
ରୂପ କର, ଅର୍ଥାତ୍ ଆମାକେ ଯେମନ ସ୍ପର୍ଶ କରିଲା ତନ୍ଦପ
ମୁଖୀ ମକଳକେବେ ସ୍ପର୍ଶ କର ॥

କୃଷ୍ଣ । ଚମ୍ପକଳତେ ପଯୋଧରୋଜ୍ଜ୍ଵଳି ଦୀର୍ଘ ଶାଖେ ହୟଃ
ତମାଳଃ । ତଦେନଶାଲମ୍ୟ ପରିଫୁଲା ଭବ ॥ ୩୭୦ ॥

ଚମ୍ପକଳତା । ନକଞ୍ଚଂ କିଞ୍ଚିଦପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛଇଲ୍ ପୁଣେ ବି ଲଲିଦଂ
ଜେବ ଗିଲାଙ୍ଗ କରେହି । ଜଂ ନ ଶ୍ୟାନଃ ପତତ୍ୟଧ ର୍ତ୍ତି ବଅଣଂ
ସ୍ରୁଣୀଗଦୀ ।

ଲଲିତା ଅବି ଗାମ ପିତମହୀଃ ବିସାହଃ କଠିଗୋରଙ୍ପକୁ ସାହୋବ
ମୋହିଦଂ ଅଇରାଦୋ ପେକ୍ଖିମ୍ସଃ ॥ ୩୭୧ ॥

ଛବିଲ ପୁନରପି ଶଲିତାଦେବ ଶ୍ଲାନାଃ କୁକ । ନ ଶ୍ୟାନ ପତତ୍ୟଧଃ ଇତି ବଚନଃ
ଶ୍ୟତେ ଅପି ନାମ ପ୍ରିୟମଥୀଃ ବିଶାଖାଃ କଠିନୋକ ପଞ୍ଚଶାଖୋପଶୋଭିତାଃ ଅଚି-
ରାଏ ପ୍ରେକ୍ଷିଷ୍ୟେ । ଗଙ୍କେ ପଞ୍ଚଶାଖଃ ପାଣିଃ କଠିନଃ ଇତି ପୁରୁଷପାଣେଃ କାଟିଙ୍ଗ-
ସମ୍ବନ୍ଧମେବ ॥ ୩୭୧ ॥

କୃଷ୍ଣ । ଚମ୍ପକଳତେ ! ଏହି ପଯୋଧରୋଜ୍ଜ୍ଵଳି ଅର୍ଥାତ୍ ଗଗଣ ଶ୍ରାଣି
ଦୀର୍ଘ ଶାଖା ବିଶିଷ୍ଟ ତମାଳତରୁ, ଅତେବ ଇହାକେ ଅବଲମ୍ବନ
କରିଯା ଅଫୁଲା ହୁଏ ॥ ୩୭୦ ॥

ଚମ୍ପକଳତା । (କାପିତେ କାପିତେ କିଞ୍ଚିତ୍ ଦୂର ବର୍ତ୍ତି ହଇଯା)
ହେ ଛବିଲ ! ଅର୍ଥାତ୍ ଛେବଲା, ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଶୟନ କରିଯା ଥାକେ
ସେ କଥନ ନୀଚେ ପଡ଼େ ମା, ଏହି ବଚନ ଅମାନ ହେତୁ, ତୁମି
ପୁନରାୟ ମେଇ ଲଲିତାକେ ଦୂରିତା କର ॥

ଲଲିତା । ବୋଧ କରି ତୁମି ଅଚିର କାଲେର ମଧ୍ୟ ପ୍ରିୟ ସଥୀ
ବିଶଥାକେ କଠିନ ବିଶାଲ ପଞ୍ଚଶାଖାଯ ଉପଶୋଭିତା ଦେଖିତେ
ପାଇବେ, ପକ୍ଷେ କଠିନ ବିଶାଲ ହଞ୍ଚ ଦ୍ଵାରା ପରିଶୋଭିତା
ଦେଖିବେ ॥ ୩୭୧ ॥ .

কৃষ্ণঃ । বিশাখিকে তরঘালিঙ্গতা সুচায়া ভব তদিত
চম্পকলতেব মাভঙ্গমুপযাদীঃ ॥

বিশাখা । তুর্গমপসর্পন্তী কলঙ্গিনি ললিদে কধং বিদূময়তি
নিল্লজ্জঃ স্ময়ং দুষ্টঃ পরানপি ত্রি বঅণ পমাণং কাদুং
পটভাসি ॥ ৩৭ঃ ॥

তা স্তুপঅডং জ্ঞেব দে আউদং অলং অলিএণ বিল-
কথণ ভাবেণ । দিট্টিছাচ চিষ্ঠাউলান্ত অজ্ঞেষ অতকিদং
শ্রলুক্ষ্ম্য যোগ্গা কিদাসি তুমং দৈবেণ ।

তুরণ। বৃক্ষেণ পক্ষে তুরণেন ময়া যুনা । সুচায়া পক্ষে স্বকাস্তিঃ ॥ ৩৭২
তৎসু প্রকটমেব তুরাকৃতং অলং অলিকেন বিলক্ষণ ভাবেন দিষ্ট্যা চিষ্ঠা-
কুলাস্ত অস্মাস্ত অতকিতং শুক্ষ্ম যোগ্য কৃতাসি স্বং দৈবেন ॥ ৩৭৩ ॥

কৃষ্ণঃ । বিশাখে তুর কর্তৃক অলিঙ্গিতা হইয়া স্বনিঙ্গা হও,
কিন্তু চম্পকলতার ঘায় ভঙ্গদিয়া এস্থান হইতে প্রস্থান
করিও না । পক্ষে আমি যে যুবা আমাকে আলিঙ্গন
করিয়া স্বশোভিতা হও ॥

বিশাখা । (শীত্র গমন করিয়া) কলঙ্গিনি ললিতে ! কেন
আমাকে দূষিত করিতেছ, নিল্লজ্জ ব্যক্তি স্ময়ং দুষ্ট হইয়া
পরকেও দূষিত করে, তুমি এই বচন প্রমাণ করিতে
প্রবৃত্ত হইয়াছ ॥ ৩৭২ ॥

যাহা হউক, তোমার অভিপ্রায় সুন্দর রূপে বাস্ত
হইল, অতএব মিথ্যা অলীক ভাবের আর প্রয়োজন নাই,
কি মৌভাগ্যের বিষয় আমরা সকল চিষ্ঠা কুল হইলে
দৈব বশতঃ আমাদিগকে শুল্কমোগ্য করিয়াছ ॥

ଲଲିତା । କିଞ୍ଚିଦପର୍ଯ୍ୟ ତଃ ପ୍ରେକ୍ଷା ଦୃଗପରଂ କୁଞ୍ଚିତି

॥ ୩୭୩ ॥

କୁଷ୍ଠଃ । ସ୍ମର୍ତ୍ତା ରାଧାଂ ଦିଧୀର୍ଣ୍ଣ ବିଲୋଲାଙ୍କି ଲଲିତା ଲୋଚନ
ଭଙ୍ଗୀବାତ୍ୟା ବାଢ଼ମାନ୍ଦୋଲିତ ପାଣିପଲ୍ଲବୋହମି ତଦଦ୍ୟ
ନାରୋପଯ ସତ୍ୟ ମଯ ସାଭାସୂଯଂ ଚକ୍ରଃ ॥ ୩୭୪ ॥

ରାଧା । ସମାଧିବମଂ ବିଶାଖାମନୁସରନ୍ତୀ ମହି ପରିଜ୍ଞାହି ଆଭା-
ନ୍ତଃ ଚେତ । ଜଂ ରାହାଏ ମଲିଶେ ବିସାହା ମଲିଗା
ଭଣୀଅନ୍ତି ॥ ୩୭୫ ॥

ସତ୍ୟ ଇତି ସ୍ଵତ୍ସଥ୍ୟା ସମ୍ଭାବିତପ୍ରେତଂ ଅଭ୍ୟାସିତ୍ତାମି ତତ୍ତ୍ଵବୈବେତି ବିଚାରଯେତି
ଭାବଃ ॥ ୩୭୫ ॥

ମଧ୍ୟ ପରିଜ୍ଞାହି ଆୟାନମେବ ସନ୍ତ୍ରାଦାରୀ ମାଲିନୋ ବିଶାଖାମାଲିନୀ ଭଣ୍ୟତେ
ରାଧା ବିଶାଖରୋତ୍ତର୍ଯ୍ୟାନ୍ତିକି ଲଲିତାରୀଂ ବହିରଙ୍ଗତଃ ପ୍ରକଟମର୍ପିତି ॥ ୩୭୬ ॥

ଲଲିତା । (କିଞ୍ଚିଦ୍ଭୂରବାର୍ତ୍ତନୀ ହଇଯା) ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠକେ ଅବଲୋକନ
କରତ ମେତ୍ରପ୍ରାପ୍ତ କୁଞ୍ଚିତ କରିଲେମ ॥ ୩୭୬ ॥

ଶ୍ରୀକୁଷ୍ଠ । (ଈସନ୍ ହାସା ପୂର୍ବକ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଧରିତେ ଇଚ୍ଛା
କରିଯା) ହେ ଚଞ୍ଚଳାଙ୍କି ! ଲଲିତାର ନୟନ ଭଙ୍ଗିରୂପ ପ୍ରସଲ
ପରନେ ଆମାର କରପଲ୍ଲବ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନ୍ଦୋଲିତ ହଇତେଛେ
ଅତ୍ୟବ ଅଦ୍ୟ ସତ୍ୟ ସ୍ଵରୂପ ଆମାର ପ୍ରତି ତୁମ ଆର ଅସୂଯାର
ସହିତ ଚକ୍ରଃ ନିକ୍ଷେପ କରିଓ ନା ॥ ୩୭୪ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ସଭୟେ ବିଶାଖାର ନିକଟ ଗମନ ପୂର୍ବକ) ମଥ !
ଆପନାକେ ରଙ୍ଗା କର, ଯେ ହେତୁ ଲୋକେ ବଲିଯା ଥାକେ
ରାଧାର ମାଲିନ୍ତାଯ ବିଶାଖାଓ ମଲିନା ହଇଯାଛେ ॥ ୩୭୫ ॥

ଲଲିତା । ଅସି ଗନ୍ଧର୍ବରେ ଧୂତମୋଡ଼ିଲିଣୀ ଲୁଙ୍କଏଣ ଅଶୁଦ୍ଧ ଦ୍ୱା ତୁମଂ
କିମ ନଂ ପଞ୍ଚମୁହଁଃ ମୁକ୍ତିଅ ଏକଃ କୁରଙ୍ଗିତଃ ଶରଣଃ ଗଞ୍ଜନି
ତାମହ ଅଙ୍କଃ ଅଲଙ୍କରେହି ତୁରିଅଃ ସଙ୍କାଟିଲୋ ଭବିଷ ପଳା-
ଏହୁ ଏମୋ ॥ ୩୭୬ ॥

ରାଧିକା । କୁତୁକେନ ଭୁରିଣୀ ଜ୍ଞାନେନାଥିକ୍ଷପନ୍ତୀବ ସନ୍ତମ୍ ଗ୍ରିତ

ଅରି ଗାନ୍ଧର୍ବିକେ ଧୂର୍ତ୍ତମୌଲିନା । ଲୁଙ୍କକେନ ଅମୁଦ୍ରତା ଭଂ କଞ୍ଚାଦେନାଃ ପଞ୍ଚମୁଖୀଃ
ତାତ୍ତ୍ଵ । ଏକୀ କୁରଙ୍ଗିକାଃ ଶରଣଃ ଗଞ୍ଜନି ତମାଙ୍କଃ ଅଲଙ୍କୁଳ ଭରିତଃ ଶକାକୁଳୋ-
ଭୂତ୍ଵା ପଳାଯତ୍ତ ଏବ ଗନ୍ଧର୍ବଃ ସରତୋରାମ ସ୍ଥଗବୋ ଗବସଃ ଶଶ ଇତି ଗନ୍ଧର୍ବଃ ପାତ୍ରଟ
ପଞ୍ଚ ବିଶେଷ : ତତ୍ତ୍ଵ ପଞ୍ଚ ଗାନ୍ଧର୍ବିକା ପକ୍ଷେ ହେ ଗାନ୍ଧର୍ବିକେ ଲୁଙ୍କକେନ ମୁଗ୍ଧମୁନୀ
ଲୋଭିନାଚ । ପଞ୍ଚାନାଃ ସଥୀଜନାନାଃ ମଦୋ ମୁଖ୍ୟାଃ ପଞ୍ଚମୁଖୀଃ ଲଲିତାଃ ପକ୍ଷେ
ମିହତାର୍ଯ୍ୟାଃ ॥ ୩୭୬ ॥

ବିଶ୍ରାନ୍ତୋ ବିଶ୍ଵାମଃ ॥ ୩୭୭ ॥

ଲଲିତା । ଅସି ଗାନ୍ଧର୍ବିକେ ! ଧୂର୍ତ୍ତ ଶିରୋମଣି ବ୍ୟାଧିର ଅମୁ-
ଗାମିନୀ ହଇୟା କେନ ତୁମ ଏହି ପଞ୍ଚମୁଖୀକେ (ସିଂହିକାକେ)
ପରିତ୍ୟାଗ ପ୍ରବିକ କୁରଙ୍ଗିକାର ଶରଣାଗତ ହଇତେଛ, ଅତଏବ
ଆଇସ ଆମାର କ୍ରୋଡ଼ ଅଲଙ୍କୃତ କର, ତାହା ହଇଲେ ଏହି
ଗନ୍ଧର୍ବ ଅର୍ଥାତ ପଞ୍ଚ ପଳାଯନ କରିବେ ॥

ପକ୍ଷେ । ରାଧେ ! ତୁମ ଧୂର୍ତ୍ତ ଶିରୋମଣି ଲୁଙ୍କ ବାତ୍ତିର ଅମୁ-
ଗାମିନୀ ହଇୟା କେନ ଏହି ପଞ୍ଚ ସଥୀର ମଧ୍ୟେ ମୁଖ୍ୟା
ପଞ୍ଚମୁଖୀ ଲଲିତାକେ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଯା ବିଶାଖା କୃପ ହରି-
ଶ୍ଵର ଶରଣାଗତ ହଇତେଛ ॥ ୩୭୬ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଆନନ୍ଦ ସହକାରେ ବହୁ ବହୁ ଜ୍ଞାନ ଘାରା ତିରକ୍ଷାର

সংস্কৃতেন ॥

বিশ্র প্রয়াতিনি চিরাদুগ্রন্থ শুক্র
বিশ্রান্ত স্তুমিহ নঃ অগ্রহাদৈনৈষীঃ ।
লোভাদ্বৃতং যজি নিজং ব্যধুমোস্তদস্ত
কিং দূষযন্তাপি সতী স্ত্রপদে ন দেবি ॥ ৩৭৭ ॥

ললিতা । হক্ষি হক্ষি সহি বুন্দে ভণাহি কথং শুক্রা জৰিম্ সং ।
বুন্দা । ললিতে কৃতমেতয়া চিন্তার্চর্য্য়া নিকুঞ্জ মহাতীর্থে
রতিবল্লভ জাগর্য্যা ব্রতে প্রারক্ষে কা তাবদঘন্ত সন্তা-

সথি বুন্দে তথ কথং শুক্রাং ভবিষ্যামি ললিতে গশ্চ প্রত্যাসীদিতি সধ্যাক্ষে
ঙ্গ কথ্যস্তাঃ কিয়ান শুক্রঃ যুআকং সন্ধতঃ ॥ ৩৭৮ ॥

করিয়াই যেন ঈষৎ হাস্য পূর্বক সংস্কৃত ভাষায়)
হে বিশ্রাম্যাতিনি ! চিরকাল যাবৎ উপরোধ করিয়া
বিশ্রাম বশতঃ পরম শুক্র যে আমরা আমাদিগকে শীঘ্
গৃহ হইতে তুমি এ স্থলে আনয়ন করিয়াছ, এখন যদি
মোত বশতঃ নিজ ব্রত বিনষ্ট করিতে ইচ্ছা কর ক্ষতি
• নাই তাহাই হউক, একিষ্ট হে দেবি ! তুমি অন্ত সতীকে
দুর্বিত করিতেছ ইহাতে কি তোমার লজ্জা হইতেছে
না ? ॥ ৩৭৭ ॥

ললিতা । হা ধিক্ হা ধিক্, সথি বুন্দে ! বল দেখি কি
প্রকারে আমি শুক্রা হইব ॥
বুন্দা । ললিতে ! এ চিন্তায় প্রয়োজন নাই, নিকুঞ্জ মহা-
তীর্থে রতিবল্লভ জাগরণ নামক ব্রত আরম্ভ করিয়াছেন,

ବନ୍ଧାପି ।

କୁଞ୍ଚଃ । କେଳିକୁତୁହଲିତଙ୍ଗା କୁତଃ ସ କଷଣି ମହାରୋଣ୍ୟ ସଦଦ୍ୟ
ଶୁଳ୍କାର୍ଥମୁଦ୍ୟଗଃ ଖଲୁ ସାଧୀଯାନ୍ ॥

ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । ଲଲିଦେ ପେକ୍ଖ ପଞ୍ଚାମୀଦି ମଜ୍ଜାଖଣ୍ଡା ତା କହି
ଅଛୁ କେତ୍ତିଓ ହଲୁକୋ ତୁଙ୍ଗାଗଂ ସମ୍ବଦୋ ॥ ୩୭୮ ॥

ଲଲିତା । ହନ୍ତ ଦାନିକ୍ଷା ଜେଇବି ଅଙ୍ଗାଗଃ ପଞ୍ଚପାଇୟା ଚେଅ ଏଥ
ଜୁତା । ତହବି ତୁଙ୍ଗ ମୁହଂ ଅବେକ୍ଷିତ ଏସା ମଣିମୁଦ୍ଦିଆ
ଉବନୀଦୀ ଇତି ଚିତ୍ରାଙ୍ଗୁଲେ ରାକୁଷ୍ୟ ମୁଦ୍ରିକାଃ ପୁରତ୍ତା
ଦୁପନ୍ୟଶ୍ଵତି ॥

ହନ୍ତ ଦାନିକ୍ଷା ସଦ୍ୟପାଞ୍ଚାକଂ ପଞ୍ଚପାଦିକା ଏବାତ୍ ଯୁକ୍ତା ତଦପି ଯୁଦ୍ଧାନ୍ତଃ ଅପେକ୍ଷା
ଏବା ମଣିମୁଦ୍ରା ଉପନୀତା ପାଦିକା ଚତ୍ଵାରିଂଶଃ କପର୍ଦିକା ॥ ୩୭୯ ॥

ଆର ପାପେର ସନ୍ତ୍ଵାବନା ଭାଇ ॥

କୁଞ୍ଚ । ଆର କ୍ରୀଡ଼ା କୌତୁକେ କେନ ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟେ ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟ
ହଇତେଛି, ସେ ହେତୁ ଅଦ୍ୟ ଶୁଳ୍କ ଗ୍ରହଣେର ଉଦ୍ୟମେଇ ଶୁରୁତର ।
ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । ଲଲିତେ ! ଦେଖ ମଧ୍ୟାହ୍ନ କାଳ ଉପନ୍ଥିତ, ଅତ୍ରଏବ
ବଳ, ତୋମରା କତ ଶୁଳ୍କ ଦିତେ ସମ୍ଭବ ॥ ୩୮୦ ॥

ଲଲିତା । ହେ ଦାନିକ୍ଷା ! ଯର୍ଦ୍ଦିଚ ଆମାଦେର ପଞ୍ଚପାଦିକା ଅର୍ଥାଃ
ପଞ୍ଚାଶ ଗଣ୍ଡା କଡ଼ି ଦେଓୟା ଉଚିତ, ତଥାପି ତୋମାର ମୁଖ
ଅପେକ୍ଷା କରିଯା ମଣିମୟ ଅଙ୍ଗୁରୀ ଅଦାନ କରିତେଛି, ଏହି
ବଲିଯା ଚିତ୍ରାର ଅଙ୍ଗୁଲ ହଇତେ ଅଙ୍ଗୁରୀଯକ ଆକର୍ଷଣ ପୂର୍ବକ
ତୀରୁକୁଞ୍ଚେର ଅଗ୍ରେ ରାଖିଲେନ ॥

কৃষ্ণঃ । সব্যাজামৰ্ষঃ সথে ক্ষিপ্রঃ ক্ষিপ্তা মন্ত্রমৃদ্ধির্নি শুদ্ধেয়ঃ
মুদ্রিকা ॥

স্বলঃ । প্রক্ষেপ মুদ্রাভিনীয় মুদ্রিকাং করে সঙ্গেপয়তি
। ৩৭৯ ॥
ললিতা । সরোমঃ । বুল্দে দিট্ঠঃ তুএ জঃ দুলহা মণিমুদ্রিতা
পক্ষিতা ।

নান্দীমুখী । হলা জহ তস্ম গত গিহীণঃ অহিবইগো কুবের-
স্ম মহাচিন্তামণি মণীসিদেগ সাদুর পসারিদে হথে
ফুট কপদ্ধিতা নিক্ষেবো তহ জ্ঞেব এসো তুক্ষ ববহারো

। ৩৮০ ॥

বুল্দে দৃষ্টঃ ভয়া দুর্লভা মণিমুদ্রিকা প্রক্ষিপ্তা যথা তস্ত নব নিষ্ঠীনঃ
অধিপতেঃ কুবেরস্ত মহাচিন্তামণি মণীবিতেন সাদুর পসারিতে হস্তে ছিদ্র
কপদ্ধিকা নিক্ষেপ স্তৈবেষ মুছন্দ্য বহারঃ । ৩৮০ ॥

কৃষ্ণ । (ছল পূর্বক ক্রোধ প্রকাশ করিয়া) সথে ! এই
শুদ্ধ মুদ্রিকা শীত্র পর্বতাগ্রে নিক্ষেপ কর ॥
স্বল । (প্রক্ষেপ মুদ্রা অভিনয় করিয়া) অঙ্গুরীয়ক হস্তে
সংগোপন করিলেন । ৩৭৯ ॥

লগিতা । (ক্রোধের সহিত) বুল্দে ! তুমি দেখিলা ত,
এই দুর্লভ মণিমুদ্রিকা নিক্ষেপ করিল, নর্বনিধির অধিগতি
কুবেরের মহাচিন্তামণির অভিলাষে হস্ত পসারিত হইলে
তাহাতে ছিদ্র কপদ্ধিকা নিক্ষেপ যেমন হীয় তজ্জপই
ত্রৈমাদের বাবহার দেখিতেছি । ৩৮০ ॥

ଲଲିତା । ସ୍ଵଗତଃ । ଦୋଷଃ ଶ୍ରୟୁଷ୍ଟ ଉକ୍ତିଶିଦାଗଂ ଆସାମଣଂ
ଭଙ୍ଗୀଏ କରିମ୍‌ସଂ । ଇତି ପରିକ୍ରମ୍ୟ ଜନାନ୍ତକଃ । ହଲା
ରାହି ଅଧାରିହଃ ଦାଗଃ ବିଗା ଦୁଲ୍ଲହଃ ଅଙ୍ଗାଗଃ ଇଦୋ
ପଥାଗଃ । ତା ତୁହ କଞ୍ଚଟ୍ଟ ଠଦଃ ହାରଂଚେତେ ଶୁଳୁକୀ କରେନ୍ତା
ଇତି ବଲାଦିବ ହାରମୁତ୍ତାର୍ଥୀ ସନର୍ମ ଶ୍ଵିତଃ ॥ ୩୮୧ ॥

ଉକ୍ତିଶିଦେ କୀମ ଅଧିରାନ୍ତି ! ଏଷା ନିସିଟ୍ଟାଥା ମୋତ୍ତି
ଆବଲୀ ଦୁଦୀ କଷ୍ଟଃ ଅଲଃ କାଦୁଃ ଚଲିଦା । ତା ଅହିମାର
ସଜ୍ଜା ତୋହି ॥ ୩୮୨ ॥

ଦୁଯୋକୁଂକଟିତ୍ୟୋରାଖାନଃ ଭଙ୍ଗ୍ୟା କରିବେ ହଲା ରାଧେ ସଥାର୍ଥଃ ଦାନଃ ବିନା
ଦୁଲ୍ଲଭଃ ଅସ୍ମାକମିତଃ ଅଶ୍ରାନଃ ତତ୍ତଵ କଞ୍ଚିଷ୍ଟତଃ ହାରମେଷ ଶୁଳ୍କୀକୁର୍ମଃ ॥ ୩୮୧ ॥

ଉକ୍ତିଶିତେ କଞ୍ଚାବୀରାନ୍ତି ଏଷା ନିସିଟ୍ଟାର୍ଥୀ ମୌକ୍ତିକାବଲୀ ଦୂତୀ କୁକ୍ଷଃ ଅଶଃ
କର୍ତ୍ତୁଃ ଚଲିତା । ବିଶ୍ଵତ କାର୍ଯ୍ୟାଭାବୀ ସା ଦ୍ୱାଭ୍ୟାମେକତରେଣ ବା । ସୁଜ୍ଜୋଭୈ ସଟି-
ଯେଦେଷୀ ନିସିଟ୍ଟାର୍ଥୀ ନିଗଦାତେ । ତଦଭିମାରେ ସଜ୍ଜା ଭବ ॥ ୩୮୨ ॥

ଲଲିତା । (ମନେ ମନେ) ଏହି ଉକ୍ତିଶିତ ଜନବ୍ୟକେ ଭଙ୍ଗି
ଦ୍ୱାରା ଆଶ୍ରାମ ପ୍ରଦାନ କରି, (ଏହି ବଲିଯା ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବକ
ହତ୍ସାବରଣ କରିଯା) ହଲା ରାଧେ ! ସତ୍ୟଇ ଦାନ ବ୍ୟାତିରେକେ
ଆସାଦେର ଏ ସ୍ଥାନ ହିତେ ପ୍ରସ୍ଥାନ କରା ଦୁଲ୍ଲଭ ଅତ୍ରେବ
ତୋମାର କଞ୍ଚିତ୍ତ ହାର ଶୁଳ୍କାର୍ଥ ଅର୍ପଣ କରି (ଏହି ବଲିଯା
ବଳ ପ୍ରକାଶ ପୂର୍ବକଇ ଯେନ କଞ୍ଚିତ୍ତ ହିତେ ହାର ଅବତରଣ
କରତ ପରିହାମେର ସହିତ ଈମଃ ହାସା କରିଯା) ॥ ୩୮୧ ॥

ହେ ଉକ୍ତିଶିତ ! କେନ ଅଧୀରା ହିତେଛ, ଏହି ନିସିଟ୍ଟାର୍ଥୀ
ମୌକ୍ତିକାବଲୀ ଦୂତୀ, ଶ୍ରୀକୁକ୍ଷକେ ଅଲକ୍ଷତ କରିବାର ନିର୍ମିତ
ଚଲିଲ, ଅତ୍ରେ ଅଭିମାର ପିଷ୍ଯେ ସଜ୍ଜିତା ହୁଏ ॥ ୩୮୨ ॥

ରାଧିକା । ଅଯି ମଂଭୋତ ସଂରକ୍ଷଣ ଅଳଂ ଇମିଗା ଦୟା ଗଞ୍ଜି-
ରିମାରିଷ୍ଟେନ । ଏଥେ ବିବାଦ ମହାମହେ ଅଦକ୍ଷିଣା ବି ତୁମଂ
ଦକ୍ଷିଣାମି ନିର୍ମିଦ୍ଧା ପଳାଏ ସହିଚଂ ॥ ୩୮୬ ॥

ଲମିତା । କୁଷମଦେଶ୍ୟ ଘଟୁନାହ ଏମା ଅଗମଦା ମୋତ୍ତିଆବଲୌ
ଏହି ଉପର୍ମିହିଁ କିଦା । ଅଦୋ ପଦୋମେ ଶୁବସ୍ତୋବଣତ୍ରଣ ପୁଣେ
ତୁଅତୋ ମୋଆବହି ଦର୍ବା ।

କୃଷ୍ଣ । ସହର୍ଦ୍ଦ ହାରମାଦ୍ୟା ଦ୍ୱଗତଃ । ମୋହର ଶଞ୍ଚାଢୁମା
ଅଥି ମଂଭୋଗ ମଂବସ୍ତନି ଅଗମନେନ ଦୟା ଗଞ୍ଜିରମାରିଷ୍ଟେନ ଆଏ ବିବାଦ
ମହାମଥେ ଅଦକ୍ଷିଣାଗି ତୁ ଦକ୍ଷିଣା ନିର୍ମିତା ଶୁବସ୍ତୋବଣ ସଥାପିତଃ ॥ ୩୮୭ ॥

ଘଟୁନାଗ ଏବା ଅନର୍ଥା ଗୋକୁଳକାଳୀ ମାରା ଉପମିଦୀକୃତା । ପ୍ରମାଣୁପରିଦ୍ଵାରା
ଇତ୍ତାମରଃ । ଆତଃ ପ୍ରଦୋମେ ଶୁବସ୍ତୋବଣମେ ପୁନରୁତୋ ମୋଚିଯିବା
ଶୁବସ୍ତୋବଣ ପକେ ଶୁବସ୍ତୋବଣ ରାଧାରା ଉପନିଷଦ : ୩୮୮ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । ଅଯି ଶୁରତୀରକ୍ଷଣ ! ଆବ ଏ ପ୍ରାକାର ଦୟା ଗଞ୍ଜୀର
କାର୍ଯୋର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ, ଏ ବିବାଦ କମ ମହାମତେ ତୁମ
ଅଦକ୍ଷିଣା ହିଁଯା ସଥୀଗଣେର ସହିତ ପ୍ରଗ୍ରହ ଦାରୀ ଦକ୍ଷିଣା
ନିର୍ମାଣ କରିବେଛ ॥ ୩୮୯ ॥

ଲମିତା । (ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିଯା) ହେ ଘଟୁନାଗ !
ଏହି ଅସୁଲ୍ୟ ମୌର୍ଯ୍ୟକମାଳା ତୋମାର ନିକଟ ଗଛିତ ରାଧି-
ଲାୟ, ପୁନରାୟ ସକ୍ଷାତର ସମୟ ତୋମାକେ ଶୁବସ୍ତ ଅର୍ଥାତ
ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଅର୍ପଣ କରିଯା ଏହି ମାଳା ଗ୍ରହଣ କରିବ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ସହର୍ଦ୍ଦ ହାର ପ୍ରତିଶତ ପୃଷ୍ଠକ ଗଲେ ଅବେ) ମେହି ଏହି ଶଞ୍ଚ
ଚୂଡ଼େର ଚୂଡ଼ାମଣିକେ ନାୟକ ଅର୍ଥାତ ହାରେର ମଧ୍ୟବନ୍ତି କରା

ଚୂଡାମଣିରେ ନାୟକୀକୃତୋର୍ଧିତ ନଃ ମାନୁକମ୍ପ ନାର୍ଦ୍ଦେଶ
ପ୍ରଲମ୍ବାରିପୁଣୀ ରାଧିକାଟୈ ଅସାନ୍ତୀକୃତଃ । ତଦନେନ ଅମାଧୁନା
ପ୍ରତ୍ୟାଶା ବୌଜ୍ୟାଙ୍କୁ ବାନସ୍ଥତା ବିସ୍ତୃତା ଇତି ହାରେଣ ସ୍ଵକଞ୍ଚ
ଅସାଧ୍ୟତି ॥ ୩୮୪ ॥

ରାଧିକା । ଜନାନ୍ତିକଃ । ଲାଲିଦେ ପେକଥ ଭାଅଧେଯଃ ତ୍ରୈ
ମ୍ସିନୀଏ ଗୋତ୍ରିଆ ମଲୀଏ ।

ଲାଲିତା । ତୁହ ନିମେଲିଙ୍ଗ ଉଠ ରାହେ ଥନ ଶକ୍ତୁଂ ମୋତ୍ତିଆବଲୀ
ଶ୍ରଦ୍ଧା । ହରିମୋ ପିହରଇ ଚିଗର ତୁହ କହଗିଜୋ କହଃ
ଶତିମା ॥ ୩୮୫ ॥

ଲାଲିତେ ଗଣ୍ଠ ଭାଗଧେଯଃ ତଗନ୍ତିତା ମୌତ୍ତିକାବଲୀଃ ତବ ନିମେଥା ପୁନା ରାଧେ
ଶନ ଶକ୍ତୁଂ ମୋତ୍ତିକାବଲୀ ଶ୍ରଦ୍ଧା । ଏବେ ବିଚରଣି ଜନୟେ ତବ କଥନୀଯଃ କଥଃ
ରତିମା ॥ ୩୮୫ ॥

ଛଇଯାଛେ, ଏହି ଚୂଡାମଣିକେ ଅଲମ୍ବାନ୍ତରହଞ୍ଚା ବଲଦେବ ଅନୁ-
କମ୍ପାର ସହିତ ଶ୍ରୀରାଧାକେ ଅର୍ପଣ କରିଯାଛେନ ଅତ୍ୟବ
ମଞ୍ଚପ୍ରତି ଏହି ମୁଢାବଲୀ ଆମାର ପ୍ରତ୍ୟାଶା ବୌଜେରଅଙ୍କୁରାବନ୍ଧା
ଉଦ୍‌ପାଦନ କରିଯାଛେ, ଏହି ବଲିଯା ଓ ହାର ସ୍ଵୀଯ କଟେ
ଅର୍ପଣ କରିଲେନ ॥ ୩୮୪ ॥

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଚନ୍ଦ୍ରାବନ୍ଧ କରିଯା) ଲାଲିତେ ! ତପନିନୀ ମୌତ୍ତି-
କାବଲୀର ଭାଗ ଦେଖ ।

ଲାଲିତା । ରାଧେ ! ତୋମାର ଶ୍ରମନ୍ଦମ ଶକ୍ତୁକେ ସେବା କରିଯା
ଏହି ମୌତ୍ତିକାବଲୀ ଶ୍ରଦ୍ଧା ହଇଯାଛେ ଏ କାରଣ ହରିର ହୃଦ-
ଯୋପରି ବିରାଜ କୁରିତେଛେ ଅତ ଏମ ଏ ହାରେର ମହିଳା ନହେ,
ଏ କେବଳ ତୋମାରଇ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ମାତ୍ର ॥ ୩୮୫ ॥

রাধিকা । কুড়িনে অলং পলামেণ পেক্ষিত্তু ইদোব
পটুরং ভঙ্গুরাএ ভমৱ কলঙ্কিদাএ বনমালাএ সোহগঃ
লালা ইদং ইতি সংস্কৃতাশ্চিত্তা ॥ ৩৮৬ ॥

বিশুদ্ধাভিঃ সার্কঃ ব্রজহরিগনেত্রাভিরনিশঃ

ত্বগন্ধা বিবেসং কিগিতি বনমালে রচয়সি ।

তৃণীকুর্বিত্যাম্বান্ বপুরঘরিপো রাণিখিমদং

পরিমুজ্জোপাসঃ মহতি হৃদয়ে যা বিহুসি ॥ ৩৮৭ ॥

মধুমঙ্গলঃ । কল্লাণি ললিদে মহাবট্টবালদো তুক্ষেইঃ

কুটিলে অলং প্রলাপেন প্রেক্ষাতঃ ইতোপি প্রচুরং ভঙ্গুরায়া ভমৱ কল-
ঙ্কিতায়া বনমালায়া: সৌভাগ্য লীলাবিতমিতি । তত্ত্ব মৎ সৰ্বতঃ কোঢ-
স্তোতি বৃগা ঝাউয়া মাং পৌড়ফসীতি ভাগঃ ॥ ৩৮৬ ॥

বিশুদ্ধেক্ষি মহাভাবোৱাদেন মামনো নামাযঃ । বহুকং অত্তের্যাম
অযোগোহ্প প্রণলেৰ্যা বিধায়িতা ॥ ৩৮৭ ॥

কল্লাণি ললিতে মহাবট্টপালেন্ত যুআভিৱানন্দিতঃ তদেষ বুভুক্ষিতঃ

ক্রীরামাঃ । কুটিলে ! প্রলাপের অয়োজন নাই, ইহা অপে-
ক্ষাও ভমৱ কলঙ্কিত ভঙ্গুরা বনমালার প্রচুর সৌভাগ্য
লীলা বিলাস দেখ (এই বলিয়া সংস্কৃত ভাষায়) ॥ ৩৮৬

হে বনমালে ! তুমি কেন নিরস্তুর বিশুদ্ধ ব্রজাঙ্গনা-
দের সহিত সাক্ষাৎ বিবেষ বিধান করিতেছ, আমাদিগকে
তৃণ জ্ঞান করিয়া অঘরিপুর মন্ত্রক অবধি চরণ পর্যন্ত
আলিঙ্গন করত তদীয় বিশাল হৃদয়ে বিহারশীল হই-
তেছ ॥ ৩৮৭ ॥

ଆଗନ୍ତିଦେ । ତା ଏମୋ ବୁଝକ୍ଷିଦେ । ଏକାଏ ହେଉଥିବାନ ଗତ୍ରା ଏ ଶୁରୁ ଅ ଗଗଗରାଏ କାଅଥୋବିକାଅଥୋ କିଜ୍ଜଟ ॥ ୩୮୮ ବିଶାଖା । ହଂହୋ ଲୋଲୁହ ମା କ୍ରୁ ଏବଂ ଭଗାହ ମନ୍ତ୍ରତନ୍ତ୍ରଣୋ କିର ହେଉଥିବାଗଂ ଏଦଃ ॥ ୩୮୯ ॥

ମୁମ୍ବନ୍ଧଳଃ । ବିଶାଖେ ଧର୍ମା ଓ କ୍ରୁ ଜଣିଅ ବନ୍ଦନୀଓ ଜାହିଂ ଅପ୍ରପ୍ର ଏକବା ହୈଦନ୍ତବୀନ ଗଭରା ଶ୍ରଦ୍ଧର ଧର୍ମ୍ୟ । କାଯଦୋପି କାଯଙ୍କଳଃ କ୍ରିୟତାଃ । କାବେ ଚିଠିଟୋଟି ଚିନ୍ଦ ସତ ଧଗବୀତ ଏବ କଳାତ ପ୍ରାଗଦାଦିତି ଭାବଃ । ତେବେ ମୁଦ୍ରକରେ ଧର୍ମାଚ୍ୟତ ଦ୍ଵାପାରିତ୍ୟା ମଜ୍ଜାବନମେବ ଶ୍ରାଗମେତି ଦୋତତ୍ୱଃ ॥ ୩୮୮ ॥ ତେ ଲୋଲୁପ ମାଥରେ । କଣ ମନ୍ତ୍ରତନ୍ତ୍ରମଧ୍ୟ କିମ ହେଉଥିବାନମଧ୍ୟ ॥ ୩୮୯ ॥ ବିଶାଖେ ମହା : ମହୁ ଯାତ୍ରିକ ଆକଥା : ଯାତି : ଆଯ ଘର୍ଷଣାପ ଶତ ଆପିବମ ମୁମ୍ବନ୍ଧଳ । କଣାର୍ଥ ଲାଲିତେ ! ତୋମରା ମହାବଟପାଲଙ୍କ୍ରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ଆରାନ୍ତିତ କରିଯାଉ, ଅତଏବ ଏ ବ୍ୟାଙ୍ଗ ଶୁଦ୍ଧାତୁର, ଏକଟୀ ହୈଯନ୍ଦବାନ ଗର୍ଭି ଦାରୀ କାମନ ହିଲେ ଓ ଇହାକେ କାମନ କର ଅର୍ଥାତ ମଞ୍ଚପାତି ହିନ କାଯାତେ ଅବସ୍ଥିତି କରିତେଛେନ ନା ବିକ୍ଷ୍ଟ ସ୍ଵତ ଗର୍ଭିତେଇ ଅବସ୍ଥିତ ଆଛେନ, ସେ ହେତୁ ତନାତ ପ୍ରାଣ, ଅତଏବ ଆମାର କାଯାଧ ସ୍ଵତ ଗର୍ଭରୀ ଦ୍ଵାପନ କରିଯା ଆମାର ଜୀବନକେଓ ଦ୍ଵାପନ କର ॥ ୩୮୮ ॥

ବିଶାଖା । ଅହେ ଲୋଲୁପ ! ଆର ଏ କଥା ବଲିଓ ନା, ଏ ମନ୍ତ୍ର ତନ୍ତ୍ର ଯଜ୍ଞୀୟ ସ୍ଵତ ॥ ୩୮୯ ॥

ମୁମ୍ବନ୍ଧଳ । ବିଶାଖେ ! ମେଇ ଯାତ୍ରିକ ଆକଳୀଗମକେଇ ଧନ୍ୟ ବାଲିତେ ହ୍ୟ, ସେ ହେତୁ ତାହାରା ଦ୍ୱାଯ ଘୃହେ ଆପିରମ ଯଜ୍ଞ

ঘৰস্মি বিদং অঙ্গারস সতঃ উবেক্থিত তস্মি মিট্টিঘে-
হিং মৰে বল্লাভ ভুঞ্জাবিদা । তুঙ্গেহিং উণ পৱনস্মি সত-
তস্তগো জোগ্যেহিং বি নবনীজেহিং নবতস্তও বি একলো
এদো বি ন ভুঞ্জাৰী অদি ॥

কৃষঃ । ললিতে যদেষ মহাঘট্টেশ্বরস্য মসোপহারায় হারো
নিষ্ঠষ্ট স্তুতীৰ সমাগমনুষ্ঠিতঃ সাম্প্রতমুদ্যানচক্ৰবত্তি-
নোপাভিষ্ট শুল্কেন সপৰ্যাপৰ্যালোচ্যতাঃ ॥ ১৯০ ॥
ললিতা । সপ্রণয়ৱোষঃ তু এ জাণিত পত্রস্ত তা ন কথু
সত্রমুপেক্ষা তম্য শুষ্ঠু মিষ্টান্নেঃ মৰে বল্লবা ভোজিতাঃ । যুথাভিঃ পুনঃ
পৱ গৃহস্ত সপ্ততস্তো র্যোগৈরপি নবনীজৈতে ন'বতস্তকোণি এক এষোপি ন
ভোজ্যতে ॥ ২১০ ॥

তথা আত্মা প্রাপ্তাদি তত্ত্বান্ব খলু অযুক্তা এষা বিড়ম্বন কদর্থনা ইতি ।

উপেক্ষা করিয়া তাহারই উৎকৃষ্ট ঘিট্টান্ন দ্বারা সমস্ত
গোপগণকে ভোজন করাইয়াছেন, কিন্তু আশচন্য এই যে
তোমরা পৱ গৃহের সপ্ততস্ত যজ্ঞ-যোগ্য নবনীজ দ্বারা
নবতস্ত (ত্রাঙ্কণ) এই এক বাত্তিকেও ভোজন করাইতে
পারিলা না ॥

কৃষঃ । ললিতে ! এই মহাঘট্টেশ্বর আমাকে যে হার উপ-
হার দিয়াছ, তাহা অতি উত্তম হইয়াছে, কিন্তু সম্পূর্তি
উদ্যানরাজের অভিযত শুল্ক প্রদান করিয়া তাঁহার
পূজার অনুষ্ঠান কৰ ॥ ৩১০ ॥

ললিতা । (প্রণয় কোপের সহিত) তোমাকে জানিয়াই

ଅଜୁତ୍ତା ଏମା ବିଡ଼ିମନ କଦଥଣା ॥ ୩୯୧ ॥

ନାନ୍ଦୀମୁଗ୍ଧୀ । ମହାଦୀଶେଷ ଅପ୍ପଣେ ଅଭିମଦଂ ଦାଣଂ ଦୃଢଂ
କର୍ଜ୍ଜଟ । ଜହ ମଜ୍ଜଥୀ ଭବିତ ମେ ପରିଛିଜ୍ଜଇ ॥

କୃଷ୍ଣ । ନାନ୍ଦୀମୁଖ ସାମାକର୍ଣ୍ୟତାଃ ॥ ୩୯୨ ॥

ବଦିତୁବ୍ରଧିକନାର୍ଥ୍ୟା ପାରିଷଦ୍ୟା ଶ୍ରୀବାଗ୍ରେ
କଥମୁଚିତମଥେଷ୍ଟଂ କେବଳଂ ମେ ପରାଙ୍କି ।

ଯଥା ମନ୍ତ୍ର ଶ୍ରୀବୈଶ୍ଵରୀ ମନୋପାଦିତ ହରେଶ୍ୱର ଶ୍ରୀବର୍ତ୍ତନମାତ୍ରେ ପଦ୍ମମଗିତଃ ହତଃ ଟିଙ୍କ
ବଥା ଶ୍ରୀବୈଶ୍ଵରୀକନନ୍ଦ୍ୟ ଦ୍ୱୟା ବିଡ଼ିମନିତୁଂ ପ୍ରାପ୍ନେତି ଭାଗଃ ॥ ୩୯୧ ॥

ମହାଦାନୀଙ୍କ ଆଶ୍ରମୋହିତିମତଃ ଦାନଃ କପାତାଃ ଯଥା ମଧ୍ୟାତ୍ମି ତୁମ ଯଥା
ପରିଛିନ୍ଦ୍ୟାତେ ॥ ୩୯୨ ॥

ଆର୍ଯ୍ୟାଥା: “ପାରିଷଦ୍ୟା ସାମାନ୍ୟା ପରିଷଦୋତ୍ତୋହପି ଈତି ଜୟାଦିତଃ ।
ପରାଙ୍କି ଏକ ଦଶ ସତସେ ଶ୍ରୀବୈଶ୍ଵରୀମହାମଟ୍ଟାଦଶ ଯତ ଏକ ମଂଗୋତ୍ତବଃ ମପ୍ରକଳଶ ବିନ୍ଦୁ

ତୋମାର କାଛେ ଆଁମରାଛ ଅତ୍ରବ ଏ କୁପ ବିଡ଼ିମନ କରା
ଅୟୁକ୍ତ ନହେ ହର୍ଥାଏ ଆମି ତୋମାକେ ମୟୁଦ୍ୟ ଶ୍ରୀକ ପ୍ରଦାନ
କରିଲେ ଓ ତୁମି ହାର ଗାଛଟୀ ହେଇୟା ଆପନାର ଜୀବନୋପାୟ
ମାତ୍ରେ ପର୍ଯ୍ୟାନ୍ୟାନ କରିଯାଛ, ଅତ୍ରବ ତୁମି ସଥା ଶ୍ରେଷ୍ଠେ
ଆମାକେ ବିଡ଼ିମିତ କରିତେ ଉଦୟତ ହେଇୟାଛ ॥

ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । ଦାନୀଙ୍କ ! ଶ୍ରୀର ଅଭିମତ ଦାନ କି, ପ୍ରକାଶ କରିଯା
ବଲ, ଆମି ମଦ୍ସ୍ଵ ହେଇୟା ମୌଗାଂସା କରିଯା ଦିତାଛ ॥

କୃଷ୍ଣ । ନାନ୍ଦୀମୁଖ ! ଶ୍ରୀର କରନ ॥ ୩୯୩ ॥

ଆର୍ଯ୍ୟା ଶ୍ରୀବୈଶ୍ଵର ସଭାଷ ପରାଙ୍କ ପରିମିତ ସାମାନ୍ୟ ଆପନାର
ନିକଟେ ଆଛ, ଏ କଣୀ ନଳୀ ଅଧିକ, ଏକଣେ ତାହା ନାହିଁ

ইহ সদি তদভাবং বক্ষি কিং তত্ত্ব কুর্যাঃ

ভবতু গয়ি পরাক্র্যাঃ ল্যস্য শিক্তাঃ প্রযাস্ত ॥ ৩৯১ ॥

নান্দীমুখী । রঙ্গিল পুংগব চিত্তা তুল চিত্তানুবট্টিণী তা এসা
চেঅ শলুকাইদা ।

কুমঃ । তন্ত্রাপকণ্ঠবর্ণনী চিত্তা তদসৌ নাতিদুল্লভা । প্রবিশ্য
পৌর্ণমাসী ।

পৌর্ণমাসী । নাগর নাগরীমৃদ্ধাভিমিক্ত সত্ত্ব নিবন্ধ মহাস্পৃ-
ষ্টিষ্টিতি । পৰাক্র্যাঃ পরাক্রি মূল্যাঃ পক্ষে শ্রেষ্ঠাঃ রাদাৎ গুষ্ঠ উপনিদীকৃত্য
নতু পরাক্রি কনক উদ্ধান্ত তন্ত্রেন প্রযোজনঃ মিহোদিতি ভাবঃ । পুনাত্পুণ-
মিহীঃ ইত্যামরঃ ॥ ৩৯২ ॥

রঙ্গিল পুঞ্জ চিত্তা তন্ত্রানুবট্টিণী তদেয়ের শুক্রোচিত্তা । চিত্তেনি
পক্ষমূল কনিষ্ঠহাত সৈব নান্দীমুখ্যা ওথা বক্তুং শক্তা নতু লিঙ্গাদ্যাঃ ইতি
ভীঃ ॥ ৩৯৩ ॥

আপনি সদি এ রূপ বলেন কাহা হইলে আর্মি কি করিব,
যাহা হউক আপনি ত্রীরাধাকে আমার নিকট গৃছিত
ব্রাখ্যন, অপশিক্ত শুলি চালিমা মাটক ॥ ৩৯৩ ॥

নান্দীমুখী । হে রঙ্গিল শ্রেষ্ঠ ! চিত্তা তোমার চিত্তানুবট্টিণী
অর্থাৎ মনোহরুগামিনী অতএব এই চিত্তাই তোমার
শুল্কের উপযুক্তি ॥

কুমঃ । চিত্তা তন্ত্রাগ্রবর্ণনী, এ আর দুল্লভা নহে ॥

পৌর্ণমাসী । (প্রাবেশ করিয়া) তে নাগর ! তে নাগরী
রাজ ! তুমি যাহার প্রতি মহত্ত্ব আশা নবন্ধ করিয়াছ,

হোনি তাং কিল পরার্কেনাপি দুর্ভ'তা মনর্থামেব
জানীহি ।

কুঞ্চঃ । সাপত্রপমভিবাদ্য ভগবত্তি কেবলঃ শুল্ক বিত্তানা
সুপলক্ষয়ে গৃহীতাগ্রহোষ্মি নতু কাকিনী পাদমৃল্যানাং
ভবেদঘোপীনাং ॥ ৩৯৪ ॥

রাধিকা । ভগবদি দিষ্টিআ বিড়ম্বণমূল রাসিণো পারং অঙ্গেহিং
দিষ্টং । জৎ সংয়ং এথ তত্ত্ব হোর্দী সমাহাদা ॥
পৌর্ণমাসী । জন্মান্তরকং ॥ ৩৯৫ ॥

দানীক্রুষ্ট প্রসভমনুরী কৃতামানোকুরাণাং

ভগবাঽ দিষ্টাঽ বিড়ম্বনামূলাশেঃ পারমাণবি দৃষ্টঃ যৎ স্ময়মূল তত্ত্ব চৰণী
সমাগতা ॥ ৩৯৫ ॥

অনুবাদকৃতা অনন্তীকৃতা মানোকুরাণাং গৰোজ্ঞতানাং শাশ্বতোরি হে
তহাকে সাঁড় করিতে পরিবে না, নিষচয় ইনি অমৃল্যা
জ্ঞানিও ॥

কুকু । (সলজেজ প্রণাম করিয়া) ভগবত্তি ! কেবল শুল্ক
বিদ্ব প্রাপ্তির নিমিত্ত একপ আগত করিতেছি, কিন্তু
আপনার পঞ্চব্রাটক মূলা শালিনী গোপীদিগের নির্মান
অচে ॥ ৩৯৫ ॥

ক্ষীরাধা । ভগবত্তি ! আমরা বিপদ সমুদ্রের পার দেখিতে
পাইলাম, যেহেতু স্বয়ং ভগবত্তি আপনি এখানে আসিয়া
উপস্থিত হইয়াছেন ॥ ৩৯৫ ॥

পৌর্ণমাসী । (তস্তানন্দন করিয়া) হে কৃশোদরি ! জগৎ কৃপ

ଦାନ ବିଶ୍ୱ ପ୍ରକଟମଟବୌ ମଣଳାଥଗୁଲମ୍ୟ ।

ସଂରକ୍ଷାନାଃ କଲହଲହରୀଲୁକ୍ତା ଦୁର୍ମୁଖୀନାଃ

ପାତଃ ଶାତୋଦରି ନ ଭବିତାକିଂ ବିଡ଼ସ୍ଵାମୁର୍ଧୌ ବଃ ॥ ୩୯୬ ॥
ଲଲିତା ! “ଭଗବନୀ ପେକ୍ଖ ଦୁଲ୍ଲହୋ ହାରୋ ଅକ୍ଷେହିଂ ଦିଶୋ
ତହଣି ଏ ମୁକ୍ତି ଅଙ୍ଗ ॥ ୩୯୭ ॥

ପୋର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଲଲିତେ ପଶ୍ୱ ଭବତୀନାଃ କଲହ କୁଟ କଷାଯେଣ
ପାଟଲିତ ଚିତ୍ତ ଦୁକୁଳଃ ଅତିକୁଳ ଇବ ଶିଥଗୁଚ୍ଛ ସ୍ତିର୍ତ୍ତାତ
ତଦଦୟ ବିନା ପ୍ରଯୋଗହାର ମହାର୍ୟମଂରଣ୍ଣ ଡମ୍ବରୋ ହସୋ

କଶୋଦରି ॥ ୩୯୬ ॥

ଭଗବତି ପଶ୍ୱ ଦୁଲ୍ଲଭୋ ହାରୋହ୍ସାଭିଦ୍ଵଜ ସ୍ତରପି ନ ମୁଚ୍ୟାମହେ ॥ ୩୯୭ ॥

ପାଟଲିତଃ ଶେଷ ରକ୍ତିଭୃତ । ଏତଚିତ୍ତଶ୍ରୀ ଅତଃ ଶୁଦ୍ଧତାଃ ମନ୍ତ୍ରିତ ଯୁଦ୍ଧ
କଲହ କୁଟହତହୁଚ ଶେଷ ରକ୍ତଶମିତାର୍ଥ । ଶିଥଗୁଚ୍ଛଃ ପ୍ରଯନ୍ତ ବସ୍ତନଃ ପଞ୍ଚେ
ପ୍ରୟାବା ଉପହାରଃ ବିନା ଅହାର୍ୟଃ ତାଙ୍ଗସିତୁମଶକଃ ମଂରଣ୍ଣ ଡମ୍ବରୋ ଯତ୍ତ ସଃ

ଅଟ୍ଟବୀ ମଣ୍ଡଲେନ୍ଦ୍ର ଦାନୀନ୍ଦ୍ରେର ବିଶ୍ୱଶ୍ରକାଶ ଦାନ ଅନ୍ତିକାର
ନା କରିଯା ଗର୍ବବୋନ୍ନତ, ତୁଙ୍କ ଓ କଲହକାରିଣୀ ତୋମାଦେର
କି ବିଡ଼ମ୍ବନା ସମୁଦ୍ରେ ପତନ ହଇବେ ନା ॥ ୩୯୬ ॥

ଲଲିତା ! ଭଗବତି ! ଦେଖୁନ ଆମରା ଦୁଲ୍ଲଭ ହାର ଅର୍ପଣ
କରିଯାଛି ତଥାପି ଆମାଦିକେ ମୁକ୍ତ କରିତେଛେନ ନା ॥ ୩୯୭
ପୋର୍ଣ୍ଣମାସୀ । ଲଲିତେ ! ଦେଖ ତୋମାଦେର ପ୍ରବଳ କଲହେର
କମାଯ ବର୍ଣ୍ଣ ପିଶୁଚ୍ଛ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେର ଚିତ୍ତରୂପ ଦୁକୁଳ ରକ୍ତବର୍ଣ
ହସ୍ୟାଯ ପ୍ରତିକୁଳ ହଇଯାଛେ ଅତଏବ ପ୍ରିୟାର ଉପହାର

ମନ୍ଦ୍ରୀ ୩୯୮ ॥

ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । ତଅର୍ଥଦ ଆଶବେଦି ଇମାଣଂ ଗଜରେ ଏହଂ ଭାରଂ
କା କୃଷ୍ଣ ବହିମୁଦ୍ଦି ॥ ୩୯୯ ॥

ପୋର୍ଣ୍ଣମାଦୀ । ଯା ପଞ୍ଚମୁ ସରୋଜାଙ୍କୀ ପରମାରାଧିକା ଭବେ ।
ଧୀରା ଦୈଵାସ; ବିଜେତ୍ରୀ ଧୂରୀଗା ରାଧନେ ଧୂର ॥

ଲଲିତା । ଅନାଗିବ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କା ରାଧିକାଃ ପଶ୍ୟନ୍ତୀ ଦୃଗ୍ଭୂତଂ କୃଣ୍ଵତି ।

ମନ୍ଦ୍ରୀ ଧୀରଃ ॥ ୩୯୮ ॥

ଭଗବତି ଆଜଳାଯ ଆମାଂ ମଧୋ ଏହଂ ଭାରଂ କା ଖମୁ ବକ୍ଷାତି ବୋଚୁ
ପାରିମାତ୍ରୀତାର୍ଥଃ ॥ ୩୯୯ ॥

ଯା ପଞ୍ଚମୁ ମଧୋ ପରମାବାଦିକା ପରମାବାଦନ ଘୋଗା । ଭ୍ରତୀତାର୍ଥଃ । ପକ୍ଷେ
ପଦଃ ଶ୍ରେଷ୍ଠ: ପ୍ରେମମରଃ ମାରଃ କର୍ମପତ୍ରେନ ଆରାଧିକା । ତେବେଂ ପାଦଯିତ୍ରୀ ପକ୍ଷେ

ବାର୍ତ୍ତରେକେ ଏ ଧୀର ଅକ୍ରୋଧ ତହିବେନ ନା ॥ ୩୯୮ ॥

ନାନ୍ଦୀମୁଖୀ । ଭଗବତି ! ଆଜତା କରନ ଇହାଦେର ମଧ୍ୟେ ଏ ଭାର
ବହନ କରିତେ କେ ପାରିବେ ॥ ୩୯୯ ॥

ପୌର୍ଣ୍ଣମୌ । ଏହି ପଞ୍ଚଜନେର ମଧ୍ୟେ ଯିନି ପଦ୍ମନାଭନୀ
ପରମ ଆରାଧନୀୟା ଏବଂ ଧୀରା, ଏହି ଭାର ବହନେ ତ୍ବାହାକେଇ
ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟା ଜାନିବା ଅର୍ଥାଂ ଏ ବିଷୟେ ଶ୍ରୀରାଧାଟି ଭାର ବହନେ
ସମ୍ମର୍ଥୀ ॥

ଲଲିତା । (ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି-
ପାତ କରିଯା ନେତ୍ର ସଙ୍କୁଚିତ କରିଲେନ) ଶ୍ରୀରାଧାର ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି-

ଶ୍ରୀରାଧା । (ଚିନ୍ତା ଅଭିନଯ କରିଯାଇ ଯେନ) ବୁନ୍ଦାର କର୍ମଶୂଳେ

রাধিকা । চিন্তামিদ নাটয়ন্তি বৃন্দা কর্ণমূলে লগতি ॥ ৪০০ ॥
 বৃন্দা । ভগবতি বেদিগধ্যমেদং নিবেদয়তি । হন্ত বিশ-
 বেদিনি অপঞ্চিত চারু চাতুরী চমৎকৃতিঃ ললিতামেবাত্র
 গহাশঙ্কটে নিরটক্ষয়দালিঘুলং কেবলমসো প্রতীক্ষায়া
 স্তবানুজ্ঞাঃ প্রতীক্ষমাণা সমক্ষমবত্তিষ্ঠতে ॥ ৪০১ ॥

ললিতা । শ্মিতং কৃত্বা হিঅঅ রঅণস্ম বিজআক্ষ সংবৃতে
 অলং ইমাত্র হঠরঞ্জ রকখা এ ॥

পৌর্ণমাসী । নাযুক্তমুক্তং ললিতয়া ॥ ৪০২ ॥

শ্রেষ্ঠা রাধিকা ইতি ॥ ৪০০ ॥

আলিমগুলং কর্তৃ নিরটক্ষয়ৎ নিরনেষীৎ অসো ললিতা প্রতীক্ষায়াঃ
 পূজ্যায়াঃ পূজা প্রতীক্ষা ইত্যামরঃ ॥ ৪০১ ॥

শ্মিতমিতি তদনহিথা সমুদ্বাটনার্থং হৃদয় রত্নস্ত বিজয়ে সংবৃতে অলমনয়া
 হঠরঞ্জ রকয়া ॥ ৪০২ ॥

বলিলেন ॥ ৪০০ ॥

বৃন্দা । ভগবতি ! বেদিগধ্যা অর্থাৎ শ্রীরাধা এই নিবেদন
 করিতেছেন যে, হে বিশ্ববেদিনি ! যিনি মনোহর চাতুরী
 চাতুর্য চমৎকৃতি প্রকাশ করিয়াছেন, সেই ললিতাই এই
 গহাশঙ্কটে শুল্ক রূপে নির্ণীত হইয়াছেন, ইনি পূজ্যতমা,
 কেবল অশ্পনার অনুজ্ঞা প্রতীক্ষা করিয়া সম্মুখে উপস্থিত
 আছেন ॥ ৪০১ ॥

ললিতা । (জৈষৎ হাস্ত করিয়া) হৃদয় রত্নের জয় হইতে
 আরম্ভ হইলে, আর স্থান ছাল রঞ্জ রক্ষার প্রয়োজন নাই ॥
 পৌর্ণমাসী । ললিতা অযুক্ত কথা বলে নাই ॥ ৪০২ ॥

আধিকা । কিঞ্চিদ্বৈরিব ভঅবদি পদীদ পদীদ ইমস্মিৎ
দুরন্ত বসনে কঠোর ঘটিবালহথে মা কখু কাদোৱা পইদি
দক্খিণো এসো জণো স্বলুক্কী অদু ! ইতি সংস্কৃতেন
॥ ৪০৩ ॥

অস্যত্যেষ গিরেং কুরঙ্গ কুহরে কুষ্ণেভুজঙ্গাগ্রণীঃ
স্পৃষ্টো যেন জনঃ প্রয়ীতি বিষমাং কামপ্যসাধ্যাং দশাং ।
নাভদ্রং নচ ভদ্রমাকলয়িতুং শক্তোস্মি দৃষ্টিছটা
মাত্রেণাম্য হতাহগিছনি কৃতঃ প্রফেস্তু মত্রাপি মাং ॥
ইতি লীলয়া শুকং রুদতী পাদোপকণ্ঠে লুঠতি ।

অশ্মিন্ দুরন্ত বাসনে কঠোর ঘটিপাল হস্তে মা খলু কাতরঃ প্রকৃতি দর্কিণ
এষ জনঃ শুকাত্মং ॥ ৪০৩ ॥

ভাম্যতীতি কামপৌতি অনাদ্যর্থমিতি দৃষ্টিছটা মাত্রেণত্যাদিতি শুচি-
বয়কঃ স্বপ্নেমৈব ভঙ্গী পক্ষে বাষ্পিতঃ ॥ ৪০৪ ॥

শ্রীরাধা । (কিঞ্চিং উচ্চ করিয়াই যেন) ভগবতি ! এই
দুরন্ত বিপদে ঘটিপালের হস্তে কাতর না হইয়া সরল
এক জনকে শুল্কার্থ প্রদান করুন (এই বলিয়া সংস্কৃত
ভাষায়) ॥ ৪০৩ ॥

এই পর্বতের কুরঙ্গ গহ্বরে কুষ্ণ রূপ ভুজঙ্গ শ্রেষ্ঠ
ভ্রমণ করিতেছে, এ যে জনকে স্পর্শ করে সে অসাধ্য
বিষম দশা প্রাপ্ত হয়, আমি ভদ্রাভদ্র কিছুই বিবেচনা
করিতে পারিতেছি না, ইহার দৃষ্টিমাত্রে যত প্রায় হই-
য়াছি অতএব এ অবস্থাতেও আমাকে শুল্কার্থে নিক্ষেপ
করিতে ইচ্ছা করিতেছ, এই বলিয়া ছলে শুক রোদন
করিতে করিতে পাদ সমীপে লুঁঠিত হইতে লাগিলেন ॥

পৌর্ণমাসী । ভুজাভাবাশ্চিমা বৎসে মা রোদনং কৃথাঃ ।

সর্বমিদং তে শুভোদৰ্কং ভবিষ্যতি ॥ ৪০৪ ॥

কৃষঃ । ভগবতি সত্যং ভাগধেয় ভাগশ্চি যদত্র সাধীয়নি
সময়ে তবোপস্থিতি ব্যুৎ । ততঃ স্বীকৃত শুল্কমেবাভ্যান
অবধারয়ামি ॥ ৪০৫ ॥

পৌর্ণমাসী । জনান্তিকং । রামণীয়কনিধে রমণীমণিরেব
তনোপকষ্টস্থল শোভনী ব্যুৎ কিমন্যেন কল্পনা শুল্কেন
॥ ৪০৬ ॥

কৃষঃ । সানন্দ আত্মগতং । দিঙ্কা মদভীষ্টা শুল্কী কৃতা
ভগবত্যা রাধিকা । একাশং । ভগবতি সত্যমস্ত মেদুর
সাধীয়নি সমীচীনে সময়ে স্বীকৃত শুল্কং প্রাপ্ত শুল্কং ॥ ৪০৫ ॥
রমণাঃ শ্রীরাধায়াঃ শগিঃ শঙ্খচূড়রত্নঃ হারনায়কীভৃতঃ ছেষেণ স্তৰৱত্তঃ
বাধৈন ॥ ৪০৬ ॥

মন্ত্রঃ শিঙ্গঃ মহান् রাগ আকৃষণং প্রেমাচ তন্ত কৌমুদী ডখবেণ করথি-
পৌর্ণমাসী । (ভুজব্য দ্বারা আলিঙ্গন করিয়া) এ সমুদ্যায়
তোমার উত্তর কালৈর নিমিত্ত স্বৃথপ্রদ হইবে ॥ ৪০৪ ॥

কৃষঃ । ভগবতি ! সত্য আমি ভাগ্যবান् হইলাম, যে হেতু
এই সমীচীন সময়ে আপনি আসিয়া উপস্থিত হইলেন,
অন্ত এব আমাকে প্রাপ্ত শুল্ক অবধারণ করিলাম ॥ ৪০৫ ॥

বৈর্ণবঃ । (হস্তাবরণ করিয়া) রমণীয়নিধির রঞ্জনীমণি ই
চ্ছামার উপকষ্ট স্থানের শোভাদায়নী হইয়াছেন, অন্য
শুল্কে প্রয়োজন নাই ॥ ৪০৬ ॥

(এ মন্ত্র সহিত মনে মনে)
ভগবতী আমার
চুরুপ শ্রীরাধাকে শুল্কার্থ নিযুক্ত করিতেছেন, ইহা

ମହାରାଗ କୌମୁଦୀ ଡନ୍ତର କରମ୍ଭିତଶ୍ଚ ରମଣୀରଙ୍ଗମ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ
ଭଗବତ୍ୟାଃ ପ୍ରସାଦବୀଥିମନ୍ତ୍ରରେଣ ନାନ୍ୟା ସୁତ୍ତିରଭିବର୍ତ୍ତତେ
॥ ୪୦୭ ॥

ପୌରମାସୀ । ସନଶ୍ଚସ୍ଥିତଃ । ନାଗରେନ୍ଦ୍ର ମୟା ଚିନ୍ତାମଣିରିଯଃ
ଅନ୍ତତଃ ଭବତାତୁ କାନ୍ତାମଣିରବଧାରିତା ॥ ୪୦୮ ॥
କୃଷ୍ଣଃ । ସଲଜ୍ଜ ଶ୍ଵିତଃ । ଭଗବତି ମଦିଗରାମପ୍ରତ୍ରେବ ବିଶ୍ଵାସ୍ତିଃ ।
ମଦେକଶ୍ଚ ଲଳନା ଲଳାମମ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ଭବ୍ୟ ପାରିଷଦାଃ ସାଚିବ
ବିଦ୍ୟା ସମ୍ପଦେବ ହେତୁରାସୀଃ ॥ ୪୦୯ ॥

ତତ୍ତ୍ଵ ସୁତ୍ତିଶ୍ଚ ॥ ୪୦୭ ॥

ଚିନ୍ତାମଣିଃ ହାରନାୟକୀ କୃତା ନତୁ ରାଧାକୃପେତ୍ୟର୍ଥଃ । କାନ୍ତାମଣି କାନ୍ତିବ
ମଣିରିତ୍ୟର୍ଥଃ ॥ ୪୦୮ ॥

ଅଦ୍ଵୈବ ଚିନ୍ତାମଣାମେବ ରାଦ୍ମେବ ଚିନ୍ତାମଣିରିତି ଭାବଃ । ଲଳନାକୁ ଭୃମଣ
ଭୂତାମ୍ଭା ରାଧାରା ଇତ୍ୟର୍ଥଃ । ଶାରିଷଦ୍ୟା ନାନ୍ଦିମୁଖୀଃ ॥ ୪୦୯ ॥

ଅତି ମୌଭାଗ୍ୟେର ବିଷୟ । (ପ୍ରକାଶ କରିଯା) ଭଗବତି !
ଏହି ସ୍ତିର ଅର୍ଥ କୌମୁଦୀ ସମୁହ ସୁତ୍ତ ରମଣୀରଙ୍ଗେର ପ୍ରାଣ୍ପି
ପକ୍ଷେ ଆପନାର ଅଳୁଗ୍ରହ ଭିନ୍ନ ଅନ୍ୟ ସୁତ୍ତି ନାହିଁ ॥ ୪୦୭ ॥
ପୌରମାସୀ । (ସପରିହାସ ଚାନ୍ଦ ପୂର୍ବକ)
ନାଗରେନ୍ଦ୍ର ! ଆମି ଇହାକେ ଚିନ୍ତାମଣି ଅର୍ଥାଂ ହାରେର ମଧ୍ୟଗତ
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ରତ୍ନ କୁପେ ଅନ୍ତତ କରିଯାଛି, ରାଧା ବଲିଯାତ ସ୍ତିର କରି
ନାହିଁ, ତୁମ୍ୟ ଇହାକେ କାନ୍ତାମଣି ବଲିଯା ଅବଧାରଣା କରିଲୁ
॥ ୪୦୮ ॥

କୃଷ୍ଣ । (ଲଜ୍ଜାର ସହିତ ଈସ୍ୟ ହାଶ କରିଯା) ଭଗବତି ! ଏହି
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଇ ଆମାର ବାକେୟେ ବିରାମ ହଇଲ । ଯେ ହେତୁ ଏହି
ଶ୍ରୀ ରତ୍ନର ପ୍ରାଣ୍ପି ବିଷୟେ ଆପନାର ସଭାର ମନ୍ତ୍ର ବିଦ୍ୟା
ସମ୍ପନ୍ତିଇ କାରଣ ହଇଯାଛେ ॥ ୪୦୯ ॥

পূর্ণমাসীঃ চাতুরী বিদ্যা যথোপাধ্যায় কৃতং বৈলঙ্গা বৈত-
বেন। চিন্তামণি লাভ এবাবশ্যং কান্তামণি লাভায়
কল্প্যতে ॥ ৪১০ ॥

নহি প্রত্যাশেভায়ামুপস্থিতায়াঃ ভানুজায়াঃ শ্রিয়ো
বিষ্ণুপদ সেগায়াঃ ব্যভিচরিষ্ঠুতা ঘটতে তত স্মদ্বা
• পূর্ণেসি ॥ ৪১১ ॥

বৃন্দা। পূর্ণিমায়ামুপস্থিতায়াঃ কো নাস্তি কলানিধিরপূর্ণতা

বৈলঙ্গ ভাবেন বিশ্বিত বাহলোন। বিলক্ষে বিশ্বয়াবিত্ত ইত্যমুবঃ।
চিন্তামণিতি যদৈবাঙ্গা হারঃ প্রাপ্তি স্তদৈবেয়মেব আপ্তাভূমিতি ভাবঃ ॥ ৪১০ ॥
ভানুজায়াঃ স্মর্যাস্তিভায়াঃ শ্রিয়ো শোভায়াঃ বিষ্ণুপদমাকাশঃ। পক্ষে ভানু-
জায়া বাধায়াঃ শ্রিয়ো বিষ্ণো স্তব গাদসেবায়াঃ সংহার নামোক্তয়ং সপ্তমসংজ্ঞঃ।
বদ্ধতং। সংহার ইতি তৎ প্রাহৰ্যৎ কার্য্য সমাপনমিতি ॥ ৪১১ ॥

কলানিধিশেচচ্ছে পক্ষে কৃষ্ণ ॥ ৪১২ ॥

হে চাতুরী বিদ্যা যথোপাধ্যায় ! আর বিশ্বিত ভাব
প্রকাশ করিও না, চিন্তামণির লাভই অবশ্য কান্তামণি
লাভের নির্মত হইয়া থাকে অর্থাৎ বখন ইঁহার হার আপ্ত
হইয়াছিলে তখনই ইঁহার আপ্তি গিন্তি হইয়াছে ॥ ৪১০ ॥

অতুলের শোভা উপস্থিত হইলে, সূর্যা সম্বুদ্ধিনী
শোভা কখন আকাশকে সেবা করে না, পক্ষে ভানুজা
স্তীরাধার শোভা, বিষ্ণু যে তুমি তোমার পদ সেবার
নিগিত হইবে না, অতএব তুমি পূর্ণ হইয়াছ ॥

এই স্তলে নাট্টের যে সপ্তমাঙ্গ সংহার তাহাই প্রদর্শিত
হইল, কার্য্য সমাপনের নাম সংহার ॥ ৪১১ ॥

বৃন্দা। পূর্ণিমা উপস্থিত হইলে কলানিধি চন্দ্রের পূর্ণতা

ବିକାଶः ॥ ୪୧୨ ॥

ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ । ବୁନ୍ଦେ ରାଧାମନୁରୂପଧ୍ୟମାନେନ ନିଧୁନୈବ ଶାଧୁରୀ କୃତେଯଃ
ମାଧ୍ୟମୀଯା ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ ॥

ବୁନ୍ଦା । ତଦେଵଃ ପୂର୍ଣ୍ଣମେଵ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ସମକ୍ଷମୁଣ୍ଡଲଙ୍ଘ୍ୟତୁ ବିଶାଖା
ସଥ୍ୟା ॥

ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ । ବୈଦନ୍ତୀ ଚନ୍ଦ୍ରିକାଚନ୍ଦ୍ର ନାଟ୍ୟମତ୍ତ ଅତିଭୂର୍ଭୁବଂ ।

ରାଧାଃ ବିଶାଖା ନକ୍ଷତ୍ରଂ ଅମୁରାଧ୍ୟମାନେନ ଚନ୍ଦ୍ରଶୈଵ ଶାଧ୍ୟମୀଯା ବୈଶାଖୀ ତଞ୍ଚା ।
ବିଶାଖା ନକ୍ଷତ୍ର ଯୋଗୋ ଭବେଦବେତର୍ଥଃ । ପଞ୍ଜେ ନିଧୁନା କୁଷେନ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା କନ୍ତ୍ରୀ
ବିଶାଖାର ସଥୀ ତୟା ଏନଂ ବିଶୁଂ ଉପଲଙ୍ଘ୍ୟତୁ ପଞ୍ଜେ ବିଶାଖାରୀଃ ସଥ୍ୟା ବାପ୍ରଯା
ତେନ ତୟୋ ରାଧାମଧ୍ୟବୟୋ ଶ୍ଵତ୍ରେବ ରହଃ କେଲିକୁଞ୍ଜେ ଲଲିତାଦିଭିଃ ପ୍ରବେଶଃ
କାବିତଃ ପୌର୍ଣ୍ମାସ୍ତ୍ରା ବଲାଦି ଶୁଚିତ । ତତଃ କଚିଂ କ୍ଷଣାନ୍ତରଂ ବିରଚିତ ଦିବ୍ୟା
କଳ୍ପେ ତାବାଗତୌ ବିଶୋକ୍ୟାହ ବୈଦନ୍ତୀତି ॥ ୪୧୩ ॥

ଥାକାଶ ନା ହଇବେ କେନ ? ॥ ୪୧୨ ॥

ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ । ବୁନ୍ଦେ ! ରାଧା ଅର୍ଥାଃ ବିଶାଖା ନକ୍ଷତ୍ରକେ ଅମୁ-
ରୋଧ କରିଯା ବିଧୁ କର୍ତ୍ତକ ମାଧ୍ୟମୀ ଅର୍ଥାଃ ବୈଶାଖୀ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା
ମାଧୁର୍ୟଶାଲିନୀ ହଇଯାଛେ । ପଞ୍ଜେ ବିଧୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବିଶାଖା
ସଥୀ କର୍ତ୍ତକ ଅମୁରୂପଧ୍ୟମାନ ହଇଯା ଶ୍ରୀରାଧା ସହସ୍ରାଗେ ପୂର୍ଣ୍ଣ
ଆସ୍ତ୍ର ହଇଲେନ ॥

ବୁନ୍ଦା । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ବିଶାଖା ସଥୀ ଦ୍ଵାରା ପୂର୍ଣ୍ଣକେ ସମ୍ମୁଖେ ଯୋଜନା
କରନ୍ତି, ଏହି ବଲିଯା ଲଲିତାଦି ସଥୀଗନ ପୌର୍ଣ୍ମାସୀର ବଲେ
ବଲବତୀ ହଇଯା ଶ୍ରୀରାଧା ଏବଂ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକେ ନିଃ
ପ୍ରନେଶ କରିଲେନ ।

ପୌର୍ଣ୍ମାସୀ କିଯନ୍ତକ୍ଷଣ ପରେ ଦୁଇଜନେ ଦିବ୍ୟ ବେଶଭୂଷା କରିଯା
ସମାଗତ ହଇଲେନ ଦେଉଯା କହିଲେନ ହେ ବୈଦନ୍ତୀଚନ୍ଦ୍ରିକାଚନ୍ଦ୍ର ।

স্বারং তবাভীটগেন শুল্কমর্পয়িষ্যামি । তদনুমত্ব
সাঃ প্রতমুরধৰণেদী প্রসাধনায় সাধযন্ত ॥
কৃষঃ । সাপত্রপঃ যথা জ্ঞাপয়তী ।
পৌর্ণমাসী । সর্বানন্দ কদম্বমূর্তে যদ্যপি বাঢ়মেতয়া হৃদয়-
ঙ্গয়া তে লীলয়া কৃতার্থাস্মি । তথাপি কিম্পাভ্যর্থ্যিতু
মিচ্ছামি ॥

কৃষঃ । সহর্ষঃ । ভগবতি শীত্রনাজ্ঞাপয় কিং তে ভূযঃ প্রিয়-
ক্ষরবাণীতি ॥ ৪১৩ ॥

পৌর্ণমাসী । নিরবদ্য কেলিমাধুরী স্তুধাসিঙ্কো সামীয়সি
প্রসঙ্গে কৃতাহি প্রার্থনা নিশ্চিতমেব ফলগভিণী ভবে-
নামীবনি শ্রেষ্ঠে । বুদ্ধারণ্যস্ত তদ্বাসিমাত্রস্থাপি সমৃক্তে দোহনপদঃ অচী-
ষ্টোবিষয়ঃ ক্রীড়াকটাঙ্গছাত্রিপি বস্ত হে তথাভৃত । তর্ষে মনোবগঃ ॥ ৪১৪
এ স্থলে উভয় প্রতিনিধি হইয়াছে, সায়ংকালে তোমার
অভীক্ত শুল্ক প্রদান করিব, অতএব আজ্ঞা কর ইহারা
যজ্ঞবেন্দীর শোভা সম্পাদনার্থ গমন করুক ॥
কৃষঃ । (মেজ্জার সহিত) যে আজ্ঞা ॥

পৌর্ণমাসী । হে সর্বানন্দময় মূর্তে ! যদ্যপি তোমার এই
মনোজ্ঞ বিলাসে কৃতার্থ হইয়াছি, তথাপি কির্কৎ প্রার্থনা
করিতে ইচ্ছা করি ॥

কৃষঃ । (হর্ষের সহিত) ভগবতি ! শীত্র আজ্ঞা করুন, পুন-
রায় কি প্রিয় কার্য সাধন করিব ॥ ৪১৫ ॥

পৌর্ণমাসী । হে অনিন্দ্য কেলিমাধুরী স্তুধাসিঙ্কো ! উভয়
প্রসঙ্গে প্রার্থনা করা হইলে, নিশ্চয় তাহা ফল গভিণী
হয়, সম্প্রতি এই নিবেদন করিতেছি যে, হে মাধব ! সহ-

দিত্যধূমা নিমেদযাগি ॥

সহচরীকুন্সঙ্কলয়া শুণেরধিকয়া ।
সহ রাধিকয়ানয়া ।
স্তৰিহ নশ্চ সুহৃত্যালিতঃ সদা ঘটয মাধব ঘটবিলাসিতাঃ ॥
ৰিকণঃ ।

রাধাকুণ্ডটী কুটীরবসতি স্তৰ্বক্তৃন্যকর্মা জনঃ
সেবামেব সমক্ষমত্ব যুবযো যঃ কল্পুমুংকৃষ্টতে ।
বৃন্দারণ্য সমুদ্রি দোহদপদক্ষীড়াকটাক্ষতুতে,
তর্ষাখ্যস্তরুরস্য মাধব ফলী তুর্ণং বিধেয়স্তয়া ॥
কৃষঃ । সহৰ্ষাভুজপগমং ভগবত্ত তথাস্ত । তদেহি প্রতি-
ন্বিকাভীষ্ট কৃতায় অযাগ ইতি নিক্ষাস্তাঃ সর্বে ॥ ৪১৪

চরীবৃন্দে পরিমিলিত শুণ প্রবরা এই শ্রীরাধাৰ সহিত
তুঃ নশ্চ সখীগণে পরিবেষ্টিত হইয়া সর্বদা ঘটবিলাস
ঘটনা কৰ ॥

অপৰ প্রার্থনা এই যে, যে ব্যক্তি অন্ত কর্ম পরিত্যাগ
পূর্বক রাধাকুণ্ডের তটস্থ কুটীর মধ্যে বসতি কৰিয়া
সাক্ষাৎ তোমাদের সেবা বিষয়ে উৎকৃষ্টত হইবে,
হে মাধব ! তুমি বৃন্দারণ্যবাসিদিগের অভীষ্ট পূর্ণবিষয়ে
ক্ষীড়া কটাক্ষ নিক্ষেপ কৰিয়া থাক, এ জন্য তাহার মনো-
রথ তরংকে শীত্র ফলশালী কৃপে বিধান কৰিও ॥

কৃষঃ । (হৰ্ষের সহিত অঙ্গীকার পূর্বক) ভগবতি ! তাহাই
হউক ।

অতএব স্ব স্ব কার্য্যের নিমিত্ত আমরা গমন কৱি, এই
বলিয়া সকলে প্রস্থান কৱিলেন ॥ ৪১৪ ॥

॥ * ॥ ইতি শ্রীদানকেলি নাম ভাণিকা সমাপ্তা ॥ * ॥

সুমনঃ পুষ্পানি সুমনমো ভক্তাচ । তত্ত্ব প্রিয়সুচন্দঃ শ্রীরাধা কুণ্ড-
বাগিনঃ শ্রীরঘূমাথ দাসঙ্গেতার্থঃ । দানকেলিকলেরস্তে রাধামাধবয়োর্মুগঃ ।
কাম লোভ নদাক্রান্তমেকাকারমতঃ তজে ॥

॥ * ॥ ইতি শ্রীদানকেলি বাখাৰি সমাপ্তা ॥ * ॥

গোবিন্দস্তু কৃপাং এন্দে যক্ষোদ্গমন সাত্ততঃ । লীলা কৃষ্ণঃ সদা হৃষাঙ্গ-
পেণ সহ শোদতে ॥ * ॥

অধিত্বা শুননঃ শুখদা যশ নিদেশেন ভাণিকা অগিযঃ । তত্ত্ব নম প্রিয়-
সুচন্দঃ কুণ্ডলটী ক্ষণগলকুরতা ॥

গতে মনুশতে শাকে চক্র স্বর সমন্বিতে । নন্দীং রে নিবসতা ভাণিকেয়ঃ
বিনির্মিতা ॥ অথ ভাণিকা লক্ষণঃ ॥ ভাণিকা ঝঞ্জলে পথা মুখ নির্বিহণ-
ঘিতা । ভারতী কৈশিকী বৃত্তি যুটৈকাক বিনির্মিতা । উদাত্ত নায়িকামঙ্গ-
পুরুষাতাপ সপ্তকং । উপাঞ্চামোহথ বিভাসো বিরোধঃ সাধিসং তথা । সম
পৰ্ণঃ নিবৃত্তিশ সংহারশাপি সম্মুসঃ । উপজ্ঞাস অসঙ্গেন ভবেৎ কার্যাত্ম
কীর্তনং । নির্বেদ বাকা বুৎপত্তি বিভাস ইতি কথাতে । ভাস্ত্বাশো
বিরোধঃ শান্তিধ্যাপানং তু সাধিসং । উপালস্তবঃ কোপ পীড়য়েহ সমর্পণঃ ।
নিদর্শনঙ্গোপভাসো নিবৃত্তিরিতি কথাতে । সংহার ইহ তৎ প্রাহ র্যৎ কার্যাত্ম
সমাপনং । শেষঃ নাটকব্রজ্জেয়ং বুধৈঃ প্রস্তাৱনাদিকং । ক্রপকং দ্বিবিধঃ
পাঠাং জ্ঞেয়ং তত্ত্ব ভাণিকেয়ঃ গেৱক্ষণা ॥

॥ * ॥ ইতি শ্রীরাঘনারায়ণ বিদ্যারত্ন কৃতানুবাদিতা
দানকেলিকৌমুদী সমাপ্তা ॥ * ॥

সন ১২৮৮ । ২ৱা আষাঢ় ।

